

A MÉDIASZABÁLYOZÁS KÉT ÉVE (2011–2012)

A médiaszabályozás két éve (2011–2012)

5.

Sorozatszerkesztő

Koltay András – Nyakas Levente

A médiaszabályozás két éve (2011–2012)

Médiatudományi Intézet

2013

Szerkesztette:
Koltay András

Szerzők:
Andrássy György (6. fejezet)
Balog Ágnes (9. fejezet)
Bodonovich Jenő (11. fejezet)
Boncz Ditta (6. fejezet)
Kerekes Sugárka (7. fejezet)
Koltay András (1. fejezet)
Nagy Dóra (3., 4. fejezet)
Pap Szilvia (9. fejezet)
Pozsár Ágnes (5. fejezet)
Szikora Tamás (1., 2., 8., 10. fejezet)

MÉDIATUDOMÁNYI
INTÉZET

Minden jog fenntartva.

© Szerkesztő, szerzők, 2013
© Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
Médiatanács Médiatudományi Intézete, 2013

Tartalom

Bevezető	9
-----------------------	---

1. Az emberi méltóság védelme

1. A jogszabályi környezet	11
2. A Médiatanács gyakorlatának áttekintése.....	13
3. Az eljárási kérdések áttekintése.....	16
4. A Médiatanács gyakorlata	19
5. Összefoglalás.....	37

2. A közösségekkel szembeni gyűlöletkeltés és kirekesztés korlátozása

1. A jogszabályi környezet	39
2. A Médiatanács gyakorlatának áttekintése.....	42
3. A gyűlöletbeszéd témakörét érintő kérdések	44
4. A gyűlöletbeszéd tényállásának megfelelő megnyilvánulások	45
5. A védett „közösség” fogalmának értelmezése.....	61
6. Összefoglalás.....	62

3. A kiskorúak védelme

1. Jogszabályi környezet	65
2. A gyakorlat alapját képező egyéb jogforrások	71
3. A Médiatanács jogalkalmazói gyakorlatának áttekintése.....	73
4. A Médiatanács klasszifikációs ajánlása	75
5. Előzetes klasszifikáció	77
6. A kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezések.....	78
7. A valóságshow-kban megjelenő jogsértő tartalmak	83
8. A kiskorúak védelmében alkalmazandó műszaki megoldások	85
9. Összefoglalás.....	86

4. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye

1. Jogszabályi környezet	87
2. Az elmúlt két évben hozott döntések áttekintése	88
3. A jogalkalmazói gyakorlat során felmerülő eljárásjogi kérdések tisztázása	91
4. A kiegyensúlyozottsági eljárás során felmerülő anyagi jogi kérdések.....	97
5. Összefoglalás.....	109

5. Kereskedelmi és egyéb közlemények

1. A jogszabályi környezet	111
2. A Médiatanács és a Hivatal gyakorlatának áttekintése	116
3. A Médiatanács gyakorlata	123
4. Az NMHH Hivatalának gyakorlata.....	155
5. Összefoglalás.....	156

6. Rádiós frekvencia-pályázatok

1. Az analóg földfelszíni lineáris médiaszolgáltatás.....	159
2. A Médiatanács pályáztatási tevékenysége	160
3. A 2010–2011-ben végleg lejáró médiaszolgáltatási jogosultságok pályáztatása	164
4. A 2012. évben lejáró és egyéb rádiós médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatása	167
5. Kisközösségi médiaszolgáltatási lehetőségek pályázati eljárása	169
6. A 60 napos ideiglenes hatósági szerződések szerepe	172
7. A pályázati eljárások a bírósági ítéletek tükrében	172
8. Az Mttv. 48. § (4) bekezdés szerinti feljogosítás médiaszolgáltatás végzésére	179
9. A Budapest 92,9 MHz és 95,3 MHz médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatása ..	180
10. Összefoglalás	192

7. A médiaszolgáltatási díjak új rendszerének kialakítása

1. Bevezetés.....	193
2. Az Mttv. médiaszolgáltatási díjra vonatkozó rendelkezései	195
3. A médiaszolgáltatási díjak felülvizsgálata 2011. és 2012. év során.....	198
4. Összefoglalás.....	208

8. A tulajdoni koncentrációk korlátozása

1. A jogszabályi környezet	211
2. A Médiatanács szakhatósági állásfoglalásának kialakítása	212
3. A Médiatanács szakhatósági állásfoglalásai.....	214

9. Az anyagi jogi szankciók rendszere a médiaszabályozásban

1. A szankciórendszer kialakításának alapelvei	221
2. A mérlegelés jogszerűsége.....	222
3. A szankciók funkciói.....	229
4. A szankcionálás jellege	231
5. A hatályos médiajogi szabályozás alapján alkalmazható jogkövetkezmények	231
6. Mérlegelési szempontok a szankciók alkalmazása körében.....	236
7. A jogkövető magatartás elősegítése érdekében alkalmazott <i>soft law</i> eszközök.....	241
8. A Hatóság szankcionálási gyakorlata.....	241
9. Összefoglalás	249

10. Társszabályozás a médiaigazgatásban

1. A társszabályozás elméleti alapjai.....	251
2. A társszabályozási rendszer általános áttekintése	251
3. A társszabályozási hatáskörök rendszere	252
4. A közigazgatási szerződéses jogviszony	253
5. A társszabályozási feladatokra vonatkozó törvényességi felügyelet	254

11. A média- és hírközlési biztos tevékenysége

1. A biztos hivatal létrehozása.....	257
2. A médiaszolgáltatásokkal kapcsolatos eljárások.....	258
3. A sajtótermékekkel kapcsolatos panaszok.....	270
4. A biztos egyéb tevékenysége	273

Bevezető

Az – immár nem is annyira – új médiaszabályozás hatályba lépése óta két esztendő telt el. Két-évi munka általában, a legtöbb helyzetben elegendő időtartam ahhoz, hogy egy pillanatra hátrébb lépjünk a mindennapi feladatoktól, és áttekintsük, hol állunk, merre tartunk. Bizonyos mértékben igaz ez a médiaszabályozás alkalmazásával kapcsolatban is, akkor is, ha tudjuk, hogy a szilárd joggyakorlat kialakulásához két év nem elegendő; a hatósági döntések bírósági felülvizsgálata csak kevés ügyben történt meg, az élet pedig nem sodort a médiahatóság útjába nagy mennyiségben olyan ügyeket, amelyeken keresztül valamennyi új törvényi rendelkezés megfelelő, alkotmányos alkalmazása és értelmezése kellőképpen kiforrhatott volna.

Az új médiahatóság sajátos helyzetben kezdte meg a működését. A médiaszabályozás alkalmazásakor felmerülő kérdéseket nem üres lappal a kezében kellett megválaszolnia, hanem komoly, saját gyakorlatát előre meghatározó döntéseket kellett hoznia afelől, hogy elődje gyakorlatából mit tart követendőnek, és mit ítél megváltoztatandónak.

A két év után még szükségszerűen hiányos és töredékes áttekintés mégis szükséges, mert ennyi idő elteltével egy kérdésre biztosan adható válasz. Ez a kérdés pedig az, amelybe sűrítve valamennyi, a médiaszabályozást és a médiahatóságot érő súlyos kritika összefoglalható: valóban alkalmas-e arra a szabályozás, és az azt alkalmazó hatóság, hogy korlátozza a sajtószabadságot, és ezáltal szűkítse a demokratikus nyilvánosság kereteit?

A választ ez a bevezető nem kívánja az Olvasóra oktrojálni. Mindössze arra kéri fel, hogy olvassa át a következő fejezeteket, amelyek a médiaszabályozás legfontosabb kérdéseit tárgyalják (a tartalomra vonatkozó szabályozástól a piacra lépésen át a tulajdoni koncentrációk korlátozásáig; egy fejezet erejéig a közszolgálati média munkatársait is megkértük saját tevékenységük összefoglalására), és az elmúlt két év jogalkalmazói gyakorlata alapján alkosson önálló, megalapozott véleményt. Ezt a kötetet nem elsősorban a szakmabélieknek, jogászoknak és médiaszakembereknek szántuk; ők úgyszintén tudják már a választ. Azt reméljük, hogy a hatósági ügyek pontos összefoglalása, kontextusba helyezése minden érdeklődőnek „fogyasztható” lehet. Az elmúlt két év sokak érdeklődését felkeltette a médiaszabályozás iránt; a magunk részéről a vitához ezzel az összefoglalóval is igyekszünk hozzájárulni.

Budapest, 2013. március 15.

Koltay András
Szerkesztő

1. Az emberi méltóság védelme

KOLTAY ANDRÁS – SZIKORA TAMÁS

1. A jogszabályi környezet

1.1. Az Rttv. előírása és a 2011. január 1. napján hatályba lépett Smtv. rendelkezései

Az Rttv. alapvető előírásai között egyetlen előírással szabályozta az emberi jogok tiszteletben tartásának követelményét, amely törvényi rendelkezés egyúttal az alkotmányos rend védelmét és a gyűlöletkeltés tilalmát is magában foglalta:

„A műsorszolgáltató köteles tiszteletben tartani a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét, tevékenysége nem sértheti az emberi jogokat, és nem lehet alkalmas a személyek, nemek, népek, nemzetek, a nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbségek, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére” [Rttv. 3. § (2) bek.].

A 2011. január 1. napján hatályba lépett Smtv. az emberi jogok, ezek közül külön kiemelve az emberi méltóság védelmére vonatkozóan jóval részletesebb jogszabályi keretet teremtett meg. A jogszabály megalkotásakor – hasonlóan az Rttv. szabályaihoz – általános jelleggel rendelkezett az emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettségéről, továbbra is egységesen az alkotmányos rend védelmére vonatkozó előírással: „A médiatartalom-szolgáltató köteles tiszteletben tartani a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét, tevékenysége során nem sértheti az emberi jogokat” (Smtv. 16. §).

Az emberi jogok generális védelme mellett külön nevesítésre került az emberi méltóság tiszteletben tartásának követelménye. Amellett, hogy önálló tényállásként kapott helyett az Smtv.-ben az emberi méltóság védelme, a szabályozás további két új elemmel egészült ki. Egyrészt, az Rttv. szabályaitól eltérően az emberi méltóság tiszteletben tartása a médiatartalom készítése során is teljesítendő – és kikényszeríthető – követelménnyé vált. Másrészt, önállóan került nevesítésre a méltóságsértés egy, az ORTT tevékenysége alatt több alkalommal előfordult speciális tényállása, amely a megalázott, kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek bemutatásával valósult meg.

Az Smtv. 2011. január 1. napján történt hatályba lépésekor az alábbiak szerint rendelkezett az emberi méltóság védelme kapcsán:

„(1) A médiatartalom-szolgáltatónak az általa közzétett médiatartalmakban, illetve azok készítése során tiszteletben kell tartania az emberi méltóságot.

(2) Tilos megalázó, kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek médiatartalomban történő, öncélú és sérelmes bemutatása” [Smtv. 14. §].

Az Smtv. e körben megvalósult szabályozásának harmadik elemeként említendő, hogy a törvény az alapvető jogok intézményes védelmét deklaráló előírásai mellett külön rendelkezett a magánélet és más, személyhez fűződő jogok védelméről: „A médiatartalom nem lehet alkalmas a magánélet és más, személyhez fűződő jogok megsértésére” (Smtv. 18. §).

A fentiekből láthatóvá válik, hogy az Smtv. szabályozása jóval differenciáltabb módon tartalmazott követelményeket a médiatartalom-szolgáltatók tevékenységét illetően, és – azon kívül, hogy a törvény hatályát kiterjesztette a nyomtatott és az internetes sajtótermékekre is – a korábbi gyakorlati tapasztalatokat felhasználva önálló, speciális tényállásokat kifejezetten is nevesítve jogsértőnek minősített (a fentiekben említettek mellett ilyennek tekinthető a műsorkészítés folyamatában elkövetett emberi méltóságot sértő magatartás önálló tényállásként való törvénybe iktatása).

1.2. A 165/2011. (XII. 20.) AB hat. által eredményezett változások

Az Alkotmánybíróság a hozzájuk érkezett beadványok alapján – többek között – az alkotmányos rend, az emberi jogok és az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó Smtv.-beli követelmények kapcsán vizsgálta, hogy azok valamennyi médium esetében a sajtószabadság szükséges és/vagy arányos korlátját képezik-e. Az alkotmányos rendet sértő, a „demokrácia intézményes, alapvető jogokhoz kapcsolódó alapértékeit” tagadó médiatartalmak közzétételét tiltó előírást a testület a sajtótermékek tekintetében is alkotmányosan indokolhatónak tartotta (indokolás IV. 2. 2. 1. pont).

Az AB szerint emberi jogok és az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségek ugyanakkor a nyomtatott és az internetes sajtótermékek esetében alkotmányellenes korlátozásnak minősülnek. Ennek indokai, egyrészt, hogy az emberi jogok védelmére generálisan vonatkozó jogszabályi előírás rendszeres sérelme esetén a hatósági fellépés biztosított az alkotmányos rend alapjainak tiszteletben tartásának védelme érdekében. Az emberi méltóság esetében a testület e területen elegendőnek találta a személyes jogérvényesítést biztosító jogszabályok, jogintézmények létét. Másrészt, a megalázó kiszolgáltató helyzetben lévők bemutatásával elkövetett jogsértések tilalmazását az AB kellőképpen speciális, szűk körű, illetve nyomós közérdeken alapuló előírásnak, ebből kifolyólag valamennyi médium esetében a sajtószabadság alkotmányos korlátozásának tekintette (indokolás IV. 2. 2. 2. pont).

1.3. Az Smtv. módosulásai

A médiaszabályozást érintő törvénymódosítások jelen tárgykör kapcsán megalkotott előírásokat is érintették (l. a 2012. évi LXVI. törvényt, amely 2012. június 19. napján lépett hatályba). A változások az emberi jogok, illetve az emberi méltóság védelmét érintő törvényi előírásokat is érintették, az alábbiak szerint.

Az emberi méltóság tiszteletben tartásának generális szabálya oly módon módosult, hogy – visszatérve az Rttv. előírásainak megfelelő szabályozáshoz – hatályát veszítette a műsorkészítés során történő méltóságsértés esetére vonatkozó előírás. Ennek eredményeképpen a Médiata-

nács hatásköre – hasonlóan az ORTT-hez – kizárólag a közzétett médiatartalmakban teszi lehetővé az emberi méltóság tiszteletben tartásának vizsgálatát.

A fentiek mellett a jogalkotó hatályon kívül helyezte az emberi jogok tiszteletben tartására, valamint a magánélet és a más személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó rendelkezéseket.

A törvénymódosítás eredményeképpen látható, hogy a jelenleg hatályos szabályozás az emberi méltóság intézményének tiszteletben tartását a médiatartalom-szolgáltatók által közzétett médiatartalmakban generális jelleggel követeli meg, emellett pedig külön nevesített, önálló tényállásként tilalmazza a megalázó, kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek szenzációhajász módon történő bemutatását.

2. A Médiatanács gyakorlatának áttekintése

Az alábbi táblázatban összefoglaltuk mindazon – 2011. január 1. napját követően közzétett, és ebből következően az Smtv. hatálya alá tartozó – ügyeket, amelyek esetében akár a hatósághoz forduló panaszosok kifejezett kérelme vagy bejelentésükben kifogásolt tartalom alapján a médiaigazgatásra vonatkozó szabályok közül az emberi méltóság sérelmének lehetősége (is) felmerült.

A Médiatanácsnak az Smtv. alapján megítélt ügyekben született döntései

Hatóság döntése, tartalma/ típusa	Bíróági felülvizsgálat lehetősége, a bírósági határozat(ok) száma	Az ügy rövid leírása
2011		
835/2011. (VI. 22.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Egészségi állapotra vonatkozó információk
839/2011. (VI. 22.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Híradóban a bejelentő – kitakart arccal – való szerepeltetése
1044/2011. (VII. 19.) sz. jogsér- tést megállapító hatósági hat.	Főv. Tv.szék 3.K.33785/2011/11. helybenhagyta	<i>Alekosz – Szerellem a legfelsőbb szinteken c.</i> műsor – „hazugságvizsgáló”
1050/2011. (VII. 19.) sz. hat. – tájékoztató levél küldése	kizárt	Stohl András büntetőperéről szóló tudósítás- ban felismerhető személyek
1051/2011. (VII. 19.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdeményezhető, nem peresítették	Kérelmezőről készült felvétel bemutatása a műsorban
1054/2011. (VII. 19.) sz. hat. – tájékoztató levél küldése	kizárt	Szatírtámadásról szóló beszámoló a sértett arcának és nevének feltüntetésével
1106/2011. (VIII. 24.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Daniel Cohn-Bendit – „összementírozott” interjú
1108/2011. (VIII. 24.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdeményezhető, nem peresítették	Internetes portálon hangfelvétel engedély nélkül történő közzététele
1122/2011. (VIII. 24.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdeményezhető, nem peresítették	Rejtett kamerás felvétel a kérelmező lakásán
1153/2011. (IX. 1.) sz. jogsértést megállapító hatósági hat.	kezdeményezhető, nem peresítették	Világ-panoráma – „cigányságterrorizmus”, a „cigányság bűnös hajlamai”
1404/2011. (X. 12.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Hofi Gézát érintő kijelentés
1870/2011. (XII. 14.) – 1878/2011. (XII. 14.) sz. határozatok (9 db) – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Daniel Cohn-Bendit – „összementírozott” interjú
2012		
29/2012. (I. 11.) – 86/2012. (I. 11.) sz. határozatok (58 db) – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Daniel Cohn-Bendit – „összementírozott” interjú
89/2012. (I. 11.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Kabaréműsorban „fekete humor”
113/2012. (I. 18.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Lomnici-ügy
417/2012. (II. 29.) sz. jogsértést megállapító hatósági hat.	Főv. Tv.szék 20.K.31156/2012/12. helybenhagyta	<i>Tények Reggel, Mokka</i> – meggyilkolt nő gyermekeivel készített riport
545/2012. (III. 21.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Schmitt Pált és Rogán Antalt sértő megjegyzések
591/2012. (III. 28.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Orbán Viktort Adolf Hitlerhez hasonlító vélemény

2012		
722/2012. (IV. 18.) sz. jogszértést megállapító hatósági hat.	Főv. Közig. és Munkaügyi Bír. 20.K.31557/2012/13. helybenhagyta	<i>Tények</i> – „Szexuális zaklatás” c. riport
773/2012. (IV. 25.) sz. eljárást megszüntető végzés	Főv. Tv.szék. 8.Kpk.45.608/2012/1-I. helybenhagyta	A kérelmező személyhez fűződő jogainak sérelme a bírósági tárgyalás során
787/2012. (IV. 25.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Kabaréműsor – AB kifigurázása
905/2012. (V. 16.) sz. eljárást megszüntető végzés	Főv. Tv.szék 20.Kpk.45.648/2012/2. helybenhagyta	Európai Parlament képviselőjének személyét sértő vélemények
907/2012. (V. 16.) sz. jogszértést megállapító hatósági hat.	peresítették, ítélet még nem született	Riasztás – gyermekkorúak ellen elkövetett szexuális zaklatás témája kapcsán egy kislánnyal készített riport
925/2012. (V. 23.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	Pesty Fekete Doboz – A cigány–magyar együttélés
1018/2012. (V. 30.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	A műsorban szereplő személyt sértő megjegyzés
1068/2012. (VI. 6.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	<i>Erzsébetváros</i> c. sajtótermékben Hunvald György volt polgármestert sértő megjegyzések
1101/2012. (VI. 13.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	Becsületsértő kijelentések sajtótermékben
1102/2012. (VI. 13.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	<i>Kék fény</i> – személyhez fűződő jogok sérelme
1132/2012. (VI. 20.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	<i>Kék fény</i> – személyhez fűződő jogok sérelme
1133/2012. (VI. 20.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	<i>Népszava</i> – Nyíró Józsefet sértő grafika
1262/2012. (VII. 11.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	<i>Célpont</i> – Gyurcsány Ferenc szakdolgozatával kapcsolatos riport
1327/2012. (VII. 18.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	A <i>Bors</i> c. újságban a közszereplő kérelmezőt sértő tartalom
1329/2012. (VII. 18.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	A <i>Blikk</i> c. újságban a közszereplő kérelmezőt sértő tartalom
1640/2012. (IX. 12.) sz. jogszértés hiányát megállapító végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	<i>Célpont</i> – roma–magyar együttélés Kerecsenden
1789/2012. (X. 10.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	kizárt	<i>Célpont</i> – Gyurcsány Ferenc szakdolgozatával kapcsolatos riport (II.)
1959/2012. (XI. 7.) sz. jogszértés hiányát megállapító hatósági hat.	kezdemenyezhető, nem peresítették	A www.hirado.hu c. internetes oldalon az Egyesítő Egyház vezetőjéről megjelent hír
2144/2012. (XII. 5.) sz. eljárást megszüntető végzés	kezdemenyezhető, nem peresítették	A kérelmező emberi méltóságát sértő vélemények a www.delmagyar.hu c. internetes oldalon megjelent cikk kommentjei között

3. Az eljárási kérdések áttekintése

A 2011. január 1. napján hatályba lépett szabályozás a hatóság eljárását a Ket. szabályai alá rendelte. Az Mttv. Negyedik Részének IV. fejezete oly módon rendelkezik a Médiatanács – és a Hivatal – eljárásáról, hogy elsődlegesen az Mttv. szabályait rendeli alkalmazni, míg a nem szabályozott kérdésekben pedig a Ket. szubszidiárius jelleggel érvényesülő jogszabály. Az eljárási szabályoknak a Ket. keretei közé szorítása az emberi méltóság intézményes védelme érdekében folytatott hatósági gyakorlatban is alapvető, és érzékelhető változásokat eredményezett. E változások, legjelentősebb „csomópontok” ismertetése mindenképpen szükséges a Médiatanács egyes döntéseinek megértése, illetve azok típusainak – közigazgatási elméleti csoportosítás szerinti – világosabb elhatárolása érdekében.

Az eljárási szabályok az emberi méltóság vélelmezett megsértése kapcsán lefolytatott eljárások tekintetében alapvető jelentőséggel bírnak, ezért e gyakorlat kapcsán indokolt kicsit nagyobb figyelmet fordítani e kérdéskörre.

3.1. A kérelmező és a bejelentő

Az eljárások szereplőit, illetve kezdeményezőit illetően fontos kérdés a kérelmező és bejelentő státuszának éles megkülönböztetése, elhatárolása. Az Mttv. a pontos és egyértelmű elhatárolás érdekében világosan elválasztja egymástól (Mttv. 145. §) az ügyféli és bejelentői kört, vagyis az ügyfélképes és a bejelentő jogintézményét. Az Mttv. szabályozási rendszere alapján bárki minősülhet bejelentőnek, kivéve azt a személyt, aki az adott ügy vonatkozásában kérelmezőnek, tehát ügyfélnek minősül. A kérelmező tekintetében azonban nem tartalmaz előírást az Mttv., ezért – az előzőekben kifejtetteknek megfelelően – ennek kapcsán a Ket. általános rendelkezéseit kell irányadónak tekinteni. A Ket. szerint – és ebből kifolyólag a médiaigazgatási szabályok betartásának ellenőrzésére irányuló hatósági tevékenység során – ügyfélnek (és egyúttal kérelmezőnek) minősül mások mellett az a természetes személy, akinek jogát, jogos érdekét az ügy érinti [Ket. 15. § (1) bek.].

A vonatkozó kiforrott jogelméleti és bírósági gyakorlat alapján az ügyfélfogalom meghatározó összetevője az ügyben való közvetlen érintettség, tehát az ügyféli jog meghatározott, közvetlen és nyilvánvaló érdekeltiségi kapcsolatot feltételez. A Ket. és az Mttv. szabályainak értelmezése alapján megállapítható, hogy bejelentő az, akinek jogát, jogos érdekét az ügy közvetlenül nem érinti. A bejelentői és – az ügyféli jogállással rendelkező – kérelmezői minőség elhatárolásának alapja és tartalma, hogy az adott hatósági ügy tárgyában bejelentő nem rendelkezhet ügyféli jogállással, és az ügyfél nem lehet bejelentő. A bejelentő és ügyfél (kérelmező) elhatárolásával kapcsolatban szükséges még megemlíteni, hogy a két kategória vagylagos, egymást kizáró jogállást eredményez, tehát amennyiben olyan személy tesz bejelentést, akinek az adott ügy jogát vagy jogos érdekét sérti (vagyis ügyfélnek minősül az adott ügyben), akkor a hatóság a bejelentést nem vizsgálja, hanem tájékoztatja a panaszt tevőt arról, hogy bejelentése tárgyában ügyfélnek minősül, illetve arról, hogy mit tehet jogai érvényesítéséhez. Másfelől, ha olyan személy tesz bejelentést, aki valóban nem rendelkezik ügyféli jogállással a bejelentés tárgyát képező ügyben (azaz beadványa „valódi” bejelentés), akkor e bejelentő a bejelentése tárgyában esetlegesen (hivatalból) indított hatósági eljárásban nem

minősül eljárési képességgel rendelkezőnek, vagyis a bejelentése alapján esetlegesen hivatalból indított hatósági eljárásban nem minősül eljárési képességgel rendelkező ügyfélnek, és így jogorvoslati joggal sem rendelkezik az eljárást lezáró döntéssel szemben.

Az emberi méltóság vélelmezett megsértése kapcsán lefolytatott vizsgálatok során alapvető jelentőséggel bír e kétféle státusz elhatárolása, ugyanis ez dönti el, hogy egy hatósági eljárás a kérelmező kérelmére (aki tehát „saját ügyében jött”) automatikusan, a törvény erejénél fogva megindul, avagy pedig a bejelentés alapján a hatóság az eljárás megindítását mérlegelheti és a mérlegelés eredményétől függően megindítja az eljárást vagy az eljárásindítást megtagadja. A bejelentő és a kérelmező eltérő eljárásjogi státusza tehát a hatósági eljárás lefolytatására, annak eredményére, és ebből következően a jogorvoslati lehetőségekre is kihatással van (erről lásd az alábbiakat).

3.2. A Médiatanács hatósági és nem hatósági döntései

Az emberi méltóság védelme kapcsán a Médiatanács egyaránt hozhat döntést hatósági eljáráson kívül (a bejelentés alapján az eljárásindítással összefüggésben hozott nem hatósági döntés), illetve hatósági eljárás eredményeképpen (a kérelem tárgyában hozott érdemi hatósági döntés). Az előző alponthan leírtakból következően megállapítható, hogy a kérelmezői (ügyféli) státusz önmagában determinálja, hogy a Médiatanács a kérelem tárgyában hatósági döntést fog hozni, hiszen a kérelem benyújtásának tényével az eljárás a törvény erejénél fogva megindul, és amennyiben a kérelem a vonatkozó jogszabályi feltételeknek megfelel, az eljárást lezárni kizárólag érdemi hatósági döntéssel lehet. Azaz, abban az esetben, ha a kifogással érintett médiatartalom a panaszt tevő jogát vagy jogos érdekét közvetlenül sértette, abban az esetben kérelemre indul az eljárás.

Ettől némiképpen eltérő, és valamelyest bonyolultabb helyzetet teremt eljárásjogi szempontból, amennyiben bejelentő fordul a Médiatanácshoz (a bejelentői, illetve a kérelmezői státusz megállapítása az előző alponthan foglaltak szerint a Ket. ügyfél-fogalmának, valamint az Mttv. bejelentőre vonatkozó rendelkezéseinek alapulvételével történik, illetve, amennyiben nem dönthető el egyértelműen a kérelem, illetve a bejelentés tartalma közötti különbség, az ügyfél akarata dönt, azaz a kérelemhez kötöttség elve érvényesül). A bejelentés esetén a Médiatanács – szükség esetén hatósági ellenőrzés lefolytatását követően – saját hatáskörében, mérlegelési jogkörben dönt a hatósági eljárás megindításáról. Az eljárás megindításáról való döntés meghozatala körében az Mttv. tehát mérlegelési jogkört biztosít a Médiatanács számára, melynek egyedi szempontjait a Médiatanács az adott bejelentés konkrét tartalma szerinti alakítja ki. Általánosságban elmondható, hogy a Médiatanács minden bejelentésnél figyelembe veszi a jogsértés, sérelem súlyát, a jogsértéssel érintettek körének nagyságát, a bejelentés általános vagy egyedi jellegét, a bejelentésben foglaltaknak az Mttv. és az Smtv. céljaihoz, alapelveihez való viszonyát, továbbá azt, hogy a Médiatanács folytatott-e már korábban hatósági eljárást a bejelentés tárgykörében.

Eljárásjogi, jogviszonytani szempontból hangsúlyozandó, hogy a bejelentés eljárásindítási szempontból történő vizsgálata teljesen elkülönül és független a bejelentés alapján esetlegesen hivatalból indított hatósági eljárástól. A bejelentés vizsgálata, az eljárásindítás hatósági mérlegelése „nem hatósági” tevékenység (eljárás), így a Ket. hatálya sem terjed ki erre.

A bejelentés tekintetében tehát a Médiatanács hatósági eljáráson kívül azt vizsgálja, hogy a bejelentés alapján szükséges-e a közérdekű jogérvényesítés érdekében hatósági eljárást indítani. Amennyiben azt állapítja meg, hogy igen, akkor az eljárást hivatalból megindítja. Ezen hatósági eljárásnak a bejelentő nem lesz alanya, tehát nem rendelkezik ügyfélképeséssel. Fontos tehát hangsúlyozni, hogy a bejelentés alapján csak hivatalból indulhat hatósági eljárás (hiszen a bejelentés nem kérelem, pontosabban nem eljárási kötelezettséget keletkeztető kérelem, és a bejelentő nem ügyfél).

Amennyiben a Médiatanács a bejelentés alapján nem indít hatósági eljárást, akkor erről hivatalos levélben tájékoztatja a bejelentőt. Ez a levél nem minősül hatósági döntésnek, mivel a bejelentés alapján történő hivatalbóli eljárás indítás mérlegelése „nem hatósági” tevékenység, és ebből következően a hatóságot indokolási kötelezettség sem terheli az eljárás indítás mellőzésével összefüggésben. A fentiekből következően tehát a Médiatanácsnak bejelentés esetén a hivatalból indított eljárás eredményeképpen született hatósági döntését minden esetben meg kell, hogy előzze egy nem hatósági döntés, amely a közigazgatási hatósági eljárás megindítása – vagy akár egy hatósági ellenőrzés elrendelése – tárgyában születik (az eljárást lezáró érdemi döntés lehet hatósági határozat vagy végzés).

A döntések típusával kapcsolatban indokolt szólni még egy kérdéskörrel, amely a hatósági döntések azon eseteit érinti, amelyben jogsértés megállapítására nem kerül sor, ugyanis ez is a kérelmező és bejelentő közti megkülönböztetésre vezethető vissza. Nevezetesen, amennyiben a hatóság az eljárás eredményeképpen megállapítja, hogy nem történt jogsértés, akkor azt kérelemre indult eljárás esetén kizárólag hatósági határozatban állapíthatja meg (hiszen érdemben kell döntenie az ügyben, vagyis a kérelmet el kell utasítania). Hivatalból indult eljárás esetén azonban a Médiatanácsnak – a Ket. 2012. február 1. napján hatályba lépett módosításának köszönhetően – lehetősége nyílik az eljárást végzéssel megszüntetnie, ha jogsértést nem tár fel [Ket. 31. § (1) bek. j) pontja]. A hatósági döntés formája pedig értelemszerűen determinálja, hogy az ellene benyújtott bírósági felülvizsgálati kérelem peres vagy nemperes eljárásban kerül elbírálásra (határozat ellen keresettel lehet élni, amelyet közigazgatási perben vizsgál felül a bíróság, végzés esetén jogorvoslati kérelem alapján nemperes eljárásra kerül sor).

3.3. Jogorvoslati lehetőségek az egyes döntések esetében

Az emberi méltóság intézményes védelme tekintetében a 2011. évben hatályba lépett szabályozás a döntésekkel szembeni jogorvoslat tekintetében nem hozott változást. A közigazgatási eljárás keretében született – hatósági – döntésekkel szemben valamennyi esetben nyitva áll a jogorvoslat, azaz a bírósági felülvizsgálat lehetősége, figyelembe véve a Ket. alapkoncepcióját és az Mttv. rendelkezéseit. A Médiatanács hatósági döntéseivel szemben elsősorban az ügyfél rendelkezik jogorvoslati jogosultsággal, amely hivatalból indított eljárás eredményeképpen született döntés esetében az eljárás alá vont médiaszolgáltató, míg kérelemre indult eljárásban hozott döntés során a médiaszolgáltató mellett a kérelmező is rendelkezik e joggal. (Az Mttv. által az eljárásban résztvevő egyéb személyeknek számára biztosított jogorvoslati lehetőség jelen körben nem kapcsolódik szorosan a tárgyhoz, ezért ennek ismertetését mellőzzük.)

Ettől eltérő helyzet adódik a Médiatanács nem hatósági döntéseivel szemben. Ezen döntéseket a Médiatanács hatósági eljáráson kívül hozza meg, mint pl. egy eljárás megindításának

megtagadásáról szóló döntést. A Médiatanács döntéseinek e típusával kapcsolatosan nincs lehetőség jogorvoslattal élni, a hatóság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy indokoltnak tartja-e a fellépést – ami adott esetben a hatósági eljárás megindításában nyilvánul meg.

3.4. Hatásköri kérdések és a Médiatanács egyes döntéseinek kapcsolata

A Médiatanács hatásköre – hasonlóan jogelődje, az ORTT hatásköréhez – az emberi méltóság intézményének védelme tekintetében annak ellenőrzésére terjed ki, hogy a médiaszolgáltató „az emberi jogok tiszteletben tartásával tevékenykedik-e, és az egyes műsorainak témája, jellege, nézőpontja nem sérti-e az emberi jogokban megjelenő alapvető értéket” [46/2007. (VI. 27.) AB hat.]. E tevékenységes során a hatóság a törvény által reá rótt intézményvédelmi kötelezettségének eleget téve köteles eljárni, e hatáskörén nem terjeszkedhet túl.

Miután a hatóság nem a személyhez fűződő jogok tiszteletben tartásának védelme érdekében köteles végezni tevékenységét, így az ilyen típusú jogsértések felmerülésekor hatáskör hiányára tekintettel nem jogosult eljárni. A hatáskör hiányának megállapítása egyúttal magában foglalja annak implicit megállapítását is, hogy az Smtv. vagy az Mttv. rendelkezései nem sérültek (hiszen amennyiben a jogsértés lehetősége felmerül, a hatáskörébe tartozó kérdés kapcsán – a kérelem keretei között – a Médiatanács eljárást indít). Azonban megemlíten-dő, hogy az egyes személyek emberi méltóságát, jó hírnevét, becsületét stb. esetlegesen sértő tartalmak kapcsán a Médiatanács – szintén a kérelmezői és bejelentői státuszból adódóan – eltérő típusú döntéseket hoz.

Ahogy a fentiekben kifejtésre került, a kérelmező – akinek jogát, pl. emberi méltóságát a megjelent médiatartalom érinti – kérelme alapján megindul a hatósági eljárás, azt érdemi hatósági döntéssel kell lezárni. Amennyiben hatáskörének hiányát a hatóság az eljárás során észleli, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, illetve az eljárást megszünteti (ezek a végzések érdemi döntésnek minősülnek, mivel az eljárást érdemben lezárják). Más a helyzet bejelentés esetén, ahol a Médiatanács már az eljárás megindítása előtt tudomására jutott hatásköri hiányra figyelemmel nem indít eljárást, így a bejelentés alapján a hatósági eljárás szakaszába sem jutunk el. Megállapítható tehát, hogy szintén a kérelmező és a bejelentő eltérő státuszából adódóan következik az, hogy a személyhez fűződő jogok vélelmezett megsértése kapcsán egyes esetekben biztosított a jogorvoslat, míg máskor ez – hasonlóan a hatóság bármely nem hatósági döntéséhez – kizárt.

4. A Médiatanács gyakorlata

A Médiatanács jogalkalmazói tevékenységének alkotmányos alapjait a korábban már hivatkozott 46/2007. (VI. 27.) AB hat., valamint az Smtv. rendelkezéseinek alkotmányosságát vizsgáló 165/2011. (XII. 20.) AB hat. megállapításai jelentik. E döntések lényegi elemei szerint a médiahatóság az emberi méltóság intézményes védelme érdekében jogosult és köteles eljárni. Az ilyen típusú eljárás során, a közönség érdekeinek szem előtt tartása mellett, a hatóság a műsorszám által közvetített üzenet alapján akár egyedi esetben – miközben nem egyéni

jogsérelmet vizsgál – is fellép az emberi jogok, végső soron természetesen az emberi méltóság értékének, kultúrájának tiszteletben tartása érdekében.

Az AB döntései által mutatott irány figyelembevételével azonban olyan kérdések merülnek fel szép számmal az egyes esetek tükrében, amelyek – mivel absztrakt fogalmakat és jelenségeket tartalmaznak – kizárólag a Médiatanács jogalkalmazói tevékenységének vizsgálata alapján ismerhetők meg. Az alábbiakban e „csomópontok” mentén haladva mutatjuk be a Médiatanács gyakorlatát, illetve a hatósági jogalkalmazást felülvizsgáló bírósági ítéleteket, aminek következtében az AB határozatokban szereplő elvont fogalmak mögött rejlő tényleges tartalmak világosabbá válhatnak.

4.1. Intézményes védelem – egyéni jog

Kiindulva azon alapvetésből, miszerint a médiaszabályozás a nézők, hallgatók, olvasók, vagyis a médiatartalmakat befogadó közönség érdekeit védi, és nem pedig az egyes, a médiában szereplő személyeket, a jogszabályi környezet a felügyeletet ellátó hatóságnak is kizárólag ezen érdekeket – vagyis a köz érdekeit – sértő tartalmak esetén biztosít fellépést. Számos esetben előfordult az elmúlt két év során, hogy (vélelmezett) egyéni jogsértések esetében is a hatósághoz fordultak az emberi méltóság sérelmének megállapítása érdekében.

A Médiatanács intézményes jogvédelmi kötelezettségét élesen el kell választani a polgári- és büntetőbíróságok hatáskörébe tartozó egyéni jogsértések megítélésétől, így a hatóság hatásköre kizárólag az előbb említett esetben biztosít eljárási lehetőséget. Éppen ezért elsődleges fontosságú az egyes tartalmak megítélésénél a hatáskör vizsgálata, amely alapján már önmagában a fellépés indokoltsága és jogszerűsége is megállapítható. A bíróságok és a hatóság eltérő körben – ugyanakkor egyértelmű határok mentén – megállapított hatáskörük vizsgálata alapján látható, hogy a jogrendszer élesen elkülöníti a közérdek (értsd: a közönség érdeke) alapján történő intézményes alapjogvédelemre és a személyiségi jogok védelmére rendelkezésre álló eszközöket. A személyiségi jogok védelme érdekében történő médiatanácsai fellépés elmaradásának jogszerűségét a hatáskör hiányára tekintettel – az eddig kialakult – bírósági gyakorlat is megerősítette (az egyes döntéseket l. később).

E téma kapcsán elsőként le kell szögezni, hogy a hatóság álláspontja szerint a közérdekű igényérvényesítés szintjét elérő jogsértés nem korlátozódik azon médiatartalmakra, amelyekben nagyobb számú személyt ér jogsérelm. A médiatartalommal megsértett személyek száma, illetve köre minden esetben eltérő megítélés és értékelés alá esik attól, hogy az adott műsor témája, jellege, üzenete sérti-e az emberi méltóság intézményét.

Így következhet az, hogy egy konkrét személyt ért (egyedi) jogsérelm is alkalmassá válhat az emberi méltóság kultúrájának megsértésére, noha a hatóság nem az egyéni jogsértés érdekében lép fel, hanem a közönség védelmében, ahogyan ezt az AB 2011. decemberi döntésében is megerősítette: „a hatóság ugyan nem a védett jogok személyhez fűződő oldalának védelme érdekében, de egyedi esetekben is fellép a műsorszolgáltatókkal szemben” [165/2011. (XII. 20.) AB hat., indokolás 2.2.2. pont]. Az idézett mondatban szereplő „egyedi esetekben is fellép” szövegrész ugyanakkor nem értelmezhető oly módon, hogy a hatósági fellépés egyéni jogsérelm esetén is biztosított, illetve indokolt lenne. A fenti mondat mindössze arra utal, hogy konkrét esetek, műsorszámok alapján is eljárhat a hatóság, és nem szükséges a média-

szolgáltató tevékenységét – azaz tartós, rendszeres gyakorlatát – vizsgálni ahhoz, hogy az emberi méltóság intézményének sérelme megállapítható legyen.

Példaként szolgálhat az *Alekosz – Szerellem a legfelsőbb szinteken* c. műsor kapcsán tett médiatanácsai megállapítás, ugyan ebben a műsorban konkrét személyek intim szférájába tartozó információkat mutattak be, illetve konkrét személyeket tűntettek fel árucikként, a hatósági eljárás mégsem ebből a szemszögből ítélte meg a műsorszámot, hanem az általa közvetített üzenet alapján [1044/2011. (VII. 19.) sz. hat.]. A műsorban ugyanis egy ún. ál-hazugságvizsgálat során a szereplőknek bizonyítaniuk kellett Alekosz iránt tanúsított érzéseik valóságát. A szereplők közül többen nyíltan felvállalták, hogy az anyagi haszonszerzés reményében mondtak le az alapvető jogaikról, a főszereplő barátja pedig kijelentette, a versenyzők azért szerepelnek a műsorszámban, hogy teljes mértékben a főszereplő rendelkezésére álljanak. Fokozottan problematikus eleme volt a műsornak, hogy az anyagi előnyök, a hírnév érdekében (és adott esetben érzelmek nélkül) nyújtott szexuális szolgáltatást nem elítélendő, hanem sokkal inkább elvárt cselekedetként mutatták be.

A 417/2012. (II. 29.) sz. határozat bírósági felülvizsgálata során megerősítést nyert a hatóságnak a közérdekű igényérvényesítés érdekében való fellépés lehetőségére vonatkozó álláspontja, a törvényszék – időközben jogerőssé vált ítéletében – ugyanis megállapította, hogy

„a közigazgatási jogkör jelen esetben megalapozza a jogsértés megállapítását, mivel itt a közigazgatási jogköre az alperesnek a közérdeket védi. A közérdek pedig az, hogy a tömegkommunikációval a médiaszolgáltatásokban ne lehessen megsérteni a gyermekek emberi méltóságát, mert az hátrányosan hat a közvéleményre, mert ily módon mások jogainak sérelme is megvalósul. (...) Az alperesi médiahatóság mint a közigazgatási intézményrendszer egyik szereplője, a közjog területén működik, a közérdek védelmében léphet fel, és alkalmazhatja a vélemény- és sajtószabadság korlátjaként megjelenő, a médiatartalmakat érintő törvényi szabályokat” (a Fővárosi Törvényszék 20.K.31156/2012/12. sz. ítélete, 7. old.).

A közérdek–magánérdek sérelmének megvalósulását a médiahatósági vizsgálat szempontjából tehát mindenképpen indokolt elválasztani a médiatartalomban esetleg közvetlenül megsértett személytől vagy személyek körétől. Nyilvánvalóan más helyzetet eredményez, ha az adott tartalom személyek meghatározott körét, azaz jól körülhatárolható – társadalmi, etnikai, vallási stb. – csoportot érintően nem kizárólag személyiségi jogi jogsértést valósít meg, hanem egyenlő emberi méltóságukat, emberi mivoltukat kérdőjelezi meg, és ezáltal az a közösségben akár gyűlöletkeltés, illetve kirekesztés kiváltására válik alkalmassá. Ezen indokok alapján az emberi méltóság intézményét sérti az a tartalom, amely többek között a cigányság „bűnös hajlamait” említi, továbbá őket „ingyenélő emberszabású” jelzővel illeti, továbbá e közösségbe tartozóról azt állítja, „elveszíti emberségét, emberarcát”.

A 2011. január 1. napján hatályba lépett médiaszabályozás első két éve során számtalan ügyben merült fel a beadványokban személyiségi jogot sértő tartalom kapcsán az emberi méltóság médiatörvénybeli sérelmének valószínűsítése. A Médiatanács ezen jogesetek kapcsán következetesen megvizsgálta, hogy az emberi méltóság védelme érdekében szükséges-e az állam által rá rótt intézményvédelmi kötelezettségének eleget téve fellépni az adott tartalommal kapcsolatban.

A kizárólag személyhez fűződő jogok sérelme kapcsán a hatósághoz érkezett beadványok nagy része a képmáshoz való jog sérelmét vetette fel. Azon bírósági tárgyalóteremben készült képsorok kapcsán, amelyek a hallgatóság soraiban ülő ama személyt (is) mutatták, aki később a hatósághoz fordult, a Médiatanács nem találta indokoltnak a fellépést [1050/2011. (VII. 19.) sz. hat.]. Ugyanígy járt el a hatóság abban az ügyben, amelyben egy büntetés-végrehajtási intézetben egyenruhás szolgálatot teljesítő személy arca jól láthatóan és felismerhetően megjelent, miközben a médiaszolgáltató a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartottak arcát kitakarva mutatta be [1051/2011. (VII. 19.) sz. végzés]. Ezen ügyek kapcsán – a fentiekben kifejtettek alapján – az egyes tartalmakat vizsgálva nem volt felfedezhető a közönség oldaláról olyan érdek, amely miatt az emberi méltóság intézményes tartalma sérülhetett volna.

A személyhez fűződő jogok sérelmének másik csoportját jelentik azon ügyek, amelyekben a jóhírnév, illetve becsület megsértése merült fel, és – hasonlóan az előzőekben írtakhoz – mivel egyéni jogsérelem történt, jogsértés megállapítására nem került sor. Az említett körben a Médiatanács vizsgálata tárgyát képezte azon internetes sajtótermék egyik olvasói levele, amelyben a bejelentő álláspontja szerint szakmai érveket mellőző, becsületsértő, rágalmazó kifejezések jelentek meg, és az ő személyén keresztül valamennyi roma származású, becsületesen dolgozó végrehajtót sértő kijelentések kaptak nyilvánosságot [1101/2012. (VI. 13.) sz. végzés]. Hasonlóan (esetleg) a személyhez fűződő jog sérelmét valószínűsíthatta meg az adott műsorban az, hogy a kérelmezővel kapcsolatos, (az ő állítása szerint) bizonyítottan hamis, a büntetőeljárás anyagával ellentétes tartalmú kijelentéseket tettek közzé. A megjelent tartalomnak a kérelmező lejáratására, a közönség félretájékoztatására, továbbá arra való esetleges alkalmassága, hogy ellene hangolja a bíróságot és a tanúkat egyoldalúan informálja, vagy negatív irányba befolyásolja, a hatóság álláspontja szerint médiaigazgatásra vonatkozó szabályt nem sértett [1102/2012. (VI. 13.) sz. végzés]. Egy folyamatban lévő büntetőeljárás terheltje (teljes) nevének elhangzása, illetve „pszichopata vagy skizofrén” és „primitív eszelős vagy pedig egy magas IQ-jú megszállott” jelzőkkel való illetése során szintén nem merült fel az egyéni jogsérelem túlmutató, a hatósági fellépést indokolttá tevő érdek [1018/2012. (V. 30.) sz. végzés]. A Médiatanács nem állapított meg jogsértést sem egy közéleti szereplővel kapcsolatos, állítása szerint valótlanságokat tartalmazó, személyiségi jogot sértő és így megítélését hátrányosan befolyásoló, sajtótermékben megjelent cikk kapcsán [1329/2012. (VII. 18.) sz. végzés], sem egy internetes sajtótermékben a kérelmező (politikus) személyét, állítása szerint emberi méltóságát sértő olvasói kommentek kapcsán [2144/2012. (XII. 5.) sz. végzés]. (Ezen utóbbi esetről szükséges megjegyezni, hogy a Médiatanács hatáskörének hiányát arra hivatkozva állapította meg, hogy az Smtv. 14. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés sérelmét – az AB döntése nyomán – kizárólag médiaszolgáltatásokban vizsgálhatja, a kifogás azonban nem médiaszolgáltatásban közzétett tartalmat érintett.)

Ezen esetekben, tekintettel arra, hogy a személyhez fűződő jogok sérelmén túlmutató, az emberi méltóság intézményes tartalmának a közérdek védelme érdekében történő eljárás nem vált szükségessé, a Médiatanács a médiaigazgatás megsértésére vonatkozó beadványok nyomán nem indított eljárásokat. E helyütt szükséges utalni ugyanakkor arra, hogy egyes esetekben [pl. 1329/2012. (VII. 18.) sz. végzés] az Smtv. 4. § (3) bek. utolsó tagmondatának sérelmét is vélelmezték a kérelmezők, miszerint „[a] sajtószabadság gyakorlása (...) nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével”. Ezzel kapcsolatban azonban megjegyzendő, hogy az Smtv. 4. § (3) bekezdése egyrészt alapvető rendelkezést tartalmaz, másrészt pedig –

ami jelen esetben jelentősebb érv – a hatóság feladat- és hatásköreit meghatározó előírás sem nevesíti, így a törvényi rendelkezés *lex imperfecta* jellegéből adódóan a Médiatanács e norma érvényesítése révén sem léphet fel a személyhez fűződő jogok sérelme védelmében.

Az ORTT korábbi gyakorlatában több olyan döntés született, amely konkrét személyeket ért jogsérelem esetében, az intézményes védelem szükségére tekintet nélkül állapította meg az Rttv. 3. § (2) bekezdés megsértését. Ilyen döntésnek tekinthető például a 2089/2005. (X. 13.) sz. ORTT hat., amelynek tényállása szerint a műsorszámban Pártai Luciát szexuális tárgyú viccelődés középpontjába helyezték, vagy például azon eset, amikor Szili Katalinnal, az Országgyűlés korábbi elnökével kapcsolatosan sértő tartalmú sms-üzenet jelent meg a műsorszámban [1254/2009. (VI. 17.) sz. ORTT hat.], illetőleg Lendvai Ildikó politikust szexuális tárggyá lealacsonyítva hozták méltatlan helyzetbe [583/2008. (III. 26.) sz. ORTT hat.]. De nem csak közszereplőkkel, hanem magánszemélyekkel kapcsolatban is születtek hasonló döntések [pl. 847/2000. (X. 27.) sz. ORTT hat., 411/2007. (II. 21.) sz. ORTT hat., 2719/2007. (XII. 6.) sz. ORTT hat.], azok jó hírneve, becsülete, magántitka, képmáshoz, illetve személyes adatok védelméhez való joga megsértésére alapozva.

Álláspontunk szerint kellő súlyú érvekkel nem támasztható alá a korábbi gyakorlat azon része, amely szerint a hatóság kizárólag egyéni, konkrét személyeket ért sérelmek esetében – a jogok intézményes tartalmának sérelme nélkül – az emberi jogok, illetve az emberi méltóság megsértését állapította meg; kiváltképpen igaz ez a közéleti viták kontextusában közzétett véleményekre. Az egyes jogalanyokat ért jogsérelmek elbírálása nem választja el a médiahatósági eljárást az egyéni jogvédelemre nyitva álló más lehetőségektől, amelyek nem a közönség érdekét, hanem a közlés által esetlegesen sértett egyén érdekét veszik figyelembe az elbíráláskor. Bár a bíróságok a felülvizsgálati eljárásban utóbbi értelmezést egyetlen alkalommal sem vitatták, és az Alkotmánybíróság döntéséből sem olvasható ki egyértelműen annak alkotmányellenessége, tehát a médiahatóságnak elvben lehetősége volna az emberi jogok védelmére abban az esetben is, ha kifejezetten egyetlen személy (vagy legalábbis személyek azonosítható köre) szenved jogaiban sérelmet, és az intézményes tartalom nem is sérül; a szabály átgondolt, arányos és a sajtószabadságot tiszteletben tartó értelmezése mégis a korlátozott alkalmazás felé tereli a médiahatóságot.

Ennek megfelelően a Médiatanács nem indított eljárást azon műsor kapcsán, amelyben egy betelefonáló a saját elméletét vázolta a műsorvezetőnek, miszerint az MSZP egyes vezetői baleseteinek hátterében ismert – és a műsorban név szerint említett – fideszes politikusok állnak, emellett az akkori köztársasági elnök „megmentésére” vonatkozó megoldási javaslatát is ismertette [545/2012. (III. 21.) sz. hat.]. Kifogással fordultak a hatósághoz egy sajtótermekben megjelent, a főváros VII. kerületének volt polgármesterével kapcsolatosan megjelent – és a bejelentő szerint sérelmes tartalmú – cikk kapcsán, amelyben arról számoltak be, hogy újabb vádiratot nyújtottak be a felmerült újabb bizonyítékok alapján, emellett pedig az ügyészség által kiszabni kért büntetés mértékét is közölték [1068/2012. (VI. 6.) sz. hat.]. A Médiatanács egyik médiatartalom kapcsán sem tartotta indokoltnak a fellépést tekintettel arra, hogy a személyhez fűződő jogok védelme érdekében a polgári bíróság előtt lehet polgári jogi igényt támasztva elégtételt szerezni a sérelmes – vagy sérelmesnek vélt – tartalmakkal szemben.

Széles körű nyilvánosságot kapott az elmúlt két év során az e témában született hatósági döntések közül a Lomnici Zoltánt, a Legfelsőbb Bíróság volt elnökét bemutató felvétel,

amelyen, miközben az előtérben Tökés László nyilatkozatot adott, a háttérben álldogáló volt főbíró kitakart („kimaszkolt”, „kiblórozott”) arccal szerepeltették, azaz a felvételen felismerhetetlen volt [l. 113/2012. (I. 18.) sz. hat.]. Az ügy kapcsán elmondható, hogy a médiaszolgáltató magatartása kétségtelenül azt az üzenetet közvetítette, hogy egy nyilvános és a televíziók által rögzített eseményen résztvevő közszereplő megjelenése a médiaszolgáltató döntése alapján meg nem történtté tehető; a felvételt megtekintő közönség nem szerzett tudomást arról a fontos körülményről, hogy Lomnici ott volt a beszámoló tárgyául szolgáló eseményen. Ugyanakkor a Médiatanács álláspontja szerint ez a médiaszolgáltatói magatartás csupán egyéni jogsérelem bekövetkeztének lehetőségét veti fel (a sérelmet szenvedett, konkrét személy vonatkozásában), de nem alapozza meg a médiaszabályozás által védett emberi méltóság sérelmét.

Hasonlóan nagy visszhangot keltett Daniel Cohn-Bendit, az Európai Zöldpárt képviselője kapcsán bemutatott összemontírozott interjú [l. pl. 1106/2011. (VIII. 24.) sz. hat.]. A kifogás szerint a bemutatott, vágott formában közzétett interjú során valótlan információk hangzottak el, és annak szerkesztési módja azt a benyomást keltette, hogy a riportalany nem válaszolt a múltját érzékenyen érintő témával kapcsolatos kérdésre. A Médiatanács ezen riport kapcsán szintén nem tartotta megalapozottnak a közérdek védelme érdekében történő fellépés szükségességét, és a személyhez fűződő jogok esetleges megsértése miatt nem indított eljárást a műsorszámmal kapcsolatban.

A Cohn-Bendit- és a Lomnici-ügyekben az emberi méltóság intézményes sérelme a hatósági döntés alapján nem valósult meg. Általánosságban állítható, hogy a valótlan beszámolók egy-egy fontos eseményről rombolják a média tekintélyébe vetett hitet, és különösen a közszolgálati média *éthoszát*, valamint korlátozzák a nézők megfelelő tájékozódáshoz való jogát, továbbá felvetik az érintett egyének személyhez fűződő jogainak sérelmét, de önmagukban még nem sértik a médiaszabályozás által védett emberi méltóságot. A néző tájékozódáshoz való jogát ugyan sérti, ha a képernyőn nem azt látja, ami valójában történt, de a műsorszám e körülmény által befolyásolt üzenete nem feltétlenül közvetít olyan tartalmat, amely a méltóságsértés súlyát elné.

A Cohn-Bendit-ügy egy kiemelt közéleti (politikai) vita kontextusában zajlott, amely eleve más jogalkalmazói megközelítést követel meg, mint azon tartalmak megítélése, amelyek az emberi méltóság kultúráját rombolják. Politikai vitákban ugyanis eleve szélesebb a sajtószabadság érvényesülési köre. Politikai vélemények esetében (jelen ügyben egy sajtótájékoztató megvágása is annak minősül) az Smtv. 14. § alkalmazása csak nagyon szűk körben képzelhető el.

A Lomnici-ügy ellenben más típusú kérdéseket vetett fel. A volt főbíró ugyanis politikai értelemben egyértelműen neutrális közszereplő, így a bemutatott felvételeken való felismerhetetlenné tétele mögött a politikai vagy közéleti tartalmú véleménynyilvánítás szándékát nem fedezhetjük fel. (A felröppent hírek szerint személyes okok álltak a kitakaras háttérében. A manipuláció otromba kivitelezését látván ugyanakkor felmerült a provokáció gyanúja is, de mindkét „pletyka” bizonyítatlan maradt.) Lomnici volt főbírónak tehát azért sérülhetett a jó hírnevéhez való joga, mert a közönség nem kapott (közvetett) tájékoztatást egy nyilvános eseményen való részvételéről. A botrány kirobbanását követően olyan látszat keletkezett, mintha ő a közéletben egyfajta *persona non grata* lenne, aki nem méltó arra, hogy a televízióban szerepeljen. (Árnyalja ezt a képet az, hogy az inkriminált riport előtt és után is számos alkalommal

volt a közszolgálati médiumok vendége, tehát egyszeri kitakarása mögött nehéz tendenciát felfedezni. A jogsértés azonban egyszeri magatartással is megvalósulhat. Mégis fontos kiemelni azt, hogy a kitakarás által a vélemények piacán szerzett haszon nemigen látható, azaz a társadalmi nyilvánosságot ez a szerkesztői lépés csak kis mértékben befolyásolhatta.)

Természetesen a hamisítás még a fokozottan védett politikai véleménynyilvánítás során is megengedhetetlen. Mindenképpen felmerülhetett e két esetben az érintettek jó hírvének vagy becsületének sérelme, de az emberi méltóság megsértéséhez – kiváltképp a fent elemzett, „intézményes” értelemben – a hatóság döntése szerint ezeknél súlyosabb magatartás szükségeseltetik. Ami bizonyos, hogyha elfogadnánk azt, hogy az emberi méltóság megsértéséhez elegendő bármely, belőle fakadó emberi vagy személyiségi jog sérelme, akkor jelentősen devalválánánk magát az emberi méltóság jogi koncepcióját.

Az Smtv. hatályba lépése óta eltelt két évben a Médiatanács gyakorlatának kizárólag a személyhez fűződő jogok sérelmét felvető beadványok fentebb részletezett kezelését ez idáig a bírósági döntések is megerősítették. Egy oknyomozó újságíró műsorban a kérelmező állítása szerint kérése ellenére arcát több alkalommal is bemutatták, amely mellett a valóságnak nem megfelelő, rágalmozó, a személyiségi jogait sértő állítások hangzottak el. A kizárólag személyhez fűződő jog vélelmezett sérelmére hivatkozó kérelem kapcsán hozott, és a hatóság következetes gyakorlata szerint hatáskörének hiányát megállapító végzés [773/2012. (IV. 25.) sz. végzés] tárgyában született bírósági felülvizsgálat során megerősítést nyert, hogy a hatósági gyakorlat helyes irányba halad (Fővárosi Törvényszék 8.Kpk.45.608/2012/1-I. sz. végzése).

A hivatkozott hatósági döntés bírósági felülvizsgálata kapcsán született végzés alátámasztotta a Médiatanács azon alapvetését, miszerint a médiaszabályozásnak az emberi méltóság tiszteletben tartását előíró követelménye a közönség – és nem az egyén – érdekeinek védelmében érvényesítendő követelmény:

„A bíróság osztotta a kérelmezetti hatóság azon álláspontját, hogy az emberi méltóság védelme a médiaszolgáltatásokra vonatkozó, „negatív” jellegű kötelezettségek egyike, tehát tartózkodásra, jogsértés elkerülésére kötelez, mely a demokratikus nyilvánosság megfelelő működését védi, nem pedig az egyént. Mindez a sajtószabadság korlátjaként jelenik meg tekintettel arra, hogy ezen szabályok létrehozásának egyik oka a közönség érdekeinek védelme” (a Fővárosi Törvényszék 8.Kpk.45.608/2012/1-I. sz. végzése, 5. old.).

Ebből következően – szintén egyezően a hatósági jogalkalmazás irányával – azt is megállapította a bíróság, hogy a Médiatanács kizárólag a közérdekű igényérvényesítés szintjét elérő jogsértés esetében léphet fel az emberi méltóság alapvető értékének tiszteletét megkövetelve:

„Mindezekre tekintettel a bíróság megállapította, hogy a kérelmezetti hatóság abban az esetben állapíthatja meg az emberi méltóság alapvető értékének sérelmét, ha a sérelem eléri a közérdekű igényérvényesítés demokratikus nyilvánosság veszélyeztetésének küszöbét” (a Fővárosi Törvényszék 8.Kpk.45.608/2012/1-I. sz. végzése, 5. old.).

A fenti megállapításokból következően a törvényszék a Médiatanács hatáskörét tekintve hangsúlyozta, hogy egyéni jogsérelem során nem járhat el, utalva a más jogágak által széles körben biztosított jogvédelmi eszközökre, intézményekre:

„A bíróság rámutat arra egyetértve a kérelmezetti hatóság álláspontjával, hogy a kérelmezettnek nincs hatásköre eljárni akkor, ha a médiaszolgáltatás konkrét egyén jogát vagy jogos érdekét sérti az adott egyén szerint. A bíróság nyomatékmal mutat rá, hogy erre nézve anyagi, jogi és eljárási jogszabályokon keresztül más módon, például a polgári jog, illetve a büntetőjog eszközével biztosított az egyéni jogvédelem. A bíróság rámutat, hogy a kérelmezetti hatóság akkor rendelkezik hatáskörrel, ha a közérdek védelme azt igényli, amikor a sajtószabadság és az emberi méltóság alapvető joga ütközik és a közösség érdekét szükséges védeni” (a Fővárosi Törvényszék 8.Kpk.45.608/2012/1-I. sz. végzése, 6. old.).

Hasonló eredmény született mind a hatósági, mind pedig a bírósági eljárás tekintetében a személyhez fűződő jogok sérelmének felmerülése esetében, amikor az Európai Parlament egyik képviselőjének személyét sértő kijelentések („agyament, ótvar, hazug, idióta”, „az egész egy rohadt, szemét hazugság egy rohadt szemét szájából”, „szerencsétlen idióta”) hangzottak el egy műsorban – ráadásul a műsorvezető (Bayer Zsolt) szájából. A Médiatanács jelen ügy kapcsán is vizsgálta, hogy megjelent-e az egyén sérelmén túlmutató, a közönség érdekében történő fellépést megalapozó, az emberi méltóság intézményét sértő tartalom, amire nemmel válaszolt. Emellett a döntés utalt a sérelmes kijelentésekkel célzott személy közszereplői minőségére is, azonban e tény – a korábbiakban már említettek értelmében – nem játszott szerepet a hatáskör hiányának megállapítása kapcsán. Erre tekintettel a Médiatanács – hasonlóan az előzőekben felvetett ügghöz – hatáskör hiányára tekintettel megszüntette az eljárást [905/2012. (V. 16.) sz. végzés]. A bíróság a Médiatanács döntését, jogértelmezését értékelve megállapította, hogy egyrészt, a közérdek sérelme jelen ügyben nem volt megállapítható, másrészt pedig személyhez fűződő jogok sérelmes tartalmak esetén nincs hatásköre eljárni:

„tárgyi ügyben az Smtv. 14. § (1) bekezdésének megsértése alapjául szolgáló, az emberi méltóság intézményes védelmét igénylő hatósági fellépés szükségessége, a közérdek sérelme nem volt megállapítható. Kérelmezett fenti jogszabályhelyek és a végzésben felhívott AB határozatok alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy nincsen hatásköre a kizárólag az egyén személyhez fűződő jogait érintő sérelmes tartalmak elbírálására” (a Fővárosi Törvényszék 20.Kpk.45.648/2012/2. sz. végzése, 4. old.).

A fentebb hivatkozott hatósági döntések és azok bírósági felülvizsgálata alapján született törvényszéki végzések olvasatából megállapítható, hogy a Médiatanács az emberi méltóság tiszteletben tartását előíró követelmény felügyelete tekintetében hatásköri kereteit megtartva, intézményvédelmi kötelezettségének eleget téve jár el, és kizárólag egyéni jogsérelem megvalósulása esetén a polgári bíróság hatáskörébe utalt személyhez fűződő jogok esetleges megsértését nem tekinti vizsgálatá tárgyának.

Megerősítést nyert a hatóság azon következetes gyakorlata az emberi méltóság intézményének tiszteletben tartására vonatkozó törvényi rendelkezések felügyelete kapcsán, hogy a Médiatanács

- az Smtv. előírásai alapján a közönség védelme érdekében;
- a közérdekű igényérvényesítés – egyedi ügyben vizsgálandó – szükségességének fennállta esetében jogosult és egyben köteles eljárni.

Megemlítendő, hogy az egyes műsorszám-típusok adott esetben kivételesen eltérő megítélés alá eshetnek, így pl. egy kabaréműsorban megjelent tartalom nyilvánvalóan más mérce alapján értékelendő. Az egyes személyek érzékenységet esetlegesen sértő humor a Médiatanács értelmezése szerint önmagában nem minősül olyan tartalomnak, amely a közérdek védelmében történő fellépést indokoltá tennék [89/2012. (I. 11.) sz. hat.]. A hatóság intézmény- és értékvédő szerepének el kell válnia az egyes emberek esetleges egyéni ízlésétől, mércéjétől, és a jogszabályi előírásokat kiszámíthatóan, előre látható jogalkalmazási tevékenységként kell alkalmazni.

A közérdek–magánérdek elhatárolása kapcsán összefoglalva tehát elmondható, hogy minden ügy kapcsán egyedileg kell megvizsgálni a jogsértő magatartással érintett személyt, közösséget. Mivel komplex kérdésről van szó, nem elegendő pusztán magát a jogsértő magatartás által érintett személyt a vizsgálat tárgyává tenni, és az alapján megállapítani, hogy a jogsértés egyedi esetben valósult meg. Emellett fontosabb a Médiatanácsnak a közönség szemszögéből is elemezni az adott tartalmat, és szükség esetén annak érdekében fellépni a demokratikus közvélemény biztosítása, fenntartása érdekében.

E téren a hatóság következetes gyakorlat kialakítására törekszik, és az emberi méltóság intézményes védelme érdekében történő fellépés szükségessége mellett igyekszik nem túlterjeszkedni saját hatáskörén. Látható azonban, hogy az egységes jogértelmezés kialakítását a bírósági gyakorlat néhol nem teljesen egységesen végzett tevékenysége is nehezíti.

Ezen korlátok Médiatanács általi megállapításáról elmondható, hogy a bíróság jogértelmezése szerint megfelelő, azonban nyilvánvalóan adódhatnak olyan esetek, amelyek során ennek megállapítása jóval nehezebb feladat lesz, és e „határesetek” megítélése valódi nehézséget jelenthet a jogalkalmazó szerveknek.

4.2. A közérdekű igényérvényesítés küszöbe

Az előző pontban tett megállapításhoz kapcsolódóan elmondható, hogy az idézett (a Fővárosi Törvényszék 8.Kpk.45.608/2012/1-I. sz. végzése) bírósági döntés megerősítette azt a hatóság által kialakított és következetesen alkalmazott értelmezést, miszerint a Médiatanács „abban az esetben állapíthatja meg az emberi méltóság alapvető értékének sérelmét, ha a sérelem eléri a közérdekű igényérvényesítés demokratikus nyilvánosság veszélyeztetésének küszöbét”.

Az emberi méltóság intézményes védelme érdekében történő hatósági eljárás talán egyik legnehezebben megfogalmazható, és ebből kifolyólag a legtöbb értelmezési kérdést felvető pontja, hogy mely esetekben éri el a közérdekű igényérvényesítés szintjét egy adott tartalom. Nyilvánvalóan erre nem lehet általános, minden körülmények között érvényesülő határvonalat megállapítani, így értelemszerűen a jogalkalmazásra hárul az a feladat, hogy az egyes konkrét eseteket értékelve ezt az elvont határt kiszámíthatóan állapítsa meg.

Ezen igényérvényesítési küszöb meghatározásához nem nyújthat önmagában elegendő alapot a felügyeletet ellátó hatóság, ahhoz elengedhetetlenül szükséges a korábbi gyakorlatot is figyelembe venni; de ugyanígy nagy szerephez jut a hatósági döntéseket – és így az általuk kialakított jogértelmezést is – értékelő bírósági gyakorlat is. A közérdekű igényérvényesítés szintjét elérő tartalmakkal kapcsolatosan egy általános zsinórmérték meghatározása helyett inkább bizonyos üzenetértékkel rendelkező témákat, tárgyköröket indokolt meghatározni,

amelyek nagy valószínűséggel felvetik az emberi méltóság intézményes védelme érdekében történő hatósági fellépés szükségességét.

Az említettek alapján tipizálhatók azon esetekörök, amelyek esetében indokoltta válik a hatósági fellépés a Médiatanács megítélése szerint. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy az alább említett felsorolás példálózó jellegű, és a médiaszabályozás elemzett két éve során előforduló esetekből merít, illetve azon esetköröket is ismerteti, amellyel ezen időszak alatt a Médiatanács mindössze egyszer, de a jogelőd ORTT többször is találkozott. (Ilyen a kiszolgáltatott, magatehetetlen személyek öncélú és sérelmes bemutatása révén megvalósuló jogsértés-típus, amely az ORTT gyakorlatában több alkalommal előfordult, és a hatályos médiaszabályozásban – talán épp ezen megfontolásból – önálló tényállásként került nevesítésre.)

Emellett természetesen egyedi értékelés alapján további olyan esetekörök merülhetnek fel, amelyek elérik a közérdekű igényérvényesítés – hatósági és bírósági gyakorlat által együttesen kialakított – küszöbét, szükségessé téve a hatósági fellépést.

4.2.1. Kiskorúak védelme

Az új médiaszabályozás két évét vizsgálva a közérdekű igényérvényesítés indokának tekinthető a kiskorúak egészséges fejlődésének védelme érdekében történő fellépés szükségessége. A kiskorúak emberi méltóságot sértő bemutatása esetén történő fellépés indoka többek között az egyéni jogérvényesítési képességük korlátozott volta. A kiskorúak megfelelő személyiségfejlődése közös társadalmi érdek, az ezt veszélyeztető tartalmakkal szemben történő fellépés nem minősülhet szükségtelennek, illetve a sajtószabadság indokolatlan korlátozásának. A Médiatanács e tartalmakat azért minősíti az emberi méltóság intézményét sértőnek, mert alapvető társadalmi normákat és érdekeket – közösségi szolidaritás, kiskorúak egészséges fejlődése – hagynak figyelmen kívül, illetve sértenek.

A Médiatanács három esetben állapította meg az Smtv. 14. § (1) bekezdésben foglalt rendelkezést a kiskorúak védelme érdekében a vizsgálat tárgyát képező időszakban. Elsőként a Médiatanács azon döntése érdemel említést, amely egy reggeli magazinműsor, illetve hírműsor kapcsán állapította meg a kiskorúak emberi méltóságának sérelmét [417/2012. (II. 29.) sz. hat.]. A műsorokban a tájékoztatás, illetve a beszélgetés tárgyát egy szerelemfeltételekből elkövetett gyilkosság adta. A hírműsorban az áldozat kiskorú fia nyilatkozott az édesanyjáról, a gyermek arcát közelről mutatta a kamera, és a teljes nevét feltüntették a képernyőfeliraton. A szegmens közben láthatók voltak az áldozatot és a gyermekeket is ábrázoló családi fotók.

A másik műsorban a műsorvezető és az áldozat családtagjai – a nő élettársa és három gyermekük – közötti beszélgetés volt látható. Az esetet alapvetően az édesapa ismertette, de a gyerekek is megszólaltak, illetve arcukat mutatta a kamera. A képernyőn az apa teljes neve volt látható, a beszélgetésben pedig a jelen lévő gyerekek (valamint a távollévő testvérük) keresztnéve is megjelent. A beszélgetés elején elhangzott továbbá, hogy az áldozat gyerekei az édesapjuk kérésére szerepelnek a műsorban, mivel az apa szerint ők olyan részleteket is tudhatnak, amelyeket más nem. A gyerekek olyan beszélgetésben vettek részt mindkét műsorszámban, amelyben a nemrég elhunyt édesanyjuk agresszív, alkoholistá emberként, rossz anyaként, hűtlen élettársként tűnt fel. A riportert, illetve a műsorvezetőt e tulajdonságokat

tanúsító eseményekre, körülményekre rá is kérdezett a gyerekeknél, amivel olyan helyzetbe hozta őket, hogy maguk is kénytelenek voltak negatívan nyilatkozni elhunyt édesanyjukról.

Mindkét vizsgált összeállításra jellemző volt a „szexuális viszony” többszöri ismételése, hangsúlyozása, amely újabb, valódi információval nem szolgált, kizárólag a nézői érzelmek fokozására, szenzációkeltésre volt alkalmas. Ezt a célt szolgálták a képernyőfeliratok is, mint pl. „Megölte szeretőjét a tini”, amely az első tudósítás alatt szinte mindvégig látszott, vagy a következő képernyőszöveg: „Téma: megfojtotta 41 éves szeretőjét a tini!”, amely a stúdióbeszélgetés közben tűnt fel többször. A feldolgozás központi témájával – a szexuális viszonnyal – kapcsolatban nem csak az apától, hanem a gyermekektől is megkérdezte a műsorvezető, hogy tudtak-e róla, illetve mit tudtak róla. Mindkét műsorrész a valódi téma, a bűncselekmény tényszerű, alapos bemutatásának hiányáról, illetve az empátia teljes hiányáról tanúskodott. A műsorvezető, illetve a riporter úgy beszélgetett kiskorú vendégeivel, mint aki nincs tudatában annak, hogy traumát átélt, krízisben lévő személyekről van szó.

A Médiatanács a kiskorúak emberi méltóságát sértő tartalmakat súlyos jogsértésnek minősítette a fentebb hivatkozott határozatában, és emellett az érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek magas számát is alapul vette a szankció megállapításakor. Az Smtv. 14. § (1) bekezdésének médiaszolgáltató által első alkalommal történt megsértése mellett értékelték a médiaszolgáltató médiapiaci helyzetét, médiapiacra betöltött státusát, továbbá azt a tényt, hogy a jogsértés két műsorszámban is megvalósult. Ezen szempontokat figyelembe véve a Médiatanács ötmillió Ft összegű bírságot szabott ki.

A határozat bírósági felülvizsgálata körében született jogerős ítélet helybenhagyta a hatóság döntését, és megállapította, hogy a

„határozatban rögzített párbeszédék elhangzottak, a képi elemek feltűntek, így egyértelmű, hogy egy olyan kiszolgáltatott helyzetet teremtett a felvételekkel a felperes mindkét műsorszámban, mely nem tartotta tiszteletben az abban szereplő elhunyt nő gyermekeinek emberi méltóságát” (a Fővárosi Törvényszék 20.K.31156/2012/12. sz. ítélete, 7. old.).

Az alkalmazott jogkövetkezmény tekintetében a törvényszék – szintén egyetértve a hatóság megállapításaival – kiemelte, hogy a „mérlegelésének szempontjairól az alperes megszemenőként számot adott”, így mind a szankció fajtáját, mind annak mértékét kellőképpen visszatartó erejűnek ítélte a további jogsértések elkerülése érdekében.

Egy hírműsorban közzétett, gyermekbántalmazásról szóló riport volt a tárgya a hatóság által indított és szintén e tárgykörbe tartozó eljárásnak. Ebben többek között az is elhangzott, hogy a hétéves kislányról az apja készített felvételeket, ennek alátámasztására a műsor alatt több alkalommal is bemutatták a róla – néhány hónapos korában – készült meztelen fényképeket, illetve elmondták, hogy apja korábban szexuálisan zaklatta. A riport alatt a kislány mindvégig jelen volt, láthatóan nem szívesen idézte fel a zaklatás történéseit [722/2012. (IV. 18.) sz. hat.]. Hangsúlyozni kell, hogy a Médiatanács nem a műsorszámban szereplő kiskorú személyhez fűződő jogainak védelme érdekében lépett fel, hanem a korábban már kifejtett intézményvédelmi kötelezettségének tett eleget. A jogsértés miatt a Médiatanács tízmillió Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót, amely szankció megállapításakor az előző határozat kapcsán említett szempontok értékelése mellett a fokozatosság elvét is

figyelembe vette, nevezetesen azt a tényt, hogy a médiaszolgáltató második alkalommal sér-tette meg az elemzés tárgyát képező törvényi rendelkezést.

A Médiatanács ugyanezen történetnek egy másik médiaszolgáltató által történt bemuta-tását is jogsértőnek találta [907/2012. (V. 16.) sz. hat.]. A riportműsorban általánosságban bemutatták a gyermekkorúak ellen elkövetett szexuális bűncselekményeket, e mellett részle-tesen bemutattak egy – az előző bekezdésben említett műsorban is szereplő – családot, ahol az anya állítása szerint őt és hétéves kislányát a volt élettársa zaklatta, illetve utóbbit szexuá-lisan és fizikailag is bántalmazta. A riport során ebben a műsorban is a kislány jelenlétében, illetve az ő beszámolója alapján került feldolgozásra a történet. A beszélgetés közben a kislány rémült arcáról több vágóképet is mutattak, ami még inkább aggályossá tette a megjelenítet-teket. A Médiatanács a kiszabott 700 ezer Ft összegű bírság megállapítása során a fentiekben említett szempontok mellett tekintettel volt a médiaszolgáltatás vételkörzetére és nézettségé-re, ezért az országos földfelszíni audiovizuális médiaszolgáltatások kapcsán kialakított bírság alkalmazási gyakorlatához képest alacsonyabb összegű pénzügyi szankciót állapított meg.

4.2.2. Méltóságsértő üzenet közvetítése

A Médiatanács álláspontja szerint az emberi méltóság sérelmét azon médiaszolgáltatói magatartások is megvalósítják, amelyek azt az üzenetet közvetítik a közönség felé, hogy az embe-ri személyiségnek nincsen érinthetetlen tartománya, a szereplők méltósága fogyasztási cikk szintjére degradálódik (megvásárolható, konzumálható), akikről a médiaszolgáltató kénye-kedve szerint rendelkezhet, illetve az emberi méltóság nem elidegeníthetetlen érték – anyagi és egyéb érdekekből megsérthető és korlátozható. A vizsgált kétéves időszak során eddig egy alkalommal állapította meg a Médiatanács az emberi méltóság ilyen jellegű üzenet közve-títése miatt történt megsértését, mégpedig a korábban már említett *Alekosz – Szerelem a legfelsőbb szinteken* c. műsor kapcsán [1044/2011. (VII. 19.) sz. hat.]. Az emberi személyiség teljesen „átláthatóvá” tételének – szinte már azt mondhatnánk – tipikus eszköze a szereplők hazugságvizsgálat alá vetése, ami teljes mértékben megfosztja őket annak lehetőségétől, hogy a közönség elől elrejtett szférájuk maradhasson.

A határozat bírósági felülvizsgálata során született elsőfokú bírósági ítélet megerősítve a hatóság álláspontját – többek között – rögzítette, hogy a

„műsor vonatkozásában az emberi méltóság védelme körében nem menti fel természetesen a mé-diaszolgáltatót azon körülmény, hogy adott esetben a műsorban szereplők önként vállaltak bizo-nyos szélsőséges vagy méltóságukat sértő jelenetekben való részvételt” (a Fővárosi Törvényszék 3.K.33785/2011/11. sz. ítélete, 5. old.).

Ennek kapcsán megjegyzendő, hogy az ilyen típusú jogsértések jellemzően a különböző valóság-show-k, vetélkedők kapcsán merülnek fel, és az ügyek rendkívül alacsony számának egyik oka feltehetően a jogelőd ORTT hatékony fellépése, valamint ugyanezen irányú jogal-kalmazói tevékenységnek a Médiatanács általi következetes folytatása.

Az említett műsorban egy ún. ál-hazugságvizsgálat során a szereplőknek bizonyítaniuk kellett a műsor főszereplője iránt tanúsított érzéseik valóságát. A szereplők közül többen

nyíltan felvállalták, hogy az anyagi haszonszerzés reményében mondtak le az alapvető jogokról. A szereplők ebben a kontextusban fogyasztási cikk szintjére degradálódtak, akikről a médiaszolgáltató a kénye-kedve szerint rendelkezhet. Ezt erősítette maga az ál-hazugságvizsgálat alkalmazása is, valamint a főszereplő barátjának azon kijelentése, hogy a versenyzők azért szerepelnek a műsorszámban, hogy teljes mértékben Alekosz rendelkezésére álljanak. A vizsgálatban a játékosok lealacsonyító, megalázó és kiszolgáltatott helyzetbe kerültek, ami alkalmas volt személyük teljes tárgyiasítására. A széles nyilvánosság előtt igazsággént prezentált kijelentések – amelyek sok esetben a játékosok nemi életét, nemi vonzalmát, az anyagi előnyök érdekében történő szexuális szolgáltatás nyújtását boncolgatták – árthattak a játékosok társadalmi megítélésének, hátrányosan befolyásolhatták az emberi kapcsolataikat. Fokozottan problematikusnak tekintette a Médiatanács továbbá, hogy az anyagi előnyök, a hírnév érdekében és az esetlegesen érzelmek nélkül nyújtott szexuális szolgáltatás ebben a kontextusban nem elítélendő, hanem sokkal inkább egy elvárt cselekedetként mutatták be.

Említést érdemel, hogy egy rendkívül hasonló jellegű műsor kapcsán már korábban is az emberi méltóság tiszteletben tartásának sérelmét állapította meg az ORTT mint jogelőd hatóság. A 748/2008. (IV. 29.) sz. határozatában a testület megállapította, hogy *Az igazság ára* c. műsorban – hasonlóan az előbbieken említett műsor tartalmához – azt az üzenetet közvetítette, hogy

„az emberi személyiségnek nincsen integráns, érinthetetlen tartománya, az ember átlátszóvá alázható. A műsorban résztvevők a magánélet legbensőbb körének feltárására pénznyeremény elérése érdekében vállalkoznak, így a műsor azt az üzenetet hordozza, hogy a magánszféra és az emberi méltóság nem sérthetetlen, anyagi érdekből nyilvánossá tehető, konzumálható.

A műsor azt az elvárás támogatja szereplőivel szemben, hogy – a megnyerhető pénzösszegért cserében – testi és lelki valójuk előre meghatározatlan legbensőbb részét tegyék hozzáférhetővé a nyilvánosság számára. A játékosok, a kérdés-felelet sorozat előrehaladtával, mivel a kérdések egyre bensőbb titkokra irányulnak, mintegy csúszós lejtőre kerülve önrendelkezési joguk végső maradékát is elveszítik. A műsor résztvevői olyan helyzetbe kerülhetnek, amelyben különleges személyes adataik feletti ellenőrzésük megszűnik, akár még a válasz esetleges megtagadása esetén is (hiszen, miközben pénzért vállalták előzetesen az önfeladást, még a nagy összeget veszni hagyó válaszmegtagadást is a kérdésben megfogalmazott állítás beismerésének fogja tekinteni a néző), ez pedig a személyiség teljes feladása előtti menekülési utakat elzárja. Ez önmagában is összeegyeztethetetlen az emberi méltóság, a magánélet tiszteletben tartásának mindenre kiterjedő kötelezettségével.”

A két ügy összevetése alapján látható, hogy a Médiatanács – hasonlóan jogelődjéhez – az emberi méltóság intézményes sérelmének megvalósulásaként értelmezi azon üzeneteket, amelyek az emberi személyiség teljes mértékben történő „átlátszóvá” tételét, illetve fogyasztási cikké alacsonyítását közvetítik.

Egy, már 2013-ban eldöntött ügy tényállása szerint a *Mokka* c. műsornak egy brutális gyermekgyilkosság szolgáltatta a központi témáját, amelynek egyik – több alkalommal, ismételten közzétett – szegmensében a nézők a bűncselekmény feltételezett indítékára szavazhattak, a szavazásban részt vevők között pedig nyeremények kerültek kisorsolásra. A hatóság – utalva a korábban már említett 165/2011. (XII. 20.) AB határozatban foglaltakra – vizsgálata során megállapította, hogy az olyan médiatartalmak, amelyek figyelmen kívül hagyják a

személyhez fűződő jogokat egy kiskorú gyermek tragédiájának a vizsgált műsorészlethez hasonló kontextusban (ún. nyereményszavazás keretében) történő bemutatása során, nem pusztán a konkrét tartalomban szereplő kiskorú vagy hozzátartozói személyiségi jogait sérthetik, hanem sértik az emberi méltóság intézményes védelméhez, az emberi méltóság kultúrájának megóvásához fűződő közösségi érdeket, és így az Smtv. 14. § (1) bekezdését is.

A tényállás szerint a műsorszámban egy emberi tragédiát a médiaszolgáltató minden empátia nélkül egy nyereményszavazás apropójává tett. Egy brutális gyermekgyilkosság ily módon ürüggyé vált egy játékra, amelyen kiállítás-belépőt, illetve üdülési szolgáltatást lehetett nyerni, és amely tartalom önmagában is megdöbbentő kontrasztot képezett a műsorszám tárgyául szolgáló bűncselekmény jellegével, és ezáltal – a médiaszolgáltató akarától, szándékaitól függetlenül is – degradálta az emberi élet, és vele együtt az emberi méltóság értékét, csorbította a tragédia jelentőségét, az elkövetett bűncselekmény kirívó súlyosságát.

A Médiatanács megállapítása szerint a médiaszolgáltató a műsorában közzétett nyereményjátékkal egy gyermek, illetve családja tragédiáját kizárólag üzleti célokra, anyagi érdekeinek szem előtt tartásával, szenzációhajhász módon használta fel. Ez a médiaszolgáltatói magatartás önmagában alkalmas arra, hogy az emberi élet és – az ezzel elválaszthatatlan egységet képező – emberi méltóság sérthetetlen és feltétlen tiszteletet érdemlő értéként való elismerését kérdőjelezze meg. A tragédia ilyen körülmények között történt megjelenítése a közönséget szintén teljes empátiát és az emberi méltóság tiszteletét elutasító, azt teljes mértékben figyelmen kívül hagyó magatartásra ösztönözte. A vagyoni érdekek emberi méltóság „kultúrájának” tisztelete elé helyezésére ösztönző magatartás a Médiatanács álláspontja szerint az emberi méltóság intézményének védelme érdekében szintén indokoltta tette a hatósági fellépést.

A hatóság e nyereményszavazás kapcsán megállapította az Smtv. 14. § (1) bekezdésben foglalt emberi méltóság tiszteletben tartását előíró rendelkezés sérelmét, és a szankcióalkalmazás Mttv.-ben szereplő elveire figyelemmel 12,5 millió Ft összegű bírságot szabott ki a médiaszolgáltatóval szemben [169/2013. (I. 30.) sz. hat.].

4.2.3. Az egyenlő méltóság megkérdőjelezése

A Médiatanács a közérdek védelme érdekében történő fellépést azokban az esetekben is indokoltnak tekinti, amelyek során a médiatartalom azt közvetíti a közönség irányába, hogy a társadalom egyes csoportjainak méltósága kevesebb, kisebb értékkel bír másokénál, vagyis az emberi méltóság egyenlőségét tagadják.

Az emberi méltóság intézményének, azon belül is annak valamennyi embert egyetemesen, egyenlő mértékben megillető voltát sértik azok a nézetek, vélemények, amelyek a méltóság ezen immanens sajátosságát vonják kétségbe. Az emberi méltóság oszthatatlanságának, korlátozhatatlanságának, illetve minden emberre nézve egyenlőségének kétségbe vonása vagy akár tagadása a Médiatanács értelmezésében szükségessé teszi az emberi méltóság értékének, kultúrájának védelmében való fellépést.

Szükséges megjegyezni, hogy az emberi méltóság e sajátosságát megkérdőjelező tartalmak az eddigi gyakorlatban elsősorban etnikai kisebbséget mint közösséget érintették, és ebből

következően egyéb típusú jogsértések, mint pl. gyűlöletkeltés, kirekesztés megvalósítására is alkalmasak voltak.

Az Smtv. hatályba lépése óta eltelt két év alatt mindösszesen egyetlen alkalommal találkozott a Médiatanács olyan tartalommal, amely során az „egyenlő emberi méltóság” értékének, illetve magának az emberi mivoltnak a megkérdőjelezése miatt az Smtv. korábban már idézett rendelkezésének sérelmét állapította meg. Ilyennek ítélte a hatóság a *Világ-panoráma* c. műsorban bemutatott azon a médiaszolgáltatói magatartást, amely a romákat – kollektív módon – egyrészt mint túltámogatott, segélyekre berendezkedett élőködőket, másrészt a társadalmi normákat nem tisztelő, bűnözői életformát követő, az őket eltartó magyarokat terrorizáló csoportot mutatta be. A műsorban elhangzott jegyzet visszatérő témája volt a 2006-os olaszliszkai bűncselekmény mint a „cigánybűnözés”, a „cigányterrorizmus” példája. A műsorban bemutatott romakép mellett említésre került a romákat bujtogató és őket minden felelősség alól mentető csoport is. A műsorvezető a bevezető részben a „zsidókérdés” kifejezést a magyarság kizsákmányolásához és Magyarország gyarmatosításához kapcsolva említette, illetve kifejezte, hogy az általa feldolgozott téma „a cigány- és zsidókérdés” lesz. Ezzel logikailag világossá tette, hogy a későbbiekben használt, általa közelebbről meg nem határozott, de a néző által könnyen azonosítható „liberális fajzat” szóösszetétel „a zsidókhoz” kapcsolható. A későbbiekben a műsorvezető a romákat a magyarok ellen bujtogató csoport vélelmezett céljait is kifejtette: „hogy nevető harmadikként uralkodjon majd fölöttünk magyarok és magyar cigányok fölött a liberális fajzat”. Az elhangzott jegyzetben konkrét fenyegetés is elhangzott: ha a cigányok és a zsidók tovább folytatják a műsorvezető által nekik tulajdonított magyarellenessé tevékenységüket, távozniuk kell az országból, végezetül pedig a műsorvezető felszólította a cigányságot, hogy addig változzanak meg, amíg nem késő.

A hatóság döntésének indokolása szerint a műsor „[a]által, hogy a cigányság »bűnös hajlamait« említette, a műsorvezető faji alapú kollektív jellemvonást tulajdonított a romáknak, az »ingyenlő emberszabású« kifejezéssel pedig emberi mivoltukat kérdőjelezte meg” [1153/2011. (IX. 1.) sz. hat.]. Az emberi méltóságnak tehát bármilyen – az eddigi gyakorlat szerint elsősorban etnikai, faji – alapon történő különbözőségét, emberek vagy azok csoportja egymás közti értékbeli eltérését hangoztató tartalmak a Médiatanács véleménye szerint nem élvezhetik a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét.

Megjegyzendő, hogy jöllehet még az Rttv. hatálya alatt elbírált ügy kapcsán, ugyanakkor már a Médiatanács által indított eljárásban került megállapításra az emberi méltóság sérelme a médiaszolgáltató *Karácsonyi köszöntő* c. műsorában elhangzott jegyzet kapcsán, amelyben több, a műsorvezető által „cigányokként” azonosított csoport által elkövetett bűncselekményt ismertetett [828/2011. (VI. 22.) sz. hat.]. A bűnözők romaként történő azonosítása a szövegben explicit módon is megjelent („Idős emberek cigányok által elkövetett bántalmazásáról, kirablásáról, megöléséről szolt az összeállítás.”). Amellett, hogy a műsorvezető egyértelművé tette, kikről beszél, a romákat szélsőségesen sértő jelzőkkel illette, és általánosságban súlyos bűncselekmények életvitelszerű elkövetésével vádolta meg őket. A hivatkozott döntésének indokolásában a hatóság megállapította, hogy

„a műsorszám készítői egyértelműen figyelmen kívül hagyták, hogy születésénél fogva minden embert megillet a tisztelet és elismerés, azaz az emberi méltóság, mint az Alkotmányban biztosított alapvető emberi jog, amely oszthatatlan, korlátozhatatlan és mindenkire nézve egyenlő, az emberi

méltóság alapvető értéke olyan mértékben sérült, hogy az elérte a közérdekű igényérvényesítés »küszöbét«.

Az emberi méltóság említett szempontból történő vizsgálatát végezte el a Médiatanács – többek között az Alapvető Jogok Biztosának beadványa alapján – a Magyar Televízióban közzétett *Pesty Fekete Doboz – A cigány–magyar együttélés* c. dokumentumfilm kapcsán, amely esetben vélelmezett jogsértés hiányában nem indított hatósági eljárást [925/2012. (V. 23.) sz. hat]. Az emberi méltóság sérelmét a hatóság – utalva az előbbiekben említett műsorszámban tapasztalt bemutatás- és szerkesztési módra – abban az esetben tartja megalapozottnak, amennyiben az adott műsor egy teljes társadalmi csoport másodrendűségére, egyenlő emberi méltóságától való megfosztására, annak hiányára vonatkozó tartalmat hordoz.

Az említett műsor a hazai roma kisebbséget nem egy homogén, kizárólag negatív tulajdonságokkal bíró, a társadalom által – etnikai származásuk miatt – elítélt közösségként mutatta be. A műsorban több alkalommal hangzottak a megszólalók, hogy nincs probléma az együttéléssel romák és nem romák között, a gondot az jelenti, hogy a romák által elkövetett bűncselekmények miatt „egy kalap alá veszik” őket. Igaz ugyan, hogy a műsor elsősorban a roma közösség egy részében tapasztalható problémákra reagált, és szót ejtett romák által elkövetett bűncselekményekről, egyéb elítélendő magatartásformákról, de ez legfeljebb a roma közösség egy részével, egyes tagjaival szemben volt alkalmas a nézők véleményének negatív irányba terelésére. Tehát a műsor nem általánosított, nem bélyegzett meg egy teljes társadalmi csoportot, hanem annak egyes elemeiről nyilatkozott.

A műsor azt az üzenetet közvetítette, hogy a probléma nem a romák–nem romák közti együttélés során merül fel, hanem a társadalmi együttélés normáit tiszteletben nem tartó romák, illetőleg mindenki más között húzódik.

A Médiatanács döntése indokálul szolgált, hogy az emberi méltóság értékének sérelme abban az esetben állapítható meg, ha a nézők olyan véleményeket hallhatnak, amelyek alapján az emberi méltóság nem egyenlő, nem általánosan érvényesülő, nem korlátozhatatlan, arról le lehet mondani, áruba lehet bocsátani. A fentiekben röviden kifejtettek szerint a műsorszám egészét, nézőpontját vizsgálva nem közvetített ilyen jellegű üzenetet, ezért jutott a vizsgálat a korábban már említett eredményre.

A Médiatanács döntésével kapcsolatban az Alapvető Jogok Biztosa jelentést készített (AJB-3395/2012. sz. ügy), amelyben megfogalmazta – a vélelmezetten megsértett társadalmi közösség érdekeit és jogait szem előtt tartva – a hatósági döntéssel, illetve annak indokaival kapcsolatos aggályait. A Médiatanács válaszlevelében tájékoztatta a biztost arról, hogy a hatóságnak kötelessége kiállni – természetesen többek között az egyenlő emberi méltóság tiszteletben tartásának biztosításán kívül – a sajtó és véleménynyilvánítás szabadsága mellett is. E levélben kifejtették, hogy a Médiatanács saját eljárásában, jogszabályi kötelezettségeiből fakadóan, az érintett közösség méltóságához való joga és a sajtószabadság védelme között kívánt megfelelő egyensúlyt találni. A sajtó és véleménynyilvánítás szabadsága egyetemes alapérték, ezért a fontos közéleti kérdésekben megfogalmazott vélemények akkor is védelmet érdemelnek, ha némelyek számára sértőek, vitatottak vagy heves indulatokat keltenek. Ugyanakkor a védelem csakis addig tart, amíg a vélemény nem bélyegez meg általánosító módon, egyenlő emberi méltóságának kétségbe vonásával egy teljes társadalmi csoportot.

Hasonló eredményre vezetett azon oknyomozó újságírás műfajába tartozó műsorszám (Hír TV, *Célpont*) vizsgálata, amely az előző dokumentumfilmhez hasonló témát dolgozott fel – hasonló szerkesztési módok és eszközök alkalmazása mellett. A roma–magyar együttélést feldolgozó műsorban megszólaltatták az adott településen élő romákat, az ottani lopások károsultjait, valamint a polgármestert, továbbá az ellenzék és a kormányzat képviselőit is. A kárvallottak közül néhányan a lopásokat (általánosítva) a cigányoknak tulajdonították. A polgármester szintén arról beszélt, hogy a romák állandó rendőri felügyeletet igényelnek, ugyanakkor ő már pontosította a problémák forrását. Elmondása szerint a betörések és lopások főként az „újonnan betelepülő roma családok” kontójára írhatóak. A bűncselekmények kapcsán a helyi kisebbségi vezető hasonló véleménynek adott hangot, ő is az új lakosokat vádolta a tulajdon ellen elkövetett normaszegésekkel.

A műsor a hazai roma kisebbséget nem egy homogén, kizárólag negatív tulajdonságokkal bíró, a társadalom által – etnikai származásuk miatt – elítélt közösségként mutatta be. A műsorban több alkalommal hangoztatták a megszólalók, hogy nincs probléma az együttéléssel romák és nem romák között, a gondot az jelenti, hogy a romák által elkövetett bűncselekmények miatt azonos módon ítélik meg őket.

Igaz ugyan, hogy a műsor elsősorban a roma közösség egy részében tapasztalható problémákra reagált, és szót ejtett romák által elkövetett bűncselekményekről, egyéb elítélendő magatartásformákról, de ez legfeljebb a roma közösség egy részével, egyes tagjaival szemben volt alkalmas a nézők véleményének negatív irányba terelésére. Tehát a hatósági döntés indokolása szerint a műsor nem általánosított, nem bélyegzett meg egy teljes társadalmi csoportot, hanem annak egyes elemeiről nyilatkozott.

A Médiatanács e műsorban megjelent tartalmak kapcsán – részben az előzőekben elmondott indokokra alapozva – szintén megállapította, hogy a műsor szerkesztési módját, mondanivalóját egészében alapul véve nem sérült az egyenlő emberi méltóság intézménye [1640/2012. (IX. 12.) sz. végzés].

Az utolsóként említett két ügy kapcsán meg kell említeni, hogy a Médiatanács az Smtv. szerint tilalmazott gyűlöletkeltés és kirekesztés tényállását is vizsgálta a műsorszámokban, amely vélelmezett jogsértéseket szintén nem találta megállapíthatónak (erről részletesebben l. a gyűlöletbeszéd témakörénél írtakat). A gyűlöletkeltésre, illetve kirekesztésre alkalmas üzenetek végső soron az adott közösség tagjainak a mindenki mással egyenlő mértékben megillető méltósághoz való jog érvényesülését, érvényesíthetőségét ássa alá, így az emberi méltóságot – jelen pont alatt elemzett módon – sértő tartalmak végső soron képesek megvalósítani a gyűlöletbeszéd médiajogi tényállásait.

Összegzőképpen elmondható tehát, hogy a Médiatanács az emberi méltóságot mint minden embert egyenlő mértékben és módon megillető alapvető értéket védelemben részesíti, és fellép az annak tiszteletét megkérdőjelező, sértő vagy esetleg elutasító médiatartalmakkal szemben. Az ilyen jellegű jogsértések ugyanakkor a közönség irányába is jelentős – és egyben káros – hatást gyakorolhatnak, így ezekben az esetekben a médiaszabályozás egyéb rendelkezéseinek a sérelme is felvetődhet. Ez utóbbi megállapítás is azt bizonyítja, hogy az emberi méltóság tiszteletben tartása – nem kizárólag a Médiatanács hatósági gyakorlatában – mennyire fontos érték, ezért e tiszteletet figyelmen kívül hagyó magatartásokat minden esetben súlyos jogsértésnek kell tekinteni.

4.2.4. Kiszolgáltatott, megalázó helyzetben lévők bemutatása

Egy, a fentiekben már említett, 2013 januárjában született határozatában a Médiatanács elmarasztalta a médiaszolgáltatót az Smtv. 14. § (2) bekezdésének sérelme miatt [169/2013. (I. 30.) sz. hat.]. A *Tények* c. műsorban egy brutális gyermekgyilkosság kapcsán a meggyilkolt gyermekét gyászoló édesanya nyilatkozott érzéseiről gyermeke elvesztését követően. A sírva nyilatkozó anyát szerepeltető bejátszás informatív tartalommal nem bírt, nyilatkozata a téma feldolgozása, a nézők tájékoztatása szempontjából relevanciával nem rendelkezett. A műsorszámban szereplő anya felfokozott érzelmei miatt kiszolgáltatott lelkiállapotban került bemutatásra a műsorszámban, nyilatkozata műsorba szerkesztésére öncélúan, a nézők érzelmeinek fokozása céljából került sor. Közvetlenül a gyilkosság után az áldozat édesanyja rendkívül zaklatott állapotban volt, a fia halála okán feltörő érzelmeit nem tudta és nem is akarta leplezni, így vélhetőleg nem tudta nyugodtan és következetesen végiggondolni szereplése következményeit. A nyilatkozatot a hírműsorszámban a narráció is úgy kommentálta, hogy az anya teljesen megtörtén nyilatkozott.

A vizsgált műsorrésszel kapcsolatban a Médiatanács megállapította, hogy a meggyilkolt fiú édesanyját olyan állapotában ábrázolta, amikor aligha lehetett képes felelős döntést hozni médiabeli szereplésével vagy annak elutasításával kapcsolatban. Az Smtv. 14. § (2) bekezdése nem abban az esetben alkalmazandó, ha a médiaszolgáltató visszaél a műsorában szereplő önrendelkezési jogával. Az érintett rendelkezés alkalmazása független az önrendelkezési jog meglététől, illetve annak gyakorlásától. A médiahatóság számára a lényeg, hogy az édesanyját olyan állapotban ábrázolta, amikor egyértelműen megalázó, kiszolgáltatott helyzetben volt. Nehezen lehetne elképzelni olyan helyzetet, amely egy anyát ennél kiszolgáltatottabbá tesz, a médiaszolgáltató pedig ezt a lelkiállapotát kihasználva készítette az informatív tartalommal egyáltalán nem bíró riportot, amely következményeinek felismerésére az anya nyilvánvalóan nem volt képes.

A bemutatás a médiaszolgáltató részéről ugyanakkor kétséget kizáróan öncélú is volt, hiszen az édesanya szavai semmiféle többletinformációt nem tartalmaztak a gyilkossággal kapcsolatban – tehát eleve nem is szolgálhatták a közönség tájékoztatáshoz fűződő jogát –, hanem kizárólag gyermeke elvesztése feletti fájdalmát fogalmazták meg. Ez a fajta bemutatás, amely nem tekinthető a média tájékoztatási feladatának teljesítését célzó tevékenységnek, és amely megvalósítja az Smtv. 14. § (2) bekezdésében foglalt tényállás valamennyi elemét, az anya beleegyezésétől, vagy annak hiányától függetlenül jogsértő.

Megemlítendő továbbá a Médiatanács azon döntése, amelyben – a kérelmező beadványában foglaltaknak megfelelően – egy internetes cikk tartalma alapján vizsgálta az előző bekezdésben hivatkozott Smtv. 14. § (2) bekezdés esetleges sérelmét [1959/2012. (XI. 7.) sz. hat.]. A kifogásolt cikk arról tájékoztatott, hogy az Egyesítő Egyház alapítóját tüdőgyulladással kezelik egy dél-koreai kórház intenzív osztályán, túlélési esélyeit 50–50%-ra becsülik. A cikkben az érintett személynek explicit bemutatása (képi ábrázolása) nem történt meg. Önmagában az, hogy egy kórházban fekvő tiszteletes egészségi állapotáról adtak hírt, még nem eredményezte az előbbi rendelkezés megsértését, ezért a Médiatanács nem állapította meg a hivatkozott előírás sérelmét.

5. Összefoglalás

A jogszabályi környezet 1996 óta megköveteli az emberi méltóság tiszteletben tartását, amely a 2011. január 1-jén hatályba lépett szabályozásban már önállóan is, külön nevesített formában megjelenik (az Rttv. ugyanis mindössze általában az emberi jogok tiszteletben tartását írta elő). E követelmény teljesülésének ellenőrzését a hatályban lévő törvény – az AB által immár több ízben is megerősítetten – a médiumok felügyeletét ellátó hatóság feladatává teszi.

A Médiatanács az új médiaszabályozás első két évében folytatott tevékenysége során az állami intézményvédelmi kötelezettségének eleget téve, az emberi méltóság értékének, kultúrájának védelmét tekinti feladatának. A médiaszabályozás sajátosságából kiindulva kizárólag azon esetekben nyúlt a sajtószabadság korlátozásának eszközéhez, amelyekben az egyedi ügy vizsgálata alapján úgy ítélte meg, hogy a médiatartalmakat befogadó közönség érdekében ez feltétlenül szükséges. Ebből következően – értelemszerűen hatáskörének hiányára tekintettel – nem lépett fel azokban az esetekben, amelyekben kizárólag személyhez fűződő jogok sérelme merült fel.

A magánérdek és a közérdek sérelmét megvalósító tartalmak közötti éles, általánosan érvényesülő határvonal meghúzására nincsen mód, ugyanakkor a jogesetek számának növekedésével a következetes gyakorlat eredményeképpen vélhetően egyre könnyebb feladat lesz azok megítélése. A különböző jogágak (elsősorban polgári jog és büntetőjog) eszköztáira, céljaira, eljárási szabályaira, illetve felelősségi kérdéseire tekintettel mindenképpen indokolt a médiaszabályozás keretein kívülre helyezni a médiában sértett egyén védelmében alkalmazható jogi eszközöket. Elmondható, hogy a Médiatanács gyakorlatának irányát ez idáig a bírósági döntések is megerősítették, rögzítve a hatóság hatáskörének hiányát személyhez fűződő jogok sérelme esetén.

A közérdekű igényérvényesítés küszöbét elérő, illetve azt meghaladó tartalmak értékeléséhez nyilvánvalóan segítséget nyújt az ORTT közel másfél évtizedes gyakorlata. Szintén visszautalva a Médiatanács jogelődjének tevékenységére, megállapítható, hogy 30 körüli azon határozatok száma, amelyben a testület az emberi jogok sérelmét állapította meg közel másfél évtized alatt. Ehhez viszonyítva a 2011. január 1. napján hatályba lépett médiaszabályozás elemzett 2 éve alatt öt alkalommal állapította meg az emberi méltóság – vagyis nem általában véve az emberi jogok – sérelmét a Médiatanács [további 3 esetben pedig az Rttv. 3. § (2) bekezdése alapján szankcionált]. E számok alapján nyugodtan állítható, hogy a jogsértések számának tekintetében érdemi változás ez idáig nem következett be, így a jogintézmény kiüresítésének, valamint a véleménynyilvánítás szabadságának indokolatlan korlátozásának vádja sem érheti a Médiatanácsot. (E mellett további egy, az elemzett időszakban indult eljárás eredményeként 2013 januárjában született döntésében a hatóság az emberi méltóság intézményét sértő rendelkezések – Smtv. 14. § (1) és (2) bekezdések – megsértését állapította meg.)

A kiskorúak, a kiszolgáltatott személyek védelme érdekében történő fellépést – többek között – a korlátozott jogérvényesítési képességük hiánya teszi szükségessé. Ugyanakkor a magánszféra egyes tartományának érinthetetlenségét vagy az emberi méltóság mindenkit ugyanolyan formában, mértékben megillető értékét tagadó tartalmak szintén elérik, illetve meghaladják a fentiekben említett határt. Tehát a Médiatanács a vizsgált időszakban végzett munkája során következetesen folytatja azt a gyakorlatot, hogy az emberi méltóság tiszteletben tartása érdekében a jog érvényesülését a közönség szempontjából felügyelő és azt védő

hatóságként lép fel, miközben a kizárólag az egyes személyekhez kapcsolódó sérelmek elbírálását meghagyja polgári- és büntetőbíráóságok feladatának.

2. A közösségekkel szembeni gyűlöletkeltés és kirekesztés korlátozása

SZIKORA TAMÁS

1. A jogszabályi környezet

1.1. Az Rttv. előírásai és a 2011. január 1-jén hatályba lépett Smtv. rendelkezései

A 2011. évet megelőzően az Rttv. 3. § (2)–(3) bekezdései az alábbi alapveti rendelkezéseket tartalmazták a gyűlöletbeszéd tilalma tekintetében:

„(2) A műsorszolgáltató köteles tiszteletben tartani a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét, tevékenysége nem sértheti az emberi jogokat, és nem lehet alkalmas a személyek, nemek, népek, nemzetek, a nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbségek, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére.

(3) A műsorszolgáltatás nem irányulhat semmilyen kisebbség, sem bármely többség nyílt vagy burkolt megsértésére, kirekesztésére, annak faji szempontokon alapuló bemutatására, elítélésére.”

Jól látható a szabályozásból, hogy a (2) bekezdés – ahogyan korábban már volt róla szó – az alkotmányos rend és az emberi jogok védelme mellett együttesen szabályozta a gyűlöletkeltés tilalmát. Emellett ugyanazon paragrafus (3) bekezdése az egyes közösségek megsértését, kirekesztését, faji szempontok szerinti bemutatását, elítélését tiltotta. Ebből látható, hogy az emberi jogok – az emberi méltóság – tiszteletben tartására vonatkozó előírásoknál némiképpen részletesebben szolt az Rttv. ezen alapelv érvényesüléséről, konkrét tényállásokról.

Az új médiaszabályozás e területen sem hozott érdemi változást, hiszen a szabályozás lényegében megmaradt az 1996 óta a hazai jogrend részét képező tartalmi elemeknél, amelyek az alkotmányosság mércéjének is megfeleltek. Ennek következtében a jogalkotó által megszövegezett és 2011. január 1. napján hatályba lépett Smtv. az alábbi előírásokat tartalmazta:

„(1) A médiatartalom nem lehet alkalmas személyek, nemzetek, közösségek, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbségek vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére.

(2) A médiatartalom nem lehet alkalmas személyek, nemzetek, közösségek, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbségek vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport nyílt vagy burkolt megsértésére, kirekesztésére” (17. §).

A két jogi szabályozási keret gyors összevetéséből látható, hogy a gyűlölet keltésére alkalmas tartalmak szabályozásában érdemi változás nem történt, azonban lényeges módosulás, hogy az Rttv. 3. § (3) bekezdésében szereplő „irányultság” helyett a 2011. január 1-jén

hatályba lépett Smtv. 17. § (2) bekezdése már jogsértésre való „alkalmasságot” követel meg, emellett pedig a „faji szempontokon alapuló bemutatásra, elítélésre” tényállás kikerült a szabályozásból.

1.2. Az Smtv. hivatkozott rendelkezéseinek módosulásai

A jelen fejezet tárgyát képező Smtv.-beli rendelkezéseket két alkalommal módosították, mindkettő a jogszabály hatálybalépésének első évében történt. Az első módosítás nyomán – az Európai Bizottsággal folytatott egyeztetés eredményeképpen – az Smtv. 17. § (2) bekezdéséből kikerült a „nyílt vagy burkolt megsértésére” szövegrész, így 2011 áprilisát követően a gyűlöletkeltő tartalmak mellett a kirekesztésre alkalmas megnyilvánulások maradtak tiltottak.

A néhány hónappal később, 2011 augusztusában, hatályba lépett változások során az Smtv. fentebb idézett mindkét bekezdést a jogalkotó úgy módosította, hogy megszűnt az egyes „személyek” elleni gyűlöletkeltő, illetve kirekesztő tartalmak tilalma. A jogalkotó azzal indokolta a módosítást, hogy a gyűlöletbeszéd tilalma az egyes közösségek, társadalmi csoportok védelmében fogalmaz meg korlátokat, így szükségtelen e védelmet egyes személyekre is kiterjeszteni (ahogyan egyébként a Médiatanács, és jogelődje, az ORTT is értelmezte és alkalmazta e szabályokat). Az említett két módosítás nyomán megállapítható, hogy jelenleg – a 2013. év kezdetén – a hazai médiaszabályozás a gyűlöletbeszéd tilalma tekintetében az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

„(1) A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlöletkeltésére.

(2) A médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport kirekesztésére” (17. §).

1.3. Vallási, hitbeli, világnézeti meggyőződések védelme

Az egyes közösségek méltóságának védelme szempontjából mindenképpen szükséges megemlíteni azt a törvényi előírást, amely a vallási, hitbeli, illetve más meggyőződéseket esetlegesen sértő tartalmak közzététele kapcsán fogalmaz meg korlátokat (Mttv. 14. §). Fontos kiemelni, hogy ez az előírás – hasonló megszüvegezéssel az Rttv.-ben is megtalálható rendelkezés – mind terjedelmében, mind módjában jelentősen eltér az előző pontokban említett korlátoktól.

A jogszabályhely vizsgálata alapján látható, hogy az már a „sértő” tartalmak esetére is közzétételi korlátot állít, vagyis alacsonyabb szintre helyezi a *korlátozás* mércéjét. Ugyanakkor fontos leszögezni, hogy ez a korlát nem feleltethető meg a gyűlöletkeltés és a kirekesztés esetén alkalmazandó *tilalommal*, ugyanis e tartalmak tekintetében a véleménynyilvánítás joga nagyobb szabadságot élvez, és a törvény csupán figyelemfelhívás közzétételét rendeli. Vagyis e tartalmak esetében egyfajta relatív tilalom érvényesül, de fontos hozzátenni, hogy a

szabályozás nem az egyes emberek személyes – avagy az adott közösség egy részének – érzékenységét tekinti zsinórmértéknek, hanem magának a meggyőződésnek a sérelmét.

Meg kell jegyezni, hogy e törvényi előírás felügyeletét az Mttv. hatásköri szabályai között a Hivatal hatáskörébe utalja. Ilyen típusú – vagyis az Mttv. 14. §-ának a vallási, hitbeli, világnézeti meggyőződés sérelme kapcsán megvalósuló – törvénysértés megállapítására a 2011. január 1-jén hatályba lépett szabályozás hatálya alatt mindössze egyetlen alkalommal került sor.

1.4. A 165/2011. (XII. 20.) AB hat. e tárgykörben tett megállapításai

A kirekesztő, gyűlöletkeltő beszéd értelmezése, lényege kapcsán az AB 2011-es döntése viszont utalt egy korábbi döntésére, amelyben rögzítette, hogy

„az ilyen álláspont hangoztatója arra törekszik, hogy a megcélzott közösséget és tagjait a társadalom peremére szorítva megkérdőjelezze a közösség tagjainak egyenlő méltóságát. A tendenciózus magatartás eredményeként a közösség és a közösség tagjai »alacsonyabb rendűként« teljesen kiszolgáltatottakká válhatnak» [96/2008. (VII. 4.) AB hat.].

Látható tehát, hogy az ilyen tartalmak az egyenlő méltóság intézményének megkérdőjelezésével fejtik ki tényleges hatásukat (a gyűlöletbeszéd tilalmának és az emberi méltóság tiszteletben tartásának kapcsolatáról l. a későbbieket).

Legalább utalni kell arra, hogy az AB egy korábbi (1006/B/2001. sz.) határozatában megfogalmazta azokat az indokokat, amelyek alapján – a gyűlölet keltésére alkalmas tartalmakon felül – alkotmányosnak ítélte a büntetőjogon kívüli egyéb jogágakban megfogalmazott, esetlegesen enyhébb tilalmakat is. A testület megállapításai értelmében

„[a] büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben a végső eszköz. Ez azt jelenti, hogy amennyiben valamely, társadalmilag káros magatartás – jelen esetben a gyűlöletre uszítás, gyűlöletkeltés – vonatkozásában a büntetőjogi felelősség sem eltűzött, nem alkotmányellenes, úgy az adott magatartásra vonatkozó, esetlegesen más jogágakban megfogalmazott enyhébb tilalmak sem lehetnek azok” (1006/B/2001. AB hat., indokolás III. 5. 1. pont).

Ezen idézetből látható, hogy az AB a „gyűlöletre uszítás” fogalmának médiajogi megfelelőjeként használja a „gyűlöletkeltés” kifejezést, amelyből következően, noha a korlátozás alkotmányossága nem vitatott, a jogalkalmazónak annak gyakorlati alkalmazása során – az AB értelmezéséből kiindulva – szigorúan, a büntetőjogi mércének megfelelően kell megítélnie az egyes tartalmakat a szólásszabadság szükségtelen korlátozásának elkerülése végett. Megemlítendő ugyanakkor, hogy a 2011. decemberi döntésében a testület kategorikusan kimondja a két jogi kategória azonosságát, visszautalva a 2007-es döntésben foglaltakra: „[a] 1006/B/2001. AB határozatában a testület az Rttv. 3. § (2) bekezdésében foglalt gyűlöletkeltés tényállását a gyűlöletre uszítással azonosította” [165/2011. (XII. 20.) AB hat., indokolás, IV. 2. 2. 1. pont].

Az AB az alkotmányos rend tiszteletben tartására vonatkozó Smtv.-beli előírással együttesen megállapította, hogy az olyan médiatartalom, amely tagadja a demokrácia alapértékeit,

intézményeit, nem lehet alkalmas a demokratikus közvélemény kiépítésére, fenntartására, ezért az ilyen véleményekkel szemben alkalmazott korlátozás nem tekinthető sem szükségszerűnek, sem aránytalannak. A korábban megalkotott hatás-elvet is figyelembe véve, a testület olyan súlyos kár okozására alkalmas elemnek vélte a gyűlölködő véleményeket, hogy miattuk indokolt lehet valamennyi médiatartalom tekintetében az ilyen tartalmak korlátozása.

Az AB vizsgálatával kapcsolatban szükséges röviden megemlíteni, hogy a testület – korábbi gyakorlatát követve – a vizsgálatának elvégzésekor hatályos törvényszöveg alkotmányosságát ítélte meg, ily módon a „személyek” tekintetében megvalósuló gyűlöletkeltés, illetve az egyes közösségek „nyílt vagy burkolt megsértése” tényállásokat nem vizsgálta a véleménynyilvánítás korlátozása fényében.

2. A Médiatanács gyakorlatának áttekintése

Az alábbi táblázat összefoglalja mindazon – 2011. január 1. napját követően eldöntött, és ebből következően az Smtv. hatálya alá tartozó – ügyet, amely esetében felmerült a gyűlöletkeltés vagy a kirekesztés tilalmába ütköző magatartás közzétételének lehetősége.

2.1. A Médiatanácsnak az Smtv. gyűlöletkeltés és kirekesztés tilalmát megfogalmazó előírásai alapján megítélt ügyekben született döntései

Hatósági döntés száma	Hatósági döntés tartalma	Az ügy rövid leírása
2011		
1053/2011. (VII. 19.) sz. hat.	hatósági ellenőrzést nem rendel el	Szentmise-közvetítésen negatív kritika az önkormányzati képviselő-testületet érintően
1107/2011. (VIII. 24.) sz. végzés	eljárás megszüntetése	Fajgyűlölő cikkek internetes sajtótermékekben
1153/2011. (IX. 1.) sz. hat.	jogsértés megállapítása	Világ-panoráma – „cigányságterrorizmus”
1261/2011. (IX. 21.) sz. hat.	hatósági eljárást nem indít	Szijjártó Péter és a nyilasok közötti párhuzam
1341/2011. (X. 5.) sz. hat.	jogsértés megállapítása	A 2499/2009. (XII. 16.) sz. ORTT hat. kapcsán lefolytatott új eljárás eredményeképpen született (csak a szankció tekintetében)
1884/2011. (XII. 14.) sz. hat.	hatósági eljárást nem indít	Önkormányzati műsorban – „tájédegen” személyek
1885/2011. (XII. 14.) sz. hat.	hatósági eljárást nem indít	Luther Mártonnal kapcsolatos vélemények

2012		
217/2012. (II. 1.) sz. hat. – nem indít hatósági eljárást	hatósági eljárást nem indít	Világ-panoráma – „cigányságterrorizmus” műsorszámának a www.echotv.hu videotárban való közzététele
582/2012. (III. 28.) sz. hat.	jogsértés hiányának megállapítása	Új eljárás az ORTT 1009/2009. (V. 20.) sz. hat. kapcsán – a <i>Kibeszélő</i> c. műsor nem volt alkalmas a kormánypárti oldalon állók, illetve a roma kisebbséggel szembeni gyűlöletkeltésre
591/2012. (III. 28.) sz. hat.	hatósági eljárást nem indít	Orbán Viktort Adolf Hitlerhez hasonlító vélemény
925/2012. (V. 23.) sz. hat.	hatósági eljárást nem indít	Pesty Fekete Doboz – A cigány–magyar együttélés
1133/2012. (VI. 20.) sz. hat.	hatósági eljárást nem indít	<i>Népszava</i> c. sajtótermékben Nyíró Józsefet sértő grafika
1461/2012. (VII. 25.) sz. hat.	hatósági eljárást nem indít	Kádár Jánost dicsérő szavak
1640/2012. (IX. 12.) sz. végzés	jogsértés hiányának megállapítása	Célpont – roma–magyar együttélés Kerecsenden
1726/2012. (IX. 26.) sz. hat.	jogsértés hiányának megállapítása	Jobbiktól elhatárolódó cikk sajtótermékben
1959/2012. (XI. 7.) sz. hat.	jogsértés hiányának megállapítása	www.hirado.hu internetes oldalon az Egyesítő Egyház vezetőjéről megjelent hír

A fenti táblázatban szereplő ügyek mellett meg kell említeni, hogy a Médiatanács a gyűlöletbeszéd tilalma kapcsán – még az Rttv. hatálya alá tartozó ügyekben folytatott eljárása során – jogsértést megállapító határozatot hozott további két esetben [138/2011. (I. 19.) sz. és 828/2011. (VI. 22.) sz. határozatok], s egy alkalommal törvénysértés hiányát állapította meg [109/2011. (I. 12.) sz. végzés]. A későbbiekben bemutatjuk – ha csak utalás formájában is – az ezekre az ügyekre vonatkozó megállapításokat.

A jogelőd hatóság közel másfél évtizedes tevékenysége során valamivel több mint 20 esetben állapította meg a bevezetőben is idézett Rttv. 3. § (2) bekezdésében foglalt, a gyűlöletkeltés tilalmát megfogalmazó rendelkezés sérelmét. Ha ezt az adatot összevetjük a táblázatban foglaltakkal, látható, e téren érdemi változás nem történt a jelen írásban elemzett két év során. (Ennél valamivel kevesebb alkalommal állapította meg az ORTT az egyes közösségek „nyílt vagy burkolt megsértését” előíró tényállás sérelmét, azonban miután a korábban leírtak értelmében e fordulat az Smtv. módosítása következtében hatályát veszítette, ilyen jellegű jogsértés megállapítására a hatályos médiaszabályozás alapján nem került sor.)

2.2. A döntésekkel szembeni jogorvoslat lehetősége

Tekintettel arra, hogy a hatósági eljárások lefolytatása, az annak eredményeképpen született döntések, továbbá a jogorvoslati lehetőségek sem függenek – a tágabb értelemben vett – eljárás tárgyát képező jogsértés típusától, így az azokkal kapcsolatosan „Az emberi méltóság védelme” c. fejezetben leírtak értelemszerűen a jelen esetben is irányadók. Ennek értelmében

a hatósági eljárás megindul a Ket. szerinti ügyféli jogállással bíró kérelmező hatóságához címzett kérelme benyújtásának tényével. Ettől eltérően alakul az ügyféli jogállással nem bíró bejelentő esete, ugyanis ekkor a hatóság erre vonatkozó döntése szükséges az eljárás megindításához. A jogorvoslati jogosultság is eltérően alakul az említett esetekben: míg ugyanis a kérelemre indult eljárások esetében a kérelmező jogorvoslati jogát biztosítják, addig a bejelentés alapján hivatalból indított hatósági eljárásban született döntéssel szemben csak az érintett médiatartalom-szolgáltató kezdeményezheti a hatósági döntés bírósági felülvizsgálatát – vagyis a bejelentő nem.

Ebből következően, amíg a bírósági felülvizsgálat kezdeményezésének lehetősége kizárt a hatósági ellenőrzés elrendelésének, valamint a hatósági eljárás megindításának hiányáról döntő határozatokkal szemben, addig nyitva áll a hatósági eljárás megszüntetéséről, továbbá a jogsértés megvalósulásáról vagy hiányáról rendelkező határozatokkal, végzésekkel szemben.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy csak az eljárásban ügyféli jogosultsággal rendelkezőket illeti meg a jogorvoslati lehetőség. Ez praktikusán a hivatalból indult eljárásban a médiatartalom-szolgáltatót jelenti, kérelemre indított eljárás esetén pedig a kérelmezőt is magában foglalja. Erre figyelemmel egy hivatalból indult eljárás esetén jogsértés hiányát megállapító hatóság döntés esetén mindössze formai szempontból van lehetőség jogorvoslatra, hiszen egy ilyen tartalmú döntés szolgáltató általi felülvizsgálati kezdeményezése kevésbé tekinthető életszerűnek.

3. A gyűlöletbeszéd témakörét érintő kérdések

A gyűlöletbeszéd médiajogi megítélése tárgyában számos olyan kérdés szorul magyarázatra, értelmezésre, amely a jogalkalmazás irányát mutatva a szabályozás kereteit hivatott megállapítani. E kérdéskörök különféleképpen csoportosíthatók, így egyrészt vizsgálandók a sértetti oldalról, vagyis a szerint, hogy milyen csoportot, közösséget érintett az adott megnyilvánulás; ennek kapcsán nyilvánvalóan már az is önálló kérdést vethet fel, hogy értelmezhető-e a jogi szabályozás szempontjából „közösségnek” valamilyen tulajdonság alapján létrejött, ugyanakkor jogilag nem körülhatárolható személyösszesség. Másrészt e körtől egyértelműen elválasztandók a kizárólag egyes konkrét személyeket érintő és esetlegesen gyűlöletkeltő tartalmak. Külön kérdést vetnek fel a politikai meggyőződés alapján létrejött – és nyilvánvalóan egyértelműen nem körülhatárolható – személyek közössége ellen kinyilvánított sérelmes vélemények.

Emellett önálló vizsgálatot igényel az adott – vélelmezett vagy tényleges – jogsértést megvalósító magatartás vizsgálata a gyűlöletbeszéd médiajogi megállapíthatósága érdekében. Ennek kapcsán mindenekelőtt a gyűlöletkeltésre, illetve kirekesztésre esetlegesen alkalmas tartalmak elhatárolása nyújt tényleges alapot, azonban ezektől mindenképpen szükséges elválasztani a véleménynyilvánítás alkotmányos védelmét élvező – és így jogsértés megvalósítására sem alkalmas –, akár szélsőséges megnyilvánulásokat.

Ennek megfelelően az alábbiakban a gyűlöletbeszéd kapcsán a médiaszabályozás jelen vizsgálat tárgyát képező két év vonatkozásában két szempontból kívánjuk bemutatni azokat a tartalmakat, amelyeket a Médiatanács vizsgált. Az elemzés első részben a „tényállásszerű”, „elkövetési” magatartások, megnyilvánulások kapcsán felmerülő kérdéseket próbáljuk meg

tisztázni, majd a jogsértő tartalmakkal érintett közösségek lehetséges meghatározásával kapcsolatos értelmezési kérdések kerülnek a vizsgálat középpontjába.

4. A gyűlöletbeszéd tényállásának megfelelő megnyilvánulások

A fentebb említetteknek megfelelően, elsőként a jogsértő magatartás lehetséges „tárgyi” oldalát mutatjuk be az elemzett két év ügyein. Arra keressük a választ, hogy mely tartalmak élvezik a véleményszabadság nyújtotta védelmet, és melyek azok, amelyek esetén – e védelemmel szemben – indokolt és arányos korlátozásként felmerül annak megállapítása, hogy az a gyűlöletbeszéd tilalmába ütközik.

4.1. A gyűlöletkeltés és a kirekesztés fogalmának elhatárolása

A gyűlöletbeszéd hazai médiaszabályozása a bevezetőben említettek szerint alapvetően két tényálláshoz, a gyűlöletkeltés és a kirekesztés tilalmához kapcsolódik (a későbbiekben látható lesz, hogy némiképpen az emberi méltóság és a világnézeti meggyőződés védelme is e tárgykörhöz kapcsolható, ugyanakkor valamelyest eltérő módon és mértékben). A gyűlöletkeltés tényállása tekintetében az AB korábbi döntéseiben [1006/B/2001. és 30/1992. (V. 26.) AB hat.] részletesen elemezte a gyűlöletkeltésre alkalmas tartalmak mibenlétét, így annak kapcsán (elméleti szintű) további magyarázatba nem bocsátkozunk e helyütt. Megjegyzendő, hogy erre az AB fentiekben hivatkozott 2011. decemberi döntése sem tartalmaz további iránymutatást, mindössze visszautal a 2007-es határozatára.

A kirekesztés fogalmának értelmezésével kapcsolatban az AB előzőekben említett döntéseiben nem találunk iránymutatást, noha a testület elismeri, hogy a „személyeket, egyes társadalmi csoportokat (a kisebbségeket vagy adott esetben a többséget) sértő, kirekesztésre, diszkriminációra irányuló műsorszolgáltatásnak (...) negatív, beláthatatlanul káros hatása is lehet” (1006/B/2001. AB hat., indokolás 5. 2. pont). A testület e döntésében arra utalt, hogy a kirekesztés egyértelműen enyhébb magatartást feltételez a gyűlöletkeltésnél, illetve az annak megfelelő büntetőjogi kategóriánál, azaz a gyűlöletre uszításnál. Miután törölték az egyes kisebbségek vagy a többség sérelmére alkalmas tartalmakat az Smtv.-ből, kizárólag a kirekesztés maradt meg; a jogalkalmazó szervek (hatóság, bíróság) feladata e tényállás ismérveinek kimunkálására korlátozódik.

Ugyanakkor az AB 2011-es határozatának egyik lehetséges értelmezése alapján mégiscsak adható némi eligazítás a „kirekesztés” fogalmát illetően, amely az Smtv. 17. § (2) bekezdésére vonatkozó önálló indokolás hiányából következtethető. E szerint létezhet olyan olvasat, amelynek értelmében a „kirekesztés” tényállása is a „gyűlöletkeltésen” belüli magatartásnak tekinthető, tehát az utóbbi magában foglalja az előbbi, így mindkét kategória azonos alkotmányossági mércével mérhető. Miután azonban ez az értelmezés egyértelműen, kategorikusan nem szerepel az AB határozatában, ezért a hatóság jogalkalmazói gyakorlatában sem nyert teret ez a megközelítés.

Azonban az alkotmánybírósági értelmezés – vagy annak hiánya – mellett, inkább a médiahatóság gyakorlatát kell alaposabban megvizsgálni. A Médiatanács értelmezésében és

gyakorlatában – hasonlóan az 1006/B/2001. AB határozatban foglaltakhoz – a „gyűlöletkeltésnél” a „kirekesztés” egyértelműen enyhébb magatartás (természetesen a sérelem súlyosságának nézőpontjából mérítelve).

Kirekesztő tartalmat az az üzenet hordoz, amely egy adott közösség elszigetelését, a társadalom egyéb rétegeitől való idegenségét, különállóságát igyekszik elérni, vagy amellet érvel. Mindez megvalósulhat egy médiatartalom esetében úgy, hogy alkalmassá válik a célzott réteggel kapcsolatosan esetlegesen meglévő sztereotip gondolatok, vélemények felerősítésére, avagy erre irányul. Továbbá egy tartalom akkor minősülhet kirekesztőnek, ha annak kinyilvánítója arra törekszik, hogy az adott közösség tagjait valamilyen módon megakadályozza abban, hogy alkotmányos jogait érvényesíthessék, illetőleg ezt számukra megnehezítse. Az ilyen szándék végső soron aláassa az adott közösség tagjainak a mindenki mással egyenlő mértékben megillető méltósághoz való jog érvényesülését, érvényesíthetőségét.

Az emberi méltóságot sértő tartalmak képesek megvalósítani a kirekesztés tényállását, és fordítva, de az Smtv. 14. § (1) bekezdésben és 17. § (2) bekezdésben meghatározott tényállások külön-külön is megvalósulhatnak. Elképzelhető olyan tartalom, amely egy közösség társadalomban való elszigeteltségét úgy propagálja, hogy az nem jár egyenlő méltóságuk megkérdőjelezésével (ezáltal nem sérül a közönség joga a méltóság értékét tiszteletben tartó tartalmakhoz), illetve érhet egy közösséget olyan sérelem, amely a méltóság értékét vonja kétségbe, de anélkül, hogy az kirekesztésnek minősülne.

A Médiatanács döntéseiben is tetten érhető a „gyűlöletkeltés” és a „kirekesztés” tényállásának egymáshoz való viszonyát az előbbieken bemutató értelmezés. Miután a hatóság olvasatában a gyűlöletkeltésre alkalmas tartalom egyben kirekesztést is megvalósít, értelem szerű, hogy amennyiben egy médiatartalom az előbbi megvalósítja, az utóbbi jogsértés megállapítására – a kétszeres értékelés tilalmának tiszteletben tartása mellett – nem kerül sor. Ennek fényében a Médiatanács a gyűlöletkeltésre alkalmas tartalom kapcsán az Smtv. 17. § (1) bekezdés sérelmének megállapítása mellett kimondta, hogy

„jelen egyedi ügyben szükségtelenné vált az Smtv. 17. § (2) bekezdésben foglalt rendelkezés megsértésének külön történő megállapítása, mivel a gyűlöletkeltés egyben kirekesztést is megvalósított. A műsorszám ugyanis általánosító módon az érintett kisebbségeket (a kisebbség valamennyi tagját) negatív tulajdonságokkal ruházta fel” [1153/2011. (IX. 1.) sz. hat.].

A Médiatanács az előzőekben idézett határozatában foglaltakhoz hasonlóan döntött abban az Rttv. hatálya alá tartozó ügyben is, amely egy 2010. decemberi műsorszám kapcsán kimondta, hogy

„[a]z Rttv. 3. § (2) bekezdésében rögzített alapjogsértések megállapítása jelen egyedi ügyben, a vizsgált médiatartalom tekintetében szükségtelenné tette a 3. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés megsértésének külön történő megállapítását, rögzítését, mivel a 3. § (2) bekezdésének megsértése magában foglalja a 3. § (3) bekezdésben felsorolt elkövetési magatartások megvalósulását is: a gyűlöletkeltés egyben kirekesztést is megvalósított” [828/2011. (VI. 22.) sz. hat.].

Összegzőként tehát elmondható, hogy a Médiatanács értelmezésében az Smtv. 17. § (1) bekezdése szerinti gyűlöletkeltéshez képest a 17. § (2) bekezdésében megfogalmazott ki-

rekesztés a jogsértés alacsonyabb szintjét valósítja meg, következésképpen a két jogsértés együttes megállapítására nem kerül(het) sor. Ezt az értelmezést a hatóság a 1006/B/2001. AB határozatban foglalt indokolásnak megfelelően alakította ki, és a büntetőjogi mércénél alacsonyabb szintű korlátozást is alkotmányosnak ítéelő érvelés gyakorlati alkalmazását tartja szem előtt, miután a testület 2011-es döntése e tekintetben egyértelmű megállapítást nem tartalmaz. (Ugyanakkor a fentiek alapján értelemszerűen előfordulhat a kirekesztés tényállásának önálló megállapítása, de erre a médiaszabályozás jelen elemzésben vizsgált időszaka alatt nem került sor.)

4.2. Szélsőséges, de gyűlöletbeszédet nem megvalósító megnyilvánulások

Alapvető fontosságú a jogalkalmazás szempontjából annak a határvonalnak a meghúzása, amely alapján egyes tartalmak a gyűlöletbeszéd megvalósulásának, avagy mindössze jogszerű véleménynyilvánításnak minősülnek. Erre a kérdésre, hasonlóan az emberi méltóság intézményét sértő tartalmak megállapíthatóságához, inkább egyes esetek vizsgálata alapján adható válasz, mintsem egy határozott egyenes meghúzásával.

A vizsgált időszak gyakorlata alapján elmondható, hogy nem minősíthető gyűlöletkeltő, kirekesztő tartalomnak a negatív kritikát tartalmazó vélemény, amely pl. az önkormányzat képviselő-testületének munkájával, illetve a testület által az iskola fenntartási és üzemeltetési ügyben tanúsított magatartásával kapcsolatosan fogalmaz meg – esetlegesen sértő – véleményeket [1053/2011. (VII. 19.) sz. hat.].

Ugyanígy – zsinórmértékül használva az AB 30/1992. (V. 26.) sz. határozatában rögzítetteket – legfeljebb erős bírálatnak, kifogásnak minősíthető az a megnyilvánulás, amely egy erőteljes, szélsőséges, sértő, de a gyűlöletbeszéd mércéjét el nem érő politikai véleménynyilvánítást tartalmaz. Ennek megfelelően az aktuális magyarországi politikai helyzetet az 1930-as évek náci Németországának állapotához hasonlítani, azaz egy kialakulóban lévő, majd kiteljesedett diktatúra között párhuzamot felállítani önmagában nem alkalmas az érintett jobboldali politikusok csoportja elleni gyűlöletkeltés megvalósítására [1261/2011. (IX. 21.) sz. hat.]. Az ilyen jellegű véleményektől eltérően, még távolabb állnak a jogsértés megvalósításától az olyan álláspontok közreadása, amelyek mindössze utalás szintű megjegyzéseket tartalmaznak, és azok homályos és többértelmű volta még kevésbé teszi lehetővé a gyűlöletbeszéd megvalósítását [591/2012. (III. 28.) sz. hat.]. Szintén nem állapítható meg jogsértés akkor, amikor valaki Kádár János rendszerét magasztalta úgy, hogy az eredményeket a pártvezérnek tulajdonította, míg a hibákat, bűnöket tagadta vagy a Szovjetunió befolyása következményének állította be, Kádár Jánost felmentve a felelősség alól (ez legfeljebb elfogult véleménynek minősíthető). Az ilyen vélemények önmagukban nyilvánvalóan nem alkalmasak az 1956-os forradalom résztvevői elleni gyűlölet keltésére [1461/2012. (VII. 25.) sz. hat.].

Ezen utóbb említett három eset kapcsán mégis szükséges megjegyezni, hogy mivel ún. telefonálás műsorokról van szó, a műsorvezető tevékenységének értékelése is fontos szerepet tölt be az elhangzottak vizsgálatakor. Az objektív felelősség intézményére tekintettel az ő magatartása, megnyilvánulásai is vizsgálat tárgyát képezik, így még inkább igaz az a fentiekben tett megállapítás, hogy a gyűlöletbeszéd esetleges megvalósulásakor nem lehet egyes elemeket önmagukban kiragadva értékelni, az egyes tartalmakat, üzeneteket azok

komplexitásában, egyéb megnyilvánulásokkal egyetemben vizsgálva kell értékelni. Az ilyen jellegű műsorokban megjelenő indulatos tartalmak során nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy sok esetben a műsorvezető és vendége hasonló vagy azonos álláspontot képviselnek, egymás véleményét erősíthetik.

Hasonlóképpen legfeljebb egy adott kisebbség megsértésére válhat alkalmassá az a megnyilvánulás, amely az adott településen élő egyes személyeket „tájjidegennek” minősíti; nagy jelentősége van ugyanakkor annak, hogy ne a szövegkörnyezetből kiragadva értékeljük a jogsértés megvalósítására esetlegesen alkalmas tartalmat, hanem azzal együtt vizsgáljuk meg célját, irányultságát, lehetséges hatását [1884/2011. (XII. 14.) sz. hat.].

Emellett szintén nem korlátozható az a vélemény, amely egy politikai párt által tartott nyilvános rendezvény kapcsán fogalmaz meg gondolatokat, amelyek ugyanakkor nem buzdítottak erőszakos konfliktusmegoldásra, és nem irányultak mások ellenséges indulatainak felkeltésére sem, illetve arra nem voltak alkalmasak. Önmagában valamely politikai párttól való elhatárolódás kinyilvánítása – annak vélt vagy valós tettei, az általa vallott eszmék miatt – nem valósítja meg az Smtv. 17. §-ban megfogalmazott tilalmakat [1726/2012. (IX. 26.) sz. hat.].

Jóllehet, az alább ismertetésre kerülő ügyben meghozott hatósági döntés – egyéb körülmények miatt – a jelen írásban vizsgált időszakot követően született, az eljárást már 2012 szeptemberében megindították, ezért mindenképpen indokolt ennek bemutatása. Az eljárás tárgyát egy internetes sajtótermék cikke, illetve az abba beágyazott YouTube-video tartalmi elemzése képezte (az adott ügyre az Mtv. alkalmazhatóságáról kialakított hatósági megállapításokat l. a 4.8. pontban). A kifogásolt médiatartalomról a Médiatanács megállapította, hogy a cikk szöveges része tárgyilagos tudósítás volt, nem említett társadalmi csoportokat, és egyáltalán nem tartalmaz gyűlöletkeltő elemeket. A cikk szöveges részének utolsó mondata szerint a javító-nevelő intézetek világát illusztrálja a csatolt video. A video elemzése során azonban megállapították, hogy az nem a javító-nevelő intézetekben élő gyermekekről, hanem egyetlen személyről, a video címében „cigánybűnözőnek” nevezett tizenéves gyerekről szól. A film főszereplője a javító-nevelő intézetről mindössze annyit mondott, hogy volt egy ilyen intézetben, de megszökött, mert „simán ki lehet szökni”.

A Médiatanács álláspontja szerint a vizsgált médiatartalomban nem szerepelt egyértelműen azonosítható társadalmi közösség. A video címében ugyan szerepelt az a szó, hogy „cigánybűnöző”, de ezen kívül sem a cikk szöveges része, sem a video nem említette a romákat, azaz a médiatartalom nem jelenített meg a roma kisebbségre vonatkozó előítéleteket, általánosításokat. Kétségtelen, hogy a video címe önmagában rasszizmusra, szélsőséges véleményre utalt, de magában az audiovizuális tartalomban (a címét leszámítva) nem szerepelt sem faji megkülönböztetést, sem közösségi elleni gyűlöletkeltést megvalósító tartalom.

A Médiatanács megállapította továbbá, hogy a video összességében – az alkotmánybíróági gyakorlat szempontjait és a hatóság korábbi, releváns gyakorlatát figyelembe véve – nem volt jogsértő, mert bár a cím és a tartalom összekapcsolása erősíthetett volna bizonyos diszkriminatív sztereotípiákat (kiváltképp, ha valaki csak a video címét olvasta el, de utána nem tekintette meg), a tartalom maga nem volt gyűlöletkeltő a roma közösséggel szemben (természetesen ettől még meghökkenést és ellenszenvet ébreszthetett a video főszereplőjével szemben, ami megfelelt a video készítői, és az azt az újságcikk illusztrációjaként felhasználó szerkesztők feltehető szándékának).

A videót azon újságcikkkel együtt kellett értékelni, amelynek az illusztrációjával szolgált, és így – mivel a cikkben semmilyen formában nem volt szó gyűlöletkeltésről egy társadalmi közösséggel szemben, és a cikkben még csak említésre sem került a roma közösség – megállapítható volt, hogy annak irányultsága, szándéka, szó szerinti tartalma összességében nem valósított meg közösséggel szembeni gyűlöletkeltést. A video elemzése során a Médiatanács azt is megállapította, hogy a javító-nevelő intézetekben élő kiskorúakról – a szerzőnek a csatolt filmes illusztrációt bevezető kommentárjával ellentétben – egyáltalán nem esett szó az összeállításban. A gyűlöletkeltésre alkalmas megnyilvánulások vizsgálata során a Médiatanács megállapította, hogy a médiatartalom a felhasznált filmes összeállítással együtt sem merítette ki az Alkotmánybíróság által meghatározott gyűlöletkeltő magatartás/megnyilvánulás fogalmát.

A Médiatanács ugyanakkor megjegyezte, hogy bár a video címe és az abban megjelenített tartalom nem sértett média-igazgatási szabályt, annak egyes elemei – különösen a címadás – tekintetében felmerül annak lehetősége, hogy sértő lehetett a roma közösségre nézve. A közösségeket sértő tartalom közzétételére vonatkozó tilalmat az Smtv. 2011. január 1-jén hatályba lépett szövege is tartalmazta, azonban a „nyílt vagy burkolt megsértésére” szövegrész kikerült a bekezdés szövegéből. A Médiatanácsnak tehát nem volt hatásköre ilyen típusú jogsértés megállapítására, ezért azt ebben az eljárásában nem is vizsgálta [62/2013. (I. 16.) sz. végzés].

Összefoglalva tehát látható, hogy a gyűlöletbeszéd tárgykörébe nem tartozik a bírálat, a helytelenítés, a kifogásolás, ahogyan a szélsőséges, adott esetben felháborító, sőt a sértő nyilatkozat sem, de ugyanígy nincs lehetőség a véleménynyilvánítás korlátozására egyéni ízlés vagy sérelemérzet alapján. A Médiatanács olvasatában a szélsőséges vagy sértő véleményekkel szembeni tolerancia ugyanis a demokratikus vita hatékonyabbá tételét segíti elő. Gyűlöletkeltésről kizárólag akkor beszélhetünk, ha az elhangzott kifejezések nem az értelemhez szólnak, hanem kimondottan az érzelmekre akarnak hatni, a szenvedélyek, ellenséges indulatok felkeltésére alkalmasak, azt célozzák, illetve a konfliktusok erőszakos megoldását javasolják vagy elfogadhatónak tartják.

4.3. A közösségek megsértésére alkalmas tartalmak

Miután az Rttv. 1996-os elfogadását követően az Smtv. 2011. január 1-jén hatályba lépett szövegében – ha csak néhány hónapig is, de – szerepelt, indokolt néhány szót ejteni a közösségek megsértésére alkalmas tartalmak megítéléséről is. A Médiatanács e néhány hónapig hatályban lévő Smtv.-beli szabály kapcsán nem folytatott le eljárást, azonban a hatóság az iszlám vallással kapcsolatos véleményeket megjelenítő tartalmat értékelt egy 2010. májusában sugárzott műsor esetében.

A Médiatanács az iszlám és az erőszak összefonódására utaló kijelentéseket olyan tartalomnak minősítette, amely „alkalmas lehetett arra, hogy – egyoldalú sztereotipizálás révén – a nézők gondolataiban összekösse az iszlám mint vallás, így a muzulmán emberek és az erőszakos magatartás, vallási üldözés fogalomkörét”. Miután egyes megnyilvánulások (pl. „és vannak, akik még a béke vallásaként beszélnek az iszlámról”) alkalmasak lehettek az iszlám

közösség megsértésére, továbbá elősegíthették a velük szemben lévő előítéletek megerősítését, a Médiatanács az Rttv. 3. § (3) bekezdés sérelmét állapította meg [138/2011. (I. 19.) sz. hat.].

Ugyanakkor a közösségek megsértésére alkalmas tartalmakat jogsértőnek minősítő törvényi tényállás hiányában ismételten meg kell jegyezni, hogy 2011 tavasza óta hatályos jogi szabályozás – illetve annak szűkebb köre – hatására a véleménynyilvánítás szabadsága e körben szélesebb körű védelmet élvez, és a szabályozás nem biztosít fellépési lehetőséget a sértő megnyilvánulásokkal szemben.

4.4. A gyűlöletbeszéd és az emberi méltóság kapcsolata

A korábbiakban említettek szerint a gyűlöletbeszéd alkotmánybíróági értelmezése szerint:

„az ilyen álláspont hangoztatója arra törekszik, hogy a megcélzott közösséget és tagjait a társadalom peremére szorítva megkérdőjelezze a közösség tagjainak egyenlő méltóságát. A tendenciózus magatartás eredményeként a közösség és a közösség tagjai »alacsonyabb rendűkké« teljesen kiszolgáltatottakká válhatnak» [96/2008. (VII. 4.) AB hat.].

Látható tehát, hogy az ilyen tartalmak az egyenlő méltóság intézményének megkérdőjelezése által fejtik ki tényleges hatásukat, miután annak a minden embert egyenlő módon és mértékben megillető voltát vonják kétségbe, illetve tagadják.

A gyűlöletbeszéd és az emberi méltóság sérelmének szoros kapcsolata – vagy úgy is fogalmazhatnánk, immanens kritériumaként való értékelése – a Médiatanács egyes döntéseiben is tetten érhető. Következésképp az egyes médiatartalmak vizsgálatakor mindkét irányból megtörténik az elemzés: egyrészt abból a szempontból, hogy az adott tartalom milyen hatás kiváltására alkalmas a befogadói oldalról (vagyis akiknek az érzelmére kíván hatást gyakorolni szélsőséges vélemény kinyilvánításával); másrészt azon közösség szempontjából is, amely tagjaival szemben megfogalmazott vélemények a káros hatás kiváltására alkalmasak (azaz akiknek alacsonyabb rendűségét közvetíti).

A gyűlölködő kifejezések, üzenetek alkalmazása kapcsán tehát megállapítható, hogy azok

„az emberek egyenlőségének demokratikus szabályát támadják, az egyenlő emberi méltóság jogát tagadják, származási alapon tesznek különbséget az emberek értéke, méltósága között, egyes társadalmi csoportokat másodrendűnek ítélve a többihez képest. A minden embert megillető egyenlőség alapján azon nézetek kinyilvánítását, amelyek az egyenlő méltóság ellenében kívánnak hatni, korlátozni lehet és szükséges. A gyűlölködő kifejezésekkel tarkított vita eltorzul, amint megengedetté válik az egyenlő méltóságot tagadó nézetek hangoztatása. Ezen kifejezések nem tekinthetők »véleménynek«, miután pusztán sérelem okozását célozzák» [1153/2011. (IX. 1.) sz. hat.].

A fentiekben is említett értelmezés mentén haladva a hivatkozott 1153/2011. (IX. 1.) sz. döntésében a Médiatanács a gyűlöletbeszéd tilalmába – és értelemszerűen az emberi méltóság tiszteletben tartását előíró rendelkezésbe – ütközőnek minősítette azt a tartalmat, amely olyan képet festett, ahol az egyik oldalon a magyarokat terrorizáló és rajtuk élősködő romák, valamint az őket bujtogató zsidó kisebbség tagjai állnak, a másik oldalon az őket eltartó és a

„cigányterrorizmust” elszenvedő magyarok. Az Echo TV csatornán sugárzott *Világpanoráma* c. műsorban a cigányságot bűnözésre hajlamos, kriminalizálódott, a társadalmi együttélés normáit elvető, Magyarország törvényeit rutinszerűen sértő csoportként mutatták be. Emellett a felolvasott jegyzetben a zsidóság mint a romák magyarellenes cselekedeteinek háttérben meghúzódó felbujtó csoport jelent meg, amelynek célja, hogy a hatalmat megszerezve „uralkodjon majd fölöttünk magyarok és magyar cigányok fölött”.

A műsorszám elhangzottak szerint a „szocialista liberális fasiszták elhitetik a cigánysággal, hogy nekik mindent lehet a magyarokkal szemben”. Továbbá: „[a] magyarságot nem csak adósrabszolgaságba, kamatfogságba taszították az euro-atlanti, az atlanti szocialista, liberális gyarmattartók és kiszolgálók, de a nyakunkba varrt hitelekkel béklyózták meg nemzetünket”. A műsorvezető a bevezető részben a „zsidókérdés” kifejezést a magyarság kizsákmányolásához és Magyarország gyarmatosításához kapcsolva említette, illetve kifejezte, hogy az általa feldolgozott téma „a cigány- és zsidókérdés” lesz. Ezzel logikailag világossá tette, hogy a későbbiekben használt, általa közelebről meg nem határozott, de a néző által könnyen azonosítható „liberális fajzat” szóösszetétel „a zsidókhoz” kapcsolható.

Továbbá a műsorvezető kijelentette a cigány kisebbséggel kapcsolatban, hogy „a munka nélkül ingyenélő emberszabásúaknak (...) mindent szabad a magyarokkal szemben”, mert védettek, hiszen aki védekezni merészel a cigánysággal szemben, azt azonnal rasszistának és cigánygyűlölőnek bélyegzik. Az olaszliszkai bűncselekménnyel összefüggésben elhangzott, hogy „a vértanút könnyörgő gyermekei szeme láttára hosszan tartó rugdosással meggyilkolták a cigányok”, továbbá, hogy „a lincselés évek óta kampányszerűen folyik a magyarok ellen”. Az idézett kijelentések alapján a Médiatanács megállapította, hogy a műsorszám elhangzottak alkalmasak voltak a cigány és a zsidó kisebbséggel szembeni gyűlölet felkeltésére.

A megállapított szankció tekintetében meg kell jegyezni, hogy a hatóság a kifogásolt tartalmak adásba szerkesztését súlyos jogsértésnek minősítette, és ennek megfelelően, a potenciálisan érdeksérlelmet szenvedettek és a veszélyeztetettek nagy száma miatt, bírság kiszabása mellett döntött. Miután a Médiatanács az új médiaszabályozás hatálybalépésével *tabula rasát* hirdetett, a jogsértés kapcsán ismételtség nem állt fenn, így az ismételt jogsértés elkövetésének megakadályozásához képest arányos – és a későbbi esetleges jogsértések alkalmával alkalmazandó fokozatosság elvét is szem előtt tartó – 500 ezer Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót. (Megjegyezhető, hogy a hatályos médiaszabályozás hatálybalépését megelőző néhány évben a jogelőd hatóság által több esetben szankcionált médiaszolgáltatóval szemben az említett jogsértésen kívül eljárás sem indult a gyűlöletbeszéd tilalmát megvalósító törvényi rendelkezések vélelmezett megsértése miatt. Ezért kijelenthető, hogy az alkalmazott szankció prevenciós funkciója – legalábbis az elmúlt közel két évben – megvalósult.)

Miután összefüggésben áll az előző bekezdésben foglaltakkal, e helyütt indokolt röviden megemlíteni a Médiatanács 1341/2011. (X. 5.) sz. határozatát. A Fővárosi Ítéltábla ítéletében foglaltaknak eleget téve, a hatóságnak új eljárást kellett lefolytatni az ORTT 2499/2009. (XII. 16.) sz. határozatában foglalt, a műsorszolgáltatási jogosultságot 60 perces időtartamra történő felfüggesztést megállapító szankció tekintetében – vagyis a jogsértés tényét nem vizsgálták. (A határozat szerint a VITAL TV Zrt. műsorszolgáltató VITAL TV csatornáján sugárzott *Korrektúra* c. műsorszámában valósult meg a törvénysértés, azonban a műsor sugárzása és a hatósági döntés meghozatala közötti időszakban a VITAL TV Zrt. beolvadt az Echo TV csatornát üzemeltető Echo Hungária Zrt. műsorszolgáltatóba.) A bíróság

álláspontja szerint a hatóság jogszerűtlenül vette figyelembe a szankció kiszabásakor, hogy a médiaszolgáltató a terhére rótt cselekmények egy részét még a „személyében” bekövetkezett jogutódlást megelőzően követte el; továbbá a közigazgatási eljárásba be nem vont műsorszám sem lett volna figyelembe vehető súlyosbító tényezőként. Az új eljárás során a jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezmény meghatározásakor a Médiatanács figyelemmel volt a bíróság ítéletében foglaltakra, azaz nem tekintette súlyosbító tényezőnek azt, hogy a médiaszolgáltató Echo TV csatornáján ugyanaznap 20 óra 30 perckor sugározta ugyanazon műsorszámot, továbbá nem vette figyelembe a VITAL TV Zrt. beolvadása előtt az Echo Hungária TV Zrt.-vel szemben, az Rttv. 3. § (2) bekezdésének megsértése miatt hozott marasztaló határozatokat sem. A Médiatanács a fentiek alapján megállapította, hogy a VITAL TV csatorna korábbi médiaszolgáltatója, a VITAL TV Zrt. a műsorszám sugárzását, azaz 2009. augusztus 21. napját megelőzően nem sértette meg az Rttv. 3. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezést. Ennek ellenére a Médiatanács a jogsértés jelentős súlya miatt pénzügyi szankció alkalmazása mellett döntött, és 50 ezer Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót.

Egy 2010. decemberében sugárzott műsorszám kapcsán – vagyis nem az „új” médiaszabályozás hatálya alatt – született az a döntés, amelyben a Médiatanács szintén a gyűlöletbeszéd tilalmába ütköző magatartást állapított meg [828/2011. (VI. 22.) sz. hat.]. A kifogásolt műsor első részében a műsorvezető egy jegyzetet olvasott fel, amelyben több, általa „cigányokként” azonosított csoport által elkövetett bűncselekményt ismertetett. A bűnözők romaként történő azonosítása a szövegben explicit módon is megjelent: „Idős emberek cigányok által elkövetett bántalmazásáról, kirablásáról, megöléséről szólt az összeállítás”. Amellett, hogy a műsorvezető egyértelművé tette, kikről beszél, a romákat szélsőségesen sértő jelzőkkel illette, és általánosságban súlyos bűncselekmények életvitelszerű elkövetésével vádolta meg őket.

A műsorszámban elhangzott jegyzet a bemutatott bűncselekményeket a „cigányoknak” tulajdonította, annak ellenére, hogy a bejelentés szerint a 2010. december 10-én elkövetett bűncselekmény (amely az egész jegyzet kiindulópontja volt) gyanúsítottjairól ilyen információ nem állt rendelkezésre, ezt alátámasztó bizonyítékról vagy bármilyen hivatalos tájékoztatásról a műsorszám sem számolt be.

A műsorszám második részében Wass Albert *A patkányok honfoglalása* (alcíme: *Tanulságos mese fiatal magyaroknak*) c. írásának színpadi feldolgozását mutatták be. A bejátszott történet szerint egy dolgos és becsületes ember házába patkányok költöznek be, akik ellopják a szorgalmasan összegyűjtött élelmet, élösködnek a jószívű gazdán, elhíznak, elszaporodnak, majd amikor a jogos tulajdonos védekezni próbál, fellázadnak, végül elűzik. Miután dolgozni nem tudnak, vagy nem akarnak, az élelem elfogy, a ház lepusztul, végül a patkányok odébbállnak. Az ember újra beköltözik, és szorgalmas munkával újra felvirágoztatja otthonát. Azonban néhány patkány elrejtőzve ott marad a házban, és amikor az ember észreveszi, hogy újra szaporodni kezdenek, elgondolkodik, mit tegyen velük. A jegyzet a következő felszólítással zárult: „Ti is gondolkodjatok, s aszerint cselekedjetek!”

Bár a bejátszott publicisztikában használt patkány-metaphora eredeti kontextusában egyértelműen a zsidó népre vonatkozott, a közvetlenül előtte felolvasott és a cigánybűnözés narratívát felállító jegyzet, valamint a műsorvezetői intenció („a publicisztika 1944-ben íródott, tehát minden egyezés a leírtak és a jelen történései között a véletlen műve”) világossá teszi, hogy jelen esetben a romákra vonatkozó, a publicisztika köntösébe bújtatott degradáló véle-

mény kinyilvánításáról van szó. Ezt erősíti a jegyzet és a publicisztika egyik leglényegesebb elemének, nevezetesen az emberi lények dehumanizációjának azonossága.

A műsorszám mindkét részének fontos eleme volt a nézők érzelmi hangolása, amelynek tekintetében nem elhanyagolható szempont, hogy a műsorszám közzétételének időpontja karácsony előestéjére esett, illetve a műsorszám a karácsonyváró összeállítás részét képezte. A bűncselekményekről szóló beszámolók a bűnesetek brutális voltának ismételtgetésével, erős hangulati elemek bevonásával, valamint a többségi társadalom kiszolgáltatottságának dramatikus hangsúlyozásával emelték a nézők izgalmi szintjét, ezzel erősítve az információk rutinszerű, gondolkodást nélkülöző, automatikus értelmezését, illetve gátolva az elhangzottak tényszerű feldolgozását. Az elkövetők cigányként való azonosításán túl, a jegyzetben visszatérő elem volt a romák alacsonyabb rendűségének jelölésére alkalmazott radikális technika: „a cigányok” dehumanizációja. A jelölésre a szöveg a legalpáríbb hangvételi kifejezéseket („embernek nem nevezhető genetikai hulladékok, nem emberek, véglények, élősködők”) használta, amellyel gyakorlatilag az emberiségből rekesztette ki a cigányságot. (Ugyanezt szolgálta az aktualizált és a műsor kontextusából adódóan „a cigányokra” vonatkoztatott Wass Albert-publicisztikában használt patkány-szimbólum.) Ezekből a romákat leíró, rutinszerűen alkalmazott cigányellenes metaforákból logikusan az következtethető ki, hogy a dehumanizált „cigány” mint élősködő véglény, nem ember, tehát az emberi lényeket megillető elbánást nem érdemli meg. Jelen ügy kapcsán a nézők érzelmi hangolása, az erős hangulati elemek bevonása olyan mértékű volt, hogy gátolta a közönséget a közölt információk tényszerű feldolgozásában.

A kifogásolt műsorszám közzétételével a hatóság megállapítása szerint súlyosan sérült az emberi jogok „anyajogának”, az emberi méltóságnak az alapvető értéke, a médiaszolgáltató a feltételezett bűnelkövetők és áttételesen „a cigányok” emberi mivoltának megkérdőjelezésével megsértette az emberi méltósághoz való alkotmányos alapjogot, amely indokolta a jogsértés miatti közérdekű igényérvényesítést.

A vizsgált műsorszám egyben alkalmas volt a roma kisebbség elleni gyűlöletkeltésre, mert olyan kommunikációs helyzetet teremtett, amelyben a feltételezett elkövetőkön keresztül bemutatott roma kisebbség bűnözésre hajlamos, kriminalizálódott, a társadalmi együttélés normáit elvető, Magyarország törvényeit rutinszerűen sértő csoportként jelent meg, s ez a többségi társadalomban a cigányokkal szemben fennálló negatív sztereotípiák megerősítésére, s ezáltal gyűlölet keltésére tette alkalmassá a médiatartalmat.

Látható tehát, hogy a gyűlöletbeszéd igen szoros kapcsolatban áll az emberi méltóság intézményes védelmével, annak is elsősorban a minden embert egyenlő módon és mértékben, korlátozhatatlanul megillető jellegével. Az egyes csoportok, közösségek alacsonyabb rendűségét hirdető, érzelmi alapokon nyugvó, és egyúttal erőszakos indulatokat felébreszteni alkalmas megnyilvánulások nem élvezhetik a vélemény szabadság alkotmányos védelmét, így a hatósági fellépés indokoltságához – a Médiatanács meglátása szerint – a demokratikus közvélemény fenntartása érdekében nem férhet kétség.

4.5. A kisebbségek védelme kontra a közvélemény tájékoztatása

A 2011-ben életbe lépett médiaszabályozás jelen írásban elemzett időszaka alatt több esetben is előfordult, hogy a médiahatóság a közvéleményben is nagyobb vitákat kiváltott médiatartalmak miatt vizsgálódott. Ezekben az esetekben – dokumentumfilm, riportfilm műfajokban – olyan élethelyzeteket dolgoztak fel, amelyek megítélése (különféle szempontból nézve) nyilvánvalóan eltérő eredményre vezethet(ett). Az előzőekben utalásszerűen említett műsorok hasonló témát, nevezetesen egyes konkrét településeken a roma és nem roma személyek közti napi kapcsolat, konkrétan fogalmazva az együttélés kapcsán készített riportokat, amelyekben az együttéléssel kapcsolatos lokális vélemények bemutatásával igyekeztek képet festeni a médiaszolgáltatók.

Az említett műsorok tekintetében elmondható, hogy azok kétség kívül rendkívül érzékeny kérdést érintettek, ugyanakkor az is látható, hogy a médiahatóságnak a médiaszabályozás alapján az ilyen jellegű tartalmakat nem kisebbségvédelmi szempontból kell megítélnie, hanem a médiaszabályozás által biztosított felhatalmazás keretében a véleményszabadság és -pluralizmus értékeinek érvényesülésének maradéktalan biztosítása szempontjából. Többek között ezen utóbbi okból következik, hogy különböző alapjogok érvényesítésére felhatalmazott intézmények vizsgálatait, eljárásait ugyanazon tartalom kapcsán eltérő eredményre vezethetnek. Nyilvánvaló, hogy eltérő mérce alapján folytatja vizsgálatait a Médiatanács, illetve pl. a védelemre szoruló társadalmi közösségek érdekében tevékenykedő Alapvető Jogok Biztosa, és az egyes, alapjogok intézményvédelmi kötelezettségével a törvények által felruházott szervek semmilyen körülmények között nem terjeszkedhetnek túl azokon a kereteken, amelyeket számukra a hatályos jogszabályok kijelölnek. Így a Médiatanács is minden ügyben köteles kiállni a sajtó és véleménynyilvánítás szabadsága mellett.

Jelen alponthan érintett műsorok közé tartozik a vizsgált időszakban a *Pesty Fekete Doboz – A cigány–magyar együttélés* c. dokumentumfilm, valamint a *Célpont* c. oknyomozó újságíró riportműsorban bemutatott, Kerecsend településen a roma és nem roma polgárok közti együttélés nehézségeit feltáró műsorszegmens.

Az elsőként említett dokumentumfilm hangvétele megpróbált szakítani a magyarországi cigányság problémáinak megszokott bemutatásával. A bevett távolságtartással szemben testközelből, a kisebbség tagjainak főszereplésével mutatta meg a cigányság integrációs gondjait. A tradicionális diskurzussal történő szakítást leginkább az jelezte, hogy a mű gerincéül egy nagy port kavart cikk szolgált, amelynek szerzője tudatosan szakítani kívánt a cigányok helyzetéről folyó beszéd tabuival. A szerző abban bízott, hogy a problémák kibeszélése megváltoztathatja a kedvezőtlen beállítódásokat; ha úgy tetszik, a feje tetejéről a talpára állította a problémát, és a társadalmi okok felvonultatása helyett az egyéni és csoport felelősséget állította a középpontba.

A műsornak nem a téma elfogult, egyoldalú bemutatása volt célja, hiszen azokat szólaltatta meg, akik leginkább érintettjei a kérdésnek. Tette mindezt úgy, hogy nem roma emberek véleménye meg sem jelent a műsorban. A műsor a hazai roma kisebbséget nem egy homogén, kizárólag negatív tulajdonságokkal bíró, a társadalom által – etnikai származásuk miatt – elítélt közösségként mutatta be. A műsorban több alkalommal hangoztatták a megszólalók, hogy nincs probléma az együttéléssel romák és nem romák között, a gondot az jelenti, hogy a romák által elkövetett bűncselekmények miatt egy kalap alá veszik őket.

Igaz ugyan, hogy a műsor elsősorban a roma közösség egy részében tapasztalható problémákra reagált, és szót ejtett romák által elkövetett bűncselekményekről, egyéb elítélendő magatartásformákról, de ez legfeljebb a roma közösség egy részével, egyes tagjaival szemben volt alkalmas a nézők véleményének negatív irányba terelésére. Azaz a műsor nem általánosított, nem bélyegzett meg egy teljes társadalmi csoportot, hanem annak egyes – tetteik alapján körülhatárolható – tagjairól nyilatkozott. A műsor azt az üzenetet közvetítette, hogy a probléma nem a romák–nem romák közti együttélés során merül fel, hanem a társadalmi együttélés normáit tiszteletben nem tartó romák, illetőleg mindenki más között húzódik. A műsorban kizárólag roma származású embereket szólaltattak meg, akik jellemzően a pozitív mintákat képviselték, így nem állítható, hogy a műsor általánosítva azt a képet festette volna, hogy a roma emberek a társadalmi együttélésre alkalmatlan közösséget képeznének.

Összegezve elmondható, hogy a műsorszám nem egységesen tüntette fel antiszociális, összeférhetetlen, bűnözői életvitelű közösségként a cigányságot, mindössze a roma kisebbség egyes, a problémát testközelből megélt tagjainak véleményét közvetítette a közönség felé. Az emberi méltóság sérelméről akkor lehetne szó az ehhez hasonló műsorokban, ha egy teljes társadalmi csoport (a roma közösség) vagy annak bizonyos részeinek másodrendűsége, egyenlő emberi méltóságától való megfosztása, annak hiányra vonatkozó tartalom jelenne meg. Az emberi méltóság értéke ugyanis azáltal sérül, ha a nézők olyan véleményeket hallhatnak, amelyek alapján az nem egyenlő, nem általánosan érvényesülő, nem korlátozhatatlan, arról le lehet mondani, azt áruba lehet bocsátani. A nézőket ellenben nem lehet elzárni a vitás, feszült közéleti kérdésekkel kapcsolatos véleményektől.

A vizsgált műsorszám – a fentebb is említett szerkesztési elvek, módszerek alkalmazása miatt – nem arra irányult, hogy a roma kisebbséget társadalmi normákat elvető csoportként mutassa be. A műsor bőven szolgált példákkal arra nézve is, hogy olyan minták is léteznek a roma kisebbség tagjai között, amelyek ellentétesek a sztereotip véleményekkel. Ezzel pedig annak elérésében segédkezett, hogy eloszlassa a társadalom egy részében meglévő, az együttélést megnehezítő negatív előítéleteket, hogy a cigány kisebbséget sokszínűnek, problémákkal küzdő, de a békés társadalmi együttélésre alkalmas mintákat is felmutató közösségként mutassa be.

A dokumentumfilm a harmonikus együttélés megteremtésének lehetséges – AB határozatban is említett – eszközeit igyekezett feltárni, emellett olyan példákat bemutatni, amelyekben ez már meg is valósult, mintaként szolgálva a közösség, illetve az egész társadalom számára. A műsor igyekezett körüljárni magát a társadalmi problémát, azokra lehetséges megoldásokat keresni, nem pedig a problémák elmélyítésére, a roma kisebbség többségi társadalom általi elszigeteltségének megerősítésére alkalmas tartalmakat közvetített.

Egy adott médiatartalom jogszerűségének megítélésakor a Médiatanács meglátása szerint különös súlya van annak, ha a tartalom fontos, vitatott közéleti kérdéssel kapcsolatos. Egy ilyen témában született megnyilvánulás – az alkotmányos és a hatósági, valamint a bírósági gyakorlat szerint is – kevésbé korlátozható, mint más tartalmak.

A fentiek alapján a Médiatanács megállapította [925/2012. (V. 23.) sz. hat.], hogy a műsorszám – az emberi méltóság megsértése mellett – nem csak a gyűlöletkeltésre, hanem kirekesztésre sem volt alkalmas a roma közösséggel szemben, hiszen eleve nem annak egészét, hanem csak egy részét állította be negatív színben, az elítélendő jelenségeket pedig nem faji alapon ítélte meg, illetve nem a közösség kulturális beállítottságának tudta be (tekintettel a

jelentős számban felmutatott pozitív példákra is). Nem vitás, hogy a műsor provokatív, vitára ingerlő volt, többek érzékenységet sérthette, és egy régóta vitatott közéleti-politikai kérdéssel foglalkozott, de a sajtószabadság joga elsősorban éppen az ehhez hasonló vélemények számára biztosít védelmet.

A Médiatanács döntése kapcsán az Alapvető Jogok Biztosa 2012 októberében elkészült jelentésében – túlnyomórészt az emberi méltóság sérelme kapcsán – tett megállapítások szerint a műsorszám táptalajul szolgálhatott az előítéletek számára (AJB-3395/2012. sz. ügy). Álláspontja szerint

„[a] műsor koncepciója azonban éppen ez a szembeállítás volt, a sztereotípiáknak meg nem felelő romák gyakorlatilag ostromozták a roma közösség tagjainak magatartását, ha pedig maguktól ezt nem tették volna, a célzott riporter kérdések igen nagy segítségükre voltak ebben. (»És mit gondolt azokról, akiknek sok gyerekük van?«, »Kik lopnak? Romák?«) A filmmel kapcsolatosan az egyik legaggályosabb körülmény, hogy roma emberek mondanak negatív értékítéletet a roma közösségről. Ez ugyanis a többség számára még hitelesebb, még inkább sztereotípiára-erősítő hatású. Ez a megoldás abban az irányban hat, hogy a cigányság többségéről kialakult negatív vélekedések megerősödjenek, egyszersmind megjelenik egy kép az »ideális cigányról«, aki számot vetve »az övéi« »bűneivel«, elhatárolódik »a cigány életmódtól«, bocsánatot kér a »magyarságtól« és ostromozza a többi roma embert.”

A jelentés megállapításai kapcsán ismételten ki kell emelni, hogy a médiahatóságnak – visszautalva az AB 1006/B/2001. sz. határozatában foglaltakra – nincs módja különbséget tenni a gyűlöletbeszéd médiaszabályozásbeli és büntetőjogi mércéje között, ezért az egyes közösségeket számára káros tartalmak is csak igen szűk körben korlátozhatók.

A másik, a bevezetőben már említett *Célpont* c. műsorszám a roma–magyar együttélés problémáját tűzte napirendre. A kérdéskör kapcsán megszólaltatták a településen élő romákat, az ottani lopások károsultjait, valamint a polgármestert és az ellenzék, továbbá a kormányzat képviselőit is. A kárvallottak közül néhányan a lopásokat (általánosítva) a cigányoknak tulajdonították. A polgármester szintén arról beszélt, hogy a romák állandó rendőri felügyeletet igényelnek, ugyanakkor ő már pontosította a problémák forrását. Elmondása szerint a betörések és lopások főként az „újonnan betelepülő roma családok” kontójára írhatóak. A bűncselekmények kapcsán a helyi kisebbségi vezető hasonló véleménynek adott hangot, ő is az új lakosokat vádolta a tulajdon ellen elkövetett normaszegésekkel. A Jobbik képviselői az állami programok hatástalanságát kritizálták, illetve a gyöngyöspatai forgatókönyvet helyezték kilátásba a helyzet konzerválódása esetén. A kormány részéről felelős államtitkár az ellenzéki párt politikáját kritizálta, amely – véleménye szerint – közösségromboló, és nem szolgálja a probléma megoldását. A riport által felvetett gondokról az LMP képviselőit nem sikerült megszólaltatni, továbbá Horváth Aladár roma jogvédő sem nyilatkozott. Az előbbi párt elzárkózott az interjútól, a jogvédő pedig nem válaszolt a telefonos megkeresésekre.

A riportban alkalmazott szerkesztési mód, a téma több oldalról történő körüljárása, és – a nyilatkozatok segítségével – a problémák közelebbi azonosítása, elősegítette a téma megfelelő feldolgozását. Ez a módszer önmagában utal arra, hogy nem az egész kisebbséget jellemző vélemény kialakítása volt a cél. Valóban szó esett a műsorban a romák által elkövetett lopásokról, azonban az összeállítás a nyilatkozatok révén tisztázta, hogy azok nem a település teljes roma lakosságára vonatkoznak. A megszólaltatott roma lakosok útján az is kifejező-

dött, hogy bizonyos bűnelkövetéseket a cigányság is ismert („nemcsak a cigányok lopnak”, „Jó, nem mondjuk azt, hogy nem volt lopás, van lopás, de nem annyi lopás...”, „lehetne tenni a cigányságnak, lehet, hogy nem is volna akkor lopás vagy betörés”). Ugyanakkor a Média-tanács végzésében – a korábbi döntése vonatkozásában kifejtett elvek mentén – értékelte a tartalmakat, amelyek alapján szintén nem állapította meg a gyűlöletbeszéd tilalmára, illetve az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó követelmények megsértését [1640/2012. (IX. 12.) sz. végzés].

Az egyes médiatartalmakat azok komplexitásában szükséges vizsgálni annak érdekében, hogy kellő megalapozottsággal lehessen megítélni, szükséges-e esetükben a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása egyes közösségek méltóságának megóvása érdekében. A közönség joga egyúttal a vitás és adott esetben érzékeny közéleti kérdésekkel kapcsolatos információkhoz való hozzáférés, hiszen a vitára okot adó témák közvélemény elől történő elzárása éppen a szólásszabadság révén biztosított védelmet venné semmibe.

A véleménynyilvánítás szabadságának és a közösségek méltóságának védelme kapcsán azt a területet kell megtalálni, amely mindkét alapjogot tiszteletben tartja, és nem alkalmas szükségtelen és aránytalan korlátozások bevezetésére. Éppen ezért a Média-tanács előbbiekben ismertetett döntései arra világítanak rá, hogy nem lehet egy adott tartalmat pusztán annak témája miatt a vélemény szabadság köréből kirekeszteni, ugyanakkor – érzékeny voltára tekintettel – alapos vizsgálat szükséges a konkrét tartalom egészében történő vizsgálatára, értékelésére. Vagyis a szabad véleménynyilvánítás korlátját önmagában nem az egyes – akár kényes, érzékeny területet érintő – közéleti témák jelenthetik; kizárólag a közösségekkel szemben káros hatás kiváltására képes, a gyűlöletbeszédet megvalósító, illetve az emberi méltóság intézményes védelmét sértő tartalmak tilthatók.

4.6. Vallási közösségeket érintő megnyilvánulások

A vallási közösségekkel szembeni gyűlöletkeltés, kirekesztés ugyanolyan megítélés alá esik, mint bármely más közösséggel szemben tanúsított ilyen jellegű megnyilvánulás. Ugyanakkor a gyűlöletbeszéd általános kategóriái mellett a médiaszabályozás részét képezi 1996 óta a vallási meggyőződés sérelmére alkalmas tartalmak korlátozhatósága is. Az ilyen jellegű tartalmak nem esnek abszolút tilalom alá, így esetükben önmagában a közzététel nem tiltott, mindössze előzetes figyelemfelhívás közzététele válik szükségessé (Mttv. 14. §). A médiaszabályozás alkalmazásának elemzett két éve során ilyen jellegű jogsértést egyszer állapítottak meg, azonban a gyűlöletbeszéd kapcsán szükséges leszögezni, hogy ezekben az esetben sem egyéni érzékenység alapján kell megítélni az adott tartalmakat, mert a jogszabály magának a vallási „meggyőződésnek” a tiszteletben tartását védelmezi, és állít fel bizonyos közzétételi korlátokat a szabad véleménynyilvánítás elé.

A fentebb említett ügyben a Hivatal az MR1–Kossuth Rádió adóján sugárzott *Végevégevégemindennek* c. hangjátékban elhangzottakat találta törvénysértőnek [MN/28553-6/2011. sz. hat.]. A hangjátékban szereplő műsorvezető, egyben pap, könnyed stílusú narrációjában időnként vallásos terminológiát, néhol bibliai idézeteket vegyített. Némely rádiós műsorszámhoz hasonlóan a műsor háttérben hangos zenét játszottak, amelyet néhol egy-egy „Dicsértessék!” – „Mindörökké ámen!” felkiáltás színezt. Számos áthallásos vicc tarkította

a közvetítést (tűzijáték vagy tisztítótűz), valamint patetikus hangnemben bibliai idézetek is elhangzottak. A történet egyik fő szála a Jelenések könyvében leírt világvége analógiájára lezajló apokalipszis, amely a pap aktív közreműködésének eredményeként bontakozott ki. A szereplők által megélt egyéni tragédiák után néha a pap hangja volt hallható, amint elmond egy Üdvözlégy Máriát, vagy misét celebrál. A pap a liturgia részeként megpróbálta felkészíteni a híveket, hogy méltóképpen járuljanak a „szent pusztulás élébe”. Az apokaliptikus történetek leírásánál a Jelenések könyvében olvasható igeversek szolgáltatták az alapot: „Élükön, ki egy fehér lovat lovagolt szőrén, egy alacsony emberke (...) kezíja volt, s koronát nyújtottak neki (...) Nyomukban az alvilág jár (...), hatalmat kaptak a föld negyedrésze fölött, hogy karddal és éhínséggel, halállal és fenevadakkal öljön.” Aztán az első angyal megfújta harsonáját. („Nyomában vérrel vegyes jégeső s tűz keletkezett, s a földre zuhogott. A föld harmadrésze elégett, a fák harmadrésze elhamvadt, és a zöld fű mind leperzselődött.”)

Döntésének indokolásában a Hivatal – a korábban elmondottakkal összhangban – rögzítette, hogy a jogsértés megállapítására az elhangzottaknak a vallási meggyőződés sérelmére való alkalmasság miatt került sor, és a hatóság nem az – egyes esetekben rendkívül eltérő – egyéni érzékenység figyelembevételével és értékelésével járt el. A döntés nem az elhangzott tartalom közzététele miatt állapította meg a jogsértést, hanem azért, mert a médiaszolgáltató a sértő tartalom előtt elmulasztotta tájékoztatni a közönséget az ilyen jellegű tartalmak későbbi közzétételéről.

Kifejezetten vallási közösséget érintő médiatartalom kapcsán folytatott vizsgálatot a Médiatanács egy internetes médiatartalom-szolgáltató által közzétett médiatartalom kapcsán. Az eljárásban – egyebek mellett – az érintett cikk címe („Halálán van a tömeges esküvőiről hírhedt dél-koreai szekta feje”), a Mun tiszteletesre vonatkozó „önjelölt Messiás” kifejezés, továbbá a „multimilliárdos vallási és üzleti birodalmat működtet” kifejezés is vizsgálat tárgyát képezte. Az előbbi két kifejezés a tiszteletesre, az utóbbi pedig az Egyesítő Egyházra vonatkozott [1959/2012. (XI. 7.) sz. hat.]. A Médiatanács a cikk vizsgálatát követően megállapította, hogy abban nem szerepeltek olyan megállapítások, amelyek az Egyesítő Egyház mint vallási csoport elleni gyűlölet keltésére alkalmasak lettek volna, továbbá az sem mondható el, hogy a kifogásolt médiatartalom e közösség kirekesztésére irányult. A Médiatanács megjegyezte továbbá döntésében, hogy a sajtószabadság védi a szélsőséges, felháborító, sértő, bántó médiatartalmakat is, tehát önmagában egy adott médiatartalom efféle jellege még nem alapozza meg a jogsértés megállapítását.

A hatóság által vizsgált tartalmak kapcsán látható, hogy jöllehet azok egyes, az érintett egyházhoz tartozó személyeket sérthették, de ez kizárólag az egyéni sérelem szintjét érthette el. Önmagában egy adott vallási közösséggel szemben megfogalmazott kritikai hangvételű megnyilvánulás, bírálat közzététele elé – a médiajog eszköztárát vizsgálva – semmilyen akadály nem gördíthető, mindössze a vallásos meggyőződéssel bíró közönség emberi méltóságának tiszteletét követeli meg.

4.7. Az etnikai hovatartozás feltüntetése hírekben

Végezetül egy önálló alpont alatt kell szólni azokról a – elsősorban a hírműsorokban megjelenő – médiaszolgáltatói megnyilvánulásokról, amelyekben – elsősorban bűnügyi tárgyú hí-

rekben – feltűntetik az elkövető etnikai hovatartozását. Ilyen problémával a Médiatanács hatósági eljárásban nem találkozott a médiaszabályozás két éve alatt, ugyanakkor egy 2010. év végén indított eljárás lezárása kapcsán mégis hozott döntést – még az Rttv. 3. § (2) bekezdése alapján [109/2011. (I. 12.) sz. végzés]. A hírműsor alatt az információs sávban megjelentek az alábbiakról tájékoztatták a nézőket: „Holnap délután temetik azt a harmincéves rendőrt, akit múlt pénteken gázolt halálra egy többszörösen büntetett roma férfi a Keleti pályaudvarnál.”

Mindenképpen aggályosnak tekinthető az említett ügy kapcsán az elkövető etnikai származására vonatkozó utalás közzététele – emellett adatvédelmi szempontból is kifogásolható –, illetve teljes mértékben indokolatlan. Önmagában az a tény, hogy az elkövető vélelmezett etnikai hovatartozását is feltűntették a hírekben, etikai szempontból is aggályos, illetve az esetlegesen meglévő sztereotípiák erősítésére is alkalmas lehet. Ugyanakkor a Médiatanács megítélése szerint – mindezeket egybevetve – ez a tény önmagában nem teszi indokolttá a gyűlöletbeszéd tilalmára vonatkozó törvényi előírások sérelmének megállapítását, hiszen a véleménynyilvánítás korlátozhatóságának – fentiekben részletesen kifejtett – szintjét nem érte el, önmagában erőszakos érzelmek feltűzésére, így gyűlölet keltésére sem vált alkalmas-sá, ezért jogsértés hiányában a hatósági eljárást megszüntette.

Ugyanakkor a bűncselekményeknél az elkövetők és a sértettek nemzetiségi-etnikai hovatartozásának semmilyen relevanciája nincs, azt említeni indokolatlan, kivéve, ha az indíték valamilyen nemzetiségi-etnikai konfliktusra vezethető vissza. Ez utóbbi a tárgyalt esetekben nem állt fenn, illetve erre utaló információ nem hangzott el. Az etnikai hovatartozás nyilvánosságra hozatala a bűnügyi tudósításokban egy korábbi ombudsmani állásfoglalás alapján önmagában is aggályos (319/A/1996. sz. állásfoglalás).

4.8. Sajtótermékekkel kapcsolatos megállapítások

Jóllehet, a sajtótermékekben megjelenő, a gyűlöletbeszéd tényállását megvalósító megnyilvánulások mindössze terjesztési formájukat tekintve térnek el a „hagyományos” médiaszolgáltatásban közzétett tartalmaktól, mégis – tekintettel arra, hogy a 2011-ben hatályba lépett médiaszabályozás teljesen új elemeként jelent meg e terület – érdemes néhány gondolatot szentelni e tartalmaknak is. Ez már csak azért is érdekes, mert egyrészt egy bejelentést követően a Médiatanács folytatott vizsgálatot a gyűlöletkeltést, kirekesztést megvalósító tartalmak vonatkozásában, másrészt több értelmezési kérdés is kapcsolódik – elsősorban az internetes – sajtótermékekben megjelent tartalmakhoz.

Az AB korábban többször említett 2011. decemberi döntésében alkotmányosnak ismer-te el a nyomtatott és internetes sajtótermékek vonatkozásában a gyűlöletkeltő és kirekesztő tartalmak korlátozását előíró médiaszabályozásbeli rendelkezéseket. Az új szabályozás foly-tán – a törvény értelmében féléves türelmi időt követően – a 2011. július 1. után megjelent tartalmak vonatkozásában a Médiatanács hatáskörébe került a médiatartalmak felügyelete a gyűlöletbeszédet esetlegesen megvalósító megnyilvánulások felügyelete tekintetében is. Fon-tos értelmezési kérdést vet fel, hogy mely tartalmak azok, amelyekre a szerkesztői felelősség kiterjed; illetőleg, hogy milyen többlettartalmak esetén kell viselnie a felelősséget az adott médiatartalom-szolgáltatónak.

Mindemellett szükséges megjegyezni, hogy a Médiatanács által a társszabályozás keretében megkötött közigazgatási szerződések mellékleteit képező ún. Magatartási Kódexek – az alapvetően a kereskedelmi közlemények felügyeletére szakosodott Önszabályozó Reklám Testület kivételével – külön rendelkezéseket tartalmaznak a gyűlöletbeszéd tilalmára vonatkozóan, az alábbiak szerint:

„(1) A médiatartalom-szolgáltató által közzétett médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére.

(2) A médiatartalom-szolgáltató által közzétett médiatartalom nem lehet alkalmas az (1) bekezdésben meghatározott valamely közösség kirekesztésére. Kirekesztő médiatartalomnak minősülhet különösen:

az érintett közösség társadalmon belüli elszigetelésére történő felhívás vagy erre való utalás,

az érintett közösség tagjait megillető emberi és személyhez fűződő jogoktól – a közösséghez való tartozásuk miatt – való megfosztásra történő felhívás vagy arra való utalás.

(3) A gyűlöletkeltő, vagy kirekesztő véleményeknek, álláspontoknak a demokratikus tájékoztatás célját szolgáló bemutatásakor a médiatartalom-szolgáltatónak felelős módon kell eljárnia. Ennek módját az adott médiatartalom jellege, illetve felelős szerkesztője határozza meg.”

A tárgyi időszakban a Médiatanácshoz érkezett kérelem szerint a Szent Korona Rádióban, a hiros.index.hu és a barikad.hu internetes honlapokon fajgyűlölő cikkek jelentek meg a kérelmezővel kapcsolatban. Mindezek alapján a Médiatanács mindazon önszabályozó szakmai szervezetnek levelet küldött, amelyekkel az Mttv. 190. § (2) bekezdésében foglaltak alapján közigazgatási szerződést kötött. A levelekben a Médiatanács a közigazgatási szerződésre hivatkozással a szervezetek nyilatkozatát kérte arról, hogy a kérelemmel érintett szolgáltatók a szervezetek nyilvántartott tagsága vagy a Magatartási Kódexet magukra kötelező erővel elfogadó szolgáltatók körébe tartoznak-e. A szervezetek mindegyike azt nyilatkozta, hogy a kérdéses honlapok egyike sem szerepel a tagjaikat tartalmazó nyilvántartásban, és nem tartoznak a Magatartási Kódexet kötelező erővel elfogadó médiatartalom-szolgáltatók körébe.

Erre tekintettel a Médiatanács megvizsgálta, hogy az Smtv. alapján jogosult-e eljárni, de megállapította, hogy a 2011. június 24-én beérkezett kérelem alapján erre nincs hatásköre – tekintettel az Mttv. 216. § (4) bekezdésére, amely értelmében a sajtótermékek vonatkozásában eljárás kizárólag 2011. július 1. napját követően elkövetett jogsértés miatt indítható –, ezért a hatósági eljárást megszüntette [1107/2011. (VIII. 24.) sz. végzés].

Hasonlóképpen, elsőként a társszabályozó szervezetekhez fordult a Médiatanács a www.echotv.hu oldalon megjelent, az Echo TV csatornán korábban sugárzott *Világpanoráma* c. – a hatóság 1153/2011. (IX. 1.) sz. határozatában lineáris audiovizuális szolgáltatás részeként korábban már jogsértőnek ítélt – műsor kapcsán, de az előző ügyhöz hasonlóan a szervezetek jelezték, hogy az említett internetes portál szolgáltatója egyiküknek sem tagja, és a Magatartási Kódexet sem fogadta el magára nézve kötelezőnek. Miután a Médiatanács később megállapította, hogy a – lekérhető médiaszolgáltatását utóbb a hatóságnál bejelentő – médiaszolgáltató eltávolította a kifogásolt tartalmat, nem indult hatósági eljárás [217/2012. (II. 1.) sz. hat.].

Végezetül megemlítenő egy internetes sajtótermékben megjelent cikk, illetve egy, az abba beágyazott YouTube-video kapcsán indult hatósági eljárás. Az írásban megjelent „A részön-

kormányzat támogatta a kiskanizsai elhelyezést” c. cikk első része tényszerű tudósítás volt a Nagykanizsán (Kiskanizsa városrészben) tervezett javító-nevelő intézet létesítéséről, a második része pedig a cikkben megnyitható videót tartalmazott „Tizenéves cigánybűnöző a Blahán: Maugli” címmel. A szöveges részt és a videót a cikk szerzője egy mondatral kötötte össze, amely szerint a kisfilmmel a javító-nevelő intézetek világát szeretné új oldaláról megvilágítani. A www.youtube.com internetes video-megosztóról elérhető szerkesztett kisfilm hírhedt bandavezérként, közveszélyes bűnözőként tüntetett fel egy gyermeket, akinek magartartását már az összeállítás elején, a címben összekapcsolta a származásával: „cigánybűnöző”.

A Médiatanács a Mttv. tárgyi hatályának az ügyben szereplő YouTube-videóra történő alkalmazhatósága kapcsán megállapította, hogy a tartalmak kiválasztásánál és összeállításánál meghozott szerkesztői döntés, ezáltal a fennálló felelősség megállapítható egy internetes sajtótermék esetében egy adott audiovizuális tartalomnak az oldalba ágyazásával. Az internetes újság vagy hírportál főoldaláról vagy egyéb oldalairól elérhető tartalmakért, köztük a beágyazott – azaz a sajtótermék oldaláról közvetlenül elérhető – videókért is a sajtótermék szerkesztősége tartozik szerkesztői felelősséggel, még akkor is, ha maga a video más weboldalon található, és azt más készítette vagy rendelte meg, azaz a sajtótermék cikkét (saját tartalmát) csak illusztrálja. A beágyazással a video tartalma a sajtótermék tartalmainak részévé válik. Természetesen a video készítőjének, és az azt tartalmazó weboldal szerkesztőjének, jogi felelőssége továbbra is fennállhat, amennyiben az jogsértőnek bizonyul. A sajtótermék kiadójának felelőssége azonban nem terjed ki azon weboldal más tartalmaira, amelyről a beágyazott video származik [62/2013. (I. 16.) sz. végzés].

Tehát a fentiek alapján a Médiatanács a video vizsgálatát is elvégezte, és az internetes sajtótermékbe integráltan megjelent médiatartalmak együttes értékelése alapján ítélte meg, hogy az Smtv. gyűlöletbeszéd tilalmát megállapító előírásainak sérelme megvalósult-e (a tartalmak elemzésével kapcsolatos hatósági álláspontot l. 4.2. pont alatt).

5. A védett „közösség” fogalmának értelmezése

A gyűlöletbeszéd témaköre kapcsán a fentiekben részletesen említettek mellett szükséges annak meghatározása, hogy e szempontból melyek azok a közösségek, amelyek érdekében a hatósági fellépés indokolt, és nem jelenti a szólásszabadság indokolatlan korlátozását. A Médiatanács e tekintetben az AB fentiekben említett 30/1992. (V. 26.) sz., valamint 1006/B/2001. sz. határozatában foglaltak alapul vétele mellett a Kúria elődje, a Legfelsőbb Bíróság korábbi indokolása mentén alakította ki gyakorlatát.

A fentiek értelmében a „közösség” szó jellemzően bármely, a személyiség lényegi vonásához tartozó, meghatározó tulajdonság alapján elkülönült csoportot jelenthet (azaz nem csak a nemzetiségi, etnikai, nyelvi, vallási alapon kialakult közösségeket). E körbe tartozhatnak az eltérő nézetrendszer (párttagok, egyesületek, mozgalmak stb. résztvevői) vagy egyéb, tulajdonképpen bármely ismerv szerint elkülönülő személyek adott csoportjai is, azzal a megszorítással, hogy a közösség fogalmának kiterjesztése nem teheti parttalanná a szabály alkalmazását (tehát az elkülönülésnek valósnak és érzékelhetőnek kell lennie).

Ebből következően nyilvánvaló, hogy egyes etnikai, vallási közösségek, kisebbségeket érintő tartalmak vizsgálata minden esetben indokoltnak tekinthető, így pl. a cigánysággal

vagy a zsidósággal szembeni gyűlöletkeltésre alkalmas tartalmak kapcsán nyilvánvalóan nem lehet kétséges a hatósági fellépés indokoltsága [pl. 1153/2011. (IX. 1.) sz. hat.]. Ugyanakkor nyilvánvalóan nem áll fenn ilyen jellegű „a személyiség lényegi vonásához tartozó tulajdonság” a kormány, vagyis a miniszterelnök és a miniszterek együttese esetében, így a jogsértés lehetséges megvalósulása sértett közösség hiányában a megjelent tartalomtól függetlenül nem vizsgálendő [1261/2011. (IX. 21.) sz. hat.].

A bírósági gyakorlat – a jogelőd által meghozott döntés kapcsán [187/2006. (II. 1.) sz. ORTT hat.] – az „Autómentes nap” résztvevőit sértő megnyilvánulások tekintetében szintén jól körülhatárolható csoportot mint közösséget ért sérelem. A bíróság megállapította, hogy a

„rendezvényén résztvevő biciklisták, környezetvédők, a programszervezők az egészséges környezethez való joguk érvényre juttatása érdekében szerveződtek egységbe az adott rendezvény kapcsán és a társadalom e téma (kerékpáros közlekedés támogatása, környezetszennyező gépjárműhasználat visszaszorítása stb.) iránt nem fogékony, vagy azzal ellentétes nézetet valló részéhez képest számban kisebb csoportot alkottak a műsorszolgáltatás időpontjában. A csoportot az egészséges környezethez való jog érvényre juttatása, a környezetvédelem jelentőségének hangsúlyozása, a nézeteikkel kapcsolatos véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása, az azzal való élés biztosítása, mint rendező elv alakította ki” (a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.806/2006/5. sz. ítélete).

Szükséges kiemelni, hogy a Médiatanács értelmezésében a politikai közösségekkel szembeni véleménynyilvánítások általában nem lehetnek alkalmasak az Smtv. 17. §-ában megjelent tényállások megvalósítására. A hatóság álláspontja szerint ugyanis megkérdőjelezhető, hogy létezik-e az egy adott politikai oldalon állók – vagy akár pártszimpatizánsok – esetében az a „személyiség lényegi vonásához tartozó tulajdonság”, amely a jogszabályhely által védett csoporttá alakítaná őket [1726/2012. (XI. 7.) sz. hat.].

Ezért mindenképpen kétségesnek tűnhet az a megállapítás, amely szerint a „baloldali érzelmű emberek” körét sérti az az álláspont, hogy a „baloldaliak azok, akik ’56-ban akasztottak”, s ezért a gyűlöletkeltés tényállásának megvalósítására alkalmas [866/2008. (V. 22.) sz. ORTT hat.]. A kétségtelenül sértő és túlzottan általánosító kijelentés tekintetében azonban az elhangzottak gyűlöletkeltésre való alkalmasságának kérdése mellett az vetődik fel, hogy a „baloldali érzelmű emberek” köre értelmezhető-e „valós és érzékelhető” tulajdonsággal rendelkező személyek csoportjának (mindemellett az a korábban már említett kérdés is felmerül, miszerint a politikai véleménynyilvánítások esetében eltérő mérce mentén szükséges-e vizsgálni a megjelent tartalmakat).

Összességében elmondható, hogy a gyűlöletbeszéd által érintett közösség fogalmának meghatározásához az alkotmánybírósági, illetve legfelsőbb bírósági határozatok által nyújtott iránymutatások kellő alapot nyújtanak.

6. Összefoglalás

A Médiatanács a vizsgált két év során a véleménynyilvánítás szabadságának a gyűlölködő, kirekesztő üzenetekkel szemben történő korlátozása kapcsán kialakított alkotmánybírósági mércéjét alapul véve folytatja felügyeleti tevékenységét a médiatartalmak ellenőrzése

kapcsán. A gyakorlat kialakítása során mindenképpen szükséges alapul venni a jogelőd ORTT működése során meghozott döntéseket is, azonban ahogyan a korábbiakban olvasható volt, a 2011. év tavasza óta hatályos jogszabályi környezet – az egyes közösségeket sértő tartalmak jogellenességének megszüntetésével – jelentősen nagyobb teret enged a vélemény-szabadságnak, mint az 1996. és 2011. közötti szabályozás.

Ugyanakkor a szabályozás ilyen irányú változása nem jelenti egyúttal azt, hogy a média-szabályozás – és annak gyakorlati alkalmazása során a hatóság – szabad utat biztosítana a gyűlöletbeszédnek. A hatóság a közösségek méltóságának védelme mellett az alkotmánybíró-sági mérce alapján eljárva a demokratikus közvélemény fenntartását elősegítendő, a szélsősé- ges, sértő, bántó megnyilvánulások esetében körültekintően jár el.

A gyűlöletbeszédet megvalósító tartalmak az emberi jogok „anyajogának”, az emberi méltóságnak sérelmét is előidézhetik, ami szintúgy indokoltá teszi a közérdekű igényérvényesí- tést. A gyűlöletbeszéd vonatkozásában is megállapítható, hogy csupán széleskörű és alapos tartalmi vizsgálat alapján állapítható meg egy adott médiatartalom jogsértő jellege.

A médiaszolgáltatók több esetben is a jogsértés határán mozognak egy-egy műsor, illetve annak egyes szegmenseinek bemutatásakor, és azok értékelése során minden esetben kiemel- ten szem előtt kell tartani azt, hogy a véleményszabadság és a kisebbségek méltóságának védelme között a megfelelő egyensúlyt sikerüljön kialakítani.

3. A kiskorúak védelme

NAGY DÓRA

1. Jogszabályi környezet

A 2011. január 1. napjával hatályba lépett, a média területét érintő törvények ún. kétszintű szabályozást hívtak életre. E modell sajátossága, hogy az Smtv. tartalmazza a valamennyi médiatartalom-szolgáltatóra irányadó közös szabályokat, az Mttv. előírásai – egyes kivételektől eltekintve – pedig a médiaszolgáltatásokra vonatkozó rendelkezéseket.

1.1. Kiskorúak védelmére vonatkozó szabályok az Smtv.-ben

Az Smtv. 19. §-a a közös szabályokat az alábbiak szerint fogalmazza meg:

- „(1) Lineáris médiaszolgáltatásban nem tehető közzé olyan médiatartalom, amely súlyosan károsíthatja a kiskorúak szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődését, különösen azáltal, hogy pornográfiát vagy szélsőséges, illetve indokolatlan erőszakot tartalmaz.
- (2) Lekerhető médiaszolgáltatásban megjelenő azon médiatartalom, amely súlyosan károsíthatja a kiskorúak szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődését különösen azáltal, hogy pornográfiát vagy szélsőséges, illetve indokolatlan erőszakot tartalmaz, csak oly módon tehető a nyilvánosság tagjai számára elérhetővé, amely biztosítja, hogy kiskorúak rendes körülmények között nem férhetnek hozzá.
- (3) Sajtótermékben megjelenő azon médiatartalom, amely súlyosan károsíthatja a kiskorúak szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődését különösen azáltal, hogy pornográfiát vagy szélsőséges, illetve indokolatlan erőszakot tartalmaz, csak oly módon tehető a nyilvánosság tagjai számára elérhetővé, amely – valamely műszaki vagy egyéb megoldás alkalmazásával – biztosítja, hogy kiskorúak nem férhetnek hozzá. Ha ilyen megoldás alkalmazása nem lehetséges, akkor a médiatartalom csak a kiskorúak lehetséges veszélyeztetéséről szóló tájékoztatást tartalmazó figyelmeztető jelzéssel tehető közzé.
- (4) Lineáris médiaszolgáltatásban megjelenő azon médiatartalom, amely veszélyeztetheti a kiskorúak szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődését, csak oly módon tehető közzé, amely az adásidő megválasztásával, illetve más műszaki megoldás alkalmazásával biztosítja, hogy a kiskorúak rendes körülmények között nem hallhatják vagy láthatják azt.
- (4a) Médiatartalomban tilos kiskorú személy olyan bemutatása, amely életkorának megfelelő lelki vagy fizikai fejlődését nagymértékben veszélyeztetheti.
- (5) A kiskorúak médiatartalmakkal szembeni védelmére szolgáló részletes szabályokat külön törvény határozza meg.”

A hivatkozott jogszabályhely, a lineáris és lekerhető médiaszolgáltatások mellett, kötelező rendelkezéseket fogalmaz meg a sajtótermékek tekintetében is. Az Smtv. e szakasza előírja,

mely tartalmak nem tehetők közzé, illetve melyek azok, amelyek csak bizonyos feltételekkel – milyen műszaki megoldások alkalmazásával – tehetők hozzáférhetővé a kiskorúak egészséges fejlődésének megóvása érdekében. A 19. § (4a) bekezdése, amely elsősorban a kiskorúak sérelmes bemutatására tartalmaz rendelkezéseket, a törvény 2012. júniusi módosításakor került törvénybe iktatásra, – az utóbbi időben tapasztalt, a kiskorúak méltóságát sértő bemutatások megelőzése érdekében. Az utolsó bekezdés pedig utal az Mttv.-re mint arra a jogszabályra, amelyik a részletszabályokat tartalmazza.

1.2. Az Mttv. kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezései

Az Mttv. 9–11. §-ai „a gyermekek és kiskorúak védelme” cím alatt tartalmazza a témával kapcsolatos részletes, a gyakorlati alkalmazás szempontjából lényeges szabályokat. Erre figyelemmel a kiskorúak védelmére vonatkozó összetett szabályozás egyes elemeit külön pontonként érdemes bemutatni.

1.2.1. Klasszifikációs kötelezettség, a műsorszámok minősítése

A médiaszabályozás kiindulópontja, hogy a médiaszolgáltatóknak az általuk közzétenni kívánt műsorszámokat – a közzétételt megelőzően – a törvényben meghatározott I–VI. korhatali kategória valamelyikébe kell sorolniuk (Mttv. 9. §). Az Mttv. részletesen meghatározza azoknak a műsorszámoknak a körét, amelyek kivételt képeznek e klasszifikációs kötelezettség alól: ilyennek minősül a hírműsorszám, a politikai tájékoztató műsorszám, a sportműsorszám, a műsorelőzetes, valamint a reklám, a politikai reklám, a televíziós vásárlás, a társadalmi célú reklám és a közérdekű közlemény. Az, hogy az előbbieken felsorolt műsorszám-kategóriák alá mely műsorok tartoznak, az Mttv. értelmező rendelkezései pontos definícióval szolgálnak (l. Mttv. 203. §).

A műsorszámok besorolásának célja, hogy a gyermekek védelmet élvezzenek olyan műsorokkal szemben, amelyek az önmagáért felelős és a társadalmi együttélésre alkalmas személyiség kialakulását veszélyeztethetik. Mivel a potenciális ártalmak tekintetében a törvényi felsorolás nem taxatív, ebbe a körbe sorolhatók – a példálózó jelleggel felsorolt ártalmakon túl – mindazon programok, amelyek olyan magatartásmintákat, világnézeteket vagy értékrendet támogatnak, amelyek szemben állnak a társadalmilag elfogadott normákkal, így különösen az alkotmányos alapértékekkel. A kiskorúak védelme ugyanakkor nem jelenti bizonyos témák tabusítását, hanem csak azt, hogy a kiskorúak életkori szakaszokkal összefüggő értelmi és feldolgozási képességeire tekintettel kell értékelni a teljes kontextust és az üzenetet. Ebből következően minden kategóriánál érvényes az az állítás, hogy a médiatartalom témája és bemutatási módja is igazodjék az életkor fejlettségéhez, az ábrázolás érthető és a korosztály számára követhető legyen.

A Nemzeti Filmirodának a Filmtörvény alapján végzett klasszifikációja vagy más nemzetközi besorolás orientálhatja a médiaszolgáltatókat, de nem mentesítheti az Mttv. szerinti esetleges jogsérelem megállapítása alól, mert a televíziós műfaj egészen más jellegű mind a hatás, mind a nézettség szempontjából.

1.2.2. Az egyes korhatár-kategóriák, a műsorszámok minősítése

Az Mttv. 9. § (2)–(7) bekezdésekben foglaltak rendelkeznek az egyes konkrét korhatári kategóriába sorolás alapvető követelményeiről, irányairól. Nevezetesen e bekezdések fogalmazták meg, hogy az adott tartalom esetében melyik korhatári kategóriába kell sorolni az adott műsorszámot, és ennek megfelelően milyen minősítéssel kell ellátni, illetve sugározni azt. A kategorizálás alapján az erőszakos és szexuális tartalmak értékelése mellett elsősorban a kiskorúakban félelmet keltő vagy általuk nem érthető, félreérthető tartalmak elemzését kell elvégezni. Fontos leszögezni, hogy a törvény a fejlődésre hátrányos, káros hatás kiváltására alkalmas tartalmak esetére fogalmazza meg előírásait, vagyis adott esetben nem a konkrét hatás alapján kell elbírálni az adott tartalmat, hanem annak lehetősége képezi az értékelés alapját. Mivel a kiskorúaknak el kell sajátítaniuk az általános társadalmi normákat, végig kell haladniuk az egyes korosztályok specifikumait is feldolgozó tanulási folyamaton, a besorolás általában nem szakkérdés; akkor válna azzá, ha a műsorszám besorolásához szükséges ismérvek meghaladnák a társadalom általános értékrendjét.

Az egyes korhatári-kategóriák és a műsorszámok minősítése az Mttv. hivatkozott rendelkezése alapján az alábbiak szerint alakul:

„(2) Azt a műsorszámot, amely korhatárra tekintet nélkül megtekinthető vagy meghallgatható, az I. kategóriába kell sorolni.

(3) Azt a műsorszámot, amely hat éven aluliakban félelmet kelthet, illetve amelyet koránál fogva nem érthet meg vagy félreérthet, a II. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: hat éven aluliak számára nem ajánlott.

(4) Azt a műsorszámot, amely tizenkét éven aluliakban félelmet kelthet, illetve amelyet koránál fogva nem érthet meg vagy félreérthet, a III. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott.

(5) Azt a műsorszámot, amely alkalmas a tizenhat éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azért, hogy erőszakra, illetve szexualitásra utal, vagy témájának meghatározó eleme az erőszakos módon megoldott konfliktus, a IV. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizenhat éven aluliak számára nem ajánlott.

(6) Azt a műsorszámot, amely alkalmas a kiskorúak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azért, hogy meghatározó eleme az erőszak, illetve a szexualitás közvetlen, naturális ábrázolása, az V. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizen-nyolc éven aluliak számára nem ajánlott.

(7) Azt a műsorszámot, amely alkalmas a kiskorúak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének súlyos károsítására, különösen azért, hogy pornográfiát vagy szélsőséges, illetve indokolatlan erőszakot tartalmaz, a VI. kategóriába kell sorolni (Mttv. 9. §).”

A gyermekek fokozott védelmének szándéka fogalmazódik a 9. § (3) bekezdésében, amely a korábbi klasszifikációs rendszerhez képest egy új korhatári kategória bevezetéséről rendelkezik. Az új korhatársávra azért volt szükség, mert a gyermekek fejlődésében 6–7 éves kor körül – amikor a kisgyermekkorból az iskoláskor szakaszába lépnek – ugrásszerű változások következnek be, és ezt a tényt a korábbi klasszifikációs rendszer „12-es karikája” nem vette figyelembe. A hatéves kategóriát tehát azért alakították ki, hogy a fiatalabb, érzékenyebb

korosztályt a félelemkeltő és erőszakos, vagy egyéb módon káros hatást gyakorló, médiatartalmaktól megóvjá.

Az új korhatár beillesztése a kategóriarendszerbe egyúttal az I. és III. kategória tartalmi kritériumainak újragondolását is jelentette. A 12-es korhatár esetében a „megtekintése szülői felügyelet mellett ajánlott” megfogalmazást a „megtekintése nem ajánlott” kitétel váltotta fel. Az Rttv. által megfogalmazott „megtekintése 12 éven aluliak számára nagykorú felügyelete mellett ajánlott” kategóriával szemben, az Mttv.-ben rögzített „12 éven aluliak számára nem ajánlott” megfogalmazás nem tette tágabbá a „12-es kategóriát”. Az Rttv.-ben rögzített 12-es kategória meghatározása ugyanis olyan műsorszámra utal, amely egy tizenkét éven aluli néző számára csak nagykorú segítségével értelmezhető, ezzel szemben az Mttv.-beli kategória már csak azokat a műsorszámokat tartalmazza, amelyeket egy tizenkét éven aluli néző egyedül is meg tud érteni.

A IV. kategória valamelyest ugyancsak módosításra szorult, hiszen a törvény szövege megváltozott: a jogalkotó az erőszak és szexualitás tekintetében megváltoztatta a „közvetett módon” való utalást „közvetlen módon” valóra. Az Mttv. III. és IV. korhatári kategóriák törvényi tényállásának összevetéséből megállapítható, hogy a III. kategória esetében a jogalkotó nem nevesítette azokat a tartalmakat, amelyek káros hatással lehetnek a 12 éven aluliak személyiségfejlődésére, ehelyett a törvényi szabályozás általánosságban félelemkeltésre alkalmas vagy az adott korosztály számára befogadhatatlan – számukra érthetetlen vagy félreérthető – tartalmakat rögzít. Ezzel szemben a IV. kategória külön nevesíti az erőszak és szexualásra való utalást, mint olyan elemeket, amelyeknek eleve káros hatása lehet, a „különösen azáltal” fordulat pedig arra utal, hogy a törvényalkotó nem zárta ki a kedvezőtlen befolyásolás megvalósulását a nevesített tartalmakon kívüli egyéb tartalom esetében sem. Az V. és VI. kategória megfogalmazása nem változott, azonban az elmúlt évek tapasztalatai és bírósági ítéletei által felhalmozott tapasztalati tudás élesebb megvilágításba helyezhetik a korábbi állásfoglalásban kifejtett szempontokat.

Indokolt megemlíteni a műsorszámok klasszifikációja kapcsán azt is, hogy az egyes elemek magasabb kategóriába sorolása a teljes műsorszám magasabb minősítését vonja maga után. Ha a közreadott mű egyetlen eleme, jelenete is tartalmazza a magasabb besorolásnál irányadó ismérvek valamelyikét, magasabb kategóriába kell besorolni. A sorozatok egyes epizódjait minden esetben külön-külön kell minősíteni, mivel a gyakorlat azt mutatja, hogy az egyes részek között az agresszió, a félelemkeltő tartalom vagy a szexualitás előfordulásának tekintetében is erőteljes különbségek mutatkozhatnak meg.

Nem sérti meg ugyanakkor a médiaszolgáltató a kiskorúakra vonatkozó rendelkezéseket azzal, ha a műsorszámot magasabb kategóriába sorolja, mint ahogyan az a médiatörvényben meghatározottak szerint szükséges lenne.

1.2.3. A kategória jelzése (piktogram)

Az előző pont alatt kifejtett korhatári besorolás egyik járulékos kötelezettsége, hogy – értelemszerűen kizárólag az audiovizuális médiaszolgáltatásban – a műsorszámot a kategóriájának megfelelő jelzéssel el kell látni, és azt a műsorszám teljes tartama alatt jól láthatóan meg kell jeleníteni.

Az Mttv. 10. § (4) bekezdés értelmében:

„[a] lineáris audiovizuális médiaszolgáltatásban az egyes műsorszámok közzétételekor a minősítésének megfelelő jelzést piktogram formájában a képernyő valamelyik sarkában is meg kell jeleníteni úgy, hogy az a műsorszám teljes időtartama alatt jól látható legyen. A piktogramnak tartalmaznia kell a korhatár-kategória által érintett életkori csoport számmal történő megjelölését. Az I. kategóriába tartozó műsorszámok esetén a jelzést nem kell feltüntetni. Lineáris rádiós médiaszolgáltatás esetében állandó jelzést nem kell alkalmazni.”

Emellett a törvény bizonyos engedményeket is tesz, amelyek abban az esetben biztosítják a piktogram teljes időtartam alatt történő megjelenítés kötelezettsége alóli mentességet, ha a médiaszolgáltatók az egyébként meghatározott időszaknál későbbi időpontban teszik közzé az adott műsorszámot. Így

„[a] lineáris audiovizuális médiaszolgáltatásban a műsorszám minősítésének megfelelő jelzés (4) bekezdés szerinti folyamatos megjelenítése mellőzhető, ha

- a) a II–III. kategóriába sorolt műsorszám közzétételére 21 óra és 05 óra között,
- b) a IV. kategóriába sorolt műsorszám közzétételére 22 óra és 05 óra között, vagy
- c) az V. kategóriába sorolt műsorszám közzétételére 23 óra és 05 óra között kerül sor. Ebben az esetben a minősítésre vonatkozó jelzést a műsorszám kezdetekor, és reklámokkal történő megszakítását követően, a műsorszám folytatásakor kell megjeleníteni” [Mttv. 10. § (5) bek.].

Az Rttv. nem írta elő a műsorszámok piktogrammal való megkülönböztetését. Az ORTT 1494/2002. (X. 17.) sz. határozattal elfogadott állásfoglalásban határozta meg az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazandó jelzéseket, illetve a minősítés közlésének módját. Az ORTT ajánlása szerint a színes környezetből és középre beírt számból álló piktogramokat a képernyő bal alsó sarkában kellett elhelyezni.

1.2.4. A műsorszám minősítése

A műsorszámok minősítésére vonatkozó kötelezettséget az Mttv. 10. § (2) bek. b) pontja írja elő, az egyes kategóriák minősítését pedig a fentebb már hivatkozott Mttv. 9. § (2)–(7) bekezdések határozzák meg (pl. hat éven aluliak számára nem ajánlott, tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott stb.). A törvény itt is biztosítja a minősítés mellőzését, az előző alpont alatt már említettekhez hasonló indokból.

„Lineáris rádiós médiaszolgáltatás esetében nem kell közölni a minősítést, ha

- a) a II–III. kategóriába tartozó műsorszám közzétételére 21 óra és 05 óra között,
 - b) a IV–V. kategóriába tartozó műsorszám közzétételére 23 óra és 05 óra között kerül sor”
- [Mttv. 10. § (3) bek.].

1.2.5. A közzététel időpontja

A műsorszám minősítése és a korhatári kategória jelzése mellett további kötelezettség, hogy a műsorszám meghatározott időpontban, illetve meghatározott időszámban tehető közzé, az alábbiak szerint.

„Lineáris médiaszolgáltatásban

- a) a II. kategóriába sorolt műsorszám hat éven aluliaknak szánt műsorszámok között nem tehető közzé, egyébként megfelelő jelzéssel bármikor közzétehető,
- b) a III. kategóriába sorolt műsorszám tizenkét éven aluliaknak szánt műsorszámok között nem tehető közzé, egyébként megfelelő jelzéssel bármikor közzétehető,
- c) a IV. kategóriába sorolt műsorszám megfelelő jelzéssel ellátva, 21 óra és 05 óra között tehető közzé,
- d) az V. kategóriába sorolt műsorszám megfelelő jelzéssel ellátva, 22 óra és 05 óra között tehető közzé,
- e) a VI. kategóriába sorolt műsorszám nem tehető közzé” [Mttv. 10. § (1) bek.].

Továbbá a törvény e helyütt rendezi a műsorelőzetesek közzétételének lehetséges időpontját, amelyet a műsorszám közzétételének időpontja – vagyis korhatári kategóriája – határoz meg:

- „f) a műsorelőzetes nem tehető közzé olyan időszakban, amikor az általa bemutatott, ismertített műsorszám nem lenne közzétehető, illetve olyan időszakban, amelyben a műsorelőzetes megfelelő kategóriába sorolása esetén közzétételének nem lenne helye,
- g) a III. kategóriába sorolt műsorszám műsorelőzetese nem tehető közzé a tizenkét éven aluliaknak szánt műsorszámot megszakítva, illetve közvetlenül azok előtt vagy után” [Mttv. 10. § (1) bek.].

Végül a törvény rendezi az egyes, a klasszifikációs kötelezettség alá nem tartozó műsorszám-típusok közzétételének időpontját is:

- „h) sportműsorszám, kereskedelmi közlemény és társadalmi célú reklám nem tehető közzé olyan időszakban, amelyben tartalmának megfelelő kategóriába sorolása esetén közzétételének – előre láthatóan – nem lenne helye” [Mttv. 10. § (1) bek.].

1.2.6. A lekérhető médiaszolgáltatásra vonatkozó speciális szabályok

Az Mttv. külön speciális rendelkezéseket tartalmaz a lekérhető médiaszolgáltatásban közzéteendő tartalmak tekintetében. Az Mttv. 11. § (1) bekezdése értelmében: „A lekérhető médiaszolgáltatásokra a 9. § (6)–(7) bekezdés rendelkezéseit alkalmazni kell.” Ebből látható, hogy a törvény az V. és VI. korhatári kategóriára irányadó klasszifikációs szabályozást tartja kötelezőnek a lekérhető médiaszolgáltatásban sugárzott műsorszámok esetében. Emellett – hatékony műszaki megoldás alkalmazásával a médiaszolgáltatónak vagy a műsorterjesztőnek – biztosítani kell, hogy az említett kategóriákba sorolt műsorszámok a kiskorúak számára ne legyenek hozzáférhetők.

2. A gyakorlat alapját képező egyéb jogforrások

A kiskorúak védelme kapcsán az Rttv. hatálybalépése óta számos bírósági ítélet született. A bíróság, a hatóság annak eldöntésekor, hogy egy adott műsorszám esetében fennáll-e a jogsértés, a gyermekek egészséges testi, lelki, szellemi fejlődését és életkorukból adódó fokozott védelmét helyezi előtérbe. Az alábbiakban azon bírósági ítéletek – illetve azok lényeges megállapításai – olvashatók, amelyek meghatározó jelentőségűek a Médiatanács joggyakorlatára vonatkozóan, és amelyekre a bíróságok is gyakorta hivatkoznak. Fontos leszögezni, hogy ezek az elvi jelentőségű ítéletek az Rttv. kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezéseinek megsértéséhez köthetőek, de olyan időtálló és a bekövetkezett jogszabályi változásokra tekintet nélkül helytálló, hogy a Médiatanács számára is zsinórmértékül szolgálnak.

A Legfelsőbb Bíróság a kiskorúak különös védettségével kapcsolatban az LB.Kfv. III.37507/2001/5 sz. ítéletében kimondta, hogy

„nem lehet kiindulni a befogadó reális értékítéletéből, abból, hogy a látottakat megfelelő módon, megfelelő értékrend alapján elemzi és értékeli, hiszen a kiemelt védettséget éppen az indokolja, hogy a kiskorúak a végleges értékrend kialakításának folyamatában vannak. Ez adja személyiségfejlődésük sérülékenységet, egyúttal ez indokolja fokozott védelmüket is.”

Az erőszak ábrázolása kapcsán pedig arra utalt a Legfelsőbb Bíróság (Kfv.VI.37652/2001/7. sz. ítélet), hogy „nem önmagában az erőszak megjelenítése az, ami tilalmazott, hiszen a kiskorúakat körülvevő világból számos és számtalan módon érkeznek feléjük az erőszakos cselekményekkel, eseményekkel kapcsolatos hírek, tudósítások.”

A Fővárosi Ítéltábla gyakorlatából is számos olyan döntés említhető, mely meghatározó jelentőségű a jogalkalmazó számára, például a 2.Kf.27.065/2004/3. sz. ítélet, mely kimondta, hogy

„a korhatár helyes meghatározásánál a műsorszám kiskorúakra gyakorolt összhatását kell figyelembe venni, vagyis egységesen, az egész filmet szemlélve kell elemezni, nemcsak a szóhasználatát, hanem a képi megjelenítését, a hang- és zenei aláfestését, a tartalmi mondanivalóját is ahhoz, hogy megfelelő mérlegelési szempontok álljanak rendelkezésre a döntés meghozatalánál.”

A Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.250/2006/6. sz. ítéletében a műsorszámok helyes korhatár besorolásának kiemelt jelentősége kapcsán az alábbiakat fogalmazta meg:

„[a] Polgári Törvénykönyvről szóló 1952. évi IV. törvény 12. §-a szerint kiskorú az, aki a 18. életévét még nem töltötte be kivéve, ha házasságot kötött. Kiskorú néző tehát lehet óvodás, illetve iskolás gyerek is, ugyanaz a műsor más hatást vált ki egy 6 éves, és mást egy 12, vagy 16 éves nézőben. Ezért kiemelten fontos, a műsorszámok megfelelő minősítése, közzététele korhatár szerint.”

A Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.311/2005/4. sz. ítélete pedig rögzítette, hogy

„a felnőtté válás időszakában lévő 12/14–18. év közötti kiskorúak korosztályának az erkölcsi fejlődése kialakulásában fontos szerepe van a felvilágosító tevékenységnek, azonban nem közömbös,

hogy (...) a családi életekben felmerülő és a felnőttek közti a mindennapitól eltérő problémákról, azok megoldási lehetőségeiről családi vagy iskolai körben, tárgyiagos módon esik szó, avagy ezt nélkülöző, felszínes módon.”

Ugyanez az ítélet megerősítette azt is, hogy „a »show műfaj« (...) a deviáns magatartásformák nevelő, tanító, figyelemfelkeltő célzattal való bemutatására sok esetben a meghívott vendégek megnyilvánulásai okán, avagy a felhasznált dramaturgiai megoldások miatt – nem nyújt megfelelő teret”. A Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.259/2004/3. sz. határozatában azt is leszögezte, hogy „súlyosan káros hatással van a kiskorúak erkölcsi fejlődésére, a kulturált viselkedés elsajátítását kifejezetten gátolja az, hogy egy televízió műsorban felnőttek folyamatosan válogatott trágárságokat mondanak egymásnak, és a nyílt színen összeverekednek”.

A Fővárosi Bíróság a kiskorúak védelmének kiemelt jelentőségéről a 3.K.33902/2005/7. sz. ítéletében úgy vélekedett, hogy

„a kiskorúak egészséges erkölcsi, szellemi, pszichikai fejlődése olyan alkotmányos érték, amellyel szemben minden más alkotmányos szabadságjognak engednie kell. A véleménynyilvánítási, műsorszerkesztési, műsorszolgáltatási szabadság csak ezen értékek maximális védelmét figyelembe véve valósulhat meg. Kétség esetén kizárólag a túlzott védelem lehet az elfogadható mérce.”

A Fővárosi Bíróság a 24.K.33839/2004/12. sz. döntésében pedig „a műsorszámok korhatári kategóriába történő besorolásával kapcsolatban kimondta, hogy a médiaszolgáltatónak a korhatári minősítésénél mindig megszorítóan kell eljárnia”. A Fővárosi Bíróság megfelelő korhatári kategóriába sorolásról azt az álláspontot alakította ki a 24.K.33229/2005/6. sz. ítéletében, hogy

„a kategorizálás első lépcsőjében meg kell vizsgálni a műsorszám tartalmát. Ha ennek során az derül ki, hogy a védendő korosztály szempontjából problémás témát tartalmaz, akkor vizsgálni kell azt is, hogy a jogsértőnek ítélt tartalom milyen kontextusban jelenik meg, mennyire fajsúlyos a műsorszámon belül, illetve a műsorszám tartalmaz-e a kiskorúak számára elhatárolódást lehetővé tevő eszközöket. Végül pedig összességében értékelni kell az adott korosztályt a műsorszám megtekintésekor érő lehetséges káros hatásokat.”

A Fővárosi Bíróság döntései közül megemlíthető a 6.K.34.450/2009/10. sz. ítélet is, melyben a bíróság az öngyilkossági kísérlet bemutatása kapcsán kimondta, hogy „az öngyilkosságot bonyolult lelki folyamatok előzik meg, ezért a cselekmény körülményeinek, okainak feltárásához és elemzéséhez érettebb nézői személyiség szükséges, s ezzel az érettséggel egy 16 éven aluli néző nem biztos, hogy rendelkezik”.

3. A Médiatanács jogalkalmazói gyakorlatának áttekintése

2011			
Határozatszám	Megsértett jogszabályhely	Médiaszolgáltató	Jogkövetkezmény
668/2011. (V. 18.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) és f)	M-RTL Zrt.	75 408 766 Ft kötbér 12 874 666 Ft kötbér
718/2011. (V. 25.)	Mttv. 10. § (1) f)	Domino TV Zrt.	186. § (1)
741/2011. (VI. 1.)	Mttv. 10. § (1) h)	Rádió Eger Kft.	186. § (1)
876/2011. (VI. 29.)	Mttv. 9. § (6), Mttv. 10. § (1) d) és f)	Hálózatos Televíziók Zrt.	186. § (1)
877/2011. (VI. 29.)	Mttv. 10. § (1) f)	Filmmúzeum Zrt.	186. § (1)
878/2011. (VI. 29.)	Mttv. 10. § (1) f)	Spektrum TV Közép-európai Műsorkészítő Zrt.	186. § (1)
879/2011. (VI. 29.)	Mttv. 10. § (1) f)	Sanoma Digital Média Közép-európai Kommunikációs Zrt.	186. § (1)
880/2011. (VI. 29.)	Mttv. 10. § (1) f)	Hálózatos Televíziók Zrt.	186. § (1)
881/2011. (VI. 29.)	Mttv. 10. § (1) f)	Origo Média és Kommunikációs Szolgáltató Zrt.	186. § (1)
922/2011. (VII. 6.)	Mttv. 9. § (6) és Mttv. 10. § (1) d) és f)	Duna Televízió Zrt.	50 000 Ft bírság
1043/2011. (VII. 19.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) és f)	M-RTL Zrt.	50 000 000 Ft bírság 10 000 000 Ft bírság 500 000 Ft bírság
1044/2011. (VII. 19.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) és f)	M-RTL Zrt.	5 000 000 Ft bírság 1 000 000 Ft bírság
1047/2011. (VII. 19.)	Mttv. 10. § (1) h)	Rádió Eger Kft.	20 000 Ft bírság
1120/2011. (VIII. 24.)	Mttv. 10. § (1) f)	Duna Televízió Zrt.	186. § (1)
1121/2011. (VIII. 24.)	Mttv. 10. § (1) f)	MTM-SBS Televízió Zrt.	186. § (1)
1343/2011. (X. 5.)	Mttv. 10. § (1) c)	Sanoma Digital Média Közép-európai Kommunikációs Zrt.	186. § (1)
1344/2011. (X. 5.)	Mttv. 10. § (1) c)	Domino TV Zrt.	186. § (1)
1347/2011. (X. 5.)	Mttv. 9. § (3)	Duna Televízió Zrt.	186. § (1)
1397/2011. (X. 12.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) és f)	M-RTL Zrt.	500 000 Ft bírság 200 000 Ft bírság
1398/2011. (X. 12.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	MTM-SBS Televízió Zrt.	500 000 Ft bírság 200 000 Ft bírság
1534/2011. (X. 26.)	Mttv. 9. § (6) és Mttv. 10. § (1) d) és f)	M-RTL Zrt.	500 000 Ft bírság 300 000 Ft bírság
1648/2011. (XI. 16.)	Mttv. 9. § (6) és Mttv. 10. § (1) d)	Magyar Rádió Nonprofit Zrt.	50 000 Ft bírság
1766/2011. (XII. 1.)	Mttv. 9. § (6) és Mttv. 10. § (1) d)	Viasat Broadcasting UK Ltd.	-
1767/2011. (XII. 1.)	Mttv. 9. § (6) és Mttv. 10. § (1) d)	Viasat Broadcasting UK Ltd.	-

2012			
Határozatszám	Megsértett jogszabályhely	Médiaszolgáltató	Jogkövetkezmény
110/2012. (I. 18.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	MTM-SBS Televízió Zrt.	500 000 Ft bírság 500 000 Ft bírság
172/2012. (I. 25.)	Mttv. 10. § (1) c)	Chello Central Europe Műsor- szolgáltató Zrt.	186. § (1)
173/2012. (I. 25.)	Mttv. 10. § (1) f)	Magyar Televízió Nonprofit Zrt.	186. § (1)
321/2012. (II. 15.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	MTM-SBS Televízió Zrt.	2 500 000 Ft bírság 1 500 000 Ft bírság
413/2012. (II. 29.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c)	Viasat Broadcasting UK Ltd.	-
415/2012. (II. 29.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c)	MTM-SBS Televízió Zrt.	2 500 000 Ft bírság
460/2012. (III. 7.)	Mttv. 9. § (3)	M-RTL Zrt.	186. § (1)
462/2012. (III. 7.)	Mttv. 10. § (1) f)	Hálózatos Televíziók Zrt.	186. § (1)
581/2012. (III. 28.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	MTM-SBS Televízió Zrt.	10 000 000 Ft bírság 3 000 000 Ft bírság
731/2012. (IV. 18.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	Duna Televízió Zrt.	100 000 Ft bírság 50 000 Ft bírság
737/2012. (IV. 18.)	Mttv. 10. § (1) f)	Chello Central Europe Műsor- szolgáltató Zrt.	50 000 Ft bírság
739/2012. (IV. 18.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	M-RTL Zrt.	5 000 000 Ft bírság 1 500 000 Ft bírság
909/2012. (V. 16.)	Mttv. 10. § (1) f)	Hálózatos Televíziók Zrt.	10 000 Ft bírság
1022/2012. (V. 30.)	Mttv. 9. § (4)	Duna Televízió Zrt.	186. § (1)
1023/2012. (V. 30.)	Mttv. 9. § (4) és Mttv. 10. § (2) b)	Tilos Kulturális Alapítvány	50 000 Ft bírság
1057/2012. (VI. 6.)	Mttv. 9. § (4) és Mttv. 10. § (2) a)	FM1 Zrt.	250 000 Ft bírság
1326/2012. (VII. 18.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	M-RTL Zrt.	6 000 000 Ft bírság 3 000 000 Ft bírság
1548/2012. (VIII. 29.)	Mttv. 9. § (5) és Mttv. 10. § (1) c) Mttv. 10. § (1) f)	Echo Hungária Televízió Zrt.	300 000 Ft bírság 100 000 Ft bírság
1562/2012. (VIII. 29.)	Mttv. 9. § (5) Mttv. 10. § (1) f)	Magyar Televízió Nonprofit Zrt.	50 000 Ft bírság
1848/2012. (X. 17.)	Mttv. 9. § (6) 10. § (1) d) 10. § (1) f)	Magyar Televízió Nonprofit Zrt.	50 000 Ft bírság 186. § (1) 10 000 Ft bírság
1906/2012. (X. 30.)	Mttv. 10. § (1) f)	Magyar Televízió Nonprofit Zrt.	60 000 Ft bírság
2011/2012. (XI. 14.)	Mttv. 9. § (5) Mttv. 10. § (1) f)	Hálózatos Televíziók Zrt.	200 000 Ft bírság
2039/2012. (XI. 21.)	Mttv. 9. § (3)	Magyar Televízió Nonprofit Zrt.	186. § (1)
2040/2012. (XI. 21.)	Mttv. 10. § (1) f)	MTM-SBS Televízió Zrt.	600 000 Ft bírság + 50 000 Ft bírság (a vezérigazgatót ter- heli)
2213/2012. (XII. 12.)	Mttv. 9. § (4)	Rádió Q Kft.	186. § (1)

Bírószági ítélet született az 1397/2011. (X. 5.) sz., a 110/2012. (I. 18.) sz., 321/2012. (II. 15.) sz. és a 739/2012. (IV. 18.) sz. határozatok kapcsán. A Fővárosi Törvényszék mind a négy esetben elutasította a médiaszolgáltatók keresetét, és helybenhagyta a Médiatanács döntését (3.K.34.590/2011/14., 26.K.31.057/2012/3., 4.K.31.041/2012/10., 26.K.31.758/2012/7.). A korábbi évekhez képest csökkent a kiskorúak védelmét szolgáló törvényi rendelkezések megsértését megállapító határozatok száma (2009-ben 164, 2010-ben 152 jogsértést megállapító határozat született, 2011-ben és 2012-ben 28–28). A hatóság ellenőrzési mechanizmusa nem változott, az ORTT által bevezetett havi vizsgálatok (országos médiaszolgáltatók elemzése, körzeti médiaszolgáltatók monitorozása, helyi médiaszolgáltatók szupervíziója, közösségi médiumok kontrollja, RadioMonitor és a Nielsen Közönségmérés adatbázisán alapuló vizsgálatok, gyermekszáv vizsgálat, jegyzőkönyvek ellenőrzése stb.) mellett az Mttv. rendelkezéseinek megfelelően a Médiatanács bővítette a rendszeres vizsgálatok körét, és a nagy érdeklődésre számot tartó valóságshow-kra vonatkozóan minden adásra kiterjedő célvizsgálatot is elrendelt. Az említett rendszeres vizsgálatok, illetve az „állampolgári kontroll” ellenére nem állítható, hogy minden jogsértő magatartás a hatóság látókörébe került, de kiindulva abból, hogy a hatósági tartalomkontroll nem változott – sőt bővült –, a törvénysértő határozatok csökkenésének oka inkább a médiaszolgáltatók magatartásának változásában keresendő.

4. A Médiatanács klasszifikációs ajánlása

A Médiatanács az Mttv. 9. § (8) bekezdése alapján a kiskorúak védelmében alkalmazott korhatár-besoroláshoz irányadó részletes szempontokra, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzésekre, illetve a minősítés közlésének módjára vonatkozó jogalkalmazási gyakorlatának fő elvi szempontjait a Klasszifikációs Ajánlásában tette közzé.

Az ajánlástervezet kidolgozását széles körű szakmai és társadalmi egyeztetés előzte meg. A Médiatanács úgy döntött, hogy nem csak a szűk értelemben vett szakmát, hanem a civil szakmai szférát is bevonja az előkészítésbe, így számos, családdal, oktatással, gyermekvédelemmel, „gyermekmédiával”, illetve ifjúság- és rajzfilmkészítéssel foglalkozó szakember és szervezet vett részt a munkában. A 2011. július 21-én publikált Ajánlás nem kötelező erejű jogi norma, nem rendelkezik a törvényhez hasonló kötőerővel, ugyanakkor, a médiaszolgáltatók számára – amennyiben követik az abban foglaltakat – megkönnyíti az Mttv.-ben foglalt jogi normák betartását. Az Ajánlás megalkotását – amely az ORTT által kiadott klasszifikációs ajánlás átdolgozása – főként az új korhatári kategória, a „6 éven aluliak számára nem ajánlott” besorolás indokolta. Az Ajánlás kidolgozása a gyermek fejlődésének hat éves kor környékén bekövetkező változásaiból kiindulva, a nemzetközi példákon keresztül bemutatott szempontok figyelembevételével történt, beépítve a korábban is alkalmazott kategóriákra vonatkozóan időközben felhalmozódott ismereteket és tapasztalatokat. Az Ajánlásnak nem célja az egyes kategóriákra vonatkozóan mereven értelmezett, szigorú szabályokat lefektetni, de a kategóriarendszer bevezetése óta eltelt évek alatt már körvonalazódott a műsorszámok klasszifikációjakor alkalmazandó kritériumok egy csoportja, amely a tartalomszolgáltató számára a minősítés kapcsán támpontul szolgálhat.

Az új szabályozásnak köszönhetően törvényi szinten rögzítették, hogy az egyes műsorszámok közzétételekor a minősítésének megfelelő jelzést piktogram formájában a képernyő

valamelyik sarkában is meg kell jeleníteni [Mttv. 10. § (4) bek.]. Ezért indokolt volt, hogy a Médiatanács a piktogramokkal kapcsolatos álláspontját is közzétegye Ajánlásában. A piktogramok iránymutatóul szolgálnak a szülőnek vagy a kiskorú mellett tévéző felnőttnek, hogy az adott műsorszám tartalma alkalmas-e arra, hogy azt gyermek is megnézze. A jó választásban a szülő segítségére lehet a Tévész okosan! program is, amelynek szakmai támogatója az NMHH.

Az Ajánlás alaposan részletezi a piktogram vertikális és horizontális pozícióját, méretét, hasznos képterületét, áttetszőségét, az egyes korcsoport kategóriákra vonatkozó képi megjelenését (szín, betűtípus stb.). A piktogramok mérete 33%-kal csökkent a korábbiakhoz képest, továbbá a médiaszolgáltatók szabad kezét kaptak abban, hogy a képernyő mely sarkában tüntetik fel a korhatári megkötést.

A Médiatanács Ajánlásának a minősítésről szóló tájékoztatása megegyezik az ORTT ajánlásával: a piktogramok mellett a minősítésről tájékoztató, legalább három másodperc időtartamú képernyőszövegnek is meg kell jelennie jól olvashatóan, a háttérből kiemelten, a képernyő legalább 50%-át lefedve. A képernyőszöveg megjelenítése alatt a minősítésnek jól érthetően, magyar nyelven el kell hangoznia. A rádióban a minősítésről jól érthetően, magyar nyelven, legalább három másodperc időtartamban tájékoztatni kell.

A Médiatanács ajánlást fogalmazott meg a médiaszolgáltató műsorát közlő nyomtatott vagy elektronikus sajtótermékekben, illetve a médiaszolgáltató internetes honlapján, képűségében és teletextjében alkalmazandó jelzések egységes használatára vonatkozóan is az Mttv. 10. § (7) bekezdés rendelkezésének végrehajtása érdekében. Többszínnyomású lapoknál, az elektronikus sajtótermékeknél, valamint a médiaszolgáltató internetes honlapjának esetében a műsorszám címe mellett a televízióban használatos jelzések alkalmazását javasolják.

A korhatár-kategóriára utaló jelzés, valamint a számok, illetve betűk mérete nem lehet kisebb, mint a besorolt műsorszám címének betűmérete. A körgyűrűk vastagsága egységesen a kör átmérőjének 12%-a. A körgyűrűben helyet foglaló számnak jól olvashatónak kell lennie. Kétszínnyomású sajtóterméknél a piktogramok színére vonatkozó előírásokat nem kell alkalmazni.

A magyar korhatár-besorolási piktogramok

4.1. Gyermekbarát piktogram

A kiskorúak káros médiatartalmaktól való megóvása mellett fokozott jelentőséggel bír az a körülmény is, hogy a gyermekek személyiségfejlődését pozitív hatások érik, és a médiumok törekedjenek az erkölcsi értékek és az adott életkoroknak megfelelő építő jellegű információk közvetítésére. Ezért az I. kategóriás műsorszámok közül azokat, amelyek kifejezetten az óvodás korú gyerekeknek (6 éven aluliaknak) készültek, a médiaszolgáltató egy ún. gyermekbarát

piktogrammal jelölheti. Ezen keresztül nem csak a műsorszám megértéséhez szükséges alsó korhatár jelölésére nyílik lehetőség, hanem arra is, hogy egy adott műsorszámot kifejezetten ajánljon egy bizonyos korosztály részére. Ezzel a médiaszolgáltató jelentős többletinformációhoz juttathatja a szülőket, nevelőket a kisebbek számára megfelelő műsorok kiválasztásában. Az Mttv. 10. § (4) bekezdése alapján egyébként az I. kategóriába tartozó műsorszámok esetén korhatári jelzést nem kell feltüntetni. (A Médiatanács a nézők segítségét kérte a gyermekbarát piktogramok kiválasztásához, így a blogján szavazást tartott. A maci, kutya és kisfiú ábrája közül, utóbbi nyerte el a szavazók tetszését.)

5. Előzetes klasszifikáció

Az Mttv. 9. § (1) bekezdése szerint a lineáris médiaszolgáltatást nyújtó médiaszolgáltató valamennyi, általa közzétenni kívánt műsorszámot a közzétételt megelőzően – a korábbiakban már említetteknek megfelelően – az Mttv. 9. § (2)–(7) bekezdés szerinti kategóriák valamelyikébe köteles sorolni. A besorolás során a médiaszolgáltatók segítségére lehet a Médiatanács honlapján elérhető filmadatbázis, amely azonban kizárólag tájékoztató jellegű. A Klasszifikációs Ajánlásban megfogalmazott iránymutatások és a filmadatbázis mellett a médiaszolgáltatók számára az Mttv. 9. § (9) bekezdése biztosítja, hogy kérelmükre a Médiatanács előzetesen maga végezze el a műsorszám klasszifikációját. Ez a törvényi rendelkezés tulajdonképpen a lehető legnagyobb mértékű segítséget nyújtja, hiszen a műsorszám benyújtása mellett – és igazgatási szolgáltatási díj megfizetése ellenében –, a Médiatanács a műsorszám átadásától számított tizenöt napon belül hatósági határozatában megállapítja a műsorszám korhatár-kategóriáját. (Az igazgatási szolgáltatási díj összege a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság egyes eljárásainak igazgatási szolgáltatási díjairól és a díjfizetés módjáról szóló 5/2011. (X. 6.) NMHH rendelet 17. § (1) bekezdése alapján 20 ezer Ft) Ebben az esetben a Médiatanács maga végzi el a fentebb részletesen kifejtett elvek mentén a műsorszám elemzését, amelynek eredményéről a már említett határozat formájában értesíti a szolgáltatót. (Megjegyzendő, hogy e határozat ellen is ugyanolyan jogorvoslati lehetőség biztosított, mint a Médiatanács többi hatósági döntése ellen.) A közszolgálati médiaszolgáltatók az igazgatási szolgáltatási díj megfizetése alól mentességet kapnak.

Az Mttv. 9. § (9) bekezdésének értelmében 2011. január 1-jétől három médiaszolgáltató, az MTV, a Duna TV és az RTL Klub fordult előklasszifikációs kérelemmel a Médiatanácshoz. Az MTV három alkalommal, a Duna TV egy portréfilm esetében, az RTL Klub pedig két sorozat és egy mozifilm kapcsán kérte a hatóság véleményét.

Év	Cím	Kérelmező neve	korhatár
2011	<i>Tanár Úr, kérem</i> (tévéfilm)	Magyar Televízió Zrt.	IV. kat.
2011	<i>Az A-HA! új világa</i> (szexuális felvilágosító sorozat)	Magyar RTL Televízió Zrt.	15 epizód III. kat. 3 epizód IV. kat.
2011	<i>80 nyár, játék és muzsika nyolcvan évben</i> (portréfilm)	Duna Televízió Zrt.	III. kategória
2011	<i>Selyem</i> (melodráma)	Magyar Televízió Zrt.	IV. kategória
2011	<i>Sherlock Holmes</i> (televíziós filmsorozat)	Magyar Televízió Zrt.	3 epizód IV. kat.
2012	<i>Dr. Csont</i> (krimisorozat) V. évad	Magyar RTL Televízió Zrt.	7 epizód III. kat. 9 epizód IV. kat
2012	<i>Sherlock Holmes</i> (mozi film)	Magyar RTL Televízió Zrt.	IV. kat.

6. A kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezések megtartásának hatósági ellenőrzése

6.1. A gyermekműsorok hatósági kontrollja

A Médiatanács rendszeres időközönként vizsgálja az Mttv. kiskorúak védelmét szolgáló normáinak betartását a gyermekműsorokra vonatkozóan.

Az Mttv. hatálybalépését követően az NMHH a korábbi hatósági gyakorlatnak megfelelően folytatta az ún. gyermekműsorok rendszeres vizsgálatát, amely mindig egy előre kiválasztott hétvégére terjed ki. Az RTL Klub, a TV2, valamint az m2 azon műsorszámai kerültek be a mintába, amelyeket a televíziók „gyermek- és ifjúsági műsoraik” körébe utaltak a jegyzőkönyvekben. Az analízis során a mintában szereplő műsorszámok pozitív, a gyermekek normális pszichológiai fejlődését segítő tartalmak feltérképezésére is sor kerül.

A hatóság a műsorszámok kvalitatív vizsgálatokor hét tartalmi elem mentén – problémás és felnőtt téma, erőszak, félelem, szex, meztelenség, kábítószer és közönséges, trágár nyelvezet – írja le az alkotásokat; ha valamelyik elem előfordul, akkor a programokat az egyes témakörökön belül mélyebb, részletesebb elemzésnek vetik alá. Elemzik azt, hogy fellelhetők voltak-e olyan eszközök a műsorszámon belül, amelyek segítséget nyújtanak a védett korcsoportba tartozó gyermekeknek a látottakkal szembeni távolságtartás kialakítására, a bemutatott erőszak, szexualitás vagy egyéb ártalom dekódolására, átértékelésére.

A gyermekműsor vizsgálat alapján a Médiatanács összesen két esetben tapasztalt jogsértést. A 460/2012. (III. 7.) sz. határozatában megállapította, hogy az M-RTL Televízió Zrt. RTL Klub csatornáján 2011. október 29-én sugárzott *Yakari – Farkaskaland*, a 2011. október 30-án sugárzott *Szilveszter és Csörike kalandjai – Guda átka*, valamint a *Szilveszter és Csörike kalandjai – Tiki-Talány* c. műsorszámok közzétételével megsértette az Mttv. 9. § (3) bekezdésében foglalt előírást. A Médiatanács az Mttv. 9. § (3) bekezdésében foglaltak megsértését állapította meg a 2039/2012. (XI. 21.) sz. határozatában is a Magyar Televízió Nonprofit Zrt.-vel szemben lefolytatott eljárásában az m2 állandó megnevezésű csatornáján 2012. május 27-én sugárzott *Geronimo Stilton – Bálnakaland* c. műsorszám közzétételével kapcsolatban. A Médiatanács mindkét esetben a legenyhébb – az Mttv. 186. § (1) bekezdés szerinti felhívás – jogkövetkezményt alkalmazta a médiaszolgáltatókkal szemben.

6.2. A klasszifikációs ajánlás felhívásokkal, piktogramokkal kapcsolatos szabályainak vizsgálata sajtótermékben, honlapon, teletexten, képújságban

A Médiatanács 1765/2011. (XII. 1.) sz. határozatában elrendelte a médiatartalmak korhatár-besorolásánál irányadó szempontokra, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzésekre, illetve a minősítés közlésének módjára vonatkozó jogalkalmazási gyakorlat elvi szempontjai c. ajánlás felhívásokkal, piktogramokkal kapcsolatos szabályainak negyedéves periodicitással megvalósuló vizsgálatának lefolytatását. A vizsgálat célja kettős volt: egyrészt feltérképezni, hogy a médiaszolgáltatók mennyiben veszik figyelembe a Médiatanács ajánlásában lefektetett megjelenítéssel kapcsolatos kívánalmakat, másrészt ellenőrizni a nyomtatott és az elektronikus sajtóra vonatkozóan előírt törvényi kötelezettségek teljesülését a műsorszámok korhatári besorolásával összefüggésben.

A hatóság rendszeresen figyeli, hogy a médiatartalom-szolgáltatók (televíziók, nyomtatott- és elektronikus sajtó) miként használják az új klasszifikációs ajánlás által javasolt műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzéseket.

A vizsgált mintában 21 médiaszolgáltatás [ATV, Duna Tv, Filmmúzeum, Hálózat Tv, m1, m2, OzoneNetwork, Story5, Story4, Pax Tv, RTL Klub, Spektrum, TV2, Hír Tv, Paprika Tv, Spektrum Home (Deko), Autonómia Tv (Duna 2), Echo Tv, Vital Tv, Muzsika Tv, Lifenetwork] havi egy-egy napi adását elemzik. A vizsgálat a médiaszolgáltatók teletext oldalait is érinti, de a 21 csatornából mindössze 9 rendelkezik teletexttel: ATV, Duna Tv, m1, m2, RTL Klub, Spektrum, TV2, Hír Tv, Autonómia Tv (Duna 2).

Megállapítható, hogy a vizsgált csatornák az ajánlás szerint leírtak alapján közlik a korhatári kategóriának megfelelő minősítést. A vizsgált televíziók piktogramhasználatáról általában elmondható, hogy az ajánlás útmutatásait figyelembe véve, megfelelően alkalmazzák a képeket, élnek a különböző alternatívák (pl. a kép jobb vagy bal alsó sarkában történő elhelyezés) adta lehetőségekkel.

A hatóság havi rendszerességgel ellenőrzi a médiaszolgáltatók internetes honlapjait is a tekintetben, hogy a műsorokról szóló tájékoztatás kapcsán az Mttv. 10. § (7) bekezdésében előírtaknak megfelelően feltüntetik-e a műsorszámok 9. § szerinti minősítését. A vizsgálat az alábbi honlapokra terjed ki: atv.hu, dunatv.hu (+autonomia), filmmuzeum.hu, halozat.hu, mtv.hu (m1, m2), ozonenetwork.hu, story5.hu, story4.hu, pax-tv.hu, rtlklub.hu, spektrumtv.hu, tv2.hu, hirtv.hu, tvpaprika.hu, spektrumhome.hu, echotv.hu, vitaltv.hu, muzsikativ.hu, lifenetwork.hu. A 2012. szeptember 3-i hatósági ellenőrzés szerint a 19 internetes honlap közül csak 6 (filmmuzeum.hu, halozat.hu, story5.hu, story4.hu, rtlklub.hu, tv2.hu) alkalmazta megfelelő módon az ajánlásban megfogalmazott jelzéseket. A többi 13 internetes honlap nem tüntetette fel műsorszámait mellett a korhatár-kategóriára utaló jelzést.

Az Mttv. 10. § (7) bekezdésében foglaltak teljesülésének három havi ellenőrzését a hatóság az internetes műsorújságokra is kiterjesztette. A port.hu, tvmusor.hu, tvmagazin.hu, cspv.hu az ajánlásban megfogalmazott módon alkalmazzák a médiaszolgáltatók műsorára vonatkozó jelzéseket. Az animare.hu azonban nem jelzi a műsorszámok címe mellett a korhatár-kategóriát.

A rendszeres vizsgálat nem kerüli el a nyomtatott sajtótermékeket sem. A kontroll országos (*Blikk*, *Bors*, *Magyar Hírlap*, *Magyar Nemzet*, *Népszabadság*, *Népszava*) és megyei napilapokra terjed ki (24 óra, *Békés Megyei Hírlap*, *Dél-Magyarország*, *Délvilág*, *Dunaújvárosi Hírlap*, *Észak-Magyarország*, *Fejér Megyei Hírlap*, *Hajdú-Bihari Napló*, *Heves Megyei Hírlap*,

Kelet-Magyarország, Kisalföld, Napló, Nógrád Megyei Hírlap, Petőfi Népe, Somogyi Hírlap, Tolnai Népszerűség, Új Dunántúli Napló, Új Néplap, Vas Népe, Zalai Hírlap).

A Médiatanács az Mttv. 10. § (7) bekezdésében foglaltak megsértését összesen 22 esetben állapította meg, és a jogsértés csekély súlyára és az ismételtség hiányára tekintettel mindegyik esetben az Mttv. 186. § (1) bekezdés alapján alkalmazható jogkövetkezmény mellett döntött, azaz felhívta a médiaszolgáltatókat, hogy a határozat közlésétől számítva haladéktalanul tegyenek eleget a jogszerű magatartás követelményének, és tartózkodjanak a jövőbeni jogsértésektől.

6.3. Hatósági ellenőrzés a médiaszolgáltatók jegyzőkönyvei alapján

Az ORTT az 1497/2002. (X. 17.) sz. határozatával elrendelte, hogy valamennyi országos, körzeti, illetve helyi frekvenciás és műholdas televízió – heti rendszerességgel – meg kell küldenie jegyzőkönyvét a hatóságnak ellenőrzés céljából, különös tekintettel a kiskorúak védelmére. Ennek alapján a Hivatal, illetve elődje, az ORTT Irodája 2004 januárjától havi bontásban dolgozza fel, hogy a médiumok megfelelően tették-e közzé műsoraikat. A jegyzőkönyvek alapján folytatott havi vizsgálat tehát 2004 óta folyamatos. Természetesen 2011. január 1. óta az adatokat az Mttv. alapján dolgozzák fel, az ellenőrzés jelenleg 68 médiaszolgáltatót érint. A médiumok által elektronikus úton beküldött jegyzőkönyvek az önbevallásra építő figyelés alapját képezik. Ennek megfelelően három szempont szerint történik a beérkező adatok feldolgozása és ellenőrzése:

- a 10. § (1) bek. c) és d) pontjában foglaltak szerint a műsorszámot megfelelő időszámban tették-e közzé;
- a 10. § (1) bek. f) pontja alapján a műsorelőzetest megfelelő időszámban sugározták-e;
- a 167. § (1) bekezdése szerint eleget tettek-e az adatszolgáltatási kötelezettségüknek.

A Médiatanács nyolc alkalommal állapított meg jogsértést az Mttv. alapján feldolgozott jegyzőkönyvek átvizsgálása során.

6.4. Hatósági eljárások állampolgári bejelentések alapján

A korábbi évekhez hasonlóan a Médiatanács állampolgári bejelentések alapján is folytatott hatósági eljárást, hangsúlyozni kell azonban, hogy az eljárás megindítása hivatalból történt ezekben az esetekben is. A bejelentés alapján született közigazgatási határozatok közül hármat emelünk ki. Az 1326/2012. (VII. 18.) sz. és az 1057/2012. (VI. 6.) sz. határozatok bemutatása azért indokolt, mert nagyszámú közönséget vonzó műsorok kapcsán elkövetett jogsértést tárnak fel, az 1023/2012. (V. 30.) sz. határozata pedig azért érdekes, mert a műsorvezetők „gondatlansága” eredményezte a helytelen korhatári besorolást.

A Médiatanács 1326/2012. (VII. 18.) sz. határozata az M-RTL Televízió Zrt. RTL Klub csatornáján 2012. március 17-én sugárzott *Csillag születik* c. műsorszámmal kapcsolatban született, amellyel kapcsolatban több bejelentés is érkezett. A nézők azt kifogásolták, hogy Plazma, az egyik nehéz sorsú fiatal versenyző, szexuális kontextusban használt goromba,

közönséges fordulatokat tartalmazó rapszámot adott elő. A Médiatanács határozatában megállapította, hogy az elemzett produkció a benne előforduló vulgáris kifejezések miatt nem felelt meg a III. korhatár-kategória szempontjainak, továbbá az előadás köré épített történet és a zsűri értékelése káros üzenetet közvetített a védendő korosztály számára, ezért a műsorszámot eggyel magasabb, azaz IV. korhatár-kategóriába kellett volna sorolni. A műsor rész által közvetített üzenet káros hatását fokozhatta, hogy a felvett anyagokból szerkesztett műsort az egyik legnézettebb műsorsávban (kora este) vetítette a médiaszolgáltató egy különösen népszerű tehetségkutató show első adásaként. A Médiatanács az Mttv. 9. § (5) bekezdésének és 10. § (1) bek. c) pontjának megsértése miatt hatmillió Ft bírságot szabott ki a médiaszolgáltatóval szemben, a 10. § (1) bek. f) pontjának megsértése miatt pedig hárommillió Ft-ot.

A Médiatanács 1057/2012. (VI. 6.) sz. határozata a Neo FM 2012. február 7-én sugárzott *Bumeráng* c. műsorszámához köthető, amellyel kapcsolatban természetvédők azt a WWF-nek tulajdonított hírt kifogásolták, hogy nemsokára kihalnak az oroszlanok. A műsorvezetők arról beszéltek, hogy „ez a tény senkit sem érdekel itt, ahol élünk, hiszen kinek hiányozna az oroszlan, egyébként is a cápákat már régen ki kellett volna irtani”. Ezután rátértek arra, hogy mivel nem lehet az összes kihalófélben lévő állatot megmenteni, ők mely fajokat mentenék meg inkább. Ezzel kapcsolatosan az egyes állatfajok „hasznosságáról” elmélkedtek, leginkább olyan megállapításokat tettek, hogy a felsorolt állatok semmire sem jók. A szegmens végén hallgatói üzeneteket olvastak fel, amelyek megerősítették a korábban elhangzott, kifogásolható tartalmakat az állatokkal, valamint a környezetvédőkkel kapcsolatban. A Médiatanács a természetvédők által sérelmezett tartalommal kapcsolatban törvénysértést nem állapított meg, de a műsorszám hatósági ellenőrzése során felmerült a kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezések sérelme, mert a szóban forgó műsorszám műsorvezetői előszeretettel nyúltak olyan témákhoz is, amelyek némileg burkolt formában szexuális utalásokat tartalmaztak. A műsorvezetők arról beszélgettek, melyik kiöregedőben lévő női hírességgel sikerülne szexuális kapcsolatra lépniük mintegy annak mintájára, hogy a régebbi autótípusokhoz is egyre olcsóbban lehet hozzájutni (Bochkor: „Van-e értelme felcsípni egy akkori Baywatch-os luvnyát? Mert lehet, hogy be tudsz hatolni már az intim szférájába ma...”; Boros: „Kellene egy katalógus...” Bochkor: „Dugja meg a Baywatch sztárját!”); illetve azt tárgyalták, hogy New Yorkban már van óvszerfutár. A Médiatanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy a műsorszám felmerült témák problematikus bemutatási módja, a műsorvezetők többsége által – még ha provokatív, szarkasztikus módon is – képviselt üzenetek félreérthetősége, valamint a műsor helyenként közepesen erős trágárságot is tartalmazó nyelvezete miatt a műsorszámot a médiaszolgáltatónak a III. korhatári kategóriába soroltan kellett volna sugároznia. A Médiatanács határozatában megállapította, hogy a médiaszolgáltató megsértette az Mttv. 9. § (4) bekezdésben és 10. § (2) bek. a) pontjában foglaltakat és 250 ezer Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót.

A Médiatanács fent említett 1023/2012. (V. 30.) sz. határozata a Tilos Kulturális Alapítvány médiaszolgáltató Tilos Rádió állandó megnevezésű csatornáján 2012. március 14-én 7 órától sugárzott *Kolorlokál* c. műsorszámához köthető. A műsorszám kapcsán állampolgári bejelentők azt kifogásolták, hogy a médiaszolgáltató két beszélgetés közt zenét sugárzott, ám a zene alatt a stúdióban bekapcsolva maradt a mikrofon, így hallhatóvá vált a stúdióban lezajlott obszcén párbeszéd. A Médiatanács határozatában megállapította, hogy a műsorszám

elhangzott obszcén káromkodások alkalmasak voltak arra, hogy azokat a tizenkét éven aluli hallgatóság ne értse meg vagy félreértse. A műsorvezetők szájából elhangzó sértő kifejezések, a nemi szervek említése, valamint a szexuális töltetű káromkodások a tizenkét éven aluli hallgatókban azt az érzetet kelthették, hogy közönséges, durva nyelvezet használata helyénvaló, kíváncsú, a mindennapi szituációkban alkalmazható és alkalmazandó kommunikációs technika. Tekintettel arra, hogy a műsorban elhangzott trágár kifejezéseket a tizenkét éven aluli hallgatók koruknál fogva nem érthették meg vagy félreérthették, a műsorszámot az Mttv. szerinti III. korhatári kategóriába kellett volna sorolni. A törvénysértés miatt a Médiatanács 50 ezer Ft bírsággal sújtotta a médiaszolgáltatót.

6.5. Az Mttv. 9. § normáinak rendszeres figyelése

A hatóság munkaterve alapján havonta ellenőrzi az Mttv. 9. § normáinak betartását. A kontroll alapján törvénysértést tapasztalt – többek között – az RTL Klubon sugárzott *Csak szex és más semmi*, valamint az *Éjjeliőr a hullaházban* c. műsorszámok kapcsán.

A Médiatanács hatósági eljárást folytatott le az M-RTL Televízió Zrt.-vel szemben az RTL Klub csatornán 2011. november 1-jén sugárzott *Csak szex és más semmi* c. műsorszámmal kapcsolatban. Az alkotás a vígjáték keretei között dolgozta fel a 30 évesek tipikus magánéleti kérdéseit (párválasztás, szexuális és érzelmi élet, férfi-nő kapcsolata, gyerekvállalás, családalapítás, elköteleződés, promiszkuitás stb.). Ezek éppen olyan témák, amelyek – eltérő színezettel és hangsúlyokkal – a serdülőkorba lépő (11–13 éves) vagy már serdülő (14–18 éves) fiatalokat is a leginkább foglalkoztatják. A vizsgált film a felnőtt témákat, az ábrázolt kényes kérdéseket nem minden esetben kezelte a 16 év alattiak értelmi és érzelmi szintjének megfelelően. A műsorszám a szexualitás témája is fokozottan jelen volt, és a nyelvezetére jellemző volt a trágár kifejezések, szavak használata, valamint öndestruktív magatartásmintát is megjelenített. A problémás témák (szexualitás és öngyilkosság) feldolgozási módja alkalmas lehetett a gyermekek biztonságérzetének megzavarására. A fentiek miatt a Médiatanács 739/2012. (IV. 18.) sz. határozatában megállapította, hogy a műsorszám eggyel magasabb, azaz IV. korhatári kategóriába sorolandó, ezért a médiaszolgáltató megsértette az Mttv. 9. § (5) bek., a 10. § (1) bek. c) és f) pontjait. A Médiatanács a műsorszám helytelen besorolása miatt ötmillió Ft bírságot, a műsorszám műsorelőzeteseinek összesen tizenhárom alkalommal, 21 órát megelőzően történt sugárzása miatt 1,5 millió Ft bírságot szabott ki a médiaszolgáltatóval szemben.

A Duna Televízió Nonprofit Zrt. Autonómia csatornáján 2011. január 18-án 21 óra 11 perctől sugárzott *Éjjeliőr a hullaházban* c. műsorszám és előzetesei közzétételével megsértette a kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezéseket, amelynek következtében a Médiatanács 922/2011. (VII. 6.) sz. határozatában 50 ezer Ft bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót. Az eljárás tárgyát képező műsorszám műfaját tekintve horror, thriller, amelynek központi témája a sorozatgyilkosság, a szexuális erőszak, valamint a bűnelkövető tetteinek élethű, részletekbe menő szemléltetése. A műsorszám olyan témaként jelent meg a hullaházba kerülő női áldozatok egymás utáni gyilkosságainak és meggyalázásainak ismertetése, amelyek feldolgozásmódjuknál fogva a kellő élettapasztalattal nem rendelkező fiatal nézők erkölcsi fejlődését károsan befolyásolhatták. Az alkotásra jellemző volt a naturális ábrázolásmód, a hidegvérrel elkövetett, durva, brutális tettek bemutatása, ami

társadalmilag káros üzenetet hordozott, hiszen a rendőrségi nyomozó követte el a gyilkosságsorozatot. Mindezek indokolttá tették a műsorszám magasabb, V. korhatári kategóriába történő sorolását.

7. A valóságshow-kban megjelenő jogsértő tartalmak

A „barométer” módszertanát a *ValóVilág* negyedik szériájának elemzésekor dolgozták ki azzal a céllal, hogy a hatósági vizsgálatokon túlmutató módszerekkel megragadja, valamint szemléltesse a műsorban megjelenő aggályos tartalmak változásait. A hatóság kvantitatív módszerekkel elemezte a programban előforduló káros motívumokat, amelyek lehetőséget adtak az időbeli változások kimutatására is. Később a *ValóVilág* ötödik szériáját, valamint a TV2 által közvetített *Összeesküvők* c. valóságshow-t is kiemelt érdeklődés övezte, ezért indokoltnak látszott, hogy a vizsgálat „Valóságshow barométer” néven kiterjedjen ezen műsorokra is. A hatóság az elsőtől az utolsó adásnapig vizsgálta szériákat. A folyamatos adatfelvétel eredményeit heti periodicitással, diagramok formájában hozták nyilvánosságra a Médiatanács honlapján, azokat bárki megtekinthette, így a médiaszolgáltatók is rendszeresen értesülhettek a Médiatanács aggályairól.

A hatóság a korábbi valóságshow-k tapasztalataiból kiindulva, a szexualitás, a szexuális kontextusban megjelenő meztelenség, a trágár kifejezések gyakorisága, valamint negatív magatartásmintaként a dohányzás és az alkoholfogyasztás bemutatása szempontjából tanulmányozta az adásokat. A vizsgálatban használt elemzési egység a káros viselkedésmintákat közvetítő jelenet volt. A jeleneteket annyiszor vették fel, ahányszor azokat a műsorszerkesztő az összefoglalóban megjelenítette. A hatóság a heti bontásban közzétett adatokat a napi jelenetszámok (előfordulások) átlagolásával számította ki. A problémás tartalmak közül egyedül a trágársággal kapcsolatban alkalmazott eltérő módszertant, mivel a durva, trágár kifejezések gyakorisága könnyen számszerűsíthető. Ebben az esetben nem a jelenetek, hanem a szavak előfordulása képezte az elemzési egységet.

A szexualitás és a meztelenség megjelenését – szoros korrelációjukra tekintettel – összevonva, egy kategóriában ábrázolták. A szexualitás előfordulása során annak vizuális és verbális szinten történő reprezentációját is figyelembe vették, így a szexualitásra vagy szexuális tevékenységre vonatkozó szóbeli utalások is megjelentek a regisztrált jelenetszámokban.

A korábbi tapasztalatok is alátámasztották, hogy a valóságshow-k jellegzetes velejárói a durva, trágár kifejezések, amelyeket nem némítanak el minden esetben. Ezért a hatóság különös figyelmet fordított a káromkodások regisztrációjára, illetve azok osztályozására. A trágár kifejezések besorolását az érvényben lévő korhatár-kategóriák kritériumrendszere alapján végezték. Az RTL Klub a *ValóVilág* negyedik szériájának, valamint a TV2 *Összeesküvők* c. műsorának besorolásához az Mttv. szerinti III. korhatár-kategóriát alkalmazta. Az ebben a kategóriában még elfogadható káromkodások az enyhe, illetve közepesen erős kifejezések csoportjába tartoznak, azonban az ezeket meghaladó erős káromkodások nem kívánatosak, azokat a médiaszolgáltatónak érthetetlené kellene tennie. A tapasztalatok szerint nem tették érthetetlené az adásokban elhangzó trágárságokat a szavak közepének vagy egyes részeinek elnémításával, azok sok esetben felismerhetőek maradtak. Fokozottan aggályos tartalomnak volt tekinthető a valóságshow szereplők részéről folyamatosan tapasztalható alkoholfogyasz-

tás és dohányzás megjelenése is.

A Hatóság Műsorelemző osztálya 2010. november 20-tól 2011. május 9-ig folyamatosan ellenőrizte a *ValóVilág* negyedik szériájának programjait. A rendszeres figyelés az RTL Klub napi rendszerességgel közzétett összefoglalói és az időnként beszerkesztett késő esti adások mellett a Cool Tv-n jelentkező, *BeleValó* és *NekedValó* adásokra is kiterjedt (bár a szolgáltató román joghatóság alatt áll). Hatósági eljárás csak a magyar joghatóság alá tartozó RTL Klubon közzétett adásokkal kapcsolatban indult. A *ValóVilág* 4. során összesen 188 adást ellenőriztek, a Médiatanács ebből 47 esetben állapította meg a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendelkezések megsértését (25%). Megjegyzendő, hogy a 2011. január 1-jét megelőzően sugárzott műsorokra vonatkozóan még az Rttv. rendelkezéseit alkalmazta a Médiatanács. Az RTL Klub adásaira a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendelkezések megsértése miatt a hatóság összesen 277 949 727 Ft kötbért szabott ki. Ezen kívül a burkolt reklám tilalmáról szóló passzus megsértéséért (még a 2010-ben sugárzott adásokra vonatkozóan) 13 978 210 Ft, a termékmegjelenítésre érvényes előírások figyelmen kívül hagyásáért pedig 500 ezer Ft bírság megfizetésére kötelezték a médiaszolgáltatót. A kötbért a médiaszolgáltató szerződésében konkrétan rögzített, a kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó médiaszolgáltatási díj bizonyos százaléka alapján határozták meg. A *ValóVilág* 4. rendszeres vizsgálatának tapasztalataiból összefoglaló elemzés készült, amely a Médiatanács honlapján elérhető.

A 2011. szeptember 12-én indult *ValóVilág* ötödik szériája kapcsán a Médiatanács törvénysértést nem állapított meg, tekintettel arra, hogy a médiaszolgáltató a műsorszámot az előző évadhoz képest eggyel magasabb kategóriába sorolva 21 óra után tette közzé. A Médiatanács az aggályos részletek rendszeresen megjelenése miatt az 1703/2011. (XI. 23.) sz. határozatával felkérte a Média- és Hírközlési Biztost, hogy tegyen lépéseket a műsorszámok további vizsgálatának érdekében. Megjegyzendő, hogy mivel a barométer adatai hetente frissültek, a médiaszolgáltató a Médiatanács által sérelmezett tartalmakról rendszeresen értesült, így lehetősége lett volna már a *ValóVilág* 4. esetén is arra, hogy a jogsértést megállapító közigazgatási határozatok meghozatala előtt változtasson a műsor szerkesztési gyakorlatán.

A barométer nem került el a TV2 *Összeesküvők* c. „anyósreality” műsorát sem. A médiaszolgáltató III. korhatár-kategória jelzéssel látta el a programokat, azaz „tizenkét éven aluliak számára nem ajánlott” minősítést alkalmazott. A műsorszám kiegészítéseként eltérő időszávban is megtekinthetők voltak az adás aktuális eseményei a csatornán, hiszen hétköznapi 23 óra után tűzték képernyőre az *Esküdj!* c. kísérőműsort. A késő esti összefoglaló a szexuális témák megjelenése mentén tematizálta a történeteket. A széria 2011. szeptember 16-i indulásától a 2011. december 18-i befejező epizódig összesen 145 adást ellenőriztek a TV2-n. A műsorral kapcsolatban összesen 18 panasz érkezett a hatósághoz. A panaszosok többsége a műsor szexuális tartalmát kifogásolta, valamint ezzel összefüggésben a közzététel időpontját is megkérdőjelezték. Némely levélben konkrét erotikus tartalmú eseményeket is említettek, mint bizonyos párok intim együttléte vagy rúdtánc-bemutató. A műsorszámokban leginkább problémásnak a szexuális tartalom megjelenése, a veszekedések, verbális fenyegetések halmozott bemutatása, valamint az alkoholfogyasztás túlzott mértékű jelenléte bizonyult.

A Médiatanács három [110/2012. (I. 18.) sz., 321/2012. (II. 15.) sz. és az 581/2012. (III. 28.) sz.] határozatában állapította meg, hogy a médiaszolgáltató megsértette a kiskorúak vé-

delmére vonatkozó rendelkezéseket, és összesen 18 millió Ft bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót. A szankció megállapítására az országos kereskedelmi televíziók műsorszolgáltatási szerződéseinek hatósági szerződéssé alakítását követően került sor. Tekintettel arra a tényre, hogy a médiaszolgáltató a jogsértés elkövetésének időpontjában hatályos műsorszolgáltatási szerződése a médiaszolgáltató hatósági szerződésének hatálybalépése napján, 2011. december 21-étől hatályát veszítette, a Médiatanács megállapította, hogy a – nem hatályos műsorszolgáltatási szerződésen alapuló – kötbér szankciót ezen jogsértések vonatkozásában már nem alkalmazhatta a médiaszolgáltatóval szemben, így a Médiatanács a TV2-vel szemben a Mttv. alapján szabott ki bírságot. Mivel a büntetés összegét már nem a médiaszolgáltató szerződésében, a kiskorúak védelmére vonatkozó médiaszolgáltatási díj fixen rögzített százaléka alapján határozták meg, ahogy az RTL Klub esetében, a két médiaszolgáltatóval szemben forintban meghatározott joghátrány között jelentős különbség adódott.

A Médiatanács egyébként mindkét televízióval szemben azonos mérlegelési szempontokat alkalmazott, a jogkövetkezmény fajtájának és mértékének megállapítása során az Mttv. 187. § (2) bekezdésében rögzített mérlegelési szempontok közül figyelembe vette a jogsértés súlyán túl az érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek számát, valamint a jogsértéssel elért vagyoni előnyt, az Mttv. 10. § (1) bekezdés c) és f) pontjai vonatkozásában pedig a jogsértések ismételtségét is, a jövőbeni jogsértések mellőzése érdekében (generális prevenció). A Médiatanács külön tekintettel volt arra is, hogy egy esetleges újabb jogsértés esetén alkalmazandó szankció esetén érvényesülhessen a fokozatosság elve, azaz az ismétléssel járó növekvő progresszivitás és a szankcionálás kiszámíthatósága, előreláthatósága.

8. A kiskorúak védelmében a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatók által alkalmazandó hatékony műszaki megoldások

E fejezetben végül szólni kell a hatékony műszaki megoldásokról, hiszen alkalmazásuk szintén a kiskorúak egészséges testi, szellemi, erkölcsi fejlődését szolgálja. A gyermekek védelme érdekében a törvény úgy rendelkezik, hogy a VI. kategóriába tartozó műsorokat, illetve a 16 éven aluliak számára nem ajánlott műsorszámokat (IV. kategória) és a tizennyolc éven aluliak számára nem ajánlott műsorokat (V. kategória) az engedélyezett időszávon túl csak szigorú feltételek mellett lehet közzétenni. Amennyiben a médiaszolgáltató mégis az engedélyezett időszávon kívül kívánja ezeket a műsorokat közzétenni, akkor olyan hatékony műszaki megoldást kell alkalmaznia, amely lehetővé teszi, hogy a korhatáros tartalmat csak a tizennyolc év feletti nézők vagy hallgatók érhesék el. Az Mttv. 11. § (2) bekezdése szerint a lekérhető médiaszolgáltatás szolgáltatójának is hatékony műszaki megoldást kell alkalmaznia annak érdekében, hogy az V–VI. kategóriákba sorolt műsorszámait kiskorúak számára ne legyenek elérhetők.

A Médiatanács a médiatörvénynek megfelelően a kiskorúakra káros médiatartalmak elérhetőségét korlátozó hatékony műszaki megoldásokról is megalkotta az ajánlását, amely elsősorban a médiaszolgáltatók számára készült, célja a piaci szereplők orientálása, az önkéntes jogkövetés elősegítése, de mindemellett a szülők számára is értékes információt hordoz.

A platformok és a vonatkozó ajánlásrészek kialakítása előtt áttekintették több EU-s tagország kiskorúak védelmében alkalmazott iránymutatását, ajánlását. A hatóság a dokumentum elkészítésekor együttműködött az érdekelt szolgáltatókkal, és a piaci szereplők részvétele mellett 2011. június 7-én nyilvános meghallgatást is tartott.

Az úgynevezett gyermekzár alkalmazásának feltételei platformonként eltérnek: más védelmi megoldás alkalmazható ugyanis egy földfelszíni terjesztésű, szobaantennával vett analóg adás esetén, mint egy, az interneten „sugárzott” műsorszámnál, vagy éppen egy digitális vévőegységgel elért adásnál, ezért az ajánlást technológiai platformok szerinti csoportosításban fogalmazták meg. A dokumentum részletesen kitér az analóg és a digitális kábeltelevíziós, digitális műholdas, internetprotokoll alapú és a digitális földfelszíni televíziós szolgáltatások, valamint a mobilhálózatokon és az interneten nyújtott lineáris és lekérhető médiaszolgáltatások esetében alkalmazandó módszerekre, technikákra, megoldásokra. Az ajánlás hangsúlyozza: a hatékony megoldások biztosítására felkészülési időt kell adni a szolgáltatóknak, hogy az ezzel kapcsolatos kötelezettségeiknek az előírásoknak megfelelően tudjanak eleget tenni. Az ajánlás rámutat arra is, hogy a műszaki megoldások akkor hatékonyak, ha a média-szolgáltatók figyelik, mennyire sikeres egy adott módszer/alkalmazás, a tapasztalatok alapján folyamatosan fejlesztenek, illetve a szolgáltatások elérhetőségével, a kockázatokkal kapcsolatos információval látják el felhasználóikat. Szintén elengedhetetlen a kiskorúak médiatudatosságának fejlesztése, illetve a szülők, gondviselők aktív szerepvállalása.

9. Összefoglalás

A törvény a korhatár-kategóriák rendszerével biztosítja azt, hogy a megfelelő időben a megfelelő tartalom legyen elérhető az adott korosztály számára, a korhatár-besorolások emellett a szülők számára is lényeges támpontot jelentenek gyermekeik televízió-nézési szokásainak kialakításában. A jogalkotó a besorolási szempontok meghatározásánál arra törekedett, hogy lehetőleg minden olyan – a médiumok felől érkező – negatív hatástól megvédje a kiskorúakat, amely alkalmas arra, hogy a testi, szellemi és erkölcsi fejlődésüket károsan befolyásolja.

Az Mttv. új korhatári megkötést vezetett be, a hat éven aluliak számára nem ajánlott II. kategóriát, valamint szigorította a III. korhatári csoport definícióját is, megszüntette a „nagykorú felügyelete mellett” kitélt. Az új médiatörvény módosította a IV. kategóriát, és a „közvetett módon” való utalást az erőszak és szexualitás tekintetében „közvetlen módon” való utalásra cserélte. Az Mttv. újdonsága továbbá, hogy a lineáris médiaszolgáltatások mellett a lekérhető médiaszolgáltatásokra, a nyomtatott és az *online* sajtótermékekre nézve is előírt gyermekvédelmi szabályokat. Az Mttv. által bevezetett újdonságok indokoltá tették az ORTT ajánlásának újragondolását. A Médiatanács – eleget téve törvényi kötelezettségének – megalkotta a klasszifikációs és a hatékony műszaki megoldásokra vonatkozó ajánlásait. Az ajánlások nem kötelező erejű jogi normák, de alkalmazásuk segíti a médiaszolgáltatókat abban, hogy megfelelően eleget tehessenek a törvényben foglalt kötelezettségeiknek.

A kiskorúak védelmét érintő jogszabályi változások ellenére a Médiatanács folytatja a korábban kikristályosodott gyakorlatot, zsinórmértékül alkalmazza a fent ismertetett bírói ítéletek időtálló megállapításait.

4. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye

NAGY DÓRA

1. Jogszabályi környezet

1.1. Az Rttv. előírása és a 2011. január 1. napján hatályba lépett Smtv. és Mttv. rendelkezései

A kiegyensúlyozott tájékoztatásra vonatkozó szabály 1996 óta, az Rttv. hatályba lépésétől kezdve létezik a magyar jogrendben. A Rttv. 4. § (1) bekezdése a műsorszolgáltatás alapelvei között kimondta, hogy „[a] közérdeklődésre számot tartó hazai és külföldi eseményekről, vitatott kérdésekről a tájékoztatásnak sokoldalúnak, tényyszerűnek, időszerűnek, tárgyilagosnak és kiegyensúlyozottnak kell lennie.” A (2) bekezdés pedig akként rendelkezett, hogy „[a] műsorszolgáltatásban közzétett műsorszámok összessége, illetőleg ezek bármely tartalom vagy műfaj szerinti csoportja nem állhat párt vagy politikai mozgalom, illetve ezek nézeteinek szolgálatában”. Szintén a 4. § szólt a hírműsorokkal kapcsolatos, a tárgyilagosságot szolgáló alapelvekről. A 4. § (3) bekezdés szerint:

„[a] műsorszolgáltató politikai tájékoztató és hírszolgáltató műsorszámaiban műsorvezetőként, hír-olvasóként, tudósítóként rendszeresen közreműködő munkatársak – a munkavégzésükre irányuló jogviszonyuktól függetlenül – műsorszolgáltatónál politikai hírhez véleményt, értékelő magyarázatot – kivéve a hírmagyarázatot – nem fűzhetnek.”

A 4. § (4) bekezdés pedig kimondta, hogy „[a] műsorban közzétett hírekhez fűzött véleményt, értékelő magyarázatot e minőségének és szerzőjének megnevezésével, a hírektől megkülönböztetve kell közzétenni.”

A korábbi Rttv. 4. § (1) bekezdéshez hasonlóan a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét jelenleg megfogalmazó Smtv. 13. §-a is sokoldalú, tényyszerű, időszerű, tárgyilagos és kiegyensúlyozott tájékoztatást ír elő. Az Mttv. további részletszabályai erre a kötelezettségre már összefoglaló jelleggel, „az Smtv. 13. §-ában meghatározott kiegyensúlyozottsági kötelezettség” néven utalnak vissza. A tájékoztatás kiegyensúlyozottságának tartalmát tehát az Mttv. 12. §-a és az Smtv. 13. §-a együttesen határozzák meg. Az Smtv. 13. §-a úgy rendelkezik, hogy

„[a] tájékoztatási tevékenységet végző lineáris médiaszolgáltatások kötelesek a közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, vitatott kérdésekről az általuk közzétett tájékoztató, illetve híreket szolgáltató műsorszámokban sokoldalúan, tényyszerűen, időszerűen, tárgyilagosan és kiegyensúlyozottan tájékoztatni. E kötelezettség részletes szabályait törvény az arányosság és a demokratikus közvélemény biztosítása követelményeinek megfelelően állapítja meg.”

Az Mttv. 12. §-a pedig kimondja, hogy

„[a] médiaszolgáltatások tájékoztatási tevékenységének meg kell felelnie az Smtv. 13. § szerinti kötelezettségnek. A tájékoztatás kiegyensúlyozottságát – a műsorszámok jellegétől függően – az egyes műsorszámokon belül, vagy a rendszeresen jelentkező műsorszámok sorozatában kell biztosítani.”

A tájékoztatás kiegyensúlyozottságát, valamint a hírek és azok értékelésének szétválasztását szolgálja, hogy a

„médiaszolgáltató hírszolgáltatást és politikai tájékoztatást nyújtó műsorszámaiban műsorvezetőként, hírolvasóként, tudósítóként rendszeresen közreműködő munkatársai bármely médiaszolgáltató által közzétett műsorszámában szereplő politikai hírhez véleményt, értékelő magyarázatot – kivéve a hírmagyarázatot – nem fűzhetnek [Mttv. 12. § (3) bek.]”.

Az Smtv. és az Mttv. kiegyensúlyozottságra vonatkozó szabályainak alkalmazásánál, értelmezésénél figyelembe kell vennie az Smtv. alapvető jelentőségű rendelkezéseit is. Mindezelőtt az Smtv. 13. §-ának utolsó mondatát, amely kimondja, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség részletes szabályait a törvény az arányosság és a demokratikus közvélemény biztosítása követelményeinek megfelelően állapítja meg, így például figyelemmel kell lenni arra, hogy hírműsorszámokban egy-egy tény vagy esemény részletes bemutatására nincsen mód. Továbbá figyelembe kell venni az Smtv. 4. §-ában védeni rendelt sajtószabadság érvényesülésének követelményeit, illetve az Smtv. 7. §-ában deklarált szerkesztői és újságírói szabadságra vonatkozó rendelkezéseket. Emellett a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség szabályai együtt értelmezendők az Smtv. 10. §-ában megfogalmazott, a média-rendszer egészére feladatot rendelő, a közönség megfelelő tájékozódáshoz való jogát kimondó rendelkezéssel is. Megjegyzendő azonban, hogy az Smtv. e szakaszai alapvető rendelkezéseket tartalmaznak, jogi természetüket tekintve *lex impertfactának* minősülnek, megsértésük fogalmilag kizárt, így önálló eljárás tárgyát sem képezhetik.

2. Az elmúlt két évben hozott döntések áttekintése

Hivatal	2011	2012	összesen
érdemi vizsgálat nélküli elutasítás	7	4	11
érdemi vizsgálat utáni elutasítás	31	5	36
eljárás megszüntetése	6	5	11
törvényértés megállapítása	4 (3 határozatot visszavont)	2	3
ügyek száma összesen	48	16	64

Médiatanács			
érdemi vizsgálat nélküli elutasítás	4	1	5
érdemi vizsgálat utáni elutasítás	30	32	62
eljárás megszüntetése	28	80	108
törvénysértés megállapítása	0	7	7
ügyek száma összesen	73	120	193

A Hivatal törvénysértést megállapító határozatai			
Határozat száma	Médiaszolgáltatás	Másodfokú határozat	Bírószági döntés
23836-6/2011.	TV2	MT helybenhagyta 1437/2011. (X. 19.)	Főv. Ítéltábla helybenhagyta 3.K.27.629/2011/7.
14602-3/2012.	Hír TV	MT helybenhagyta 1545/2012. (VIII. 29.)	Főv. Ítéltábla helybenhagyta 3.K.27.534/2012/7.
25365-3/2012.	Hír TV	MT helybenhagyta 2209/2012. (XII. 12.)	

A Médiatanács törvénysértést megállapító elsőfokú határozatai		
Határozat száma	Médiaszolgáltatás	Bírószági döntés
26/2012. (I. 11.)	TV2	–
512/2012.(III. 14.)	TV2	Főv. Ítéltábla a pert megszüntette 3.K.27.187/2012/9.
1220/2012. (VII. 5.)	TV2	Főv. Ítéltábla megváltoztatta 2.K.27.419/2012/7.
1221/2012. (VII. 5.)	RTL Klub	Főv. Ítéltábla megváltoztatta 2.K.27.419/2012/7.
1638/2012. (IX. 12.)	TV2	–
1790/2012. (X. 10.)	TV2	Főv. Ítéltábla a pert megszüntette 3.K.27.569/2012/3.
2063/2012. (XI. 21.)	ATV	Főv. Közig. és Munkaügyi Bír. helybenhagyta 5.K.30.028/2013/11.

Érdekességképpen megemlíthető, hogy a fenti, jogsértést megállapító ügyek mindegyikében a Jobbik Magyarországért Mozgalom (a továbbiakban: Jobbik) volt a kérelmező.

2.1. 2011. mérlege

2011-ben 73 médiatanácsai és 48 hivatali döntés született a kiegyensúlyozott tájékoztatás vonatkozásában. A Médiatanács 29 esetben utasította el érdemi vizsgálatot követően a kérelmezők kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértésére vonatkozó kérelmét, és megállapította, hogy a médiaszolgáltatók nem sértették meg az Smtv. 13. §-ában foglaltakat.

Két esetben került sor érdemi vizsgálat nélküli elutasításra: az egyik esetben a kérelem elkésett; a másikban a Médiatanács a kérelem tartalmából megállapította, hogy az nem hatósági ügy. A Médiatanács 28 esetben szüntette meg hivatalból a kérelmek alapján megindult

eljárásokat, vagy mert a hiánypótlási felhívásban foglaltakat nem teljesítették, vagy mert hiányzott a hatásköre, vagy mert a kérelmek elkésettek voltak.

A Hivatal által hozott döntésekkel szemben 10 esetben érkezett fellebbezés a Médiatanácshoz. A Médiatanács egy alkalommal megsemmisítette az elsőfokú határozatot, és új eljárásra utasította a Hivatalt, 9 esetben – amelyből két ügyben az indokolást megváltoztatta – helyben hagyta a hivatali döntést. A Médiatanács egy esetben módosította másodfokú határozatát, annak jogorvoslati tájékoztatásra vonatkozó rendelkezése tekintetében.

A korábbi évhez hasonlóan a magánszemélyek mellett a Jobbik, illetve a párt országgyűlési képviselői jelentős számban nyújtottak be kiegyensúlyozottsági kérelmeket. A Médiatanács 21 esetben bírálta el a Jobbik által benyújtott kérelmeket. Egyéb szervezetek (Magyar Politikai Foglyok Szövetsége, Reális Zöldek Klub, Független Népképviselői Szövetség, Magyar Nemzeti Rend Párt, Magyar Vegyipari, Energetikai és Rokon Szakmában Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége, Fegyveres és Rendvédelmi Dolgozók Érdekvédelmi Szövetsége, Nemzeti Ökológiai és Természetvédelmi Egyesület) képviselőitől érkezett kérelmek felől 26 esetben határozott, amelyből 14 beadványt ugyanazon kérelmező (a Reális Zöldek Klub) nyújtott be.

2.2. 2012 mérlege

A Médiatanácshoz 120 esetben fordultak kiegyensúlyozottsági kérelemmel, a Médiatanács ténylegesen 62 ügyben járt el, mivel 58 kérelem ugyanarra a műsorszámra vonatkozott (az MTV Nonprofit Zrt. 2011. április 1-jei híradásában megjelent Daniel Cohn-Bendit interjúja). A Médiatanács mindössze 6 kérelemnek adott helyt, és állapította meg, hogy az érintett médiaszolgáltató megsértette a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét. 32 esetben került sor a kérelem érdemi vizsgálatot követő elutasítására, és 80 alkalommal az eljárás megszüntetésére. A Médiatanács egy ízben állapította meg, hogy az adott ügyben nincs hatásköre eljárni.

A Hivatal 16 kiegyensúlyozottsági kérelmet bírált el, 2 esetben adott helyt a kérelemnek, 5 esetben érdemi vizsgálatot követően, 4 esetben érdemi vizsgálat nélkül utasította el a kérelmet, míg öt alkalommal megszüntette az eljárást.

A Hivatal által hozott döntésekkel szemben 10 fellebbezés érkezett a hatósághoz. A Médiatanács egy esetben semmisítette meg az elsőfokú határozatot, és utasította új eljárásra a Hivatalt, 9 esetben pedig helyben hagyta a hivatali döntést. A kérelmek nagy részét 2012-ben is a Jobbik terjesztette elő (36 db), két kérelem érkezett a Reális Zöldektől, a többit magánszemélyek és egyéb szervezetek nyújtották be.

A közmédia műsoraival kapcsolatban sem a Médiatanács, sem a Hivatal nem hozott elmarasztaló határozatot, annak ellenére, hogy a Magyar Televízió Nonprofit Zrt.-vel szemben 96 (58 eljárás a 2011. április 1-jei híradásában megjelent Daniel Cohn-Bendit interjúja vonatkozott), a Duna Televízió Nonprofit Zrt.-vel szemben 12, a Magyar Rádió Nonprofit Zrt.-vel szemben 17 esetben folytatott le a Hatóság kiegyensúlyozottsági eljárást a két év során.

A Médiatanács döntésének bírósági felülvizsgálatára 15 esetben került sor: a bíróság 4 alkalommal utasította el a felperesek kérelmét, egy esetben a felperes elállt a keresettől, ezért szüntette meg a pert, a további 10 per még folyamatban van.

3. A jogalkalmazói gyakorlat során felmerülő eljárásjogi kérdések tisztázása

3.1. A hatáskör megoszlása a Médiatanács és a Hivatal között

A korábbi szabályozástól eltérően az Mttv. 181. § rendelkezései egyértelművé teszik, hogy a kiegyensúlyozottság vizsgálatára hatósági eljárás keretében kerül sor. Az Mttv. 181. § kizárólag a kiegyensúlyozottsági kötelezettség megsértése esetére határoz meg eljárásrendet, ezért az Mttv. 181. § (1) bekezdés alapján olyan értelmezés is lehetséges, amely szerint az Smtv. 13. §-ában foglalt előírások (a sokoldalú, tényyszerű, időszerű, tárgyilagos és kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége) közül csak utóbbit, azaz a kiegyensúlyozott tájékoztatást vizsgálhatja a hatóság. Mivel a hatásköri felsorolásból (182–184. §) is kiderül, hogy a hatóság csak a kiegyensúlyozottsági kötelezettséget vizsgálja, ennek megfelelően a kiegyensúlyozott tájékoztatás részelemének minősülő előírások (a sokoldalú, tényyszerű, időszerű, tárgyilagos tájékoztatás) csak annyiban vizsgálhatók, amennyiben megsértésük egyúttal a kiegyensúlyozott tájékoztatás sérelmét is okozta.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése esetén 2010. december 31-ig a Panaszbizottsághoz lehetett fordulni. Az Mttv. hatályba lépését követően a kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése esetén a JBE médiaszolgáltatók és a közszolgálati médiaszolgáltatók médiaszolgáltatásai tekintetében a Médiatanács, más médiaszolgáltatók vonatkozásában a Hivatal jár el. A JBE szolgáltatók azonosítása 2011. október 5-én történt meg [1314/2011. (X. 5.) sz. hat. – Advenio Zrt., 1315/2011. (X. 5.) sz. hat. – FM1 Zrt., 1326/2011. (X. 5.) sz. hat. – MTM-SBS Televízió Zrt., 1327/2011. (X. 5.) sz. hat. – Magyar RTL Televízió Zrt.], így ezt megelőzően e médiaszolgáltatókkal szemben a Hivatal járt el, azt követően pedig a Médiatanács folytatja le az eljárást. A Hivatal és a Médiatanács a hatáskör megvizsgálását követően a kérelem érdemi elbírálásának további feltételeit, azaz az eljárási szabályok teljesülését ellenőrzi.

3.2. Kiegyensúlyozottsági kérelem benyújtására jogosultak köre

Az Rttv. alapján a kiegyensúlyozottság hiánya miatti panasztételre csak a „kifejezésre nem juttatott álláspont képviselőjének” vagy a „sérelmet szenvedettnek” volt joga, tehát a törvény és a hatósági gyakorlat „érintettséget” kívánt meg az eljárás megindításához. Ez a szabály a jogintézmény céljának félreértését jelentette. A kiegyensúlyozottság ugyanis nem kizárólag, sőt nem elsősorban az elhallgatott álláspont képviselőjét védi, hanem a tájékozódni kívánó közönséget. Azaz a hiányos tájékoztatás mindenkit sért, aki tájékozódni kíván, így célszerű mindenkinek jogot adni a panasztételre.

Az Rttv. szabályait alkalmazó ORTT ugyan kiterjesztően értelmezte az érintettséget – különösen olyan ügyekben, mint például a nemzetközi és hazai gazdasági, illetve pénzügyi válsággal összefüggő kérdések, vagy az olyan híradások, amelyek az egész országot, illetve minden magyar állampolgár sorsát meghatározó problémákkal foglalkoztak –, de nem biztosított, a jogszabályi rendelkezések alapján nem biztosíthatott, mindenki számára eljárás indítási lehetőséget.

Az Mttv. egy újabb lehetőséget adott a közönség számára a tájékozódáshoz való jogainak, érdekeinek védelmében, azáltal, hogy az Rttv.-hez képest szélesítette az eljárás kezdeményezésére jogosultak körét, ugyanis az új médiatörvény alapján a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése esetén a kifejezésre nem juttatott álláspont képviselője, illetve bármely néző vagy hallgató hatósági eljárást kezdeményezhet, tehát bárkinek a kérelmét, amennyiben az a törvényben meghatározott feltételeknek megfelel, érdemben el kell bírálni.

Az Mttv. ugyan mindenki számára lehetővé tette a kiegyensúlyozottsági eljárások lefolytatásának kezdeményezését, de továbbra is hatályban maradt az a rendelkezés, hogy nem élhet a kérelmező a kifogásolás jogával, ha a nem ismertetett álláspont kifejtésére az álláspont valamely képviselője már lehetőséget kapott, vagy ha e lehetőséget a kérelmező kapta, de azzal nem élt. Erre a 181. § (2) bekezdésében megfogalmazott kikötésre alapozva szüntette meg például a kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése kapcsán indított eljárását a Hivatal az MN/12146-2/2011. sz. végzésében.

A kérelmező ebben az ügyben a Hódmezővásárhelyi Városi Televízió kiegyensúlyozatlan műsorpolitikáját sérelmezte, különösen azt kifogásolta, hogy a 2011. március 21-én vele készült riportot a médiaszolgáltató úgy szerkesztette adásba, hogy a hangját levette, és a televízió munkatársa az ő véleményével ellentétes szöveget vágott be, így álláspontja szerint az egymással ütköztetett vélemények nem egyenlő arányban jelentek meg. A médiaszolgáltató felajánlotta, hogy a kérelmező álláspontját rögzíti, és az abból készített összeállítást közzéteszi, azonban azt a kérelmező nem fogadta el. A kérelmező az elsőfokú hatósághoz benyújtott beadványában ezt megerősítette, és azt is kifejtette, hogy azért utasította vissza a médiaszolgáltató által felajánlott helyreigazítási lehetőséget, mert ennek módjával nem értett egyet. A kérelmező „nyilvános adásban” történő helyreigazítást kért, a médiaszolgáltató azonban híradóban való szereplési lehetőséget ajánlott fel arra hivatkozva, hogy „híradós anyag helyesbítésére csak híradós anyagban van lehetőség”. Az Mttv. 181. § (2) bekezdése alapján a „kérelmező nem élhet a kifogásolás jogával, ha az ismertetésre nem került álláspont kifejtésére ezen álláspont valamely képviselője már lehetőséget kapott, vagy ha e lehetőséget a kérelmező kapta, de azzal nem élt”. Az Mttv. 181. § (2) bekezdése azt is előírja, hogy a kérelmező álláspontjának megjelenítését a kifogásolt tájékoztatás közzétételéhez hasonló körülmények között kérheti. Tekintettel arra, hogy a médiaszolgáltató azt ajánlotta fel a kérelmező részére, hogy hírműsorban biztosítja álláspontjának megjelenését, ez a lehetőség a jogszabályi rendelkezésnek megfelelt. Mivel a kérelmező nem élt ezzel, nem volt jogosult hatósági eljárás kezdeményezésére, így az elsőfokú hatóság az MN/12146-2/2011. sz. végzésében a kiegyensúlyozottsági kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Az elsőfokú hatóság azt is megállapította, hogy a kérelem az Mttv. 181. § (3) bekezdése szerint elkésett. A kérelmező fellebbezése alapján eljáró Médiatek és Médiahatóság a 919/2011. (VII. 6.) sz. végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta.

3.3. A kérelmező jogai a kiegyensúlyozottsági eljárás során, a kérelmező elhatárolása a bejelentőtől

Az eljárásjogi kérdések tisztázása során érdemes felvázolni a bejelentő és a kérelmező közötti különbséget, a két fogalom ugyanis szinonim. Médiaigazgatásra vonatkozó szabály megsér-

tése esetén bárki a hatósághoz címzett bejelentéssel élhet. A bejelentőre vonatkozó rendelkezéseket az Mttv. 145. §-a tartalmazza: a bejelentő nem minősül ügyfélnek, hiszen sem jogát, sem jogos érdekét nem érinti az ügy. Mivel a bejelentő nem ügyfél, ezért bejelentése alapján a hatóságot nem terheli eljárási kötelezettség, a hatóság mérlegelhet, hogy a bejelentésben foglaltak alapján indokoltnak látja-e az eljárás megindítását valamely az Mttv. hatálya alatt álló médiatartalom-szolgáltatóval szemben. A hatósági eljárásnak a bejelentő nem alanya, nem illetik meg az ügyfél jogai, így a hatóság határozatával szemben jogorvoslati jogosultsága sincs. Az Mttv. 145. §-a alapján a hatóságnak a bejelentővel szemben csupán tájékoztatási kötelezettsége áll fenn abban az esetben, ha a bejelentés alapján a hatóság nem indít eljárást. Annak ellenére, hogy az Mttv. erre nem kötelezi a hatóságot, mind a Hivatal, mind a Médiatanács rendszeresen tájékoztatja a bejelentőket akkor is, ha a bejelentés alapján az eljárást megindítja, illetve az eljárás eredményéről.

Más rendelkezések vonatkoznak a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértésével kapcsolatos beadványt benyújtó kérelmezőre, ő ugyanis ügyfélnek minősül, rendelkezik a Ket.-ben meghatározott ügyféli jogokkal, így az eljárás során nyilatkozatot tehet, megtekintheti az ügyben keletkezett iratokat és jogorvoslati lehetőséggel is élhet a hatóság határozataival szemben. A kiegyensúlyozottsági hatósági eljárás mentes az illeték- és igazgatási szolgáltatási díjtól, ezzel szemben a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Elnökének 5/2011. (X. 6.) sz., a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság egyes eljárásainak igazgatási szolgáltatási díjairól és a díjfizetés módjáról szóló rendelete alapján a bejelentés díjköteles.

A hatósághoz rendszeresen érkeznek olyan beadványok, amelyek a kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése mellett más jogsértést is vélelmeznek. A hatóság ezekben az esetekben annak tartalma alapján a kérelmet és a bejelentést az eltérő eljárási szabályokra tekintettel külön iktatószámon, szétválasztva kezeli. A bíróság is több döntésében megerősítette (pl. Fővárosi Törvényszék 33.Kpk.45.313/2012/13. sz. végzése), hogy a Ket. 37. § (1) bekezdése értelmében a kérelmet tartalma szerint kell elbírálni, még akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel.

3.4. A médiaszolgáltatóhoz benyújtott kifogás formája, a médiaszolgáltatóhoz fordulás igazolása

Az Rttv.-hez hasonlóan, az Mttv. is előírja, hogy a kérelmező a hatósági eljárás kezdeményezését megelőzően kifogásával először a médiaszolgáltatóhoz köteles fordulni. A bírósági gyakorlat szerint a kérelemhez kötöttség elve a kiegyensúlyozottsági eljárásban is érvényesül, ezért fontos megemlíteni, hogy a hatósági eljárásban a kérelemnek csak azon részei vizsgálhatók, amelyek a kérelmező által a médiaszolgáltatóhoz intézett kifogásban is megtalálhatóak. („A műsorszolgáltatótól nem lehet számon kérni olyan mulasztást, amelyre a kifogás még csak nem is utalt.” KGD2006.10.)

A gyakorlatban problémát vet fel annak igazolása, hogy a kérelmező a médiaszolgáltatóhoz fordult; a médiaszolgáltatók gyakran vitatják, hogy a kérelmező megkereste őket. Ha a médiaszolgáltató nem ismeri el, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz szükséges álláspont közzététele céljából írásban megkeresték, a kérelmezőnek kell hitelt érdemlően bizonyítania, hogy eleget tett az eljárás feltételét képező kötelezettségének.

A Ket. 50. § (4) bekezdése értelmében, a hatósági eljárásban olyan bizonyíték használható fel, amely alkalmas a tényállás tisztázásának megkönnyítésére. A Ket. 50. § (6) bekezdése szerint a hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást. A Médiatanács ezért minden esetben körültekintően vizsgálja, hogy a kérelmező valóban fordult-e a médiaszolgáltatóhoz. A Médiatanács a gyakorlata során azt az általános érvényű megállapítást tette, hogy az elektronikus úton benyújtott kifogás elküldését igazoló képernyő-felvétel – tekintettel annak manipulálhatóságára – nem bizonyítja kétséget kizáróan, hogy a kérelmező a kifogását a törvényi határidőn belül eljuttatta a médiaszolgáltatónak.

A médiaszolgáltatóhoz fordulás igazolásának problémaköréhez kapcsolódóan két jogesetet ismertetünk: egyik esetben a kérelmező semmilyen bizonyítékot nem nyújtott be arra vonatkozóan, hogy az Mttv. 181. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének eleget tett, a másik esetben a kérelmező kísérletet tett a szükséges igazolás benyújtására, de a hatóság nem fogadta el bizonyítékát.

Erre alapozva a Hivatal MN/25583-3/2012. sz. végzésében megállapította, hogy az a kérelmező, aki a Hír Televízió 2012. szeptember 9-én sugárzott *Gyógyhír* c. műsorszámának kötelező gyermekkorai védőoltásokkal foglalkozó műsorblokkját sérelmezte, nem csatolta az Mttv. 181. § (2) bekezdésében előírt, a médiaszolgáltatóhoz fordulás tényét megfelelően igazoló dokumentumot, ezért hiánypótlásra szólította fel. A kérelmező a hiánypótlásban foglaltaknak nem tett eleget, a Hivatal felhívására egyáltalán nem reagált, ezért a Hivatal az eljárást érdemi vizsgálat nélkül megszüntette.

Egy másik esetben [87/2012. (I. 11.) sz. hat.] a kérelmező azt kifogásolta, hogy az M-RTL Televízió Zrt. megsértette az Smtv. 10. §-ában és 13. §-ában foglalt tájékoztatási kötelezettség alapelvei követelményeit, mivel a 2011. november 23-i *Híradó* c. hírműsorában nem tájékoztattott Dúró Dórának, a Jobbik országgyűlési képviselőjének a sajtótájékoztatójáról, ahol a képviselő kifejtette a párt álláspontját a kormány felsőoktatási törvénytervezetéről, valamint a tandíj elutasításáról. A Médiatanács a hatáskör megvizsgálását követően a kérelem érdemi elbírálásának további feltételeit, azaz az eljárási szabályok teljesülését ellenőrizte. A kérelmező állítása szerint a műsorszámot érintő kifogásával az Mttv. 181. § (2) bekezdésében meghatározott 72 órás határidőt betartva elektronikus levél útján (ennek képernyő-másolatát igazolásként csatolta kérelméhez) fordult a médiaszolgáltatóhoz, aki a kifogásra nem reagált. A médiaszolgáltató jogi képviselője az eljárás során tett nyilatkozatában – többek között – előadta, hogy sem a Jobbik, sem a kérelmező nem fordult a médiaszolgáltatóhoz kifogással. Továbbá jelezte, hogy a kérelmező levele elején más címet jelölt meg, mint amit igazolásként becsatolt, illetve arról tájékoztatta a Médiatanácsot, hogy az „rtlklub@rtlklub.hu” e-mail cím nem létezik, ezért véleménye szerint a beadvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

A Médiatanács megvizsgálta a kérelmezőnek a médiaszolgáltatóhoz címzett kifogását, illetve az annak elektronikus levél útján történő megküldését igazoló képernyő-felvételt. A kifogásban a kérelmező az „rtlklub.hu@rtlklub.hu”, illetve az „rtlhirek@rtlklub.hu” címeket jelölte meg, míg az e-mail megküldését alátámasztó igazolásában címeztként az „rtlklub@rtlklub.hu” szerepelt. A Médiatanács a rendelkezésre álló dokumentumok alapján megállapította, hogy az elektronikus úton benyújtott kifogás elküldését igazoló képernyő-felvétel – tekintettel annak manipulálhatóságára – nem bizonyítja kétséget kizáróan, hogy a kérelmező a kifogását a törvényi határidőn belül eljuttatta a médiaszolgáltatónak. A Médiatanács

tanács ezért felhívta a kérelmezőt arra, hogy a médiaszolgáltatóhoz fordulás tényét igazoló, egyéb, az eljárás során eddig még nem csatolt dokumentumot (pl. e-mail vagy e-mailek elküldését visszaigazoló üzenetet tartalmazó dokumentum vagy fax által történő küldés esetén az adási nyugta) haladéktalanul juttassa el a Médiatanácsnak. Tekintettel arra, hogy a kérelmező a hiánypótlási felhívásban foglaltaknak nem tett eleget, a Médiatanács a Ket. 31. § (2) bekezdése alapján az eljárást megszüntette.

3.5. A kiegyensúlyozottsági eljáráshoz kapcsolódó anyagi és eljárásjogi határidők

A korábbi szabályozáshoz képest változásként említhető, hogy az Mttv. a panaszok médiaszolgáltatóhoz, illetőleg hatósághoz való benyújtására rendelkezésre álló határidőket meghosszabbította, azonban a törvény – garanciális okokból – így is rövid határidőket tartalmaz. A 181. § (2) bekezdése szerint a kérelmező az általa kifogásolt tájékoztatás közzétételétől, ismétlés esetén az utolsó ismétléstől számított 72 órán belül írásban kérheti a médiaszolgáltatótól azon álláspont közzétételét, amely a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz szükséges. A 72 órás határidő anyagi jogi jellegű határidő, amely azon a napon jár le, amikor a rendelkezésre álló időtartam letelik, függetlenül attól, hogy az munkaszüneti nap-e. A médiaszolgáltatóhoz fordulásra nyitva álló határidő anyagi jogi jellegét a Médiatanács jogelődje, az ORTT – illetve a Panaszbizottság – is megállapította, jogértelmezését pedig a bíróság is megerősítette. A kifogás megtételére órákban megállapított határidő anyagi jogi jellegét – a korábbi hatósági gyakorlat mellett – a Fővárosi Bíróság több ítélete is alátámasztja (8.K.30.024/1998/2. sz., 2.K.33.829/2002/4. sz. és 2.K.33.192/2001/8. sz. ítéletek). A kiegyensúlyozottsági kérelmek kapcsán a médiaszolgáltatóhoz fordulásra nyitva álló határidők anyagi jogi jellegét – az Rttv. hatálya alá tartozó ügyben lefolytatott eljárás során – a Fővárosi Törvényszék is megerősítette a 23.K.36.015/2010/7. sz. ítéletében, amikor kimondta:

„a bíróság egyezően a felperessel megállapítja, hogy a jogszabályban meghatározott 48 órás határidő anyagi jogi természetű, ami azt jelenti, hogy a kifogásnak a jogszabályban – órában megjelölt – határidőn belül a műsorszolgáltatóhoz be is kell érkeznie, azaz nemcsak a feladást kell igazolnia a panaszosnak, hanem a határidőben történő megérkezést is.”

Az idézett bírósági ítéletben szereplő megállapítások az Mttv.-ben foglalt, a médiaszolgáltatóhoz fordulásra nyitva álló határidő tekintetében analóg módon irányadók. Ennek következtében megállapítható, hogy a kérelmező akkor jár el jogszerűen, ha beadványa a műsorszám sugárzásától számított 72 órán belül megérkezik a médiaszolgáltatóhoz. Emellett az is látható a fenti ítéletben foglaltak alapján, hogy a kérelmezőnek a beadvány feladását igazoló bizonyíték mellett annak határidőben történő megérkezését is igazolnia kell a hatóság felé. A Médiatanács fenti jogértelmezése érhető tetten például az 1857/2012. (X. 17.) sz. és a 2026/2012. (XI. 21.) sz. végzéseiben.

A médiaszolgáltató a kifogás elfogadásáról vagy elutasításáról annak kézhezvételétől számított negyvennyolc órán belül dönt, majd a döntésről a kérelmezőt haladéktalanul írásban értesíti. Amennyiben az adott álláspont hasonló körülmények között történő ismertetésére a kérelmező vagy más képviselő már lehetőséget kapott, a médiaszolgáltató nem köteles újfent

figyelembe venni a kifogást. Abban az esetben, ha a médiaszolgáltató nem teljesíti vagy nem megfelelően teljesíti a kifogásban foglaltakat, a kérelmező a döntés közlésétől számított negyvennyolc órán belül – a döntés közlésének elmaradása esetén a kifogásolt vagy sérelmezett tájékoztatás közzétételétől számított tíz napon belül – a hatósághoz fordulhat kérelmével. Mivel a törvényi szabályozás célja, hogy lehetőséget adjon a médiaszolgáltatónak arra, hogy önként eleget tegyen a panaszban foglaltaknak, amennyiben egyetért vele, a hatósági jogalkalmazási gyakorlat a „megelőzően” fordulat értelmezésében megengedő: elfogadja azt is, ha a kérelmező egyidejűleg fordul a médiaszolgáltatóhoz, illetve a hatósághoz, ha egyébként a törvényben rögzített határidőket megtartotta, mivel a médiaszolgáltató önkéntes korrekciójának lehetősége így is biztosítható. (Ez esetben a hatóság „bevárja” a médiaszolgáltató önkéntes teljesítését vagy annak elmaradását.)

Az Mttv. egyaránt rövid határidőket ír elő a hatósági eljárásra és a bírósági felülvizsgálatra vonatkozóan is, azért, hogy az eljárás minél rövidebb ideig eredményezzen függő jogi helyzetet, és minél kevésbé korlátozza ezzel a médiaszolgáltató szerkesztési szabadságát, továbbá hogy minél hamarabb biztosítsa a releváns álláspontok megjelenítését. A hatóság ügyintézési határideje tizenöt nap, amely indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb nyolc nappal meghosszabbítható. A Hivatal határozataival szemben benyújtott fellebbezés elbírálására a másodfokon eljáró Médiatanácsnak 40 nap áll rendelkezésére.

3.6. A kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén alkalmazható speciális jogkövetkezmény

A kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének betartását vizsgáló hatósági eljárás a médiahatóság általános hatósági felügyeleti eljárásaihoz képest abban a tekintetben is speciális, hogy a jogsértés megállapítása esetén kizárólag a törvényben meghatározott jogkövetkezményeket alkalmazza. Amennyiben a Hivatal, illetve a Médiatanács megállapítja, hogy a médiaszolgáltató megsértette a tájékoztatás kiegyensúlyozottságát, a médiaszolgáltató a határozatban megjelölt időpontban és módon, értékelő magyarázat nélkül köteles a döntésben meghatározott közleményt közzétenni, vagy lehetőséget adni a kérelmezőnek álláspontja megjelenítésére. A jogsértővel szemben ezen túl más – a 186–187. §-ban meghatározott – jogkövetkezmények nem alkalmazhatók.

3.7. Jogorvoslati lehetőségek

Ahogy arra fentebb utaltunk, a Médiatanács jogosult a Hivatal határozataival szemben benyújtott fellebbezés elbírálására. A Médiatanács jogerős határozatának felülvizsgálatát pedig jogszabálysértésre hivatkozással – az Mttv. általános szabályaitól sajátosan eltérő módon – a médiaszabályozás jelen írás keretei között elemzett időszakában a Fővárosi Ítéltáblától tizenöt napon belül a Médiatanács ellen indított keresettel lehetett kérni. A Fővárosi Ítéltábla a keresetet peres eljárásban harminc napon belül bírálta el. Az ügyfélnek, illetve az eljárás egyéb résztvevőjének volt jogorvoslati jogosultsága.

Megjegyzendő, hogy a jogorvoslati előírások tekintetében 2013. január 1. napjával számos változás lépett hatályba, így e naptól a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól lehet kérni a Médiatanács határozatának felülvizsgálatát, e bíróság a keresetlevél megérkezésétől számított hatvan napon belül bírálja el a keresetet, és a kihirdetés napjáig írásba foglalja határozatát. E határozattal szemben fellebbezésnek, perújításnak helye nincs, annak felülvizsgálata a Kúriánál kezdeményezhető [Mttv. 181. § (7)–(8) bekezdések].

3.8. A kiegyensúlyozottsági eljárásokhoz kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettsége

Az Mttv. 181. § (4) bekezdése a 155. §-ban és a 175. §-ban foglaltakhoz képest speciális adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő a kiegyensúlyozottsági eljárás során: a médiaszolgáltató a hatóság felhívására haladéktalanul köteles a kifogásolt műsorszám felvételét rendelkezésre bocsátani. A kérelmek többsége országos vételkörzetű médiaszolgáltatók műsorait érinti, ezeket a hatóság folyamatosan rögzíti, így nem kell adatszolgáltatásra kötelezni a médiaszolgáltatókat, így az eljárás gyorsabban lefolytatható. A gyakorlatban az adatszolgáltatási kötelezettség csak azon körzeti és helyi médiaszolgáltatókra vonatkozik, amelyek műsorait a hatóság nem rögzíti. Az érintett médiaszolgáltatók a hatóság felhívására minden esetben eleget tettek a kiegyensúlyozottsági kérelemmel érintett műsorszámok rendelkezésre bocsátási kötelezettségüknek.

4. A kiegyensúlyozottsági eljárás során felmerülő anyagi jogi kérdések

4.1. A kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség előírásának célja, rendeltetése

A kiegyensúlyozottság a médiapluralizmus követelményéből fakadó, a tájékoztató és a hírműsorszámokban érvényesülő kötelezettség. A médiapluralizmus érvényesülését, vagyis a médiaszolgáltatások sokszínűségét, az Mttv. a törvényi alapelvek között rögzíti. Ennek lényege, hogy a médiában minél több vélemény, nézet jelenhessen meg, amelyből a közönség tájékozódhat. Az Smtv. 13. §-ában szereplő korábbi szöveg még nem a „médiarendszer egészének”, hanem a „médiatartalom-szolgáltatók összességének” feladataként említette a hiteles, gyors és pontos tájékoztatást a helyi, az országos és az európai közélet ügyeiről, valamint a Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, ezzel szinte megismételve az Stv. 2. § (1) bekezdésének tartalmát. Az Smtv. 13. § (2) bekezdése alapján a lekérhető médiaszolgáltatásokra is vonatkozott a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség, azonban a 2011. évi CCI. törvény a 13. § új szövegének megállapításával a lineáris médiaszolgáltatásokra korlátozta a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, a lekérhető médiaszolgáltatásokra utaló részt elhagyta a rendelkezésből.

A médiapluralizmus szoros összefüggésbe hozható a közönség jogaival, amelyet az Smtv. 10. §-ban akként rögzít, hogy „mindenkinek joga van arra, hogy megfelelően tájékozottassák a helyi, az országos és az európai közélet ügyeiről, valamint Magyarország polgárai és a magyar

nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről”. A közönség jogai pedig szükségképp megteremtik a sajtó kötelezettségeit. A kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség szabályai tehát együtt értelmezendők az Smtv. 10. §-ában megfogalmazott, a médiarendszer egészének feladatát rendelő, a közönség megfelelő tájékozódáshoz való jogát kimondó rendelkezéssel is. Az Smtv. indokolása rögzíti, hogy „a tájékoztatási kötelezettség – a mindenkit megillető tájékozódáshoz való jogból eredően – a médiapiac egészétől megkövetelt kötelezettség”. Az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások eredményeképpen a 10. § új szövege pedig mindenki számára nyilvánvalóvá tette, hogy a tájékoztatási kötelezettség előírása nem keletkeztet konkrét kötelezettséget az egyes médiatartalom-szolgáltatók számára. A tájékoztatási kötelezettség tehát – a mindenkit megillető tájékozódási jogból eredően – a médiapiac egészétől megkövetelt kötelezettség, amely csupán egy általános médiajogi alapelvet rögzít, és nem telepít önálló kötelezettséget az egyes szolgáltatókra. A konkrét tájékoztatási kötelezettség előírása csak bizonyos médiaszolgáltatók esetén indokolt.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás szükségessége azért is indokolt, mivel a média által közvetített információk birtoklása segít abban, hogy a polgárok szelektáljanak, és az információk birtokában alakítsák viszonyukat egymáshoz és a valósághoz, ezért fontos az objektivitásra való törekvés. A tájékoztatásban döntő szempont, hogy az adott esemény fontos-e, hogy eljusson a nézőhöz, vagyis van-e hírértéke. A tájékoztatáskor mérlegelni kell, hogy mi az, ami a közönséget érdekelheti, amely által tájékozott emberként alakíthatják ki véleményüket és viszonyukat környezetükhöz.

4.2. A szerkesztői szabadság és a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség egymáshoz való viszonya

Az Alaptörvény IX. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy „Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit”. Az Mttv. 3. §-a pedig alapelvi szinten rögzíti, hogy a médiaszolgáltatás és a sajtótermék tartalmának meghatározása szabad, a médiaszolgáltató és a sajtótermék kiadója felelősséggel tartozik az Mttv.-ben foglaltak betartásáért. A szerkesztői szabadság a médiaszolgáltatót megillető jogosultság, de egyben felelősség is. A műsorszámot szerkesztő szabadsága nem parttalan, az egyebek mellett a kiegyensúlyozott tájékoztatás törvényi követelményének érvényre juttatásával együtt értelmezhető. Az Mttv. 3. §-ában alapelvi szinten rögzített szerkesztői szabadság alapján a médiaszolgáltatót nem terheli tájékoztatási kötelezettség, azaz szabadon határozza meg a műsorszámában közzétett hírek körét, a saját belátása szerint döntheti el, mely eseményekről számol be, illetőleg ezek kapcsán kiket szólaltat meg, de felelősséggel tartozik a törvényben foglaltak betartásáért. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye csak az adásba szerkesztett hírek vonatkozásában kérhető számon, így ha valamiről egyáltalán nincs beszámoló, fel sem merülhet a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértése. A Fővárosi Ítéletábla a 3.K.27.629/2011/7. sz. ítéletében kimondta, hogy „a szerkesztői szabadság korlátozását nem jelentheti az, ha a szerkesztő által szabadon választott, hírértékűnek ítélt eseményről adott tájékoztatás tartalmát vizsgálva a hatóság a létező, releváns álláspontok közzétételének kiegyensúlyozottságát kéri számon”.

A Fővárosi Ítéltábla 3.K.27.262/2012/7. sz. ítélete szerint:

„a tájékoztatás módja, annak terjedelme a szerkesztési szabadság kérdése, de az a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértését jelenti és nem tartozik a szerkesztési szabadság körébe, ha adott szempontok szerint kiválasztott hír valamennyi követelménynek – sokoldalú, tényyszerű, időszerű, tárgyilagos – együttesen nem felel meg, mert ezek az elemek egymástól elválaszthatatlanul alkotják a közösség jogai kielégítésének, a befolyásmentes, semleges közlésnek a biztosítékait, az arányosság és a demokratikus közvélemény biztosítása követelményének megvalósítását.”

A szerkesztői szabadság és a kiegyensúlyozott tájékoztatás viszonya kapcsán meg kell említeni az Smtv. 4. §-ához fűzött törvényi indokolást is, amely egyértelműen rögzíti, hogy senkinek sincsen alanyi joga arra, hogy bármely médiumban szereplést követelhesen magának, illetve véleményének abban való közzétételét. A fentiek alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége nem jelenti a szerkesztői szabadság aránytalan korlátozását.

4.3. A kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség fogalmi elemei, értelmezésük

A kiegyensúlyozottság egy olyan általános kategória, amelynek a törvény több részelemét nevesíti. A Legfelsőbb Bíróság a BH2007. 253. sz. eseti döntésében kifejtette, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás fogalmába a sokoldalúság, a tényyszerűség, az időszerűség és a tárgyilagosság követelménye is beleértendő. Ugyanakkor az 1996 óta formálódó hatósági jogalkalmazási gyakorlat alapján megállapítható, hogy ezek a részelemek nem önálló tényállások – és így önállóan hatósági eljárás megindításának alapjai sem lehetnek –, hanem a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének követelményei. Ezt a jogalkalmazási gyakorlatot tovább erősítette a 2011. január 1-én hatályba lépett Smtv. és Mttv. A Médiatanács jogértelmezése alapján, például a tényyszerűség megsértése esetén is csak akkor állapítható meg az Smtv. és az Mttv. kiegyensúlyozottságra vonatkozó szabályainak megsértése, ha a tényyszerűtlen tájékoztatás egyben kiegyensúlyozatlan tájékoztatást is eredményez. A Médiatanács, a Legfelsőbb Bíróság fent említett jogértelmezését követve, nem vizsgálhatja külön-külön kötelezettségként értelmezve a sokoldalúságot, tényyszerűséget, időszerűséget, tárgyilagosságot. Különösen azért nem, mert ezekre nem vonatkozik az Mttv. 181. § eljárásrendje, így a kiegyensúlyozottság részelemeit az általános eljárási szabályok alapján kellene elbírálni, ami megoldhatatlan feladat elé állítaná a hatóságot. Lehetetlen például annak meghatározása, hogy mikori közzététel számít időszerűnek, avagy a műsorszám megtekintése és az ügyben érintettek nyilatkozatai alapján annak megállapítása, hogy a kifogásolt tájékoztatás valóban tényyszerű volt-e.

A Médiatanács fenti bekezdésben kifejtett álláspontját erősítette meg az 1706/2011. (XI. 23.) sz. másodfokú határozatában is. Az ügy tárgyát a felvételi ponthatárokról szóló hír képezte a Magyar RTL Televízió Zrt. 2011. július 22-én sugárzott *RTL híradó – Déli kiadás* és a *RTL híradó – Esti kiadás* c. műsoraiban. A kérelmezők véleménye szerint a médiaszolgáltató megsértette az Smtv. 13. §-ában foglaltakat azzal, hogy a kifogásolt műsorszámokban nem tette közzé, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem nemzetközi igazgatási szakán az

általános felsőoktatási felvételi eljárás ponthatára szintén 436 pont volt. A műsorszámokban ugyanis beszámoltak a 2011-es általános felsőoktatási felvételi eljárásban megállapított ponthatárokról, ennek során ismertettek egy TOP5 Ponthatárok címet viselő listát. A lista 5. helyén a Semmelweis Egyetem általános orvosi szaka szerepelt 436 ponttal. A kérelmezők szerint a műsorszámok alkalmasak voltak arra, hogy azt a téves látszatot keltsék, hogy a listán nem szereplő szakokon a ponthatár 436 pont alatt volt.

A Hivatal mint elsőfokú hatóság megállapította, hogy a médiaszolgáltató nem sértette meg az Smtv. 13. §-ában meghatározott kiegyensúlyozott tájékoztatás alapvető követelményét, így a kérelmet elutasította. Az elsőfokú hatóság a döntését azzal indokolta, hogy a kifogásolt műsorszámokban nem volt olyan álláspont (szembenálló nézet), amelyet a médiaszolgáltatónak meg kellett volna jelenítenie. Tekintettel arra, hogy nem volt olyan el nem hangzott vélemény, amelynek a közzétételét kérni lehetne a vizsgált műsorszámok kapcsán, nem merült fel a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértése. Ugyanakkor az elsőfokú hatóság megjegyzésként szerepeltette a határozatában, hogy nem lett volna elvárható a médiaszolgáltatótól, hogy az összes felvételi ponthatárt közlésegybe, azonban a bemutatott rangsor – amely a narrátor által elmondottak alapján a legmagasabb ponthatárokat tüntette fel – valóban pontatlan volt.

A Médiatanács mint másodfokú hatóság egyetértett abban, hogy a médiaszolgáltató nem követett el jogsértést, azonban az elsőfokú határozat indokolását megváltoztatta. A Médiatanács határozatában többek között kimondta, hogy

„a kiegyensúlyozatlanság fogalmilag azért nem merülhetett fel, mert a műsorszámokban szereplő tájékoztatás a felvételi ponthatárokról az adott kontextusban nem minősült olyan kérdésnek, amelyben eltérő álláspontok léteztek, és ezek közzététele szükségeltetett volna a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz. Senki nem vitatta ugyanis a meghatározott felvételi pontszámokat, a panaszos mindössze a tájékoztatás pontatlan, álláspontja szerint megtévesztő jellegét sérelmezte. Tekintettel arra, hogy a pontatlanság csak akkor értékelendő a jogsértés megállapításánál, ha kiegyensúlyozatlan tájékoztatást eredményez, illetve arra, hogy itt kiegyensúlyozatlanságról a műsorszám érintett tartalma tekintetében nem volt szó, a jogsértés nem állapítható meg. (...) Az Smtv. alapvető rendelkezései alapján, és különösen az Smtv. 13. §-ában foglalt arányosság követelménye alapján az esetlegesen, a nézők egy részében félreértést eredményező narratori megfogalmazások kapcsán nem állapítható meg egy hírműsorszámokban elhangzó tájékoztatás kapcsán a tényszerű tájékoztatás és ezen keresztül a kiegyensúlyozott tájékoztatás törvényi kötelezettségének megsértése. Tehát abban az esetben sem lehetett volna kiegyensúlyozatlanságról szó, ha a pontatlanságot a Hivatal – a fentiekben kifejtett gyakorlatával ellentétben – önmagában, önálló tényállásként értékelte volna [1706/2011. (XI. 23.) sz. hat.].”

4.4. A releváns (ellentétes) álláspont megjelenítésének módja/formái

Az Smtv. 13. §-a alapján a közösséget érintő ügyekről szóló tájékoztatásnak, híradásnak meg kell jelenítenie a szembenálló nézeteket. A Médiatanács jogalkalmazási gyakorlata abba az irányba mutat, hogy csak a bemutatott kérdéshez kapcsolódó, a témával közvetlenül összefüggő és releváns vélemények bemutatására köteles a médiaszolgáltató. Vagyis a témával

csak távoli összefüggést mutató álláspontok, illetve az adott témában alapvetően nem érintett csoportok, szervezetek álláspontjai nem tekinthetők relevánsnak. Nem határozható meg előre, hogy hány eltérő véleménynek kell teret adni a műsorszámban, ám amennyiben több szervezet, társadalmi csoport, párt is ugyanazt az álláspontot képviseli egy adott ügyben, és azok között releváns különbségek nem fedezhetőek fel, elég csak egy szervezet vagy csoport álláspontját megjeleníteni. A törvény ugyanis a különféle véleményeket és azok bemutatását védi a demokratikus közélet kialakítása és a közügyek megvitatásának elősegítése céljából, nem pedig az egyes vélemények „tulajdonosait”. Elképzelhető olyan helyzet, hogy egyetlen vélemény elég, és olyan is, hogy valamennyi parlamenti párt véleménye közzéteendő. Azonos, vagy nagyban hasonló vélemények képviselői közül a médiaszolgáltató szabadon választhat. Értelemszerűen nincs mindig lehetőség az összes szembenálló nézet bemutatására, ezért a szerkesztés során olykor választani kell közöttük. E kérdés eldöntése függ a konkrét témától és a rendelkezésre álló, releváns és eltérő nézetek mennyiségétől is. A tájékoztatás kiegyensúlyozottsága aszerint is vizsgálendő, hogy a híryanagy felépítése, az elhangzottak rendelkeznek-e befolyásoló erővel, valamint hogy a hír, tudósítás során szubjektív, értékítéletet tartalmazó kommentárok elhangoznak-e, amelyek a nézőt érzelmileg, illetve a döntéseinek meghozatalában befolyásolhatják.

A hatóságnak a jogsértés megítélésakor nem csupán lehetősége, hanem a tényállás teljes körű felderítése érdekében kötelessége annak megállapítása, hogy a kérelmező által hiányolt álláspont az adott tájékoztatás vonatkozásában relevánsnak minősült-e, a közlés, ismertetés, bemutatás elmaradása a tájékoztatás kiegyensúlyozatlanságát eredményezte-e. Azaz, elsőként minden esetben az vizsgálendő, hogy a kérelmező által hiányolt álláspont a közönség tájékoztatása szempontjából releváns volt-e. Nyilvánvalóan releváns és különösebb vizsgálatot nem érdemel pl. egy közéleti, politikai kérdésben egy parlamenti párt adott üggyel kapcsolatos véleménye. E vizsgálat körében természetesen nem áll rendelkezésre egységes zsinórmérték, az egyedi ügy sajátosságai alapján, a rendelkezésre álló adatok, dokumentumok ismeretében, a Ket. eljárási alapelveiben az alábbiak szerint rögzített mérlegelési jogkörében eljárva dönt a hatóság a jogsértés megítéléséről. (A fentiekben leírtakat összevetve a bevezetőben ismertetett 2011 előtti szabályozással, látható, hogy az Rttv. az „érintettség” kategóriájával gyakorlatilag előre determinálta azokat a személyeket, akik véleménye „releváns” lehet egy adott témában.)

A bírói gyakorlat alapján a médiaszolgáltatónak csak a szerkesztéskor már ismert, nyilvánosságra került információk tekintetében áll fenn kiegyensúlyozottságot előíró kötelezettség, ha később merül fel valamely, az időközben bemutatott kérdéssel kapcsolatos információ, nem kell feltétlenül visszatérni a témára (BH2005. 80.). Amennyiben a kérelemmel érintett tájékoztatásban elhangzottak alapján nincs olyan, a tájékoztatás alapjául szolgáló esemény bemutatásával összefüggő vélemény, amelynek közzétételét a médiaszolgáltatótól kérni lehetne, fel sem merül a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértése.

Erre a megállapításra jutott a Médiatanács a 819/2012. (V. 2.) sz. határozatában is. A kérelmező 2012. március 14-én a benyújtott beadványában az M-RTL Televízió Zrt. RTL Klub csatornája által 2012. március 11-én sugárzott *Híradó* c. műsorszámának a Japánban egy éve történt katasztrófára való emlékezéséről szóló összeállítását kifogásolta. A kérelmező szerint a médiaszolgáltató az „atomkatasztrófa” kifejezés használatával valótlanságot állított, azt a hamis látszatot közvetítette, hogy a gyászolók az atomkatasztrófa áldozataira is emlékeznek.

A vizsgált összeállítás bemutatásának oka az volt, hogy a híradás napjához képest pontosan egy évvel korábban Japánban földrengés volt, amelyet szökőár követett, aminek következtében tizenhatezer ember halt meg. A híradásban ennek megfelelően a 2011. március 11-én történt katasztrófára emlékeztek. Az összeállításban képekkel illusztrálva felidéztek a történeteket: egy évvel korábban Japán északkeleti partvidékét földrengés rázta meg, azt szökőár követte; ezek együtt „a történelem egyik legsúlyosabb atombalesetéhez” vezettek. Két férfit mutattak be az összeállításban. Az egyikük túlélőket keresett, a másik pedig egyedül élt egy kiürített városban. A hírben egyetlen párt vagy civil szervezet álláspontját sem jelenítették meg. Az összeállítás érintőlegesen sem foglalkozott a kérelmező által felvetett kérdéskörrel, ti. hogy a Japánban történtek atomkatasztrófának tekinthetők-e. Az összeállítás célja a katasztrófára történő megemlékezés volt, az események és következményeik felidézése, nem pedig az, hogy a témával kapcsolatban szakmai álláspontokat vonulasson fel. Tekintettel arra, hogy a kérelemmel érintett tájékoztatásban elhangzottak alapján nem volt olyan, a tájékoztatás alapjául szolgáló esemény bemutatásával összefüggő vélemény, amelynek közzétételét a médiaszolgáltatótól kérni lehetne, a Médiatanács megállapította, hogy nem merült fel a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértése, ezért a kérelmet elutasította.

A médiaszolgáltatók gyakran hivatkoznak arra, hogy egy hír kapcsán nem is egy, hanem két ellenzéki párt álláspontját is bemutatják a kormány vonatkozó véleményének ismertetése mellett, s ezzel eleget tesznek a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének. A Médiatanács szerint azonban ez a hivatkozás nem minden esetben akceptálható. A vonatkozó törvényi rendelkezések, és az erre épülő jogalkalmazói gyakorlat nem a kormánypárti, illetve ellenzéki oldalon megjelenő vélemények ismertetésére kötelezi a médiaszolgáltatókat, és nem is jelenti az adott eseménnyel, vitatott kérdéssel kapcsolatban létező valamennyi álláspont bemutatásának kötelezettségét. A kiegyensúlyozottság érvényre juttatása kizárólag a releváns, egymással szemben álló vélemények ismertetését, bemutatását, közlését igényli.

Az alábbi két ügy egyikében a Médiatanács azt állapította meg, hogy a kifogással érintett műsorszám kiegyensúlyozatlan volt, mivel a Jobbik vonatkozó álláspontját nem jelenítették meg; a másik esetben viszont nem eredményezett kiegyensúlyozatlanságot a párt véleményének elmaradása.

A Médiatanács az 1638/2012. (IX. 12.) sz. határozatában megállapította, hogy az MTM-SBS Televízió Zrt. megsértette 13. §-ában előírt kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, amikor a TV2 csatornán sugárzott *Tények*, valamint *Tények este* c. műsorszámainak az új választási rendszer bevezetésével foglalkozó hírblokkjában a Jobbik vonatkozó álláspontjáról nem számolt be, holott a témával kapcsolatban a párt képviselője sajtótájékoztatót is tartott. A médiaszolgáltató az eljárás során tett nyilatkozatában kifejtette, hogy mivel a hírösszeállításban ismertette mind a kormánypártok, mind az ellenzéki oldalt képviselő LMP véleményét, így a téma feldolgozása sokoldalú volt, hiszen abban szerepeltek az ellentétes álláspontok. A médiaszolgáltató álláspontja szerint a Jobbik országgyűlési képviselője által kiadott sajtóközlemény nem tartalmazott a műsorszámban bemutatottaktól eltérő, releváns álláspontot. A médiaszolgáltató előadta, hogy „a kifogásban hivatkozott sajtóközlemény érdemben a Fidesz frakció által javasolt előzetes regisztrációval szembeni kételyeket, kritikákat fogalmaz meg, így a műsorszámban az egymással szembenálló álláspontok bemutatásra kerültek, ezért az érintett témában a tájékoztatás kiegyensúlyozott volt”. Ezzel szemben a Médiatanács azt állapította meg, hogy a Jobbik sajtóközlemény keretében ismertetett állás-

pontja a híresszeállításokban az új választási rendszerrel kapcsolatban megjelenített többi állásponttól eltér: az előzetes regisztráció vonatkozásában konkrét, a műsorszámban nem szereplő kifogásokat is megfogalmazott, miszerint a kormány által bevezetni kívánt struktúra az egyszerű és költséghatékony választási rendszer ellenében hat. Mivel a médiaszolgáltató az érintett hírblokkjaiban, illetve egyéb tájékoztató, híreket szolgáltató műsorszámaiban nem jelenítette meg a Jobbik releváns, a bemutatott álláspontoktól eltérő véleményét, és ezt a hiányosságot a híreket közlő hírolvasó sem pótolta, a médiaszolgáltató nem tett eleget a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének.

A másik ügyben a Jobbik szintén a TV2 csatornán 2012. június 25-én sugárzott *Tények c.* műsorszámmal kapcsolatban kezdeményezett hatósági eljárást a Médiatanácsnál. A kérelmező álláspontja szerint a kifogásolt műsorszám nem felelt meg a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének, mert a médiaszolgáltató a munkavállalókat érintő járulékok csökkentésével foglalkozó hír kapcsán nem ismertette a Jobbik vonatkozó véleményét, holott azt a párt képviselője sajtótájékoztató keretében megfogalmazta. Az eljárás tárgyát képező, a munkavállalókat érintő járulékok csökkentésével kapcsolatos híresszeállításban az alaptémával kapcsolatos tények ismertetése mellett megjelent az MSZP mint ellenzéki párt álláspontja is. A hírolvasó a hír felvezetésekor az ellenzéki párt véleményének hangot adva elmondta, hogy felfogásuk szerint a kormány az aktuálisan ismertetett, a munkahelyteremtést célzó javaslatokkal éppen ellentétes gazdaságpolitikát követett. Ezt követően az ellenzéki párt képviselője a Fidesz frakció javaslatai kapcsán a párt azon álláspontját ismertette, miszerint ezek nem az új munkahelyek megteremtése, hanem éppen ezzel ellentétes folyamat irányába hatnak. A híresszeállításban más ellenzéki párt képviselője nem szólalt meg, abban a munkavállalókat érintő járulékok csökkentésével kapcsolatos egyéb álláspont nem jelent meg.

A Médiatanács a kérelmező által csatolt MTI közlemény tartalma alapján, a médiaszolgáltató nyilatkozatában kifejtett állásponttal egyetértve megállapította, hogy a Jobbik véleménye ismertetésének elmaradása nem eredményezte a híresszeállításban közzétett tájékoztatás kiegyensúlyozatlanságát, mert nem volt megállapítható az abban megjelent ellenzéki vélemény és a Jobbik vonatkozó álláspontja között markáns különbség. A Jobbik sajtótájékoztatóján ismertetett álláspontja megegyezett a híresszeállítás keretében narrációban interpretált, illetve az ellenzéki párt képviselője által bemutatott ellenzéki véleménnyel, mindkettő az eddigi munkahelyteremtést célzó gazdaságpolitikai lépések kudarcáról beszélt, illetve kérését fejezte ki a kormányzati oldalról megfogalmazott javaslatok sikerét illetően. A Médiatanács határozatában kimondta, hogy nem várható el a médiaszolgáltatótól, hogy egy adott híryanaghoz az összes létező álláspontot felderítse, ezzel együtt alaposan kell eljárnia azokat illetően, amelyeket sajtótájékoztató keretében hoznak nyilvánosságra. A médiaszolgáltatónak nem az a kötelezettsége, hogy az adott ügyvel kapcsolatos minden egyes, nyilvánosságra hozott és sajtótájékoztató keretében közölt álláspontot, azok képviselőivel együtt megjelenítse, hanem hogy bemutassa az adott hír vonatkozásában releváns egyes, szembenálló nézeteket, vagy legalább utaljon arra, hogy léteznek ilyen nézetek. A Médiatanács határozatában hangsúlyozta, hogy az egyes nézeteknek, és nem azok képviselőinek kell megjeleníteniük: az adott helyzetben a szerkesztő választhat valamely nézet több képviselője közül. A médiaszolgáltató a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének eleget téve megjelenítette az adott kérdéssel összefüggésben megfogalmazott, a kiegyensúlyozott tájékoztatáshoz szükséges releváns álláspontokat, azaz a kormány álláspontját és az azzal ellentétes véleményt is az MSZP képviselője

és a narráció interpretálásában. A Médiatanács a fent kifejtettekre tekintettel megállapította, hogy a médiaszolgáltató a kifogással illetett műsorszám sugárzásával nem sértette meg az Smtv. általános médiajogi alapelvet rögzítő 13. §-ában foglalt kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét és az Mttv. 12. §-ában foglalt rendelkezést, azaz a kérelem nem megalapozott [1323/2012. (VII. 18.) sz. hat].

Megemlíthető a hatóság jogsértés hiányát megállapító azon határozata, amely a 2012. március 15-i ünnepségekről szóló tudósítások kapcsán megállapította, hogy nem sérült a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye [732/2012. (IV. 18.) sz. hat.]. A médiaszolgáltató híradásában három párt/szervezet rendezvényéről önálló hírblokk keretében beszámolt, azonban a Jobbik megemlékezéséről nem tudósított. A Médiatanács megállapította, hogy a Jobbik március 15-i rendezvénye és a bemutatott tájékoztatások nem kapcsolhatók össze, azok nem függenek össze egymással. A közzétett híradások ünnepségekről, tüntetésekről számoltak be, és beszédekből idéztek. A szerkesztői szabadság alapján az ismertetett események bemutatásából a hatóság megítélése szerint nem következett az, hogy a médiaszolgáltatónak a Jobbik rendezvényéről is be kellett volna számolnia. A három önálló egységet képező, eseményekről tudósító híradások kapcsán a hatóság megállapítása szerint ellentétes álláspont hiánya egyébként sem merült fel, és a kérelmező sem ennek hiányát, hanem egy tájékoztatás elmaradását kifogásolta.

A Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletében helybenhagyta a Fővárosi Ítéltábla döntését, amely a Médiatanács határozatát megváltoztatta, és megállapította, hogy a médiaszolgáltató megsértette a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét. Az elsőfokú bíróság ítéletére alapozva a Kúria kimondta, hogy

„az egyes híregységek különbözőségét az adott ünnepséget szervező pártokra, mozgalmakra jellemző, eltérő gondolatok közvetítése adta. Az ünnepi megemlékezések egymással szemben nem álló, ugyanakkor azonban egymástól eltérő nézeteket jelenítettek meg, ezért a közérdeklődésre számot tartó eseményekről szóló tájékoztatás a fentiekből következően nem tekinthető kiegyensúlyozottnak. (...) A Kúria egyetértett az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy amennyiben a szerkesztői szabadság keretében a közérdeklődésre számot tartható események körében a parlamenti pártok által tartott megemlékezéseket ilyen eseménynek tekintették, azon belül nem volt mellőzhető a felperes rendezvényéről történő tájékoztatás (Kúria Kf.III.37.553/2012/3. sz. ítélete, 7–8. old.).”

Jóllehet az ítéletben foglaltak ellentétes eredményre vezettek a Médiatanács döntésével, a jogértelmezés alapját tekintve a bíróság és a hatóság között lényegi ellentmondás nem fedezhető fel. A két jogértelmezés közti eltérést – és ebből következően a döntésekben foglalt ellentétes következtetést – az okozta, hogy míg a Médiatanács az egyes rendezvényekről történt tájékoztatások kapcsán a kérelem fényében külön-külön vizsgálta a riportok tartalmát, és az azokban foglalt híreket, véleményeket, azaz a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének érvényesülését, addig a bíróság a március 15-i események összességét tekintette a tájékoztatás alapjának. Ebből következően jutott a Kúria arra a megállapításra, hogy az egyes pártok, szervezetek rendezvényein megjelent, egymástól eltérő gondolatok, nézetek bemutatása mellett az ugyanazon apropóból tartott Jobbik-rendezvényről való tudósítás elmaradásával sérült a kiegyensúlyozottság követelménye, még akkor is, ha a Jobbiknak a többi párt közzétett véleményéhez képest nem volt releváns és eltérő álláspontja. azaz, másként fogalmazva: a

bíróság szerint a beszámoló tárgya „a március 15-i ünnepségek” volt, és nem közvetlenül az egyes pártok rendezvényein elhangzottak; ezért a Jobbik rendezvényéről való tájékoztatás elmaradása – más rendezvények tartalmától függetlenül – megsértette a törvényi előírásokat.

A hatóságnak az eljárása során a konkrét műsorszám vonatkozásában kötelessége vizsgálni a törvényi követelmények teljesülését, így a jogsértés megítélése szempontjából irreleváns körülmény, hogy a médiaszolgáltató hírszolgáltatási, tájékoztatási gyakorlatában valamely párt közérdeklődésre számot tartó helyi, országos, nemzeti és európai, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró események, vitatott kérdések vonatkozásában megfogalmazott álláspontja általában szerepelni szokott.

A hatóság nem fogadja el a médiaszolgáltatók azon gyakran felhozott kifogását sem, miszerint a műsorszám és a hírblokkok rövidegsége miatt nincs lehetőség az egymással ellentétes, releváns álláspontok részletes ismertetésére, bemutatására. Ha ugyanis egy bemutatott tény vagy esemény kapcsán a médiaszolgáltató megjelenít egy releváns álláspontot, a kiegyensúlyozottság törvényi követelményének csak úgy felelhet meg, ha az azzal ellentétes álláspontot is közlésezi. Sem az Smtv. 13. §, sem az Mttv. 12. § és 181. §-a nem enged kivételt a hírműsorszámokra vonatkozóan a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége alól, ugyanazon anyagi és eljárási szabályok vonatkoznak hosszabb tájékoztató műsorszámokra, mint a hírműsorszámokban nyújtott rövid tájékoztatásokra. Így például a Médiatek az 1437/2011. (X. 19.) sz. másodfokú határozatában szintén nem fogadta el az MTM-SBS Televízió Zrt. fellebbezésének azon kifogását, hogy „a műsorszám jellegéből, az abban közzétett hírblokkok hosszúságából adódóan nincs lehetőség az érintett felek nézeteinek teljes körű és részletes bemutatására, ismertetésére”.

4.5. A kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettséggel érintettek köre

Az Smtv. 13. §-ában foglalt rendelkezésből következően a kiegyensúlyozottság követelménye kizárólag a lineáris médiaszolgáltatást nyújtó médiaszolgáltatókra vonatkozik. A lineáris médiaszolgáltatás fogalmát az Smtv. 1. §-ának 5. pontja és az Mttv. 203. § 36. pontja határozza meg; ezek értelmében: „[l]ineáris médiaszolgáltatás: a médiaszolgáltató által nyújtott, műsorszámok műsorrend alapján történő egyidejű megtekintését, illetve meghallgatását lehetővé tevő médiaszolgáltatás.”

Az Európai Bizottsággal folytatott kormányzati tárgyalásokat követő törvénymódosítás előtt a kiegyensúlyozottsági követelmény a lekérhető médiaszolgáltatások hír- és tájékoztató műsorszámaira is vonatkozott. Ennek indoka – mint az Navracsics Tibor közigazgatási és igazságügyi miniszter Neelie Kroes biztosnak 2011. január 31-én írt leveléből kiderül – az volt, hogy

„előreláthatóan a nem túl távoli jövőben a hagyományos televíziózás jelentős visszaszorulása prognosztizálható, így a lekérhető tartalmak szerepe jelentősen megnő a közéleti tájékoztatás terén is. A politikai pluralizmus megőrzése és a tájékoztatás sokszínűsége érdekében indokolt a kiegyensúlyozottsági kötelezettség előírása a lekérhető médiaszolgáltatások érintett műsorszámait tekintetében.”

Ezt követően a szabály a lekérhető médiaszolgáltatások vonatkozásában módosult, és hatályos formájában kizárólag a lineáris médiaszolgáltatásokra terjed ki.

Annak ellenére, hogy csak a lineáris médiaszolgáltatásokat terheli az Smtv. 13. §-ában, illetve az Mttv. 12. §-ában foglalt kötelezettség, lekérhető médiaszolgáltatások és sajtótermékek tekintetében is érkeztek kérelmek a hatósághoz. A Hivatal, illetve másodfokon a Médiatanács, ez esetben az eljárásokat érdemi vizsgálat nélkül megszüntette. Így járt el a Hivatal az alábbiakban ismertetett MN/22807-2/2012. sz. végzésében is.

A kérelmező 2012. augusztus 14-én benyújtott beadványában a *Kunszentmártoni Hírlap* c. önkormányzati kiadványban 2012. június 30-án megjelent polgármesteri interjúval és a kérelmező által közzétenni kívánt, Kérdések a kunszentmártoni önkormányzat részvényvásárlási ügyéről 2008–2012-ig c. írásával kapcsolatosan az Smtv. 13. §-ának megsértését valószínűsítette. A kérelmező álláspontja szerint a kifogásolt lapban 2012. június 30-án megjelent polgármesteri interjú kétértelmű volt, a polgármesterrel nem azonos állásponton lévők rossz színben tüntette fel, valamint a kérelmezőnek ezen polgármesteri interjúra adott válaszát a *Kunszentmártoni Hírlap* nem tette közzé.

A Hivatal megállapította, hogy a *Kunszentmártoni Hírlap* c. önkormányzati lap kiadója nem minősül médiaszolgáltatónak, így nem is nyújt lineáris médiaszolgáltatást. Tekintettel arra, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége kizárólag a lineáris médiaszolgáltatást nyújtó médiaszolgáltatókat terheli az általuk közzétett tájékoztató, illetve híreket szolgáltató műsorszámok vonatkozásában, a *Kunszentmártoni Hírlappal* szemben eljárás nem folytatható le az Smtv. 13. §-ának, azaz a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményeinek megsértése miatt. A Hivatal ezért kimondta, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése miatt nincs hatásköre eljárni, így a kérelmező kérelmét a Ket. 30. § b) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül elutasította. A végzés rögzítette azt is, hogy sajtóhelyreigazítási eljárás lefolytatására a polgári bíróság rendelkezik hatáskörrel, és tájékoztatta a kérelmezőt a sajtó-helyreigazítás Smtv.-ben foglalt szabályairól, valamint a Pp. sajtó-helyreigazítási eljárásra vonatkozó rendelkezéseiről.

A Médiatanács szerint a Hivatal mint elsőfokú hatóság jogszerűen állapította meg, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése miatt a hatóságnak jelen ügyben nincs hatásköre eljárni, ezért az 1856/2012. (X. 17.) sz. végzésében a fellebbezést elutasította, és helybenhagyta az elsőfokú végzést.

4.6. Mely műsorok, mely események vonatkozásában kérhető számon a kiegyensúlyozott tájékoztatás?

A kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettsége a tájékoztató, illetve a híreket szolgáltató műsorok közérdeklődésre számot tartó eseményeire vonatkozik. A hírműsorszám fogalmát az Mttv. határozza meg (203. § 17. pont), ennek leglényegesebb fogalmi eleme a „közélet aktuális eseményeiről” szóló beszámolók megléte. A tájékoztató műsorszám fogalmát nem definiálja a törvény, indokolt azonban azt szűken, a közéleti-politikai kérdéseket tárgyaló műsorszámokra értelmezni (politikai háttérműsorok, általános közéleti tematikájú műsorok, reggeli magazinok), mert tág értelmezésben szinte bármely műsorszám tartalmazhat (valamiről) tájékoztatást. Mindenféleképpen figyelembe kell venni műfaji sajátosságokat, mert az

Smtv. tájékoztató műsorszámokról beszél, ami egyértelműen erre utal. E szerint olyan formában is értelmezhető a hivatkozott jogszabályi rendelkezés, amely alapján kizárólag az adott műsorszám ismervei jelentik a vizsgálódás alapját. Emellett ugyanakkor felmerülhet annak elemzése, hogy milyen tájékoztatásról esik szó egy adott műsorban (ezen utóbbi esetkörben nem a műsorszám műfaji sajátosságait kell szem előtt tartani, hanem az adott eseményről, történésről szóló „tájékoztatás” jellemzőit).

Az Smtv. 13. §-ának szó szerinti értelmezése abba az irányba mutat – mintegy kettős korlátozást felállítva –, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének kizárólag a jelentőséggel bíró események, vitatott kérdések kapcsán a tájékoztató, illetve híreket szolgáltató műsorszámokban kell érvényesülniük. Miután a szabályozás célja arra irányul, hogy egy adott közérdekű kérdés kapcsán releváns álláspontokat mutassanak be, elvileg nem kizárt, hogy a fentebb említett műfaji korlátokat áthágva pl. egy magazinműsorban bemutatott téma tekintetében legyen megkövetelhető a kiegyensúlyozottság. Erre a következtetésre jutott a Médiatanács a 458/2012. (III. 7.) sz. határozatában, amely döntésében érdemben vizsgálta a *Fókusz* c. magazinműsorban közzétett egyik riport kiegyensúlyozottságát. A Médiatanács gyakorlata szerint azonban véleményműsorok, például betelefonálós műsorok, esetében nem kell eleget tenni a kiegyensúlyozottsági követelménynek. Az események közérdeklődésre számot tartó jellegét a hatóság mindig egyedi mérlegelés alapján állapítja meg.

4.7. A műfaji sajátosságból adódó vizsgálat különbözősége (hírműsorszámok, tájékoztató műsorszámok)

Az 1/2007. (I. 18.) AB hat. rendelkező része alkotmányos követelményként írja elő, hogy a tájékoztatás kiegyensúlyozottságát – a műsor jellegétől függően – az egyes műsorszámokon belül, illetve a műsorszámok sorozatában kell vizsgálni. Az AB által meghatározott értelmezést az Mttv. 12. § (2) bekezdése rögzíti: vannak olyan műsorszámok, amelyeknek önmagában is kiegyensúlyozottnak kell lenniük, és olyanok, amelyek esetében elég, ha a kiegyensúlyozott tájékoztatás a műsorszámok sorozatában valósul meg. Jogalkalmazási kérdés, hogy a hatóság mely műfajokat hova sorol be. A kiegyensúlyozott tájékoztatás egy műsorszámon belül történő teljesülése főként a hírműsorszámok esetében követelhető meg, tekintettel a műfaj sajátosságára: többek között a szerkesztett tartalomra és az időkorlátra. A tájékoztató műsorszámok, így a politikai háttérműsorok stb. esetében – szintén a műfaji sajátosságokból adódóan – a műsorszámok összességében szükséges vizsgálni a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének teljesülését. A BH2006. 270. sz. eseti döntés alapján sem kötelező minden egyes műsorszámnak kiegyensúlyozottnak lennie, elegendő az egymást követő műsorszámok összességében elérni azt, ugyanakkor az adott műsorszámban megvalósuló, egyoldalú tájékoztatáskor utalni kell a bemutatott állásponttal szemben létező ellenvélemények meglétére.

Abban az esetben, ha egy tájékoztató műsorszámban, például egy politikai háttérműsorban – amelyben jellemzően a műsorvezető egy meghívott vendéggel szemtől szemben beszélget egy adott témáról – a riportalany egyoldalú kijelentései más személyt, szervezetet stb. érintenek, a médiaszolgáltató úgy tehet eleget a kiegyensúlyozott tájékoztatásra vonatkozó kötelezettségnek, hogy az Mttv. 12. § (2) bekezdésének megfelelően, legalább a rendszeresen jelentkező műsorszámok sorozatában biztosítja azt, azaz egy későbbi időpontban sugárzott

adásban a korábban már kifejtett állásponthoz relevánsan kapcsolódó ellentétes álláspont képviselőjével beszélget az adott témáról, s így jeleníti meg az esetlegesen szemben álló nézetet. Azokban a politikai háttérműsorokban ugyanis, ahol a műsorvezető egy meghívott vendéggel folytat beszélgetést, a riportalany által képviselt állásponthoz minden esetben relevánsan kapcsolódik a véleménnyel érintett személy, szervezet stb. álláspontja.

A Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.242/2005. sz. ítéletében mutatott rá arra, hogy

„gyakran előforduló, életszerű és így elfogadható tény, hogy egy műsorszámon belül – nem feltétlenül a műsorkészítők hibájából – egy témának csak egyoldalú, esetlegesen akár szélsőséges hangvételű riportokkal való, megközelítése lehetséges. Megengedhetetlen azonban, hogy ilyenkor a műsorkészítők – egy közszolgálati műsorszolgáltató esetén – mellőzzék a hallgatók tájékoztatását az elhangzottakkal ellentétes álláspontok, vélemények létezéséről. Mellőzhetetlen a témára való későbbi visszatérés, az »ellenoldal« megszólaltatása, vagy legalább az ellentétes vélemények ismertetése.”

A Legfelsőbb Bíróság e megállapítását közszolgálati műsorszolgáltatóval kapcsolatban tette, azonban az Smtv. 13. §-a nem tesz különbséget a közszolgálati és nem közszolgálati médiaszolgáltatók kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettsége között. Tehát a tájékoztatási tevékenységet végző lineáris médiaszolgáltatást nyújtó médiaszolgáltatótól joggal várható el a tájékoztató műsorszáma kapcsán, hogy a műsorszámok sorozatában biztosítsa a kiegyensúlyozott tájékoztatást.

A hatóság azon álláspontjának szemléltetésére, amely szerint a hírműsorszámok esetében egy, a tájékoztató műsorszámok esetében pedig a műsorszámok sorozatában kell a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettségnek eleget tenni, az MN/24467-5/2012. sz. elsőfokú, illetve a 2063/2012. (XI. 21.) sz. másodfokú határozatot hoztuk fel példaként:

A Jobbik sajtófőnöke a Magyar ATV Zrt. ATV csatornáján 2012. augusztus 28-án sugárzott *Egyenes beszéd* c. műsorszámmal kapcsolatban a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének megsértése miatt hatósági eljárást kezdeményezett. A kérelmező szerint a médiaszolgáltató megsértette a kiegyensúlyozott tájékoztatási kötelezettség alapvető követelményeit, amikor a kifogásolt műsorszámban elhangzottak kapcsán nem adott lehetőséget a Jobbik képviselőjének, hogy a párt álláspontját ismertesse, holott a műsorszámban Hajdú János, a Terrorelhárítási Központ (a továbbiakban: TEK) vezetője a Jobbikkal kapcsolatban erős csúsztatásokba bocsátkozott és határozott politikai véleményt fogalmazott meg.

A kifogással érintett műsorszámban a Hajdú Jánossal folytatott beszélgetés fő témája a Szíriából szabadult foglyok kérdése volt. Az interjú során főként annak tisztázása volt a cél, hogy a foglyokat vajon szabadon engedték-e, avagy kiszabadították. A beszélgetés során Hajdú János a Jobbikra terelte a szót annak kapcsán, hogy az „*megtámadta*” a TEK-et. Ezt követően a műsorvezető közölte, hogy ezen „*támadás*” mögött az állt, hogy a Jobbik nehezményezte, miszerint Hajdú János egy korábbi kijelentésében olyan szélsőséges erők közé sorolta a pártot, amelyek veszélyeztetik az ország biztonságát. A TEK főigazgatója – erre reagálva – értéktelket, politikai felhangot és szubjektivitást tartalmazó gondolatmenettel, valamint példákkal támasztotta alá álláspontját. A Hivatal határozatában rögzítette, hogy a médiaszolgáltató a tárgybani tájékoztatás kapcsán nem biztosította a kiegyensúlyozottság követelményét, mivel Hajdú Jánosnak a Jobbikot érintően kifejtett, egyoldalú álláspontja nem került ellenpontosításra a műsorszámok sorozatában, nem jelent meg az érintettnek a témához relevánsan

kapcsolódó álláspontja, amely jelen esetben a Jobbik vonatkozó álláspontja volt. A Jobbikot érintő, értékvételt tartalmazó kijelentések ellentételezés nélkül maradtak, hiszen a Jobbik az elkövetkezendő adások egyikében sem fejthette ki a témához relevánsan kapcsolódó álláspontját. A fentiek alapján a Hivatal megállapította, hogy a médiaszolgáltató a kifogással illetett műsorszám sugárzásával megsértette az Smtv. 13. §-ában és az Mttv. 12. § (2) bekezdésében foglalt kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét.

A Médiatanács mint másodfokú hatóság helybenhagyta az elsőfokú határozatot. A Médiatanács a határozat indokolásában megállapította, hogy jóllehet, a műsorvezető ismertette a Jobbik azon kifogását, hogy Hajdú János egy parlamentbe bejutott politikai pártot sorolt abba a körbe, amely veszélyezteti az országot, azonban a TEK főigazgatója a beszélgetés során megpróbálta álláspontjának alaposságát igazolni azzal, hogy kifejtette, miért is tartja fenyegető erőnek a Jobbikot („az, hogy ma parlamentbe jutott pártnak kapcsolata van szélsőséges csoportosulásokkal, az nem titok”, „Közös rendezvényekről beszélünk. És itt bizony arról beszélünk, hogy azért ezeken a rendezvényeken részt vevő emberek bizony nem határolódnak el attól, hogy valakit etnikai alapon, csak a bőrszín alapján megkülönböztetnek, adott esetben a likvidálását, a megölését tervezik, adott esetben végrehajtják.”, „ezt ma senki sem fogadhatja el Európa közepén, 2012-ben”). A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét a médiaszolgáltató azzal sértette meg, hogy Hajdú János ezen egyoldalú álláspontját nem ellentőntőzte sem a műsorszámban, sem a műsorszámok sorozatában. Azokban a műsorszámokban, ahol a műsorvezető négy szemközti beszélget a riortalannal (tehát nem szerkesztett tartalmúak) a lehetséges ellentétes álláspontra utalás nem elégséges a kiegyensúlyozott tájékoztatás teljesüléséhez, hiszen a műsorvezető adott esetben csak találgathat, mi is lehet valójában a releváns (ellentétes) álláspont, csakis annak képviselője által juthat ténylegesen kifejezésre. A médiaszolgáltatónak számíthatnia kell arra, hogy egy beszélgetős műsor során elhangozhatnak a riortalany interpretálásában olyan kijelentések, amelyeket a műsorvezető képtelen kellőképpen ellentételezni, így ebben az esetben a műsorszámok sorozatában kell biztosítania a kiegyensúlyozott tájékoztatást. Kötelessége tehát a későbbiekben visszatérni a témára, hogy a közönség tájékozódhasson a releváns (ellentétes) álláspontról.

A másodfokú hatóság döntésében kimondta, hogy a médiaszolgáltató úgy tehetett volna eleget a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének, hogy érzékelteti, Hajdú Jánosnak, a TEK főigazgatójának a pártot érintően kifejtett, egyoldalú álláspontjával szemben létezik azzal ellentétes vélemény, majd az elkövetkezendő adások valamelyikében lehetőséget ad a Jobbiknak a témához relevánsan kapcsolódó álláspontja bemutatására (A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság helybenhagyta a Médiatanács döntését.).

5. Összefoglalás, a következtetések levonása, a jogalkalmazás irányának meghatározása

Az Mttv. a kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése estén lefolytatandó eljárásra vonatkozó szabályai hasonlóak az Rttv. előírásaihoz: az eljárás menete nem változott, a „médiaszolgáltatóhoz fordulás” továbbra is az eljárás megindításának kulcsfontosságú feltétele, az eljárási határidők azonban lerövidültek, és rögzítették, hogy a kiegyensúlyozott tájékoztatás megállapítására hatósági eljárás keretében kerül sor. Lényeges előrelépést hozott az Mttv. abban a

tekintetben, hogy az Rttv.-ben rögzített érintettséget megszüntette, így kiterjesztette a jogosultak körét, akik az eljárás megindíthatják. A kérelmezőket az eljárás során megillető jogok szintén nem változtak (nyilatkozattétel, iratbetekintés, fellebbezés stb.), az eljárás kezdeményezése továbbra is díjtalan. A kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése esetén kiszabható szankcióval kapcsolatban megemlítendő, hogy ugyan az Rttv. szabályait alkalmazó ORTT, illetve a Panaszbizottsága is a jogsértés szankcionálásaként a jogsértést kimondó határozatban megfogalmazott közlemény közzétételére, vagy arra kötelezte a műsorszolgáltatókat, hogy adjanak lehetőséget a panaszosnak álláspontja megjelenítésére, az Mttv.-ben már rögzítették a speciális szankció alkalmazásának kötelezettségét.

A szerkesztői szabadság és a kiegyensúlyozott tájékoztatás viszonyára vonatkozóan fentebb kifejtettük, hogy nem korlátozzák egymást. A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye csak az adásba szerkesztett hírekkel kapcsolatban kérhető számon. E kötelezettség a törvénymódosítást követően kizárólag a lineáris médiaszolgáltatást nyújtó médiaszolgáltatókat terheli, és csak a tájékoztató, illetve a híreket szolgáltató műsorok közérdeklődésre számot tartó eseményeire vonatkozik. A Médiatanács gyakorlata – a Legfelsőbb Bíróság ismertetett döntései és az Mttv. 181. §-ában foglaltak alapján – abba az irányba mutat, hogy a kiegyensúlyozottság fogalmába a sokoldalúság, a tényyszerűség, az időszerűség és a tárgyilagosság követelményét is bele kell érteni. A kiegyensúlyozottság e részelei nem önálló tényállások, így jogsértés megállapítása is kizárólag akkor lehetséges, ha a sokoldalúság, a tényyszerűség, az időszerűség és a tárgyilagosság egyúttal kiegyensúlyozatlanságot is eredményez.

Az Smtv. 13. §-a alapján a közösséget érintő ügyekről szóló tájékoztatásnak, híradásnak meg kell jelenítenie a szembenálló nézeteket. A Médiatanács szerint a médiaszolgáltató csak a bemutatott kérdéshez kapcsolódó, a témával közvetlenül összefüggő és releváns vélemények bemutatására köteles. A hatóság minden esetben körültekintően vizsgálja meg, hogy a kérelmező által hiányolt álláspont az adott tájékoztatás vonatkozásában relevánsnak minősült-e, a közlés, ismertetés, bemutatás elmaradása a tájékoztatás kiegyensúlyozatlanságához vezetett-e, és az egyedi ügy sajátosságai alapján a rendelkezésre álló adatok, dokumentumok ismeretében dönt a kérelmek, tájékoztatások megítéléséről.

5. Kereskedelmi és egyéb közlemények

POZSÁR ÁGNES

1. A jogszabályi környezet

Jelen fejezet a kereskedelmi és egyéb közleményekre vonatkozó törvényi rendelkezések közül csupán azokat tárgyalja, amelyek a hatóság gyakorlatában 2011. január 1. napjától – az Mttv. és az Smtv. hatálybalépése óta – törvénysértés megállapításának alapjául szolgált.

1.1. A kereskedelmi közleményekre vonatkozó hatályos szabályozás, összehasonlítva az Rttv. rendelkezéseivel

Az új magyar médiaszabályozás a kereskedelmi közleményekre vonatkozó rendelkezések megalkotása és azok rendszerének felépítése során, ahogy egyéb más területen is, követte az AVMS irányelv által kialakított szabályozást. A kereskedelmi közlemények tekintetében az Smtv. 20. §-ában foglalt rendelkezések határozzák meg az általános, azaz valamennyi médiatartalomra vonatkozó szabályokat, a médiaszolgáltatásban közzétett kereskedelmi közleményekkel kapcsolatos speciális, részletszabályokat pedig az Mttv. tartalmazza (Mttv. 23–31. §, 33–36. §). Az Mttv. a kereskedelmi közleményekre vonatkozó rendelkezések teljesülésének felügyeletét megosztotta a Médiatanács és a Hivatal között: a legtöbb jogsértés esetében a Médiatanács jár el, azonban akadnak olyan rendelkezések, amelyek felügyelete a Hivatal hatáskörébe tartozik.

Az Smtv. a fogalom-meghatározásai között, az Mttv. az értelmező rendelkezései részeként, gyűjtőfogalomként alkotta meg a kereskedelmi közlemény kategóriáját, amely az egyes formák közös jegyeit általánosan foglalja össze, és egyben példálózva felsorolja, mely formák tartoznak fogalmi körébe.

„Kereskedelmi közlemény: olyan médiatartalom, amelynek célja gazdasági tevékenységet folytató természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság árujának, szolgáltatásának vagy arculatának közvetlen vagy közvetett népszerűsítése. Az ilyen tartalmak fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében, vagy önreklámozás céljából kísérik a médiatartalmakat, vagy szerepelnek abban. A kereskedelmi közlemény formái közé tartozik többek között a reklám, a támogatást nyújtó nevének, védjegyének, arculatának vagy termékének megjelenítése, a televíziós vásárlás és a termékmegjelenítés” (Smtv. 1. § 9. pont, Mttv. 203. § 20. pont).

A kereskedelmi közlemény különböző formái közül a médiaszolgáltatásban leggyakrabban a reklám (Smtv. 1. § 11. pont, Mttv. 203. § 56. pont), a támogatás (Smtv. 1. § 12. pont, Mttv. 203. § 63. pont), a televíziós vásárlás (Mttv. 203. § 65. pont), a televíziós vásárlási műsorablak (Mttv. 203. § 66. pont), illetve a termékmegjelenítés (Mttv. 203. § 56. pont) fordul elő, nem véletlen, hogy ezeket a kereskedelmi közlemény definíciója külön ki is emeli,

azonban a törvény egyéb új reklámozási technikák megjelenítését is lehetővé teszi (pl. osztott képernyős reklám, virtuális reklám).

A kereskedelmi közlemények közül a reklám és a televíziós vásárlás közzétételének szabályai az Rttv.-hez képest úgy módosultak, hogy a hatályos szabályozás nem követeli meg a jellegnek megfelelő, a közzétételt közvetlenül megelőző és azt követő megnevezést, csupán a más médiatartalmaktól való megkülönböztetés módját írja elő.

„A lineáris médiaszolgáltatásban a reklám és a televíziós vásárlás más médiatartalmaktól való megkülönböztetésének módja

a) audiovizuális médiaszolgáltatásban közzétett reklám és televíziós vásárlás esetében az optikai vagy akusztikus módon történő,

b) audiovizuális médiaszolgáltatásban közzétett televíziós vásárlási műsorablak esetében az optikai és akusztikus módon történő,

c) rádiós médiaszolgáltatás esetében az akusztikus módon történő figyelemfelhívás”

[Mttv. 33. § (1) bek.].

Az idézett rendelkezést az Smtv. 20. (1)–(2) bekezdésével összevetve tehát látható, hogy a reklám és a televíziós vásárlás jogszerű közzététele akkor valósul meg, ha könnyen felismerhetők és más médiatartalmaktól az optikai és/vagy akusztikus módon történő figyelemfelhívással megkülönböztethetők.

A támogatás fogalmát mind az Smtv., mind az Mttv. rögzíti, azonban az Rttv.-beli fogalom-meghatározás egyik fontos elemét alkotó kitélt a módosítás az Smtv. egy másik bekezdésébe helyezte át, egész pontosan a támogató közzétételének alapszabályát lefektető rendelkezéshez illesztette be [Smtv. 20. § (8) bek.]. Ennek értelmében a médiatartalom támogatóját a közzététellel egyidejűleg, illetve azt közvetlenül megelőzően vagy azt követően meg kell nevezni. Audiovizuális médiaszolgáltatás vagy annak műsorszámát más audiovizuális médiaszolgáltatást végző, illetve audiovizuális műsorszámok vagy filmalkotások készítésével foglalkozó vállalkozás által nem támogatható.

„Támogatás: olyan hozzájárulás, amelyet valamely vállalkozás nyújt valamely médiaszolgáltató vagy műsorszám finanszírozására azzal a céllal, hogy népszerűsítse nevét, védjegyét, arculatát, tevékenységét vagy termékeit” (Smtv. 1. § 12. pont, Mttv. 203. § 63. pont).

Az új médiaszabályozással a támogató és a hozzá kapcsolódó „elemek” megjelenítésének lehetősége is megváltozott. A hatályos szabályozás rögzíti a támogató megjelenítésének azon formáit, amelyet az Rttv. nem tett lehetővé.

„A támogatott médiaszolgáltatás vagy műsorszám esetén a támogató – az Smtv. 20. § (8) bekezdés alapján történő – megnevezése történhet a támogató vagy az általa megjelölt más vállalkozás neve, védjegye és egyéb, a támogatóra vagy az általa megjelölt más vállalkozásra utaló jelzés, termékére, tevékenységére vagy szolgáltatására való utalás vagy ezek megkülönböztető jele, logója közzétételével, illetve feltüntetésével” [Mttv. 26. § (2) bek.].

Az Rttv. a támogató megjelenítésére vonatkozó rendelkezésének az ORTT elvi jellegű állásfoglalásában történő értelmezése szerint csupán a támogató cégszerű megnevezését engedélyezte a támogató megjelenítéseként. Az Rttv. meghatározta továbbá azokat az elemeket, amelyek egyáltalán nem tűnhetnek fel a támogatott műsorszámokban, azaz a műsorelőzetes kivételével nem lehetett közzétenni olyan műsorszámot, amelyben a műsorszám támogatójának védjegye, megkülönböztető jelzése, jelszava megjelent [Rttv. 18. § (4) bek.].

Az új médiaszabályozás tehát kiszélesítette a támogató megjelenítésének körét, valamint nem állít fel korlátozást arra vonatkozóan, hogy a támogatott műsorszámokban – az Smtv. 20. § (9) bekezdésének betartása mellett – a támogató mely „elemei” jelenhetnek meg.

„A médiaszolgáltatásban közzétett támogatott médiatartalom nem ösztönözhet, és nem hívhat fel a támogató vagy az általa meghatározott harmadik személy termékének beszerzésére vagy szolgáltatásának igénybevételére, illetőleg az attól való tartózkodásra” [Smtv. 20. § (9) bek.].

Az AVMS irányelv implementálása számos újdonságot hozott magával, amelyek közül kiemelkedik egy új kereskedelmi kommunikációs forma, a termék megjelenítés bevezetése.

„Termék megjelenítés: a kereskedelmi közlemény bármely olyan formája, amely terméket, szolgáltatást, ezek védjegyét vagy ezekre való utalást tartalmaz oly módon, hogy az – fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében – egy műsorszámokban jelenik meg” (Mttv. 203. § 68. pont).

A termék megjelenítés Mttv.-ben rögzített részletszabályai között azok a követelmények szerepelnek, amelyeknek a termék megjelenítést tartalmazó műsorszámoknak eleget kell tenniük.

„(1) A termék megjelenítést tartalmazó műsorszámoknak meg kell felelniük az alábbi követelményeknek:

- a) tartalmuk nem befolyásolható oly módon, hogy az hatással legyen a médiaszolgáltató felelősségére és szerkesztői függetlenségére,
- b) nem hívhatnak fel közvetlenül áru megvásárlására vagy bérletére, illetve szolgáltatás igénybevételére,
- c) nem adhatnak a műsor tartalmából egyébként nem következő, indokolatlan hangsúlyt a megjelenített terméknek.

(2) A nézőket egyértelműen tájékoztatni kell a termék megjelenítés tényéről. A termék megjelenítést tartalmazó műsorszám elején és végén, valamint a műsorszámot megszakító reklámokat követően a műsorszám folytatásakor a termék megjelenítésre – optikai vagy akusztikus módon fel kell hívni a figyelmet” (Mttv. 33. §).

Hogy megkönnyítsék az új reklámjogi rendszer keretében engedélyezett termék megjelenítés intézményének alkalmazását, indokoltá vált a Médiatanács ajánlásának kibocsátása. A Médiatanács az Mttv. 31. § (4) bekezdésének felhatalmazása alapján, az 1048/2011. (VII. 19.) sz. határozatával elfogadta a termék megjelenítés szabályainak alkalmazásáról szóló ajánlást, amelyet 2011. szeptember 1-jén a 1151/2011. (IX. 1.) sz. határozatával módosított. Az ajánlás célja a vonatkozó rendelkezések ismertetése mentén a Médiatanács termék megjelenítéssel kapcsolatos jogalkalmazói gyakorlatának egységesítése, annak követhetővé és

előreláthatóvá tétele a piaci szereplők számára. Az ajánlás részletezi a termék megjelenítés ismert fajtáit, a mögöttes meghúzó ügylet tartalmától függően, valamint bemutatja az egyes műsorszámokhoz kapcsolódó szabályozást. Kibontja a termék megjelenítést tartalmazó műsorszámokra vonatkozóan az Mttv. által megállapított követelményeket, ezen belül foglalkozik a közönség tájékoztatását szolgáló törvényi kötelezettség formájával is, valamint vizsgálja a termék megjelenítés és a támogatás viszonyát.

A kereskedelmi közleményekhez szorosan kapcsolódik az általános szabályokat megfogalmazó Smtv.-ben rögzített burkolt kereskedelmi közlemény közzétételét tiltó törvényi tényállás. „A burkolt kereskedelmi közlemény médiatartalomban történő közzététele tilos” [Smtv. 20. § (3) bek.]. Az Smtv. 1. § 10. pontja és az Mttv. 203. § 4. pontja rögzíti a burkolt kereskedelmi közlemény definícióját, amely „olyan kereskedelmi közlemény, amelynek közzététele természetét tekintve megtéveszti a közönséget”. Azonban burkolt reklámnak minősülhet a kereskedelmi közlemény céljait szolgáló olyan közlemény is, amely nem ellenszolgáltatás fejében került közzétételre.

Az egyes elektronikus hírközlési tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CVII. törvény az Smtv.-t érintő fontosabb módosításai között szerepelt az a rendelkezés, amely átalakította és kiegészítette a burkolt kereskedelmi közlemény fogalmát, amely attól kezdődően a közönség „megtévesztése” esetén állapítható meg, valamint a módosítás által az ellenszolgáltatás nélkül közzétett burkolt kereskedelmi közlemény is törvénysértőnek minősül. A megelőző szabályozásban a burkolt kereskedelmi közleménynek olyan kereskedelmi közlemény minősült, amelynek közzététele természetét tekintve „félrevezethette” a közönséget. Ennek jelentősége abban állt, hogy – a módosítás előtt – a burkolt kereskedelmi közlemény megvalósulásának nem volt feltétele, hogy a közzétett kereskedelmi közlemény természetét tekintve félrevezesse a közönséget, elegendő volt, ha ennek lehetősége fennállt (erre utalt a törvény szövegében a „félrevezetheti” kifejezés) [l. a Médiatanács 1159/2011. (IX. 1.) sz. hat.].

A burkolt kereskedelmi közlemény módosítás előtti megállapításának feltétele volt az is, hogy a kifogásolt tartalom megjelenítése fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében történjen, figyelemmel a burkolt kereskedelmi közlemény korábbi definíciójára – amelyben nem szerepelt a hatályos törvényben szereplő fogalom második mondata –, majd ebből kiindulva a kereskedelmi közlemény törvényi fogalmára is (az ebből adódó gyakorlati probléma a későbbiekben bővebben kifejtésre kerül). A módosítás eredményeképpen abban az esetben is megállapítható a burkolt kereskedelmi közlemény közzététele, ha az azt megvalósító tartalom ellenszolgáltatás nélkül jelent meg, visszanyúlva ezzel az Rttv.-ben szabályozott burkolt reklám tényállásának lényegéhez.

A korábbi szabályozáshoz képest az Mttv.-ben megjelent egy új fogyasztóvédelmi szabály is, amely az egyes kereskedelmi közleményeknek – majd a módosítást követően a műsorelőzetesnek is –, illetve azok közzétételét jelző figyelemfelhívásnak a hangerejét kívánta egyensúlyba hozni a környező műsorszámok hangerejével. (Az erre vonatkozó gyakorlatot a 3.6. pont részletesen tárgyalja.)

„A lineáris médiaszolgáltatásban közzétett reklám, televíziós vásárlás és a műsorelőzetes, valamint a reklám, és a televíziós vásárlás és a műsorelőzetes közzétételét akusztikus módon jelző figyelemfelhívás átlagos vagy a néző és hallgató által érzékelt hangereje nem lehet nagyobb, mint a környező műsorszámoké” [Mttv. 33. § (4) bek.].

1.2. Az egyéb közleményekre vonatkozó hatályos szabályozás, összehasonlítva az Rttv. rendelkezéseivel

Az Mttv. egy cím alatt szabályozza a politikai reklám (Mttv. 203. § 55. pont), a közérdekű közlemény (Mttv. 203. § 27. pont) és a társadalmi célú reklám (Mttv. 203. § 64. pont) intézményét, mivel mindegyikük közérdekű, társadalmi funkciót betöltő műsorszámnak minősül, különbség közöttük az elérni kívánt célok tekintetében van. A törvény ezen műsorszámok közzététele során is megköveteli a felismerhetőséget és a megkülönböztethetőséget, miként a kereskedelmi közlemény egyes formáinál is, azonban – ellentétben a reklámmal és a televíziós vásárlással – megtartja az Rttv.-ben szabályozott, a jellegnek megfelelő megnevezés kritériumát, továbbá a megrendelő egyértelmű megnevezésének kötelezettségét is kiterjeszti mindhárom közleménytípusra.

„A politikai reklámnak, a közérdekű közleménynek és a társadalmi célú reklámnak – e jellegét tekintve – azonnal felismerhetőnek és más médiatartalmaktól megkülönböztethetőnek kell lennie.

A más médiatartalmaktól való megkülönböztetés módja a lineáris médiaszolgáltatásban

a) audiovizuális médiaszolgáltatás esetében optikai és akusztikus módon történő,

b) rádiós médiaszolgáltatás esetében akusztikus módon történő figyelemfelhívás”

[Mttv. 32. § (2) bek.].

Egy kis túlzással azt állíthatjuk, hogy a közérdekű közleménynek és a társadalmi célú reklámnak az új médiaszabályozásban lefektetett definíciói az Rttv.-beli közérdekű közlemény és jótékonyági felhívás jegyeit hordozzák. Az Rttv.-beli szabályozással összevetve látható, hogy a hatályos médiaszabályozás során lefektetett közérdekű közlemény definíciójának első tagmondata az Rttv.-ben szabályozott fogalom első pontjával azonos.

„Közérdekű közlemény: ellenszolgáltatás nélkül közzétételre kerülő, állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szervezettől, illetve személytől származó tájékoztatás, amely valamely konkrét közérdekű információt közvetít a nézők vagy hallgatók figyelmének felkeltése céljából” (Mttv. 203. § 27. pont).

Ehhez képest a társadalmi célú reklám hatályos definíciója egybefogja a régi, Rttv.-beli közérdekű közlemény második tagmondatában meghatározott definíciót és a jótékonyági felhívás fogalmában rögzítetteket.

„Társadalmi célú reklám: politikai reklámnak nem minősülő, üzleti érdekeltséget nem tartalmazó, reklámcélokat nem szolgáló, ellenérték fejében vagy anélkül közzétett felhívás vagy közérdekű üzenet, amely valamely közérdekű cél elérése érdekében kíván hatást gyakorolni a médiaszolgáltatás nézőjére vagy hallgatójára” (Mttv. 203. § 64. pont).

A politikai reklám közzétételének vonatkozásában az Mttv. meghatározása annyi többletinformációt tartalmaz, hogy egy, a reklámhoz hasonló módon megjelenő, illetve közzétett műsorszámról beszélhetünk.

„Politikai reklám: ellenérték fejében vagy anélkül közzétett, valamely párt, politikai mozgalom vagy a kormány népszerűsítését szolgáló vagy támogatására ösztönző, illetve azok nevét, célját, tevékenységét, jelszavát, emblémáját népszerűsítő, a reklámhoz hasonló módon megjelenő, illetve közzétett műsorszám” (Mttv. 203. § 55. pont).

Az Mttv. politikai reklám közzétételére vonatkozó rendelkezései az Rttv.-ben rögzítettekhez hasonlóan rendelkezik, mely időszakban sugározhatnak a médiaszolgáltatók politikai reklámot. (Az erre vonatkozó gyakorlatot a 3.3. pont részletesen tárgyalja.) Ezen kívül szó esik a politikai reklám tartalmáért való felelősségről is, amelyet az Rttv. szintén szabályozott. A tartalomért való felelősség korábban a közérdekű közlemény és a jótékonyági felhívás esetében is fennállt, de az új szabályozásban ez csupán a politikai reklámra korlátozódik.

„Választási kampányidőszakban az országgyűlési képviselők, európai parlamenti képviselők, illetőleg a helyi, megyei önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról, továbbá a nemzetiségi önkormányzatok választásáról szóló törvények szabályai szerint lehet politikai reklámot médiaszolgáltatásban közzétenni. Választási kampányidőszakon kívül politikai hirdetés kizárólag már elrendelt népszavazással összefüggésben közölhető. A politikai reklám tartalmáért a médiaszolgáltató nem felel, amennyiben a politikai reklám közzétételére irányuló igény megfelel a választási eljárásról szóló törvényben foglaltaknak, úgy mérlegelés nélkül köteles közzétenni azt” [Mttv. 32. § (3) bek.].

2. A Médiatanács és a Hivatal gyakorlatának áttekintése

Az alábbi táblázatok azon törvénysértést megállapító határozatokat foglalják össze kategóriákba/csoportokba rendezve, amelyeket a Médiatanács, illetve a Hivatal az új médiaszabályozás elmúlt két évében hozott meg az Smtv. és az Mttv. a kereskedelmi és egyéb közleményekre vonatkozó rendelkezéseinek megsértése kapcsán.

2.1. A Médiatanács törvénysértést megállapító határozatai

Burkolt kereskedelmi közlemény támogatói üzenet részeként [Smtv. 20. § (3) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1159/2011. (IX. 1.)	Inforádió Kft.	Infó Rádió	Mttv. 186. § (1)
419/2012. (II. 29.)	Tolnatáj Televízió Zrt.	Tolnatáj TV	Mttv. 186. § (1)
422/2012. (II. 29.)	Magyar Televízió Zrt.	M1	Mttv. 186. § (1)
635/2012. (IV. 4.)	Magyar Televízió Zrt.	M1, M2	Mttv. 186. § (1)
821/2012. (V. 2.)	Skyble Média Zrt.	Rock TV	Mttv. 186. § (1)
851/2012. (V. 9.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 50 000 Ft
852/2012. (V. 9.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
853/2012. (V. 9.)	Magyar Televízió Zrt.	M1, M2	Mttv. 186. § (1)
1347/2012. (VII. 18.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 100 000 Ft
1554/2012. (VIII. 29.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 200 000 Ft
1564/2012. (VIII. 29.)	Inforádió Kft.	Infó Rádió	Mttv. 187. § (3) bb) 100 000 Ft
1796/2012. (X. 10.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 200 000 Ft
1852/2012. (X. 17.)	Inforádió Kft.	Info Rádió	Mttv. 187. § (3) bb) 30 000 Ft
1915/2012. (X. 30.)	ATV Zrt.	Magyar ATV	Mttv. 186. § (1)
2049/2012. (XI. 21.)	ATV Zrt.	Magyar ATV	Mttv. 186. § (1)

Burkolt kereskedelmi közlemény egyéb műsorszámon belül, a műsorvezető, a vendég stb. interpretálásában

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
168/2012. (I. 25.)	Advenio Műsorszolgáltató Zrt.	Class FM	Mttv. 186. § (1)
215/2012. (II. 1.)	Echo Hungária Televízió Zrt.	Echo TV	Mttv. 186. § (1)
384/2012. (II. 22.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
415/2012. (II. 29.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
780/2012. (IV. 25.)	Echo Hungária Televízió Zrt.	Echo TV	Mttv. 187. § (3) bb) 100 000 Ft
1258/2012. (VII. 11.)	Alföld Kamera Debrecen Kft.	Alföld Televízió	Mttv. 186. § (1)
1898/2012. (X. 30.)	Advenio Műsorszolgáltató Zrt.	Class FM	Mttv. 187. § (3) ba) 40 000 Ft
2205/2012. (XII. 12.)	Start Media Kft.	Rádió Q	Mttv. 186. § (1)

Burkolt kereskedelmi közlemény egyéb, az előző kategóriák egyikébe sem sorolható egyedi esetek

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1597/2011. (XI. 9.)	Klubrádió Szolgáltató Zrt.	Klubrádió Budapest	Mttv. 186. § (1)
1807/2011. (XII. 7.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
547/2012. (III. 21.)	Advenio Műsorszolgáltató Zrt.	Class FM	Mttv. 187. § (3) ba) 60 000 Ft

A reklám, a televíziós vásárlás, a közérdekű közlemény és a társadalmi célú reklám közzétételére vonatkozó rendelkezések megsértése nem megfelelő főcím alkalmazásával [Mttv. 32. § (2) bek.].

Közérdekű közlemény társadalmi célú reklámként

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1155/2011. (IX. 1.)	Magyar Rádió Zrt.	Kossuth Rádió	Mttv. 186. § (1)
1161/2011. (IX. 1.)	Magyar Televízió Zrt.	M1, M2	Mttv. 186. § (1)
1256/2011. (IX. 21.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)

Társadalmi célú reklám közérdekű közleményként

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1196/2011. (IX. 7.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
1433/2011. (X. 19.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)

Reklám társadalmi célú reklámként

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1436/2011. (X. 19.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
1705/2011. (XI. 23.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)

A megrendelő egyértelmű megnevezésére vonatkozó rendelkezés megsértése [Mttv. 32. § (4) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1160/2011. (IX. 1.)	ATV Zrt.	Magyar ATV	Mttv. 186. § (1)
1342/2011. (X. 5.)	Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület	Tavirózsa Rádió	Mttv. 187. § (3) bb) 10 000 Ft
170/2012. (I. 25.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
978/2012. (V. 23.)	Mambó Rádió Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Rádió 1 Pécs	Mttv. 186. § (1)
1259/2012. (VII. 11.)	Mátra Centrum Kft.	Rádió M	Mttv. 186. § (1)

A nyitó, záró főcím hiányára vonatkozó rendelkezés megsértése [Mttv. 33. § (1) bek., 32. § (2) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1337/2011. (X. 5.)	Chello Central Europe Műsorszolgáltató Zrt.	Spektrum TV	Mttv. 186. § (1)
1599/2011. (XI. 9.)	Chello Central Europe Műsorszolgáltató Zrt.	Spektrum TV, Spektrum Home, Paprika TV	Mttv. 186. § (1)
1816/2011. (XII. 7.)	Chello Central Europe Műsorszolgáltató Zrt.	TV Paprika	Mttv. 186. § (1)
216/2012. (II. 1.)	Chello Central Europe Műsorszolgáltató Zrt.	Spektrum TV, Spektrum Home, TV Paprika	Mttv. 187. § (3) bb) 55 000 Ft
420/2012. (II. 29.)	Chello Central Europe Műsorszolgáltató Zrt.	Spektrum Home	Mttv. 187. § (3) bb) 28 000 Ft
1916/2012. (X. 30.)	Rádió Győr Kereskedelmi és Média Szolgáltató Kft.	Rádió 1 Győr	Mttv. 186. § (1)
1954/2012. (XI. 7.)	Alföld Kamera Debrecen Kft.	Alföld Televízió	Mttv. 186. § (1)
2013/2012. (XI. 14.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
2014/2012. (XI. 14.)	Magyar Televízió Zrt.	M1, M2	Mttv. 186. § (1)
2210/2012. (XII. 12.)	Extrém Business Kft.	Rádió FM 87,8 MHz	Mttv. 187. § (3) bb) 10 000 Ft

A törvény által nem szabályozott főcím használatára vonatkozó rendelkezés megsértése [Mttv. 32. § (2) bek., 33. § (1) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1338/2011. (X. 5.)	Echo Hungária Televízió Zrt.	Echo TV	Mttv. 186. § (1)
1331/2012. (VII. 18.)	Gong Rádió Információs, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Gong Rádió	Mttv. 186. § (1)

Politikai reklám közzétételére vonatkozó rendelkezések megsértése [Mttv. 32. § (3) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1530/2011. (X. 26.)	Csaba Rádió Kft.	Csaba Rádió	Mttv. 186. § (1)
174/2012. (I. 25.)	Tisza Média Kft.	Tisza TV	Mttv. 186. § (1)
1234/2012. (VII. 5.)	Klubrádió Zrt.	Klubrádió	Mttv. 186. § (1)
1725/2012. (IX. 26.)	Sárrét Média Bt.	Sárrét FM	Mttv. 186. § (1)

A termékmegjelenítés szabályainak megsértése a termékmegjelenítés tényére történő felhívás elmulasztásával [Mttv. 31. § (2) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
668/2011. (V. 18.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
1043/2011. (VII. 19.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 187. § (3) bb) 500 000,- Ft
1257/2011. (IX. 21.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
1809/2011. (XII. 7.)	Rádió 1 Rádióműsort Készítő és Közlő Kft.	Rádió 1	Mttv. 186. § (1)
415/2012. (II. 29.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
1347/2012. (VII. 18.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
1463/2012. (VII. 25.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
1553/2012. (VIII. 29.)	Advenio Műsorszolgáltató Zrt.	Class FM	Mttv. 186. § (1)

A termékmegjelenítés szabályainak megsértése közvetlen felhívással [Mttv. 31. § (1) bek. b) pont]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1808/2011. (XII. 7.)	FM1 Kommunikációs és Kulturális Zrt.	Neo FM	Mttv. 186. § (1)
1809/2011. (XII. 7.)	Rádió 1 Rádióműsort Készítő és Közlő Kft.	Rádió 1	Mttv. 186. § (1)
111/2012. (I. 18.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
821/2012. (V. 2.)	Skyble Media Zrt.	Rock TV	Mttv. 186. § (1)
972/2012. (V. 23.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
1541/2012. (VIII. 29.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 50 000 Ft
1788/2012. (X. 10.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 800 000 Ft
1951/2012. (XI. 7.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 600 000 Ft

A termékmegjelenítés szabályainak megsértése indokolatlan hangsúllyal [Mttv. 31. § (1) bek. c) pont]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1043/2011. (VII. 19.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
1257/2011. (IX. 21.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
111/2012. (I. 18.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 50 000 Ft
513/2012. (III. 14.)	ATV Zrt.	Magyar ATV	Mttv. 186. § (1)
1541/2012. (VIII. 29.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 100 000 Ft
1788/2012. (X. 10.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 800 000 Ft
1951/2012. (XI. 7.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 600 000 Ft

A támogatás szabályainak megsértése [Smtv. 20. § (9) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
1788/2012. (X. 10.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 300 000 Ft
1951/2012. (XI. 7.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) ba) 300 000 Ft

A reklám, televíziós vásárlás és a műsorelőzetes, valamint azok közzétételét jelző figyelemfelhívás átlagos hangerejére vonatkozó rendelkezés megsértése [Mttv. 33. § (4) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
219/2012. (II. 1.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
220/2012. (II. 1.)	Magyar Televízió Zrt.	M1	Mttv. 186. § (1)
221/2012. (II. 1.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
222/2012. (II. 1.)	Sanoma Digital Média Zrt.	4-es csatorna	Mttv. 186. § (1)
1012/2012. (V. 30.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
1013/2012. (V. 30.)	Magyar Televízió Zrt.	M1, M2	Mttv. 186. § (1)
1014/2012. (V. 30.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
1015/2012. (V. 30.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
1064/2012. (VI. 6.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
1065/2012. (VI. 6.)	Magyar Televízió Zrt.	M1	Mttv. 186. § (1)
1066/2012. (VI. 6.)	Magyar RTL Televízió Zrt.	RTL Klub	Mttv. 186. § (1)
1144/2012. (VI. 20.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
1145/2012. (VI. 20.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
1146/2012. (VI. 20.)	Magyar Televízió Zrt.	M1, M2	Mttv. 186. § (1)
1229/2012. (VII. 5.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 186. § (1)
1230/2012. (VII. 5.)	Magyar Televízió Zrt.	M1	Mttv. 186. § (1)
1231/2012. (VII. 5.)	Hálózatos Televíziók Zrt.	Hálózat TV	Mttv. 186. § (1)
1462/2012. (VII. 25.)	Magyar Televízió Zrt.	M1	Mttv. 187. § (3) bb) 30 000 Ft
1844/2012. (X. 17.)	Duna Televízió Zrt.	Duna TV	Mttv. 187. § (3) bb) 100 000 Ft
1845/2012. (X. 17.)	Magyar Televízió Zrt.	M1, M2	Mttv. 187. § (3) bb) 320 000 Ft
1846/2012. (X. 17.)	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)

2.2. A Hivatal törvénytértést megállapító határozatai

Reklámidő-túllépés [Mttv. 35. § (1) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
MN/6965-5/2011.	Sanoma Digital Media Zrt.	4-es csatorna	Mttv. 186. § (1)
MN/14827-9/2011.	Sanoma Digital Média Közép-Európai Zrt.	4-es csatorna	Mttv. 186. § (1)
MN/18232-6/2011.	Sanoma Digital Média Közép-Európai Zrt.	4-es csatorna	Mttv. 187. § (3) bb) 100 000 Ft
MN/25781-4/2011.	Sanoma Digital Média Közép-Európai Zrt.	4-es csatorna	Mttv. 187. § (3) bb) 50 000 Ft
MN/29786-3/2011.	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 187. § (3) bb) 20 000 Ft
MN/32078-5/2011.	Chello Central Europe Műsor-szolgáltató Zrt.	Sport 2, Paprika TV	Mttv. 187. § (3) bb) 20 000 Ft
MN/1932-4/2012.	Advenio Műsorszolgáltató Zrt.	Class FM	Mttv. 187. § (3) ba) 50 000 Ft
MN/25287-4/2012.	Erasmus '2001 Humánszolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Covinus Rádió	Mttv. 187. § (3) bb) 24 000 Ft
MN/30856-4/2012.	Chello Central Europe Műsor-szolgáltató Zrt.	Sport2	Mttv. 187. § (3) bb) 30 000 Ft
MN/30858-4/2012.	Sanoma Digital Média Közép-Európai Zrt.	Story4	Mttv. 187. § (3) bb) 640 000 Ft

Reklámidő-túllépés közszolgálati és közösségi médiaszolgáltatásban [Mttv. 36. § (1) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
MN/4458-7/2012.	Erasmus '2001 Humánszolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Corvinus Rádió	Mttv. 187. § (3) bb) 26 000 Ft

A műsorszám reklámmal történő megszakítása közszolgálati, illetve közösségi médiaszolgáltatásban [Mttv. 36. § (3) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
MN/25833-3/2012.	LP Média Kft.	„hatoscsatorna”	Mttv. 186. § (1)
MN/29384-4/2012.	Kalló Gyula	Crazy FM	Mttv. 187. § (3) bb) 20 000 Ft

A televíziós vásárlási műsorablak naptári naponként számított műsorideje [Mttv. 35. § (3) bek.]

Határozat száma	Médiaszolgáltató	Médiaszolgáltatás	Jogkövetkezmény
MN/6961-4/2011.	MTM-SBS Televízió Zrt.	TV2	Mttv. 186. § (1)
MN/6964-4/2011.	Hálózatos Televíziók Zrt.	Hálózat TV	Mttv. 186. § (1)
MN/9516-4/2011.	Hálózatos Televíziók Zrt.	Hálózat TV	Mttv. 187. § (3) bb) 50 000 Ft

Az alább tárgyalt pontok a fenti táblázat adataira támaszkodva a kereskedelmi és egyéb közleményekkel kapcsolatos, a Médiatanács és a Hivatal hatáskörében, a szabályozás elmúlt két éve során hozott döntéseket, főként a törvénysértést megállapító határozatokat tekinti át kategóriákba, csoportokba rendezve, ami segítséget nyújt a Médiatanács és a Hivatal jogalkalmazói gyakorlatának megismeréséhez.

3. A Médiatanács gyakorlata

A Médiatanács a kereskedelmi és egyéb közleményekre vonatkozó törvényi rendelkezések megsértése kapcsán hivatalból, hatósági ellenőrzést követően indította meg hatósági eljárásait. Az új médiaszabályozás elmúlt két éve során – a termékmegjelenítés szabályait kivéve – jellemzően olyan törvénysértések fordultak elő, amelyek az Rttv. idején is „vezető”, jellemző normaszegések voltak. A médiaszolgáltatók a vizsgált körből legtöbbször a burkolt kereskedelmi közleményre, a termékmegjelenítésre, illetve a kereskedelmi és egyéb közlemények közzétételére vonatkozó rendelkezéseket sértették meg.

3.1. A burkolt kereskedelmi közlemény

A Médiatanács a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételének tilalmára vonatkozó törvényi rendelkezés megsértését megállapító határozataiban alapvetőnek vette a kereskedelmi közlemény megtévesztő voltának meghatározását, és erre vonatkozóan kifejtette, hogy az a kereskedelmi közlemény tekinthető megtévesztőnek, amely olyan szövegkörnyezetben, egyéb kontextusban kerül bemutatásra, amelyben a közönség annak valódi természetét képtelen felismerni; azaz kereskedelmi üzenetet hordoz anélkül, hogy ezen jellegét nyíltan vállalná.

A kezdeti jogalkalmazás során előfordult, hogy a Médiatanács a megindított hatósági eljárásban nem állapított meg törvénysértést, mert a médiaszolgáltató úgy nyilatkozott, hogy a kifogásolt tartalom közzétételéből nem származott előnye. Ugyanis a burkolt kereskedelmi közlemény definíciójának – a bevezetőben már említett – módosítás előtti megállapításának egyik konjunktív feltétele a burkolt kereskedelmi közlemény ellenszolgáltatás vagy fizetés ellenében történő közzététele volt – ahogy erre már korábban is utaltunk –, amely viszont ezekben az esetekben nem állt fenn [1118/2011. (VIII. 24.) sz. hat., 1647/2011. (XI. 16.) sz. hat.].

3.1.1. Támogatói üzenet részeként közzétett burkolt kereskedelmi közlemény

A Médiatanács – a fenti táblázatban részletezett határozatait is tekintve – legtöbb alkalommal a támogatói üzenet részeként állapította meg a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételére vonatkozó törvényi rendelkezés megsértését: ezekben az esetekben a támogatói üzenetben olyan információ is elhangzott, amely – túlmutatva a támogatói üzenet keretein – már reklámértékkel bírt.

A Médiatanács vonatkozó döntéseiben elsőként a támogatás és a reklám közötti különbséget, határvonalat tisztázta. Kifejtette, hogy a támogatás célja valóban a népszerűsítés, valamint az, hogy a köztudatba bekerüljön és megragadjon a támogató neve, védjegye, logója, jelszava, arculata, terméke, szolgáltatása stb., azonban a támogató megjelenítése, adott esetben a támogatói üzenet nem léphet túl a népszerűsítés azon mértékén, amellyel már a reklám jegyeit hordozza. Vékony a mezsgye a támogatás és a reklám között, a különbségtétel számos esetben nehézséget okozhat, hiszen mindkettő a kereskedelmi közlemény fajtája, a kereskedelmi közlemény alapvető célja pedig áru, szolgáltatás vagy arculat közvetlen vagy közvetett népszerűsítése. A reklámban azonban már olyan többletinformációk is megjelennek, amelyek vásárlásra ösztönözhetik a közönséget vagy szolgáltatás igénybevételének előmozdítására alkalmasak. A reklám tehát az egyszerű népszerűsítésen túl olyan elemeket hordoz, amelyek üzleti érdekeket jelenítenek meg azáltal, hogy a közönség a plusz információnak köszönhetően kedvet kap a vásárláshoz vagy a szolgáltatás igénybevételéhez. A reklámban látottak/elhangzottak azt az érzetet kelthetik, hogy kedvezőbb feltételekkel lehet áruhoz hozzájutni vagy szolgáltatást igénybe venni, illetve olyan befolyásoló erővel rendelkeznek, amelyek vásárlásra ösztönözhetik a közönséget.

A Médiatanács egyes határozataiban kiemelte, hogy a reklám és a támogatás mint kereskedelmi közlemény célja – az Mttv. 203. § 20. pontjában rögzített fogalom-meghatározásból kiindulva – áru, szolgáltatás vagy arculat közvetlen vagy közvetett népszerűsítése, azonban a két jogintézmény rokon jegyei nem adnak lehetőséget azok összemosására. A reklám az egyszerű népszerűsítésen túl azt a célt is szolgálja, hogy többletinformáció közlésével vásárlásra, illetve szolgáltatás igénybevételére ösztönözze a közönséget. Az egyes esetek vizsgálata során kiemelte azt is, hogy az új szabályozás szerint a támogatót nem kell cégszerűen megnevezni. Továbbá a törvény nem tiltja, hogy az Mttv. 26. § (2) bekezdésében felsorolt azonosítók a támogató vállalkozás reklámfilmjével azonos módon (abból vett részlettel) jelenjenek meg a támogató megnevezésében, ha a médiaszolgáltató ügyel arra, hogy ezáltal a burkolt kereskedelmi közlemény fogalmi elemei nem valósulnak meg. A támogatói üzenetek megtévesztő voltaival kapcsolatban példaként hozható fel az az eset, amikor a támogatói üzenetben reklámüzenetnek minősülő állítások szerepelnek a támogató termékével/szolgáltatásával kapcsolatban, termék/szolgáltatás részletes leírását tartalmazza, vagy olyan reklámszlogent jelenít meg, amely felhív, vagy ösztönöz a támogató termékének/szolgáltatásának megvásárlására. Burkolt reklámozást valósít meg tehát a támogatói üzenet, ha olyan információt tartalmaz, amely nem tartozik szükségszerűen a megjelenítéshez, ugyanakkor vásárlásra ösztönző jellege megállapítható.

A Médiatanács erre tekintettel egyes támogatói üzenetek esetében úgy ítélte meg, hogy a vizsgált támogatói üzenetben elhangzott kifogásolt információ alkalmas volt arra, hogy előmozdítsa a támogató egyik szolgáltatásának igénybevételét, tehát a támogatói üzenet túllépte

a támogatás közzétételének, megjelenítésének törvényben előírt feltételeit (l. a 2.1.1. pont alatt szereplő táblázatot). A támogatói üzenetekben szereplő „30 napos visszavásárlási védelem”, „Összközműves, panorámás építési telkek a Hármashatár-hegy oldalában”, „300 férőhelyes, kényelmes parkolás” kifejezéseket a Médiatanács olyan többletinformációnak tekintette, amely a támogató cég egyik kedvező szolgáltatását hangsúlyozta, így az előnyös opciót biztosító cég termékeinek kiválasztására, vásárlására, illetve a támogató cég szolgáltatásának igénybevételére ösztönözte a közönséget. A Médiatanács értelmezésében a konkrét elérhetőségre („Blaha Lujza téren”, „Óbuda szívében, az Új Udvarban”, „Augusz I. u. 9–11., Kiskorzó téri parkoló”) történő figyelemfelhívás szintén olyan többletinformációnak minősül, amely a támogató cég szolgáltatásának igénybevételére bátorította a hallgatókat.

A Médiatanács értelmezését erősítette meg a 1159/2011. (IX. 1.) sz. határozat bírósági felülvizsgálata során született ítélet is, amely kimondta, hogy

„a kifogásolt mondatrészlet egy többletinformáció, amely – olyan előnyös, egyedi feltételeket biztosít az adott márkájú gépkocsi vásárlására –, a támogató gazdasági érdekét szolgálta, és vásárlásra ösztönözhetette a hallgatókat, azaz az adott áru/szolgáltatás igénybevételére ösztönzött” (Fővárosi Törvényszék 23.K.33.940/2011/4. sz. ítélete, 4. old.).

A fent idézett ítéletet a másodfokú bíróság helybenhagyta, e döntését az alábbiakkal indokolta:

„a fogalmi elhatárolások körében az Smtv. és az Mttv. felsorolt rendelkezéseit egymással szoros összefüggésben kell értelmezni, továbbá figyelemmel kell lenni arra is, hogy az Mttv. 26. § (2) bekezdésének vagylagos felsorolása miatt a támogatást nyújtó megjelenítése a jogalkotó által annyiban korlátozva van, hogy a termékére és a szolgáltatására való utalások együttes közzétételére nincs törvényi lehetőség. (...) A törvény kifejezett rendelkezése szerint a támogatás megjelölése történhet magának a támogatónak a megnevezésével, illetve az Mttv. 26. §-ának (2) bekezdése szerinti más módon is, azonban a támogatót (jelen esetben árut) és a rá vonatkozó többletszolgáltatást együttesen nem tartalmazhatja, mert ez esetben a támogatás már burkolt kereskedelmi közleménynek tekintendő, ami az Smtv. 20. § (3) bekezdése szerinti tilalomba ütközik. (...) A közzétett támogatói megnevezésben a »Hyundai« mint termék és a »30 napos visszavásárlási védelem« mint az ahhoz kapcsolódó, kifejezetten ezen autómárkával azonosítható szolgáltatás együttesen került feltüntetésre, az azonban – a reklám törvényi meghatározása szerint – olyan kereskedelmi közleménynek minősül, amely a termék vagy szolgáltatás értékesítésének, más módon történő igénybevételének előmozdítására irányult” (a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.254/2012/8. sz. ítélete, 5. old.).

Ahogy korábban már említettük, a módosítást megelőzően a burkolt kereskedelmi közlemény megállapításának a feltétele volt az is, hogy a kifogásolt tartalom megjelenítése fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében történjen. A Médiatanács az 1159/2011. (IX. 1.) sz. határozatában megállapította, hogy a burkolt kereskedelmi közlemény a támogatói üzenet részeként jelent meg, a támogatás pedig, mint a kereskedelmi közlemény egyik fajtája, szintén fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében tehető közzé. A támogatás fogalmából (Mttv. 203. § 63. pont) is ez következik, amely kimondja, hogy ez a népszerűsítési kategória egy támogatói hozzájárulás a médiaszolgáltató vagy műsorszám finanszírozására, a finanszírozási céllal tett hozzájárulás pedig fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás keretében történik.

Mivel a támogatói üzenetet fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében tették közzé, a burkolt kereskedelmi közleményt is ilyen formában sugározta a médiaszolgáltató, hiszen annak nincs jelentősége, hogy a fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás milyen tartalmú közzétételhez kapcsolódik; a médiaszolgáltató feladata és felelőssége, hogy a megrendelő által közzétenni kívántakat annak tartalma alapján megfelelő kategóriába sorolja, és a törvény előírásainak megfelelően tegye közzé.

A Médiatanács további, a támogatói üzenet részeként közzétett burkolt kereskedelmi közleményt megállapító határozataiban (l. a 2.1.1. pont alatt szereplő táblázatot) a döntését arra alapozta, hogy a vizsgált támogatói üzenetek túllépték a támogatók megjelenítésének a törvényben rögzített feltételeit, burkolt kereskedelmi közleménynek megfelelő tartalmat hordoztak magukban, mivel a támogatók, illetve a termék megjelenítése során reklámértékű (többlet)információkat is közöltek („ingyenesen fogható”; „havidíj nélkül”; „ingyenes pénzfelvétel”; „Professzionális hajformázás és hajápolás férfiaknak is hihetetlenül vonzó áron”; „Ha olcsóbb lenne, kacsa lenne”; „A műsorszám támogatója a Global Life Broker új, modern pénzügyi megoldása, a Krúdy Vigadó speciális ingatlanbefektetés”; „Védelem vagy barnulás? Mindkettő!”). A „Rendeld meg a csajokamotoron.hu webáruházában!” üzenet reklámértékkel bírt: a támogató 2012-es naptárának megvásárlására hívta fel a közönséget. A Global Life Broker Zrt. egyik szolgáltatását/termékét, illetve a Nivea egyik termékét népszerűsítő támogatói üzenetekben olyan többletinformációk hangzottak el, amelyek nem tartoztak szükségszerűen a megjelenítéshez, túlmutattak a cég, illetve terméke egyszerű, a támogatói szpotban lehetséges népszerűsítésének keretein. A megjelenített információ a támogató gazdasági érdekét szolgálta, hiszen alkalmas volt arra, hogy felkeltse a közönség érdeklődését/figyelmét a támogató új befektetési csomagja vagy egyedi terméke iránt, illetve azt vonzóvá tegye a számukra, így annak igénybevételeire ösztönözhetette őket.

A Médiatanács a fent említett támogatói üzenetek vonatkozásában megállapította, hogy azok burkolt kereskedelmi közleménynek megfelelő tartalmat hordoztak magukban, mivel az abban szereplő kifogásolt adatokat támogatói üzenetbe ágyazott reklámértékű információként közölték, így azok természetüket tekintve megtévesztették a közönséget, tekintettel arra, hogy a közönség nem a tartalmának megfelelő megjelölés (reklám) útján találkozott a szöveggel. Ezzel a megoldással azt érte el a médiaszolgáltató, hogy a közönség a támogatói üzenet részének tekinthette a kifogásolt információt, azaz nem tudatosult benne annak reklámértékű tartalma.

A támogatói üzenet részeként közzétett burkolt kereskedelmi közlemény megállapításának jogszerűségét bírósági ítéletben foglaltak is alátámasztják, noha a vonatkozó ítélet még az Rttv.-ben rögzített burkolt reklám megsértése tárgyában hozott határozatok bírósági felülvizsgálata során született. Mégis indokolt erre hivatkozni, hiszen az Rttv. és a hatályos törvény vonatkozó, lényegi szabályai nem különböznek egymástól, amiként ezt a Fővárosi Bíróság is megállapította ítéletében:

„a támogató közzététele nem haladhatja meg a támogatás megjelenítésének törvényi kereteit. Ha a műsorszolgáltató (...) olyan tartalommal és terjedelemben jeleníti meg a támogatót, ami megfelel a burkolt reklám fogalmi elemeinek, akkor sérül az Rttv. 10. § (5) bekezdése” (a Fővárosi Bíróság 20.K.31.894/2011/3. sz. ítélete, 6. old.).

A Fővárosi Bíróság az említett ítéletében egy korábbi ügyben másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 3.Kf.27.460/2006/4. sz. ítéletében foglaltakra is utalt:

„[a]mely szerint sem a törvény logikájából, sem annak rendszeréből sem vezethető le, hogy a támogató közzététele burkolt reklámot ne valósíthatna meg. Ezzel ellentétes álláspont elfogadása azt eredményezné, hogy a támogató megnevezésekor a műsorszolgáltató minden további olyan hangi, képi együttest eljuttathat a nézők, hallgatók felé, amely egyebekben reklám vagy burkolt reklám. (...) burkolt reklámot valósít meg a támogatói közlés, ha olyan információt tartalmaz, amely nem tartozik szükségszerűen a megjelenítéshez, ugyanakkor vásárlásra ösztönözheti a fogyasztókat, ilyen információnak tekinthető különösen a termék, szolgáltatás tulajdonságaira, előnyeire, kereskedelmi elérhetőségére, árára utaló figyelemfelhívás” (a Fővárosi Bíróság 20.K.31.894/2011/3. sz. ítélete, 3. old.).

3.1.2. Egyéb műsorszámon belül, a műsorvezető, illetve a vendég stb. interpretálásban elhangzott burkolt kereskedelmi közlemény

A Médiatanács a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételét több esetben egyéb műsorszám részeként állapította meg, mégpedig oly módon, hogy a műsorvezető, illetve a műsorvendége stb. által elmondottak valósítottak meg jogsértést.

A *Morning show* c. reggeli magazinműsorban a Frei Tamással folytatott beszélgetés aktualitását az adta, hogy éppen a műsor napjától kezdődően volt kapható a boltokban a riporter legújabb regénye. A beszélgetés során a riporter-író korábbi könyvei mellett szó esett az írás legizgalmasabb részleteiről és azok háttéréről. A Médiatanács a 168/2012. (I. 25.) sz. határozatában rögzítette, hogy egy-egy kulturális művet bemutató ajánlók valóban közzétehetők, ugyanakkor a szerzővel készített, több mint fél óras interjú túlmutatott a szokásos értelemben vett kulturális termékbemutatón, hiszen elsődleges célja a figyelemfelkeltés volt, mint ahogy azt a szerző a beszélgetés kezdetén megjegyezte: „Most ez az az egy perc, amit kifizettem a reklámért, ugye?”. A vendég új könyvének bemutatása során több reklámértékű információ is elhangzott, így szó esett a korábbi könyv sikeréről is („ez volt a legmagasabb példányszámú könyv tavaly”; „megkapta érte az Aranykönyv nevű díjat”), továbbá azt is megtudhatták a hallgatók, hogy a riport aktualitását adó új könyv épp a beszélgetés napján jelent meg, és a szerző azt is elsorolta, hogy mely helyszíneken fogja dedikálni azt („Ma például fogok az Ulpius Háznak a könyvesboltjában a Batthyány téren. (...) és aztán a további hetekben Libri, Alexandra, Bookline boltok, (...) és sokat az én kávéház-hálózatomban, a Café Freiben.”). A kifogásolt riportban a könyv részletes ismertetése a terméket vonzóvá tehetette a hallgatók számára, népszerűsítése annak megvásárlására ösztönözhetette őket.

A Médiatanács két határozatában is megállapította a burkolt kereskedelmi közlemény megsértését az Echo TV csatornán sugárzott Több mint egészség c. műsorszám kapcsán. Mindkét adásban olyan információk hangzottak el, amelyek felhívták a közönség figyelmét a műsorvezetőhöz köthető szolgáltatásokra. Egyrészt a műsorvezető által vezetett egészségcentrumban induló tanfolyamokról hallhattak a nézők, az általuk megszerezhető végzettséghez köthető előnyök részletezésével („megint indítom októberben a spirisza-ezoterikus iskolát”; „érdeklődni lehet a rendelőben”; „ez is különleges nálunk, a masszázstanfolyam”

stb.). Másrészt az igénybe vehető szolgáltatásokról beszélt a műsorvezető („akkor beszélék a kezeléseinkről”; „hőkamera”; „szívvizsgáló gép”; „véranalizátor”; „arteriográf gép”; „dinamika”; „góckutató készülék” stb.), elmagyarázva azok gyógyító hatásait, különböző eseteket példaként felhozva, a gyógyítása eredményességének bizonyítékául. Ezt követően a műsorvezető a betelefonálókat próbálta rábeszélni rendelőjének felkeresésére („jöjjön minél hamarabb a fantomműtetre”; „várom, hogy egyszer jöjjön el, sok baját megoldom” stb.). A másik adásban mindezek mellett felirat formájában megjelent a műsorvezető által népszerűsített centrum pontos címe és nyitvatartási ideje, valamint a webes elérhetősége. A vizsgált műsorszámok kereskedelmi közleménynek megfelelő tartalmat hordoztak, miután abban reklámértékű információkat tettek közzé, azok természetüket tekintve megtevesztették a közönséget, mert a nézők a műsorszám részének tekinthették a reklámjellegű tájékoztatást. A műsorszám egészen átívelő, folyamatos információközlés arra ösztönözhetette a közönséget, hogy a műsorvezető által kínált szolgáltatásokat igénybe vegyék, azaz ellátogassanak az általa üzemeltetett rendelőbe („egészségcentrumba”) a gyógyulást keresve, illetve beiratkozzanak a különböző felkínált iskolákba. A műsorszám elhangzott információk tehát alkalmasak voltak a szolgáltatás igénybevételének előmozdítására, ismertségének növelésére [215/2012. (II. 1.) sz. hat., 780/2012. (IV. 25.) sz. hat.].

A Médiatanács egy további esetben az *Esküdj!* c. műsorszám vizsgálata során egy topless fodrászatról folytatott beszélgetés kapcsán állapította meg a normaszegést. A beszélgetés közben a szalon elérhetőségének közlésével („a szalonunk a belvárosban van, a pesti Broadway-n”) olyan – az összeállítás témájához képest indokolatlan – többletinformáció hangzott el, amely által az üzlet könnyen beazonosíthatóvá vált. A belvárosban „a pesti Broadway-n” meghatározás elegendő információt nyújtott a szalon azonosításához, különösen azért, mert nem egy szokványos fodrászatról volt szó. A topless fodrászat szolgáltatásainak ismertetése pedig felkelthette a nézők érdeklődését, a szolgáltatást vonzóvá tehetette számukra, azaz annak népszerűsítése a szolgáltatás igénybevételére ösztönözhetette őket [384/2012. (II. 22.) sz. hat.].

Egy másik eljárásban a *Mokka* c. műsorszám kapcsán állapította meg a Médiatanács a törvénysértést, amelyben egy amerikai filmről készített összeállítást sugárzott a médiaszolgáltató. Ebben a műsor részben a médiaszolgáltató levetítette a hazai bemutatás előtt álló filmalkotás hivatalos trailerét (reklámját) – 2 perc 15 másodpercben –, majd az ezt követő rövid beszélgetés alatt részletekben megismételte azt. Az összeállítás egyharmadában kizárólag a film direkt reklámját láthatták a nézők, majd ezt a fennmaradó időben – a beszélgetés háttérben, illetve időnként teljes képernyőn – megismételték, így a mindössze hét perces szegmens legnagyobb részében a film akciójeleneteit láthatták a nézők. A Médiatanács megállapította, hogy a műsorszám ezen műsor része kereskedelmi célokat szolgált, közvetlenül népszerűsítette a filmet, amelyet az adást követően kezdtek vetíteni a hazai filmszínházak. Határozatában – hasonlóan a korábban már említett 168/2012. (I. 25.) sz. döntésében foglaltakhoz – a Médiatanács leszögezte, hogy a reggeli információs magazinokban gyakran láthatók kulturális programokról összeállítások és hozzájuk kapcsolódó beszélgetések, amelyek közzététele önmagában nem ütközik a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételének tilalmába. A vizsgált műsorszám kifogásolt szegmensének a kereskedelmi közlemény törvényi fogalmában szereplő „közvetett vagy közvetlen népszerűsítő” jellege mint fogalmi elem ott ragadható meg, hogy az eljárással érintett műsor részét a filmalkotás direkt formában történő reklámja, promóciója uralta, annak bemutatására épült. Összhatását tekintve a szegmens

kizárólag a filmalkotás megtekintésére ösztönzött, e célhoz illeszkedett az a tény, hogy a célközönséghez tartozó, a műsorban résztvevő beszélgetőtársak utaltak arra, illetve a műsor-rész végén az egyik műsorvezető is kijelentette, hogy biztosan megnézi a filmet, ami egyfajta közvetett felhívásként értelmezhető [415/2012. (II. 29.) sz. hat.].

A Médiatanács az Alföld Televízió csatornán sugárzott *Lapozz a hírekben!* c. műsor-szám kapcsán lefolytatott hatósági eljárásban szintén megállapította a törvénysértést, egy 1 perc 40 másodperc időtartamú hírszemplével összefüggésben [1258/2012. (VII. 1.) sz. hat.]. A műsorszám címe a www.hajdupress.hu hírportál szlogenje, egyben logójának alkotóeleme. A hírportál logója – amely az említett szlogent és webcímet tartalmazza – a műsorszám teljes időtartama alatt látható volt a képernyőn, valamint mindegyik felolvasott hír után elhangzott a „további információk/részletek/bszámoló a hajdupressen/hajdupress.hu-n” fordulat valamelyike. A médiaszolgáltató a vizsgált esetben híreket/hírszemplét sugározva a műsorszám teljes időtartama alatt megjelenítette a képernyőn a „hajdupress” elnevezésű hír-portál logóját (elérhetőségét és szlogenjét), valamint a felolvasott hírek után tájékoztatta a közönséget, hogy részleteket, további információkat is találhatnak, ha felkeresik a webhelyet. A Médiatanács megállapította, hogy a médiaszolgáltató a műsor témájához, alapinformáció-jához (hírek) képest jelentős és indokolatlan hangsúllyal építette be a műsorszámába a www.hajdupress.hu weboldalra való utalásokat, amellyel előmozdította a hírportál mint szolgáltatás igénybevételét, népszerűsítette nevét, tevékenységét, növelte a vállalkozás ismertségét. Ugyanebben az eljárásban vizsgálta a hatóság a *Lapajánló* c. műsorszámot, amelyben a következők hangzottak el, illetve jelentek meg képernyőfeliraton: „Megjelent a *Fórum Magazin* márciusi száma. Megtudhatja, milyen új verseny várja a fiatalokat, ki lett 2012-ben a *Fórum Arca*, olvashat az idei tavaszi trendekről. Interjút adott magazinunknak (...) is. Keresse a *Fórum Magazint* a postaládájában”. A főcímeikkel együtt 35 másodperc időtartamú műsor-szám tehát a *Fórum Magazint* hirdette, felsorolva a legfrissebb szám témáit. A képernyőn a kiadvánnyal grafikailag azonos módon kiírva jelent meg a magazin címe. A *Fórum Magazi-non* kívül más periodika egyetlen alkalommal sem szerepelt a *Lapajánló*ban. A Médiatanács megállapította, hogy a műsorszám reklámelemeket tartalmazott: grafikailag megjelenítette az ajánlott újság címlapjának egyik elemét, majd tájékoztatott a legfrissebb szám tartalmáról, végül felszólította a közönséget, hogy „keresse a *Fórum Magazint* a postaládájában!”.

Mindezek által a médiaszolgáltató a műsorszámaiba ágyazva a kereskedelmi közlemény, ezen belül a reklám céljait szolgáló információkat tett közzé úgy, hogy a népszerűsítési szán-dékot nyíltan nem vállalta, a közönség számára is azonosítható módon nem jelölte, azaz a közzététel tekintetében megtévesztő módon, nem pedig a hagyományos reklám útján talál-kozhattak a nézők a kereskedelmi tartalommal.

Szintén törvénysértést állapítottak meg egy hírblokk kapcsán, amelyet a Class FM adó sugárzott. A Formal Magyar Nagydíjról szóló, hírként tálalt szegmensben fogyasztásra ösz-tönző, reklámértékű információ is elhangzott: „az IBUSZ irodákban még lecsaphatnak a maradék 700 Hungaroring belépőre!”. A hírben megjelent információ felkelthette a közönség figyelmét, és alkalmas lehetett arra, hogy a hallgatókat Hungaroring-jegyek vásárlására ösz-tönözze [1898/2012. (X. 30.) sz. hat.].

A Médiatanács a *Szintézis* c. műsorszámában elhangzottakat szintén törvénysértőnek találta:

„Folytatódik a középhaladó és haladó asztrológus-képzésem, asztrológia csoportom, és aki szeretne asztrológiát tanulni az alapoktól mindenfajta előképzettség nélkül, az is jelentkezhet. Szeptember 14-én, pénteken 18 órától lesz a Hermann Ottó Általános Iskolában egy ingyenes előadásom arról, hogy mi is az asztrológia, az ezzel kapcsolatos félreértéseket tisztázzuk, megismerkedhetnek az érdeklődők azzal is, hogy az asztrológiát hogyan lehet használni a hétköznapiakban, mire jó. Itt az iskola tematikájáról is információt kaphatnak, és arról is, hogy tulajdonképpen hogyan és miként lehet jelentkezni. Sőt! Már a helyszínen is lehet jelentkezni. Tehát szeptember 14., péntek, 18 óra. Ennek a helyszíne – ahol egyébként az iskoláimat tartom – ez a XIII. kerületben a Hermann Ottó Ökológiai Általános Iskola, XIII. kerület, Radnóti Miklós – Pozsonyi út sarok és a honlapomon kezdő asztrológus képzés címszó alatt megtalálják ezt, ingyenes bemutató előadás címszó alatt szintén, valamint olvashatnak a haladó és középhaladó asztrológia csoportomról is, ahová az érdeklődők a tudásszintjüknek megfelelően csatlakozhatnak, sőt szeptember 23-tól indul, asztrológiai műhelymunkák címen egy gyakorlási lehetőség már asztrológiát tanulók, gyakorlók, sőt végzett asztrológusok számára is, ahol elméletben, gyakorlatban, önismeretben előre haladhatunk az asztrológia segítségével, illetve elméletben, gyakorlatban még inkább saját élménnyé tehetjük az asztrológia tanulását, használatát egy kicsit szupervíziós jelleggel, ügyfélhoroszkóppal is, nyilván a terápiás szabályok megtartása mellett foglalkozunk, illetve saját horoszkóppal, saját életúttal úgyszintén.”

Az asztrológia pár gondolat erejéig történő elemzése után az is elhangzott, hogy „a programjainkról tehát érdeklődhetnek, és minden információt megtudhatnak a következő honlapon: www.kissjosefzsolt.hu.” A médiaszolgáltató a műsorszámban a kereskedelmi közlemény, ezen belül a kereskedelmi reklám céljait szolgáló információkat tett közzé. A műsorvezető ugyanis a saját asztrológusképzését ismertette oly módon, hogy körülírta annak tartalmát, közölte szolgáltatása igénybevételének pontos helyét és időpontját, valamint honlapcímét, amelyen az érdeklődők tájékozódhatnak. Ezzel tehát előmozdította szolgáltatása igénybevételét, népszerűsítette tevékenységét, így növelve vállalkozása (asztrológusképzés) ismertségét. Ugyanakkor a közzététel úgy történt, hogy a médiaszolgáltató a népszerűsítési szándékot nyíltan nem vállalta, a közönség számára is azonosítható módon nem jelölte, azaz a közzététel tekintetében megtévesztő módon járt el, nem pedig a fentebb idézett törvényekben definiált reklám útján tájékoztatta a hallgatókat az adott szolgáltatásról [2205/2012. (XII. 12.) sz. hat.].

3.1.3. Egyéb, az előző kategóriák egyikébe sem sorolható, egyedi esetek

A Médiatanács az 1597/2011. (XI. 9.) sz. határozatában a Klubrádió médiaszolgáltatásban elhangzott egyik bejátszás kapcsán állapított meg törvénysértést, mert olyan tájékoztatás hangzott el, amelynek segítségével a hallgatók információt kaptak arról, mikor és hol kerül megrendezésre a Klubrádió megmentése kapcsán rendezett koncert, valamint a koncert iránt érdeklődők megtudhatták, hol vásárolhatnak jegyet a belépéshez.

„Szeretne velünk még sokáig beszélgetni? Hadd szóljon! Koncert a Klubrádióért június 29-én szerdán a Syma csarnokban. Fellép Babos Gyula, Bíró Eszter és Fodó, Bródy János, Cipő, Dész László, Gerendás Péter, Geszti Péter, a Kesh, Kulka János, a Padödő, Somló Tamás és Takáts Eszter. Jegyek

kaphatók az Interticket hálózatában és a jegymester.hu honlapon. További információk a Klubrádió.hu weboldalon. Június 29., Syma csarnok. Hadd szóljon! Koncert a Klubrádióért.”

A közlést a Médiatanács alkalmasnak találta arra, hogy egy szolgáltatás igénybevételét előmozdítsa, és a jegyek megvásárlására ösztönözze a hallgatókat, tehát kereskedelmi üzenetet, hatást hordozott magában, ezért a bejátszást burkolt kereskedelmi közleménynek minősítette, azon belül is burkolt önreklámnak. A Médiatanács a törvénysértés megállapítása során [1472/2011. (X. 3.) sz. ORTT hat.] figyelembe vette azt a definíciót, amelyet a jogelőd ORTT egyik elvi jellegű állásfoglalásában fektetett le az önreklámról; e szerint önreklám:

„a reklám speciális fajtája, amely a műsorszolgáltatók esetében magát a csatornát/adót népszerűsíti, azaz a műsorszolgáltató arculatát, illetve a róla alkotott képet formálja, illetve önreklámnak számít a műsorszolgáltató ehhez kapcsolódó másodlagos tevékenysége, így pl. a műsorszolgáltató által előállított terméknek, valamint az általa nyújtott szolgáltatásnak népszerűsítése”.

A Médiatanács ebből kiindulva arra a következtetésre jutott, hogy a Klubrádió megsegítése érdekében rendezendő koncertről szóló bejátszás a médiaszolgáltató egyik szolgáltatása népszerűsítésének minősül, mivel a koncert (a szolgáltatás) megrendezése a Klubrádió érdekében állt, amelynek vagyoni és/vagy nem vagyoni előnye a médiaszolgáltatónál realizálódott. A kifogásolt bejátszás egészen beleolvadt az általa kísért műsorszámába, így nem lehetett önálló egységnek tekinteni. A bejátszást megelőzően csupán a rádió szignálját lehetett hallani, azt követően semmiféle elkülönítő elem nem szerepelt, amelyet a más médiatartalmaktól való megkülönböztetés módjaként lehetett volna értékelni, a műsorvezető mindössze „lekísérte” a bejátszást („mint ahogy most hallhatták, Takáts Eszter is fellép a június 29-én megrendezendő koncerten”). A bejátszás félrevezethette a közönséget, hiszen nem vállalta fel nyíltan reklámjellegét, ezért meg lehetett állapítani a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételét, azon belül is azt az esetet, amely önreklámozás céljából kíséri a médiatartalmat. A Médiatanács, tekintettel az önreklámozás jellegre, nem vizsgálta, hogy a burkolt kereskedelmi közleményt fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében tette-e közzé a médiaszolgáltató, a törvénysértés tényét ennek vizsgálata nélkül is megállapította, hiszen az Mttv. 203. § 20. pontja a fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás mellett külön kategóriaként értelmezi az önreklámozást.

Egy esetben a Petőfi Rádió sugárzott ajánlóban közzétett hirdetést minősítette törvénysértőnek a Médiatanács, mert kereskedelmi közlemény célját szolgálta azáltal, hogy abban elhangzott egy zenei eseményre – a Sziget Fesztiválra – vonatkozó promóciós utalás, amely szerint a Magyar Rádió Szimfonik Live produkció, „az év egyik legkülönlegesebb magyar zenei eseménye”, a Sziget Fesztiválon látható.

„A Magyar Rádió Szimfonik Live bemutatja: Ruzsa Magdi, Budapest Bár, Paso, Hiperkarma, Swetter, Az Isten Háta Mögött, Belmondó, Fresh Fabrik, Janicsák Veca, Heaven Street Seven, Balkán Fanatik, Caramel és a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara. Az év egyik legkülönlegesebb magyar zenei eseménye a Sziget Fesztivál nulladik napján és a Petőfi Rádióban augusztus 2-től 8-ig minden este, a Werk.”

A hirdetés a Magyar Rádió Szimfonik Live elnevezésű produkcióját, ezen keresztül pedig az MR2 Petőfi adó arculatát, tevékenységét népszerűsítette, tehát nem műsorajánló volt, hanem kereskedelmi közlemény célját szolgáló üzenet. A Médiatanács megállapította, hogy a reklámtartalmú (kereskedelmi közlemény céljait szolgáló) közlemény közzététele természetét tekintve megteveszthette a közönséget azáltal, hogy a médiaszolgáltató azt műsorajánlóként sugározta [1807/2011. (XII. 7.) sz. hat.].

Ugyancsak megállapította a burkolt kereskedelmi közlemény megsértését a Médiatanács a Class FM adón sugárzott társadalmi célú reklám kapcsán, mert a közzétett üzenet a közérdekű célon túl kereskedelmi tartalmú információt is tartalmazott.

„Magyarországon évente négy-, ötszáz baba kerül születés után oxigénhiányos állapotba. Ez a jelenség sok, akár nagyon súlyos problémának lehet a forrása. A Morning Show segíteni szeretne, ezért elindítottunk egy olyan akciót, amellyel elég pénz gyűlhet össze ahhoz, hogy a SOTE I. számú Gyermekklinika megvásárolhassa azt az életmentő műszert, amellyel segíthetnek az oxigénhiányos állapotba került csecsemőkön. Kötelező biztosításod átkötésekor most te is adományozhatsz, csupán öt percet kérünk tőled. A műszer nyolcmillió forintba kerül, ezért a te adományodra is szükség van. A Morning Show segíteni szeretne a babáknak, segíts Te is! Kattints a www.morningshow.hu-n és a classfm.hu-n található CLB-és bannere! Készült az Advenio Zrt. megbízásából.”

A közlemény üzleti érdekeltséget hordozott, hiszen arra hívta fel a hallgatók figyelmét, hogy az adományozáshoz az szükséges, hogy az említett biztosítási alkuszon (CLB) keresztül kössék meg kötelező gépjármű-felelősségbiztosításukat. Miután a médiaszolgáltató az eljárás során azt nyilatkozta, hogy a közlemény közzétételéért ellenszolgáltatásban nem részesült, a vizsgált közlemény reklámnak nem minősülhetett (mivel a kereskedelmi közleménynek minősülő reklám fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében kíséri a médiatartalmat). A felhívás tehát reklámértékű információkat közölt, és azt a célt szolgálta, hogy a hallgatók a népszerűsített szolgáltatást igénybe vegyék.

3.2. A kereskedelmi és egyéb közlemények közzétételére vonatkozó törvényi rendelkezések megsértése kapcsán megállapított törvénysértések

3.2.1. A nyitó és záró főcím hiánya

A Médiatanács az új médiaszabályozás hatálybalépése óta számos határozatában megállapította a reklám és a társadalmi célú reklám közzétételére vonatkozó rendelkezések megsértését. Határozatainak indokolása szerint minden esetben a következőkre alapozta döntését.

Az Mttv. 33. § (1) bekezdésében és az Smtv. 20. § (1)–(2) bekezdésében, valamint az Mttv. 32. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezések a reklám és a társadalmi célú reklám közzétételének feltételeként mindkét esetben a könnyen felismerhetőséget, és a más médiatartalmaktól való megkülönböztetés módjaként reklám esetében az optikai vagy akusztikus módon, társadalmi célú reklám esetében pedig az optikai és akusztikus módon történő figyelemfelhívást írják elő.

A más médiatartalmaktól történő megkülönböztethetőség jelentősége az, hogy a műsor figyelemmel követése közben tudatosuljon a közönségben, hogy már, illetve még a reklámot, illetve a társadalmi célú reklámot nézi/hallgatja, és nem egyéb médiatartalmat. A hatósági eljárások során kifogásolt reklámblokkok és társadalmi célú reklámok végén nem hangzott el (a nyitó főcímmel azonos) záró főcím, hanem az utolsó reklámot, illetve a társadalmi célú reklámot követően közvetlenül újabb médiatartalom következett. Amikor az utolsó reklámot, illetve a társadalmi célú reklámot közvetlenül, záró főcím nélkül új médiatartalom követte, az azért válhatott megtévesztővé, mert a közönség nem tudhatta pontosan, hogy a reklámblokk, illetve a társadalmi célú reklám tart-e még, vagy új műsorszám kezdődik, illetve a megszakított műsor folytatódik. A Médiatanács tehát megállapította, hogy a kifogásolt reklámblokkok és a társadalmi célú reklámok amiatt nem voltak más médiatartalmaktól megkülönböztethetőek, hogy a médiaszolgáltató nem hívta fel a figyelmet a végükre/befejezésükre; azaz a médiaszolgáltató a reklámblokkok esetében nem tett eleget maradéktalanul az optikai vagy akusztikus módon, a társadalmi célú reklámok esetében az optikai és akusztikus módon történő figyelemfelhívás törvényi követelményének (l. a 2.1.2. pont alatt szereplő táblázatot).

3.2.2. Megrendelő nem egyértelmű megnevezése

Az Mttv. 32. § (4) bekezdése a politikai reklám, a társadalmi célú reklám és a közérdekű közlemény esetén a megrendelő „egyértelmű” megnevezését írja elő, hiszen azok alanya nem mindig azonos azok megrendelőjével. A Médiatanács joggyakorlata szerint az Mttv. 32. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezésből következik, hogy – egy rövid mondattal – azt is közölni kell a közönséggel, hogy ki kérte a közlemény közzétételét. Egy közleményben több információ (dátum, helyszín, nevek stb.) hangzik el, és elképzelhető, hogy a néző/hallgató azt nem az elejétől kezdve kíséri figyelemmel, így a megrendelő egyértelmű megnevezése szükséges annak érdekében, hogy a közönség – ha felkeltette az érdeklődését a közlemény – beazonosíthassa a közlemény közzétételének megrendelőjét. Ennek kapcsán az Rttv. idején a bíróság az alábbiakat rögzítette:

„[a] szabályozás célja az, hogy ne a nézők értelmezésén, vagy logikai következtetésén múljon annak felismerése: ki az adott hirdetés megrendelője, hanem ez magából a hirdetésből, a közérdekű közleményből egyértelmű legyen” (a Fővárosi Bíróság 26.K.33.290/2007/14. sz. ítélete).

A Médiatanács eddig öt határozatában mondta ki, hogy a médiaszolgáltató a közlemény sugárzásakor nem nevezte meg egyértelműen a megrendelőt.

„Várjuk 13 órakor a Batthyány örökmécsesnél, a Fővárosi Önkormányzat rendezvényén! Beszédet mond Tarlós István, Budapest főpolgármestere, Kaltenbach Jenő, az LMP fővárosi frakcióvezetője. Közreműködnek Miklósa Erika, Radó Denise, Kautzky Armand és a Zuglói Filharmonia együttese. Ünnepejünk együtt március 15-én! 13 órakor, a Fővárosi Önkormányzat színpadánál” [1160/2011. (IX. 1.) sz. hat.].

„Tavirózsa, a megbízható, következetes, a fenntartható fejlődés iránt elkötelezett egyesület, hogy a világ a jövőben is élhető legyen! Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesületet! Támogatását előre is köszönjük!” [1342/2011. (X. 5.) sz. hat.].

„Mi, édesanyák tudjuk legjobban, hogy milyen az, amikor gyermekünk megbetegszik, amikor éjjel-nappal az ágya mellett ülünk, azt várva, hogy végre meggyógyuljon. És mi tudjuk a legjobban, hogy ilyenkor mennyire sokat számít a segítség. Matisz Barbika még csak fél éves, de máris szembe kell néznie a gyilkos kórral. Ilyen helyzetben egy szülő egyedül néha már tehetetlen, és mindent megtenne, hogy gyermekét újra mosolyogni lássa. Fogjunk össze, hogy segíthessünk, hogy Barbika ismét mosolyoghasson!” [170/2012. (I. 25.) sz. hat.].

Az utolsóként idézett esetben a képernyőn egyidejűleg olvasható volt: „Együtt a Daganatos Gyermekéért Alapítvány (számlaszám) Matisz Barbara támogatására”.

„A tejes és gyümölcsleves dobozok 75%-ban papírból készülnek, így kiváló alapanyagot jelentenek újra-papír termékek gyártásához. Ne hagyja, hogy a szeméttelpekre kerüljenek! Gyűjtse szelektíven az italos kartondobozokat és előzze meg a fák kivágását! A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Alap társfinanszírozásával, az Új Széchenyi-terv keretén belül valósul meg. Magyarország megújul.” [978/2012. (V. 23.) sz. hat.].

„Ön szerint milyen színű legyen az új miskolci villamos? Szerettük a sárgát, a piros bécsit, de most először közösen dönthetjük el, hogy a Miskolcra készülő 31 új villamos milyen színben pompázzon. (...) Döntsük el közösen, milyen színű legyen Miskolc új villamosa! Nézze meg az új villamosokat, és szavazzon arra, hogy amelyik a legjobban tetszik! (...) A Zöld Nyíl projekt az Európai Unió támogatásával, a Kohéziós Alap társfinanszírozásával valósul meg. Új Széchenyi-terv, Magyarország megújul.” [1259/2012. (VII. 11.) sz. hat.].

A törvényi rendelkezés maradéktalan betartása érdekében és a jogalkotói célból következően a közlemény bemutatását, elhangzását kísérfően, illetve követően a megrendelő konkrét feltüntetése, megnevezése szükséges. A törvényi kötelezettség a közlemény közlésével egyidejűleg, annak részeként közzétett pl. a „Készült a (...) megbízásából”, illetve „a (...) közleményt látták/hallották” stb. formákkal tekinthető teljesítettnek. Tekintettel arra, hogy a fent említett esetekben a médiaszolgáltató a megrendelőt nem nevezte meg egyértelműen, ezért azok kapcsán a Médiatanács megállapította a törvényt sértést.

3.2.3. *Nem megfelelő főcím használata*

A Médiatanács a közérdekű közlemény és a társadalmi célú reklám definícióját összevetve határozataiban több alkalommal megállapította, hogy a közérdekű közlemény csak állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szervezettől vagy személytől származhat, társadalmi célú reklámot ellenben bárki megrendelhet (beleértve az állami/önkormányzati feladatokat ellátó szervezeteket és személyeket is), aki közérdekű cél elérése érdekében kíván hatást gyakorolni a médiaszolgáltatás nézőjére vagy hallgatójára. A közérdekű közlemény közzétételéért a mé-

diaszolgáltató nem kérhet (de elfogadhat) ellenszolgáltatást, társadalmi célú reklám közzétételéért azonban kérhet, de akár ellenérték nélkül is közzéteheti azt. A közérdekű közlemény konkrét közérdekű információt tartalmaz (közérdekű információra hívja fel a figyelmet), míg a társadalmi célú reklám valamely közérdekű cél elérése érdekében kíván hatást gyakorolni a médiaszolgáltatás nézőjére vagy hallgatójára. A Médiatanács mindebből következően megállapította, hogy a közlemények minősítésének alapja nem lehet a megrendelő személye, hiszen társadalmi célú reklámot állami szerv is és civil szervezet is, tehát bárki közzétehet. A megrendelő személye fordított esetben dönthetné el a kérdést: ha civil szervezet hirdetése jelenik meg közérdekű közleményként, akkor egyértelműen kijelenthető, hogy nem megfelelő a hirdetés jellegének megjelölése, mert közérdekű közlemények csak állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szervezettől/személytől származhatnak. Hasonló módon nem minősíthető a vizsgált közlemény annak alapján, hogy ellenérték fejében, avagy anélkül tette közzé a médiaszolgáltató, mert társadalmi célú reklám mindkét módon közzétehető. A közlemény tartalmi vizsgálata lehet tehát az elhatárolás/minősítés alapja.

A Médiatanács a fent kifejtettekre tekintettel állapította meg a következő, társadalmi célú reklámként közzétett közlemények esetében törvénysértés megvalósítását, tekintettel arra, hogy azok tartalmuk alapján közérdekű közleménynek minősültek.

„Ünnepeljünk együtt március 15-én, 9 órakor a Kossuth téren! A nemzeti lobogó felvonását követően ünnepi menet indul a Nemzeti Múzeumhoz, ahol 10 órától Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke mond beszédet. A Budai Várban egész napos családi programokkal, 10 és 18 óra között ingyenes parlamenti látogatással várjuk önöket. Március 15. nemzeti ünnepünk.”

„Szeretném kifejezni köszönetemet mindazoknak, akik részt vettek az alkotmányozással kapcsolatos nemzeti konzultációban. (...) Én komolyan gondolom, hogy jól működő demokrácia nem létezik konstruktív ellenzék nélkül. (...) Szájer Józsefet, a Nemzeti Konzultációs Testület elnökét és Szili Katalint, a Nemzeti Konzultációs Testület tagját hallották. Nemzeti Konzultáció 2011” [1155/2011. (IX. 1.) sz. hat.].

„62 év után Magyarországnak új, végleges alaptörvénye lesz. A sok áldozat és csalódás után a magyarok megint sikeresek lehetnek. Eddig már több mint 917 ezer kérdőívet küldtek vissza. Még egy napja van, hogy ön is csatlakozzon! Mindenki véleményére számítunk!”

A közleményeknél minden esetben az alábbi felirat volt olvasható a képernyőn: „készsült Magyarország Kormányának megbízásából” [1161/2011. (IX. 1.) sz. hat., 1256/2011. (IX. 21.) sz. hat.].

A Médiatanács továbbra is a fenti elhatárolást alapul véve állapított meg törvénysértést azokban az esetekben, amikor társadalmi célú reklámot közérdekű közleményként sugárzott a médiaszolgáltató. A vizsgált közlemények „1%-os üzenetek” voltak, civil szervezetek és egyházak közleményei arról, milyen közérdekű tevékenységet folytatnak, kiegészítve azzal a felhívással, hogy a nézők a bemutatott szervezet javára rendelkezzenek adójuk felajánlható részéről [1196/2011. (IX. 7.) sz. hat., 1433/2011. (X. 19.) sz. hat.].

Előfordult olyan eset is, amikor a médiaszolgáltató egy reklámnak minősülő médiatartalmat megnevezése szerint társadalmi célú reklámként sugárzott. A (kereskedelmi) reklám és

társadalmi célú reklám elhatárolásánál elsősorban a hirdetés célját, jellegét, az esetleges üzleti érdekeltséget szükséges vizsgálni, a promóció tárgya ellenben nem szempont az elhatárolásnál. A közzétenni kívántakat tartalmuk alapján kell megfelelő kategóriába sorolni, és annak megfelelően kell sugározni.

Az 1705/2011. (XI. 23.) sz. médiatanácsai határozat a következő társadalmi célú reklámként sugárzott közlemény kapcsán állapította meg a törvénysértést: „Hová mész, te török? Celebi Fesztiválra. Akkor menjünk együtt! Történelmi vigasságok, Celebi Fesztivál, Eger, július 14., 15., 16. Celebi Fesztivál a »megtörténelem«.”

A Médiatanács vonatkozó határozata indokolásában kifejtette, hogy a közlemény tartalma alapján reklámnak minősült, mivel az egy konkrét rendezvény, egy fesztivál látogatására buzdította a közönséget, üzleti érdekeltséget hordozott, egy szolgáltatás igénybevételének előmozdítására volt alkalmas azzal, hogy egy fesztiválra hívta fel a figyelmet. A fesztiválra történő ellátogatásra, annak keretében kereskedelmi tartalmú szolgáltatás igénybevételére ösztönözött, és nem egy közérdekű cél elérése érdekében kívánt hatást gyakorolni a közönségre. A reklám és a kereskedelmi közlemény definícióját összevetve a klasszikus reklám lényege abban áll, hogy termék, áru, szolgáltatás népszerűsítésével a közönséget bármilyen fogyasztásra ösztönözze. Ez a fogyasztás lehet járulékos jellegű, azaz a népszerűsítéshez közvetetten kapcsolódva is realizálódhat. A társadalmi célú reklám valamely közérdekű cél elérése érdekében kíván hatást gyakorolni a közönségre, feladata a klasszikus reklámhoz hasonlóan a népszerűsítés, többek között az egészséges életmód, a korszerű fogyasztási szokások propagálása, egészségnevelési, kulturális, környezetvédelmi, energiatakarékossági, balesetvédelmi, közlekedésbiztonsági, oktatási stb. propaganda érdekében áll. A társadalmi célú reklám általában a társadalom jelentős részét érintő problémákra hívja fel a figyelmet, és ezek leküzdésére ösztönöz oly módon, hogy a megoldásra is igyekszik rámutatni; követésre méltó értékeket közvetít, szemléletváltást sürget és egy időszerűbb, társadalmilag hasznosabb gondolkodás és életmód elfogadására buzdít.

A társadalmi célú reklámok időnként nagyon érzékeny (tabu) témát érintenek, valamiféle elvont társadalmi érdekre hivatkoznak (pl. az energiafogyasztás csökkentése) legtöbbször hosszú távú változásokat szeretnének elérni, gyakran negatív viselkedésmódok leküzdésére irányulnak (mint a leszokás az alkoholoról, drogról, dohányzásról). A Médiatanács megállapítása szerint létezhet a magyar és a török kultúra összefonódásának és különbözőségének megismerését népszerűsítő és szorgalmazó társadalmi célú reklám, de az nem hordozhat üzleti érdekeket, nem emelhet ki egy meghatározott időpontban és helyen látogatható, konkrét eseményt olyan kontextusban, ahol a kereskedelmi érdek közvetlenül megjelenik. Megállapította tehát, hogy a Celebi Fesztiválra invitáló közlemény nem minősült társadalmi célú reklámnak, mivel annak fogalmi elemeivel nem állt összhangban, tartalma alapján a klasszikus reklám jegyeit hordozta. A médiaszolgáltatónak a közleményt a tartalma alapján kellett volna a megfelelő kategóriába sorolni, és klasszikus reklámként, azaz annak megfelelően optikai vagy akusztikus módon történő figyelemfelhívással közzétenni.

Hasonló érvelésre alapozva döntött a Médiatanács a Budapesti Fesztiválzenekart népszerűsítő szpot kapcsán is: „Ki kell jelentenünk hangosan, hogy nem volt jobb zenekar e bolygón a Budapesti Fesztiválzenekarnál. Steve Smith, *The New York Times*, 2011. január 28.”, majd az alábbi felirat jelent meg a képernyőn: „Budapesti Fesztiválzenekar. Minden koncert ünnep” [1436/2011. (X. 19.) sz. hat.]. Ebben az esetben is megállapította a Médiatanács, hogy

a társadalmi célú reklámként közzétett szpot tartalma alapján reklámnak minősült, így a közlemény a közzétételét tekintve jogsértő volt.

3.2.4. A törvény által nem szabályozott főcím használata

A Médiatanács többször is találkozott olyan esettel, amikor a médiaszolgáltató nem a törvényben rögzített definíciónak megfelelő megnevezéssel látta el sugárzott közleményeit. Az 1331/2012. (VII. 18.) sz. határozatban megállapította, hogy a médiaszolgáltató által használt „jótékonysági felhívás” megnevezést az Mttv. fogalom-meghatározása nem tartalmazza, azonban az Mttv. 32. § (2) bekezdése nem csupán a politikai reklám, a közérdekű közlemény és a társadalmi célú reklám többi műsorelemtől történő elkülönítését írja elő, hanem azt is, hogy azoknak jellegüket tekintve jól felismerhetőnek kell lenniük, s ezen követelmény teljesítését pedig éppen a jellegüknek megfelelő főcím biztosítja. A vizsgált szpot a Médiatanács megállapítása szerint tartalma alapján társadalmi célú reklámnak minősült, tekintettel arra, hogy az az állatvédelem támogatása érdekében kívánt hatást gyakorolni a nézőkre, következésképp a médiaszolgáltató azt nem megfelelő főcímek között tette közzé.

Hasonló eset fordult elő akkor, amikor a médiaszolgáltató a televíziós vásárlási műsorablakot „közvetlen ajánlat” főcímmel sugározta. A Médiatanács az 1338/2011. (X. 5.) sz., törvénysértést megállapító döntését azzal indokolta, hogy a „közvetlen ajánlat” definíciója az Mttv. „Értelmező rendelkezések” cím alatt nem szerepel – csupán a „televíziós vásárlás” törvényi fogalmának eleme –, ezért a más médiatartalmaktól való megkülönböztetéshez a „televíziós vásárlási műsorablak” megjelölés alkalmazása lett volna jogszerű. Az Mttv. nem követeli meg a médiaszolgáltatóktól a jellegnek megfelelő megnevezést, azonban a törvényben a televíziós vásárlási műsorablak kapcsán szereplő „optikai és akusztikus” kitételekre tekintettel, a Médiatanács a jellegnek megfelelő, azaz a „televíziós vásárlási műsorablak” elnevezés használatát várta el. Ezen elvárásra erősített rá a médiaszolgáltató azon magatartása is, hogy a jellegnek megfelelő megnevezéshez ragaszkodott, azonban azt tévesen tette a „közvetlen ajánlat” főcím alkalmazásával.

3.3. A politikai reklám szabályos közzétételére vonatkozó rendelkezés megsértése

A Médiatanács az új médiaszabályozás elmúlt két évében négy alkalommal állapította meg a politikai reklám meghatározott időszakban történő közzétételére vonatkozó rendelkezés megsértését.

A Médiatanács ezekben az esetekben mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a közlemény tartalmát tekintve politikai reklámnak minősült-e, tekintettel a Fővárosi Ítéltábla 3.Kf.27.595/2008/7. sz. ítéletében foglaltakra, amely kimondta, hogy egy műsorszám minősítésénél a törvényi fogalmakból kell kiindulni, és azt kell vizsgálni, hogy a közreadott információk milyen tartalmat hordoznak: „az egységes ítélkezési gyakorlat szerint a fogalmakat önmagukban, az abban meghatározott tartalmi elemek alapján kell vizsgálni, sajátos jogértelmezéssel önkényesen sem szűkíteni, sem tovább bővíteni azokat nem lehet.”

Az Mttv. 32. § (3) bekezdésére figyelemmel a Médiatanácsnak meg kellett vizsgálnia azt is, hogy a politikai reklám közzétételekor választási kampányidőszak, illetve elrendelt népszavazás érvényben volt-e. A Médiatanács az 1530/2011. (X. 26.) sz. határozatában a következő, „politikai hirdetés” főcímek között sugárzott politikai reklám kapcsán állapított meg törvénysértést:

„Vona Gábor, a Jobbik Magyarországért Mozgalom elnöke 25-én szombaton, délután fél kettőtől lakossági fórumot tart az újkígyósi Művelődési Házban. Ezt követően négy órától Békéscsabán, a trianoni emlékműnél könyvbemutató és dedikálás lesz. Minden érdeklődőt szeretettel várnak a párt helyi szervezetei és önkormányzati képviselői. Készült a Jobbik Magyarországért Mozgalom megbízásából.”

A Médiatanács vonatkozó határozatában rögzítette, hogy a közzétett szpot egy politikai párt elnöke által tartott lakossági fórumot népszerűsített, egy lakossági fórumon pedig az azt rendező szervezet tevékenységéről, intézkedéseiről beszélgetnek, kielemezik azokat, illetőleg azokról tájékoztatják a megjelenteket. Megállapította emellett azt is, hogy a politikai reklám a lakossági fórum résztvevőit a Jobbik helyi szervezeteivel és önkormányzati képviselőivel közösen, a trianoni emlékműnél történő koszorúzásra, és Vona Gábor könyvének dedikálására is invitálta. A Médiatanács mindezekre tekintettel állapította meg, hogy a szpot egy politikai párt tevékenységét népszerűsítette, illetőleg annak támogatására ösztönözött, azaz tartalma alapján politikai reklámnak minősült. A hatósági eljárás során az is bizonyosságot nyert, hogy a politikai hirdetéssel érintett településeken (Újkígyóson, Békéscsabán) nem írtak ki az adott szpotok közzétételének időszakában időközi választásokat, amelyek indokolhatták volna a politikai reklám sugárzását.

A Médiatanács egy másik határozatában [1234/2012. (VII. 5.) sz. hat.] „fizetett politikai hirdetés” főcím alatt sugárzott politikai reklám vonatkozásában állapított meg normaszegést:

„Hatalomra lépése óta a Kormány folyamatosan korlátozza jogainkat. Hogy ezt megállítsuk, népszavazást kezdeményeztünk. Március 29-ig kétszázezer aláírást kell összegyűjtenünk. »Én is aláírtam.« »Én is aláírtam.« »Én is aláírtam.« »Természetesen én is aláírtam.« Írja alá Ön is! Mert elég volt a kiszolgáltatottságból. Keresse standjainkat országszerte, gyűjtsön legalább öt aláírást! Gyűjtőíveink letölthetők a nepuszavazas2012.hu honlapról. Már csak néhány napunk van. Most minden aláírás számít. Készült az LMP megbízásából.”

A Médiatanács kifejtette, hogy a közlemény a reklámhoz hasonló módon közzétett műsorszámként egy párt (az LMP) támogatására ösztönözött, illetve annak célját, tevékenységét népszerűsítette, valamint közvetlenül szólította fel a hallgatókat az LMP által indított népszavazási kezdeményezés segítésére. A Médiatanács erre tekintettel minősítette a sugárzott közleményt politikai reklámnak. Megállapították azt is, hogy a kifogásolt politikai reklám közzétételekor – 2012. március 23-án – nem volt választási kampányidőszak, valamint a politikai reklámot nem egy már elrendelt népszavazással összefüggésben tették közzé. Köztudomású volt ugyanis, hogy az LMP a népszavazási kezdeményezését illetően 2012. március 5-én kezdte meg négy kérdésre vonatkozóan az aláírásgyűjtést, majd 2012. április 2-án adta le a népszavazási kezdeményezést támogató 160 ezer aláírást az Országos Választási Irodá-

nak, továbbá a politikai reklám szövegéből is kiderült, hogy az LMP 2012. március 29-ig tervezte összegyűjteni a népszavazás kötelező elrendeléséhez szükséges kétszázezer aláírást.

Az 1725/2012. (IX. 26.) sz. határozat a következő közlemény kapcsán állapított meg törvénysértést:

„A Fidesz helyi szervezete felhívja Püspökladány Tisztelt Lakóinak figyelmét, hogy július 21-én a ladányi Jobbikhoz köthető személyek előzetes bejelentés nélkül vélhetően politikai rendezvényt szerveztek a Püspökladányi Strandfürdő területén a vasutas faházban, Jobbikos zászlókkal jelezve mindezt.

Ez a hozzánk eljutott jelzések alapján megriasztotta a fürdőző vendégeket, lévén, hogy a Jobbik egy radikális párt, s az elmúlt időszakban több olyan esemény is köthető a nevéhez, illetve összefüggésbe hozható vele, ami erőszakra buzdít és félelemkeltő.

Mi itt Püspökladányban nem szeretnénk, ha előfordulna olyan, mint Borsod-Abaúj-Zemplén megye központi Jobbik-majálisán Edelényben, ahol kalasnyikovos lövöldözés fogadta a vendégeket. Elhatárolódunk minden olyan eszmétől, ami polgárháború kirobbantását tervezi, ahogy tette azt Gyöngyöspata Jobbikos polgármestere.

Mi, a Fidesz helyi szervezete elutasítjuk azt, hogy bármelyik párt a város egyik leglátogatottabb területét (jelen esetben a gyógyfürdőt) politikai véleményformálásra használja fel.”

A hatósági eljárásban a médiaszolgáltató elismerte, hogy a hirdetés közzétételét a Fidesz püspökladányi szervezete rendelte meg, azaz egy politikai párt megrendelésére került adásba szerkesztésre, az érintett műsorszám tartalmát nem a médiaszolgáltató állította össze. A Médiatanács megállapította, hogy a közlemény egy politikai párt tevékenységének népszerűsítését szolgálta (még akkor is, ha ez csak közvetve, egy másik politikai párt rendezvényének kritikája, elítélése által történt meg), és a műsorszám fogalmi kritériumainak megfelelő módon, önálló egységként tették közzé. Kifejtette továbbá, hogy a Jobbik rendezvényétől való elhatárolódás ténye, az arról szóló vélemény közzététele önmagában még nem utalt egy adott tartalom politikai reklám jellegére, azonban a Fidesz helyi szervezete által beolvasott, és a médiaszolgáltató által közzétett, egyértelműen a politikai párt, illetve tevékenysége népszerűsítésének célzatával megjelenített tartalom – közzétételének módja és a párt általi megrendelés ténye miatt – egyértelműen túlmutatott a közönség tájékoztatásán. A közlemény meghaladta a hír- vagy általános tájékoztató műsorszám kereteit, ezért politikai reklámnak minősült, hiszen a politikai reklám megvalósulásához nem szükséges a párt támogatására, népszerűsítésére vonatkozó közvetlen felhívás. A műsorszám politikai reklámként értékelendő, amennyiben hatásával egy párt tevékenységének, céljainak, a róla alkotott képnek népszerűsítését szolgálja. A Médiatanács emellett megjegyezte azt is, hogy a közleményben foglalt tartalom kizárólag tájékoztató, informáló jelleggel, kiegyensúlyozott módon történő bemutatása egy politikai tájékoztató műsorszám vagy hírműsorszám keretei között, a médiaszolgáltató saját szerkesztésében jogszerűen megjelenhetett volna.

3.4. A termék megjelenítésre vonatkozó szabályok megsértése

A termék megjelenítés a klasszikus reklámoktól alapvetően abban különbözik, hogy a reklám-üzenet nem a szerkesztett műsortól elkülönítve, reklámblokkban, a reklámjelleg feltüntetésével jelenik meg, hanem úgy, hogy a népszerűsíteni kívánt termék beépül a műsorszámába; a produkció – a közönség számára is észlelhető módon – használja a terméket, ezáltal népszerűsíti [1788/2012. (X. 10.) sz. hat.].

A termék megjelenítés definíciójából, illetve a Médiatanács ajánlásában rögzítettekben kiindulva kijelenthető, hogy a termék megjelenítésre vonatkozó szabályok vizsgálatának elsődleges feltétele, hogy a médiaszolgáltató rendelkezzen a megrendelővel kötött megállapodással, amely az adott termék/szolgáltatás fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás fejében történő közzétételét rögzíti. Ezért a hatósági eljárásokban a Médiatanács az esetek többségében arra kötelezte a médiaszolgáltatót, hogy nyújtsa be a megfelelő dokumentumot. Erre jellemzően akkor került sor, ha a sugárzott tartalom alapján nem lehetett eldönteni, hogy a médiaszolgáltató miként kívánta közzétenni az adott tartalmat. A médiaszolgáltatók majd minden esetben benyújtották, illetve hivatkoztak az általuk kötött megállapodásra. A 384/2012. (II. 22.) sz. határozatban a Médiatanács a burkolt kereskedelmi közlemény közzétételét tiltó törvényi rendelkezés megsértését állapította meg, tekintettel arra, hogy a médiaszolgáltató a képernyőn jelezte, hogy a műsorszámában termék megjelenítést találhatók, azonban az eljárás során tagadta annak létét, és azt is, hogy ilyen tárgyú megállapodást kötött volna a megrendelővel. Ennek analógiájára felmerülhet kérdésként, hogy egy esetlegesen be nem nyújtott, illetve nem hivatkozott megállapodás esetén a kifogásolt tartalom minek minősül, tekintettel arra, hogy ebben az esetben a közzétett tartalom nem termék/szolgáltatás. A 384/2012. (II. 22.) sz. határozatban hozott döntést tekintve, szintén burkolt kereskedelmi közleményt, azon belül burkolt reklámot kellene megállapítani, de ennek lehetősége még nem merült fel a Médiatanács gyakorlatában.

A Médiatanács tehát a termék megjelenítésre vonatkozó megállapodások megléte, illetve hivatkozása után vizsgálta ténylegesen a termék megjelenítés szabályainak teljesülését, azaz azt, hogy a médiaszolgáltató a törvény további rendelkezéseinek megfelelően tette-e közzé a terméket. Érdemes megemlíteni azt is, hogy a jogalkalmazó a gyakorlatban ez idáig nem állapította meg az Mttv. 31. § (1) bek. a) pontjában rögzített rendelkezés megsértését, mivel az mint generálklauzula szól a médiaszolgáltató felelősségéről és szerkesztői függetlenségéről érintő befolyásolásáról, tehát kvázi a megrendelőre vonatkozó alapvető jelentőségű jogelvet fektet le, amely egy eljárás során külön ki nem kényszeríthető, hanem azt a Médiatanács a termék megjelenítés egyéb szabályai teljesülése vizsgálatának gyakorlása során juttatja érvényre.

3.4.1. A termék megjelenítés tényére történő felhívás elmulasztása

A médiaszolgáltatónak kötelessége a termék megjelenítést tartalmazó műsorszám esetén ennek tényére felhívni a nézők figyelmét. Ez a kötelezettség elsősorban a közönség tájékoztatását szolgálja, azonban a nézők és hallgatók a termék megjelenítés tényéről szóló informálása mellett fogyasztóvédelmi funkcióval is rendelkezik. A Médiatanács ajánlásában rögzítette, hogyan lehet tájékoztatni a közönséget termék megjelenítés tényéről, ugyanakkor elismerte

azt is, hogy a felhívás ezektől eltérő módon is megvalósulhat. A Médiatanács több határozatában is megállapította a vonatkozó rendelkezés megsértését, mert a médiaszolgáltatók egyáltalán nem jelezték a termékmegjelenítés tényét, vagy a műsorszám végéről, illetve annak megszakítása után történt folytatásakor mulasztották el a felhívást jelző szöveg közzétételét (l. a 2.1.4. pont alatti táblázatot).

A Médiatanács az 1330/2012. (VII. 18.) sz. végzésében megszüntette a korábban megindított hatósági eljárást, tekintettel arra, hogy azért nem jelent meg a termékmegjelenítés tényére figyelmeztető felhívás a vizsgált műsorszámot megszakító reklámot követően, mert a műsorszám nem tartalmazott termékmegjelenítést, de mindez csupán a műsorszám ismételt vizsgálata alkalmával állapították meg.

A Médiatanács – gyakorlata szerint – nem indít eljárást azokban az esetekben, amikor a műsorszámot követően megjelenik a tájékoztatás a termékmegjelenítés tényéről, de a műsorszám valójában nem tartalmaz termékmegjelenítést, azaz a műsorszámban nem szerepel olyan termék, szolgáltatás, védjegy stb., amely bármely gazdasági tevékenységet folytató természetes vagy jogi személyhez, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társasághoz köthető lenne. A médiaszolgáltatók előszeretettel alkalmazzák a termékmegjelenítésre történő felhívást akkor is, ha az a műsorszámban nem szerepel. A hatályban lévő törvényi szabályozás nem ad lehetőséget a Médiatanács számára, hogy számon kérje a médiaszolgáltatótól, ha olyan műsorszám kapcsán hívja fel a közönség figyelmét a termékmegjelenítés tényére, amelyben nem szerepel fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében megjelenített termék, illetve szolgáltatás. Ezekben az esetekben egyetlen médiaigazgatásra vonatkozó szabály megsértése sem állapítható meg, nagy valószínűséggel a médiaszolgáltatók is ezért, valamint a „biztonság kedvéért”, azaz az esetleges törvénytértés elkerülése érdekében teszik ki műsorszámuk során a termékmegjelenítésre történő figyelmeztetést. Ez az alkalmazás megtevesztő a közönség számára, hiszen téves tájékoztatást nyújt.

Ezekben az esetekben a Médiatanács nem vizsgálta azt sem, hogy a médiaszolgáltató szerepeltetett-e fizetés vagy hasonló ellenszolgáltatás ellenében közzétett terméket, szolgáltatást a műsorszámban, amelyekben a termékmegjelenítésre történő felhívást közzétette. A termékmegjelenítés lényege – a kereskedelmi közlemény fogalmából kiindulva – valamely cég, vállalkozás stb. árujának, szolgáltatásának, vagy arculatának közvetlen vagy közvetett népszerűsítése, ami ezekben az esetekben nem valósult meg – tekintettel arra, hogy az érintett műsorszámokban nem szerepelt olyan termék, szolgáltatás, amely bármely céghez, vállalkozáshoz köthető lenne –, így a termékmegjelenítés tényére történő felhívás értelmét veszítette.

3.4.2. A közvetlen felhívás megállapításának keretei

A Médiatanács az ajánlásában részletesen kifejtette, mit ért a törvényben rögzített „közvetlen felhívás” alatt („a termékmegjelenítést tartalmazó műsorszám nem hívhat fel közvetlenül áru megvásárlására vagy bérlésére, illetve szolgáltatás igénybevételére”). Így közvetlen felhívásnak minősül a termékmegjelenítés tárgyát képező árura vagy szolgáltatásra vonatkozó szándékos és egyértelmű – verbális vagy vizuális –, vásárlásra, népszerűsítésre, igénybevételre buzdító felszólítás, így különösen az alábbi információk műsorszámban történő közlése:

- a termék/szolgáltatás kereskedelmi elérhetőségének, árának közzététele;
- a termék/szolgáltatás tulajdonságainak, előnyeinek ismertetése;
- a termékkel/szolgáltatással kapcsolatos szlogen megjelenése;
- a termék/szolgáltatás reklámfilmjéből származó állítások említése.

Ugyanakkor nem tekinthető közvetlen felhívásnak az, ha tájékoztató, oktatási, kulturális, kritikai, fogyasztóvédelmi célzattal mutatják be a termék megjelenés tárgyát képező terméket vagy szolgáltatást a műsorszám témájához kapcsolódva.

A Médiatanács egyik határozatában kifejtette, hogy a termék megjelenítés jellegéből következik, hogy kereskedelmi magatartásra való felhívásnak csakis a pusztán említést vagy vizuális megjelenítést meghaladó közlések minősülhetnek. A jogalkotó szándéka szerint e közlések közül is csak azok sértik a fentebb idézett törvényhelyet, amelyek közvetlenül, direkt módon hívnak fel a megjelenített termék megvásárlására vagy szolgáltatás igénybevételére. Ez nem jelenti azt, hogy kizárólag nyílt, direkt felhívással valószínűsíthető meg a törvényhely megsértése. A Médiatanács a direkt felhíváson kívül közvetlen vásárlásra való felhívásnak tekinti azokat az eseteket is, amikor a műsorszám a termék megjelenítés tárgyát képező áru vagy szolgáltatás vonatkozásában olyan információk jelennek meg, amelyek a klasszikus reklámokra jellemző módon segítik elő az adott termék/szolgáltatás értékesítését, promotálják azokat. Ilyen információ többek között a kereskedelmi elérhetőség és ár közzététele, vagy a termék/szolgáltatás előnyeinek, tulajdonságainak ismertetése [1788/2012. (X. 10.) sz. hat.].

A Médiatanács a törvényi rendelkezés és az ajánlás vonatkozó rendelkezései alapján az 1808/2011. (XII. 7.) sz. határozatában a *Bumeráng* c. műsorszám elhangzott információk kapcsán állapította meg a törvénysértést. A műsorszám egy újonnan megnyitott Euronics áruházra vonatkozó információk hangzottak el: „észveszejtő árak vannak”; „állítólag valakik tényleg pontosan mondták, hogy a GPS-ben a Malomkő utca 5-ös az tényleg ide hozza őket”; „húszezer forintért beszámítják a ledobott tévéjét, ha most bemegy (...), ez egy ajánlat”.

A közvetlen felhívás az adott esetben nem kizárólag a „Jöjjenek vásárolni a ma megnyílt Euronics áruházba!” felszólítással valósulhatott meg, hanem ennek minősült minden olyan információ, ami nem közvetett, azaz burkolt, rejtett, célzásszerű módon, hanem a reklámokra jellemzően, nyíltan, közvetlenül segítette elő a vásárlást/igénybevételt. Egy áruház esetében ilyen az akciók említése, ami a vizsgált műsorrészben kétszer is megtörtént: először az egyik műsorvezető jelentette ki, hogy „észveszejtő árak vannak”, másodszor pedig egy konkrét, régi televíziókészülékek beszámítására vonatkozó ajánlat hangzott el. Az áruház elérhetőségének GPS koordináták szerinti megadása, elmagyarázása is meghaladta a helyszín megjelöléséhez szükséges információ szintjét. A megjelölt információkkal, azok közlésének módjával a médiaszolgáltató összességében ugyanazt a hatást érte el, mintha felszólította volna a közönséget, hogy jöjjen a megnevezett áruházba vásárolni.

Egy másik esetben a Rádió 1 adón a műsorvezető többször is adásba kapcsolta kollégáját, aki a stúdió kívülről, egy üzletből jelentkezett be. A rádió hallható kívánságműsorban egy újonnan megnyílt bolt vásárlói kérhették és küldhették a dalokat. Az adás közben a természetes beszélgetés látszatát keltve a termék megjelenítés jogszerű kereteit túllépő információk hangzottak el. A médiaszolgáltató a termék megjelenítést úgy próbálta megvalósítani, hogy a műsorvezetők a műsorszám többször közölték a bejelentkezés helyszínét („a Tezenis új, Váci utca 2. szám alatti üzlete”), azonban ezt olyan többletinformációnak megfelelő

megnevezéssel – a pontos kereskedelmi elérhetőség megjelölésével – tették, amellyel a médiaszolgáltató áru megvásárlását/szolgáltatás igénybevételét elősegítő, promóciós jellegű felszólítást valósított meg. A műsorvezetők a pontos cím hangsúlyozásával a Tezenis új üzletébe invitálták a hallgatókat, ezáltal a médiaszolgáltató olyan üzenetet közvetített a közönség felé, amely közvetlenül áru megvásárlására/szolgáltatás igénybevételére hívta fel őket [1809/2011. (XII. 7.) sz. hat.].

Az *Összeesküvők* c. műsorszám egyik epizódjában bemutatott jelenetek „főszereplője” a *Blikk Nők Konyha* c. magazin volt. A műsorszám felütésében az egyik anyósjelölt a következőket mondta: „Akkor odaadom ezt a fantasztikus újságot közszemlére, ami a *Blikk* (...) *Konyhája*”. Ezt követően a menyasszony-jelöltekből álló csapatok tetszőlegesen kiválaszthattak az újságból egy sütemény receptet, illetve el is készítették azt. A további jelenetekben a nézők a sütemények elkészítésének egyes fázisait láthatták, a receptet tartalmazó újság ekkor több alkalommal is feltűnt a műsorban, a szereplők gyakran bele-bele néztek. A jelenetsor végén az anyósok egyfajta zsűriként értékelték a menyasszony-jelöltek kreativitását, és dicsérték az elkészült süteményeket.

A több alkalommal megjelenített magazin legfrissebb számának címlapján jól olvasható volt a fogyasztói ár („csak 195 Ft”) és a tartalom gazdagságára utaló információ („65 recept”). A képernyőn megjelenő magazin az októberi, azaz akkor a legfrissebb szám volt. Az előbbieket olyan többletinformációknak tekinthetők, amelyek szándékos közlése alkalmas volt a termék népszerűsítésére. A reklá mértékű információk vizuális megjelenítése az újság megvásárlására buzdíthatta a nézőket. A Médiatanács megállapította, hogy miután a műsor szereplői az újságot elvileg arra használták fel, hogy az abban szereplő receptek segítségével süteményeket készítsenek, a gyakorlatban a termék címlapjának többszöri, jól olvasható, közeli – egyébként nélkülözhető – bemutatása az azokon szereplő információk közlésével, annak népszerűsítését szolgálta. A Médiatanács határozatában hangsúlyozta, hogy a médiaszolgáltatónak kötelessége olyan helyzeteket teremteni, műsorát olyan módon szerkeszteni, hogy azáltal a törvényi előírásokat maradéktalanul betartsa. Álláspontja szerint a médiaszolgáltató akkor járt volna el helyesen, ha a címlapon szereplő információk többszöri, direkt bemutatását mellőzi [111/2012. (I. 18.) sz. hat.].

A fent említett határozat bírósági felülvizsgálata során a Fővárosi Törvényszék – nem jogerős – ítéletében megállapította, hogy a médiaszolgáltató nem sértette meg az Mttv. 31. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt rendelkezést. A bíróság a hivatkozott rendelkezés nyelvtani értelmezése alapján rögzítette a következőket:

„a jogalkotó e szakaszban akként rendelkezett, hogy a termék megjelenítést tartalmazó műsorszámok nem hívhatnak fel közvetlenül áru megvásárlására, bérlésére, illetve szolgáltatás igénybevételére. A jogszabály által használt felhívás fogalom a nyelvtani jelentése alapján megállapíthatóan csakis verbális lehet, továbbá a felhívásnak a jogszabály előírása alapján közvetlennek is kell lennie” (Fővárosi Törvényszék 24.K.31.056/2012/3. sz. ítélete, 5. old.).

A bíróság álláspontja szerint a Médiatanács a határozatában közvetlen felhívásként a reklá mértékű információk vizuális megjelenítését értékelte, továbbá a felhívás közvetlensége sem volt megállapítható, mert a vizuális megjelenítés közvetlenül nem hívott fel áru megvásárlására, bérlésére, illetve szolgáltatás igénybevételére, hanem a termék népszerűsítésére volt alkal-

mas, ezáltal buzdíthatta az újság megvásárlására a nézőket. A bíróság szerint a vizuális megjelenítés közvetlen felhívásnak semmiképp sem volt értékelhető, mert az csak közvetett volt.

A bíróság az ítéletében rámutatott továbbá arra is, hogy a jogszabály taxatív tartalmaz felsorolást a felhívás tárgyára nézve, ezért a termék más módon történő, általában vett népszerűsítése – ahogy a Médiatanács a határozatában megállapította – nem valósíthatja meg a jogszabály által tiltott közvetlen felhívást.

A Médiatanács döntése és a bíróság ítélete közötti különbség a jogszabály eltérő értelmezéséből ered. A hatóság az Mttv. 31. § (1) bek. b) pontjában foglalt rendelkezést nem szó szerint, illetve a nyelvtani jelentés szerint értelmezi, hanem a jogszabály vonatkozó rendelkezéseire komplexen tekint. A termék megjelenítés ugyanúgy a kereskedelmi közlemény egyik fajtája, ahogy a klasszikus reklám, azonban a bennük rejlő népszerűsítés különböző, jelentésük más és más. A termék megjelenítés célja az, hogy a műsorszám dramaturgiaiailag illeszkedő termék megjelenjen, a közönség szeme elé kerüljön, tudatába beivódjon, azonban ezzel ki is meríti a hozzá kapcsolódó népszerűsítés fogalmát. Tehát a termék megjelenítés – a klasszikus reklám mellett – egy további lehetőséget biztosít egy termék, szolgáltatás népszerűsítésének, azonban csak bizonyos keretek között. Ezt a keretet állítja fel többek között az Mttv. 31. § (1) bek. b) pontjában foglalt rendelkezés is. A termék megjelenítés során használt eszközök által sugárzott üzenet azonban nem érheti el a reklám mértékét, azaz nem mozdíthatja elő a termék vásárlására, illetve szolgáltatás igénybevételére irányuló szándékot. Ha komplexen tekintünk a jogszabályi rendelkezésekre, akár azt is mondhatjuk, hogy az Mttv. 31. § (1) bek. b) és c) pontjában foglalt rendelkezés azt hivatott szolgálni, hogy a termék megjelenítés ne csapjon át burkolt reklámba. A vizsgálat tárgyát képező adásban a *Blikk Nők Konyhája* c. újság olyan mértékben került előtérbe, ami már – ahogy a bíróság is mondta – reklámmértékű volt, azaz túllépte a termék megjelenítés kereteit. Érdekes kérdést vetnek fel a bíróság ítéletében foglaltak, hiszen ha a közvetlen felhívásra vonatkozó rendelkezést csupán szó szerinti értelmében tekintjük megvalósíthatónak, akkor nem sorolható egyik kategóriába sem az a magatartás, amely sem az indokolatlan hangsúlyra, sem a közvetlen felhívásra vonatkozó rendelkezés – ezen értelmezés szerint – megsértését nem valósítja meg, de a termék megjelenítés hagyományos szerepén túlmutat, és reklám jellegű tartalommal bír. Ezt tovább gondolva, a bíróság ez irányú szűkítő értelmezése könnyen joghézagot teremthet.

A Médiatanács a 821/2012. (V. 2.) sz. határozatában a közvetlen felhívás klasszikus esete kapcsán állapította meg a törvénysértést. A *Born to be wild* c. műsorszám végén a műsorvezető a magazint lapozgatva így köszönt el a nézőktől: „A *Wild* magazin második műsorát láttátok itt, a Rock Tévéen, ha megnéztétek az adást, ne habozzatok az újságot is elolvasni!”.

A *Való Világ* 5. c. műsorszám egyik epizódjában a médiaszolgáltató a Chevrolet különböző modelljeinek a bemutatására összesen 9 perc 45 másodpercnyi műsoridőt fordított. A jelenetek fókuszában a Chevrolet, illetve személyautói álltak, vizuális és verbális értelemben egyaránt. Az autók a képeken számtalan szögből, kívül és belül, a márkajellel együtt voltak láthatók, a villalások pedig többször megemlítették az egyes típusok nevét.

A Médiatanács megállapította, hogy a tesztvezetés és az autók villabeli értékelése alkalmat kínált arra, hogy „civiliek” hétköznapi nyelven említsék meg az összes terméktulajdonságot, amelyek a nézők érdeklődését is felkeltheti az autóújdonságok iránt. A Chevrolet modelljeinek részletes bemutatása meghaladta a nyeremények pusztá megjelenítését. Az autók kipróbálása után a játékosok beszámolóik alkalmasak voltak a nézői figyelem felkeltésére, a sze-

mélygépkocsik népszerűsítésére. A megjelenített termékek a közönség számára egyértelműen beazonosíthatók voltak. A Médiatanács – a médiaszolgáltató nyilatkozatában előadottakra tekintettel – kifejtette, hogy a játékosok „felszabadultsága”, miután a médiaszolgáltató egy előre megszerkesztett tartalmat tett közzé, nem indokolhatja a Chevrolet autóinak a termékmegjelenítés szabályain túlerjeszkedő, a pusztán megjelenítésen túlmutató bemutatását. A hétköznapi nyelven megfogalmazott terméktulajdonságok a nézők figyelmét a Chevrolet autókra irányították (pl. „Amikor így nézegettem az autókat, nézegettem az ajtót, a kormányt, hogy szervó, meg elektromos ablakok (...) annyira extrás, hogy az valami eszméletlen!” ; „Hú, ebbe’ van lóerő, ebbe’ a kisautóba’, az tuti (...) érzed, hogy húz?”; Egy kis vaddisznó ez a kisautó!”; „Milyen érdekes, egyszer megnyomod, és lemegy teljesen az ablak!”; „Ezzel a kisautóval úgy pikk-pakk úgy kielőzől, mész, nem kell totózáni, fürge kis autó!”; „Lehet, ebbe kétezres motor van. Áááá, itt okoskodok, hogy 1.4-es (...) micsoda hangja van!”; „Ebbe biztos ott van oldalt a tempomat is, kell lennie benne tempomatnak is!”; „A Cruze az inkább ilyen családiasabb. Én azt mondom, hogy inkább azt az Orlandót választanám, olyan családi autó, jó nagy...”; „Én azért választom ezt a Chevrolet Orlandót, mert a család miatt, a gyerekek miatt, hátul nagyon nagy pakoló rész van benne, belefér bármilyen babakocsi (...) vásárolni lehet vele, az egy tipikus családi autó”). Az összeállítás egyértelműen a Chevrolet autóinak népszerűsítését célozta, és alkalmas volt arra, hogy a bemutatott termékek megvásárlására ösztönözze a közönséget [972/2012. (V. 23.) sz. hat.].

A Médiatanács a *Több, mint testőr* c. műsorszámában elhangzott információkat szintén közvetlen felhívásnak minősítette. A műsorszám – alább ismertetett – egyik szegmensében, egy életmód-szakértő vezetésével a GreenPan márkájú edényben készült étel készítését láthatták a nézők. A GreenPan logó a szegmens ideje alatt – különböző formákban – látható volt: az életmód-szakértő neve alatt szerepelt a GreenPan megjelölés, a műsorvezető GreenPan logóval díszített kötényben, illetve kesztyűben jelent meg, valamint ugyanez a márkanév volt látható a főzéshez használt serpenyőn is. A bemutatott termék az előbbieket miatt egyértelműen beazonosítható volt. Az összeállítás túlmutatott a termékmegjelenítés rendeltetésén, a vizsgált műsor rész kereskedelmi célzatú „termékbemutatót” tartalmazott. A beszélgetésben ismertették a GreenPan serpenyő kedvező tulajdonságait („tapadásmentes”; „a kerámia bevonatos edényben pár csepp olajjal ízletes étel készíthető”; „költséghatékony”; „nem szennyezi a környezetet”). Az elhangzott termék-tulajdonságok, a serpenyő előnyeinek ismertetése alkalmasak lehettek a nézői figyelem felkeltésére, a GreenPan serpenyő népszerűsítésére. A képi információ megerősíthette a nézőket abban, hogy „egészséges” étel készíthető a GreenPan serpenyőben. A határozatban a Médiatanács megjegyezte, hogy a közvetlen vásárlásra vagy igénybevitelre való felhívás olyan információ együttes közlésével is megvalósulhat, amely a klasszikus reklámokra jellemző módon segíti elő az adott termék értékesítését, és a vizsgált esetben ilyen vásárlásra felhívó információk a serpenyő kedvező tulajdonságai voltak [1541/2012. (VIII. 29.) sz. hat.].

A Médiatanács egyik eljárásában az *Update Konyha* c. műsorszám több adása kapcsán vizsgálta a termékmegjelenítés jogszerű alkalmazásának teljesülését. A vizsgált adásokban a szakács a műsorvezető közreműködésével egy-egy „update” étel alapanyagait és elkészítésének módját szemléltetette. A vizsgált adások második része abból állt, hogy a műsorvezető bemutatta a műsorszámában megjelenített terméket (vércukorszintmérő-készülék) és használataát vagy a termékhez tartozó tesztfüzetet és annak kitöltési módját. A Médiatanács közvetlen

vásárlásra való felhívásnak tekintette a készülék működésének bemutatását, tulajdonságainak ismertetését. A „nagyon egyszerűen”; „szinte bármilyen fájdalom nélkül”; „több hétig, több alkalommal vissza tudjuk nézni” fordulatok az Accu-Check Active Kit. vércukorszintmérő-készülék előnyös tulajdonságaira utaltak. A közönség vásárlásra való felhívását valósították meg továbbá a vércukor-görbe előállítására vonatkozó, lényegében a készülék egyik tartozékát bemutató instrukciók. A Médiatanács valamennyi adással kapcsolatban megállapította, hogy a műsorvezető dicsérő hangon szólt a bemutatott termékről, és a közönséget annak rendszeres használatára buzdította; valójában termékbemutatót tartott, amelynek során csak az árat és a kereskedelmi elérhetőséget nem említette meg. A termék megjelenítése nem csupán messze meghaladta az említés vagy megjelenés szintjét, hanem az idézett információkkal a médiaszolgáltató a termék promotálását is megvalósította, azaz közvetlenül vásárlásra, igénybevételre hívta fel a közönséget.

Ugyanebben az eljárásban a *Babavilág* és a *Babapercek* c. műsorszámok egy-egy adását is a vizsgálták, amelyek egy-egy szegmense a csecsemőkori hasfájásról szólt. A műsorrész elején a narrátor és egy édesanya ismertették a hasfájásra utaló tüneteket és a panaszt kiváltó okokat, ezt követően megérkezett a védőnő, aki az édesanyával beszélgetett. A műsorrészben kétszer megjelent az Infacol szuszpenzió. A Médiatanács megállapította, hogy a téma kifejtése során a médiaszolgáltató olyan információegyüttest közölt a műsorszámában jól felismerhető termékről, amely kimeríti a közvetlen vásárlásra való felhívást. A szegmensben elhangzó állítások – „véletlenül sem árt a picinek”; „hatékony megoldás”; „a gyerekek szeretik az ízét”; „pár hetes kortól adható”, továbbá a hatásmechanizmus, valamint a hatóanyag nevének és előnyeinek ismertetése – a megjelenített termék pozitív tulajdonságait, előnyeit foglalták össze, a szakértő (védőnő) szerepeltetése pedig referenciát jelentett a terméknek. A termékismertető elején a közönség először azt láthatta, ahogyan a védőnő kiveszi a szuszpenziót a dobozából, majd egy vágás következett, és a következő kép már egészen közelről mutatta a dobozt, így a közönség számára félreérthetetlen volt, hogy mely termékre vonatkoznak a fentebb idézett superlatívuszok („véletlenül sem árt a kicsinek”; „hatékony megoldás”; „finom”). A készítmény neve nem hangzott el, de a Médiatanács a verbális és vizuális megjelenítést egyenértékűnek ítélte meg ebben az esetben. Mindemellett hangsúlyozta, hogy a médiaszolgáltató nem hivatkozhat általános tájékoztatásra pusztán azon az alapon, hogy nem mondta be az ismertetett termék nevét, amelyet azonban többször és közeli képen is megjelenített.

A *Babavilág* c. műsorszám egy másik adásának „Babakonyha” elnevezésű szegmensében a csecsemőknek ajánlott tejitalokról volt szó. A Médiatanács által aggályosnak talált információkból a Milumil gyerekeit előnyös tulajdonságait, összetevőit ismertető termékbemutató állt össze [„a tehéntejet érdemes mellőzni a gyermekek étrendjéből egészen hároméves korig”; „van más megoldás helyette”; „Erre vannak kitalálva a tejitalok, amelyek tejalapúak [láttni lehetett a dobozokat a gyógyszerész háta mögött és kezében] és sok mindent tartalmaznak, ami kell a babának. Vitaminokat, megfelelő fehérjét, viszont nincs benne a tejnek az allergizáló komponensei, ezért ezt nyugodt szívvel tudjuk ajánlani minden egy és három év közötti babának”; „A tejalapú italokat a gyerekek szervezete könnyebben le tudja bontani, mint a tehéntejet és vitamintartalmuknál fogva előnyösebbek”; „Ezek úgy vannak kitalálva (...), hogy fél literben van meg az az ásványi anyag és vitamin mennyiség, amennyi egy ennyi idős gyermeknek szükséges”]. A vizsgált szegmens utolsó része pedig a reklámfilmek dramaturgiáját követte: didaktikus volt, és nem hagyott más következtetést a közönség számára, mint

hogyan a megjelenített termék a megfelelő megoldás a tejpotlásra a csecsemők és kisgyermek számára, érdemes megvásárolni.

Narrátor: „Peti most fog először tejitalt kóstolni. Mariann segít kibontani a dobozt [jó látható a Milumil doboza], hogy ezután Petivel együtt készíthessék el a tejitalt. A kisfiú ki-méri az adagot, anya tölti a vizet, kevés kavargatás, majd nagyokat kortyol. Még a bajusza is tejes lesz, úgy néz ki, ízlik. No, Mariann, vajon megfogadja a gyógyszerész javaslatát?” Anyuka: „Szerintem igen, mert ebben végül is nincs igazán tej, tehát ilyen módosított, és szereti. Akkor miért ne?” A szegmensben elhangzott információk, továbbá az utolsó rész – amelyben a kisfiú kipróbálta a tejitalt, ízlett neki, majd a narrátor kérdésére az anyuka megerősítette, hogy a jövőben ezt a terméket fogják használni – közvetlen vásárlásra felhívást valósított meg.

A Médiatanács a törvénysértést megvalósító mozzanatnak tekintette, hogy a terméket ismertető jelenetet olyan gyógyszerárban vették fel, ahol a gyógyszerész mögötti polcokon kizárólag Milumil gyermekitalok voltak láthatók, továbbá az „erre vannak kitalálva a tejitalok” fordulat elhangzásakor egészen közelről mutatta a kamera a gyógyszerész keze alatt lévő dobozt. A gyógyszerár berendezésével kapcsolatban egyértelműen megállapítható, hogy nem életszerű, az elhangzott ismertető nem köthető a megjelenített termékhez. A műsorszám elemzése során az is megállapítást nyert, hogy az utolsó részben kétszer is olvashatóan látható volt a doboz felirata, illetve ezt megelőzően azt láthatták a nézők, amint egy anyuka felbontja a Milumilt, hogy tejitalt adjon a gyermekének.

A fenti műsorszámok tartalmi elemzése során egyértelműen megállapítható, hogy nem következett a műsorszámok jellegéből egy-egy termék fentiek szerinti, részletes, ám kizárólag az előnyös tulajdonságokat említő bemutatása. A bemutatások nem tájékoztató, sokkal inkább reklámjellegűek voltak. A médiaszolgáltató öncélúan értelmezte a közösen kialakított szabályokat, amikor valamennyi „szórakoztatva informáló” és kétségtelenül hasznos ismereteket átadó műsorát a fenti kategóriába sorolta. Ezen értelmezés szerint bármilyen gyógyhatású készítmény, otthon használható orvosi eszköz stb. reklámjellegű bemutatása „tájékoztató jellegűnek” minősülhetne [1788/2012. (X. 10.) sz. hat.].

A Médiatanács a *Nagytakarítás* c. műsorszám több adása kapcsán állapította meg, hogy az abban használt Cif és Domestos termékek médiaszolgáltató általi megjelenítése vásárlásra ösztönző hatás kiváltására is alkalmas volt. A nézők figyelmének felkeltését és vásárlásra ösztönzését azzal érték el a vizsgált műsorszámok, hogy az érintett termékeket használat közben, a kedvező tulajdonságaikat (rendkívüli hatásukat, könnyű alkalmazhatóságukat) hangsúlyozva mutatták be.

Az 1951/2012. (XI. 7.) sz. határozat szerint a vizsgált műsorszámok célja a figyelemfelhívás volt a tiszta (ezért egészséges) otthoni környezet kialakításának fontosságára, így a műsorok támogatóiként olyan cégek sorakoztak fel, amelyek tevékenysége és/vagy termékei összefüggenek a háztartási higiéniaiával. Másfelől a műsorszámok kizárólag edukációs marketing célokat szolgáltak, amelyet a médiaszolgáltató a szponzoráció és a termék megjelenítés, illetve a műsormegszakítókban felbukkanó klasszikus direkt reklámokkal és a reklámjáték (nyeremény: Domestos és Cif termékek) alkalmazásával ért el. Ebben a megközelítésben a produkció az Unilever Kft. saját terméke volt, amelyben szórakoztató, ám konkrét formában kerültek integrálásra a cég márkái, a program fő célja pedig a húsz éves Domestos és Cif márkák portfóliójának felvonultatása, használatuk bemutatása, illetve e márkákhoz köthető háztartási praktikák elterjesztése volt.

A vizsgált műsorszámokban a Cif és a Domestos termékek rendkívül hangsúlyosan jelennek meg, míg a többi támogató és/vagy terméke (pl. Kärcher takarítógép, Platinum falfesték, tisztítóeszközök, illetve a takarítócég a New Port Royal Kft.) visszafogottabb mértékben szerepelt. Az összeállítások valójában az Unilever Kft. márkáinak termékbemutatói voltak, amelyeket a műsorvezetők közreműködésével valósítottak meg.

A használat közben, a lakás különböző pontjain, valamint az áruházi polcokon megjelenített termékek a közönség számára egyértelműen beazonosíthatók voltak. A médiaszolgáltató által általánosnak minősített tulajdonságok – a termékek gyakori és jól látható használata/bemutatása folytán – minden esetben a konkrét termékekhez kapcsolódtak. A bemutatott képsorok azt a benyomást kelthették a nézőkben, hogy ezen termékek használatával bármilyen makacs szennyeződés könnyedén eltávolítható. A műsorszámban alkalmazott megjelenítési mód alkalmas volt arra, hogy a nézőket a Cif és Domestos termékek vásárlására ösztönözze.

Összességében elmondható a fenti döntés(ek) kapcsán, hogy az összeállítások túlmutattak a termékmegjelenítés rendeltetésén, a vizsgált műsorok kereskedelmi célzatú termékbemutatót tartalmaztak. A vizsgált műsorszámok tartalmi elemzése során egyértelműen megállapítható volt, hogy a műsorszámok jellege nem indokolta egy-egy termék gyakori, részletes, előnyös tulajdonságokat említő bemutatását, azok nem tájékoztató, sokkal inkább reklámjellegűek voltak.

3.4.3. Az indokolatlan hangsúly megállapításának keretei

Az Mttv. a termékmegjelenítés szabályait rögzítő rendelkezései között meghatározza, hogy a termékmegjelenítést tartalmazó műsorszámok nem adhatnak a műsor tartalmából egyébként nem következő, indokolatlan hangsúlyt a megjelenített terméknek. A Médiatanács ajánlásában fejtette ki, mely esetekben indokolatlanul hangsúlyos a termék műsorszámban történő közzététele: különösen abban az esetben állapítható meg, ha az áru vagy szolgáltatás, vagy az arra történő utalás, illetve ezek védjegye dramaturgiailag nem a cselekménysorba illeszkedően jelenik a műsorszámban vagy a műsorfolyamban.

A megjelenés intenzitásának vizsgálata kizárólag egyedi ügyekben, a vizsgált műsorszám típusának, jellegének figyelembevételével mellett történhet, amely során a műsorszám tartalmából kiindulva dönthető el, hogy az adott termék megjelenése dramaturgiailag mennyiben indokolt, életszerű, mennyiben illeszkedik a műsorszám tartalmához.

Az indokolatlan mértékű hangsúly megítélését különösen a megjelenítés gyakorisága és a megjelenítésnek a műsorszám hosszához, jellegéhez viszonyított volumene befolyásolja. A termék indokolatlanul hangsúlyos megjelenítésének megállapításakor a Médiatanács a műsorszám tartalmát, jellegét vizsgálja; azt mérlegeli, hogy a műsorszám alapinformációjához, témájához képest szerkesztői szempontból indokolt módon és mértékben szerepelt-e a termék vagy szolgáltatás a programban.

A Médiatanács 1043/2011. (VII. 19.) sz. határozatában megállapított törvénysértés alapján a *Neked Való* c. műsorszámban elhangzott párbeszéd szolgált. A műsorszámban a meghívott vendéggel folytatott beszélgetésben a következők hangzottak el: „Nem is tudtam, hogy a Superman is kóházik. Na mindegy, valamitől repülni kell, nem? De élő adásban kóházni!”. Majd ezt követően a meghívott vendég elvette a műsorvezető pohara mellől a műsorszám

alatt végig a pulton tartott kólásüveget – amelyről tisztán kivehető volt, hogy Coca-Cola – és beleivott. A Coca-Cola termékei jól felismerhetőek egyedi formatervezésű palackjairól. A Médiatanács megállapította, hogy a médiaszolgáltató „túlterjeszkedett” a termék megjelenítésről szóló törvényhely keretein, és a műsorban egy közismert rajzfilmhős jelmezébe öltöztetett statisztával direkt módon, a természetesség látszatát keltve reklámozta a Coca-Colát, miközben a kifogásolt jelenetnek semmilyen dramaturgiai szerepe nem volt, tehát a műsorban történtek bemutatása mellett nem volt indokolt sem a Coca-Cola megköstölése, sem az azzal kapcsolatban elhangzottak. Indokolatlanul hangsúlyos a megjelenítés abban az esetben, ha a termék az átlagos néző számára egyértelműen azonosítható, ezért a Médiatanács megállapította, hogy a műsor témája szempontjából nélkülözhető és indokolatlan információk kerültek közreadásra, amellyel a tévézők figyelmét egyértelműen a Coca-Cola felé irányították.

Az 1257/2011. (IX. 21.) sz. határozatban a Médiatanács az *Aktív* c. műsorszám kapcsán állapította meg az indokolatlan hangsúly megvalósulását. A műsorszám harmadik, a „Várkonyi új munkája” c. szegmense szerint Várkonyi Andrea, a TV2 *Tények* c. hírműsorának műsorvezetője egy napra „az első számú bulvár napilap”, a *Blikk* főszerkesztőjének állt. A beszámolóban a nőnapj számot előkészítő szerkesztőségi ülésből, az újságszerkesztés folyamatából kaptak a nézők ízelítőt. Az összeállításban – jól láthatóan – megjelent a *Blikk* logója és maga a napilap is. Miközben a háttérben a *Blikk* logója volt látható, a következő hangzott el: „most viszont bulvár főszerkesztővé avanszált, mint ilyen, először az irodájával, na és persze a székével ismerkedett”. A műsorszám folytatásában Magyarország legnézettebb hírműsorának nevezték a *Tényeket*, majd Várkonyiról beszélve jelezték, hogy „hihetetlen profizmussal vágott bele a munkába első értekezletén, amitől a holnapi *Blikk* igazán nőies lesz.” Később a műsorvezető hozzátette, hogy „a holnapi számban Várkonyi Andreának köszönhetően sokkal több lesz a nő, elvégre is nőnap lesz, így ha egy napra is, de más és máshogy szerkesztette a holnapi lapot.”

A műsorvezető tehát a vizsgált szegmens felvezetőjében „az ország első számú bulvár napilapjának” nevezte a 2 perc 45 másodperces bejátszásban két alkalommal konkrétan megnevezett és képből négy alkalommal, összesen 21 másodpercben megjelenített újságot, azaz a *Blikket*. A Médiatanács álláspontja szerint az elhangzott kifejezés olyan reklámértékkel bír, a bejátszás tartalmához képest indokolatlanul megjelenő információ volt, amely a műsor tartalmából egyébként nem következő, indokolatlan hangsúlyt adott az összeállítás hosszához képest gyakran megjelenített terméknek (*Blikk* logó és újság), amelynek nőnapj számát a főszerkesztővé avanszált Várkonyi Andrea szerkesztette.

A Médiatanács a közvetlen felhívás mellett az indokolatlan hangsúlyra vonatkozó rendelkezés megsértését is megállapította az *Összeesküvők* c. műsorszám egyik epizódjában megjelenített termék kapcsán. A médiaszolgáltató a sütemények elkészítése során – a *Blikk Nők Konyhája* c. újság bemutatásával megbízott szereplő segítségével – indokolatlan hangsúlyt adott a megjelenített terméknek. A magazin (a legfrissebb szám címlapjának és az azokon szereplő információknak többszöri, jól látható megjelenítése), illetve az arra való utalás („Akkor odaadom ezt a fantasztikus újságot közszemlére, ami a *Blikk... Konyhája*”) dramaturgiailag nem a cselekménysorba illeszkedően jelent meg. Nem volt életszerű, azaz teljes mértékben indokolatlan volt például az a jelenet, amikor az elkészült süteményeket kóstolta az egyik anyósjelölt, miközben a másik az asztal mögött állt, és felsőteste előtt tartotta kimerevítve az

újság címlapját úgy, hogy azon minden információ olvasható volt. A termék szándékos elhelyezését mi sem bizonyítja jobban, minthogy az anyósjelölt ugyanolyan testhelyzetben állt anyóstársa mellett, mint a később bemutatott képsorokon, azonban az újság a kezében ekkor még nem szerepelt. Amennyiben a cselekménysorba illeszkedően jelent volna meg az újság, az annak használata – lapozgatása, valamelyik oldalon szereplő recept tanulmányozása – során lett volna inkább látható, azonban a műsorszámban ez a fajta bemutatás volt a legkevésbé jellemző. A termék nem egy, a süteménykészítés során használt eszközként tűnt fel, hanem fordítva, a sütés az újság szerepeltetése köré épült, annak eszköze volt. Az újság címlapjának mutogatása pedig nem segítette elő a sütemények elkészítését [111/2012. (I. 18.) sz. hat.].

A Médiatanács a *Laci bácsi konyhája* c. műsorszám vonatkozásában szintén megállapította a törvénytértést. A műsorszám „Borajánló” elnevezésű rovatában a műsorvezető felkérte Juhász Ádámot – aki a Juhász testvérek pincészete képviselőjeként érkezett –, hogy ajánljon bort a műsorban elkészített nagyváradai báránycsülökhöz („Kedves Ádikám, a pincészetek remek borát ajánljad a nézőknek!”). Juhász Ádám az általuk termelt és forgalmazott egri bikavért ajánlotta, részletezte a bor jellegzetességeit és az ételhez ízeiben és hangulatában illő képességeit. Eközben az egyik szereplő kitöltött egy pohár bort, amellyel egyidejűleg látható volt az ajánlott bor asztalra állított palackja is. A borajánlók sajátossága, hogy a borszakértő elmondja az ételhez ajánlott bor esetében annak jellegzetességeit, továbbá, hogy miért ajánlja fogyasztásra az adott étel kísérőjeként, és az miképpen teszi dominánssá annak ízeit. A műsorszám ezen elemei – amikor Juhász Ádám a borról beszélt, és közben a palackból kitöltöttek egy pohár bort – nem lépték túl a termék megjelenítés szabályos kereteit, azonban ezzel egyidejűleg, a borajánló vizsgált részének kezdetekor egy vágóképen, a kamera egy asztalon félkör alakban egymás mellé fektetett borokat pásztázott végig. A bevágott képen az egri bikavéren kívül a Juhász Pincészet egri merlot-ja is egyértelműen felismerhető volt. Az 513/2012. (III. 14.) sz. határozat rögzítette, hogy a termék megjelenítés ezen módja – a külön vágóképen hangsúlyosan megjelenített borok – nem illeszkedett dramaturgiailag/logikailag a cselekménybe/műsorszámába. A félkör alakban elhelyezett borok közül az egri bikavér és az egri merlot egy átlagos néző számára egyértelműen és félreérthetetlenül beazonosítható volt, a közönség a címkéjüket tisztán kivehette és olvashatta. A termékek ily módon történő megjelenítése szükségtelen volt, és nem következett a műsorszám tartalmából, felépítéséből. A termék a cselekménysorba illeszkedően jelent meg akkor, amikor Juhász Ádám a bor jellegzetességeiről beszélt, majd a palackból (a termékből) – amely az asztalra állítva is látható volt – kitöltöttek egy pohárral. A műsorszám, illetve a borajánló folytonosságába azonban egy külön vágókép beillesztése – amely a rendezetten elhelyezett borospalackokat és azok címkéit mutatta – a termék megjelenítés céljából dramaturgiailag indokolatlan volt, és túllépte annak kereteit.

A Médiatanács az 1541/2012. (VIII. 29.) sz. határozatában a közvetlen felhívás mellett az indokolatlan hangsúly törvényi tényállását is megvalósultnak tekintette a *Több, mint testőr* c. műsorszámában. Ezt azzal indokolta, hogy a vizsgált összeállítás a műsor tartalmából nem következő, indokolatlan hangsúlyt adott a megjelenített GreenPan terméknek, a médiaszolgáltató a terméket az összeállítás alatt mindvégig képernyőn tartotta. Azon túl, hogy a műsorvezető végig viselte a kötényt a serpenyő bemutatása során, az összeállítás elején a szakértő neve alatt is szerepeltették a „GreenPan” feliratot. A szegmens végén az elkészült étel tálalása során a műsorvezető egy „GreenPan” felirattal ellátott konyhai kesztyűt használt, amelyet a kamera

jól láthatóan, közléről mutatott meg. A médiaszolgáltató a téma feldolgozása során a terméket szerkesztőileg indokolatlan módon előtérbe helyezte, ezáltal a termék nem mint eszköz jelent meg az összeállításban, hanem az ételek elkészítése a serpenyő bemutatását szolgálta.

Az 1788/2012. (X. 10.) sz. médiatanácsi határozat szintén a közvetlen felhívás megvalósulása mellett állapította meg az indokolatlan hangsúly meglétét. A vizsgált műsorszámok második részében, ahol nagyjából 50 másodpercben a vércukorszint-mérésről volt szó, a közönség a műsorvezető melletti asztalon folyamatosan láthatta az Accu-Check Active Kit. vércukorszintmérő-készüléket (kibontva), illetve dobozát és tartozékait. A szegmens tartalmi vizsgálata során a Médiatanács megállapította, hogy a műsorrészek a készülék használatának, illetve a vércukorszint-értékelő táblázat kitöltésének bemutatása köré épültek, az elkészített – csökkentett szénhidráttartalmú, egészséges, *update* – étel elfogyasztása és a vércukorszint-emelkedés kapcsolatáról nem esett szó. A műsorszámok második része „termékbemutató” volt, amelyben a műsorszám alapinformációjához, tartalmához képest indokolatlan hangsúllyal szerepelt a megjelenített termék.

Az adások mintegy ötödében kizárólag a megjelenített termékről (és annak tartozékairól) volt szó úgy, hogy a médiaszolgáltató közben magát a terméket is – egy asztalra helyezve – folyamatosan képernyőn tartotta. Mindez a nézőben azt a benyomást kelthette, hogy a műsorszám – a termék megjelenítés jellegével, céljával ellentétben – nem beépítette, használta a terméket, hogy a megjelenítéssel egyben népszerűsítse is, hanem éppen fordítva, a műsorrész a termék megjelenítése, előtérbe helyezése érdekében jött létre. A Médiatanács megállapította, hogy a szerkesztői tartalom, a műsorszám logikus menete nem igényelte a terméknek a műsorrész teljes időtartama alatt történő képernyőn tartását és részletekbe menő bemutatását, ami egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a termék a műsorszám tartalmából nem következően, indokolatlanul hangsúlyosan jelent meg.

Ezt bizonyította a médiaszolgáltató által megküldött megállapodás is, amely nem csupán a termékmegjelenítésről, az érintett termékekről és a díjról rendelkezett, hanem meghatározta azt is, milyen módon szerepeljen a termék a műsorszámokban. Az előzőekből következően – mint ahogyan az már a műsorszám megtekintésekor is felmerül a nézőben –, az elemzett műsorrészek nem szerkesztői szempontból indokolt módon, hanem a hirdető akaratából és elképzelésének megfelelően, a termék bemutatása, és a használat fontosságának hangsúlyozása miatt jöttek létre.

Ugyanebben az eljárásban vizsgálat tárgya volt a *Babavilág* és a *Babapercek* c. műsorszám, amely egy-egy szegmense a csecsemőkori hasfájást kezelő Infacol szuszpenzió megjelenítése köré épült. Az egyik adásban a műsorrész tartalmához képest indokolatlanul hangsúlyosan jelent meg az elhelyezett termék, az Infacol szuszpenzió: a médiaszolgáltató osztott képernyőn megismételte a műsorrész azon elemét, amelyben a védőnő a közeli képen mutatott Infacol dobozát kinyitja, kiveszi a szuszpenziót és a csecsemő szájába adja a gyógyszert. Eközben a védőnő az osztott képernyő egy másik ablakában ismertette a hatóanyagot, és azt, hogyan fejti ki hatását a gyógyszer.

A Médiatanács megállapította, hogy az osztott képernyős megjelenítés szerkesztői szempontból indokolatlan volt, ugyanakkor azáltal, hogy közeli képen ismét megmutatta a terméket és az adagolásának módját is, kimondottan előtérbe helyezte, hangsúlyozta azt. A Médiatanács megállapította továbbá, hogy a termék vizuálisan két alkalommal három-három másodpercig jelent meg. A Médiatanács a második, osztott képernyős megjelenítést ítélte

a műsor tartalmából nem következő, indokolatlanul hangsúlyos megjelenítésnek. A Média-tanács határozatában azt is hangsúlyozta, hogy a szituáció (ti. egy csecsemő a hasfájását enyhítő gyógyszerert kap) valóban életszerű, azonban a termék nevének fentiek szerinti súlykolása túlmutatott a termék megjelenítés célján, ennél fogva a jogszerű termék megjelenítés keretein.

Ugyanebben az eljárásban vizsgált *Babavilág* c. műsorszám „Babakonyha” c. szegmense a Milumil gyermektápszer bemutatása köré épült. A termék indokolatlanul hangsúlyos bemutatását a Média-tanács elsősorban a gyógyszerteráiban felvett rész alapján állapította meg. A gyógyszerteráiki polcokon kizárólag a Milumil gyermektápszer dobozait láthatta a közönség, valamint az ismertetőt tartó gyógyszerész keze alatt is egy ugyanilyen dobozt lehetett látni, amit a Média-tanács a műsorszám tartalmából, az alapinformációból nem következő, indokolatlanul hangsúlyos megjelenítésként értékelte. Továbbá a Média-tanács megállapította, hogy szerkesztői szempontból az ital összetevőinek részletes ismertetését, előnyös tulajdonságainak bemutatását követő „kóstoló” rész is indokolatlanul helyezte előtérbe a terméket; a jelenet célja feltehetően a termék további képernyőn tartása, hangsúlyozása volt. A szegmens tartalmi elemzése során a Média-tanács megállapította, hogy az nem felhasználta a terméket, hanem a termék bemutatása köré épült, ami önmagában bizonyítja a szerkesztőileg nem igazolt, indokolatlanul hangsúlyos megjelenítést.

Az 1951/2012. (XI. 7.) sz. határozat a *Nagytakarítás* c. műsorszám vizsgálatának és az annak kapcsán lefolytatott eljárás eredményeként született meg. A Média-tanács a műsorszám vizsgált összeállításai kapcsán megállapította, hogy azok túlmutatottak a termék megjelenítés rendeltetésén, termékbemutatót tartalmaztak. Noha a műsorok témája a takarítás volt, a médiaszolgáltató a téma feldolgozása során az Unilever termékeket indokolatlan módon előtérbe helyezte. A takarítási folyamat az említett tisztítószer bemutatását szolgálta, azaz a támogató termékei nem pusztán eszközökként jelentek meg a műsorszámokban. A tisztítószer – gyakori és felismerhető – használatának megjelenítésén túl, azok vásárlásának a bemutatása, a lakás különböző pontjain történt elhelyezése is azt a célt szolgálta, hogy a termékeket a műsorszámokban képernyőn lehessen tartani, újra és újra be lehessen mutatni. Az előbbiekből következően a Domestos és Cif termékcsalád megjelenítése indokolatlanul hangsúlyosan valósult meg.

3.5. A támogatás szabályainak megsértése

A hatályos törvényi rendelkezések tehát – ahogy már fentebb, a támogatás régi és új szabályozásának összehasonlításakor kiderült – lehetőséget adnak a kereskedelmi közlemény két fajtájának, a termék megjelenítésnek és a támogatásnak ugyanazon műsorszám és ugyanazon termék, szolgáltatás vonatkozásában történő együttes alkalmazására, természetesen a rájuk vonatkozó szabályok egyidejű betartásával. A támogató terméke, védjegye stb. – a korábbi szabályozással ellentétben – megjelenhet a támogatott műsorszámokban is, azonban nem ösztönözhet, és nem hívhat fel a termék beszerzésére, illetve szolgáltatásának igénybevételére.

A Média-tanács az 1788/2012. (X. 10.) sz. határozatában az *Update Konyha*, valamint a *Babavilág* és a *Babapercek* c. műsorszámokhoz kapcsolódó támogatói üzeneteket találta törvénytörőnek. A médiaszolgáltató az *Update Konyha* c. műsorszám vizsgált adásainak elején támogatóként tüntette fel az Accu-Check Active Kit. vércukorszintmérő-készülék gyártóját, a Roche Magyar-

ország Kft.-t. A támogató megnevezése a következő szöveggel történt: „Partner a rendszeres vércukormérésben és a műsort támogatja az Accu-Check Active gyártója, a Roche Magyarországi Kft.”, miközben a képen a vércukorszintmérő-készülék, az ujjbegyszűrő toll és szív alakban elhelyezett zöldségek voltak láthatók, valamint a készülék és a gyártó neve lett feltüntetve.

A *Babavilág* és a *Babapercek* c. műsorszámok elején és végén támogatóként nevezte meg a médiaszolgáltató a Ceumed Kft.-t a következő szöveggel: „A *Babavilág* támogatója az Infacol szuszpenzió forgalmazója, a Ceumed”, miközben a képen az Infacol szuszpenzió jelent meg.

Az *Update Konyha* adásaiban nagyjából 50 másodpercben esett szó a termékről és tulajdonságairól, előnyeiről, valamint a műsorszám több módon – asztalra kihelyezve, használatát elmagyarázva – mutatta be az árut. A *Babavilág* és a *Babapercek* érintett műsorszegmensei a támogató termékének részletes bemutatása, ismertetése köré épültek.

A Médiatanács arra alapozta a döntését, hogy a műsorszámokban explicit utalás történt a műsorszám elején és/vagy végén támogatóként megnevezett gyártó/forgalmazó cég termékére, illetve a műsorszámokban megjelent termék és a támogató közötti közvetlen kapcsolat a műsorszámból a közönség számára egyértelműen kiderült, továbbá a műsorszám a termék megvásárlására ösztönözte a közönséget. A Médiatanács megállapította, hogy az „ösztönző hatást”, amely a bírói értelmezés szerint a figyelemfelhívással már megvalósul, valamennyi műsorszám esetében kiváltotta a bemutatás terjedelme és intenzitása is.

Az 1951/2012. (XI. 7.) sz. határozat az Unilever Kft. szponzorüzenetei kapcsán állapította meg a törvénysértést. A vizsgált esetekben a támogatói üzenet a műsorszámok előtt és befejezésekor, valamint a műsorok folyamán (pl. a kitakarított lakás bemutatása során) is számos alkalommal látható volt, a következő formákban: „A Nagytakarítást a Domestos és a Cif támogatja húsz év szakértelmével. Unilever Magyarország Kft.”; „A Nagytakarítást a Cif támogatja”; „A Nagytakarítást a Domestos támogatja”.

A Médiatanács megállapította, hogy a vizsgált műsorszámok az Unilever Kft. támogató termékeinek bemutatása köré épültek, az összeállítások során a támogató termékei (Cif és Domestos) mindvégig jelen voltak (használat, vásárlás közben vagy a lakás különböző pontjain elhelyezve), a termékek és a támogató közötti közvetlen kapcsolat a műsorszámokból a közönség számára egyértelműen kiderült, és a műsorszámok – a korábban, a közvetlen felhívás tárgyalása során felhozott példák alapján – a termékek megvásárlására ösztönözték a közönséget.

3.6. A reklámhangerősség vonatkozó rendelkezésének kapcsán megállapított törvénysértések

A reklámhangerővel kapcsolatos törvényi előírás megszületését egyrészt fogyasztóvédelmi igény, másrészt a nemzetközi gyakorlat szorgalmazta. A szóban forgó szabályozás szerint a reklám, a televíziós vásárlás és a műsorelőzetes, valamint a környező műsorszámok átlagos hangereje közötti megengedett eltérés 0 dB mértékűnek felel meg, azaz minden, a 0 dB-t meghaladó hangerősség-növekedés már sérti a törvény vonatkozó előírását. A médiatörvény ugyanakkor a „vagy a néző és hallgató által érzékelt” hangerő kitétel alkalmazásával mérlegelési lehetőséget biztosított a Médiatanácsnak arra, hogy az Mttv. 33. § (4) bekezdésében foglalt előírást kellően rugalmasan értelmezze. A Médiatanács a vonatkozó nemzetközi

gyakorlat tanulmányozását követően, irányadónak tekintve e körben az International Telecommunication Union (ITU) ajánlását (ITU-R BS.1770-2), valamint az amerikai egyesült államokbeli törvényi szabályozást, méltányosan és megengedően eljárva 3 dB-ben határozta meg az „átlagos” hangerő azon küszöbértékét, amelynél nagyobb hangerő különbség esetében nem teljesül az Mttv. 33. § (4) bekezdésében foglalt követelmény.

A műsorjelek hangosságának mérése kétszintű rendszerben történik, a hatóság először hatósági ellenőrzés keretében, utólagosan vizsgálja meg azokat, majd ezt követően kerül sor a már meglévő eredmények felülvizsgálatára, hitelesítésére. A hangerő-ugrások mérésének motorja a Humanoid névre keresztelt, a hatóság saját fejlesztésű számítógépes alkalmazása, amely virtuális hangosságmérő eszközökkel három óra leforgása alatt képes egy egész napos műsorfolyamot feldolgozni. A program új, 2011. szeptember hónaptól alkalmazott változata az AGB Nielsen Médiakutató Kft. műsorinformációira támaszkodva és azokat megjelenítve (kezdési és vége időpont, tartam, cím) folyamatosan jegyzi a programszegmensek átlagos hangerejét, az eredményeket napi eredmény fájlokba rögzíti. Az analízis során az egyes szegmensek különbségének vizsgálatára került sor, és a mérési rendszer kizárólag a 3 dB-nél nagyobb hangerősség eltéréseket rögzítette.

A hangosság drasztikus változásai a nézők és hallgatók számára zavaróak lehetnek, és ennek folyamatos változása a különféle hanganyagok lényegi, alapvető tulajdonságának következménye. A hangosság változásai egy komplex zeneművön belül, vagy például egy film hanganyagában a jelenetek közötti váltások során vagy jeleneten belül is dramaturgiailag indokolhatóan fordulnak elő, és ezek ebben a környezetben természetesen hatnak, semmiféle ellenérzést nem váltanak ki. Ugyanakkor sokkal feltűnőbb és zavaró, ha a különböző, egymástól elkülönülő műsorszámok hangossága között lényeges eltérés van. Ezek ellen a világ különböző pontjain részben az önszabályozás eszközeivel (BCAP etikai kódex), részben törvényi erővel (Egyesült Államok) lépnek fel. Ezen esetekben a végső érv és szempont mindig a zavaró hatás kiküszöbölése, ennek megfelelően olyan megfogalmazások szerepelnek a különféle szabályozásokban, hogy el kell kerülni az olyan mértékű eltéréseket, amelyeket a néző, vagy hallgató a televízió-, vagy rádiókészülék hangerőszabályozójával kénytelen korrigálni.

Az Egyesült Államokban 2010. december 5-én lépett érvénybe a reklámok hangerejét szabályzó törvény (CALM Act – Commercial Advertisement Loudness Mitigation Act), amely kimondja, hogy a reklámok átlagos hangossága nem haladhatja meg az azokat megelőző, illetve követő műsorszegmensek átlagos hangosságát. A szabályozás részleteinek kidolgozásával a Federal Communications Commissiont (FCC) bízta meg.

Ezzel kapcsolatban 2011. december 13-án léptették érvénybe az ATSC A/85:2011 jelű ajánlott gyakorlatot (Recommended Practice), amelynek betartására kötelezik a műsor-szolgáltatókat, és az attól való eltérést egy éves türelmi periódust követően, 2012. december 13-tól szankcionálják. Az ATSC A/85:2011 az Európában is elfogadott és nemzetközi mércének számító ITU-R BS.1770 ajánlás szerinti hangosság-mérési eljárást írja elő. Az ATSC A/85:2011 legfontosabb előírásai a következők:

- Az „E” jelű függelékben hangosság-szinteket és ezekkel jellemezhető „komfort” zónát határoz meg. Ezen belül maximum 2,4 dB-es hangosság-növekedést jelöl meg olyan küszöbértékként, amely jól észlelhető, de még éppen elfogadható.
- A dokumentum a különböző műsorszegmensek átlagos hangosságára vonatkozóan egyáltalán nem enged meg eltérést, azok azonos szintre hozását írja elő. Mivel a gyakorlat

ban ez nem kivitelezhető, az „E” függelék adataira hivatkozva 2 dB-es toleranciaküszöböt állapít meg, amelynél kisebb eltérések még nem járnak szankciókkal.

- A fentiekhez kapcsolódóan kikötésre került, hogy a meghatározott toleranciasávon belül sem lehetnek tendenciózus eltérések, azaz, ha a reklámok hangossága következetesen nagyobb, mint a körülvevő műsorszegmensnek hangossága, ez akkor sem fogadható el, ha az eltérések kisebbek a meghatározott 2 dB-es tűrésnél.

A Médiatanács által meghatározott, az átlagos hangerő 3 dB-es küszöbértéke az EBU-TECH 3343 ajánlás 4.1 pontjában javasolt műsorhangerősség-beállítási pontosságot (1 dB) és a méréseknél fellépő mérési bizonytalanságot is lényegesen meghaladja, valamint az ATSC A/85:2011 előírásaihoz képest is jóval enyhébb feltételeket szab.

A Médiatanács az első hatósági eljárások megindítása előtt, az új szabályozásra tekintettel fél éves türelmi időt biztosított a médiaszolgáltatóknak, miközben a honlapján nyilvánossá tette a műsorjelek hangosságával kapcsolatos vizsgálatokat, tapasztalatokat, eredményeket. Az első szankciók alkalmazását megelőzően pedig egyeztető tárgyalást folytatott le az érintett médiaszolgáltatókkal annak érdekében, hogy azok ténylegesen megismerjék a hatóság mérési metodikáját, és ennek megfelelően alakíthassák át a mérésnél alkalmazott rendszerüket.

A Médiatanács a fent bemutatott vizsgálati módszerre alapozva állapította meg számos műsor rész vonatkozásában, hogy a reklám, illetve a műsorelőzetes, valamint azok közzétételét akusztikus módon jelző figyelemfelhívás átlagos hangereje nagyobb volt, mint a környező műsorszámoké (l. a 2.1.6. pont alatt szereplő táblázatot). A Médiatanács kezdetben túlnyomó részben felhívás jogkövetkezményt alkalmazott a törvénytörő médiaszolgáltatókkal szemben, de az egyeztető tárgyalásokat követően elkövetett jogsértések miatt – a jogsértés súlyára tekintettel – már bírságot szabott ki.

4. Az NMHH Hivatalának gyakorlata

Az Mttv. kereskedelmi és egyéb közleményekkel kapcsolatos rendelkezéseinek felügyeletét a Médiatanács mellett – a Hatóság másik önálló hatáskörrel rendelkező szerve – a Hivatal látja el. A hatásköri szabályok (Mttv. 182–184. §-ok) taxatív felsorolják, hogy mely előírások betartását ellenőrzi a Médiatanács, és melyeket a Hivatal.

A Hivatal az új médiaszabályozás elmúlt két évében a hatáskörébe tartozó ügyeket tekintve legtöbbször az egy órában sugározható reklámok időtartamát meghatározó törvényi tényállás megsértését állapította meg (l. a 2.2.1. pont alatt szereplő táblázatot).

„A lineáris médiaszolgáltatásban közzétett reklámok időtartama egyetlen, egész órától egész óráig tartó időszakon belül sem haladhatja meg a tizenkét percet, beleértve az osztott képernyős reklámot, a virtuális reklámot, valamint – a (2) bekezdés e) pontban foglalt kivétel mellett – a más médiaszolgáltatás műsorszámainak népszerűsítését” [Mttv. 35. § (1) bek.].

Az új szabályozás a reklámidő számításának módját tekintve különbözik a Rttv.-beli szabályozástól, mert az egész órától egész óráig terjedő időszakot veszi figyelembe, ellentétben a korábbi számítással, amely a bármiként számított egy órát vette alapul.

A közszolgálati és a közösségi médiaszolgáltatásban közzétett reklám és televíziós vásárlás időtartamát meghatározó rendelkezés a számításának módján túl is változott az Rttv.-ben rögzített rendelkezéshez képest (l. a 2.2.2. pont alatt szereplő táblázatot):

„A közszolgálati médiaszolgáltató lineáris médiaszolgáltatásában közzétett reklám és televíziós vásárlás időtartama egyetlen egész órától egész óráig tartó időszakon belül sem haladhatja meg a nyolc percet, míg a közösségi médiaszolgáltatásban közzétett reklám és televíziós vásárlás időtartama egyetlen egész órától egész óráig tartó időszakon belül sem haladhatja meg a hat percet” [Mttv. 36. § (1) bek.].

A közszolgálati és a közösségi médiaszolgáltatásban közzétett műsorszámok reklámmal történő megszakítására vonatkozó – az általános szabályokkal ellentétes – szabályozást tekintve, a korábbi szabályozás továbbra is érvényben maradt.

„Közszolgálati és közösségi médiaszolgáltatásban reklám csak műsorszámok – összetett, több részből álló műsorszámokban az egyes műsorszámok – között, illetve műsorszámok előtt vagy után tehető közzé. A sport- és más olyan közvetítésekben, amelyekben természetes szünetek vannak, a reklám a részek között és a szünetekben is közzétehető” [Mttv. 36. § (3) bek.].

Az idézett rendelkezések alapján a közszolgálati és közösségi médiaszolgáltatásban főszabályként nem lehet reklámmal megszakítani a műsorszámokat. Az Mttv. mindössze két kivételt tesz: az összetett műsorszámokra és a több részből álló (sport- és más) közvetítésekre szűkíti a megszakítás lehetőségét. A Hivatal az elmúlt két évben két határozatában állapította meg a fent említett rendelkezés megsértését (MN/25833-3/2012. és MN/29384-4/2012. sz. hat.), amelyben kifejtette, hogy a vizsgálat alapját képező műsorszámok egyike sem minősült összetett műsorszámnak, illetve sport- és más közvetítésnek, így reklámmal történt megszakításuk a törvénybe ütközött.

Az Mttv. 35. § (3) bekezdésében rögzített rendelkezés a korábbi szabályozáshoz képest a televíziós vásárlási műsorablak közzétételére vonatkozó napi műsoridőt egy órával megnövelte.

„A televíziós vásárlási műsorablak közzétételére fordított műsoridő nem haladhatja meg a naptári naponként számított három órát, ide nem értve az elsősorban televíziós vásárlást vagy televíziós vásárlási műsorablakokat közzétevő tematikus médiaszolgáltatás műsoridejét” [Mttv. 35. § (3) bek.].

A Hivatal a vizsgált időszakban három alkalommal állapította meg, hogy a médiaszolgáltató hosszabb időtartamban sugárzott televíziós vásárlási műsorablakot, mint a fent idézett rendelkezésben előírt törvényi keret (l. a 2.2.4. pont alatt szereplő táblázatot).

5. Összefoglalás

A Médiatanács és a Hivatal elmúlt két éves gyakorlata a törvényi rendelkezések értelmezése során, továbbá az ajánlásra, illetve a bírói gyakorlatra támaszkodva alakult ki, de minden egyes ügynél más és más tényező dominál a jogsértés megállapításakor. Tekintettel arra, hogy

a kereskedelmi közlemények egyes új típusainak megalkotása mellett a legtöbb rendelkezés hasonlóságot mutat az Rttv.-ben szabályozott előírásokkal, a Médiatanács és a Hivatal egyes esetekben a már korábban kialakult gyakorlatot követte.

A burkolt kereskedelmi közlemény megállapításánál például a módosításnak köszönhetően továbbra sem vizsgálendő, hogy a kifogásolt tartalom ellenszolgáltatás fejében került-e közzétételre. A támogatói üzenet részeként közzétett burkolt kereskedelmi közleménynek megfelelő burkolt reklám az Rttv. idején is gyakran előfordult, természetesen a támogató megjelenítésének korlátjai miatt is, azonban a Médiatanács is követte a törvénysértés megállapításának logikai fonalát az új médiaszabályozásban, annak ellenére, hogy az Mttv. 26. § (2) bekezdése konkrétan szabályozza a támogató megjelenítésének módját. Az Rttv.-ben szabályozott burkolt reklám törvényi rendelkezésének megsértése kapcsán született bírósági ítéletek többsége pedig a mai napig releváns, hiszen a burkolt kereskedelmi közlemény szabályai a korábbi szabályozáshoz hasonlóak. A Médiatanács, a korábbi szabályozáshoz hűen, megköveteli a nyitó és záró főcím biztosítását, hiszen az Mttv. és az Smtv. rendelkezéseinek együttes értelmezéséből, azaz a megkülönböztethetőség és a felismerhetőség követelményéből ez következik. A termékmegjelenítésre vonatkozó rendelkezések megvilágítására vonatkozó médiatanácsai ajánlás segítséget nyújt a jogértelmezéshez.

A törvény újdonságként rögzítette a „reklámhangerősség” korlátozását, amelynek célja az volt, hogy a továbbiakban ne legyenek zavaróan hangosak a reklámok. A jogalkotó a szabályt kiterjesztette a televíziós vásárlásra és a műsorelőzetesre is. Az első törvénysértést megállapító határozat az új szabályozás életbe lépéséhez képest viszonylag későn született meg, tekintettel a médiaszolgáltatók részére biztosított türelmi időre, valamint a nemzetközi gyakorlat alapján kialakított hazai mérési metodikának a hatósági eljárások során alkalmazott joggyakorlatba ültetésére. Ezt követően a Médiatanács az elmúlt másfél évben számos alkalommal állapította meg a reklámhangerővel kapcsolatos törvényi rendelkezés megsértését, és továbbra is számos, a reklámok hangerejét kifogásoló bejelentés érkezik a hatósághoz.

A Hivatal az elmúlt két évben a hatáskör-megosztásból adódóan a Médiatanácshoz képest jóval kevesebb ügyben járt el. A reklámidő-túllépés előfordulása az új médiaszabályozás két éve során jelentősen lecsökkent, tekintettel a szabályozás módosítására, amellyel a médiaszolgáltatók kedvezőbb helyzetbe kerültek, hiszen „egész órától egész óráig” kötelesek a törvényi rendelkezésben rögzített időkeretet betartani. Ennek ellenére a Hivatal több határozatában megállapította a törvénysértést.

Az Mttv. és az Smtv. rendelkezéseit, valamint a gyakorlatot figyelembe véve elmondható, hogy az új médiaszabályozás széles lehetőséget teremtett a médiaszolgáltatóknak a kereskedelmi közlemények megjelenítésére, amely a jogsértések alacsonyabb számához vezetett.

6. Rádiós frekvencia-pályázatok

ANDRÁSSY GYÖRGY – BONCZ DITTA

1. Az analóg földfelszíni lineáris médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatásának szabályai az Mttv. hatálybalépését követően

A földfelszíni (antennás) rádiózásra és televíziózásra alkalmas frekvenciák, médiaszolgáltatási lehetőségek – fizikai-műszaki okokból – korláatosan rendelkezésre álló javak. Nemzetközi megállapodások tartalmazzák, hogy a frekvenciaspektrum egyes tartományai milyen hasznosításra vehetők igénybe, ennek megfelelően analóg földfelszíni rádiós médiaszolgáltatásra az FM 87,5–108,0 MHz frekvenciatartomány áll rendelkezésre. A rádiós frekvenciatartományban igénybe vehető médiaszolgáltatási lehetőségek a szomszédos államokkal történő nemzetközi koordinációt követően kerülnek kiosztásra, ami tovább szűkíti a rendelkezésre álló erőforrások mennyiségét.

E földfelszíni frekvenciák hasznosítási jogának elosztására a jogalkotó továbbra is – a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvényhez (a továbbiakban: Rttv.) hasonlóan – a pályáztatási eljárást tartotta a legmegfelelőbbnek a 2011. január 1-jén hatályba lépett Mttv.-ben. Ugyanakkor az Mttv. a korábbi szabályozáshoz képest jelentős és előremutató változást hozott a földfelszíni médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatásában: a csupán keretjellegű Rttv.-vel szemben az Mttv. tartalmazza azon garanciális szabályokat is, amelyek a törvényes, átlátható és nyomon követhető pályázati eljárás lefolytatásához elengedhetetlenek, illetve amelyek a Médiatanácsnak a sajtószabadság és a véleménynyilvánítás szempontjából e kiemelt jelentőségű feladatellátásához szükségese.

A korábban hatályos Rttv. a pályáztatási eljárással kapcsolatban számos hiányossággal bírt, amellyel szemben már az Alkotmánybíróság is szót emelt 2007-ben [46/2007. (VI. 27.) AB hat.], megállapítva többek között az Rttv. vonatkozó rendelkezéseinek alkotmányellenességét a tekintetben, hogy a jogszabály nem teremtette meg a pályáztatás átláthatóságát, követhetőségét, hiányzott az ORTT e körben hozott döntései elleni jogorvoslat lehetőségének törvényi szabályozása, a médiahatóság döntéseinek indokolási kötelezettsége.

Az Mttv. már eleget tesz a fenti követelményeknek: önálló jogorvoslati lehetőséget biztosít a Médiatanács szinte minden egyes pályázati eljárási cselekményével szemben (a pályázati nyilvántartásba vételt megtagadó végzés ellen, illetve a pályázati eljárás eredményes vagy eredménytelen voltát megállapító hatósági határozat ellen, a pályázati eljárás megszüntetése ellen), az egyes eljárási cselekmények ügyintézési határidejét egzakt módon meghatározza, valamint kimerítően szabályozza a teljes eljárás folyamatát. Számos egyéb újdonság mellett az Mttv.-ben megjelenik a vételkörzet-bővítés fogalma is, amely törvényi szinten korábban nem került szabályozásra. A vételkörzet-bővítési eljárásokat az ORTT egy határozatában rögzítettek szerint folytatta le [766/2004. (VI. 15.) sz. hat.].

Mindemellett jelentős garancia a pályáztatás jogállami normáknak történő megfelelésének megteremtésében, a médiahatóság pályáztatási feladatainak szabályozásában, hogy a pályáztatás közjogi keretek közé került, azaz a Médiatanács hatósági hatáskörében látja el e

feladatait, így a pályázati eljárásokban – az Mttv.-ben foglalt eltérésekkel – a Ket. szabályait alkalmazza.

2. A Médiatanács pályáztatási tevékenysége

Az Mttv. ugyan nem zárja ki az analóg televíziós (audiovizuális) földfelszíni médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatását, a Médiatanács mégsem élt a pályáztatás lehetőségével a digitális átállás küszöbén. Ezt figyelembe véve, az alábbiakban a rádiós médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatásával kapcsolatos, az „új”, ténylegesen 2011-ben megkezdődött médiaszabályozás első két évének médiatanácsai tevékenységeit tekintjük át. Az ellátott feladatok két nagy csoportra oszthatók, egyrészt a Médiatanácsra hárult számos, az ORTT által kiírt olyan pályázati eljárás lezárása, amelyben a pályázók még a 2010. évben benyújtották pályázati ajánlataikat, azonban az elbírálásra az ORTT működésének ideje alatt – határozatképtelenné válása, majd megszűnése okán – már nem került sor. Másrészt a Médiatanácsnak le kellett folytatnia az ORTT által megindított, azonban a fenti okok miatt félbeszakadt azon pályázati eljárásokat is, amelyek a törvényi előírás szerinti 12 éves működés után 2010. és 2011. évben lejáró rádiós médiaszolgáltatási jogosultságok ismételt hasznosítására irányultak.

2010–2011-ben összesen 59 olyan frekvencia hasznosítására vonatkozó műsorszolgáltatási szerződés járt le végleg – a megújítás további lehetősége nélkül –, amely a magyarországi helyi, körzeti kereskedelmi rádiós piac alapjait jelentette. E frekvenciák voltak az 1996-ban létrejövő médiahatóság által elsőként pályáztatott helyi és körzeti kereskedelmi médiaszolgáltatási lehetőségek – esetükben nyilvánvaló volt, hogy további hasznosításuk indokoltságához nem férhet kétség.

2.1. A jogelőd ORTT által az Rttv. alapján megindított helyi és körzeti médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatásának lezárása

A Médiatanács mindenekelőtt annak a 35 pályázati eljárásnak a lezárására törekedett, amelyeknél ajánlataikat már korábban benyújtották a pályázók. Az ilyen esetekre alkalmazandó szabályokat az Mttv. az átmeneti rendelkezések között külön állapította meg az alábbiak szerint:

„(2) Az e törvény hatálybalépését megelőzően megindult pályázati eljárásokban a Médiatanács és az Alap az eljárási cselekmény végzésekor hatályos eljárási szabályok alkalmazásával jár el az alábbiak szerint:

- a) azokban a pályázati eljárásokban, melyekben a Médiatanács e törvény hatálybalépését megelőzően megállapította a pályázat nyertesét, a Médiatanács és az Alap e törvény hatálybalépése után hatósági szerződést köt a nyertes pályázóval e törvényben foglaltak megfelelő alkalmazásával,
- b) azokban a folyamatban levő pályázati eljárásokban, melyekben a pályázók már benyújtották ajánlataikat, azonban Médiatanács még nem hirdetett nyertest, vagy nem állapította meg a pályázati eljárás eredménytelenségét, a Médiatanács e törvény hatálybalépését követően a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény, az általános pályázati feltételek és a pályázati felhívás pályázatok

vizsgálatára, elbírálására és értékelésére vonatkozó rendelkezései szerint jár el, azzal, hogy döntéseit e törvény eljárási szabályainak megfelelően, hatósági eljárásban hozza meg és a nyertes pályázóval hatósági szerződést köt. E folyamatban lévő pályázati eljárások e törvény hatálybalépésével a törvény alapján hatósági ügynek és hatósági eljárási jogviszonynak minősülnek;

c) a 2010. szeptember 6. előtt megindult, analóg, lineáris rádiós médiaszolgáltatási jogosultság hasznosítására irányuló pályázati eljárásokban a jogelőd Testület által elfogadott pályázati felhívás tervezet és pályázati felhívás szövegét a Médiatanács felülvizsgálhatja és módosíthatja. Amennyiben a Médiatanács a pályázati felhívás tervezet vagy a pályázati felhívás módosításáról dönt, a Médiatanács a módosításokkal egységes szövegváltozatot az 50. § szerint közzéteszi és meghallgatást tart. Amennyiben az adott pályázati eljárásban pályázati felhívás tervezet vagy pályázati felhívás korábban már közzétételre került, a Médiatanács az 50. § (3) bekezdése szerinti hirdetményben és a honlapján tájékoztatja a nyilvánosságot az ismételt közzététel és meghallgatás okairól” (Mttv. 216. §).

A Médiatanács e szabályok szerint eljárva még az ORTT által elfogadott pályázati felhívás alapján döntött a megindított pályázati eljárások eredményéről. A nyertes pályázókkal a Médiatanács azonban már hatósági szerződést kötött az Mttv. 63. § (1) bekezdése és 160. § (1) bekezdése alapján. A Médiatanács az alábbi médiaszolgáltatási lehetőségek pályázati eljárásait zárta le ennek megfelelően:

Médiaszolgáltatási lehetőség	Pályázati eljárás jogalapja	Pályázati felhívás megjelenése	A pályázati eljárás nyertese
Győr 100,1 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Európa Rádió Nonprofit Kft.
Székesfehérvár 96,1 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Magyar Katolikus Rádió Zrt.
Fehérgyarmat 99,5 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Friends-Lan Kft.
Karcag 93,8 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Viacom Kft.
Szolnok 102,4 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Amadeus Rádió Kft.
Debrecen 94,4 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Európa Rádió Nonprofit Kft.
Szombathely 107,4 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Magyar Katolikus Rádió Zrt.
Szeged 87,9 MHz	Rttv. 41. §	2010.04.19. OKK 2010/11	Európa Rádió Nonprofit Kft.
Miskolc 101,6 MHz	Rttv. 41. §	2010.05.13. OKK 2010/13	Mátra Centrum Kft.
Püspökladány 91,8 MHz	Rttv. 41. §	2010.06.29. OKK 2010/18	Sárrét Média Bt.
Győr 88,1 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.02.22. OKK 2010/5	Lánchíd Rádió Kft.
Veszprém 95,1 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.02.22. OKK 2010/5	FM4 Rádió Kft.
Balatonfüred 96,2 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.02.22. OKK 2010/5	Lánchíd Rádió Kft.
Várpalota 90,0 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.02.22. OKK 2010/5	Magyarországi Mária Rádió Alapítvány
Székesfehérvár 106,6 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.02.22. OKK 2010/5	Lánchíd Rádió Kft.
Celldömök 92,5 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Mária Rádió Frekvencia Kft.
Keszthely 93,4 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Lánchíd Rádió Kft.
Mór 92,9 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Mária Rádió Frekvencia Kft.
Pápa 90,8 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Mária Rádió Frekvencia Kft.
Zalaegerszeg 88,3 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Lánchíd Rádió Kft.
Sárvár 95,2 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Mária Rádió Frekvencia Kft.
Békéscsaba 98,4 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Telekom Békés Kft.

Médiaszolgáltatási lehetőség	Pályázati eljárás jogalapja	Pályázati felhívás megjelenése	A pályázati eljárás nyertese
Hatvan 97,4 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	a Médiatanácsot a Fővárosi Ítéltábla új eljárásra kötelezte, amely folyamatban van
Százhalombatta 88,4 MHz + Zsámbék 88,4 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Rádió Média Kft.
Törökbálint 97,6 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Rádió Média Kft.
Székesfehérvár 103,8 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Hold Rádió és Televíziós Reklám Bt.
Szombathely 97,7 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Rádió West Konzorcium
Tihany 105,7 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Life Essence Kft.
Veszprém 103,1 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Veszprém Rádió Kft.
Zalaegerszeg 95,1 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Zenebolygó Kft.
Zalaegerszeg 95,8 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Rádió Zala Egyszemélyes Kft.
Mosonmagyaróvár 99,7 MHz	Rttv. 102. § (5)	2010.06.29. OKK 2010/18	Hold Rádió és Televíziós Reklám Bt.

E pályázati eljárások lezárása miatt több kritika is érte a Médiatanácsot azt kifogásolva, hogy bizonyos pályázók – így elsősorban a Lánchíd Rádió és a Mária Rádió – jelentős mennyiségű médiaszolgáltatási jogosultságot szereztek.

Ezek vizsgálata során nem hagyható figyelmen kívül, hogy az ORTT által közműsor-szolgáltatásra meghirdetett 12 frekvencia mindegyikét a Mária Rádió „kerestette”. Tehát ezek a korábban nem létezett úgynevezett talált frekvenciák a Mária Rádió tevékenységének köszönhetően jöttek létre. A Mária Rádió pénzt és időt nem kímélve „megtervezte” és „megtalálta” ezeket a frekvenciákat, ezt követően – érthető módon – az ORTT által azokra kiírt pályázatokon el is indult. Objektívabb képet kapunk, amennyiben az elnyert jogosultságok mellett a benyújtott ajánlatok számát is megvizsgáljuk: azt, hogy az egyes – akár több jogosultságot is elnyerő – pályázók hány pályázati felhívásra nyújtottak be ajánlatot, illetve azt, hogy az adott eljárásban nyújtott-e be más pályázó is ajánlatot. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a több pályázati felhívásra ajánlatot benyújtó pályázónak jóval nagyobb esélye van több médiaszolgáltatási jogosultság megszerzésére (az egyes pályázati felhívásra ajánlatot benyújtó pályázók az eljárás eredményéről rendelkező hatósági határozatokban szerepelnek).

3. A 2010–2011-ben végleg lejáró médiaszolgáltatási jogosultságok pályáztatása

3.1. Új pályáztatási rendszer bevezetése az Mttv. alapján

A Médiatanácsnak az Mttv. hatálybalépését követően egy teljesen új pályáztatási eljárási rendszert kellett kidolgoznia. A pályázati felhívások kialakítása során az új jogszabályi háttér mellett a korábbi évek tapasztalatait is szem előtt tartotta a Médiatanács. Egyrészt törekedett arra, hogy maga a kiírás olyan informatív tartalommal bírjon, amely a pályázók számára elegendő tájékoztatást nyújt ahhoz, hogy ajánlataikat összeállítsák. Ha ez nem is eredményezte a pályázati felhívások szövegének jelentős egyszerűsödését, a Médiatanács úgy gondolta, nagyobb segítség a pályázók számára, ha a teljes eljárást egyetlen dokumentumból megismerhetik, mint ha a felhívást jogszabályi utalások tarkítják, és a különböző háttérjogszabályokat maguknak a pályázóknak kell hozzáolvasni. Másrészt a pályázati ajánlatok összeállításának megkönnyítése érdekében a Médiatanács egy formanyomtatvány kitöltését írja elő az új pályázati felhívásaiban, ami jelentősen mérsékelte annak lehetőségét, hogy a pályázók valamely lényeges tartalmat elhagyjanak ajánlataikból. Természetesen ez a benyújtott anyagok vizsgálatát, feldolgozását és összehasonlítását is segíti.

A Médiatanácsra megalakulását követően rögtön súlyos teherként nehezedett a 2010-ben 6, 2011-ben 53 végleg, a megújítás törvényi lehetősége nélkül lejáró jogosultságok ismételt hasznosításának sürgető terhe. A médiaszolgáltatási lehetőségek hasznosítására irányuló pályáztatást az ORTT ugyan megindította, azonban határozatképtelenné válásával a pályázati felhívás tervezetének elfogadásánál megakadt, így a végleges pályázati felhívás elfogadására már nem kerülhetett sor. A Médiatanács az Mttv. 216. § (2) bek. c) pontja alapján eljárva folytatta a megindított eljárásokat, felülvizsgálta a jogelőd ORTT által elfogadott pályázati felhívástervezeteket, és már az Mttv.-ben lefektetett új pályáztatási szabályok alkalmazásával írta ki az egyes médiaszolgáltatási lehetőségekre a felhívástervezeteket, majd a végleges pályázati felhívásokat. A Médiatanács e frekvenciák esetében írt ki először pályázati felhívást az Mttv. eljárásjogi szabályai alapján.

3.2. A 2010–2011-ben végleg lejáró médiaszolgáltatási jogosultságok pályáztatása

A Médiatanács 2011-ben 51 médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására fogadott el pályázati felhívásokat (időrendi sorrendben: Békés 94,4 MHz, Kecskemét 96,5 MHz, Miskolc 96,3 MHz, Kazincbarcika 95,9 MHz, Ózd 99,5 MHz, Budapest 95,3 MHz, Budapest 89,5 MHz, Budapest 103,9 MHz, Cegléd 92,5 MHz, Szentes 106,1 MHz, Szeged 95,4 MHz, Kalocsa 100,0 MHz, Hódmezővásárhely 97,6 MHz, Ajka 88,8 MHz, Budapest 102,1 MHz, Dunaföldvár 106,5 MHz, Eger 101,9 MHz, Fonyód 101,3 MHz, Gyöngyös 101,7 MHz, Hatvan 87,9 MHz, Heves 93,7 MHz, Kaposvár 99,9 MHz, Kiskunfélegyháza 91,1 MHz, Paks 107,5 MHz, Salgótarján 100,4 MHz, Siófok 92,6 MHz, Szekszárd 91,1 MHz, Budapest 96,4 MHz, Tiszakécske 102,2 MHz, Tatabánya 97,8 MHz, Szolnok 92,2 MHz, Székesfehérvár 94,5 MHz, Jászberény 97,7 MHz, Derecske 94,7 MHz, Pápa 92,7 MHz,

Debrecen 95,0 MHz, Kiskunmajsa 88,2 MHz, Orosháza 90,2 MHz, Esztergom 98,1 MHz, Törökszentmiklós 96,4 MHz, Baja 94,3 MHz, Szolnok 90,4 MHz, Veszprém 94,6 MHz, Szekszárd 105,1 MHz, Tatabánya 96,7 MHz, Tatabánya 107,0 MHz, Keszthely 92,2 MHz, Balatonfüred 91,8 MHz, Debrecen 92,3 MHz, Esztergom 92,5 MHz, Veszprém 90,6 MHz). A Médiatanács – a Budapest 102,1 MHz kivételével – valamennyi médiaszolgáltatási lehetőség kereskedelmi jellegű hasznosítása mellett döntött, a korábbi hasznosítással megegyezően. 2011-ben 6 pályázati eljárás zárult le, a többi eljárás lezárására 2012-ben került sor:

Médiaszolgáltatási lehetőség	Pályázati felhívás megjelenése	A pályázati eljárás helyzete, eredménye, nyertese
Kecskemét 96,5 MHz	2011.05.13	Gong Rádió Kft.
Békés 94,4 MHz	2011.05.13	eredménytelen az eljárás
Kazincbarcika 95,9 MHz	2011.05.19	Mátra Centrum Kft.
Ózd 99,5 MHz	2011.05.19	Mátra Centrum Kft.
Budapest 89,5 MHz	2011.07.21	Prodo Voice Zrt.
Budapest 103,9 MHz	2011.07.21	Rádió Juventus Zrt.
Miskolc 96,3 MHz	2011.05.19	eredménytelen az eljárás
Budapest 95,3 MHz	2011.07.21	az ügyben bírósági felülvizsgálati eljárás van folyamatban
Cegléd 92,5 MHz	2011.07.21	Gong Rádió Kft.
Szentes 106,1 MHz	2011.07.21	Kultúr-Média Kft.
Szeged 95,4 MHz	2011.07.21	Telekom Kft.
Kalocsa 100,0 MHz	2011.07.21	Kalocsa Rádió Bt.
Hódmezővásárhely 97,6 MHz	2011.07.21	Kisbíró Kft.
Ajka 88,8 MHz	2011.07.21	eredménytelen az eljárás
Dunaföldvár 106,5 MHz	2011.09.02	Alisca Network Kft.
Eger 101,9 MHz	2011.09.02	eredménytelen az eljárás
Fonyód 101,3 MHz	2011.09.02	Echo Penisola Kft.
Gyöngyös 101,7 MHz	2011.09.02	Diórádió Gyöngyös Kft.
Hatvan 87,9 MHz	2011.09.02	Diórádió Gyöngyös Kft.
Heves 93,7 MHz	2011.09.02	Rádió Helló Kft.
Kaposvár 99,9 MHz	2011.09.02	eredménytelen az eljárás
Kiskunfélegyháza 91,1 MHz	2011.09.02	Félegyházi Hírlap Kft.
Paks 107,5 MHz	2011.09.02	Alisca Network Kft.
Salgótarján 100,4 MHz	2011.09.02	Helyi Rádió Kft.
Siófok 92,6 MHz	2011.09.02	Echo Penisola Kft.
Szekszárd 91,1 MHz	2011.09.02	Alisca Network Kft.
Budapest 92,9 MHz	2011.09.29	eredménytelen az eljárás
Budapest 96,4 MHz	2011.09.29	eredménytelen az eljárás
Tiszaújváros 102,2 MHz	2011.09.29	Viacom Kft.
Tatabánya 97,8 MHz	2011.09.29	Turul Média Kft.
Szolnok 92,2 MHz	2011.09.29	Viacom Kft.
Székesfehérvár 94,5 MHz	2011.09.29	Fehérvár Rádió Kft.
Jászberény 97,7 MHz	2011.09.29	Trió-Rádió Kft.
Derecske 94,7 MHz	2011.09.29	Derecske Városgazdálkodási Nonprofit Kft.
Pápa 92,7 MHz	2011.09.29	eredménytelen az eljárás

Médiaszolgáltatási lehetőség	Pályázati felhívás megjelenése	A pályázati eljárás helyzete, eredménye, nyertese
Debrecen 95,0 MHz	2011.09.29	eredménytelen az eljárás
Kiskunmajsa 88,2 MHz	2011.09.29	Félegyházi Hírlap Kft.
Orosháza 90,2 MHz	2011.09.29	A-tól Z-ig Bt.
Esztergom 98,1 MHz	2011.10.13	eredménytelen az eljárás
Törökszentmiklós 96,4 MHz	2011.10.13	eredménytelen az eljárás
Baja 94,3 MHz	2011.10.13	Alisca Network Kft.
Szolnok 90,4 MHz	2011.10.13	Popkom Kft.
Veszprém 94,6 MHz	2011.10.13	eredménytelen az eljárás
Szekszárd 105,1 MHz	2011.10.13	Alisca Network Kft.
Tatabánya 96,7 MHz	2011.11.10	eredménytelen az eljárás
Tatabánya 107,0 MHz	2011.11.10	eredménytelen az eljárás
Keszthely 92,2 MHz	2011.11.10	eredménytelen az eljárás
Balatonfüred 91,8 MHz	2011.11.10	eredménytelen az eljárás
Debrecen 92,3 MHz	2011.11.10	eredménytelen az eljárás
Esztergom 92,5 MHz	2011.11.10	eredménytelen az eljárás
Veszprém 90,6 MHz	2011.11.10	eredménytelen az eljárás
Székesfehérvár 99,2 MHz	2012.06.21	Fehérvár Média centrum Kft.

A pályázati felhívások megjelenésével kapcsolatban megjegyzendő, hogy az Mttv. 52. § (4) bekezdése alapján a Médiatanács azokat már nem a Kulturális Közlönyben, hanem honlapján és hirdetményi úton teszi közzé.

4. A 2012. évben lejáró és egyéb rádiós médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatása

2012-ben a Médiatanács a fenti pályázati eljárások lezárásán túl az alábbi, 2012-ben végleg lejáró médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatását indította meg.

Médiaszolgáltatási lehetőség	Pályázati felhívás megjelenése	A pályázati eljárás helyzete, eredménye, nyertese
Kapuvár 94,5 MHz	2012.02.10	Kapukom Kft.
Békéscsaba 104,0 MHz	2012.02.10	Csaba Rádió Kft.
Gödöllő 93,6 MHz	2012.02.10	eredménytelen az eljárás
Nagykőrös 93,6 MHz	2012.02.10	Gong Rádió Kft.
Budapest 95,8 MHz	2012.05.03	Click Rádió Kft.
Budapest 98,0 MHz	2012.05.03	Civil Rádiózásért Alapítvány
Pécs 90,6 MHz	2012.05.17	Mambó Rádió Kft.
Győr 96,4 MHz	2012.05.17	Füleky Rádió Kft.
Eger 91,8 MHz	2012.05.31	Magyar Katolikus Rádió Alapítvány
Kiskőrös 91,7 MHz	2012.05.31	Magyar Katolikus Rádió Alapítvány
Miskolc 95,1 MHz	2012.05.31	Magyar Katolikus Rádió Alapítvány
Hatvan 94,0 MHz	2012.05.31	Magyar Katolikus Rádió Alapítvány
Sátoraljaújhely 90,6 MHz	2012.05.31	Magyar Katolikus Rádió Alapítvány
Kaposvár 91,2 MHz		Zselici Forrás Kft.
Pécs 94,6 MHz		Lánchíd Rádió Kft.
Szentgotthárd 106,6 MHz + Felsőszölnök 97,7 MHz		Szlovén Rádió Kft.
Komló 99,4 MHz		Mambó Rádió Kft.
Komárom 90,5 MHz	2012.08.30	eljárás folyamatban

Emellett a Médiatanács egyéb médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatását is megindította 2012-ben.

Médiaszolgáltatási lehetőség	Pályázati felhívás megjelenése	A pályázati eljárás helyzete, eredménye, nyertese
Békés 94,4 MHz	2012.02.16.	Torony Rádió Kft.
Budapest 88,1 MHz	2012.05.03.	Inforádió Kft.
Vác 87,9 MHz		az eljárást a Médiatanács megszüntette
Gyöngyös 102,2 MHz	2012.07.19.	az eljárás eredménytelen
Tiszafüred 88,7 MHz	2012.07.26.	Auris Média Kft.
Szeged 100,2 MHz	2012.07.26.	eljárás folyamatban
Debrecen 90,0 MHz	2012.09.12.	eljárás folyamatban
Tamási 101,9 MHz	2012.09.12.	eljárás eredménytelen
Kecskemét 97,7 MHz	2012.09.14.	eljárás folyamatban
Miskolc 90,4 MHz	2012.09.14.	eljárás folyamatban
Kiskunhalas 92,9 MHz	2012.09.20.	eljárás eredménytelen
Keszthely 99,4 MHz	2012.09.20.	Helikon Rádió Kft.
Dunaújváros 93,1 MHz	2012.09.20.	eljárás folyamatban
Törökszentmiklós 96,4 MHz	2012.10.31.	eljárás folyamatban
Tatabánya 107,0 MHz	2012.11.08.	eljárás folyamatban
Esztergom 92,5 MHz	2012.11.08.	Magyar Katolikus Rádió Zrt.
Gödöllő 93,6 MHz	2012.11.20.	eljárás folyamatban
Vác 87,9 MHz	2012.12.11.	eljárás folyamatban
Debrecen 92,3 MHz	2012.12.21.	eljárás folyamatban
Debrecen 95,0 MHz	2012.12.21.	eljárás folyamatban

5. Kisközösségi mediaszolgáltatási lehetőségek pályázati eljárása

A 2012. év jelentős pályáztatási eseménye az volt, hogy a Médiatanács ismét pályázati eljárást indított kisközösségi mediaszolgáltatási lehetőségekre. A kisközösségi mediaszolgáltatás pályáztatási rendszerét és gyakorlatát, és magát a kisközösségi rádiózást – a felmerülő igényekre tekintettel – az ORTT alakította ki még 2002-ben. (Az első kisközösségi pályázati felhívás az Oktatási és Kulturális Közlöny 2002. évi 17. számában jelent meg.) A kisközösségi műsorszolgáltatás fogalmát az Rttv. nem nevesítette, az intézményt nem ismerte, így az ORTT által létrehozott joggyakorlat alapján speciális jogosultságként jelent meg a magyar média-rendszerben. Az Mttv. azonban már tartalmazza a kisközösségi mediaszolgáltatás fogalmát:

„Kisközösségi mediaszolgáltatás: sztereó vétel esetén legfeljebb az adóállomástól számított egy kilométer sugarú körnek megfelelő földrajzi területre kiterjedő vételkörzetben működő helyi lineáris rádiós közösségi mediaszolgáltatás” (Mttv. 203. § 24. pont).

A kisközösségi médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatásával kapcsolatban az Mttv. előírja, hogy a Médiatanács határozza meg a III. fejezet rendelkezéseinek megfelelő alkalmazására és e médiaszolgáltatási lehetőségek természetéből fakadó egyedi sajátosságokra tekintettel a kisközösségi médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatásának elveit, és tegye közzé azokat a honlapján. A Médiatanács ennek megfelelően elfogadta és 2012. március 28-án közzétette a kisközösségi médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatásának elveit: meghatározta a pályáztatás célját, és az Mttv. által megadott hatáskörében speciális előírásokat rögzített a kisközösségi médiaszolgáltatási lehetőségek pályáztatására vonatkozóan.

Az első, Médiatanács által kiírt pályázati felhívás tervezete 2012. május 3-án, a végleges pályázati felhívás 2012. július 19-én jelent meg. A beadási határnapon, 2012. augusztus 30-án 21 kisközösségi pályázati ajánlat érkezett be. Sajnálatos módon azonban a kisközösségi pályázók nagy része nem tett eleget a pályázati felhívás által meghatározott alaki követelményeknek, ezért közülük 14 esetében a Médiatanács a nyilvántartásba vételt megtagadta. A fennmaradt 7 ajánlat további vizsgálata folyamatban van.

Pályázó neve	Nyilvántartásba vétel megtagadása	Pályázati nyilvántartásba vétel
Pécs-Baranyai Origó-Ház Egyesület	1836/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Start Média Egyesület	1840/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Konkoly Béla	1831/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Media Universalis Alapítvány		2130/2012. (XII. 5.) nyilvántartásba vétel
Hargitai Henrik István		2104/2012. (XI. 28.) nyilvántartásba vétel
Szombathelyi Evangélikus Egyházközség	1841/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Alternatíva Egyesület	1824/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Tuska Milán	1842/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Mátra Média Kulturális Egyesület		1833/2012. (X. 17.) nyilvántartásba vétel
Lánczos Kornél Gimnázium		1832/2012. (X. 17.) nyilvántartásba vétel
Kogyilla Zsolt		1830/2012. (X. 17.) nyilvántartásba vétel
Eszterházy Károly Főiskola	1827/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	
Actor Informatika és Nyomda Kft.	1823/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	
Hangkultúra Alapítvány		1828/2012. (X. 17.) nyilvántartásba vétel
SKYSAT Média Kft.	2201/2012. (XII. 12.) alakilag érvénytelen	
Emberkéék az Emberért Egyesület	1826/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Brumm Szociális Szövetkezet	1825/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Smarni Média Szolgáltató Kft.	1839/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Zsiros András	1843/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Mosoly Média Kft.	1835/2012. (X. 17.) alakilag érvénytelen	x
Puskás Tivadar Távközlési Techni- kum Infokommunikációs Szakkö- zépiskola		2105/2012. (XI. 28.) nyilvántartásba vétel

6. A 60 napos ideiglenes hatósági szerződések szerepe

A 2010-ben és a 2011-ben lejáró műsorszolgáltatási szerződések kapcsán a jogalkotó is felismerte, hogy e nagy mennyiségű frekvencia esetében jelentős érdek fűződik ahhoz, hogy ezek a médiaszolgáltatók szerződésük lejáta után kérelem alapján tovább működhessenek mindaddig, amíg a frekvenciák jövőbeni hasznosításáról a Médiatanács által kiírt pályázaton döntés nem születik. Már az Rttv. is tartalmazta azt a rendelkezést, amely az Mttv. 65. § (11) bekezdésében is szerepel, és amelynek célja, hogy azokban az esetekben, amikor a médiahatóság úgy dönt, hogy megpályáztatja azt a médiaszolgáltatási lehetőséget, amelyen korábban is működött médiaszolgáltató, és a pályáztatás elhúzódása folytán a médiaszolgáltatási lehetőségen a rádiózás folyamatossága nem biztosítható, a korábban ott működő médiaszolgáltató ideiglenes 60 napos szerződéssel a pályázati eljárás lezárultáig tovább működhet.

Minthogy az említett pályázati eljárások lezárására – az új pályázati eljárási rend kialakításának időigényessége és a Médiatanácsra nehezedő ügyteher miatt – sok esetben csak hónapokkal a 12 éves eredeti jogosultság lejáratát követően került sor, a Médiatanács az elmúlt 2 évben összesen 62 frekvencia esetében 336 darab 60 napos szerződést kötött.

7. A pályázati eljárások a bírósági ítéletek tükrében

A Médiatanács által lezárt, még az ORTT pályázati felhívása alapján benyújtott pályázati eljárásaiban kizárólag a Miskolc 101,6 MHz és a Hatvan 97,4 MHz médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására vonatkozóan hozott döntés ellen érkezett felülvizsgálati kérelem. A Fővárosi Ítéltábla a 2.K.27.339/2011/3. sz. ítéletében hatályon kívül helyezte a Médiatanács 609/2011. (V. 11.) sz. határozatának az eljárás nyertesére vonatkozó rendelkezéseit, és a Médiatanácsot e körben új eljárásra kötelezte. A Médiatanács az 1410/2011. (X. 19.) sz. végzésében a Fővárosi Ítéltábla 2.K.27.339/2011/3. sz. ítélete szerint a Hatvan 97,4 MHz médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására irányuló, ismételten megindított pályázati eljárását az Mttv. 61. § (1) bek. b) és c) pontja alapján megszüntette, tekintettel arra, hogy a pályázati eljárás megindítása óta a gazdasági és jogi feltételek és körülmények lényegesen megváltoztak, valamint a pályázati eljárás a Médiatanács médiapolitikai mérlegelése alapján okafogyottá vált, és a pályázati felhívásban rögzített alapelvek, célok a pályázati eljárás lefolytatásával nem biztosíthatók.

A Médiatanács 1410/2011. (X. 19.) sz. végzése ellen az OKÉ Rádió Kft. a Fővárosi Törvényszéknél bírósági felülvizsgálatot kezdeményezett, amelyben kérte a végzés hatályon kívül helyezését és a Médiatanácsnak a Fővárosi Ítéltábla ítéletében foglaltak végrehajtására kötelezését. A Fővárosi Törvényszék 3.Kpk.46.316/2011/2. sz. végzésében hatályon kívül helyezte a Médiatanács 1410/2011. (X. 19.) sz. végzését, és a Médiatanácsot új eljárás lefolytatására kötelezte. Ez utóbbi eljárás jelenleg is folyamatban van.

A Médiatanács által 2012-től közzétett pályázati felhívások alapján lefolytatott pályázati eljárások során 23 döntés ellen érkezett felülvizsgálati kérelem, ebből 10 esetben a pályázati nyilvántartásba vétel megtagadása, 13-ban a pályázati eljárás eredménye ellen irányult a kereset. A pályázók felülvizsgálati kérelmeikben minden esetben pályázati ajánlatuk alaki érvénytelenségének megállapításának jogszerűségét vitatták.

A Médiatanács a pályázati felhívásokban meghatározta a pályázati ajánlatok formai követelményeit, amely többek között – egyes pályázati eljárások esetében kisebb eltérésekkel – előírta, hogy a pályázati ajánlatok minden oldalát, illetve a hátoldalon szereplő átfűzött címkét alá kell írni (egyes eljárásokban cégszerűen, más esetekben csupán a pályázó képviselője által szignóztatva), a pályázati ajánlat minden oldalát oldalszámmal kell ellátni, valamint, hogy a pályázati felhívás által megadott, kitöltendő formanyomtatványon a pályázó módosítást nem eszközölhet. Az Mttv. 57. § (2) bek. b) és d) pontjai, valamint a pályázati felhívások előírásai szerint alakilag érvénytelen a pályázati ajánlat, ha az nem a pályázati felhívásban meghatározott formában került benyújtásra, illetve ha formailag nem felel meg a pályázati felhívásban meghatározott feltételeknek.

A pályázók, feltehetően a korábbi, még nem a közigazgatási eljárás hatálya alá tartozó pályázati tapasztalataik alapján, nem fordítottak kellő figyelmet a formai előírások betartására. Az alaki érvényességi előírások megsértése esetén a Médiatanácsnak mérlegelési jogkör nélkül meg kell állapítania az érvénytelenséget. Az e típushibával kapcsolatban született jellemzőbb bírósági döntéseket az alábbiakban részletesebben is bemutatjuk.

A Médiatanács az Esztergom 92,5 MHz médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására irányuló eljárásban megtagadta a Hold Rádiós és Televíziós Reklám Kft. jogelődje, a Hold Rádiós és Televíziós Reklám Bt. pályázó pályázati nyilvántartásba vételét, mert a Hold Kft. a pályázati felhívás által előírt formanyomtatványon módosítást eszközölt. A Hold Kft. a Médiatanács döntése ellen bírósághoz fordult, arra hivatkozva, hogy ajánlatában a közzétett pályázati felhívás tervezetéhez mellékelte formanyomtatványt töltötte ki, hogy mielőbb elkészüljön a pályázattal, és elkerülte a figyelmét, hogy az részben eltért a végleges pályázati felhíváshoz mellékelte formanyomtatványtól. Hangsúlyozta, hogy a Médiatanácsnak nem volt joga a tervezethez mellékelte formanyomtatványt megváltoztatni, mivel azzal kapcsolatosan senki sem tett észrevételt.

A Fővárosi Ítéltábla 2.K.27.152/2012/5. sz. döntésével a pályázó kérelmét elutasította, és megállapította, hogy a pályázat alakilag érvénytelen, és kimondta, hogy a Médiatanács jogszerűen hozta meg a Hold Kft. pályázati nyilvántartásba vételét megtagadó döntését. A Fővárosi Ítéltábla kimondta, hogy „a pályázati ajánlat tartalmi és formai megítélésénél a végleges kiírást kell alapul venni.” A Hold Kft.

„elismerve, hogy a közzétett végleges pályázati felhívás mellékletét képező formanyomtatványtól eltérően a tervezethez mellékelte nyújtotta be, mivel nem vetette össze a tervezetet és a végleges pályázati felhívást, aminek hiányában nem észlelte, hogy a tervezet bizonyos elemeit a kiíró módosította. E mulasztása következményeit viselnie kell; csak az az ajánlat minősül érvényesnek, amelyik maradéktalanul megfelel a pályázati felhívás követelményeinek. Nem tévedett tehát a kérelmezett (ti. a Médiatanács), amikor a formai megfelelés hiányában azt állapította meg, hogy a kérelmező (a Hold Kft.) pályázata alakilag érvénytelen, mivel a pályázati felhívás e körben eltérést nem enged. A kérelmezett (a Médiatanács) a közzétett végleges pályázati felhívásban kifejezetten rögzítette, hogy a pályázati ajánlatot a mellékelte formanyomtatvány csatolásával, az alaki követelmények betartásával, a megadott formában és szerkezetben kell benyújtani. Ez a kérelmező által benyújtott pályázati ajánlatnál nem teljesült, mivel más nyomtatványt töltött ki, és adott be. (...) A nem megfelelően benyújtott formanyomtatvány tekintetében nincs helye hiánypótlásnak. (...) A pályázati felhívás előkészítése, illetőleg annak véglegesítési folyamata nem képezhetette a bírósági vizsgálat tárgyát.”

A Médiatanács az Eger 101,9 MHz médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására irányuló eljárásban megtagadta a Newave Kft. pályázó pályázati nyilvántartásba vételét, mert a pályázati ajánlat utolsó lapjának hátoldalán található egyszer ragasztható címkén, valamint a formanyomtatvány bizonyos oldalain, a pályázati ajánlathoz kötelezően csatolandó mellékletek között a pályázó gazdasági társaság alapító okiratán, a pályázó vezető tisztségviselőjének ügyvéd által ellenjegyzett aláírás mintáján, a 3 havi működési költségről szóló banki igazoláson, a pályázó, illetve a pályázóban befolyásoló részesedéssel rendelkező vállalkozások adóigazolásain, cégkivonatain, továbbá a pályázó egyszerűsített éves beszámolóján az alaki érvényességi feltételek körében előírt cégszerű aláírás helyett csupán a pályázó gazdasági társaság ügyvezetőjének egyszerű aláírása szerepelt.

A Newave Kft. a Médiatanács döntése ellen bírósághoz fordult. Keresetében előadta, hogy a felhívás 1.10.4.8. pontjában foglalt, a pályázati ajánlat utolsó lapjának hátoldalán található egyszer ragasztható címkére vonatkozó

„előírás célja kizárólag a pályázati ajánlat bontatlanságának, sérthetetlenségének biztosítása. A vagylagos rendelkezésből következően nem a cégszerű aláíráson, hanem az aláírással való hitelesítésen van a hangsúly. Helyhiány miatt a cégnév elhelyezése nem is lett volna lehetséges. Az aláírás minta, aláírási címpéldány tanúsítja a cég képviseletére jogosult sajátkezű aláírásának formáját. A cégszerű aláírás nem jelenti azt, hogy az aláírás mintának, címpéldánynak valamennyi kötelező tartalmi elemét szerepeltetni kell. A vezető tisztségviselő aláírása egyébként a cég meghatalmazott képviselője aláírásának is tekinthető, hiszen ő a gazdasági társaság igazolt képviselője. A többi érvénytelenségi okkal kapcsolatban előadta, hogy a mellékleteket nem ő állította ki, ezért ezeken értelmezhetetlen lenne a cégjegyzés szabályai szerinti cégszerű aláírás. Ez a kiadott dokumentum eredetiségét is sértené.”

Álláspontja az volt, hogy a Médiatanácsnak definiálnia kellett volna a cégszerű aláírás és a dokumentum tartalmát. Véleménye szerint a Médiatanács kizárólag a Fővárosi Ítéltábla egyik eseti döntésében kifejtett jogértelmezést követően döntött az alaki érvénytelenségről, ellenkező esetben ugyanis már az elején kizárta volna a pályázati eljárásból, és nem hívta volna fel hiánypótlásra. Megjegyezte, hogy egy másik helyi rádiós médiaszolgáltatási lehetőségre kiírt felhívás alapján a kérelmezett formailag a jelenlegivel teljes mértékben megegyező pályázati ajánlatát nyilvántartásba vette.

A Fővárosi Ítéltábla 2.K.27.265/2012/2. sz. döntésében a pályázó kérelmét elutasította, kimondva az alábbiakat:

„Az Mttv. vonatkozó rendelkezéseiből következik, hogy a pályázati felhívás előírásaihoz mind a pályázó, mind a Médiatanács kötve van. A pályázó a pályázati felhívásban foglaltakat maradéktalanul köteles betartani, a kiírásban meghatározott formai követelményeknek teljes mértékben meg nem felelő ajánlat pályázati nyilvántartásba vételét a Médiatanács köteles megtagadni. Az értelmező rendelkezés szerint a pályázati ajánlat magában foglalja a pályázó által benyújtott teljes dokumentációt. A »dokumentum« kifejezés az ajánlat részét képező valamennyi iratra, így a mellékletekre, a formanyomtatványokra, és minden egyéb más iratra is vonatkozik, függetlenül azok kiállítójától. Mindebből következik, hogy a pályázati ajánlatra mint egységes egésze

vonatkozó formai előírások a pályázati ajánlat minden egyes részlemére is vonatkoznak, így a mellékletekre, a formanyomtatványokra és minden egyéb más iratra is.

A fentiekből következik, hogy a felhívás 2.1.1.4. pontjában foglaltak szerint a pályázónak a pályázati ajánlat valamennyi oldalát alá kell írnia, a 2.1.1.5. pont alapján pedig ezeknek az aláírásoknak cégszerűnek kell lenniük. A közzétett pályázati felhíváshoz való kötöttség folytán ez így van még akkor is, ha az ügyvezető egyszerű aláírásával is biztosítható a pályázati ajánlat bontatlansága, sérthetlensége, és akkor is, ha egyébként ez az egyszerű aláírás megfelel az aláírási címpéldány szerinti névaláírásnak, továbbá, ha az egyes dokumentumokat nem a pályázó állította ki. (...) A kérelmező alaptalanul kifogásolta a cégszerű aláírás definiálásának hiányát. A cégszerű aláírásról a Ctv. rendelkezik, ezért a pályázati felhívásban csak az ettől eltérő értelmezés esetén kellett volna rendelkezni. A kérelmező cégszerű aláírását az aláírás minta, aláírási címpéldány tanúsítja, a kérelmező esetében ez akként történik, hogy az ügyvezető az előírt, előnyomott vagy előbélyezett cégnév alá önállóan írja alá a teljes nevét. A kérelmező cégszerű aláírása tehát nem pusztán a cégjegyzésre jogosult ügyvezető aláírásából áll, hanem ahhoz elválaszthatatlanul hozzátartozik a cégnév is, akár előírva, akár előnyomva, akár előbélyegezve. A kérelmező elismerte, hogy a felülvizsgálni kért végzésben hivatkozott helyeken e követelménynek nem felel meg az aláírás. Ez okból viszont a pályázati ajánlata alakilag érvénytelen. (...) A pályázati felhívás egyes rendelkezésein, illetve a kérelmező pályázati ajánlatának formáján, alaki érvénytelenségén semmit sem változtat az, hogy egy másik pályázati eljárásban milyen pályázati ajánlatot nyújtott be a kérelmező, illetve, hogy azt a kérelmezett formailag miként értékelte. (...) A pályázati ajánlat alaki érvényességét a kérelmezett a pályázati eljárás minden szakaszában jogosult, egyben köteles is vizsgálni. Az Mttv., illetve a pályázati felhívás eltérő rendelkezésének hiányában nincs akadálya annak, hogy a kérelmezett a hiánypótlási felhívás, illetve annak maradéktalan teljesítését követően nyilvánítsa a pályázati ajánlatot alakilag érvénytelenítettnek és tagadja meg a pályázó pályázati nyilvántartásba vételét.”

A Médiatanács a Budapest 96,4 MHz médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására irányuló eljárásban a pályázati eljárás eredményéről szóló határozatában kimondta a Rumba Rádió Kft. pályázó pályázati ajánlatának alaki érvénytelenségét, mert a pályázó nem látta el az alaki érvényességi feltételek szerint a pályázati ajánlatának valamennyi oldalát folyamatos oldalszámmal, csupán a pályázati ajánlatának lapjait számoztta, valamint a pályázati ajánlata utolsó lapjának hátoldalán található egyszer ragasztható címkén cégszerű aláírás helyett csupán a pályázó gazdasági társaság ügyvezetőjének egyszerű aláírása szerepelt, és nem írta alá a pályázati ajánlat minden oldalát.

A Rumba Rádió Kft. a Médiatanács döntése ellen bírósághoz fordult, a következőkre hivatkozva: a Médiatanácsnak a pályázati nyilvántartásba vételről formai közigazgatási határozatot kellett volna hoznia, abban jogorvoslati lehetőséget biztosítania, avagy azt kizárni. A Rumba Rádió Kft. szerint, mivel a Médiatanács korábban már pályázati nyilvántartásba vette, ehhez a jogerőre emelkedett határozathoz a Médiatanács kötve volt, azt mindaddig nem módosíthatta volna, amíg a jogszabálysértést nem bizonyítja. A pályázati nyilvántartásba vételről hozott jogerős döntésnek – amely a szerzett jog védelmét szolgálja – hivatalból törtenő módosítása sérti az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogait. Álláspontja szerint az elektronikus formában benyújtott ajánlatból is látható, hogy az üres oldalak nem képezik a pályázati ajánlat részét, azok érdemi információt nem tartalmaznak.

A Fővárosi Ítéltábla 3.K.27.421/2012/5. sz. ítéletében a Rumba Rádió Kft. keresetét elutasította. A bíróság ítéletében megállapította, hogy

„az Mttv. 58. § (3) bekezdése szerint, ha a Médiatanács az alaki érvénytelenségi okot a pályázati nyilvántartásba vételt követően, a Pályázati Ajánlat érdemi elbírálása során észleli, a pályázat alaki érvénytelenségét külön végzéssel nem állapítja meg, a pályázat érvénytelenségét a pályázati eljárást lezáró döntésébe foglalja. Ez a rendelkezés törvényi felhatalmazás arra, hogy az alperes a nyilvántartásba vételt követően is vizsgálja a Pályázati Ajánlat alaki érvényességét, és az alaki érvénytelenséghez fűzött törvényi következményt az érdemi határozatában levonja. A nyilvántartásba vételhez ezért nem fűződik olyan joghatás, amely utóbb az alaki hibák vizsgálatát kizárná. Az Mttv. 58. § (3) bekezdése alapján ezért a nyilvántartásba vételt követő alaki hiba miatti érvénytelenség határozattal történő megállapítása nem értelmezhető a Ket. 114. § (1) bekezdés szerinti saját hatáskörben hozott módosító döntésnek. (...) Az Mttv. 58. § (2) bekezdése pályázati nyilvántartásba vétel megtagadására ír elő alakszerű, végzés formájú döntéshozatalt, pozitív tartalmú döntés esetében ilyen kötelezettség nincs. A nyilvántartásba vétel, vagy annak jogerős megtagadása, az első eljárási szakaszt zárja le, míg maga a pályázati eljárás érdemben és a hatósági szakaszt tekintve véglegesen, a pályázati eljárást lezáró határozathozatallal zárul. Az eljárás első szakaszát lezáró végzés formájú elutasító, illetve a nyilvántartást elrendelő aktus eljárásjogi szempontból a pályázó ügyféli minőségét határozza meg. A felperes nyilvántartásba vételéről hozott döntéshez ezért egyedül az ügyféli jogállásból fakadó jogok, illetve kötelezettségek fűzhetők, mint olyan jogok, illetve kötelezettségek, amelyeket a pályázó gyakorolhat. A Ket 1. § (4) bekezdése szerinti jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog védelmének alapelve is csak ebben az értelemben és körben értelmezhető. Az Mttv. az alperest a nyilvántartásba vételt követően is felhatalmazza az alaki (így a formai) hiba kiszűrésére. Ezen okokból a felperes sem a pályázati nyilvántartásba vételt elrendelő végzés hiányára, sem az ügyféli jogainak sérelmére, mint az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, sikerrel nem hivatkozhatott.

Az Mttv. 52. § (2) bekezdése meghatározza a pályázati felhívás kötelező alaki és tartalmi elemeit, míg a (3) bekezdés szerinti további feltételek kiírása lehetőség. A pályázati felhívást a Médiatanács a törvény kötelező elemei, illetőleg az Mttv. által különösen meghatározott pályázati feltételek figyelembevételével maga alakítja ki, ekként a pályázati kiírások egyediek. (...) Miután az Mttv. az általa meghatározott formai, alaki követelmények mindegyikéhez érvénytelenségi jogkövetkezményt fűz, nincs lehetőség a formai hiba súlyának mérlegelésére sem, így nem lehet eltekinteni a formai követelményeknek megfelelő Pályázati Ajánlat benyújtásától akkor sem, ha a formai hiba érdektelen, tartalmat nem befolyásoló, szükségtelen, avagy egyenesen értelmetlen feltétel volt. Adott pályázó ezért nem érvelhet sikerrel azzal, hogy szükségtelenül előírt pályázati feltételre vonatkozó alaki (formai), tartalmi követelmény teljesülését vizsgálni nem kell, az ilyen követelmény teljesítésének hiánya nem vezethet a Pályázati Ajánlat érvénytelenségéhez. (...) Értelemszerű, hogy az ajánlatot alkotó lapoknak két oldala van, a kiírás pedig világosan, egyértelműen az oldalak, és minden oldal folyamatos sorszámozását követelte meg. A Pályázati Felhívás 1.10.4.7. és az 1.10.4.8. pontjainak összevetéséből is látható, hogy a kiírási feltételek meghatározásakor az alperes tudatosan használta az oldal, illetőleg a lap megkülönböztetést. Ezt a formai előírást tovább külön nem részletezte, ahhoz semmilyen más feltételt nem rendelt hozzá, ezért nem lehetett célszerűségi szempontok alapján utólag úgy értelmezni, hogy a tényszerűen létező, de üres, információt nem tartalmazó oldalak számozásának elhagyása nem érinti a folyamatos sorszámozás követelményének teljesülését.

Önmagában az a körülmény, hogy egy üres oldal sorszámozása, az üres oldal cégszerű aláírása szükségtelen, mert ezek az oldalak a pályázat szempontjából lényegi elemet, információt nem hordoznak, az ajánlati kötöttség miatt nem adhatott felmentést sem az alperes számára arra, hogy a pályázati feltételek formai rendelkezésének megtartását vizsgálja, sem a felperesnek arra, hogy az előírásnak megfelelő pályázatot nyújtson be.

A felperesnek valamennyi a formai elvárást teljesítenie kellett volna, így az ajánlat minden oldalát, azaz az üres oldalait is, folyamatos sorszámozással kellett volna ellátnia. Ez a formai érvényességi követelmény nem volt féltretehető.”

Némileg eltér a fentiekől a Fővárosi Ítéltáblának a Rádió Jam Zrt. Pápa 92,7 MHz, Keszthely 92,2 MHz, Balatonfüred 91,8 MHz és a Klubrádió Zrt. Tatabánya 96,7 MHz és Esztergom 98,1 MHz médiaszolgáltatási lehetőségek hasznosítására benyújtott pályázati ajánlatainak alaki érvénytelensége ügyében hozott végzése.

A Médiatanács ugyanis megtagadta az említett eljárásokban a Rádió Jam Zrt. és Klubrádió Zrt. pályázók pályázati nyilvántartásba vételét, röviden összefoglalva, mert a pályázók nem írták alá az alaki érvényességi feltételek szerint a pályázati ajánlat minden oldalát (ugyanis a hátlapokat nem írták alá), illetve a pályázók a pályázati felhívás szerinti formanyomtatványt módosították.

A pályázók állították, hogy a Médiatanács végzése az Mttv. 4–5. §-aiban foglalt alapelvekbe, valamint az Mttv. 57. § (2) bekezdésébe és az Mttv. 58. § (1)–(2) bekezdésébe ütközik, ennek következtében a Ket. előírásai és Magyarország Alaptörvénye is sérültek. A Fővárosi Ítéltábla 2.K.27.438/2012/2. sz., 2.K.27.439/2012/2. sz., 2.K.27.440/2012/2. sz. és 2.K.27.441/2012/2. sz. végzéseiben a pályázók kérelmeit elutasította és megállapította, hogy a pályázati ajánlatok alakilag érvénytelenek. Ugyanakkor korábbi döntéseivel ellentétben a bíróság kimondta, hogy bár kétségtelen, a Médiatanács a felhívásban a pályázati ajánlat minden oldalának folyamatos oldalszámozással történő benyújtását követelte, a pályázati felhívás egymásnak némiképp ellentmondó módon, következtelenül határozta meg a pályázati ajánlattal kapcsolatos datálási és aláírási igényeit.

Általában a dátum és a cégszerű aláírás iránti igényét fogalmazta meg a 2.1.1.1. pontban, az okiratok benyújtását a pályázati felhívás által meghatározott formában igényelte a 2.1.1.3. pontban, míg a 2.1.1.4. pontban valamennyi dokumentum minden oldalának aláírását igényelte. A datálási és aláírási igény körüli következtetlenséget a formanyomtatványról hiányzó erre vonatkozó sorok is megerősítették. A pályázati felhívás 2.1.1.4. pontja valamennyi dokumentum minden oldaláról, az értelmező rendelkezés a pályázati ajánlat teljes dokumentációjáról szól. Mindezen pontok együttes értelmezéséből a Fővárosi Ítéltábla a jelen ügyben arra a következtetésre jutott, hogy a pályázati felhívás szerinti pályázat részének, dokumentumnak, azaz benyújtott oldalnak az minősül, amely adatot tartalmaz. Az üres lap vagy oldal nem hordoz adatot, számozással, keltezéssel, valamint cégszerű aláírással történő ellátásának igénye pedig sem az Mttv.-ből, sem a pályázati felhívás vonatkozó pontjaiból nem vezethető le.

A Médiatanács döntéseire vonatkozó bírósági ítéletek az alábbiak (a Klubrádió Zrt. Budapest 95,3 MHz és Budapest 92,9 MHz-cel kapcsolatos ügyei kivételével, amelyeket külön részletezünk):

Pályázó	Médiaszolgáltatási lehetőség	Médiatanács felülvizsgálati kérelemmel érintett döntése	Bíróági döntés és száma	Médiatanács eljárása a bíróági döntés alapján
Hold Rádió és Televíziós Reklám Bt.	Esztergom 92,5 MHz	370/2012. (II. 22.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadása	Főv. Ítéltábla 2.K.27.152/2012/5. A bíróság a Hold Bt. (azóta Kft.) kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
Newave Kft.	Eger 101,9 MHz	704/2012. (IV. 18.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadása	Főv. Ítéltábla 2.K.27.265/2012/2. A bíróság a Newave Kft. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
Rumba Rádió Kft.	Budapest 96,4 MHz	1206/2012. (VII. 5.) sz. hat. - pályázati eljárás eredménytelen	Főv. Ítéltábla 3.K.27.421/2012/5. A bíróság a Rumba Rádió Kft. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás a Fővárosi Ítéltábla ítéletének kézbesítésével jogerősen lezárul.
Rádió Papa Kft.	Budapest 92,9 MHz	1205/2012. (VII. 5.) sz. hat. - pályázati eljárás eredménytelen	Főv. Ítéltábla 2.K.27.420/2012/2. A kereset a pályázati ajánlat alaki érvénytelenségének felülvizsgálatára irányult, a bíróság az eljárást érdemi vizsgálat nélkül megszüntette, mert felperes nem jött el a tárgyalásra.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
Klubrádió Zrt.	Tatabánya 96,7 MHz	1403/2012. (VII. 25.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadásáról	Főv. Ítéltábla 2.K.27.441/2012/2. A bíróság a Klubrádió Zrt. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
	Esztergom 98,1 MHz	1453/2012. (VII. 25.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadásáról	Főv. Ítéltábla 2.K.27.438/2012/2. A bíróság a Klubrádió Zrt. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
Rádió Jam Zrt.	Pápa 92,7 MHz	1380/2012. (VII. 25.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadása	Főv. Ítéltábla 2.K.27.438/2012/2. A bíróság a Rádió Jam Zrt. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
	Keszthely 92,2 MHz	1382/2012. (VII. 25.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadása	Főv. Ítéltábla 2.K.27.439/2012/2. A bíróság a Rádió Jam Zrt. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
	Veszprém 90,6 MHz	1407/2012. (VII. 25.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadása	Főv. Ítéltábla 2.K.27.437/2012/2. A bíróság a Rádió Jam Zrt. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
	Balatonfüred 91,8 MHz	1400/2012. (VII. 25.) sz. végzés - nyilvántartásba vétel megtagadása	Főv. Ítéltábla 2.K.27.440/2012/2. A bíróság a Rádió Jam Zrt. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás jogerősen lezárult, a pályázati eljárás eredménytelen.
	Ajka 88,8 MHz	1446/2012. (VII. 25.) sz. hat. - alakilag érvénytelen, pályázati eljárás eredménytelen	Főv. Ítéltábla 2.K.27.467/2012. A bíróság a Rádió Jam Zrt. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás a Fővárosi Ítéltábla ítéletének kézbesítésével jogerősen lezárul.

Pályázó	Médiaszolgáltatási lehetőség	Médiatanács felülvizsgálati kérelemmel érintett döntése	Bíróági döntés és száma	Médiatanács eljárása a bírósági döntés alapján
Varage Kft.	Debrecen 92,3 MHz	1451/2012. (VII. 25.) sz. hat. - alakilag érvénytelen, pályázati eljárás eredménytelen	Főv. Ítéltábla 2.K.27.490/2012. A bíróság a Varage Kft. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás a Fővárosi Ítéltábla ítéletének kézbesítésével jogerősen lezárul.
Kapos Rádió Kft.	Kaposvár 99,9 MHz	1384/2012. (VII. 27.) sz. hat - alakilag érvénytelen, pályázati eljárás eredménytelen	Főv. Ítéltábla 2.K.27.489/2012/7. A bíróság a Kapos Rádió Kft. kérelmét elutasította, a pályázat alakilag érvénytelen.	A pályázati eljárás a Fővárosi Ítéltábla ítéletének kézbesítésével jogerősen lezárul.

8. Az Mttv. 48. § (4) bekezdés szerinti feljogosítás médiaszolgáltatás végzésére

Az Mttv. 48. § (4) bekezdése lehetőséget teremt arra, hogy a Médiatanács a törvényben meghatározott közfeladat ellátására legfeljebb három éves időtartamra pályázati eljárás lefolytatása nélkül jogosítson fel vállalkozást médiaszolgáltatás végzésére az alábbiak szerint:

„Médiatanács meghatározott időszakra, de legfeljebb három évre közfeladat ellátása érdekében pályázati eljárás nélkül is feljogosíthat valamely vállalkozást médiaszolgáltatás végzésére. E médiaszolgáltatási jogosultságra a Médiatanács hatósági határozatában a Médiatanács által közzétett felhívásra a jogosultság iránti kérelmet elsőként benyújtó médiaszolgáltatót jogosítja fel, amennyiben a médiaszolgáltató a közfeladat ellátásához szükséges feltételeknek megfelel. E bekezdés alkalmazásában közfeladatnak az alábbiak minősülnek:

- a) szükségállapot, az ország jelentős területét érintő elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén történő és azzal kapcsolatos médiaszolgáltatás, vagy
- b) a valamely közösség speciális oktatási, kulturális, tájékoztatási, vagy az adott közösséget érintő meghatározott eseményhez kapcsolódó igényeinek szolgálata” [Mttv. 48. § (4) bek.].

A Médiatanács az elmúlt két esztendőben két esetben élt ezzel a lehetőséggel. Első ízben 2011. március 10-én tett közzé ennek alapján felhívást a Család Éve alkalmából a Budapest 102,1 MHz médiaszolgáltatási lehetőség vonatkozásában. A felhívás alapján egyedül a Magyar Katolikus Rádió Zrt. nyújtott be kérelmet médiaszolgáltatási jogosultságra. A Médiatanács 2011. április 20-án jogosította fel a kérelmezőt médiaszolgáltatás végzésére az esemény végéig, azaz 2011. december 30-ig terjedő időszakra. Szintén az Mttv. 48. § (4) bekezdését alkalmazta a Médiatanács 2011. december 7-én közzétett felhívásával a Szentgotthárd 106,6 MHz + Felsőszölnök 97,7 MHz médiaszolgáltatási lehetőségre. E médiaszolgáltatási lehetőségeken korábban a Szlovén Rádió Nonprofit Kft. szerzett közműsor-szolgáltatói jogosultságot pályázat nélkül az Rttv. 95. § (5) bekezdés alapján.

Az Mttv. 209. §-a alapján a közműsor-szolgáltatói jogosultságokat a Médiatanács közösségi médiaszolgáltatássá és – egyúttal – azok műsorszolgáltatási szerződését hatósági szerződéssé alakította át. A Szlovén Rádió Nonprofit Kft.-nek azonban nem volt műsorszolgáltatási szerződése, hiszen az Rttv. hivatkozott speciális szabálya alapján szerzett jogosultságot.

A Médiatanács a Szlovén Rádió Kft. kérelme alapján 2011. december 31. napjával megszüntette a médiaszolgáltató Rtvtv. 95. § (5) bekezdése szerinti jogosultságát.

A Szlovén Rádió Kft. szintén egyedülként nyújtott be kérelmet a Médiatanács felhívása alapján. A Médiatanács 2011. december 20-án a 2012. január 1. és a 2012. december 31. közötti időszakra médiaszolgáltatási tevékenység végzésére jogosította fel a médiaszolgáltatót a szlovén nemzeti kisebbség kulturális, tájékoztatási igényeinek szolgálata, anyanyelvének és hagyományainak ápolása, valamint a szlovén közösség tájékoztatása mint közfeladat ellátása érdekében. A Médiatanácsnak e döntésével a jogszabályi változások mellett sikerült biztosítania a szlovén nemzeti kisebbség speciális kulturális igényeinek ellátását. A kisebbségi rádiózás folytatása érdekében a Médiatanács 2012-ben pályázati felhívást tett közzé a Szentgotthárd 106,6 MHz + Felsőszőlőnk 97,7 MHz médiaszolgáltatási lehetőség 7 évre szóló hasznosítására, amelyet az egyedülként pályázó Szlovén Rádió Nonprofit Kft. el is nyert.

9. A Budapest 92,9 MHz és 95,3 MHz médiaszolgáltatási lehetőségek pályázati eljárása – a Klubrádió ügyei

9.1. A Budapest 95,3 MHz médiaszolgáltatási lehetőség pályáztatása

A Budapest 95,3 MHz médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására irányuló pályázati eljárást külön fejezetben ismertetjük, ugyanis ez az eljárás vált az Mttv. alapján lefolytatott pályáztatások állatorvosi lovává, amely feltehetően az analóg földfelszíni lineáris médiaszolgáltatási lehetőségek hasznosítására irányuló pályázati eljárásokban elképzelhető valamennyi jogi eset tipikus példáját bemutatja.

A Klubrádió Zrt. tizenkét évre szóló műsorszolgáltatási szerződésének lejártát követően a Budapest 95,3 MHz médiaszolgáltatási lehetőség hasznosítására irányuló pályázati eljárást a Médiatanács két másik budapesti, ugyancsak lejáró, médiaszolgáltatási jogosultsággal (a Rádió 1 Kft. által hasznosított Budapest 103,9 MHz és a Rádió Juventus Zrt. által üzemeltett Budapest 89,5 MHz médiaszolgáltatási lehetőséggel) egy időben, 2011 májusában indította el.

A Médiatanács médiapolitikai célja az volt, hogy a három jelentős vételkörzetű budapesti médiaszolgáltatási lehetőség együtt, és a korábbi hasznosítással egyezően, kereskedelmi jelleggel kerüljön pályáztatásra. Az elmúlt években a gazdasági válság hatására jelentősen csökkent a rádiós piac jövedelmezősége és a hirdetésekkel elérhető bevételek nagysága. A Médiatanács ezért úgy döntött, hogy a nagyobb vételkörzetű, ezért nagyobb eltartó-képességű budapesti frekvenciákat pályáztatja meg kereskedelmi jelleggel a stabil piaci működés érdekében. Ezért a pályázati felhívás megszövegezésekor és az értékelési szempontok kialakításakor a Médiatanács figyelemmel volt arra, hogy mind a zenei rádiók, mind a Klubrádióhoz hasonló *talk-news* rádiók hasonló esélyekkel indulhassanak, amennyiben a pályázati felhívásban előírt feltételeket vállalják.

Itt szükséges megjegyezni, hogy a budapesti piacon a fenti három lejárt médiaszolgáltatási lehetőségen kívül csak egy kereskedelmi médiaszolgáltatás működött, az Inforádió, így nem lehetett kérdéses, hogy a Médiatanács kereskedelmi jelleggel hirdeti meg a lejárt frekvenciákat. A nem kereskedelmi budapesti jogosultságok száma ekkor kilenc volt.

9.1.1. Benyújtott ajánlatok, azok értékelése

A pályázók a pályázati felhívás közzététele után, a törvényben meghatározott határidőt követően, 2011. augusztus 30-án nyújthatták be pályázati ajánlatukat a Médiatanácshoz. A Budapest 95,3 MHz jogosultságra a következő 7 pályázó nyújtott be pályázati ajánlatot: Click Rádió Reklám és Marketing Szolgáltató Kft.; Autórádió Műsorszolgáltató Kft.; Klubrádió Szolgáltató Zrt.; Rádió Juventus Műsorszolgáltató Zrt.; Rádió 1 Rádióműsort Készítő és Közlő Kft.; Rumba Rádió Kft.; Radio Code Broadcast Kft.

A pályázati eljárással kapcsolatos érdemi döntését a Médiatanács 2011. december 20-án hozta meg, amelyben – az eljárás eredményességének megállapítása mellett – a pályázati ajánlatok értékelése során a legmagasabb pontszámot elérő pályázót, az Autórádió Kft.-t hirdette nyertesként. A pályázati ajánlatokban szereplő műsortervek értékelésekor a helyi közélettel foglalkozó, a helyi mindennapi életet segítő műsorszámok és a magyar zenei műsorszámok arányára tett vállalások tekintetében a Klubrádió Zrt. a később nyertessé nyilvánított pályázóval azonos pontszámot kapott. Emellett a műsorterv szubjektív értékelésekor, hasonlóan a médiaszolgáltatási tapasztalatra adható pontszámhoz, a Médiatanács maximális pontszámmal értékelte a Klubrádió Zrt. ajánlatát, az azonban a díjajánlatra és a zenei műsorszámok arányára tett vállalások kapcsán adható objektív pontok tekintetében végül 1 ponttal elmaradt az Autórádió Kft. pályázó összpontszámától.

9.1.2. A döntés elleni jogorvoslat, a bíróság ítélete

A Klubrádió Zrt. a Médiatanács döntése ellen jogorvoslattal élt, hivatkozva arra, hogy – álláspontja szerint – a nyertes pályázóként hirdetett Autórádió Kft. pályázati ajánlata alaki és tartalmi szempontból is érvénytelen volt. E helyütt azonban szükséges megjegyezni, hogy a pályázati eljárás eredményét megállapító médiatanácsi döntés elleni jogorvoslat lehetőségét az Mttv. teremtette meg, hiszen a 2011. január 1-jét megelőző szabályozás erre nem biztosított lehetőséget (amiként erre az alkotmányellenes helyzetre az AB a 46/2007. (VI. 27.) sz. határozatában rávilágított).

A Fővárosi Ítéltábla 2012. március 14-én hozott 2.K.27.053/2012/20. sz. ítéletében a Klubrádió Zrt. keresetének helyt adott, és a Médiatanács döntésének azon pontját, amelyben megállapította, hogy az Autórádió Kft. a pályázati eljárás nyertese, hatályon kívül helyezte, és a Médiatanácsot a fennmaradt pályázati ajánlatok elbírálása körében új eljárásra utasította.

Az Ítéltábla ítéletében részletesen kitért a pályázati ajánlatok alaki-formai követelményeinek pályázati eljárásban történő értékelésére, és megállapította, hogy a pályázati felhívás értelmében a pályázónak a pályázati ajánlat eredeti példányát alkotó valamennyi dokumentum minden oldalát alá kell írnia, míg a nyilatkozatokat vagy egyéb dokumentumokat a pályázónak a cégjegyzés szabályai szerint aláírva kell benyújtania:

„az Ítéltábla rámutat arra, hogy az alperes (Médiatanács) az Mttv. keretei között szabadon határozhatja meg a pályázati felhívás egyes elemeit, ennek során a pályázóval, illetve a pályázattal szemben tartalmi és formai követelményeket egyaránt támaszthat. Csak az az ajánlat minősül érvényesnek, amelyik maradéktalanul megfelel a pályázati felhívás követelményeinek. (...) [M]egállapítható az

is, hogy az alperes az alaki követelmények meghatározásánál nem tett különbséget: nem szabályozta egymástól eltérően az érdemi információt tartalmazó iratokat az ilyen tartalommal nem bíró iratoktól, lapoktól, oldalaktól, és aszerint sem különböztetett meg az egyes dokumentumok között, hogy azok a pályázótól vagy mástól származnak-e. A zárt egészet alkotó ajánlat minden egyes részlemére tehát ugyanazok a formai feltételek vonatkoznak. Ennélfogva a felhívás 2.1.1.4. pontjában foglalt előírást csak akként lehet értelmezni, hogy a pályázónak a pályázati ajánlat minden oldalát alá kell írnia. (...) Amennyiben az alperes ténylegesen csak a pályázó által kiállított, érdemi információt tartalmazó oldalak cégképviselő általi aláírását várta el, akkor ezt kellett volna előírnia. Megkülönböztetett szabályozás hiányában a pályázati ajánlat minden dokumentumára, azaz minden oldalára vonatkozott az aláírási, mégpedig a cégszerű aláírási kötelezettség” (a Fővárosi Ítéltábla 2.K.27.053/2012/20. sz. ítélete, 7–8. old.).

Mindezek alapján az Ítéltábla ítéletében kiemelte, hogy a pályázati felhívásban szereplő formai előírást csak akként lehet értelmezni, hogy a pályázónak a pályázati ajánlat valamenyny oldalát cégszerűen alá kell írnia.

Az Ítéltábla ezen szempontokra tekintettel megállapította, hogy a pályázati eljárás nyertesének kihirdetett pályázó ajánlata nem teljesítette maradéktalanul a pályázati felhívásban szereplő formai követelményeket, mert az nem tartalmazta a nyertes pályázó cégszerű aláírását (az ügyvezető által aláírt oldalakon ugyanis kizárólag a cégjegyzésre jogosult személy aláírása szerepelt a társaság cégneve nélkül), továbbá a pályázó bizonyos oldalakat egyáltalán nem írt alá. Mindezen hiányosságok, formai hibák miatt az Autorádió Kft. pályázati ajánlata alakilag érvénytelen volt, mert formailag nem felelt meg a pályázati felhívásban meghatározott feltételeknek. Az Ítéltábla hangsúlyozta, hogy az Mttv. nem rangsorolhatja a formai hibákat, azok mindegyikéhez az érvénytelenség jogkövetkezményét rendeli, tehát nincs lehetősége a formai hiba súlyának mérlegelésére, így nem lehet különbséget tenni érdektelen és nem érdektelen formai hibák között.

Az Ítéltábla arra is utalt, hogy a pályázati felhívásában szereplő formai követelmények kötik a Médiatanácsot, azaz annak rendelkezéseit akkor is köteles betartatni, ha utóbb észleli, hogy az általa előírt követelmény indokolatlan, vagy nem felel meg a valós szándékának, vagyis az alaki feltételeket nem lehet sem szűken, sem tágan értelmeznie. Az ítélet indokolása alapján tehát a nyertes pályázó ajánlata alakilag érvénytelen volt, vagyis az Autorádió Kft. ajánlatát érdemben nem lehetett volna elbírálni, így a Médiatanács döntése e körben jogszabályba ütközött. Ez pedig értelemszerűen a döntés érdemére is kihatott, hiszen az alakilag érvénytelen ajánlat a pályázatok értékelésében nem vehetett volna részt, így az ilyen ajánlat a pályázati eljárás nyertese sem lehet.

Az Ítéltábla ítéletében kiemelte továbbá, hogy a Médiatanácsnak a megismételt eljárásban az ítélet szerint le kell vonnia az Autorádió Kft. pályázati ajánlata alaki érvénytelenségének következményeit, és a fennmaradt pályázatok elbírálásáról szóló új döntésében az Autorádió Kft.-t nem nyilváníthatja a pályázati eljárás nyertesének.

9.1.3. A megismételt eljárásban született döntés

A Médiatanács az ügy összes iratának a bíróságtól való visszaérkezését követő napon, 2012. május 4-én megindította a megismételt eljárást, amelyről valamennyi pályázót értesítette. [A Ket. 33. § (6) bekezdése alapján a megismételt eljárásban az ügyintézési határidő az ügy összes iratának az eljárásra jogosult hatósághoz érkezését követő napon kezdődik.] A Médiatanács a megismételt eljárásban – levonva az ítélet tanulságait – az Ítéltábla ítéletében foglaltak figyelembevételével ismét megvizsgálta a pályázati eljárásban résztvevő, még ügyfélnek minősülő pályázók pályázati ajánlatait alaki-formai szempontból.

A Médiatanács a megismételt eljárásra való tekintettel az alaki vizsgálatot a pályázati nyilvántartásba vétel körében végezte el, amelynek során megállapította, hogy valamennyi pályázó pályázati ajánlata alakilag érvénytelen, így a pályázók pályázati nyilvántartásba vételét, az Mttv. 58. § (2) bekezdésében foglaltak alapján – minden egyes pályázó tekintetében külön-külön meghozott –, végzéssel megtagadta.

A Médiatanács az Mttv. 58. § (2) bekezdése, illetve a Pályázati Felhívás 1.10.7.3. pontja alapján megtagadta az 1196/2012. (VII. 5.) sz. végzésével a Click Rádió Kft., az 1197/2012. (VII. 5.) sz. végzésével az Autórádió Kft., az 1198/2012. (VII. 5.) sz. végzésével a Klubrádió Zrt., az 1199/2012. (VII. 5.) sz. végzésével a Rádió 1 Kft. és az 1200/2012. (VII. 5.) sz. végzésével a Rumba Rádió Kft. pályázó pályázati nyilvántartásba vételét, tekintettel arra, hogy megállapította, hogy az Mttv. 57. § (2) bekezdés b) és d) pontja, valamint a Pályázati Felhívás 1.10.6.1. b) és d) pontjai alapján az említett pályázók pályázati ajánlatai alakilag érvénytelenek.

A Klubrádió Zrt. esetében a Médiatanács a következő okok miatt tagadta meg a nyilvántartásba vételt, és állapította meg az alaki érvénytelenséget:

- A Klubrádió Zrt. pályázó nem írta alá pályázati ajánlatának az alaki érvényességi feltételek körében meghatározottak szerinti valamennyi oldalát – az általa 126–136. oldalszámmal megjelölt oldalak kivételével –, csupán a pályázati ajánlatának lapjait látta el a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény szerinti cégszerű aláírással.
- A Klubrádió Zrt. pályázó nem látta el pályázati ajánlatának valamennyi oldalát folyamatos oldalszámozással sem – az általa 126–136. oldalszámmal megjelölt oldalak kivételével.

A többi, az eljárásban résztvevő pályázó esetében – hasonlóan a Klubrádió Zrt. pályázati ajánlatához – a Médiatanács elsősorban az alábbi okokra tekintettel minősítette alaki érvénytelennek pályázati ajánlatukat:

- az alaki érvényességi feltételek körében meghatározottak szerinti, a pályázati ajánlat valamennyi oldalán szereplő folyamatos oldalszámozás hiánya;
- az alaki érvényességi feltételek körében meghatározottak szerinti, a pályázati ajánlat valamennyi oldalán szereplő aláírás hiánya.

9.1.4. A megismételt eljárásban született döntés elleni jogorvoslat

A Klubrádió Zrt. pályázó 2012. július 12. napján előterjesztett kérelmében a Fővárosi Ítéltáblától a Médiatanács 1198/2012. (VII. 5.) sz., a pályázati nyilvántartásba vételét megtagadó végzésének hatályon kívül helyezését kérelmezte. A Fővárosi Ítéltábla a 2.K.27.372/2012/2. sz., 2012. július 18-án kelt végzésével a Médiatanács 1198/2012. (VII. 5.) sz. végzését hatályon kívül helyezte, ugyanis az Ítéltábla végzése szerint a Médiatanács a megismételt eljárásban már nem dönthetett volna eljárási végzésben a pályázati ajánlatok alaki érvénytelensége tekintetében. Az Ítéltábla végzésében rögzítette, hogy az Mttv. 58. § (3) bekezdése az alaki érvényesség vizsgálatát az eljárás befejezéséig teszi a Médiatanács kötelezettségévé, és ez alapján a Médiatanács akkor járt volna el helyesen, ha a pályázati ajánlat érvénytelenségét a pályázati eljárást lezáró érdemi döntésébe (tehát nem pályázati nyilvántartásba vételt megtagadó végzésbe) foglalta volna.

Az Ítéltábla kiemelte továbbá, hogy az eljárás jelen szakaszában a Médiatanácsnak már az eljárást lezáró döntésében, az Mttv. 62. §-a alapján hozott határozattal kell az alaki és tartalmi alkalmasság kérdésében, az eljárás eredménytelenségéről, illetve a pályázat nyerteséről határoznia. Ez a kötelezettsége független attól, hogy a többi pályázó nyilvántartásba vételét a Klubrádió Zrt.-hez hasonló módon utóbb megtagadta. Mindezek alapján tehát az Ítéltábla eljárásjogi okok miatt helyezte hatályon kívül a Médiatanács pályázati nyilvántartásba vételt megtagadó döntését, vagyis érdemben nem vizsgálta és értékelte a Klubrádió Zrt. pályázati ajánlata tekintetében megállapított érvénytelenségi okokat.

9.1.5. A Médiatanács 2012. augusztusi döntése

A Médiatanács a Fővárosi Ítéltábla fent említett július 18-i, 2.K.27.372/2012/2. sz. döntésében foglalt rendelkezések figyelembevételével az egyes pályázók pályázati nyilvántartásba vételének megtagadása tárgyában hozott végzéseit visszavonta, majd a pályázati eljárást érdemben lezáró 1488/2012. (VIII. 15.) sz. határozatában megállapította, hogy a pályázati eljárás eredménytelen, ugyanis valamennyi pályázó pályázati ajánlata alaki szempontból érvénytelen volt.

A Médiatanács a fentiekben írtak alapján a pályázati eljárást érdemben lezáró, a Fővárosi Ítéltábla döntése következtében meghozott 1488/2012. (VIII. 15.) sz. határozatában – tartalmilag az 1198/2012. (VII. 5.) sz. végzésben foglaltakhoz hasonlóan – a Klubrádió Zrt. pályázati ajánlata vonatkozásában is megállapította, hogy az Mttv. 57. § (2) bek. b) pontja és a pályázati felhívás 1.10.6.1. b) pontja szerint alakilag érvénytelen, tekintettel arra, hogy a pályázati ajánlat nem a pályázati felhívás 1.10.4.7. pontjában meghatározott formában került benyújtásra.

Emellett a Médiatanács megállapította, hogy a Klubrádió Zrt. pályázó pályázati ajánlata formailag nem felelt meg a pályázati felhívás 2.1. pontjában meghatározott formai feltételeknek, ezért az Mttv. 57. § (2) bek. d) pontja és a pályázati felhívás 1.10.6.1. d) pontja szerint is alakilag érvénytelen.

Tekintettel arra, hogy a Klubrádió Zrt. pályázó pályázati ajánlata kapcsán a Médiatanács részére hiánypótlásként megküldött iratok szintén nem feleltek meg a formai követelmé-

nyeknek (nem volt cégszerű aláírás és folyamatos oldalszámozás minden oldalon), és ezek figyelembevétele nélkül az ajánlat nem tartalmazza az Mttv. 56. §-ában felsoroltakat, illetve a pályázati felhívás 2.3. pontjában foglaltakat, ezért a Médiatanács megállapította, hogy a Klubrádió Zrt. pályázati ajánlata az Mttv. 57. § (2) bek. e) pontja és a pályázati felhívás 1.10.6.1. e) pontja alapján is alakilag érvénytelen.

9.1.6. A 2012. augusztusi döntés elleni jogorvoslat

A Klubrádió Zrt. a Médiatanács 2012. augusztus 15-én hozott döntése ellen 2012. augusztus 29. napján felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. A Fővárosi Ítéltábla a Klubrádió Zrt. keresete alapján 2012. szeptember 26-án kihirdetett 2.K.27.474/2012/5. sz. ítéletében a Médiatanács 1488/2012. (VIII. 15.) sz. határozatának 1. pontjában írt, a pályázati eljárás eredménytelenségére vonatkozó rendelkezését, valamint a Klubrádió Zrt. pályázati ajánlatának alaki érvénytelenségét kimondó 4. pontját hatályon kívül helyezte.

A Fővárosi Ítéltábla ítéletében kiemelte, hogy bár a Médiatanács a megismételt pályázati eljárásban a pályázatok elbírálása során valóban köteles volt vizsgálni a pályázati ajánlatok alaki és tartalmi érvénytelenségét, azonban jogszerűen nem állapíthatta volna meg a pályázati eljárás eredménytelenségét, e körben ugyanis a Médiatanácsot köti az eredeti, 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozatában megállapított, a Fővárosi Ítéltábla által hatályon kívül nem helyezett azon rendelkezése, hogy a pályázati eljárás eredményes. Az Ítéltábla kifejtette, hogy az „egyszerre, egyidejűleg fennálló két ellentétes tartalmú rendelkezés nemcsak értelmezhetetlen, hanem (...) az Mttv. 62. § (1) bekezdésébe is ütközik”, illetőleg a Médiatanács „a jogerős ítélet iránymutatása ellenére nem döntött egyértelműen a pályázati eljárás végeredményéről”, ami pedig „az ügy érdemére is kiható olyan lényeges eljárás szabálysértés, amely miatt szükséges volt e határozati rendelkezés hatályon kívül helyezése”.

Az Ítéltábla a Klubrádió Zrt. pályázatának alaki érvénytelenségére vonatkozó pontját azon indoklással helyezte hatályon kívül, hogy a határozat 4. pontjában foglaltak szoros összefüggésben állnak az 1. pontban kifejtett, a pályázat eredménytelenségéről szóló döntéssel. Az Ítéltábla ugyanakkor a Klubrádió Zrt. pályázatának alaki érvényességét vagy érvénytelenségét érdemben továbbra sem vizsgálta.

9.1.7. A Fővárosi Ítéltábla 2.K.27.474/2012/5. sz. ítéletének következményei

A bíróság fenti ítéletében kifejtettek alapján az a jogilag ellentmondásos helyzet állt elő, hogy a Médiatanács a fenti ügyben a pályázat eredménytelenségét akkor sem mondhatja ki, ha nincsen érvényes pályázat, vagy ha az összes pályázó visszavonja az ajánlatát. A Fővárosi Ítéltábla ítéletéből az következik, hogy alakilag érvénytelen pályázati ajánlat esetén is pályázati nyertest kell hirdetni, mert csak ezáltal maradhat a pályázati eljárás eredményes. Amennyiben ugyanakkor az ítéletben foglaltakat szorosan követve a Médiatanács a Klubrádió Zrt. pályázatát alakilag érvényessé nyilvánítja, a pályázati eljárás válik diszkriminatív, figyelemmel arra, hogy a Klubrádió Zrt. pályázati ajánlatában ugyanazon alaki hibák fordultak elő,

mint a bíróság által hatályon kívül nem helyezett határozati pontokkal alakilag érvénytelené nyilvánított pályázók ajánlatában.

A hatóság ezért annak megoldását kereste, hogy a vonatkozó ellentétes bírói gyakorlat és a különböző bírósági iránymutatások alapján hogyan lehet megoldani, hogy a Budapest 95,3 MHz frekvencia pályáztatása jogszerűen lezárható legyen, és ne sértsen, illetve ne betonozzon be olyan pályáztatással kapcsolatos közigazgatási jogelveket, amelyek minden más közigazgatási ágazatban jogszabálysértést okoznának. A Médiatanács ezért a Legfőbb Ügyészséghez fordult.

9.1.8. Az Ügyészség álláspontja

A Fővárosi Főügyészség december 17-én érkezett levelében az Ügyészség által kialakított következő álláspontot ismertette a Médiatanáccsal. Az ügyben született mindkét ítélet rögzítette, hogy a bíróság az 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozat 1. pontja alatti, a pályázati eljárás eredményességét megállapító döntését nem vizsgálta felül. A legutóbbi ítélet indoklása kiemelte, hogy ezt a jogerős döntést a törvényben meghatározott feltételek maradéktalan teljesülése esetén a Médiatanács hivatalból folytatott döntés-felülvizsgálati eljárás keretében saját hatáskörben módosíthatja, vagy visszavonhatja.

A bíróság ítéletéből következik, hogy a jogerős 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozat 1. pontja tekintetében az Ügyészség – az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 29. §-ának (1) bekezdésében foglalt – törvényességi ellenőrzési jogköre fennáll. Az Ütv. 1. §-ának (2) bekezdése értelmében azonban az ügyészségnek a törvénysértés orvoslására irányuló eljárási kötelezettsége másodlagos, a jogszabálysértést – ha annak törvényi feltételei fennállnak – elsősorban az azt elkövető közigazgatási szerv köteles megszüntetni.

Az Ügyészség a törvények betartásában az Ütv. már hivatkozott 1. §-ának (2) bekezdése értelmében fennálló közreműködési kötelezettsége alapján felhívta a Médiatanács figyelmét arra, hogy a bíróság ítéletében hangsúlyozott hivatalbóli döntés-felülvizsgálat lehetőségére tekintettel az 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozat 1. pontját saját hatáskörben visszavonhatja. Az Ítélet tábla a döntés-felülvizsgálatra vonatkozó iránymutatását annak ismeretében alakította ki, hogy a Médiatanács a határozatát már módosította. A bíróság útmutatásában foglaltaktól a hatóság az új eljárásban nem térhet el.

Az Ügyészség szerint az 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozat 2012. február 1-jei módosítása a határozat indokolását a pályázati eljárás nyertesére vonatkozó körben, a pályázati ajánlatok szubjektív értékelésének szempontjaival és a szempontokhoz kapcsolódó értékelés pontszámaival egészítette ki. Az 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozat 1. pontját a módosítás nem érintette, a pályázati eljárás eredményességére vonatkozó döntését a hatóság nem vizsgálta felül.

A Ket. 114. § (1)–(3) bekezdése értelmében, ha a hatóság megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, a közléstől számított egy éven belül döntését módosítja, vagy visszavonja, amennyiben az új döntés jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogokat nem sért.

Az 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozat 1. pontjában foglalt döntés vonatkozásában a saját hatáskörben történő visszavonás valamennyi feltétele fennáll, ezért az Ügyészség szerint a Médiatanács a bíróság első ügyben született ítéletének a pályázati ajánlatok alaki követel-

ményei megfeleltetésére vonatkozó útmutatásával összhangban álló döntését saját hatáskörben – ügyészi felhívás nélkül is – meghozhatja. A jogszabálysértés ügyészi fellépés nélkül is orvosolható, ezért a Fővárosi Főügyészség szerint ügyészi felhívás benyújtására nincsen ok.

9.1.9. A Médiatanács 2295/2012. (XII. 19.), valamint 406/2013. (III. 13.) számú határozatai

A Médiatanács az Ügyészség álláspontjának figyelembevételével a 2295/2012. (XII. 19.) sz. határozatával úgy döntött, hogy az 1983/2011. (XII. 20.) sz. határozata rendelkező részének 1. pontjába foglalt döntését hivatalbóli döntés-felülvizsgálat keretében, saját hatáskörben visszavonja. A Klubrádió Zrt. a Médiatanács döntése ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be.

A Klubrádió Zrt. a Médiatanács döntése ellen a – bírósági szervezetrendszer reformját követően a Médiatanács hatósági döntéseinek felülvizsgálatára 2013. január 1. napjától hatáskörrel rendelkező – Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. Keresetében a visszavonó határozat hatályon kívül helyezését és a Médiatanácsnak – a pályázati győztes személyének megállapítása és kihirdetése tekintetében – új eljárásra kötelezését kérte.

A bíróság a Médiatanács határozatát annak fényében vizsgálta, hogy a hatóság a korábbi bírósági ítéletben foglaltaknak megfelelően járt-e el, és minderre a 2011 decemberében hozott – a pályázati eljárás eredményéről elsőként döntő – médiatanácsai határozat tárgyában született fővárosi ítéltáblai ítélet (2.K.27.053/2012/20. sz.) iránymutatásainak való megfelelést tekintette „kiindulópontnak”. Ez alapján megállapította, hogy a Médiatanács „megismételt eljárása kizárólag az Autórádió Kft. pályázati ajánlata alaki érvénytelensége megállapítását követően fennmaradt pályázatok »elbírálására«, vagyis e pályázatok figyelembevételével az újbóli érdemi döntés – az Mttv. 62. § (1) bekezdése szerinti határozat – meghozatalára kell hogy szorítkozzék” (a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.K.30.062/2013/7. sz. ítélete, 5. old.).

A bíróság ítéletének indoklásában ezzel összhangban rögzítette továbbá azt is, hogy „Az ítéltábla az ítéleti iránymutatását (...) annak figyelembevételével adta, hogy a módosított alaphatározat – ítéletével nem érintett – rendelkezése szerint a pályázati eljárás érvényes”. és a pályázati eljárás nyertesét megállapító rendelkezés „hatályon kívül helyezése mellett az alperest csak és kizárólag e körben kötelezte új eljárásra” (a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.K.30.062/2013/7. sz. ítélete, 6–7. old.). A hivatkozott ítéletben foglaltak szerint a pályázati eljárást befejező érdemi döntést kellett volna hoznia, ilyen döntés viszont nem született, „ez pedig (...) önmagában az ügy érdemére is kiható olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely a határozat hatályon kívül helyezését indokolja.”

Ezt követően vizsgálta csak a bíróság a 2295/2012. (XII. 19.) számú – a pályázati eljárás eredményességét megállapító rendelkezés visszavonását kimondó – határozat jogszerűségét. Ennek kapcsán – szemben a Fővárosi Főügyészség előző alpontban hivatkozott levelében foglalt álláspontjával – arra a megállapításra jutott, hogy a hatóságnak nem volt jogszerű lehetősége a Ket. 114. §-a alapján hivatalbóli döntés-felülvizsgálat keretében a korábban – az indoklás tekintetében már – módosított határozat rendelkezését visszavonni. A bírósági döntés értelmében a Médiatanácsnak ezért a soron kívül lefolytatandó új eljárásában továbbra

is a Fővárosi Ítéltábla előző bekezdésben hivatkozott ítéletében foglaltakat – maradéktalanul betartva, de azon túl nem terjeszkedve – kell követnie. A pályázati eljárás elhúzódása és érdemi lezárásának hiánya mindemellett a bíróság álláspontja szerint alapvető rendelkezéseket sértő helyzetet is eredményezhet, amely az érdemi döntés mielőbbi meghozatalát indokolja.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság tehát kizárólag eljárásjogi alapon vizsgálta és helyezte hatályon kívül a Médiatek legutóbbi határozatát, a Klubrádió Zrt. pályázati ajánlatának alaki érvényességére, vagy érvénytelenségére kiterjedő érdemi vizsgálatot, valamint ennek keretében történő állásfoglalást és jogi értékelést – hasonlóan valamennyi korábbi ítélethez – mellőzött.

A bíróság a 2295/2012. (XII. 19.) számú határozatot hatályon kívül helyezte, és egyetlen világos, egyértelmű kötelezettséget rótt a Médiatekre: a soron kívül lefolytató megismételt eljárásban hozzon érdemi döntést a pályázati eljárás nyertesét illetően. A pályázati felhívásra 2011 augusztusában benyújtott hét pályázati ajánlat közül korábban hat esetben a Médiatek jogerős döntéseivel megállapította azok alaki érvénytelenségét, így a pályázati eljárásban ügyféli minőséggel – a közigazgatási és munkaügyi bíróság ítéletének meghozatalakor – egyedüliként a Klubrádió Zrt. rendelkezett.

A Médiatek – követve a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében foglalt világos és egyértelmű iránymutatást – a 406/2013. (III. 13.) számú határozatában ezert megállapította, hogy a pályázati eljárás nyertese a megismételt pályázati eljárásban ügyféli minőséggel egyedüliként rendelkező pályázó, a Klubrádió Zrt., egyúttal megindította a hatósági szerződéskötésre irányuló eljárást.

9.2. A Budapest 92,9 MHz ügye

Szintén a Klubrádió Zrt.-hez kapcsolódó ügy a Budapest 92,9 MHz szerződéskötésének kérdése. Ez az eset ugyan nem képezi részét a Médiatek pályázati tevékenységének, attól mégsem függetleníthető, ennél fogva a médiaszabályozás első 2 évének áttekintése során nem hagyható figyelmen kívül.

A Budapest 92,9 MHz médiaszolgáltatási lehetőség pályázati eljárását még az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT) indította meg 2009-ben, és a Testület 2010. áprilisi döntésében az eljárás nyertesének a Klubrádió Zrt. pályázót nyilvánította. A műsorszolgáltatási szerződés megkötésére azonban, az ORTT-n kívülálló okok miatt, már nem volt mód, így ez a feladat jogutódjára, a Médiatekra hárult. A Klubrádió Zrt. a pályázati felhívás előírásainak megfelelően a pályázati ajánlatában vállalta, hogy amennyiben az ORTT a Budapest 92,9 MHz tekintetében nyertessé nyilvánítja, a nyertességéből fakadó törvényi összeférhetetlenségét megszünteti, és meglévő budapesti médiaszolgáltatási jogosultságáról, a Budapest 95,3 MHz frekvencia hasznosítási jogáról lemond.

Az Rttv. 1996. évi hatályba lépése óta a korlátos erőforrásnak számító földfelszíni rádiós frekvenciák hasznosításának és gazdálkodásának egyik sarokköve volt az a kitétel, hogy egy médiaszolgáltatónak, illetve a médiaszolgáltató 25%-nál nagyobb részesedéssel rendelkező tulajdonosának ugyanazon vételkörzetben egy adott időpontban kizárólag egy médiaszolgáltatási jogosultsága lehet. E rendelkezés célja az, hogy megelőzze a helyi, illetve területi médiaszolgáltatási véleménymonopóliumok kialakulását. A pályázati felhívás alapján

a szerződést a döntéstől számított 45 munkanapon belül kellett megkötöni. Az ORTT erre tekintettel felszólította a Klubrádió Zrt.-t, hogy szüntesse meg a kialakult törvényi összeférhetetlenségét a pályázati ajánlatában vállaltaknak megfelelően, annak érdekében, hogy a szerződéskötésre a megjelölt határidőn belül sor kerülhessen. A Klubrádió Zrt. a pályázati felhívásban rögzített, a szerződés megkötésére nyitva álló határidő lejártáig – a pályázati ajánlatában tett nyilatkozatával ellentétben – folyamatosan olyan tartalmú ellenajánlatokat tett a médiahatóságnak, amelyek arra irányultak, hogy a szerződéskötést követő 180 napig még egyik budapesti frekvenciáról se kelljen lemondania, vagyis egyszerre két jogosultsággal rendelkezessen Budapest vételkörzetben.

Miután a pályázó a törvényi összeférhetetlenségi előírásokkal ellentétben nem mondott le egyértelműen a korábbiakban említett Budapest 95,3 MHz-es jogosultságáról a határidő lejártáig, a Médiatanács a törvényi feltételeknek megfelelő szerződéses ajánlat hiányában a pályázati felhívás előírásainak megfelelően nem kötött szerződést a pályázóval. Az eljárás megindításakor hatályos Rttv. pályázati eljárással kapcsolatos rendelkezéseinek megfelelően a Médiatanács határozatával szemben polgári bíróságon volt kérhető jogorvoslat. A Klubrádió Zrt. a bíróságtól a szerződés létrehozását, illetve tartalmának megállapítását kérte.

A Fővárosi Törvényszék 2012. február 28-i 7.G.41.993/2011/14. sz. ítéletében a Klubrádió Zrt. három kereseti kérelméből kettőt elutasított, egynek helyt adott. A Törvényszék ítéletében ugyan kimondta, hogy a műsorszolgáltatási szerződés a fent említett korlátozó rendelkezésbe ütközne, ugyanakkor a Médiatanács szerződéskötési és együttműködési kötelezettségére hivatkozva mégis létrehozta a Médiatanács és a Klubrádió Zrt. között a műsorszolgáltatási szerződést.

A Médiatanács az elsőfokú ítélettel szemben fellebbezést terjesztett elő, amelyben kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a Klubrádió Zrt. keresetének teljes egészében történő elutasítását. A fellebbezés indoklásában a Médiatanács hangsúlyozta, hogy a pályázat nyertese az általa is megismert és elfogadott pályázati feltételek szerint nem volt hajlandó az ORTT-vel megkötöni a szerződést (vagyis a 45 napos határidőben a szerződés megkötésével egyidejűleg nem volt hajlandó lemondani másik műsorszolgáltatási jogosultságáról). Erre figyelemmel az ORTT jogutódjának a korábban említettek szerint két lehetősége maradt: elutasítani a Klubrádió Zrt. ajánlatát és megállapítani a pályázat eredménytelenségét, vagy a pályázati eljárás második helyezettjével kötni szerződést.

A Médiatanács fellebbezésében kitért arra, hogy az elsőfokú bíróság ítélete mellőzi a közműsor-szolgáltatóvá nyilvánított Klubrádió Zrt. az Mttv. hatálybalépését követő jogi státuszának vizsgálatát, értékelését, rendezését (ugyanis 2011. január 1-jét követően – az Mttv. fogalom- és szabályozási rendszere alapján – a közműsor-szolgáltatói státusz megszűnt, a létrehozni kívánt műsorszolgáltatási szerződésben rögzített közműsor-szolgáltatás nyújtása ezáltal jogilag lehetetlenné vált), valamint az ítélet elmulasztotta figyelembe venni az Mttv. hatálybalépése következtében irányadó rendelkezéseket (az Mttv. hatálybalépését követően polgári jogi műsorszolgáltatási szerződés nem köthető, ebből következően a Médiatanács álláspontja szerint bíróság által sem hozható létre a médiaszolgáltatási – műsorszolgáltatási – jogosultság és szerződés, tekintettel arra, hogy az Mttv. hatálybalépése óta a médiaszolgáltatási jogosultság kizárólag médiaszolgáltatási hatósági szerződés alapján gyakorolható). A Médiatanács utalt arra is, hogy a Klubrádió Zrt. a per elbírálásakor is korlátozó rendelkezés hatálya alatt állt, ugyanis a Budapest 95,3 MHz frekvencia tekintetében médiaszolgáltatási

jogosultsággal rendelkezett, amelyet – azóta is – ideiglenes hatósági szerződés alapján gyakorol. Tekintettel arra, hogy jogszerűen nem lehet egy vételkörzetben egyidejűleg műsorszolgáltató két frekvencián, az ítélet a Médiatanács álláspontja szerint jogellenes állapotot hozna létre.

A Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.197/2010/8. sz. végzésében az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett, a szerződés létrehozására irányuló kereseti kérelemnek helyt adó rendelkezését hatályon kívül helyezte, és ebben a körben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Döntése indoklásában az Ítéltábla rögzítette, hogy a szerződéskötés elmaradása a Médiatanácsot terhelő szerződéskötési kötelezettség nem megfelelő teljesítésére, az együttműködési kötelezettség megsértésére vezethető vissza. Az Ítéltábla az ügy érdemében, a szerződéses tartalom tekintetében megállapította, hogy a Médiatanács fellebbezése megalapozott, ugyanis az elsőfokú bíróság a végső következtetése, a szerződés bíróság által történő létrehozása körében valóban nem tett eleget az indoklási kötelezettségének, teljes mértékben mellőzte az ítélet meghozatalakor hatályos Mttv., ezen belül az átmeneti rendelkezések figyelembevételét, és ennek nem adta indokát, ezért e körben az ítélete érdemi felülbírálatra alkalmatlan.

Az Ítéltábla döntése értelmében a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kell a Médiatanács hivatkozása alapján az Mttv. átmeneti rendelkezéseit. Az Ítéltábla döntésében rögzítette, hogy a szerződés létrehozása esetén az elsőfokú bíróságnak ki kell térnie arra is, hogy a Klubrádió Zrt. – ideiglenes műsorszolgáltatására tekintettel – jelenleg is korlátozó rendelkezés alatt áll, amely önmagában is a kereset elutasításához kell, hogy vezessen.

A Budapest 92,9 MHz körzeti műsorszolgáltatási jogosultság tárgyában lefolytatott megismételt elsőfokú bírósági eljárásban a Fővárosi Törvényszék 2012. november 14-én kelt – és a hatósághoz 2013. január 7-én érkezett – ítéletében a Klubrádió Zrt. kereseti kérelmének megfelelően létrehozta a Klubrádió Zrt. és a Médiatanács közötti műsorszolgáltatási szerződést. A Fővárosi Törvényszék ítéletében kiemelte, hogy a hatályos Mttv. alapján jelenleg a műsorszolgáltatási jogosultság csak hatósági szerződés alapján gyakorolható, amelynek létrehozatalára polgári bíróság nem rendelkezik hatáskörrel. A Fővárosi Törvényszék hangsúlyozta, hogy a létrehozott műsorszolgáltatási szerződés közjogi joghatás kiváltására önmagában nem alkalmas, vagyis a létrehozott műsorszolgáltatási szerződés az Mttv. hatálybalépését követően médiaszolgáltatási jogosultság gyakorlására nem jogosítja fel a Klubrádió Zrt.-t. A műsorszolgáltatási szerződés hatósági szerződéssé történő átalakítása a közjogi szabályozás rendszerébe tartozik, erre vonatkozó eljárások lefolytatása az Mttv. és a közigazgatási eljárásjog szabályai alapján lehetséges.

A Törvényszék az előbbieket mellett utalt továbbá arra, hogy a Médiatanácsot a nyertes pályázóval szemben szerződéskötési kötelezettség még az Rttv. hatálya alatt terhelte, a szerződéskötésre még az Mttv. hatálybalépése előtt kellett volna, hogy sor kerüljön. A Fővárosi Törvényszék kiemelte, hogy a műsorszolgáltatási szerződés létrehozatala nem okoz összeférhetlenséget a Klubrádió Zrt. Budapest 95,3 MHz frekvencián fennálló médiaszolgáltatási jogosultságával. E körben ugyanakkor nem indokolta meg részletesen álláspontját, mindössze arra utalt, hogy a törvényi szabályozás csak azt zárja ki, hogy egyidejűleg két frekvencián ténylegesen műsort sugározzon a médiaszolgáltató, vagyis az összeférhetlenség a tényleges sugárzás megkezdéséig még elhárítható. E szerint a Fővárosi Törvényszék az ítéletben meghatározott tartalommal létrehozta a Klubrádió Zrt. és a Médiatanács között a Budapest 92,9 MHz médiaszolgáltatási lehetőségre vonatkozóan a műsorszolgáltatási szerződést.

A bíróság ítéletének indokolásában leírta, hogy a Médiatanácsot szerződéskötési kötelezettség terhelte, és nem merült fel olyan körülmény, aminek alapján a szerződés megkötését megtagadhatta. A bíróság megállapította, hogy a keresetlevél benyújtásának és a jogvita elbírálásának időpontjában már nem létezett az a szerződéstípus, amire az ORTT a pályázatot kiírta. Az Rttv. alapján létrehozandó műsorszolgáltatási szerződés nem alkalmas arra, hogy annak alapján a Klubrádió Zrt. a műsorszolgáltatást megkezdje, a műsorszolgáltatási jogosultságát gyakorolja. A bíróság által így létrehozott szerződés csak közvetve alkalmas a műsorszolgáltatási jogosultság gyakorlásával kapcsolatos joghatás kiváltására, közvetlenül azon joghatás kiváltására alkalmas, hogy megindítsa a hatósági eljárást, aminek eredményeként a hatósági szerződésnek létre kell jönnie.

A bíróság szerint annak nincs relevanciája ez ügyben, hogy a műsorszolgáltatási szerződés hatósági szerződéssé átalakítására vonatkozó Mttv. rendelkezések az ítélet meghozatalakor már nincsenek hatályban, azaz jelenleg nincs olyan jogszabályhely, amely a műsorszolgáltatási szerződés hatósági szerződéssé átalakítását előírná, szabályozná. A Törvényszék szerint nem akadály a szerződés létrehozásának a Klubrádió Zrt. ideiglenes szerződése okán fennálló összeférhetetlenség sem, ugyanis ez elhárítható, főleg azt figyelembe véve, hogy a bíróság által létrehozott szerződés alapján a tényleges műsorszolgáltatás nem tud megindulni.

A Médiatanács a döntés ellen fellebbezést nyújtott be. Fellebbezésében a Médiatanács elsőként a Pályázati Felhívás összeférhetetlenségre vonatkozó előírásának Fővárosi Törvényszék általi értelmezését vitatta. Ennek kapcsán előadta, hogy a Pályázati Felhívás értelmében a pályázó a – nyertessé nyilvánítását követő 45 napon belül történő – szerződéskötés, azaz jogosultság megszerzésének napjával lett volna köteles megszüntetni a fennálló összeférhetetlenséget. A Pályázati Felhívás szerinti, illetve a bíróság ítéletében hivatkozott korábbi pályázati eljárásokban előírt összeférhetetlenségi szabályok eltérésére tekintettel ugyanakkor egyértelműen megállapítható, hogy az összeférhetetlenség elhárításának időpontját tekintve azok között lényeges különbségek tapasztalhatók. Míg ugyanis az ún. Sláger- és Danubius-ügyekben a pályázati felhívás szerint az összeférhetlenséget a nyertes pályázó az új frekvencián történő adás megkezdéséig volt köteles elhárítani, addig jelen ügyben a Pályázati Felhívás – pályázó által ajánlatának megtételekor ismert és nyilatkozatában elfogadott – rendelkezése értelmében az új, pályázaton elnyert frekvenciára vonatkozó szerződés megkötésének az időpontjától, az új jogosultság megszerzésének napjával kellett – volna – az összeférhetlenséget megszüntetni. A Médiatanács szerint tehát téves a Törvényszék azon kifogása, amely amiatt érte a hatóságot, hogy különböző pályázati feltételeket, különböző jogi helyzetben lévő pályázók kapcsán folytatott értelmezése – értelemszerűen – eltérő eredményre vezetett.

A hatóság álláspontja szerint továbbá a polgári bíróság 2011. január 1-jét követő hatállyal nem rendelkezik hatáskörrel polgári jogi szerződés (műsorszolgáltatási szerződés) létrehozatalára; a hatáskör hiányában létrehozott szerződés mind magánjogi, mind közjogi alapon semmis és joghatás kiváltására alkalmatlan. Mindemellett a bíróság a – pályázati eljárás eredményességét és annak nyertesét megállapító – 720/2010. (IV. 21.) sz. ORTT határozattal elfogadott tartalommal hozta létre a műsorszolgáltatási szerződést. Ugyanakkor az említett határozat még csak utalást sem tartalmazott a műsorszolgáltatási szerződés tartalmát illetően, azaz a Médiatanács álláspontja szerint a Törvényszék ítélete e szempontból is jogszabályellenes.

10. Összefoglalás

Az elmúlt két év tapasztalatait összegezve megállapítható, hogy a Médiatanács egy rendkívül tevékeny és úttörő időszakon van túl. Egyrészt – egy kivételével – sikeresen lezárta az ORTT-től megörökölt 35 pályázati eljárást, másrészt megteremtette az újonnan hatályba lépett Mttv.-n alapuló pályáztatási rendszert. A Médiatanács az általa 2012-ben megindított pályázati eljárásokban 72 médiaszolgáltatási lehetőség sorsáról döntött, ezek közül 49 eredményes volt. Noha a pályáztatási tevékenységet több bíráló is érte, illetve éri, fontos kiemelni, hogy a kritika leginkább az érvénytelen pályázati ajánlatokat benyújtó pályázók részéről érkezik. A bírósági döntések azonban a Médiatanács 90%-os pernyertességét mutatják. Manapság az újabb eljárások keretében beérkező pályázati ajánlatok – nyilván nem függetlenül a bírósági döntések által is alakított és megismert joggyakorlatnak köszönhetően – már nem szenvednek orvosolhatatlan alaki hibában, néhány kivételtől eltekintve. A jogorvoslati lehetőség megteremtése nemcsak alkotmányossági elvárás volt: a médiaszolgáltatók valóban élnek a bírósági felülvizsgálat eszközével, ugyanakkor a bírósági döntések „visszahatása” révén már nem kezdeményeznek feleslegesen bírósági felülvizsgálatot a pályázók olyan kérdésekben, amelyben kialakult a következetes hatósági és bírósági joggyakorlat. Összességében az Mttv. alapján álló átlátható, nyomon követhető és jogorvoslati lehetőséget biztosító új pályáztatási környezet mára egy működő médiarendszert eredményezett, amelynek „finomhangolása” jelenleg is folyamatosan zajlik – többek között a bírósági döntéseknek köszönhetően.

7. A médiaszolgáltatási díjak új rendszerének kialakítása

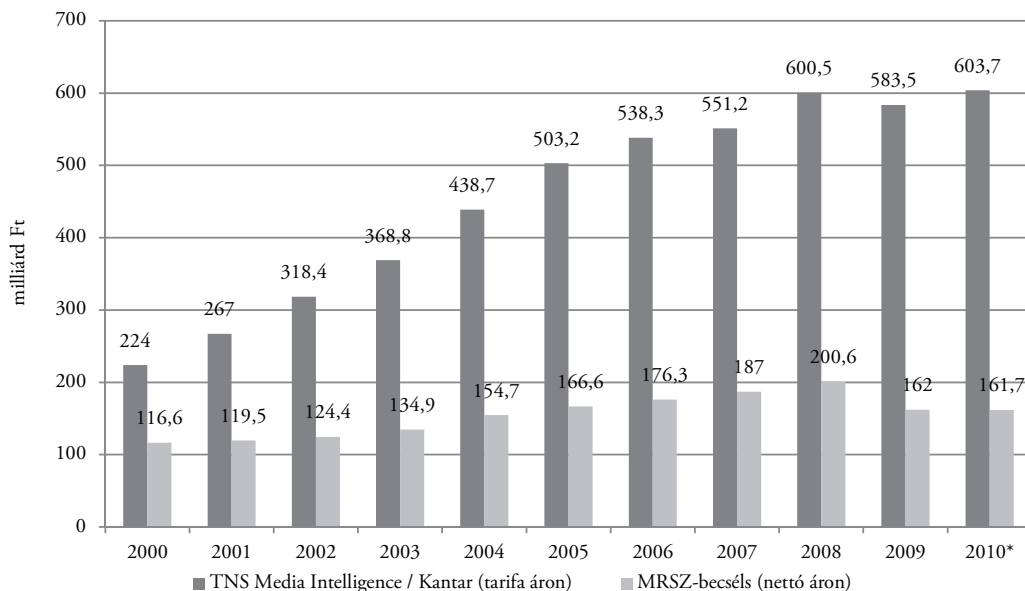
KEREKES SUGÁRKA

1. Bevezetés

1.1. A hirdetési piac, valamint a hazai televíziók és rádiók gazdasági helyzete a 2008-as gazdasági válság tükrében

2000 és 2008 között a hazai médiapiac jelentős növekedésen ment keresztül, amely elsősorban a kereskedelmi médiaszolgáltatások rendszerének és ezzel együtt a reklámpiac felfejlődésének volt köszönhető. Az 1997-es és 1998-as pályáztatások eredményeként a 2000-es évek elejére bontakozott ki a kereskedelmi televíziók és rádiók változatos rendszere. A piac növekedési üteme csak a 2008-as gazdasági válság következtében tört meg, a teljes piac forgalma ekkor, 2009-re 19,25%-kal esett vissza.

A reklámköltségek alakulása Magyarországon (2000–2010)*

* Forrás: Magyar Reklám Szövetség (MRSZ)

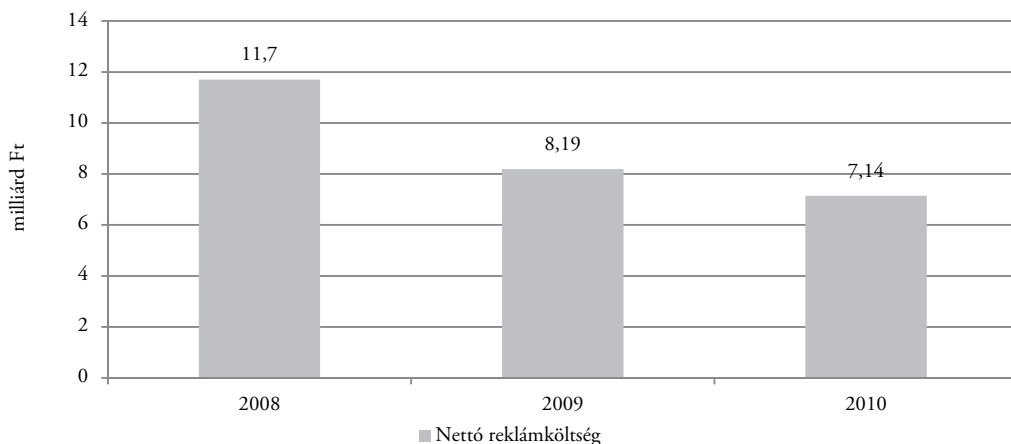
Ugyanez a jelenség figyelhető meg akkor is, ha csak kifejezetten a hazai televíziós piacot vizsgáljuk, amely a 2000-es években először folyamatos fejlődésen ment keresztül, és a

csatornák számának bővülése következtében is egyre inkább növelte forgalmát. A bevétel gyarapodásának itt is csak a 2008-as gazdasági visszaesés vetett gátat. A 2008-as adatokhoz képest a Magyar Reklámszövetség becslése szerint a televíziós piac 16,5%-os bevételcsökkenést mutatott 2009-ben.

Ugyanakkor a válság eltérő mértékben érintette a rádiós és a televíziós piacot. A 2010-es adatok szerint a televízió lassan, de biztosan megindult a konszolidáció útján, és újra növelni tudta bevételeit, bár a válság előtti (2008-as) értéktől még jelentősen elmaradt. A televízió részesedése a teljes reklámpiaci tortából az elmúlt tizenegy esztendőben nem változott jelentősen, a 40% körüli arányát évről-évre megőrizte.

A rádiós reklámpiac a gazdasági válság hatására a teljes reklámpiac zsugorodásához képest is jelentősebb mértékben esett vissza 2009-től kezdődően, ami nagymértékben hatással volt a rádiók árbevételeire. Az MRSZ adatai szerint 2009-re az előző évhez képest 30%-kal csökkent a nettó rádiós reklámköltségek összege (11,7 milliárd Ft-ról 8,19 milliárd Ft-ra), 2009 és 2010 között további közel 15%-os visszaesés volt megfigyelhető (2010-ben a nettó rádiós reklámköltség 7,14 milliárd Ft volt).

Rádiós piac nettó reklámköltségének alakulása*

* Forrás: MRSZ

A fenti jelenségekkel már az ORTT-nek is szembesülnie kellett. Állandósultak a rádiók fizetési problémái, a műsorszolgáltatók tömegesen fordultak díjcsökkentési és részletfizetési kéréseikkel a médiahatósághoz. Az ORTT hivatali szerve, az Iroda következetesen azt az álláspontot képviselte, hogy a válság hatásaira tekintettel egyedi díjcsökkentésre nincs mód, azonban a Testület részletfizetést engedélyezhet a műsorszolgáltatóknak a helyzetük könnyítése érdekében. Azonban egy idő után már ez sem bizonyult elég hatékonynak, ezért 2009 végén a probléma átmeneti kezeléseként az ORTT a 2480/2009. (XII. 16.) sz. döntésében a rádiós műsorszolgáltatók 2010. évi I. és II. negyedéves műsorszolgáltatási díjainak egyszeri alkalommal történő 25%-os csökkentéséről határozott.

1.2. A korábbi díjszámítási rendszer és az ennek következtében kialakuló piaci egyenlőtlenségek

A gazdasági válság hatásai mellett még egy további tényező is kedvezőtlenül befolyásolta a hazai médiapiac – és legfőképpen a rádiós piac – életét: a műsorszolgáltatási díjak – amelyeket az ORTT határozott meg, illetve pályázat eredményeként alakultak ki – nagysága nem vagy csak ritkán igazodott az adott műsorszolgáltató gazdasági lehetőségeihez, illetve a vételkörzet nagyságához; a díjak a pályázati rendszerből fakadó jellegzetességeken is túlmutató módon, meglehetősen *ad hoc* jelleget mutattak.

Köszönhető volt ez egyrészt annak, hogy az Rttv. a műsorszolgáltatási díj meghatározását az ORTT hatáskörébe utalta, de nem határozta meg a díjak megállapításának szempontjait. Az ORTT ebben a tekintetben teljes mértékben magára volt hagyva. A díjmegállapítás elveit általános jogi normának vagy közigazgatási határozatnak nem tekinthető határozatokban szabályozta. A frekvenciát használó televíziók és rádiók esetében a 464/I/2002. (III. 7.) sz., a vezetékes és műholdas műsorszolgáltatók esetében pedig a 464/III–464/VIII/2002. (III. 7.) sz. ORTT határozatok rögzítették a díj kiszámításának elveit.

Az ORTT által elfogadott határozatokban csak korlátozottan érvényesült a vételkörzet-arányosság elve. Különösen így volt ez a földfelszíni analóg műsorszolgáltatási jogosultságok esetében érvényesülő „kikiáltási ár”, vagyis a minimális műsorszolgáltatási díj meghatározása esetében. Az ORTT ugyanis azt az elvet követte, hogy ha már az adott vételkörzetben működött másik műsorszolgáltatás, a minimális műsorszolgáltatási díjat a már működő rádió vagy televízió által fizetett díjhoz igazította. (Szerencsére a díjmodell korrigálta azért a vételkörzetek eltérő nagyságából adódó különbségeket, ugyanis vételkörzet-arányosan vette figyelembe a másik műsorszolgáltató díját.) Ugyanakkor ennek a rendszernek az volt a hibája, hogy miután a már működő adók díja egy pályázati eljárás során tett díjvállaláson alapult, egyre magasabb összegeket állapítottak meg minimális díjként. A díjak nagysága ugyanakkor következtelen is volt: egy adott pályázaton kialakult díjverseny eredményén alapult, és nem vette figyelembe sem a vételkörzet nagyságát, sem az adott régió gazdasági lehetőségeit.

A fentiek következtében óriási különbségek voltak az egyes médiaszolgáltatók által fizetett díjak között. 2010-ben a rádiós díjak a vételkörzet egy elért lakosára vetített összege a 2,81 Ft-tól a 194,7 Ft-ig terjedő skálán szóródtak.

2. Az Mttv. médiaszolgáltatási díjra vonatkozó rendelkezései

Az Mttv. hatálybalépése jelentős mértékben javított a szabályozás korábbi hibáin. A törvény 44. § (6) bekezdése a szerződéses médiaszolgáltatók, a (7) bekezdése a nyilvántartásba vétel útján működő médiaszolgáltatók vonatkozásában már rögzíti azokat a szempontokat, amelyek figyelembevételével a Hatóság megállapítja a médiaszolgáltatási díj mértékét. Ezek a rendelkezések a korábbi Rttv.-beli szabályozás alkotmányellenességét kimondó, 37/2008. (V. 8.) AB hat. megállapításaira tekintettel születtek meg, amely elvi élel mutatott rá arra, hogy az Rttv.-ben

„nincs kifejezett rendelkezés arról, hogy amikor az ORTT (...) megállapítja a műsorszolgáltatási díj mértékét, milyen szempontokat köteles figyelembe venni, nincs szabály arra sem, hogy a díjat milyen keretek között állapíthatja meg és milyen szempontok alapján történik annak módosítása.”

Ezáltal az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősítette a műsorszolgáltatási díjak megállapításának Rttv.-ben szabályozott rendszerét.

2.1. Az arányosság elve

Az Mttv. már elsődleges szempontként rögzíti, hogy a médiaszolgáltatási díjat – a pályáztatandó médiaszolgáltatások esetében a licit alapját képező alapidjat – a vételkörzet nagyságával arányosan kell megállapítani.

A vételkörzet nagyságával arányosan megállapított díj-elem mellett további korrekciós tényezőket is figyelembe kell venni az adott vételkörzetben érvényesülő eltérő gazdasági lehetőségekre tekintettel. Ezen további korrekciós tényezők keretében ugyanakkor a törvény nem a médiaszolgáltatók egyéni teljesítőképességének figyelembevételét írja elő a hatóság számára, hanem az adott vételkörzetre jellemző lakossági vásárlóerő index és az adott típusú – műsorstruktúrájú, műsoridejű stb. – médiaszolgáltatók által szokásosan elért piaci részesedés figyelembevételét. Ezzel lehetővé teszi, hogy a médiahatóság általános jelleggel, az egyenlő elbánás elvét alkalmazva, de az eltérő gazdasági lehetőségekre tekintettel elkülönülő médiaszolgáltatási csoportokat képezzen, és ez alapján alakítsa ki a díjszámítás modelljét. Ugyanakkor a csoportképző jelleg meghatározása tekintetében a hatóság nincs megkötve, bármely, a díjfizetési kötelezettség szempontjából jelentősnek minősíthető szempont alapján kialakíthatja a médiaszolgáltatások csoportosítását (pl. országos és helyi-körzeti rádiók).

2.2. A lakossági vásárlóerő index

A médiaszolgáltatási díj a piaci versenyt torzíthatja, ha a médiahatóság az egyes vételkörzetek, régiók gazdasági teljesítőképességének különbségeit nem venné figyelembe. A vásárlóerő index ezen cél elérésének egyik leghatékonyabb eszköze, mert

- a lakosság és a háztartások rendelkezésre álló, elméletileg elkölthető jövedelmének meghatározása fontos abból a szempontból, hogy lássuk, milyen értéket képvisel az adott frekvencia (például budapesti frekvencia vs. vidéki telephely összehasonlításban);
- ezzel az indexszel súlyok rendelhetők az egyes magyarországi településekhez, vagyis a települések eltérő gazdasági fejlődését is figyelembe tudjuk venni;
- a lakossági vásárlóerő indexét (jelenleg) két évente újraszámítják, ezáltal a díjak rendszerébe megfelelő, a gazdasági változásokat követő rugalmasság is beépíthető.

A vásárlóerő számításának alapjául a bevallott jövedelmekről összegyűjtött adatok szolgálnak, ugyanakkor kialakításakor sok más tényezőt – így a helyi munkanélküliségi statisztikákat, a lakosság és háztartások számát, a vendégéjszakák számát, a terület személygépkocsi

ellátottságát, a vállalkozók és vállalkozások számát, a vezetékes telefonnal való ellátottságot stb. – is figyelembe vesznek.

2.3. A korábbi díjak átalakításának törvényi lehetősége

Az Mttv. az analóg frekvenciát használó médiaszolgáltatások esetében már hatósági szerződés megkötését írja elő. Ugyanakkor a 2010. december 31-ig hatályban lévő Rttv. alapján teljes mértékben a polgári jog alá tartozó műsorszolgáltatási szerződések megkötésére került sor. E műsorszolgáltatási szerződések határozott időre szóltak, ezek érvénye az Mttv. hatálybalépésével sem szűnt meg. Annak érdekében, hogy az analóg frekvenciát használó médiaszolgáltatók egységes jogi keretek között működhessenek, a korábbi műsorszolgáltatási szerződések hatósági szerződéssé történő átalakítására volt szükség. Ennek lehetőségét az Mttv. az átmeneti rendelkezései között szabályozta.

Az Mttv. 207. §-a alapján az a médiaszolgáltató, aki korábban analóg, földfelszíni terjesztésű műsorszolgáltatási jogosultságra vonatkozó szerződést kötött, köteles volt 2011. december 31-ig kezdeményezni a Médiatanácsnál szerződése hatósági szerződéssé történő átalakítását. A törvény értelmében a megkötött hatósági szerződés nem tartalmazhat a médiaszolgáltató számára kedvezőtlenebb feltételeket, mint a korábbi műsorszolgáltatási szerződés, kivéve, ha a médiaszolgáltató azokat kifejezetten elfogadta.

A hatósági szerződéssé történő átalakítás során lehetőség volt a műsorszolgáltatási szerződésben megállapított műsorszolgáltatási díj mértékének csökkentésére is, de csak szűk keretek között, tekintettel arra, hogy a díj nagymértékben a pályázó vállalásán alapul. Ezért a díj csökkentésére csak a piaci működés súlyos zavarai esetén kerülhet sor, az Mttv. 207. § (4) bekezdésében meghatározott szempontokra figyelemmel. Annak indoka, hogy a törvény mégis megengedi a díj módosítását a műsorszolgáltatási szerződések módosítására irányadó Ptk. 241. §-ában rögzített esetről kissé tágabb körben, ez azt jelenti, hogy az Mttv. új elvi alapokra helyezte a médiaszolgáltatási díj meghatározását. Miután „a törvényi változások nem eredményezhetik az egyenlő elbánás elvének sérelmét”, a médiahatóságnak a korábban megkötött szerződések alapján működő médiaszolgáltatók díjait is hozzá kellett igazítania az új elvekhez. Ezért az Mttv. 207. § (4) bekezdése alapján a Médiatanács – amennyiben ennek szükségességét a médiaszolgáltató által benyújtott vagy más adatok alapján megállapítja – módosíthat a díj összegén a médiaszolgáltatási díj meghatározására irányadó, az Mttv. 44. §-ában rögzített szempontok alapján.

3. A médiaszolgáltatási díjak felülvizsgálata 2011. és 2012. év során

3.1. Az analóg rádiók díjának átalakítása, új pályázati alapidíjak

3.1.1. A helyi és körzeti rádiók médiaszolgáltatási díjmodellje

A Médiatanács 59 (helyi vagy körzeti) rádiós pályázati eljárást örökölt meg az ORTT-től, amelyeket még a jogelőd indított el, de az eljárást a Médiatanácsnak kellett lefolytatnia, miközben teljesen megváltozott a szabályozási környezet. Ezért a Médiatanács a korábban elindított pályázati eljárásokat – bármelyik szakaszban is voltak azok a törvény hatálybalépése előtt – a pályázati felhívástervezet újbóli közzétételével indította újra. Az újabb pályázati felhívásokat már az Mttv. kívánalmaihoz igazította, amennyire lehet, megtartva az eredetileg meghirdetett feltételeket. A kiigazítás érintette a korábban meghatározott minimális műsorszolgáltatási díjakat is. Az ORTT a minimális műsorszolgáltatási díj mértékét a frekvencián addig működő műsorszolgáltató díjával azonos mértéken állapította meg. Ezek a díjak azonban maguk is pályázati licitek eredményeként alakultak ki, ezért a törvényben rögzített arányosság követelményét biztosan nem állták volna ki. Először tehát a már meghirdetett pályázati eljárások alapidíjait kellett átalakítani.

A folyamatban lévő rádiós pályázatok után, 2011 őszén került sor a már működő rádiós médiaszolgáltatások szerződésének hatósági szerződéssé történő átalakítására, és annak során az új díjak megállapítására. A feladat itt komplexebb volt, mint a pályázatok esetében: úgy kellett vételkörzet-arányos és lakossági vásárlóerőt is tekintetbe vevő díjat kialakítani a Médiatanácsnak, hogy az egyúttal tükrözze a médiaszolgáltatók által korábban a pályázat során tett díjvállalásokat is. A feladat, bár nehéz volt, végül nem bizonyult megoldhatatlannak.

A Médiatanács tehát először az ún. médiaszolgáltatási alapidíj számítási módját határozta meg. Az alapidíj funkciójában ugyanazt képviseli, mint korábban a minimális műsorszolgáltatási díj: ez az a meghirdetett díj, amelyen felül még a pályázók vállalást tehetnek a díjfizetésre, ez alatt azonban nem nyerhető el a jogosultság.

A Médiatanács és hivatala az alapidíj kiszámításánál a helyi-körzeti rádiós műsorszolgáltatók által 2010 során fizetendő éves műsorszolgáltatási díjtömeget vette alapul, amely 748 545 000 Ft volt. A díjakat úgy alakította ki – a gazdasági válság hatásaira és arra is figyelemmel, hogy az alapidíjra még a pályázók rálicitálnak – hogy a helyi-körzeti rádiók által fizetendő médiaszolgáltatási alapidíj e díjösszeg 75%-a legyen (561 409 000 Ft). Ezen összeg alapján, a vételkörzet adatokkal visszaosztva ki lehet számolni az egy elért lakosra jutó átlagos (100%-os súlyozású lakossági vásárlóerő indexű vételkörzetbe tartozó településen érvényesülő) médiaszolgáltatási díjat (bázisdíj).

A fentiek alapján a Médiatanács a médiaszolgáltatási alapidíj kiszámításának módját a következőképpen határozta meg:

$$\text{Médiaszolgáltatási alapidíj} = \sum_{i=1}^n \text{Bázisdíj} * v_i * vi_p, \text{ ahol}$$

- n: az adott médiaszolgáltató vételkörzetében lévő települések száma;
 v_i : az adott médiaszolgáltató vételkörzetének nagysága az egyes településeken 1000 főre kerekítve;
 v_i : az adott médiaszolgáltató vételkörzetébe tartozó egyes települések egy főre jutó vásárlóerő indexe.

A Médiaszolgáltatási alapidíjat a Médiatanács 10 ezer Ft-ra kerekítve határozta meg. (A médiaszolgáltatási alapidíjat ezen kívül ÁFA is terheli, melynek mértéke 2012. január 1-től 27%.) A bázisdíjat a Médiatanács 2012-től kezdődően minden évben a Központi Statisztikai Hivatal által meghatározott előző évi fogyasztói árindexszel is korrigálja.

Az alapidíj meghatározása után következhetett a korábban vállalt díjak átalakítása. A piaci egyenlőtlenségek megszüntetése érdekében a Médiatanács az 1356/2011. (X. 12.) sz. határozatában úgy döntött, hogy 2012. január 1-jével, a műsorszolgáltatási szerződések hatósági szerződéssé átalakításával egyidejűleg alakítja át az összes régi díj alapján működő frekvenciás, helyi-körzeti rádiós médiaszolgáltató díját az új díjszámítási modell (és a korábban, a pályázatában vállalt díj) alapján az Mttv. 44. §-ában meghatározott szempontoknak megfelelően.

Mivel korábban is volt egy minimális díj, amelyhez képest még a pályázók tettek további díjvállalásokat, logikus volt, hogy a Médiatanács valamilyen módon továbbra is figyelembe vegye a vállalt díjrészeket a korábbi minimális díjat az alapidíjjal behelyettesítve. Ezt meg lehetett volna tenni úgy is, hogy a vállalt díjrészletet egyszerűen abszolút értékben hozzáadja az alapidíjhoz, és így határozza meg az új díjakat. A Médiatanács azonban úgy döntött, hogy jobban kifejezi egy pályázó díjvállalásának, azaz a gazdasági-pénzügyi kockázatvállalásának mértékét, ha azt az eredeti minimális díjhoz viszonyított arányában vizsgálja. Ezért a Médiatanács az alapidíjon felüli új vállalt díjrészt úgy számította ki, hogy a korábbi minimális díj és a korábbi vállalt díj arányát vette alapul, a következők szerint:

$$\frac{\text{minimális díj feletti vállalás}}{\text{minimális díj}} = \frac{\text{alapidíj feletti új díjrészlet}}{\text{alapidíj}}$$

Ebből következően a

$$\text{Médiaszolgáltatási díj} = \frac{\text{minimális díj feletti vállalás} \times \text{alapidíj}}{\text{minimális díj}} + \text{alapidíj}$$

Egyes médiaszolgáltatók esetében azonban ez a számítási mód a korábbinál magasabb díjtételeket eredményezhetett. Mivel a médiaszolgáltatók szerzett jogait sértene, illetve az Mttv. 207. § (2) bekezdésébe is ütközött volna, ha a Médiatanács esetükben díjat emelne, ezért a Médiatanács az e körbe tartozó rádiók díját változatlanul hagyta.

A korábbi közműsor-szolgáltatók és nem nyereségérdekelt műsorszolgáltatók egy része nem vagy nem határidőben kezdeményezte szerződése átalakítását közösségi médiaszolgáltatóvá, ezért ők kereskedelmiként folytatják tovább tevékenységüket. A Médiatanácsnak ebben az esetben is meg kellett állapítania a médiaszolgáltatási díj mértékét. Tekintettel arra, hogy ezeknek a médiaszolgáltatóknak a szerződésük alapján továbbra is kiterjedt közszolgálati és

egyéb műsortartalomra vonatkozó kötelezettségeik vannak, a Médiatanács méltányosan, az alapidíjjal azonos mértékben állapította meg a díjaikat.

A díjak felülvizsgálata azonban nem terjedt ki az ideiglenes, 60 napos médiaszolgáltatási jogosultsággal rendelkezőkre, hiszen az Mttv. 65. § (11) bekezdésében szabályozott jogintézmény célja a korábbi állapot fenntartása, annak meghosszabbítása a folyamatban lévő pályázati eljárás lezárásáig.

3.1.2. Az országos rádiók díjainak átalakítása

Az országos rádiók díjának átalakítását a fentiekben már ismertetett okok (Mttv. hatálybalépése, gazdasági válság) mellett egy további tényező is sürgette: míg a helyi és körzeti rádiók fix éves díjat fizettek, addig az országos rádióknál továbbra is a pályázatban előírt mozgó díjrendszer érvényesült. Ez – a nagy, körzeti rádiók díjához képest aránytalanul – nagyobb mértékű díjakat eredményezett, továbbá nem felelt meg az Mttv. 44. §-ában lefektetett elveknek sem, ami az elhúzódó gazdasági és főként rádiópiaci válság mellett már az országos rádiók eredményes működését veszélyeztette.

Ezenkívül egy további tény is sürgette a díjatalakítást: a két kereskedelmi rádió képviselői az Mttv. rendelkezéseire alapozva 2011 júliusában kérelmezték a médiahatóságtól a díjak átalakítását és csökkentését, így a Médiatanács a beadott kérelmek alapján szükségszerűen lépéskényszerben volt.

Ahogy a fentiekből is látható, az országos rádiók díjfizetése 2011 nyarára már egyre jobban eltávolodott a jogi és az üzleti-pénzügyi realitásoktól, főleg azt követően, hogy a Médiatanács a 2009-es pályázati felhívás rendelkezéseit követve 2011. július 1-jei hatállyal kiszámította az új, az árbevétel vállalt százalékán alapuló díjakat. Az árbevételen alapuló díjtételek alapján a Neo FM tulajdonosának, az FM1 Zrt.-nek az addigi 355 millió Ft-hoz képest 771 786 831 Ft + ÁFA, a Class FM üzemeltetőjének, az Advenio Zrt.-nek az addigi 700 millióhoz képest 1 538 784 700 Ft éves médiaszolgáltatási díjat kellett fizetnie [l. a Médiatanács 852/2011. (VI. 29.) és 853/2011. (VI. 29.) sz. határozatát]. Ekkor már mutatkoztak a Neo FM pénzügyi nehézségeinek jelei, így a Médiatanács a magasabb díj megállapítása mellett egyúttal egy olyan díjfizetési konstrukciót is engedélyezett a két országos rádió számára, hogy amíg a díjak nem kerülnek átalakításra, továbbra is a korábbi, alacsonyabb fix díjat fizethessék, és a különbözetet csak a szerződések átalakítása után kelljen nekik kiegyenlíteni.

Az ORTT által 2009-ben kiírt országos kereskedelmi rádiós pályázatok ugyanis úgy határozták meg a fizetendő díjat, hogy 2011. július 1-ig egy vállalt fix díjat, ez után 200 millió forintot, plusz az árbevétel általuk vállalt százalékát kell fizetniük az új országos rádióknak. Az Advenio Zrt. az árbevétele 55%-ának, az FM1 Zrt. az árbevétele 50%-ának megfelelő összeg kifizetését vállalta. (A médiaszolgáltató árbevételének minősült az a bevétel is, amely a médiaszolgáltatási tevékenységhez kapcsolódó hirdetési és szponzorizációs tevékenységből nem a médiaszolgáltatónál, hanem vele kapcsolt vállalkozásként együttműködő harmadik vállalkozásnál keletkezett.) Az Mttv. 2011 nyarán hatályos 207. § (4) bekezdése alapján „amennyiben a Médiatanács a hatósági szerződéssé történő átalakítás során úgy értékeli, hogy a korábbi műsorszolgáltatási díj mértéke a médiaszolgáltató hatékony működését veszélyezteti, vagy a piaci versenytársak műsorszolgáltatási díjához képest olyan fokú aránytalanságot

mutat, amely a versenytársakat az adott piacon indokolatlan versenyelőnyhöz juttatja, és ezáltal a hatékony verseny és a médiapluralizmus fennmaradását veszélyezteti, az eredeti műsorszolgáltatási szerződésben rögzített műsorszolgáltatási díj mértékét a felek csökkenthetik” az Mttv. 44. §-ában meghatározott díj-megállapítási szempontok megfelelő alkalmazásával.

A médiaszolgáltatók 2011. július 11-én és 2011. július 13-án kelt beadványukban az Mttv. 207. § (1) bekezdése alapján kezdeményezték a műsorszolgáltatási szerződésük hatósági szerződéssé történő átalakítását, továbbá egyeztetést kezdeményeztek a médiaszolgáltatási díjnak az Mttv. 207. § (4) bekezdése alapján való felülvizsgálatával kapcsolatban. A törvényi felhatalmazás és a két országos rádió kérelme alapján a Médiatanács 2011 őszén megvizsgálta az országos rádiók piaci helyzetét és szerződéses kötelezettségeiket. A vizsgálat során a Médiatanács részletes adatokat kért be a két országos rádiótól a gazdálkodásukra vonatkozóan.

A Neo FM-et működtető FM1 Zrt. működésében ekkorra már állandósultak a súlyos pénzügyi nehézségekre utaló tünetek: a negyedéves díjrészleteket rendszerint késéssel vagy egyáltalán nem fizette meg a rádió, és a 2010-es év üzleti tevékenységének eredménye is negatív lett, az FM1 Zrt. majdnem 700 millió Ft-os veszteséggel zárta az évet. Mindezt úgy, hogy nagyobb vételkörzetben működött, mint a versenytársa (a Neo FM vételköre a lakosság 81%-át, ezzel szemben a Class FM-é csak a lakosság 67%-át érte el), és csaknem feleannyi műsorszolgáltatási díjat fizetett, mint a másik országos kereskedelmi rádió. Mivel az Advenio Zrt. jóval magasabb díja mellett is nyereségesen működött, annak vizsgálatánál, hogy a díj mértéke a hatékony működést veszélyezteti-e, nem lehetett kizárólag az FM1 Zrt. pénzügyi eredményeiből kiindulni.

A Médiatanács és a döntését előkészítő Hivatal az országos rádiók díját mindenképpen az Mttv. 44. §-ában rögzítettek alapján kívánta – és volt köteles – meghatározni. Vagyis vételkörzet-arányos, a helyi-körzeti rádiók díjához hasonló struktúrájú, de az országos rádiós piac sajátosságait tükröző díjképletet kellett kialakítani. Mindezt úgy, hogy figyelemmel kellett lennie arra is, hogy ez a díj egy pályázati eljárás során vállalt díj, és a nyertesek e vállalásuk alapján (is) nyerték el a médiaszolgáltatás működtetésének jogát.

Amennyiben maradt volna továbbra is az árbevétel alapú mozgó díj, az a helyi-körzeti rádiós médiaszolgáltatók díjához képest jelentős mértékű aránytalanságot mutatott volna. Ugyanis az országos rádiós földfelszíni jogosultságokra vonatkozó, az ORTT által 2009-ben elfogadott pályázati felhívásban meghatározott mozgó díj nem volt tekintettel sem a vételkörzet nagyságára, sem az adott vételkörzetben élő lakosság vásárlóerejére, sem az országos rádiós piac sajátos jellegére. Vagyis az a kérdés már eldöntött volt, hogy a díj milyen képlet alapján épüljön fel, de a nagyságrend tekintetében további vizsgálódás volt szükséges.

Az országos analóg rádiók vonatkozásában alkalmazandó díjmodell alapvetően a helyi-körzeti rádiókra vonatkozó díjmodellel hasonló alapokra hozható, azzal a különbséggel, hogy a díj számításánál a hatóságnak figyelembe kellett vennie az országos rádiók esetében megfigyelhető súlyponteltolódást a reklámbevétel-szerző képesség tekintetében. Az országos rádiók ugyanis hallgatottságukhoz, vételkörzetük nagyságához képest arányaiban több hirdetési bevételhez jutnak, mint a helyi-körzeti rádiók. Az ARIOSZ lakossági felmérése (NMHH–ARIOSZ: *Távközlési szolgáltatások használata a lakossági felhasználók körében 2010*) alapján megállapítható volt, hogy a két országos kereskedelmi rádió műsorát a rádióhallgatók közel 70%-a szokta hallgatni, a helyi-körzeti rádióműsorokat a hallgatók csaknem fele nem hallgatja. Emellett az országos kereskedelmi rádióműsoroknak lényegesen magasabb a hallgatottsága

(a rádióhallgatók a rádióhallgatási idejük 45%-ában hallgatják a két országos kereskedelmi rádiót, a helyi körzeti rádiókra fordított hallgatási idő aránya csupán 25%). A helyi-körzeti és az országos kereskedelmi rádiók piacának vizsgálatakor megállapítható volt, hogy az országos rádióműsorok az ország lakosságának nagy részét elérik (rádióadótól függően a lakossági lefedettség 67–81% közötti). Ezzel szemben egy-egy helyi/körzeti rádióműsor korlátozott földrajzi területen, lényegesen kisebb számú hallgatót ér el. A legnagyobb vételkörzetű helyi/körzeti rádió is csupán a lakosság egyharmadát lefedő vételkörzettel rendelkezett.

A fentiek alapján tehát a Médiatanács megállapította, hogy az országos kereskedelmi rádiók piaca – mind a fogyasztói magatartás, mind az elérhetőség oldaláról vizsgálva – elkülönül a helyi-körzeti rádiók piacától, vagyis az országos földfelszíni rádiók piacát önmagában, külön piacként kell vizsgálni. Ezért a Médiatanács az országos kereskedelmi rádiók esetében a helyi-körzeti rádióknál alkalmazottól eltérő – és értelemszerűen magasabb – bázisdíj számítását tartotta indokoltnak.

A Médiatanács a díj mértékének megállapításánál mérlegelte a médiaszolgáltatók kérelmében foglaltakat, és megállapította, hogy az azokban ismertetett jelenségek (elhúzódó gazdasági válság, szűkülő rádiós reklámpiac) a pályázati ajánlat benyújtása idején nem voltak teljes mértékben előreláthatóak. 2009-ben a piaci szereplők ésszerű várakozásainak alapját képezte, hogy a 2010. évtől a gazdaság ismét növekedési pályára áll. A fentiekben már ismertetett folyamatok azonban arra utaltak, hogy a válság időszaka jóval hosszabban elhúzódik. Ezen túlmenően, a Médiatanács az Mttv. 207. § (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően megvizsgálta azt is, hogy a mozgó díjképlet alkalmazásával megállapított díj veszélyeztetné-e a médiaszolgáltatók működését. A Neo FM az első másfél évben vállalt 355 millió fix díja mellett is veszteséges volt 2010-ben. A Médiatanács megvizsgálta azt is, hogy a 2010-eshez hasonló bevételek mellett milyen veszteséggel zárna a 2011-es évet a júliustól alkalmazandó árbevétel alapú díjjal: ez esetben az FM1 Zrt. mintegy egy milliárd Ft-os veszteséget könyvelhetett volna el, ami a társaság működését már vélhetően súlyosan veszélyeztette volna. A versenytársa szerencsésebb helyzetben volt: az Advenio Zrt. a 2010-es évre 225 millió Ft-os nyereséget könyvelhetett el. Azonban, ha a 2010-es bevételeket kivetítjük a 2011-es évre, illetve 2011. július 1-jétől az árbevétel alapú díjjal számolunk, itt is veszteséget állapíthatunk meg: ez esetben az üzemi tevékenység eredménye közel 600 millió Ft veszteséget mutatna. E számítások alapján a Médiatanács megállapította, hogy amennyiben 2010-hez képest 2011-ben nem változik jelentősen az Advenio Zrt. bevétel és költségszerkezete, a 2011 júliusától életbe léptetett díjszámítási módszer veszélyezteti a társaság hatékony működését, mert jelentős (a teljes árbevételének 20%-át elérő mértékű) veszteséget termelő működést eredményez. A Médiatanács ezek alapján megállapította, hogy a díjak csökkentésének az Mttv. 207. § (4) bekezdésében meghatározott feltételei fennállnak.

Mivel a Médiatanácsnak figyelemmel kellett lennie a médiaszolgáltatók pályázaton tett díjvállalására is, az új díjak megállapításakor a két országos rádió által 2010-ben fizetendő – és 2010-es év vonatkozásában vállalt díjrészletet is tartalmazó – műsorszolgáltatási díja alapján számolta ki (a gazdasági válság hatásaira tekintettel 25%-kal csökkentett) országos rádiókra érvényes bázisdíjat. A bázisdíj alapján számította ki a két rádió vételkörzet-arányos, lakossági vásárlóerőt is figyelembevevő, fix éves díjait. Ezáltal kiküszöbölhető volt a két országos rádió vállalásai közötti aránytalanság, és az országos rádiós piacon is vételkörzet-arányos médiaszolgáltatási díjakat állapítottak meg, ami elősegítheti a hatékony piaci verseny kialakulását.

3.2. Az analóg frekvenciát használó televíziók díjának átalakítása

3.2.1. A helyi-körzeti televíziók

A Médiatek az 1458/2011. (X. 26.) sz. határozatában döntött arról, hogy a digitális átállásra tekintettel eredetileg 2011. december 31-én lejáró jogosultsággal rendelkező földfelszíni frekvenciát használó helyi-körzeti televíziók esetében is átalakítja a díjakat.

A rádiós ideiglenes médiaszolgáltatásoktól eltérően a televíziós ideiglenes jogosultságok esetében a Médiatek átalakította a díjakat, tekintettel arra, hogy az analóg helyi-körzeti televíziós platform speciális jellegű platform. Az analóg televíziós frekvenciák már nem kerülnek újrapiályáztatásra, csak a már meglévő jogosultságok „kifuttatása” zajlik, a Dtv. 38. §-ában meghatározott digitális átállás időpontjáig. Ez a szakasz azonban a Dtv. 2007-es hatálybalépése óta már többször változott. A Dtv. hatálybalépése után, amikor az ORTT megkötötte a televíziókkal a műsorszolgáltatási szerződéseket, illetve a lejáró jogosultságok megújításra kerültek, a 38. § még 2011. december 31-ét jelölte meg a digitális átállás céldátumaként, így ebben az időszakban az ORTT által megkötött televíziós szerződések is eddig az időpontig szóltak. Később a Dtv. 38. § (1) bekezdése módosult és a digitális átállás céldátumaként 2012. december 31. került be a szövegbe, majd ezt követően ez a dátum kiegészült egy másik céldátummal (2014. december 31.), azaz amennyiben a „feltételek a megjelölt időpontig nem biztosíthatóak”, akkor a digitális átállás legkésőbbi időpontja ez utóbbi lesz.

A Médiatek 2011 őszén 33 analóg módon sugárzó televízió esetében kötött ideiglenes hatósági szerződést, a digitális átállás elsődleges céldátumáig, azaz 2012. december 31-i lejáráttal. További 10 analóg módon sugárzó televíziós csatorna esetében erre nem volt szükség, mivel a szerződésük később jár le. A díjaik átalakítására azonban ezek esetében is sor került, a műsorszolgáltatási szerződések hatósági szerződéssé történő átalakítás során.

A helyi és körzeti analóg televíziók esetében követett módszer ugyanaz volt mint a helyi-körzeti rádiók esetében: a Médiatek először meghatározta a bázisdíjat, a 2010-ben fizetendő összes díjtömeg, illetve annak 75%-a alapján, majd e bázisdíj segítségével kiszámolta az alapidíjat. Az alapidíjhoz hozzáadandó ún. vállalt díjrészt is a rádiós piachoz hasonlóan alapította meg a Médiatek: a minimális műsorszolgáltatási díj és a korábbi vállalt díjrészlet egymáshoz viszonyított arányának megfelelően.

A fenti módszer alapján a 2011-ben működő 43 analóg helyi televíziós médiaszolgáltatásból csak harmaduknak emelkedett volna a díja, azonban a Médiatek az Mtv. 207. § (3) bekezdésében foglaltakra tekintettel ezekben az esetekben – hasonlóan a rádiókhoz – a korábbi díjakat tartotta meg.

3.2.2. Az országos kereskedelmi televíziók díjának átalakítása

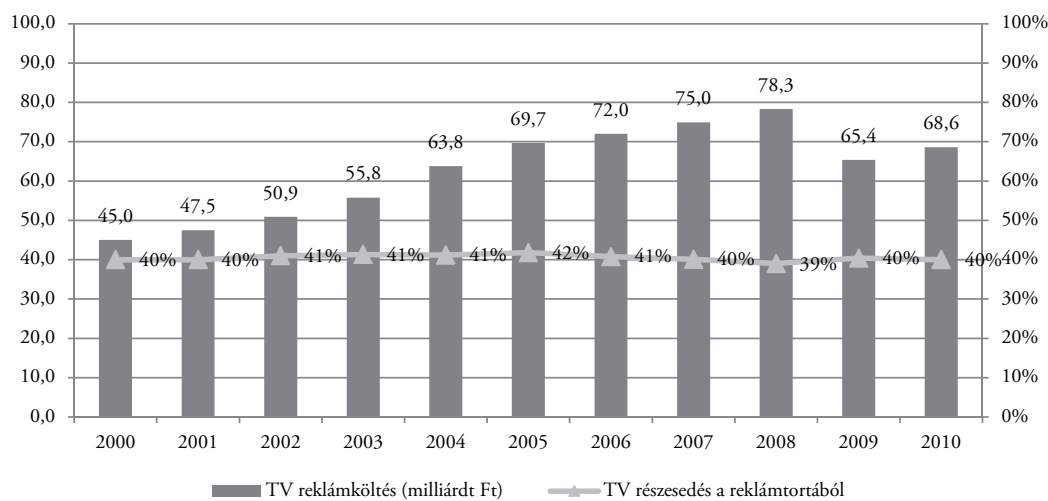
A Médiatek jogelődje, az ORTT 1997. július 9-én kötött műsorszolgáltatási szerződést az RTL Klub-ot működtető M-RTL Zrt.-vel és a TV2 csatornát üzemeltető MTM-SBS Zrt.-vel analóg földfelszíni országos televíziós műsorszolgáltatás végzésére. Mindkét országos

televíziós jogosultság a további öt évre történő megújítás eredményeként 2012. július 9-éig volt érvényes.

Az M-RTL Zrt. 2011. november 23-án, az MTM-SBS- Zrt. 2011. november 24-én nyújtotta be a Médiatanácshoz a szerződése hatósági szerződéssé történő átalakítása iránti kérelmét, amelyben az Mttv. 207. § (4) bekezdése alapján kérték az analóg földfelszíni médiaszolgáltatási jogosultság után fizetendő díjak – mintegy 50%-kal történő – csökkentését is. A Médiatanács végül a hazai televíziós piac és a két kereskedelmi televízió gazdasági helyzetének elemzése után az M-RTL Zrt.-vel 2011. december 12-én, az MTM-SBS Zrt.-vel 2011. december 27-én kötötte meg a hatósági szerződést.

A televíziós reklámpiac adatai alapján megállapítható volt, hogy noha a televíziós piac évek óta 40% körüli mértékben részesedik a reklámtortából, a reklámpiac általános szűkülése miatt ez valójában egyre kevesebb bevételt jelent.

Televíziós reklámköltés és a reklámtortából való részesedés (nettó áron) – MRSZ becslés*

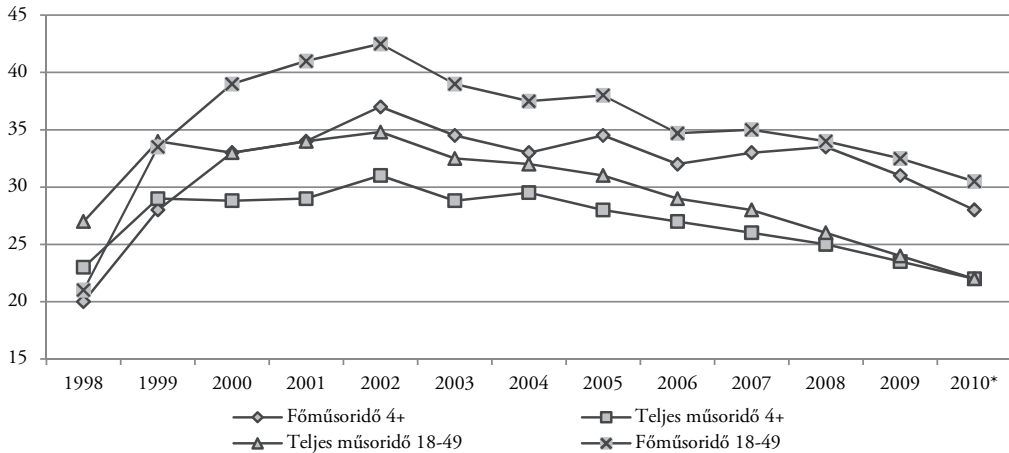
Forrás: MRSZ

Ezen az egyre kevesebb bevételen egyre több televíziós szereplő osztozik. A műsorszolgáltatási szerződés újabb öt évre történő meghosszabbításának éve, azaz 2005 óta eltelt időszakban a médiapiacra számos új, főleg tematikus médiaszolgáltató jelent meg (2005-ben 51, míg 2010-ben már 101 magyar nyelvű televíziós csatorna volt elérhető az országos műsorterjesztők kínálatában), amelyek erősítették a versenyt, csökkentve ezzel az országos kereskedelmi televíziók közönségarányát.

Az új csatornák nem mindegyike minősül országos csatornának, vagyis nem tekinthetők teljes vételkörzetükre kiterjedően a két országos kereskedelmi csatorna piaci versenytársainak, de az RTL és a TV2 közönségarányában bekövetkező változások jól jelzik az új csatornák hatására végbement piaci térvésztes arányát.

2005 és 2010 között a teljes műsoridőt tekintve közel 25%-kal (29 SHR%-ról, 21,7 SHR%-ra) csökkent az RTL Klub nézettsége. Ennek a csökkenésnek csak egy része írható a versenytársak számának növekedése számlájára (mivel az RTL Klub közönségaránya a csak analóg platformot használók körében is csökkent 2005 és 2010 között 10%-kal, ezen platform esetében azonban nem nőtt a piaci szereplők száma).

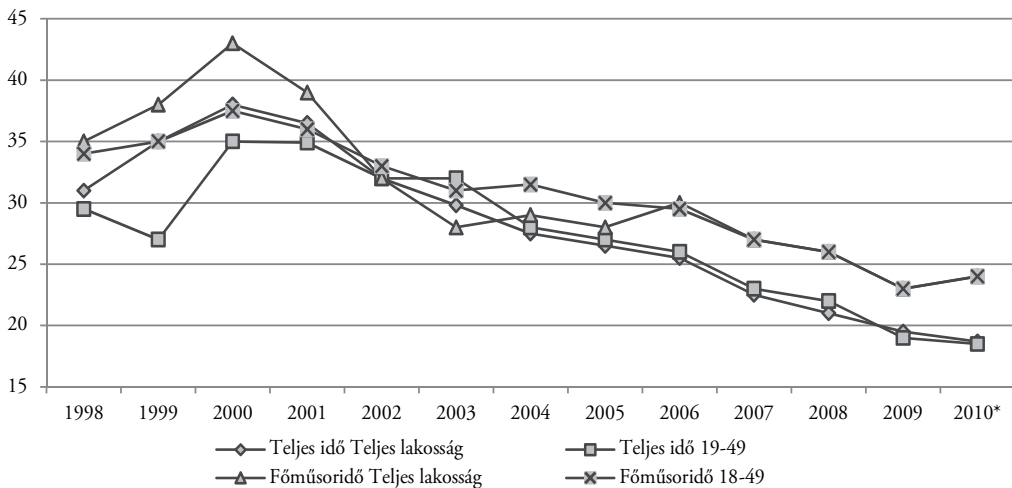
Az RTL Klub közönségarányának alakulása

Forrás: AGB Nielsen

A TV2 esetében egy kicsivel még rosszabb a kép: 2005 és 2010 között a teljes műsoridőt tekintve több mint 27%-kal (26,3 SHR%-ról, 19,1 SHR%-ra) csökkent a TV2 nézettsége.

Az TV2 közönségarányának alakulása

Forrás: AGB Nielsen

Továbbá a televíziós reklámpiac a 2008 előtt tapasztalt növekedés után jelentősen zsugorodott, a reklámköltségek visszaestek. E piaci trend alól az egyébként jobb pénzügyi és nézettségi mutatókkal rendelkező RTL Klub sem jelentett kivételt, reklámbevételei 2008 és 2010 között közel 35%-kal, míg a TV2 reklámbevételei ugyanezen időszak alatt valamivel több mint 30%-kal estek vissza. Az RTL Klub és a TV2 piaci helyzete tehát az elmúlt három évben számottevően romlott, amit jól szemléltet az egyre élesedő piaci környezetben a nézők figyelméért folytatott küzdelem, a növekvő tartalom-előállítási költségek, és mindemellett a csökkenő reklámbevétel.

Mindezek alapján a Médiatanács úgy látta, hogy a körzeti és helyi médiaszolgáltatók műsorszolgáltatási díjának átalakításával párhuzamosan indokolt, hogy a gazdasági válság hatásait az országos analóg frekvenciás televíziók esetében is figyelembe vegye. A gazdasági válság hatásai mellett szükséges tekintettel lenni az analóg országos televíziós piac utóbbi években bekövetkezett jelentős változásaira, a nagyszámú piaci versenytárs megjelenésére – akik adott esetben sokkal kisebb médiaszolgáltatási díjat fizetnek műholdas vagy vezetékes médiaszolgáltatóként –, és a versenytársak piacra lépésének köszönhetően bekövetkező közönségvesztésre.

A közönség részesedés arányában tapasztalható több mint 25%-os visszaesés és a reklámbevételek terén 2008 és 2010 között tapasztalható 30–35%-os visszaesés alapján a Médiatanács úgy döntött, hogy a helyi-körzeti médiaszolgáltatók számára nyújtott, 25%-os alapdíjcsökkentésnek megfelelően, a médiaszolgáltatók kérelmét méltányolva a 2011. július 9. és 2012. július 9. közötti időszak vonatkozásában az eredetileg megállapított éves díj 25%-ától eltekint, vagyis ennyivel csökkenti a két országos televízió díját is.

Ugyanakkor mindezekkel párhuzamosan a Médiatanács a korábbi műsorszolgáltatási szerződésekben meghatározott ún. közszolgálati, műsortartalmi vállalások mértékén nem csökkentett, tekintettel arra, hogy ezeket a médiaszolgáltatók pályázati ajánlatukban vállalták, és ezen vállalásokra (is) tekintettel nyerték el a jogosultságot.

3.3. A bejelentéses médiaszolgáltatók díjának átalakítása

A bejelentéses (vagy korábbi terminológiával élve a „műholdas” és „vezetékes”) médiaszolgáltatások díjrendszere szintén átalakításra szorult. Az Mttv. hatálybalépése előtt – illetve az után is, egészen 2012 végéig – a 464/III–464/VIII/2002. (III. 7.) sz. ORTT határozatok rögzítették a műholdas-vezetékes díjak kiszámításának elveit.

Az ORTT e határozataiban az ellátott lakosság, a regionális elhelyezkedés (város, megyeszékhely vagy főváros), illetve a heti átlagos műsoridő és a vételkörzetben érvényesülő versenyhelyzet alapján egy sávós módszerrel pontszámokat rendelt az adott műsorszolgáltatáshoz. Az így kalkulált összpontszámhoz pedig egy további táblázatban (szintén sávós módszer alapján) rendelt forintösszegeket. Ezek a forintösszegek azonban még nem adták ki a díj összegét, hiszen különböző degressziós tényezőket is alkalmazott, amelyek a díj végleges összegét csökkentették. Ilyen degressziós tényező volt a közszolgálati műsorok vállalt aránya (maximum 25% degresszió), a magyar nyelvű műsorszámok aránya (maximum 40%). A Testület a műsorszolgáltatási díj (MSZD) összegét végül a következő képlet alapján számította ki:

$MSZD = \text{alapidj} * (1 - \text{közszolgálati degressziós arányszám}) * (1 - \text{magyar nyelven gyártott műsorszámok degresszió}) + \text{ÁFA}$

Külön díjtáblázat érvényesült a helyi vezetékes, körzeti vezetékes, körzeti műholdas és országos műholdas műsorszolgáltatók vonatkozásában. Az országos műholdas műsorszolgáltatások abból a szempontból is kivételt képeztek, hogy esetükben nem alkalmazott pontozást az ORTT, hanem egy fix alapidjból indult ki:

$MSZD = 30 \text{ millió Ft} * (1 - \text{közszolgálati degressziós arányszám}) * (1 - \text{magyar nyelvű műsorszámok degresszió}) + \text{ÁFA}$

Az élet azonban felülírta ezt a bonyolult díjszámítási rendszert az évek során. Egyrészt indokolatlanná vált a műholdas és a vezetékes médiaszolgáltatók közötti különbségtétel, és az arányosságot sem biztosította kellőképpen, másrészt a benne foglalt magas díjösszegeket a piaci szereplők egyre kevésbé fogadták el.

Az Mtv. hatálybalépésének évében, 2011-ben, Európában mindenhol jóval alacsonyabb díjak mellett működhetek a műholdon és kábelon terjesztett médiaszolgáltatások. Belgiumban, Dániában, Finnországban, Görögországban, Luxemburgban, Romániában, Szlovákiában és Szlovéniában díjmentesen lehetett regisztrálni műholdas vagy kábeles televíziót. Több országban csak egy egyszeri regisztrációs díjat kell fizetni, ilyen például Csehország, ahol körülbelül 500 ezer Ft-nak megfelelő díj ellenében bármедdig működhet az adott csatorna a cseh joghatóság alatt. Azokban az államokban, ahol van éves médiaszolgáltatási díjfizetési kötelezettség, annak mértéke nagyságrendekkel elmarad a magyar díjaktól. Így például az Egyesült Királyságban is, ahol az OFCOM az árbevétel nagyságától függően az árbevétel 0,03%-tól 0,24%-ig terjedő arányában állapítja meg a médiaszolgáltatási díjakat. Ezen kívül még egy egyszeri regisztrációs díjat is meg kell fizetni (ennek mértéke 2500–30 000 angol font), azonban a díj ezzel együtt is jóval alatta marad a hazai díjfizetési kötelezettségeknek.

Az alacsonyabb díj mellett egy másik járulékos előnnyel is járhat a médiaszolgáltatók számára, ha egy magyar nyelvű csatorna a cseh, román vagy angol médiahatóságnál regisztráltatja magát: az, hogy kikerül a magyar médiahatóság monitoring szolgálata „vigyázó szemének” látóköréből. Pontosabban nem kerül ki, mert a médiahatóság továbbra is rögzíti és bizonyos időközönként vizsgálja e csatornák műsorait, de ha súlyos jogsértésen is kapja őket, jóval nehezebb eljárnia a külföldről sugárzó csatornák ellen. Az AVMS irányelv bizonyos keretek között lehetőséget ad a más tagállamban letelepedett (bejelentett) médiaszolgáltatókkal szemben történő szankció alkalmazására (hosszadalmas és bonyolult eljárás keretében), illetve ennél hatékonyabb megoldást jelentenek a külföldi médiahatóságokkal kötött együttműködési megállapodások, amelyek keretében gyorsan lehet jelezni egy problémát a joghatósággal rendelkező hatóság számára, amely rendszerint rövid időn belül kivizsgálja az ügyet és szankciót is alkalmaz.

A magyar média történetében először a Minimax és Musicmax csatornák töröltették magukat az ORTT nyilvántartásából, és jelentkeztek be az OFCOM égisze alá. Az ő példájukat követte az M-RTL Zrt.-hez kötődő IKO csoport is, amely román joghatóság alatt kezdte el működtetni magyar nyelvű csatornáit (Cool, Film+, Reflektor stb.). Hasonló megoldást választott a TV2 is, amikor angol joghatóság alatt kezdte el működtetni a FEM3, PRO4

csatornáit. 2012 őszén az RTL és a TV2 is elindította új, általános tematikájú médiaszolgáltatását, mindkettőt külföldi joghatóság alatt regisztrálva (az RTLII-t román, a SzuperTV2-t angol licenz alapján).

A fentiekből is látható, hogy a magyar díjrendszer és médiajogi szabályozás erős versenyhelyzetben van, és egészen 2012-ig a más államokkal való összehasonlításból nem került ki győztesen. Ezért az NMHH Hivatala – miután az Mttv. 184. § (1) bek. b) pontja alapján a bejelentéses médiaszolgáltatók díjainak megállapítása a Hivatal hatáskörébe tartozik – elhatározta, hogy a frekvenciát használó médiaszolgáltatók díjának átalakítását követően ezen a helyzeten is változtat. A cél egy olyan bejelentéses díjrendszer kialakítása volt, amelynek alapja egy vételkörzet-arányos alapidj, ugyanakkor (bizonyos közérdekű célok mentén) a degressziók olyan széles körének megteremtése, aminek következtében a hazai gazdasághoz szorosan kötődő televíziók versenyképesek maradhatnak. Ennek eredményeként 2012 őszén-telén kialakították az új bejelentéses díjmodellt, és a jelenleg magyar joghatóság alatt működő médiaszolgáltatók 2012. év IV. negyedévi díjait már ez alapján állapították meg.

Az új bejelentéses díjmodell két részből áll: egyrészt a kisebb médiaszolgáltatók díjmodelljéből, amely egy sávos módszerrel határozza meg a fizetendő díjakat a vételkörzet nagysága alapján, másrészt a nagyobb – vagyis az 500 ezernél több lakost elérő – médiaszolgáltatók díjrendszeréből. A nagyobb médiaszolgáltatók esetében már egy bázisdíj került megállapításra, amely a vételkörzetben elért lakosságszámmal felszorozva adja meg az alapidjat. Ez az alapidj azután a médiaszolgáltató vállalásai alapján csökkenthető az alábbi degressziós tényezők szerint (azzal a megkötéssel, hogy a fizetendő díj nem lehet kisebb egymillió Ft-nál):

- magyar művek, illetve saját gyártású művek aránya a teljes műsoridőben (maximum 30% kedvezmény);
- tematikusság vagy közszolgálati műsorszámok aránya, vagy az I–III. korhatár-kategóriába sorolt műsorszámok aránya (csak egy választható, és itt is maximum 30% kedvezmény érhető el);
- az I–II. korhatár kategóriába sorolt műsorszámok aránya (maximum 30% kedvezmény).

A Hivatal eltekintett a lakossági vásárlóindexszel történő súlyozástól a bejelentéses médiaszolgáltatók esetében, mert náluk a vételkörzet jellemzően nem egy meghatározott, összefüggő földrajzi területre terjed ki, az ellátott lakosság földrajzi elhelyezkedése a média-terjesztőkkel való megállapodásuk függvénye. Következésképp az ellátott lakosság földrajzi elhelyezkedése oly mértékű szóródást mutat, amely alapján a lakossági vásárlóindex százalékos súlya nagy valószínűséggel az országos átlagnak megfelelő, azaz 100% lenne.

A bejelentéses médiaszolgáltatók díjainak meghatározásával befejeződött a médiaszolgáltatási díjak átalakításának komplex feladata, a Médiatanács, illetve a Hivatal 2012 végén elmondhatta, hogy a médiaszolgáltatások minden elkülöníthető csoportja számára új és egymással koherenciában álló díjmodellt dolgozott ki.

4. Összefoglalás

A Médiatanács által kialakított új médiaszolgáltatási díjmodellnek egyrészt az volt a célja, hogy a korábbi indokolatlanul nagy aránytalanságokat és egyenlőtlenségeket megszüntes-

se és kiszámíthatóbb viszonyokat teremtsen a médiapiacon; másrészt, hogy a gyakorlatban alkalmazott díjszámítás megfeleljen a törvényi előírásoknak és az Alkotmánybíróság által meghatározott szempontoknak. Ezeket a célokat – az eddigi tapasztalatok alapján úgy tűnik – sikerült elérni. A piaci szereplők a megállapított új díjösszegeket nem vitatták – különösen, mert azok többségében alacsonyabbak lettek a régi díjaknál –, és az új díjak a piaci működés hatékonyságát sem veszélyeztetik a bevezetésük óta eltelt egy év tapasztalatai és a médiaszolgáltatók által küldött beszámolók alapján.

A befolyó médiaszolgáltatási díjbevételek a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) forrásainak részét képezi, ezáltal a közszolgálati és közösségi médiaszolgáltatások támogatásának egyik alapja. Ahogy azt az Alkotmánybíróság is megfogalmazta a 37/2008. (IV. 8.) sz. határozatában:

„a műsorszolgáltatási díjfizetési kötelezettség kifejezetten a nyereségérdekelt műsorszolgáltatáshoz kötődik (...) A műsorszolgáltatási díj a Műsorszolgáltatási Alap (...) útján megvalósuló újraelosztás révén az elektronikus médián belül kiegyensúlyozó szerepet tölt be.”

A befolyó médiaszolgáltatási díjak tehát közérdeket szolgálnak, tágabb értelemben véve közpénznek minősülnek. A közpénzekkel való felelős gazdálkodás szempontjai azt kívánják, hogy az állami szervezetrendszerhez tartozó szervezetek ne mondjanak le indokolatlanul a hozzájuk befolyó állami bevételekről.

A fentiek fényében érdemes megvizsgálni az ORTT utolsó teljes éve, az átmeneti 2010-es év és az azt követő években befolyt médiaszolgáltatási díjbevételek nagyságát (az elemzés megírásának idején a teljes 2012-es évre vonatkozó adatok még nem álltak rendelkezésre).

Jogosultságok	2009 (ORTT)		2010 (ORTT és Médiatanács)		2011 (Médiatanács)	
	Terv (M Ft)	Tény (M Ft)	Terv (M Ft)	Tény (M Ft)	Terv (M Ft)	Tény (M Ft)
2 országos ker. TV + 2 országos ker. rádió	3 947,478	4 386,094	4 499,904	3 389,199	4 938,480	4 216,462
nem országos médiaszolgáltatók	1 151,009	1 005,708	1 069,550	954,410	1 213,513	899,787
Összesen:	5 098,487	5 392,302	5 569,454	4 343,609	6 151,993	5 116,249

E táblázatból látható, hogy a díjkonszolidáció eredményeként a médiaszolgáltatási díjbevételek nagyságrendileg nem estek vissza. A díjatalakítás az elmúlt évek tanúsága szerint nem minősíthető problémásnak az állami bevételekkel való felelős gazdálkodás szempontjai tekintetében sem. Egy olyan piacon, ahol az állami frekvenciakincs hasznosításának egyre kisebb a jelentősége a műsorterjesztési platformok növekvő száma és kapacitása miatt, ez igen nagy eredménynek mondható el.

Mivel a díjak átalakítása még nagyon friss, az elmúlt egy-két év eredménye, ezért a részletesebb elemzés az elkövetkező évek feladata lesz. Tekintettel arra, hogy a szabályozott piac

nagyon gyorsan változik, további korrekciókra és változtatásokra is számítani kell. Ugyanakkor az mindenképpen előrelépésként értékelhető a korábbi szabályozáshoz képest, hogy már törvény rögzíti azokat az alapvető elveket és szempontokat, amelyek mentén ezek a változtatások elvégezhetőek, valamint hogy a díjak megállapítása bírósági felülvizsgálat tárgya is lehet, ami megnyitja az utat a jogfejlesztő gyakorlat kialakulása előtt.

8. A tulajdoni koncentrációk korlátozása

SZIKORA TAMÁS

1. A jogszabályi környezet

Az Mttv. alapveti rendelkezései között rögzíti a sokszínűség védelmét, amelynek eszközei lehetnek – többek között – a verseny indokolatlan korlátozását és verseny indokolatlan korlátozásának megakadályozását biztosító intézkedések (Mttv. 4. §). Ugyanez a szakasz rendelkezik arról is, hogy a sokszínűség alapveti követelményét valamennyi médiaszabályozásbeli előírás érvényesítése esetén mögöttes elvként figyelembe kell venni.

„A médiaszolgáltatások sokszínűsége kiemelten fontos érték. A sokszínűség védelme kiterjed a tulajdoni monopólium kialakulásának, valamint a piaci verseny indokolatlan korlátozásának megakadályozására is. E törvényben foglalt rendelkezéseket a sokszínűség védelmének szempontját figyelembe véve kell értelmezni.”

A 2011. január 1. napján hatályba lépett szabályozás új elemeként jelentek meg a Médiatanács szakhatóságként való eljárására vonatkozó rendelkezései (Mttv. 171. §), ezek értelmében a Gazdasági Versenyhivatal köteles a Médiatanács állásfoglalását beszerezni az olyan vállalkozások közötti összefonódásnak a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény (Tpv.) 24. § szerinti engedélyezéséhez, amely vállalkozások vagy a Tpv. 15. § szerinti érintett legalább két vállalkozáscsoport tagjai szerkesztői felelősséget viselnek, és amelyek elsődleges célja a médiatartalom nyilvánosságához való eljuttatása valamely elektronikus hírközlő hálózaton vagy nyomtatott sajtóterméken keresztül.

Az Mttv. értelmében a Médiatanácsnak a szakhatósági eljárása során azt kell mérlegelnie, hogy a független véleményforrások tervezett összefonódás utáni szintje sértené-e a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülését a médiatartalom-szolgáltatás releváns piacán. Ha nem sérti, akkor a Médiatanács nem tagadhatja meg a szakhatósági hozzájárulást, kivéve egy, az Mttv.-ben rögzített – a médiapiaci koncentráció megelőzésére irányuló – szabályozásbeli esetben. A Médiatanács az összefonódás hátrányos hatásainak mérséklése érdekében a Tpv. 30. § (3) bekezdésének megfelelően előzetes vagy utólagos feltételt, illetve kötelezettséget írhat elő: megfelelő határidő megállapításával előírhatja egyes vállalkozásrészek vagy egyes vagyontárgyak elidegenítését vagy valamely közvetett résztvevő felett gyakorolt irányítás megszüntetését.

Az Mttv. szabályozási elve, célja, tartalma ugyanakkor lényegesen eltér az Rttv. szabályozásától, a hatályos szabályozás előírásai ugyanis feloldja, elkerüli az Rttv. problémáját, nevezetesen azt, hogy *ex lege* tiltsák a sokszínűséget egyébként nem veszélyeztető összefonódásokat, kizárólag annak érdekében, hogy a sokszínűség ellen ható fúziók ne kerüljenek ki a szabályozás hatálya alól.

Továbbá az Mttv. az általános szabályok között rögzíti a lineáris médiaszolgáltatást nyújtó médiaszolgáltatók tekintetében a sokszínű médiapiac fenntartására, valamint a tájékoztatási

monopólium létrejöttének megakadályozására vonatkozó korlátozó rendelkezéseket. Ennek megfelelően az Mttv. 67–68. paragrafusaiban rögzített anyagi jogi szabályok kizárólag a lineáris médiaszolgáltatások tekintetében irányadók, a sajtótermékek vonatkozásában viszont az Mttv. nem tartalmaz a médiapiaci sokszínűség megítélésére vonatkozó módszertant.

Végezetül szükséges e helyütt megjegyezni, hogy a 2011 előtt hatályos Rttv. is rendelkezett a koncentráció tilalmáról, az alábbiak szerint: „A tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló törvény szerinti szervezeti egyesülés és meghatározó befolyásszerzés nem engedélyezhető, ha az e törvényben foglaltak sérelmével jár” [Rttv. 127. § (3) bek.].

2. A Médiatanács szakhatósági állásfoglalásának kialakítása

A Médiatanács a szakhatósági állásfoglalás kialakítását megelőzően minden esetben szükségesnek tartotta az Mttv. 171. § szerinti anyagi jogi normában szereplő tényállás konkrét hatósági ügyre vonatkozó közigazgatási jogalkalmazási, értelmezési kereteinek vizsgálatát.

2.1. A médiatartalom-szolgáltatás releváns piacával kapcsolatos megállapítások

A versenyjogi megközelítés a releváns piac fogalmát a piaci szereplők áremelési képességéből és a potenciális áremelésre várható fogyasztói reakcióból, azaz a helyettesítési lehetőségekből vezeti le, azonban a véleménypluralizmus szempontjából ez a versenyjogi releváns piac fogalom nem alkalmazható, hiszen ez esetben nem a piaci szereplők áremelési képességét, hanem a véleménybefolyásolási képességét kell vizsgálni. Erre tekintettel szükséges a médiatartalom-szolgáltatások terén a releváns piac fogalmát a véleménybefolyásolási képességen keresztül meghatározni. A releváns véleménypiacok meghatározása három dimenzió mentén lehetséges.

– A *tematikus dimenzió* mentén a véleményeknek és médiatartalmaknak azok a forrásai vannak egy releváns véleménypiacon, amelyek egy adott témában befolyásolhatják a fogyasztók véleményalkotását. A témák csoportosítását szükségszerűen a fogyasztók szempontjából kell elvégezni.

– A *közvetítő csatorna dimenziója*, azaz a médiatartalom fogyasztóhoz való eljutásának módja (sajtótermék, tv, rádió, internet) azáltal hat ki a releváns piac határait, hogy a különböző médiatartalmak – mint véleményt közvetítő csatornák – más-más fogyasztói réteg számára hozzáférhetők. Továbbá jelentősen különböznek az egyes közvetítő csatornához kapcsolódó fogyasztási szokások, a tartalom hitelessége, véleménybefolyásoló ereje.

– A *földrajzi dimenzió* mentén azok a tartalomforrások lehetnek egy releváns piacon, amelyek az adott földrajzi területen élők számára elérhetők. Mivel a tájékozódás és a véleménybefolyásolás a médiafogyasztás helyéhez kötött, és létezik csak helyi szinten elérhető tartalomforrás, ezért azonosítható a források földrajzi dimenziója is.

A Médiatanács által használt megközelítés szerint a véleménybefolyásolási képességnek és a tájékoztatás sokszínűségének alapján meghatározott releváns piacot a fogyasztók számára

hozzáférhető (földrajzi és közvetítő csatorna dimenziójában) azonos tematikájú médiatartalmak összessége jelenti.

2.2. A független véleményforrások összefonódás utáni szintjének értékelése

A sokszínű tájékozódás jogának érvényesülésével összefüggésben az Mttv. 171. § (2) bekezdése szempontjából relevanciával az bír, hogy az összefonódás engedélyezése esetén miként változna a médiatartalom-szolgáltatás releváns piacán a tájékoztatást jelentő tartalmak sokfélesége/sokszínűsége, milyen mennyiségű és választékú médiatartalom állna a társadalom rendelkezésére (külső pluralizmus).

Az Alkotmánybíróság több határozatában (pl. 564/E/2005. AB hat.) is rögzítette, hogy a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásának célja a közvélemény kizárólagos befolyásolásának elkerülése, az egyoldalú tájékoztatás megakadályozása. A tájékoztatási monopóliumok a technológia rohamos fejlődését követően elsősorban a véleménymonopóliumok kialakulásának veszélyét jelentik, ezért az Alkotmánybíróság legitim célként fogadja el a véleménypluralizmus fenntartását.

Az Alkotmánybíróság a médiapluralizmussal kapcsolatban rögzítette, hogy demokratikus viszonyok között a sajtópiac pluralitása körében arra kell helyezni a hangsúlyt, hogy a közügyek iránt érdeklődő, az azok megvitatásában részt vevő emberek szabadon választhassanak a vélemények piacán, valamint a közérdeklődésre számot adó eseményekről tudomást szerezzenek.

A médiatartalom sokszínűsége, változatossága alapvetően a médiakoncentráció mértékével függ össze, amely a fúziók, illetve az egyes vállalkozások organikus fejlődése eredményeként kialakuló, valamint gyakran a versenyjogi beavatkozás küszöbét el nem érő, tehát az általános versenyjogi koncentráció-fogalomnál tágabb fogalmat jelöl. A médiakoncentráció foka és a plurális médiarendszer között összefüggés van, ugyanis a magas médiakoncentráció csökkenti a tartalomkínálat sokszínűségét, a vélemények pluralitását, illetve mindezek hatására a kommunikációs jólétet a társadalomban. A tulajdoni koncentráció magában hordozza az egyoldalú közvélemény kialakulásának veszélyét, hiszen bizonyos szempontokat kizár a tájékoztatásból, véleményformálásból, vagy kisebb súllyal jelenít meg azokat. A tulajdoni koncentráció olyan környezetet teremthet, amely előnyben részesíti a reklámpiac monopolizálását, korlátozza, ezáltal elfojtja az ágazaton belüli kreativitást és vállalkozói kedvet is.

Az Mttv. a fentiekben elmondottakkal összhangban alapvetően rögzíti, hogy a médiaszolgáltatások sokszínűsége kiemelten fontos érték (Mttv. 4. §). A sokszínűség védelme kiterjed a tulajdoni monopólium kialakulásának, valamint a piaci verseny indokolatlan korlátozásának megakadályozására is. E rendelkezéseket a sokszínűség védelmének szempontját figyelembe véve kell értelmezni. Vagyis az Mttv. és a médiaigazgatás egészének alapvető szintű, általános közjogi alapja a sokszínűség védelme.

Fontos kiemelni, hogy a tulajdon diverzitása szükséges, de nem elégséges feltétele annak, hogy a sokszínű tájékoztatás joga érvényesüljön, ezért a szakhatósági eljárás során a médiapluralizmust – a médiakoncentráción túl – más aspektusból is szükséges vizsgálni. A médiapluralizmus ugyanis nem csupán a média tulajdonviszonyait érinti (médiakoncentráció), hanem lefedi a különféle információforrásokhoz, véleményekhez való hozzáférést, amely lehetővé teszi az állampolgárok számára, hogy valamely domináns véleményformáló erő befolyása

nélkül alkothassanak véleményt. A vélemények és a tartalomkínálat sokszínűsége, pluralizmusa tehát azt a médiapiaci elvárást, alkotmányjogi mércét fejezi ki, hogy a médiarendszer működésének biztosítása kell – a lehető legtöbb független piaci szereplő megjelenésének elősegítésével – a legtagabb értelemben vett értékek közötti választást az adott releváns piacot tekintve.

Mindezek alapján a szakhatósági állásfoglalás kialakítása során az is fontos, hogy a tervezett összefonódással érintett tartalmakban miként változna a tájékoztatást jelentők mennyisége, sokszínűsége (belső pluralizmus).

Végezetül a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülésével összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy az Mttv. 171. § szerinti szakhatósági médiajogi fúziókontroll tárgyát nem kizárólag maga a sokszínűséget ért sérelem, hanem a sokszínű tájékozódás jogának feltételezett veszélyeztetése képezi, ugyanis a szakhatósági állásfoglalás tartalma, szabályozási lényege, jelentősége éppen az, hogy a vélt, feltételezett (jövőbeni) torzulásokat igyekszik kiszűrni. A Médiatanács – *ex ante* – a szakhatósági állásfoglalását az alapján alakítja ki, hogy a média-tartalom-szolgáltatás releváns piacán feltételezhető-e, van-e lehetőség arra, hogy a sokszínű tájékozódás jogának romlása következék be.

Tehát a Médiatanácsnak az Mttv. 171. § alapján nem csak az a feladata, hogy tényhelyzetben, az Mttv. 68. § (2) bekezdés szerint megvalósult jogsértés esetén intézkedjen, hanem az, hogy a lehetőségét is elhárítsa a médiapiaci szempontból torzulást okozó problémának (korlátozásnak). Médiaágazati beavatkozásnak – vagyis az előzetes szakhatósági állásfoglalás megtagadásának, illetve az Mttv. 171. § (3) bekezdés szerint szakhatósági előírás vagy feltétel alkalmazásának – a fentiek alapján akkor lehet helye, ha az ügy tárgyát képező adott médiapiaci helyzet az alkotmányos médiaszabályozási célokat a jogalkalmazó megítélése szerint veszélyezteti.

3. A Médiatanács szakhatósági állásfoglalásai

A médiaszabályozás – itt tárgyalt – első két évében a Médiatanácshoz két kérelem érkezett a fentiekben ismertetett előzetes szakhatóság állásfoglalás megadása tárgyában. A Médiatanács a fentebb részletesen ismertetett szempontokat, elveket figyelembe véve, alapos és részletes piacelemzéseket végzett, és meghozta döntéseit, amelyek eredményeképpen egyik esetben megtagadta az előzetes szakhatósági hozzájárulást, a másokban nem.

3.1. Az Axel Springer és a Ringier ügye

A GVH az Axel Springer és a Ringier által összefonódás engedélyezése tárgyában benyújtott kérelemre indult versenyfelügyeleti eljárásban szakhatósági állásfoglalás céljából kereste meg a Médiatanácsot. A hatóság a korábbiakban ismertetett, a szakhatósági állásfoglalás kialakítása során figyelembe veendő elvek mentén folytatta le vizsgálatát, ez alapján az alábbi megállapításokra jutott.

A Médiatanács elsőként megvizsgálta, hogy a szakhatósági eljárás tárgyát képező ügyben mik minősülnek a médiatartalom-szolgáltatás releváns piacainak. A véleménypiacon fennál-

ló véleménypiaci erőfölény vizsgálatához a fogyasztók szempontjából a hasonló jellegű tartalmak elérhető és hasonló típusú forrásainak az összességét vette alapul, ezért a 2.1. pontban már bemutatott három dimenzió alapján vizsgálta a releváns véleménypiac határait.

A Médiatanács nem általánosságban, hanem az ügy tárgyában érintett fogyasztók szempontjából vizsgálta mindezeket, hiszen egy esetleges fúzió e fogyasztói kör tekintetében járhatott volna káros hatással. A Médiatanács a döntésében részletesen elemzett adatok alapján a tematika, a közvetítő csatorna és a földrajzi kiterjedés jellegét tekintve a következőkben bemutatott piacokat azonosította a mérlegelési szempontrendszer alapján.

A szakhatósági állásfoglalás értelmében a piacmeghatározás során a Médiatanács által használt megközelítés szerint a véleménybefolyásolási képesség és a tájékoztatás sokszínűsége alapján meghatározott releváns piacot a fogyasztók számára földrajzi és közvetítő csatorna dimenziójában hozzáférhető, azonos tematikájú médiatartalmak összessége jelenti.

Napilapok az

- a) általános tematikájú napilapok [politikai napilapok, bulvár napilapok, megyei (regionális) napilapok] az Axel Springer helyi lapjai által lefedett megyékben;
- b) speciális tematikájú tartalmak, hírek és azok értelmezéseit közlő napilapok országos piaca:
 - b1) gazdasági-pénzügyi tartalmak, hírek és azok értelmezéseit közlő napilapok,
 - b2) sport tartalmak, hírek és azok értelmezéseit közlő napilapok.

Időszaki kiadványok az

- a) általános tematikájú időszaki kiadványok az Axel Springer helyi lapjai által lefedett megyékben;
- b) speciális tematikájú tartalmak, hírek és azok értelmezéseit közlő időszakos kiadványok országos piaca:
 - b1) gazdasági-pénzügyi tartalmak, hírek és azok értelmezéseit közlő időszaki kiadványok;
 - b2) sport tartalmak, hírek és azok értelmezéseit közlő időszaki kiadványok;
 - b3) szórakoztató és életmód tartalmakat közlő időszakos kiadványok.

A Médiatanács a fentiekben írtak alapján megvizsgálta, hogy a tervezett összevonás milyen hatással lehet az összeolvadással érintett vállalkozások véleménybefolyásolási képességére, illetve a tájékoztatás sokszínűségének megőrzésére, a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülésére a médiatartalom-szolgáltatás releváns piacán. E körben megvizsgálták, hogy a tervezett összefonódás hatására sérülhetnek-e széles társadalmi érdekek, illetve milyen piaci koncentráció vagy erőfölényes helyzet alakulhat ki a tervezett összefonódás esetleges engedélyezése során.

A Médiatanács a piacelemzés eredményeképpen megállapította, hogy a tervezett fúzió az eddigi kétpólusú tulajdonosi befolyást szűkítené. Ez a Médiatanács megítélése alapján lehetővé tette volna a „véleménypiaci erőfölény” megvalósulását, és a tervezett fúziót követően nem lett volna biztosított a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülése.

A Médiatanács a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülésével összefüggésben megvizsgálta, hogy a tervezett összefonódás milyen mértékben befolyásolná az újságválasztékot. Racionalizálni lehetett volna a közös vállalkozásba kerülő mindennemű tevékenységet is, de ez a racionalizáció, a költséghatékony gazdálkodás kialakítása – a Médiatanács megítélése szerint – maga után vonhatta volna egyrészt, a tájékoztatáshoz elengedhetetlenül szükséges

hírforrások beszerzésének racionalizálását, ezzel is szűkítve (esetlegesen torzítva) a véleményformáláshoz szükséges tájékoztatás sokszínűségét, másrészt a teljes kiadvány-kínálat minőségének változását, illetve a mintegy 67 különböző kiadvány (függetlenül azok jellegétől) választékának szűkülését. A Médiatanács megítélése szerint a kiadvány-kínálat minőségében feltételezett változás azért következhetett volna be, mert a hírforrások szélesebbnek tekinthető skálája az idővel bekövetkező gazdasági racionalizálás eredményeként szűkülni fog. (A Médiatanács megjegyezte döntésében, hogy a tájékoztatás sokszínűsége még abban az esetben is sérülhet, ha a közös vállalat a kiadványok számát növeli, ugyanis a tájékoztatással kapcsolatos döntéseket is a közös vállalkozás hozza meg.)

A Médiatanács a fentiek alapján megállapította, hogy a tervezett fúzió a sokszínű tájékoztatás lehetőségét korlátozná, veszélyeztetné, ugyanis hosszú távon a közös szerkesztői felelősség alatt lévő és egy vállalatirányítási struktúra keretein belül működő tartalom előállítás szükségképpen az egységesítés felé haladna. A Médiatanács utalt arra, hogy a fúziók célja közgazdasági szempontból a szinergiák kihasználása, a hatékonyság növelése, a rendelkezésre álló erőforrások gazdaságosabb felhasználása, az irányítási szintek egyszerűsítése. A hatékonyság növelés feszítő kényszere általában az egységesített folyamatok felé tereli a vállalatokat, és ez alól nem kivételek a hírlapkiadó vállalatok sem.

A Médiatanács – a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülésével összefüggésben – ezt követően megvizsgálta, hogy a tervezett összefonódás milyen mértékben befolyásolta volna a tulajdonosi koncentráció/tulajdoni monopólium kialakulását. Álláspontja szerint a tervezett összefonódás veszélyeztette volna a média sokszínűségét, hiszen az összefonódás után (horizontális koncentráció) mindenképpen jelentősen csökkenne a piacon jelenleg létező önálló médiavállalkozások száma, ami jelentősen veszélyeztetheti a demokratikus közvélemény kialakításához elengedhetetlenül szükséges sokféle hír és vélemény megjelenését, valamint megakadályozhatja a tájékoztatás választékának megőrzését, ezáltal pedig ismét széles társadalmi érdekek sérülhetnek volna.

Továbbá a Médiatanács – a nyomtatott sajtó releváns piacán a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülésével összefüggésben – vizsgálta még a tervezett összefonódás után várható foglalkoztatási kérdéseket is. A Médiatanács kiemelte, hogy az összefonódás után a közös vállalkozás szabta volna meg a médiatartalom szakmai irányait, ezzel sérülhetett volna a korábbi két vállalati tulajdonos által biztosított szerkesztői és újságírói szabadság. Valamint az összeolvadás után a szerkesztői felelősséget már a közös vállalkozás viselte volna a korábbi két különböző tulajdonoshoz köthető szerkesztői felelősség helyett. A Médiatanács álláspontja szerint ilyen formában tájékoztatási monopólium alakulhat ki a különböző kiadványok tekintetében, ami veszélyeztethette volna a szolgáltatások sokszínűségét, és a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülését mind országos, mind regionális szinten. A Médiatanács álláspontja szerint valószínűsíthető lett volna, hogy a közös vállalat – a költségcsökkentés érdekében – ugyanazt a hírforrást használta volna a hasonló tartalmat közlő lapok esetén az átfedő tartalmak előállításához, ez viszont szükségszerűen a tartalomkínálat sokszínűségének csökkenését vonhatta volna maga után, valamint veszélyeztethette volna a demokratikus közvélemény kialakításához elengedhetetlenül szükséges sokféle hír és vélemény megjelenését, valamint megakadályozhatta volna a tájékoztatás választékának megőrzését.

A Médiatanács szakhatósági állásfoglalásának a kialakítása során elemezte, hogy a napilapok és időszaki kiadványok fentiekben bemutatott releváns tartalomfogyasztási források-

ként kimutatható piaci részesedése milyen mértékű az összeolvadást megelőzően, és milyen veszélyeket hordozhat a tervezett fúzió következtében megerősödő tájékoztatási monopólium a sokszínű médiapiac fenntartásának szabályozói céljával szemben. Ennek eredményeképpen az alábbi megállapításokra jutott.

A napilapok piacán a sokszínű tájékozódás joga megfelelő érvényesülésének mérlegelése során a Médiatanács megállapította, hogy a szakhatósági eljárás tárgyát képező fúzió jelentős mértékben csökkenthette volna a tartalomkínálat sokszínűségét, különös tekintettel arra, hogy az Axel-Springer már a tervezett fúzió előtt is jelentős piaci részesedéssel rendelkezett az általános tematikájú napilapok, vagyis a legjelentősebb információszerzési források tekintetében.

A speciális tematikájú napilapok piaca kapcsán a Médiatanács feltételezte, hogy az esetleges összeolvadása következtében fennáll a veszélye, hogy például a *Világgazdaságban* és a *Népszabadságban* megjelenő átfedő tartalmakon keresztül csökken a sokszínű tájékoztatás követelményének való megfelelés. Ugyanakkor a Médiatanács megállapítása szerint a sport napilapok piaci szegmensét a fúzió nem érintette volna.

Az általános tematikájú időszaki kiadványok kapcsán a Médiatanács álláspontja szerint az összeolvadás után létrejövő cég piaci részesedése a tartalomkínálat sokszínűségét jelentősen korlátozhatta, torzíthatta, illetve veszélyeztethette volna, ezáltal nem biztosították volna kellőképp a plurális tájékoztatáshoz való jog érvényesülését.

A speciális tematikájú tartalmak, hírek és azok értelmezéseit közlő időszaki kiadványok tekintetében több piac különböztethető meg. Ahogyan az általános tematikájú napilapok esetében, a Médiatanács itt is azonosította és – a vizsgálata során az olvasók által megítélt fontosság alapján – kiemelte a gazdasági-pénzügyi tartalmak, valamint a sport tartalmak elkülönült piacát. Ugyanakkor a speciális tematikájú időszaki kiadványok esetében a Médiatanács egy harmadik piacot is célszerűnek tartott definiálni: a szórakoztató és életmód tartalmat közlő kiadványok piacát.

A sport tartalmat közlő időszaki kiadványok piacán a fúzió a sokszínű tájékoztatás szempontjából az adott piacot nem érinti, hasonlóan a gazdasági-pénzügyi magazinok piacát, amelyet a fúzió nem érintett volna számottevő hatással e lapcsoporton belül sem. Ugyanakkor a Médiatanács megállapította, hogy a tervezett összeolvadás után a létrehozott közös vállalat piaci részesedése a szórakoztató és életmód tartalmakat közlő időszaki kiadványok piacán a tartalomkínálat sokszínűségét egyértelműen és jelentősen korlátozhatta, torzíthatta, illetve veszélyeztethette volna, ezáltal nem biztosították volna a plurális tájékoztatáshoz való jog érvényesülését.

A szakhatósági állásfoglalása során elemzett piackutatás részletesen, három dimenzió (tartalomfogyasztás, olvasási szokások, hipotetikus kérdések) mentén vizsgálta az országos politikai napilapok, a megyei napilapok és a bulvár napilapok, valamint az elektronikus média közötti viszony jellegét.

Ezen adatok alapján megállapították, hogy gyakorlatilag egyetlen elektronikus média sem tekinthető a fenti laptípusok helyettesítőjének. Mint a kutatási beszámoló megállapítja, mind az országos politikai napilapok, mind a bulvár napilapok olvasói a televíziót/rádiót és az internetet is kiegészítő jelleggel használják, a lapolvasók számára az elektronikus média helyettesítő jellegű használata a jelenlegi használathoz képest jelentős erőfeszítést, komoly változtatást feltételezne, ami hátrányosan érintené az olvasókat.

Ugyanakkor az Mttv. 67–69. §-aiban és 171. §-ában foglaltak együttes értelmezése alapján megjegyzendő, hogy a jogalkotó a sajtóterméket kiadó vállalkozások tervezett összefonódása esetén a Médiatanácsra bízta annak megítélését, hogy a független véleményforrások szintje az összefonódást követően biztosítja-e a médiapiaci sokszínűséget. Jóllehet jelen esetben közvetlenül az Mttv. 67–68. §-aira nem hivatkozhatott a Médiatanács, de a lineáris médiaszolgáltatásokra vonatkozó anyagi jogi szabályok figyelembe vétele a jogalkalmazói gyakorlat kialakítását nagyban elősegítette. Emellett azt is szükséges kiemelni, hogy az Mttv. 171. § (1) bekezdése kifejezetten elhatárolja egymástól az elektronikus hírközlési hálózaton és a nyomtatott sajtóterméken keresztül nyilvánossághoz eljuttatott médiatartalmakat, illetve az Mttv. fogalmi rendszere külön kategóriaként nevesíti a napilapokat és az időszaki kiadványokat.

A fentiek mellett a fúzióval érintett harmadik felek beérkezett véleményei megerősítették a Médiatanács szakhatósági állásfoglalás alapját képező indokait, megállapításait. A harmadik felek többsége a fúziót úgy értékelte, mint ami a kérelmezők jelentős erőfölényét jelentené nemcsak a lapkiadói, hanem a nyomdatulajdonosi piacon, emellett korlátozná a versenyt az olvasói és a hirdetői piacon egyaránt, továbbá a magazin-portfoliók átfedése miatt lapegysítéseket vagy bezárásokat is eredményezhet.

A Médiatanács álláspontja szerint a harmadik felek visszajelzései alapján a fúzió után kialakuló jövőbeli piacon tájékoztatási monopólium alakult volna ki, ahol az egy kézbe kerülő szerkesztői felelősség veszélyezteti a tájékoztatás sokszínűségének megőrzését, illetve a kérelmezők piaci pozíciója oly mértékben erősödik, hogy az a verseny szűkítésével járhat, és a hasonló tartalmat megjelenítő, potenciális versenytársak piaci fennmaradásának veszélyeztetésére vezethetett volna. A fentiekben kifejtett indokokra tekintettel a Médiatanács a benyújtott kérelemhez a szakhatósági hozzájárulását megtagadta [465/2011. (IV. 14.) sz. hat].

3.2. Az M-RTL és az IKO-Televisions ügye

Az M-RTL előzetes szakhatósági hozzájárulás iránti kérelemmel fordult a Médiatanácshoz, ez alapján az elsődlegesen tisztázandó kérdést a joghatóság és a hatáskör vizsgálata képezte. A Médiatanács ennek fényében elsőként megállapította, hogy joghatósággal és hatáskörrel rendelkezik az említett hatósági ügyben, egyrészt a Ket. 18. §-a és 44. §-a, valamint az Mttv. 171. § (1) bekezdése alapján azért, mert az érintett csatornák (RTL Klub, Cool TV, Film+, Film+2, Reflektor TV, Prizma TV, Sorozat+, Muzsika TV) magyar nyelven, magyar tartalomfogyasztók számára készülnek és Magyarország területén elérhetőek, valamint mert a médiatartalom-szolgáltatás érintett, releváns piaca a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülése szempontjából Magyarország területére terjed ki, továbbá mert a fúzió engedélyezése esetén (amennyiben közvetlenül az M-RTL válna az érintett médiatartalmak médiaszolgáltatójává) valamennyi médiaszolgáltatást Magyarországon letelepedett médiatartalom-szolgáltató nyújtana. A Médiatanács joghatósága és hatásköre másrészt azon az alapon is megállapítható volt, hogy az előzetes szakhatósági eljárás az Mttv. 171. §-nak utaló szabályai alapján a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény szerinti versenyfelügyeleti főeljáráshoz, annak személyi, tárgyi hatályához (joghatósági és hatásköri rendjéhez) kapcsolódik.

Ezt követően a Médiatanács azt vizsgálta, hogy fennáll-e a médiapiaci koncentráció engedélyezését kizáró megtagadási ok. Az Mttv. 171. § (2) bekezdésének utaló szabálya alapján a Médiatanács az Mttv. 68. § (2) bekezdése alapján köteles megtagadni a szakhatósági hozzájárulást, ha legalább 35%-os éves átlagos közönségaránnyal rendelkező lineáris audiovizuális médiaszolgáltató (illetve a médiaszolgáltató bármely tulajdonosa, és a médiaszolgáltató bármely tulajdonosában befolyásoló részesedéssel rendelkező személy vagy vállalkozás) médiaszolgáltatást végző vállalatban kíván részesedést szerezni.

A Médiatanács elemezte a fúzióval érintett vállalkozások előző naptári évekre vonatkozó közönségarányait, ezek alapján megállapította, hogy nem áll fenn az Mttv. 68. § (2) bekezdésében foglalt megtagadási ok a szakhatósági ügy tárgyát képező médiaszolgáltatások médiaszolgáltatói vonatkozásában. Ezt követően a Médiatanács az előzőleg tárgyalt Axel Springer – Ringier ügyben követett metodika szerint vizsgálta a fúzió lehetséges médiapiaci következményeit.

Az Mttv. 171. §-ában foglaltak szerint a médiatartalom-szolgáltatás releváns piaca vonatkozásában a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülését jelentő médiapiaci véleménybefolyásolási erőfölényre vonatkozó jogalkalmazás keretében a Médiatanács a mérlegelés során figyelemmel volt a közönségarányra is, illetve a véleménybefolyásolási erőfölény mértékére, és ennek médiapiaci hatásainak, következményeinek megítélése tekintetében az Mttv. 67–69. §-aiban meghatározott törvényi tényállási elemekre. Továbbá a Médiatanácsnak azért is vizsgálnia kellett a fúzióval érintett médiaszolgáltatások közönségarányát, mert a szabályozás céljában rejlő elvi azonosság miatt az Mttv. 67–69. §-aiban rögzített szempontrendszer irányadó annak megítélése, mérlegelése során, hogy a piaci részesedés (véleménybefolyásolási erőfölény) a médiatartalom-szolgáltatás releváns piacán a tartalomkínálat sokszínűségét képes-e torzítani, veszélyeztetni.

A Médiatanács tehát kifejezetten a médiajogi, a közönségarány szempontjából értelmezett koncentráció kérdéskörét vizsgálta a véleménybefolyásoló képesség erejének értékelése során. Előzetes szakhatósági állásfoglalásának kialakítása során elemezte, hogy a médiatartalmak releváns tartalomfogyasztási forrásokként kimutatható közönségaránya milyen mértékű az összeolvadást megelőzően, továbbá vizsgálta, hogy a tervezett fúzió következtében megerősödő tájékoztatási monopólium milyen veszélyeket hordozhatott volna a sokszínű médiapiac fenntartásának szabályozói céljával szemben.

A Médiatanács a médiatartalom-szolgáltatás releváns piacát érintő véleménybefolyásolási képesség hatásainak vizsgálata során – hasonlóan a korábbi döntésében kifejtettek szerint – utalt arra, hogy a fúziók célja közgazdasági szempontból általánosságban a szinergiák kihasználása, a hatékonyság növelése, a rendelkezésre álló erőforrások gazdaságosabb felhasználása, irányítási szintek egyszerűsítése. A Médiatanács álláspontja szerint az előzetes szakhatósági eljárásban a véleménybefolyásolási képesség szempontjából meghatározó jelentőségű médiatartalmak tekintetében nem állt fenn olyan körülmény, amely alkalmas lenne a már említett releváns piacok vonatkozásában a tartalomkínálat sokszínűségének egyértelmű, jelentős és közvetlen korlátozására, torzítására.

A Médiatanács a véleménybefolyásolási képesség szempontjából meghatározó jelentőségű belföldi, külföldi, gazdasági, politikai, pénzügyi hír és egyéb informatív jellegű médiatartalmak tekintetében kiemelte, hogy a fúzióval érintett médiaszolgáltatások közül kizárólag az M-RTL médiaszolgáltatása, az RTL Klub nyújt hírek/híradó műsorszámot, az IKO Romania

és az IKO Televisions médiaszolgáltatásaiban 2010-ben nem sugároztak hírműsorszámot. A hatóság nem vélte úgy, hogy a fúzió következtében egyetlen szerkesztői felelősség alá kerülő médiaszolgáltatások a véleménybefolyásolási képesség változásához, ezáltal a sokszínű tájékozódás sérelméhez vezetnének.

A Médiatanács az RTL Klub 2010. évi átlagos közönségaránya értékelése során figyelemmel volt továbbá arra, hogy e médiaszolgáltatás az Mttv. 69. § (1) bekezdés alapján jelentős befolyásolási erővel rendelkezik. Továbbá a Médiatanács a rendelkezésére álló adatok alapján megállapította, hogy a tervezett fúzió a korábban meghatározott releváns piacok egyikén sem okozna az addigi piaci erőviszonyokban változást.

A Médiatanács álláspontja szerint a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülése szempontjából az is megfelelő garanciát jelentett, hogy az azonosított releváns piacok esetében az egyes médiaszolgáltatások jelentős számú versenytárral osztoznak, valamint a közönségarány mértékét figyelembe véve sem tekinthetők ezek a médiaszolgáltatások az adott releváns piacon jelentős vagy káros hatással járó erőfölényben lévő vállalkozásoknak. A Médiatanács hangsúlyozta továbbá, hogy a korábbi években jelentősen megnőtt a tematikus médiaszolgáltatások száma Magyarországon, ami szintén biztosíthatja a sokszínűséget és a választási lehetőséget.

A Médiatanács a fentiekben röviden összefoglaltak alapján megállapította, hogy a fúzió egyik releváns piacon sem járt volna a tulajdonosi koncentráció erősödésével, így vélelmezhetően a független véleményforrások összefonódások utáni szintje is megfelelően képes biztosítani a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülését. Erre figyelemmel a Médiatanács a kérelmező által bejelentett összefonódás engedélyezése tárgyában az előzetes szakhatósági hozzájárulást megadta [1309/2011. (X. 5.) sz. hat.].

9. Az anyagi jogi szankciók rendszere a médiaszabályozásban

Pap Szilvia – Balog Ágnes

1. A szankciórendszer kialakításának alapelvei és főbb garanciális szempontjai, a jogszabályi környezet változása a korábbi szabályozáshoz képest

1.1. Az Rttv. szankciórendszere

Az Rttv. 112. §-a – az akkori szabályozási környezetnek megfelelően – nem kizárólag az Rttv., hanem a szerzői jogról szóló törvény, a műsorszolgáltatási szerződések, valamint a rádióengedélyekben előírtak megsértése esetére határozta meg a jogsértések miatt kiszabható jogkövetkezmények körét.

Az Rttv. által rögzített jogkövetkezmények a felhívás, az írásbeli figyelmeztetés, a műsorszolgáltatási jogosultság felfüggesztése, a műsorszolgáltatási szerződésekben meghatározott kötbér érvényesítése, a közszolgálati műsorszolgáltatók, a bejelentés alapján műsorszolgáltatást végző műsorszolgáltatók esetében, illetve a Panaszbizottság kezdeményezése alapján bírság kiszabása, illetve a műsorszolgáltatási szerződés azonnali hatállyal történő felmondása voltak.

A hatóság leggyakrabban a felhívás eszközével élt a jogsértőkkel szemben, tekintettel azonban arra, hogy az Rttv. – a jelenleg hatályos médiaszabályozással ellentétben – nem rendelkezett a felhívás megállapításának módjáról, feltételeiről, illetve alkalmazásának számszerűségéről sem, e jogkövetkezmény megállapítása a legtöbb esetben nem járt sem tényleges preventív, sem pedig represszív hatással, hiszen a konkrét hátrányt nem okozó felhívást nem követte egyéb szankció alkalmazása.

A felhíváson túl a hatóság leginkább a bírság, illetve kötbér jogkövetkezményét alkalmazta. A műsorszolgáltatási szerződésekben rögzített kötbér érvényesítése körében a médiahatóság nem élhetett széles körben a mérlegelési jogkörével, hiszen a műsorszolgáltatási szerződések egyes jogsértések, illetve bizonyos szerződéses kötelezettségek megsértése esetére sokszor fix mértékű kötbér alkalmazását írták elő.

A műsorszolgáltatókat leginkább hátrányosan érintő szankciók a műsorszolgáltatási jogosultság hatóság által meghatározott idejű felfüggesztése, az írásbeli figyelmeztetés – e jogkövetkezmény második alkalommal történő alkalmazása a műsorszolgáltatási szerződés felmondásához vezethetett [Rttv. 112. § (1) bekezdés b) pontja] –, valamint a műsorszolgáltatási szerződés azonnali hatályú felmondása voltak.

A műsorszolgáltatási jogosultság felfüggesztését a hatóság gyakran alkalmazta, azonban még a rövidebb időtartamú felfüggesztésekre is csak kirívóan súlyos jogsértések esetében, illetve folyamatosan, sorozatosan elkövetett jogsértések esetében került sor, figyelemmel arra a tényre, hogy a műsorszolgáltatási jogosultság felfüggesztése jelentős súlyú és a

műsorszolgáltatókat kiemelten hátrányosan érintő jogkövetkezmény, tekintettel a műsorszűnet ideje alatt kieső reklám- és szponzorációs bevételekre.

A hatóság a műsorszolgáltatási jogosultság több órára történő felfüggesztésének eszközével is élt, jellemzően az országos kereskedelmi televíziókkal szemben, az általuk közzétett délutáni talkshowk-ban megjelent, a kiskorúak számára ártalmas tartalmak miatt.

1.2. A hatályos médiaszabályozás szankcióalkalmazásának elvei

Az Mttv. a 185. § (2) bekezdésében rögzíti a jogkövetkezmények alkalmazása során a hatóság eljárására vonatkozó kötelező érvényű elveket, amelyek a szankcionálás korlátjait jelentik. A jogkövetkezmények és az azok tekintetében meghatározott elvek, szempontok áttekintésével nyilvánvalóvá válik, hogy az Mttv. az arányosság, a fokozatosság és az egyenlő elbánás elvei alapján a jogsértések megelőzésére és az önkéntes jogkövetés ösztönzésére fekteti a hangsúlyt.

2. A mérlegelés jogszerűsége

A mérlegelési jogkört biztosító jogszabályi rendelkezések esetében az eljáró hatóság több, formailag és tartalmilag egyaránt jogszerű megoldás vagy többféle jogszerű értelmezési lehetőség közül választva dönthet. A mérlegelés alapján hozott hatósági döntés akkor jogszerű, ha azt a hatóság hatáskörének keretei között hozta meg, nem lépte túl a jogszabályban biztosított mérlegelési jogkör terjedelmét, megfelelően feltárta a tényállási elemeket, az eljárási szabályokat betartotta, a bizonyítást alaposan folytatta le, meghatározta a jogszabály alapján a jogszerű döntéshez szükséges szempontrendszer, és azok alapján céljának megfelelően – a döntés indokolásából is megállapíthatóan – jogszerűen és okszerűen mérlegelte a döntés tartalmi elemeit.

E jogszerűségi kritériumokat a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata, azok jogszerűségi vizsgálata szempontjából a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény alábbi, 339/B. §-a fogalmazza meg:

„A mérlegelési jogkörben meghozott közigazgatási határozat akkor tekinthető jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.”

A médiajogi szankcióalkalmazás körében a mérlegelés nem kizárólag a bírságösszeg meghatározásakor kap szerepet, hiszen a Médiatanács és a Hivatal először is azt mérlegeli, hogy egyáltalán kíván-e tényleges szankciót kiszabni, avagy elegendő a felhívás alkalmazása – mérlegelési jogkörben meghatározott határidő kitűzésével –, ha pedig jogkövetkezményt alkalmaz, azt mérlegeli, hogy az Mttv. 187. §-ában meghatározottak közül melyet/melyeket tartja a legalkalmasabbnak az adott ügyben.

Az Mttv. jogkövetkezményei között rögzített bírság kiszabása, mértékének megállapítása a hatóság mérlegelési jogkörébe tartozó kérdés, melynek korlátját az Mttv.-ben rögzített mérlegelési szempontok és alapvető jelentőségű, jellegű rendelkezések képezik.

A hatóság önállóan mérlegelhet, mérlegelése során a törvényben rögzített, kötelezően figyelembe veendő szempontok kötik – e mérlegelési szempontokon túl a szankció meghatározása körében természetesen figyelembe vehet más, a döntésére kihatással lévő, releváns szempontokat is –, a törvényben nevesített mérlegelési szempontokat azonban köteles kimeríteni, vagyis minden, a mérlegelési jogkörben hozott döntést megalapozó szempontot részletesen indokolnia kell határozatában.

A hatóságnak ezen túl arra is ki kell térnie a mérlegelése során – ezzel kapcsolatban a bíróság számos ítéletében, a mérlegelés jogszerűsége körében kiemelte a hatóság eljárásának jogszerűségét –, ha egyes további mérlegelési szempontok a konkrét jogsértés tekintetében, annak jellege miatt nem vehetők figyelembe.

2.1. A fokozatosság és arányosság elve

A fokozatosság elvének két fő megjelenési formája van a hazai médiaszabályozásban: egyrészt a felhívás mint az Mttv. egyik speciális jogintézménye révén, másrészt a szankciók mértékének meghatározásakor jut jelentős szerephez. A fokozatosság elvét követi a jogalkalmazó abban az esetben tehát, amikor első alkalommal tapasztalja valamely törvényhely megsértését és tekintettel annak csekély súlyára és az eset összes körülményére, határozatában a legenyhébb jogkövetkezmény (felhívás) alkalmazása mellett dönt, vagyis szankciót nem alkalmaz.

Példaként említhető a legenyhébb jogkövetkezmény alkalmazására a Médiatanács 172/2012. (I. 25.) sz. határozata, melyben a Chello Central Europe Műsorszolgáltató Zrt. Film-múzeum csatornáján 2011. szeptember 12-én sugárzott *Ugrásra készen* c. műsorszám sugárzása kapcsán megállapította, hogy a médiaszolgáltató első alkalommal megsértette az Mttv. 10. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt, a besorolás köteles műsorszámok előzeteseinek közzétételére vonatkozó törvényi rendelkezést, ezért az Mttv. 186. § (1) bekezdése alapján felhívta a médiaszolgáltatót, hogy a határozat közlésétől számítva haladéktalanul tegyen eleget a jogszerű magatartás követelményének, és tartózkodjék a jövőbeni jogsértésektől.

A fokozatosságot, mint eljárási elvet emellett a jogkövetkezmények konkrét mértékét meghatározó egyik alapelvként kell alkalmazni. A bírság vagy egyéb szankció pontos mértékének meghatározása során a fokozatosság elvének alapvetően két aspektusát szükséges figyelembe venni.

Egyrészt a kiszabott szankciónak igazodnia kell a korábban, ugyanazon szolgáltatóval szemben hatósági határozatban megállapított, ugyanazon jogalapon és tárgykörben elkövetett jogsértés miatt kiszabott joghátrány mértékéhez, másrészt ha a korábban megállapított szankció nem mozdította el a médiaszolgáltatót vagy a műsorterjesztőt (illetve egyéb, az Mttv. hatálya alá tartozó és médiaigazgatási szabályt sértő személyt vagy szervezetet) a jogkövető magatartás irányába – tehát nem érte el a célját –, az újabb joghátrány mértéke praktikusán meghaladja a korábban alkalmazott szankció mértékét, így pl. a hatóság magasabb összegű bírságot szab ki.

A fokozatosság elvének gyakorlati alkalmazása körében példaként hozhatók az Mttv. 33. § (4) bekezdésének (reklámhangerősség) megsértése miatt a Magyar Televízió Nonprofit Zrt.-vel szemben alkalmazott jogkövetkezmények. A Médiatanács 1230/2012. (VII. 5.) sz. határozatában a médiaszolgáltató 2012. januári és februári műsorának vizsgálata alapján megállapította, hogy a Magyar Televízió Nonprofit Zrt. első alkalommal sértette meg a vonatkozó törvényhelyet, így a felhívás jogkövetkezményét alkalmazta az Mttv. 186. § (1) bek. alapján a médiaszolgáltatóval szemben.

Ezt követően a Médiatanács 1462/2012. (VII. 25.) sz. határozatában – amely a médiaszolgáltató 2012. márciusi műsorának vizsgálata alapján indult hatósági eljárás lezárásaként született – újfent megállapította az Mttv. 33. § (4) bekezdésének megsértését és az Mttv. 187. § (3) bek. bb) alpontja alapján 30 ezer Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte az említett médiaszolgáltatót, figyelemmel arra, hogy a felhívás jogkövetkezménye nem mozdította elő a médiaszolgáltató jogkövető magatartását.

A jogkövetkezmény megállapításánál figyelembe veendő további aspektus, hogy a kiszabott szankció mértéke legyen arányos az elkövetett jogsértéssel. Az alkalmazott szankciónak meg kell felelnie a jogszabálysértés súlyának, összhangban a szankció céljával és hátránytartalmával, s tekintetbe kell vennie az egyes mérlegelési szempontokat. Az arányosság követelményének a tényállási elemek, szempontok egyedi módon, valamint összességében való értékeléséből kell kitűnnie, azok okszerűségével egyidejűleg.

Az arányosítás – amely természetesen nem csak a jogsértéssel elért vagyoni előny meghatározása körében alkalmazandó mérlegelési elv – csak abban az esetben lehet többé-kevésbé egzakt, ha az elkövetett törvénysértés kapcsán megállapítható például az elért vagyoni előny, illetve a tételes vagyoni sérelem.

Példaként említhető az elért vagyoni előny mértékéhez igazodóan megállapított bírság szankcióra a Médiatanácsnak a törvényben meghatározott reklámidő keret túllépésével jogsértést elkövető médiaszolgáltatókkal szembeni bírsága. Ezekben az esetekben a reklámidő-túllépés mértékéből, illetve a médiaszolgáltatók által adatszolgáltatási kötelezettség keretében beküldött reklám-tarifa táblázatokból sok esetben egyértelműen kiszámolható a jogsértés révén elért vagyoni előny.

Az arányosság elvének gyakorlati alkalmazása körében említendő a Médiatanács fentiekben is említett, 172/2012. (I. 25.) sz. határozata, amelyben a médiaszolgáltató vonatkozásában megállapította az Mttv. 10. § (1) bek. c) pontjában foglalt, a besorolás köteles műsor-számok előzeteseinek közzétételére vonatkozó törvényi rendelkezés megsértését és az Mttv. 186. § (1) bekezdésében foglalt felhívás jogkövetkezményt alkalmazta a médiaszolgáltatóval szemben. A Médiatanács e határozatában a fentiekben már ismertetett indokon túl azért döntött a legenyhébb jogkövetkezmény alkalmazása mellett, mert a médiaszolgáltató a határozat tárgyát képező műsorelőzetest mindössze két perccel sugározta korábban a törvény által előírt időpontnál.

2.2. A *ne bis in idem* elve

A párhuzamos szankcionálás vagy kétszeres értékelés tilalma átfogóbb értelemben azt jelenti, hogy a jogsértőt nem lehet kétszer (vagy többször) ugyanazon cselekmény miatt joghátrány-

nyal sújtani. Szűkebb értelemben pedig a szankció kiszabása körében alkalmazott elvnek tekinthető, vagyis a hatóság nem értékelhet a jogkövetkezmény kiszabása során súlyosbító vagy enyhítő körülményként a törvényhozó által törvényi tényállási elemként már értékelt körülményeket. Ez a tilalom azt is kizárja, hogy a hatóság kétszeresen, akár eltérő megnevezéssel értékelje ugyanazt a tény, állapotot, körülményt. Így például, ha a hatóság a jogsértéssel okozati összefüggésben a médiaszolgáltató által elért vagyoni előnyt tényállási elemként már értékelt, ez a tény, mint súlyosító körülmény értelemszerűen nem vehető figyelembe. Ez egyben azt is jelenti, hogy az egyes mérlegelési szempontnál már figyelembe vett körülmény, tény más mérlegelési szempontnál már nem értékelhető.

Így ugyanazon jogsértés esetében az egyik oldalon okozott kár és a másik oldalon ezzel összefüggésben bekövetkezett esetleges vagyoni előny nem értékelhető együttesen a bíróság összegének meghatározásakor, avagy a jelentős befolyásoló erővel rendelkező (JBE) szolgáltatók jogsértése esetén nem vehető figyelembe a piacon betöltött pozíciójuk, mert e körülményt az Mttv. a tényállás körében már kifejezetten értékelte. Így például a Médiatanács nem veheti figyelembe ezt a mérlegelési szempontot a jelenleg JBE-ként azonosított MTM-SBS Televízió Zrt., M-RTL Televízió Zrt., valamint Advenio Zrt. vonatkozásában, hiszen az Mttv. a JBE médiaszolgáltatók vonatkozásában eleve magasabb bírságmaximumot határoz meg.

2.3. Ismételtség és az ismételt bírságkiszabás lehetőségének megfelelő alkalmazása

A médiatörvény a jogkövetkezmények alkalmazásának elveivel kapcsolatban az ismételtség fogalmát részletesen meghatározza. Ezen rendelkezés bevezetésének oka lehetett többek között az, hogy a korábbi szabályozás hasonló fogalmával, valamint a műsorszolgáltatási jogosultság megújításáról szóló döntéssel kapcsolatban (az Rttv. 107. § (3) bekezdése szerint ugyanis nem lehetett megújítani a jogosultságot, ha a jogosult a szerződést ismételtén vagy súlyosan megszegte) értelmezési nehézségek merültek fel, illetve a fogalomhasználat nem tette teljes körűen lehetővé a jogbiztonság és a jogállamiság elvének megfelelő szankcióalkalmazást.

A médiatörvény megfogalmazása alapján – ismételtségnek tekintendő, ha a jogsértő a jogerős hatósági határozatban megállapított jogsértő magatartást ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében, ugyanazon tárgykörben, háromszázhatvanöt napon belül legalább kétszer valósítja meg, ide nem értve a csekély súlyú törvénysértéseket – [Mttv. 187. § (4) bek.]. A csekély súlyú törvénysértések körét egzaktan meghatározni nem lehet, az adott egyedi ügyben, az eset összes körülményeinek körütekintő megítélése alapján csekély súlyú törvénysértésnek minősülhet pl.

- az Mttv. 35. § (1) bekezdésében meghatározott reklámidő-túllépés, ha a médiaszolgáltató maximum 15–30 másodperccel lépi túl az Mttv. által megengedett 12 perces korlátot;
- az Mttv. 10. § (1) bekezdés megsértése tekintetében, ha az aszerint valamely kategóriába sorolt műsorszám az Mttv.-ben előírt időintervallumon kívül, az esti órákban az előírtnál max. 3–5 perccel korábban, illetve hajnali öt óránál max. 3–5 perccel később kerül sugárzásra;

- Mttv. 32. § (4) bekezdésének első alkalommal történő megsértése (politikai reklám, közérdekű közlemény, társadalmi célú reklám a megrendelő nem egyértelmű megnevezésével történő közzététele).

Az ismételtséget a jogsértő magatartások tekintetében az Mttv. 187. § (4) bekezdésében megállapított hat feltétel együttes fennállása alapozza meg, a csekély súlyú törvénysértések kivételével. Az „ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében” kitétel kapcsán kiemlendő, hogy nem szükséges a tényállások azonossága, elegendő, ha ugyanaz a jogszabályhely [pl. az Mttv. 9. § (6) bekezdése] kerül megsértésre.

A Médiatanács az Mttv. 10. § (1) bek. f) pontjának a megsértését 2011. januárjától a következő esetekben állapította meg a médiaszolgáltató részéről.

jogsértést megállapító határozat száma	jogsértés időpontja	jogsértés esetszáma	jogkövetkezmény	műsorszám	szankció mértéke
1121/2011. (VIII.24.)	2011. március 17.	1	Mttv. 186. § (1) bek.	Én és én, meg a tehén	felhívás
1398/2011. (X.12.)	2011. május 9–15.	34	Mttv. 187. § (3) b)	Orvlövész	50 000 Ft
110/2012. (I.8.)	2011. október 3–4.	25	Mttv. 187. § (3) b)	Összeesküvők	500 000 Ft
321/2012. (II.15.)	2011. november	42	Mttv. 187. § (3) b)	Összeesküvők	1 500 000 Ft
581/2012. (III.28.)	2011. november	12	Mttv. 187. § (3) b)	Összeesküvők	3 000 000 Ft

A fentiek alapján a médiaszolgáltató a 2040/2012. (XI. 21.) sz. határozatban szereplő törvénysértéseket megelőző 365 napon belül három alkalommal sértette meg az Mttv. 10. § (1) bek. f) pontját; e jogsértések kapcsán a Médiatanács 110/2012. (I. 8.) sz., 321/2012. (II. 15.) sz. és 581/2012. (III. 28.) sz. határozataiban, tekintettel a jogsértések súlyára és a két utóbbi határozatban megállapított ismételtségére, az Mttv. 187. § (3) bek. b) pontjában meghatározott jogkövetkezményt alkalmazta a médiaszolgáltatóval szemben. Így a 2040/2012. (XI. 21.) sz. határozatban feldolgozott jogsértések kapcsán az ismételtség Mttv. 187. § (4) bekezdésében meghatározott fogalmi elemei fennállt. Erre tekintettel az Mttv. 186. § (1) bekezdése szerinti felhívás jogkövetkezmény alkalmazása kizárt volt.

A Médiatanács e határozatában a bírság mértékének meghatározásánál tekintettel volt a jogsértés súlyára, és arra is, hogy a médiaszolgáltató rendszeresen megsérti a gyermekek és kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezéseket.

Az Mttv. hatálybalépését követően a jogalkalmazás során felmerült a kérdés, hogy amennyiben egy médiaszolgáltató korábban már megsértette az Rttv. egy olyan rendelkezését, mely az Mttv.-ben is – igaz, új törvényhelyként – szerepel, ezt a tényt hogyan kell értékelni az ismételtség vonatkozásában. A hatóság szerint, ha az Rttv. rendelkezésein alapuló jogsértés elbírálása az Mttv. hatálybalépését követően történt, akkor a médiaszolgáltatók tiszta lappal indultak, hiszen még ha a jogalap meg is egyezett, a megsértett jogszabályhely minden bizonnyal nem, tehát a hatóság nem állapította meg az ismételtség tényét ilyen esetekben.

Az Mttv. az ismételt jogsértésekhez még egy következményt fűz, a 187. § (1) bekezdése alapján: a Médiatanács és a Hivatal kétmillió forintig terjedő bírsággal sújthatja a jogsértő

szervezet vezető tisztségviselőjét a jogsértés súlyához, jellegéhez, illetve az egyedi ügy sajátosságaihoz mérten.

E törvényhely megfogalmazása alapján a hatóság mérlegelési jogkörében dönt arról, hogy ismételt jogsértés esetén a jogsértő szervezet vezető tisztségviselőjét is bírságolja-e; ennek mértékét illetően – a maximum összeghatáron belül – a médiatörvény szintén mérlegelési szempontokat ír elő a jogalkalmazó számára.

2.4. Az egyenlő elbánás elve

A törvény előtti egyenlőség az Alaptörvényből levezetett alapelv, amelyet a Ket. 2. § (1) bekezdése részleteiben is szabályoz, és az ügyintézés során az indokolatlan megkülönböztetés tilalmát és a részrehajlás nélküliség kötelezettségét írja elő.

A törvény előtti egyenlőség egyik aspektusa az Mttv.-ben is megjelenő egyenlő elbánás elve, melynek alapján a mérlegelés során nem alkalmazható indokolatlan megkülönböztetés az egyes jogsértő médiaszolgáltatók (műsorterjesztők) között. Eszerint az azonos jogsértést elkövetőkkel szemben, ha arra lehetőség van, azonos – fajtájú és mértékű – jogkövetkezmény kiszabása szükséges, bár a tényállások általában előforduló különbözősége folytán az eltérő jogkövetkezmény vagy más mérték, mérce alkalmazása megfelelően indokolható.

A törvény előtti egyenlőség elve és ezzel összefüggésben a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény, valamint az Mttv. alapján kiemelten a médiaigazgatási szankcióalkalmazás vonatkozásában az egyenlő elbánás elve a szankcióalkalmazási gyakorlat során természetesen nem azt jelenti, hogy minden jogalanyra ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, hiszen a törvény kizárólag az indokolatlan megkülönböztetést tiltja. A megkülönböztetés alapvetően akkor minősül indokolatlannak, ha irreleváns tényeken alapul és megalapozatlan.

Az egyenlő elbánás elvének gyakorlati alkalmazását mutatja a Médiatanács 417/2012. (II. 29.) sz. határozata, amelyben a hatóság az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó törvényi rendelkezés megsértése miatt az MTM-SBS Televízió Zrt.-t ötmillió forint bírság megfizetésére kötelezte. A határozat indokolása az alábbiakat is tartalmazta:

„A Médiatanács a jogsértés miatt alkalmazott jogkövetkezmény fajtájának meghatározásakor figyelembe vette azt a tényt is, hogy eddigi jogalkalmazói tevékenysége során az emberi méltóság tiszteletben tartásának kötelezettségét első alkalommal megsértő médiaszolgáltatókkal szemben minden esetben bírság szankciót alkalmazott.

A Médiaszolgáltató médiapiaci helyzete, a médiapiacon betöltött státusza hasonló az M-RTL Televízió Zrt. helyzetéhez, akivel szemben a Médiatanács ugyanezen típusú jogsértés miatt szintén bírságot alkalmazott, mely körülményt az egyenlő elbánás és az arányosság, mint a jogkövetkezmények alkalmazása körében követendő elv vonatkozásában a Médiatanács figyelembe vett.”

2.5. Jogi személy és/vagy a vezető tisztségviselő jogszerű szankcionálása

Ismételt jogsértés esetén a Médiatanács és a Hivatal kétmillió forintig terjedő bírsággal sújthatja a jogsértő szervezet vezető tisztségviselőjét a jogsértés súlyához, jellegéhez, illetve az egyedi ügy sajátosságaihoz mérten.

A vezető tisztségviselő szankcionálása azért indokolt, mert a jogsértéssel érintett szervezet vezetője ellenőrzési, irányítási vagy felügyeleti jogkörében felel a szervezet működéséért, képes megakadályozni a jogsértés megtörténtét, avagy elhárítása érdekében megfelelő lépéseket jogosult és köteles megtenni. Az Mttv. tekintetbe veszi azt a tényt, hogy nem minden jogsértés jut a vezető tudomására a hatósági eljárást megelőzően, csupán a hatóság határozatának közlését követően, így nem az első, hanem kizárólag ismételt jogsértés esetén lehetséges az Mttv. alapján a vezető tisztségviselő szankcionálása.

A bírsággal sújtott vezető tisztségviselő elméletileg lehet a szervezet egyszemélyi vezetője, vagy akár egy vezető testület is, amely tagjainak egyetemleges felelőssége megállapítható, illetve amennyiben ennek feltételei adottak, vagyis a szervezeti rendszer kellőképpen tagolt, a Médiatanács és a Hivatal a jogsértéssel érintett szervezeti egység vezetőjét is szankcionálhatja. Ugyanakkor a vezető tisztségviselő szankcionálásának az Mttv. 187. § (4) bekezdésének megfelelően nem lehet alapja csekély súlyú jogsértés, vagyis ha a hatóság mérlegelése eredményeképpen megállapítja, hogy az újfent elkövetett jogsértés csekély súlyú, akkor az nem vonhatja maga után a vezető tisztségviselő szankcionálását.

A vezető tisztségviselővel szemben kiszabható bírság összege tekintetében az Mttv. a jogszabályi, törvényi arányosítás eszközével él, és figyelembe veszi, hogy ez esetben a szankció alanya nem szervezet, hanem természetes személy, így alacsonyabb bírságmaximumot határoz meg, és a joggyakorlat során is kisebb mértékű bírságösszegekből célszerű kiindulni. A bírság összegének megállapítása során a hatóság mérlegelési jogkörrel rendelkezik, melynek során az adott, egyedi ügy összes körülményét figyelembe kell vennie és arra tekintettel kell megállapítania azt. Természetesen, a vezető tisztségviselő bírságolása során is minden, az Mttv.-ben a szankcionálásra meghatározott alapelvei szintű követelménynek teljesülnie kell.

Az Mttv. nem ad iránymutatást abban a tekintetben, hogy a hatóság a vezető tisztségviselőt és a szolgáltatót egyazon vagy külön határozatban szankcionálja-e. Az általános közigazgatási hatósági eljárási szabályok alapján a hatóság akár külön, akár egyetlen határozatba is foglalhatja a szervezeti szankcióhoz elválaszthatatlanul kapcsolódó vezető tisztségviselő bírságolását tartalmazó döntését.

A Médiatanács gyakorlatában mindezidáig egy alkalommal került sor a vezető tisztségviselő bírságolására: a 2040/2012. (XI. 21.) sz. döntésében a Médiatanács a médiaszolgáltatótól bírsággal sújtotta annak vezető tisztségviselőjét is. Ez a nyilvánvalóan annak köszönhető, hogy a jogalkalmazó az ismételtség fogalmát enyhébben értelmezi (az ismételtség fennállásához az eddigi hatósági gyakorlat szerint legalább két jogerős döntés szükséges), illetve annak, hogy a szankció alkalmazásának döntő célja a prevenció, az önkéntes jogkövetés előmozdítása. A vezető tisztségviselőnek a korábban hozott határozatokon keresztül nyilvánvalóan tudomást kellett szereznie a médiaigazgatásra vonatkozó szabályoknak nem megfelelő működésről, ezért a Médiatanács a fenti esetben indokoltnak tartotta, hogy a kiszabott szankció útján a jogkövető magatartás tanúsítását előmozdítsa, a jövőbeli jogsértéseket elhárítsa. Mindezekre tekintettel, a Médiatanács a vezető tisztségviselővel szemben a gyermekek és

kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi rendelkezések megsértése miatt a maximálisan kiszabható kétmillió forint bírság 2,5%-ának megfelelő összeget, azaz 50 ezer Ft-ot szabott ki (a médiaszolgáltatóval szemben kiszabott bírságon túl).

2.6. A fokozatosság elvének alkalmazása: az ismételtség általi lineáris progresszivitás

A hatóságnak a szankciók mértékének meghatározása során az ismételtség egyik jelentős hatását, mégpedig a szankció mértékének folyamatos növekedését, lineáris progresszivitását is figyelembe kell vennie, melynek értelmében az egy jogsértővel szemben alkalmazott jogkövetkezmények egymásra épülnek, a jogsértések súlyához igazodnak.

E jogelv érvényesülésére példaként hozhatjuk az *Összeesküvők* c. műsorszámot. A Médiateanács ennek számos epizódja vonatkozásában megállapította a kiskorúak védelméről szóló törvényi rendelkezések megsértését, melyek miatt határozataiban egyre magasabb mértékű bírságot szabott ki az MTM-SBS Televízió Zrt. médiaszolgáltatóval szemben az Mttv. 9. § (5) bekezdése és a 10. § (1) bek. c) pontjának megsértése miatt [110/2012. (I. 18.) sz., 321/2012. (II. 15.) sz. és 581/2012. (III. 18.) sz. határozatok]:

- A 110/2012. (I. 18.) sz. jogerős határozatában a médiaszolgáltató által 2011. október 3-án és 4-én közzétett *Összeesküvők* c. műsorszámok kapcsán a Médiateanács 500 ezer Ft bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót.
- A 321/2012. (II. 15.) sz. jogerős határozatában a médiaszolgáltató által 2011. november 3-án és 4-én közzétett *Összeesküvők* c., valamint a november 4-én közzétett *Összeesküvők – Összecsapás* c. műsorszámok kapcsán a Médiateanács 2,5 millió Ft bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót.
- A 415/2012. (II. 29.) sz. jogerős határozatában a médiaszolgáltató által 2011. szeptember 13-án közzétett *Mokka* c. műsorszám kapcsán a Médiateanács 2,5 millió Ft bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót.
- Az 581/2012. (III. 28.) sz. jogerős határozatában a Médiateanács a médiaszolgáltató által 2011. november 10-én és 27-én közzétett *Összeesküvők* c. műsorszámok kapcsán a médiaszolgáltatót tízmillió Ft bírság megfizetésére kötelezte.

3. A szankciók funkciói

A közigazgatásban alkalmazott szankciók esetében, kiemelt jelentőséggel bír a szankciók, különösen az anyagi jogi bírságok funkcióinak kérdése, hiszen amennyiben nem egyértelmű, hogy mi a szankcionálás célja az adott ügyben, nem lehet meghatározni és értelmezni a mérlegelési szempontrendszert.

A funkciók elemzése ezen túlmenően azért is fontos, mert nyilvánvalóan alapjaiban meghatározza a szankcionálás körében a mérlegelési szempontokat, azok értékelését, illetve az egyedileg kiszabott szankció típusát, mértékét.

3.1. Jogérvényesítő funkció

A jogérvényesítő funkció központi kérdése, eleme, hogy miként hat a szankció, hogyan képes jogszerű magatartásra szorítani azt, aki jogsértést követett el. A jogérvényesítő funkció nem minden szankcióra jellemző egyértelműen, és ahol kimutatható, ott sem biztos, hogy ez a funkciója az elsődleges. A jogérvényesítő funkció alapja, hogy minden közigazgatási jogi szankció, így az anyagi jogi bírság is, akkor tekinthető jól szabályozottnak, ha a valódi szabályozási szükségletekre ad választ, vagyis a szabályozás közcél, közérdeket szolgál és így végső soron magának a szankcióknak az alkalmazása is. Mindebből az következik, hogy az anyagi jogi bírságok elsődleges funkciója a jogérvényesítés kell legyen.

Önállóan, csak jogérvényesítő funkcióval rendelkező szankció nem létezik, ez a jellemző mindig valamely más funkcióval párban, esetleg a másik mögé rejtve valósulhat meg. A szankciókkal kapcsolatos jogelmélet egyik meghatározó irányzatának középpontjában a jogérvényesítő funkció áll, legalábbis ezt tartja a legalapvetőbb követelménynek. Ezt a jellemzőt elsősorban az általa ún. kikényszeríthetőnek nevezett szankciókra vonatkoztatja; ezeket a szankciókat csak akkor lehet alkalmazni, ha a közigazgatás által megkívánt magatartás még nem valósult meg, azaz a címzett nem tett meg valamit, amelyre köteles lett volna. Ilyenkor a szankció célja abban áll, hogy rákényszerítse a jogsértőt arra, hogy a jogszerű magatartást tanúsítson. Ugyanakkor ezen szankciókat sem tisztán jogszabályi előírás elmulasztása miatt szabják ki, hanem azért, mert a címzett egyben valamilyen aktív jogellenes cselekményt végez.

3.2. A prevenció

A funkciók vizsgálata körében feltétlenül szükséges megemlíteni a megelőzést. A prevenció lényege a szankcionálandó cselekmény jövőbeni megakadályozása. A szankcióalkalmazási elméletek nem egységesek abban, hogy az általános megelőzésnek kell-e elsőbbséget élveznie vagy az individuális megelőzésnek. A speciálprevenció célja, hogy a korábban jogellenes magatartást elkövető személy a jövőben ne kövessen el újabb jogellenes cselekményt. A speciálprevenció, azaz az individuális megelőzés csak a ténylegesen kiszabott bírságok sajátos hatása. Különösen akkor van nagy jelentősége, amikor a címzett többszörösen követett el jogsértést, ilyenkor lineárisan növekedik a kiszabott bírság összege, egyre súlyosabb szankciók kerülnek kiszabásra.

A közigazgatási bírságok közt olykor megtalálható, kiugróan magas bírságoknak éppen ez a visszatartó erő a fő célja, funkciója. A jogsértés megelőzésének egyik leghatékonyabb fegyvere azonban nem a magas összegű anyagi jogi bírság vagy más közigazgatási jogi szankcióval fenyegetés, hanem annak biztos tudata, hogy a jogsértést mindig jogkövetkezmény fogja követni. Eszerint a szankcióalkalmazás célja a hasznosságban, az újabb jogsértés megelőzésében van.

3.3. A prevenció általi represszió

A represszív szankció egyik legfontosabb vonása, hogy a szankció olyan hátrányt okoz, amely miatt a jogsértő rosszabb helyzetbe kerül, mint amennyi előnyre szert tehetett volna, tehát a

szankció célja a megtorlás. Nem mindig a bírság a legcélszerűbb eszköz e funkció gyakorlásához, hiszen valószínű, hogy ha valaki engedély nélkül végez valamely tevékenységet, nagyobb hátrányt jelent számára, ha eltiltják tevékenységétől, ugyanúgy nagyobb hátrányt jelent, ha a hatóság a nyilvánosság számára sokkal inkább kézzelfogható eszközeivel él, vagyis pl. felfüggeszti a jogosultság gyakorlását. A represszió mint megtorló funkció a hatóság szankcióalkalmazási gyakorlatában rendkívül korlátozottan érvényesül, tekintettel arra, hogy a *represszív* jellegű szankciók a felelősséghez kapcsolódnak.

4. A szankcionálás jellege

A közigazgatási eljárások során a törvénysértések megállapítása és a jogkövetkezmények alkalmazása kizárólag objektív felelősség alapján, vétkességre, felróhatóságra tekintet nélkül történik, azaz elegendő a tényállásszerűség, így a szankció alkalmazása során nem merül fel a jogsértő a jogsértéshez való viszonyulásának vizsgálata. Az Mttv. 3. §-a a következőket tartalmazza:

„Magyarországon a médiaszolgáltatások szabadon nyújthatók, a sajtótermékek szabadon közzétehetők, az információk és a vélemények a tömegkommunikációs eszközök útján szabadon továbbíthatók, a nyilvános vételre szánt magyarországi és külföldi médiaszolgáltatások szabadon elérhetők. A médiaszolgáltatás és a sajtótermék tartalmának meghatározása szabad, a médiaszolgáltató és a sajtótermék kiadója felelősséggel tartozik e törvényben foglaltak betartásáért.”

Az objektív felelősségi rendszer nem értékeli a szándékosságot és a gondatlanságot, a jogsértés ténye önmagában elegendő a szankcionáláshoz. Tehát például nem teszi meg nem történné a jogsértést a médiaszolgáltatók arra való hivatkozása, hogy a jogsértést technikai hiba, áramszünet, betegség vagy egy másik fél közrehatása okozta. Természetesen ezek a szempontok a törvénysértés miatt alkalmazott jogkövetkezmény megválasztásánál vagy bírság kiszabása esetén a mérték megállapítása során figyelembe vehetők.

5. A hatályos médiajogi szabályozás alapján alkalmazható jogkövetkezmények – felhívás és bírság

Az Mttv. a törvény hatálya alá tartozó szolgáltatók mindegyikével szemben lehetővé teszi a jogszabály V. fejezetében rögzített szankciók alkalmazását – a törvény által meghatározott kizárólagos kivételt a kiegyensúlyozott tájékoztatás megsértése miatt lefolytatott eljárások képezik –, ugyanakkor az egyes szankciótípusok alkalmazására vonatkozó részletes szabályok pontosan meghatározzák, hogy a hatóság mely szankciók kiszabására jogosult a törvényben található jogkövetkezmények közül az egyes szolgáltatói körök viszonylatában.

Kiemelést érdemel, hogy a 187. § (3) bekezdésben meghatározott jogkövetkezmények együttesen is megállapíthatók, az általános – az Mttv. 185. § (2) és 187. § (2) bekezdéseiben meghatározott – szankció-alkalmazási szempontok értelemszerű figyelembevétele mellett. A hatóság által a jogsértő szolgáltatóval szemben alkalmazható jogkövetkezmények az alábbiak:

- bírságot szabhat ki a jogsértővel szemben a törvényben rögzített és a jogsértést elkövető médiaszolgáltatói kör szerint differenciált összeghatárok között;
- a jogsértőt közleménynek vagy a határozatnak a jogsértő internetes honlapjának nyitóoldálán, sajtótermékben vagy megjelölt műsorszámban történő közzétételére kötelezheti, a határozatban meghatározott módon és ideig;
- a hatóság által meghatározott, a jogsértés súlyosságához, illetve annak ismételtségéhez illeszkedő időtartamra felfüggesztheti a médiaszolgáltatói jogosultság gyakorlását;
- a jogsértőt meghatározott időre kizárhatja a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (a továbbiakban: Alap) pályázatain való részvétel lehetőségéből;
- végső eszközként ismételt és súlyos jogsértés esetén, ha más szankció nem vezetett eredményre, törölheti a jogsértőt a nyilvántartásból, vagy azonnali hatállyal felmondhatja a médiaszolgáltatóval korábban kötött hatósági szerződést.

A nyilvántartásból való törlésre, illetve médiaszolgáltatói hatósági szerződés azonnali hatályú felmondására csak lineáris médiaszolgáltatás esetén van lehetőség, ismételt és súlyos jogsértés esetén. Kizárólag a Médiatanácsnak van hatásköre a jogkövetkezmény alkalmazására. Sajtótermék kiadójával szemben csak bírság, illetve közlemény vagy a határozat közzétételére kötelezés, lekérhető vagy kiegészítő médiaszolgáltatás nyújtójával szemben az előbbiek és a médiaszolgáltatói jogosultság gyakorlásának felfüggesztése, valamint az Alap pályázatain való részvétel lehetőségéből történő kizárás alkalmazható.

A hatóság eddigi szankcióalkalmazási gyakorlata során a médiaszolgáltatói jogosultság gyakorlásának felfüggesztését, a jogsértő médiaszolgáltató Alap pályázatain való részvétel lehetőségéből történő kizárását, valamint a jogsértő médiaszolgáltató nyilvántartásból való törlését, illetve a médiaszolgáltatóval korábban kötött hatósági szerződés - kizárólag az Mttv.-n alapuló - azonnali hatályú felmondását, mint jogkövetkezményt nem alkalmazta. A hatósági szerződések ellenőrzésére sajátos jogérvényesítési rendszert tartalmaz az Mttv., továbbá a hatósági szerződések a jogsértések esetén alkalmazandó önálló jogkövetkezményeket tartalmazhatnak.

5.1. A felhívás mint a legenyhébb jogkövetkezmény alkalmazására irányadó szabályok

A felhívás mint jogkövetkezmény alkalmazásának alapvető célja a szankcióalkalmazás elkerülése és az önkéntes jogkövetésre való ösztönzés. Az Mttv. jogkövetkezményei közül, amennyiben a hatóság valamely médiaigazgatásra vonatkozó szabály megsértését első alkalommal tapasztalja, az Mttv. 186. § (1) bekezdésében meghatározott felhívást alkalmazhatja, ha annak törvényben meghatározott feltételei fennállnak, az alábbiak szerint.

Amennyiben a jogsértés csekély súlyú és ismételtség nem állapítható meg, a Médiatanács, illetve a Hivatal – a jogsértés tényének megállapítása és figyelmeztetés mellett, legfeljebb harminc napos határidő tűzésével – felhívhatja a jogsértőt a jogsértő magatartás megszüntetésére, a jövőbeni jogsértésektől való tartózkodásra, illetve a jogszerű magatartás tanúsítására, és meghatározhatja annak feltételeit. Ebben az esetben a súlyosabb jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatban előírt, a 187. § (2) bekezdésében meghatározott mérlegelési

szempontok nem alkalmazandók, irányadóak azonban a 185. § (2) bekezdésben foglalt – és a későbbiekben ismertetésre kerülő – szankcióalkalmazási elvek.

A törvényben nevesített két feltétel közül az Mttv. csak az ismételtség fogalmát határozza meg részletesen, a jogsértés csekély súlyának megítélését a jogalkalmazó mérlegelésére bízta. A jogsértés súlyának értékelésekor az egyéb mérlegelési szempontok részletes vizsgálata, a jogsértés jellege, az ügy összes körülményének figyelembevétele, illetve a korábban azonos tárgykörben hozott hatósági döntések tartalma lehet meghatározó.

A felhívás alkalmazására a hatóság tehát csak a fenti feltételek megvalósulása mellett jogosult. Abban az esetben, ha e jogkövetkezmény alkalmazása értelmetlen (pl. egyszeri, befejezett, nem ismételhető a jogsértés), vagy a jogsértés súlya ezt indokolja, első jogsértés alkalmazásával is lehetőség nyílik súlyosabb jogkövetkezmény, szankció alkalmazására anélkül, hogy a hatóságnak indokolnia kellene, miért mellőzte a felhívást.

A Médiatanács és a Hivatal eljárása során tehát elsőként azt mérlegeli, hogy van-e lehetősége felhívás alkalmazására, e körben megvizsgálja az eset összes körülményét, a jogsértés súlyát és ismételtségét, illetve, hogy a felhívás alkalmas eszköz-e a jogsértés megszüntetésére, az Mttv. által meghatározott kötelezettség kikényszerítésére. Abban az esetben, ha mindezen körülmények értékelése alapján arra a következtetésre jut, hogy a felhívás alkalmazása nem indokolt, nem célszerű, akkor a jogsértő magatartást megtiltja, kötelezettséget állapíthat meg és szankciót alkalmazhat. Erre példaként szolgálhat a gyermekek és kiskorúak védelméről szóló rendelkezések első alkalommal történő, súlyos, avagy a gyűlöletkeltés tilalmát előíró, az emberi méltóság sérelmét tiltó rendelkezések megsértése. E jogsértések a hatóság gyakorlata szerint nem tekinthetők csekély súlyúnak, ezért a felhívás alkalmazása vonatkozásukban *ab ovo* kizárt.

A hatóság által 2011. évben az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja, illetve az Mttv. 186. § (1) bekezdése alapján alkalmazott felhívás jogkövetkezmények a következők voltak: a Médiatanács 155, a Hivatal 15, tehát a hatóság összesen 170 felhívást bocsátott ki az évben.

Az MN/28553-6/2011. sz. határozat példaként szolgálhat a Hivatal által 2011. évben alkalmazott felhívás jogkövetkezményre. A Hivatal e határozatában állampolgári bejelentés alapján indított eljárásában a Magyar Rádió Zrt. MR1-Kossuth Rádió elnevezésű adóján 2011. augusztus 20-án sugárzott *Végevégevégemindennek* c. műsorszámával kapcsolatban megállapította az Mttv. 14. §-ának megsértését, és a médiaszolgáltatóval szemben a felhívás jogkövetkezményét alkalmazta, mivel a médiaszolgáltató a műsorszám közzétételét megelőzően nem figyelmeztette a hallgatókat arra, hogy vallási, hitbeli vagy más világnézeti meggyőződést sértő hanghatások hallhatók majd a műsorban, ezzel megsértette az Mttv. 14. §-ában rögzített rendelkezést:

„A vallási, hitbeli vagy más világnézeti meggyőződést sértő, az erőszakos vagy más módon a nyugalom megzavarására alkalmas képi vagy hanghatások médiaszolgáltatásban történő bemutatása előtt a nézők vagy hallgatók figyelmét erre a körülményre fel kell hívni.”

A törvénytértés kapcsán az elkövetés ismételtségét nem lehetett megállapítani a Médiaszolgáltató részéről, tekintettel arra, hogy az Mttv. e rendelkezésének megsértését a Hivatal első alkalommal állapította a médiaszolgáltató vonatkozásában. A jogsértés súlyát tekintve a Hivatal megállapította, hogy a vallási, hitbeli meggyőződést sértő hanghatások a hangjáték

mondanivalójához illeszkedően, viszonylag alacsony számban jelentek meg a műsorszámokban, így a médiaszolgáltató által elkövetett jogsértés csekély súlyúnak minősült. Mindezek alapján a Hivatal az Mttv. 186. § (1) bekezdése alapján a felhívás és figyelmeztetés jogkövetkezményét alkalmazta a Médiaszolgáltatóval szemben.

A Médiatanács által 2011. évben alkalmazott felhívás jogkövetkezményre példaként szolgálhat az 1816/2011. (XII. 7.) sz. határozat. A Médiatanács a Chello Central Europe Műsor-szolgáltató Zrt.-vel szemben hivatalból lefolytatott eljárásában megállapította, hogy a médiaszolgáltató a TV Paprika elnevezésű médiaszolgáltatásán 2011. augusztus 1-jén, a Spektrum Home elnevezésű médiaszolgáltatásán pedig 2011. augusztus 6-án sugárzott reklámblokkokkal, összesen öt alkalommal sértette meg a reklám közzétételére vonatkozó, az Mttv. 33. § (1) bek. a) pontjában rögzített törvényi rendelkezést, ami miatt a médiaszolgáltatót az Mttv. 186. § (1) bekezdése alapján felhívta, hogy a közléstől számítva haladéktalanul tegyen eleget a jogszerű magatartás követelményének és tartózkodjék a jövőbeni jogsértésektől. A jogsértés alapját az képezte, hogy a médiaszolgáltató a reklámblokkokat az Mttv. 33. § (1) bek. a) pontjában foglalt kötelezettség ellenére úgy tette közzé, hogy az más médiatartalmaktól nem volt maradéktalanul megkülönböztethető.

A Médiatanács korábban két határozatában is az Mttv. 186. § (1) bekezdése szerinti jogkövetkezményt alkalmazta a médiaszolgáltatóval szemben az Mttv. 33. § (1) bek. a) pontjában foglalt rendelkezés megsértése miatt. A Médiatanács ennek ellenére ismételten ugyanezen jogkövetkezmény alkalmazása mellett döntött a jogsértés csekély súlyára, illetve az Mttv. 187. § (4) bekezdése szerinti ismételtség hiányára tekintettel, mivel az 1816/2011. (XII. 7.) sz. határozatban elbírált törvénysértések abból adódtak, hogy a jogsértő műsorszámok előzetes műsorterv alapján kerültek műsorba szerkesztésre, így a médiaszolgáltató a határozatban szereplő törvénysértő műsorszámok műsorról történő levételéről, illetve jogszerűen történő sugárzásáról nem gondoskodhatott időben, tekintettel az eljárás megindításának időpontjára. A hatóság által 2012. évben az Mttv. 186. § (1) bekezdés alapján alkalmazott jogkövetkezmények a következők voltak: a Médiatanács 99, a Hivatal 12, tehát a hatóság összesen 108 felhívást bocsátott ki ebben az évben.

A Hivatal által 2012. évben alkalmazott felhívás jogkövetkezményre példaként említhető az MN/18969-3/2012. sz. határozat. A Hivatal e határozatában megállapította, hogy a Duna Televízió Zrt. a Duna TV és a Duna World elnevezésű médiaszolgáltatásaiban összesen ötvenegy alkalommal sértette meg a hallási fogyatékkal élők számára hozzáférhető műsorszámokra vonatkozó törvényi rendelkezéseket, ami miatt a felhívás jogkövetkezményét alkalmazta a jogsértés súlyára és az ismételtség hiányára tekintettel. A médiaszolgáltató a határozatban megjelölt műsorszámok esetében nem biztosította, hogy a hírműsorszám, politikai tájékoztató műsorszám elérhető legyen magyar nyelvű felirattal vagy jelnyelvi tolmácsolással, valamint a teletext útján felirattal ellátott műsorszám előtt nem jelezte, hogy az érintett műsorszám az említett formában is elérhető a médiaszolgáltatáshoz kapcsolódó teletext szolgáltatáson. Az Mttv. a jogsértések idején hatályos 39. § (2) bek. a) és d) pontjában foglalt rendelkezés értelmében ugyanis:

„A közszolgálati, illetve – legnagyobb éves átlagos közönségaránnyal rendelkező médiaszolgáltatása vonatkozásában – a JBE lineáris audiovizuális médiaszolgáltató köteles biztosítani, hogy valamennyi a) közérdekű közlemény, hírműsorszám és politikai tájékoztató műsorszám magyar nyelvű felirat-

tal – például teletext szolgáltatáson keresztül – vagy jelnyelvi tolmácsolással is elérhető legyen (...).
d) A feliratozott műsorszámok előtt a médiaszolgáltatásban jelezni kell, hogy az érintett műsorszám az említett formában is elérhető a médiaszolgáltatáshoz kapcsolódó teletext szolgáltatáson”.

A Médiatanács 2012-ben többek között a 978/2012. (V. 23.) sz. határozatában alkalmazta a felhívás jogkövetkezményét. A Médiatanács a Mambó Rádió Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-vel szemben hivatalból lefolytatott eljárásában megállapította, hogy a médiaszolgáltató a Rádió1 Pécs elnevezésű médiaszolgáltatásán 2012. február 9-én sugárzott műsorszámmal megsértette a társadalmi célú reklám közzétételére vonatkozó törvényi rendelkezést, ugyanis a jogsértés alapját képező társadalmi célú reklám közzétételekor a megrendelőt nem nevezte meg világosan. A jogsértés súlyára és az Mttv. 187. § (4) bek. szerinti ismételtség hiányára tekintettel a Médiatanács az Mttv. 32. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés megsértése miatt, az Mttv. 186. § (1) bek. szerinti felhívás jogkövetkezmény alkalmazása mellett döntött.

5.2. Az alkalmazható bírság mértéke

Az Mttv. 186. § (3) bek. b) pontja médiaszolgáltató típusonként határozza meg a hatóság által maximálisan kiszabható bírság összegét, az alábbiak szerint:

„[(3) A Médiatanács és a Hivatal – a (7) bekezdés figyelembevételével – a következő jogkövetkezmények alkalmazására jogosult:]

b) bírságot szabhat ki a jogsértővel szemben az alábbi összeghatárok szerint:

ba) JBE médiaszolgáltató és a médiapiaci koncentráció korlátozására vonatkozó szabály által érintett médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege kétszázmillió forintig,

bb) a ba) pont alá nem tartozó médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege ötvenmillió forintig,

bc) országosan terjesztett napilap esetében a bírság összege huszonötmillió forintig,

bd) országosan terjesztett hetilap, folyóirat esetében a bírság összege tízmillió forintig,

be) más napilap, illetve hetilap, folyóirat esetében a bírság összege ötmillió forintig,

bf) internetes sajtótermék esetében a bírság összege huszonötmillió forintig,

bg) műsorterjesztő esetében a bírság összege ötmillió forintig,

bh) közvetítő szolgáltató esetében a bírság összege hárommillió forintig terjedhet.”

A kiszabható bírság összegének a fentiek szerint történő differenciált meghatározása érvényre juttatja azt a jogalkotói célt, hogy a jogsértő médiaszolgáltatókkal szemben megállapított anyagi joghátrány alkalmazásakor a kirótt összeg igazodjék az eljárás alá vont vételkörzetéhez, médiapiaci befolyásához, következképp a médiaszolgáltató által elért nézők, hallgatók, felhasználók, előfizetők számához, illetve az egyes, a törvény hatálya alá tartozó szolgáltatók típusához is.

Azáltal, hogy a törvény kizárólag a kiszabható bírság maximális összegét határozza meg, széles mérlegelési lehetőséget biztosít a hatóság számára, így a törvényben előírt mérlegelési szempontok mentén egy adott ügy egyedi körülményei a legmesszebbmenőkig figyelembe vehetőek.

6. Mérlegelési szempontok a szankciók alkalmazása körében

Amennyiben a hatóság az Mttv.-ben rögzített és a fentiekben ismertetett jogkövetkezményeket alkalmazza, köteles eleget tenni a 187. § (2) bekezdésében meghatározott, a szankciók mértékének meghatározására vonatkozó alapvető szankcióalkalmazási szempontoknak. Az Mttv. 187. § (2) bekezdése szerint a Médiatanács és a Hivatal a jogkövetkezményt – a jogsértés jellegétől függően – a jogsértés súlyára, a jogsértés ismételtségére, folyamatosságára, időtartamára, a jogsértéssel elért vagyoni előnyre, valamint a jogsértéssel okozott érdeksérelemre, az érdeksérelemre szenvedett és veszélyeztetett személyek számára, illetve a jogsértéssel okozott kárra és a jogsértés piacra gyakorolt hatására, továbbá az egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontokra tekintettel állapítja meg.

Az Mttv. 187. § (2) bekezdésében meghatározott mérlegelési szempontok a szankcióalkalmazás során kötelezően alkalmazandók. Ebből az következik, hogy azt is indokolni köteles a hatóság, ha az egyes mérlegelési szempontokat egyáltalán nem veszi figyelembe, emellett az egyes szempontok hatása a jogsértés és a bírság mértékének megállapítása szempontjából eltérő lehet, illetve az ügyek egyedi körülményei folytán olyan indoklás is alkalmazható, hogy a hatóság egyes szempontokat nem értékelt a bírság mértékét befolyásoló tényezőként. Például, ha a vagyoni előny bekövetkezte megállapítható, de annak mértéke csak áttételesen következtethető, akkor a jogsértéssel elért vagyoni előny megléte alátámasztja ugyan a bírság alkalmazásának indokoltságát, de nem befolyásolhatja a bírság összegét, a szankció mértékét.

Az egyes mérlegelési szempontok a szankció mértékére gyakorolt hatás szempontjából a következő típusokba sorolhatók:

- figyelembe nem vett;
- figyelembe vett, de a szankció mértékét nem befolyásoló (a jogsértő terhére nem értékelt);
- figyelembe vett, a szankció mértékét alátámasztó, de azt nem növelő;
- figyelembe vett, a szankció mértékét növelő mérlegelési szempontok.

A kötelezően alkalmazandó mérlegelési szempontokon túlmenően a gyakorlat szerint a hatóság minden esetben megvizsgálja, hogy az adott ügyben vannak-e olyan egyéb körülmények, amelyek a szankció mértékét enyhíthetik vagy súlyosbíthatják. E körben a kettős értékelés tilalmát (l. 2.3 pont: *ne bis in idem* elve) fokozottan érvényesíteni kell, vagyis nem lehetnek enyhítő vagy súlyosbító körülmények azok a tényállási elemek, amelyeket a jogalkotó vagy a hatóság más helyen már értékelt.

Enyhítő körülményként figyelembe vehető a jogsértő magatartása abból a szempontból, hogy megkísérelte-e legalább az eljárás megindítását követően elhárítani a jogsértés következményeit, vagy közrehatott-e a másik fél a jogsértő helyzet kialakulásában stb. Súlyosbító körülménynek tekinthető – az adott ügy tényállásától függően – például, ha egy V. korhatári kategóriába sorolt műsorszám előzetesét a médiaszolgáltató tíznél több alkalommal nem az Mttv. rendelkezéseinek megfelelően teszi közzé. Tekintettel arra, hogy a jogsértés súlyának, illetve az ismételtségnek a fogalmát a szankcióalkalmazási elveknél kifejtettük, a továbbiakban kizárólag a többi mérlegelési szempontot elemezzük.

6.1. A jogsértés folyamatossága

A hatóság e mérlegelési szempontot akkor értékeli a szankció alkalmazásakor, ha a jogsértés nem válik egyszeri aktussal befejezetté, hanem egy bizonyos, a hatóság eljárása alá vont időszakon belül folyamatosanvalósul meg. A jogsértés folyamatossága megállapítható például abban az esetben, amelyben a hatóság az ellenőrzés egész időszaka vonatkozásában állapítja meg valamely törvényhely, pl. az Mttv. hatósági szerződésben foglaltaknak megfelelő működést előíró kötelezettséget rögzítő 63. § (12) bekezdésének megsértését a médiaszolgáltató által folytatott tevékenység több napjára, hetére kiterjedő hatósági ellenőrzés eredményeként.

Példaként szolgál erre a Médiatek 589/2012. (III. 29.) sz. határozata, amelyben az Európa Rádió Miskolc adójának 2011. szeptember 19. és 25. közötti működésének vizsgálata alapján a Médiatek megállapította, hogy a médiaszolgáltató ezen időszak alatt nem a hatósági szerződésben vállalt műsorstruktúrájának megfelelő műsort sugárzott, ezzel megsértette az Mttv. 63. § (12) bekezdését.

6.2. A jogsértés időtartama

A hatóság e mérlegelési szempontot szintén csak akkor veszi figyelembe, értékeli a jogkövetkezmény megállapításakor, ha hatósági eljárása a szolgáltató olyan jogsértésére terjed ki, amelynek elkövetési magatartása nem válik egyszeri aktussal befejezetté. E szempont értékelhetőségére példaként szolgálhat az Mttv. által előírt bejelentés-köteles adat, tevékenység hatóság irányába történő bejelentésének, vagy a hatóság által megállapított díjfizetési kötelezettségnek az elmulasztása. Ezekben az esetekben a jogkövetkezmény meghatározásakor a Hatóság a kötelezettség beállta óta eltelt időt a jogsértés időtartamának mint mérlegelési szempontnak az értékelésekor figyelembe veheti.

6.3. A jogsértéssel elért vagyoni előny

Ennek a mérlegelési szempontnak az értékelhetőségéhez a jogsértéssel okozati összefüggésben ténylegesen bekövetkezett előnyt kell megállapítani, bizonyítani az eljárás során. Ha a vagyoni előny csak feltételezhető vagy áttételesen következtethető, akkor e szempontot nem lehet figyelembe venni.

A szempont értékelhetőségéhez nem szükséges az elért vagyoni előny pontos mértékének meghatározása, bár kétségtelen, hogy a vagyoni előnyt meghatározó egzakt adat nehezebben támadható a médiaszolgáltató által a fellebbezésben vagy a bírósági eljárás során. Például abban az esetben, amelyben a hatóság az Mttv. által meghatározott reklámidő túllépését tapasztalja valamely médiaszolgáltatónál, a jogsértés révén generálódó reklámbevétel vagyoni előnyként figyelembe vehető. Az elért vagyoni előny meghatározása érdekében a hatóság adatszolgáltatásra hívhatja fel a médiaszolgáltatót, amelynek tárgyát a jogsértéssel összefüggő többlet-reklámbevételei képezik.

A korábbi gyakorlat szerint, ha a médiaszolgáltató a hatóság rendelkezésére bocsátotta a jogsértés szempontjából releváns reklámszerződéseit, az abban foglaltak alapján kiszámolták

a jogsértéssel elért vagyoni előnyt, ha pedig a médiaszolgáltató nem tett eleget a hatóság adatszolgáltatásra felhívó kötelezettségének, avagy a hatóság rendelkezésére bocsátott adatok alapján a reklámbevételek pontos összegének meghatározása nem volt lehetséges, a hatóság korábban a médiaszolgáltató által beküldött adatok alapján kalkulálta ki a bevétel összegét, és ezt vette figyelembe a szankció mértékének meghatározásakor.

E gyakorlat kialakulását az indokolta, hogy a korábbi szabályozás a hatóság által kiszabható bírság maximális mértékét a jogosulatlanul elért vagyoni előny kétszeresében rögzítette, illetve ezen összeg megállapíthatatlansága esetére állapított meg bírságminimumot és -maximumot. A hatályos szabályozásban a bírságmaximumot médiaszolgáltató-típusonként határozzák meg, a jogosulatlan vagyoni előny pedig a bírság mértékének megállapításakor figyelembeveendő mérlegelési szempont lett.

6.4. A jogsértéssel okozott kár

Míg a jogsértéssel okozott érdeksérelem a jog által védett személyhez fűződő jogok, addig a jogsértéssel okozott kár a vagyoni jogokban bekövetkezett sérelem esetén értékelhető a szankció mértékének meghatározásakor. Ezen mérlegelési szempont figyelembevételéhez szükséges, hogy a kár ténylegesen, a jogsértéssel szoros ok-okozati összefüggésben be is következzen, nem elegendő az okozott kár feltételezése. A szempont értékelhetőségéhez azonban – hasonlóan az elért vagyoni előnyhöz – nem szükséges a kár pontos mértékének meghatározása.

Kiemelést érdemel, hogy ugyanazon jogsértés esetében az egyik oldalon okozott kár és a másik oldalon ezzel összefüggésben bekövetkezett esetleges vagyoni előny nem értékelhető együttesen a szankció összegének meghatározásakor (l. *ne bis in idem* elve 2.3. pont). A törvény nem állít fel sorrendet az egyes szempontok között, de az elért vagyoni előny elméletileg fontosabb szempont lehet, ugyanis általában magában foglalja a másik fél vagyoni sérelmét is. A jogsértéssel okozott kár – tekintettel arra, hogy az Mttv. nem tartalmaz ezzel ellentétes rendelkezést – a vagyonban bekövetkezett csökkenést jelenti, így magában foglalja a tényleges kárt, illetve elmaradt hasznot is.

6.5. A jogsértéssel okozott érdeksérelem

Az Mttv. az értékelési szempontok között külön nevesíti a jogsértéssel okozott kárt, illetve a jogsértéssel összefüggésben érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek számát. Ennek értelmében a jogsértéssel okozott érdeksérelem értékelésekor egyrészt az érdeksérelem súlyát, másrészt azt kell vizsgálni, hogy sérült-e valamely jog által elismert és védett, a személyhez fűződő jogok körébe tartozó jogosultság, hiszen a vagyoni jogok körébe eső jogosultságok megsértését az Mttv. az okozott kár mint mérlegelési szempont meghatározásával érvényre juttatja. Az érdeksérelem tehát a lehető legtágabb kategória: magában foglal minden olyan érdeksérelmet, amely nem vagyoni sérelem, illetve kár.

A jogsértéssel okozott érdeksérelem súlyát a jogkövetkezmény megállapítására kihatással lévő mérlegelési szempontként lehet figyelembe venni például abban az esetben, ha a médiaszolgáltató megalázott, kiszolgáltatott helyzetben lévő kiskorút öncélúan, sérelmes módon

mutat be műsorában, szerepeltet például hírműsorában [Smtv. 14. § (2) bekezdésének megsértése].

6.6. Az érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek száma

Az Mttv. ezen mérlegelési szempontot úgy határozta meg, hogy azt a hatóság abban az esetben is alkalmazhassa, ha nem tudja megállapítani az érdeksérelmet szenvedett személyek pontos számát, és kizárólag a veszélyeztetett személyek számára vonatkozó adatok állnak a rendelkezésére.

A hatóság eddigi gyakorlata szerint közigazgatási határozatainak indokolásában – főként a kiskorúak védelméről szóló rendelkezések megsértésével elkövetett jogsértése kapcsán hozott döntéseiben – szerepel a jogsértő műsorszámra vonatkozó nézettségi adat. Ennek alapján az érdeksérelmet szenvedett személyek pontos száma megállapítható, a bírság összegének meghatározásakor figyelembe vehető. Ezt példázza a Médiatanács 581/2012. (III. 28.) sz. határozata, amelyben a Médiatanács az MTM-SBS Televízió Zrt. által 2011. november 10-én és 27-én közzétett *Őszeesküvők* c. műsorszámok kapcsán a médiaszolgáltatót tízmillió Ft bírság megfizetésére kötelezte.

A Médiatanács fenti határozatában a jogkövetkezmény fajtájának és mértékének megállapítása során az Mttv. 187. § (2) bekezdésében rögzített mérlegelési szempontok közül figyelembe vette a jogsértés súlyán túl az érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek számát, valamint a jogsértéssel elért vagyoni előnyt, a jövőbeni jogsértések megelőzése érdekében.

A Médiatanács az érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek száma tekintetében az AGB Nielsen Média kutató Kft. adataira hivatkozott. Abban az esetben, ha nem áll a hatóság rendelkezésére a műsorszámra vonatkozó nézettségi adat, a médiaszolgáltató által elért előfizetőkre vonatkozó adat alapján a veszélyeztetett személyek száma szintén értékelhető a bírság mértékének meghatározásakor.

6.7. A jogsértés piacra gyakorolt hatása

E szempont alkalmazásakor a szolgáltató médiapiaci részesedését, a jogviszonyban szereplő személyeket, illetve a közösségi médiapiacra gyakorolt esetleges hatását vizsgálja a hatóság. Tekintettel arra a tényre, hogy az Mttv. a bírság maximumának meghatározásakor a jelentős befolyásoló erejű médiaszolgáltatókat és a médiapiaci koncentráció korlátozására vonatkozó szabály által érintett szolgáltatókat külön pontban, a rájuk irányadó magasabb összegű bírságmaximum meghatározása mellett külön nevesíti, ezen médiaszolgáltatók jogsértése esetén a bírság mértékének meghatározásakor médiapiaci részesedésüket, a médiapiacra gyakorolt hatásukat e tény figyelembe vétele mellett kell értékelni. A piacra gyakorolt hatást a jogviszonyban szereplők szempontjából két viszonylatban lehet vizsgálni: a médiaszolgáltatók egymás közötti, illetve a médiaszolgáltatók és az előfizetők (fogyasztók, felhasználók) közötti viszonyban.

A szolgáltatók közötti jogviszonyban bekövetkezett jogsértés akkor bír kiemelkedő jelentőséggel, amikor a sérelmet szenvedett fél kiszolgáltatott helyzetben van a jogsértő

médiaszolgáltatóval vagy műsorterjesztővel szemben. Ezenkívül vizsgálni szükséges azt is, hogy az adott jogsértés kihatással van-e valamely másik piac működésére, illetve a másik piacon szereplő médiaszolgáltatók tevékenységére, továbbá a sérelmet szenvedett fél előfizetőire. Erre példaként szolgálhat az a fajta jogsértés, amikor a műsorterjesztő nem tartja be az Mttv.-nek a médiaszolgáltatások kötelező továbbítására vonatkozó előírásait (*must carry*), mert amellett, hogy e magatartásával a nem továbbított médiaszolgáltatónak kárt okoz, negatívan befolyásolja a médiaszolgáltatás által lefedett médiapiaci erőviszonyokat.

Az előfizetők és szolgáltatók közötti jogviszony vonatkozásában a piacra gyakorolt hatást akár a fenti példában is vizsgálni lehet, hiszen a médiaszolgáltatás előfizetői a műsorterjesztő jogsértése miatt elesnek a nem továbbított médiaszolgáltatástól, amely huzamosabb időn keresztül fennállva, akár az előfizetők más szolgáltatóhoz történő elvándorlását is generálhatja.

6.8. Az egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontok

Az egyéb, adott egyedi ügyben értékelhető szempontok körét természetesen nem lehet taxatív felsorolás útján meghatározni, mindig az egyedi eset sajátos ismérvei határozzák meg, hogy egyáltalán létezik-e a médiatörvényben felsoroltakon túl egyéb mérlegelési szempont, és amennyiben igen, az mennyiben értékelhető a szankció típusának mértékének meghatározásakor. Példaként szolgálhat a médiaszolgáltatásban megjelenő, az emberi méltóságot sértő, kirekesztő és gyűlöletkeltő tartalmak társadalmi hatásainak egyedi ügyben történő vizsgálata.

Ezen tényező vizsgálata során figyelembe kell venni azokat a veszélyeket, amelyek az emberi méltóságot sértő, a kirekesztést eredményező és a gyűlölet felkeltésére alkalmas nézetek korlátok nélküli kinyilvánításával járnak. Az egyedi ügyekben értékelhető szempontok szankcióalkalmazás körében történő figyelembe vételére lehet példa a Médiatanács 1153/2011. (IX. 1.) sz. határozata, melyben az Echo Hungária TV Zrt. médiaszolgáltatásával kapcsolatban megállapította az emberi méltóság tiszteletben tartására, valamint a gyűlöletkeltés tilalmára vonatkozó törvényi rendelkezések megsértését és a médiaszolgáltatót ezért 500 ezer Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte. A határozat indokolásában a Médiatanács az alábbiakat rögzítette:

„Az emberi méltóságot sértő, és gyűlöletkeltő megnyilatkozások alkalmasak arra, hogy a társadalmi rend és béke fenntartásában zavart okozzanak. E szempont mérlegelését követően megállapítható, hogy az Smtv. 14. § (1) bekezdésében, valamint 17. § (1) bekezdésében foglaltakat sértő tartalmak adásba szerkesztése súlyos jogsértésnek minősül. A jogsértés súlya így kizárta az Mttv. 186. § (1) bekezdésében megszabott felhívás jogkövetkezmény alkalmazásának lehetőségét.

Az emberi méltóságot sértő, és gyűlöletkeltő tartalmak társadalmi hatásainak vizsgálata során figyelembe kell venni azokat a veszélyeket, amelyek az emberi méltóságot sértő, és a gyűlölet felkeltésére alkalmas nézetek korlátok nélküli kinyilvánításával járnak. E megnyilvánulások akadályozzák, hogy az emberek bizonyos közösségei harmonikus kapcsolatban éljenek más csoportokkal. Ez, növelve egy adott, kisebb vagy nagyobb közösségen belüli érzelmi, szociális feszültségeket, szétszakítja a társadalmat, erősíti a szélsőségeket, az előítéletességet és az intoleranciát. Mindez csökkenti a különbözőséghez való jogot elismerő, toleráns, az emberek egyenlő méltóságának elismerésén alapuló, a diszkriminációt értékként el nem ismerő társadalom kialakulásának esélyét. A vélemény-

nyilvánítás és a sajtószabadság körében az emberek meghatározott csoportjai emberi méltóságának megsértése, és a velük szembeni gyűlöletkeltés alkotmányos védelemben részesítése feloldhatatlan ellentmondásban lenne az Alkotmányban kifejezésre jutó politikai berendezkedéssel és értékrenddel, a demokratikus jogállamiságra, az emberek egyenlőségére, valamint a diszkrimináció tilalmára, a nemzeti, etnikai kisebbségek védelmére, elismerésére vonatkozó alkotmányos tételekkel.”

7. A jogkövető magatartás elősegítése érdekében alkalmazott *soft law* eszközök

Az Mttv. a szabályozás hatálya alá tartozó médiaszolgáltatók, műsorterjesztők jogkövető magatartásának előmozdítása érdekében a jogszabályi rendelkezések kibontását, részletes értelmezését, a jogszabályi kötelezések alkalmazásának módját tartalmazó ajánlások kibocsátására hatalmazta fel, illetve kötelezte a Médiatanácsot, a törvény által nevesített esetekben. A Médiatanács – felismerve az új szabályozás bevezetésekor a médiaszolgáltatók oldaláról jelentkező, a szabályozás értelmezése és megfelelő alkalmazása okán felmerült igényt – azokban az esetekben is a vonatkozó ajánlások kiadása mellett döntött, amikor az Mttv. ezt nem teszi kötelezővé. A Médiatanács az Mttv. hatályba lépése óta az alábbi, kötelező erővel nem bíró, mégis a piaci szereplőket orientáló funkciót betöltő ajánlásokat fogalmazta meg:

- Ajánlás a kiskorúak védelmében a lineáris és lekérhető médiaszolgáltatások esetén alkalmazandó hatékony műszaki megoldásokról.
- A médiatartalmak korhatár-besorolásánál irányadó szempontokra, az egyes műsorszámok közzététele előtt és közben alkalmazható jelzésekre, illetve a minősítés közlésének módjára vonatkozó jogalkalmazási gyakorlat elvi szempontjairól szóló ajánlás (klasszifikációs ajánlás).
- Ajánlás a termék megjelenítés szabályainak alkalmazásáról.

A Médiatanács mindhárom ajánlás kibocsátását megelőzően folyamatosan konzultált az érintett médiaszolgáltatókkal, illetve az ajánlások végleges szövege a nyilvános meghallgatásokon megfogalmazott piaci észrevételek figyelembe vételével született meg. A hatóság eddigi tapasztalatai szerint az ajánlásokban megfogalmazottak, bár kötőerővel nem rendelkeznek, nagymértékben előmozdítják a médiaszolgáltatók jogkövető magatartását, segítik a jogszabály értelmezését, kapaszkodót jelentenek a médiaszolgáltatók és a műsorterjesztők számára a törvényi kötelezettségeknek való megfelelés során.

8. A Hatóság szankcionálási gyakorlata

8.1 Az alkalmazott bírság mértéke, különbségtétel a jogsértések alanyai között, azok vételkörzete alapján

Az Mttv. 186. § (3) bek. b) pontja szolgáltató típusonként határozza meg a hatóság által maximálisan kiszabható bírság összegét, az alábbiak szerint:

„b) bírságot szabhat ki a jogsértővel szemben az alábbi összeghatárok szerint:

ba) JBE médiaszolgáltató és a médiapiaci koncentráció korlátozására vonatkozó szabály által érintett médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege kétszázmillió forintig,

bb) a ba) pont alá nem tartozó médiaszolgáltató jogsértése esetén a bírság összege ötvenmillió forintig,

bc) országosan terjesztett napilap esetében a bírság összege huszonötmillió forintig,

bd) országosan terjesztett hetilap, folyóirat esetében a bírság összege tízmillió forintig,

be) más napilap, illetve hetilap, folyóirat esetében a bírság összege ötmillió forintig,

bf) internetes sajtótermék esetében a bírság összege huszonötmillió forintig,

bg) műsorterjesztő esetében a bírság összege ötmillió forintig,

bh) közvetítő szolgáltató esetében a bírság összege hárommillió forintig terjedhet.”

A kiszabható bírság összegének a fentiek szerint történő differenciált meghatározása révén érvényre juthatott az a jogalkotói cél, hogy a jogsértő szolgáltatókkal szemben megállapított anyagi joghátrány alkalmazásakor a kirótt összeg igazodik az eljárás alá vont szolgáltatók vételkörzetéhez, médiapiaci befolyásához, mindezek révén a szolgáltató által elért nézők, hallgatók, felhasználók, előfizetők számához, illetve az egyes, a törvény hatálya alá tartozó szolgáltatók típusához is.

A közelmúltban olyan vélemények jelentek meg a nyilvánosságban, amelyek arra utaltak, hogy a Médiatanács nem alkalmazza következetesen a kiskorúak védelmére vonatkozó szabályokat, mi több, az RTL Klubbal szemben a TV2-nek „kedvez”, mert az *Összeesküvők* c. reality show miatt utóbbit „csupán” egymillió forintba bírságolta meg, ezzel szemben az RTL Klub a *Való Világ* negyedik szériája miatt sok százmillió forint kártérítést kapott. Ugyanakkor e kritikák figyelmen kívül hagyják, hogy az RTL Klub korábbi műsorszolgáltatási szerződése alapján, a korábbi médiatörvény (Rttv.) megsértése miatt már részesült kötbér-szankcióban, viszont a TV2 vonatkozó jogsértéseit a Médiatanács már az új törvény, az Mttv. alapján bírálta el.

A bírság kiszabása tekintetében a Médiatanács jogelődje mérlegelési jogkörrel egyáltalán nem, vagy csak szűk körben rendelkezett, emellett a műsorszolgáltatási szerződések a kötbér mértékét az egyes jogsértéseket illetően tételesen meghatározták. Ehhez képest az új szabályozási rendszerben a médiaigazgatásra vonatkozó szabály megsértőjével szemben alkalmazott jogkövetkezmény, a bírság kiszabása, illetve annak mértéke tekintetében mind a Hivatal, mind a Médiatanács széles körű mérlegelési jogkörrel rendelkezik.

A Médiatanács a jogsértések tekintetében megállapított jogkövetkezmény alkalmazása során – a fentebb már tárgyalt – mérlegelési jogkörrel rendelkezik, de mérlegelésének jogszerűségét az Mttv.-ben és a Ket.-ben megfogalmazott és már ismertetett elvek (fokozatosság, arányosság, egyenlő elbánás stb.) korlátok közé szorítják. A mérlegelési jogkörben meghozott döntést a bíróság akkor hagyja helyben, ha az jogszerűnek bizonyul. (A Pp. szerint mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor tekintendő jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.) A jogalkalmazónak fel kell állítania a mérlegelés szempontrendszerét, vagy a törvényben előírt szempontrendszert kell követnie, az egyes mérlegelési szempontokat döntése indokolásában ki kell mérítenie, a tényállást megfelelően meg kell állapítania, mérlegelésének pedig okszerűnek kell lennie. A mérlegelés egyik eleme az ismételtség vizsgálata.

Az Mttv. 187. § (4) bekezdése értelmében

„[a]z (1)–(3) bekezdés alkalmazásában ismételtségnek tekintendő, ha a jogsértő a jogerős hatósági határozatban megállapított jogsértő magatartást ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében, ugyanazon tárgykörben, háromszázhatvanöt napon belül legalább kétszer valósítja meg, ide nem értve a csekély súlyú törvénysértéseket.”

A *tabula rasa* elvének megfelelően az egyes médiaszolgáltatók jogsértéseinek megítélésakor az ismételtség a korábbi Rttv. megsértésének figyelembevétele kizárt. Az ismételtség megállapításának egyik konjunktív feltétele, hogy a jogsértő médiaszolgáltató a jogsértést ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében valósítsa meg; a médiaszolgáltatónak tehát értelemszerűen az Mttv. ugyanazon rendelkezését (szakaszát, sőt bekezdését) kell megsértenie ahhoz, hogy az ismételtség tényét – az egyéb feltételek fennállása mellett – megállapíthassák. Hiába hasonlít vagy akár egyezik meg tehát a korábbi és a jelenlegi szabályozás konkrét szövege, az Mttv. 187. § (4) bekezdésének megfogalmazása eleve lehetetlenné tette az Rttv. rendelkezéseinek megsértését megállapító jogerős hatósági (ORTT vagy médiatanácsi) határozatok előzményként történő figyelembe vételét az Mttv. szabályainak megsértését vizsgáló eljárásokban.

A Médiatanács az *Összeesküvők* c. műsorszám 2011. október 3–4-i adásaira vonatkozó határozatának meghozataláig nemállapították meg az Mttv. 9. § (5) bekezdésének megsértését a TV2 vonatkozásában. Ez azt jelenti, hogy a médiaszolgáltató az említett műsorszám fenti két adásával – az Mttv. 2011. január 1-jei hatálybalépését követően – első alkalommal szegte meg az Mttv. azon rendelkezését, amely szerint:

„[a]zt a műsorszámot, amely alkalmas a tizenhat éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azáltal, hogy erőszakra, illetve szexualitásra utal, vagy témájának meghatározó eleme az erőszakos módon megoldott konfliktus, a IV. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizenhat éven aluliak számára nem ajánlott.”

Két korábbi ügyben a TV2 valóban megsértett kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezést, de nem az Mttv. 9. § (5) bekezdését. Az 1121/2011. (VIII. 24.) sz. médiatanácsi hat. IV. kategóriába tartozó műsorszám műsorelőzetesével kapcsolatban állapította meg az Mttv. 10. § (1) bek. f) pontjának megsértését. A Médiatanács az *Összeesküvők* c. műsorszámmal kapcsolatos határozatában e határozatra hivatkozott is, ám – a jogsértés csekély súlya miatt – ebben a döntésben a felhívás jogkövetkezményét alkalmazta, az ismételtség tekintetében így e határozat nem volt figyelembe vehető.

A Médiatanács 1398/2011. (X. 12.) sz. határozatában az Mttv. 9. § (6) bekezdésének, 10. § (1) bek. d) és f) pontjainak megsértése miatt alkalmazott szankciót a TV2 médiaszolgáltatójával szemben, amelyek az V. korhatár kategóriába tartozó műsorszámokra, és ezek előzetesére vonatkoznak. A 625/2011. (V. 11.) sz. médiatanácsi hat. esetében a jogsértés időpontja 2010. május 30. volt, a médiaszolgáltató tehát az Rttv.-nek (és nem az Mttv.-nek) a kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezéseit sértette meg.

A fentiek alapján megállapítható – és a határozat indokolásából is kitűnik –, hogy a Médiatanács az *Összeesküvők* 2011. november 3–4-én sugárzott adásaival kapcsolatosan meghozott döntéseiben a szankció konkrét összegére kihatással lévő tényezőket, mérlegelési

szempontokat, a mérlegelés folyamatát körütekintően megvizsgálta. Az Mttv. a fokozatosság és arányosság elveinek a jogkövetkezmény megállapításakor előírt alkalmazásával a jogalkalmazó „alulról történő építkezésre” kötelezi bírságösszegek tekintetében; nehéz lenne fokozatosságról beszélni akkor, ha a hatóság már az első jogsértés után többmilliós bírsággal sújtaná a médiaszolgáltatót. Mindenesetre figyelemreméltó, hogy miközben sokan kárhoztatják az Mttv.-t a magas bírságösszegek elvi lehetősége miatt, előkerülnek olyan vélemények, amelyek keveslik a hatóság által kiszabott bírságokat – annak ellenére is, hogy e gyakorlat a jogszabályból egyenesen következik.

A Médiatanács számos határozatában állapította meg az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség megsértését. A hatóság e döntéseit is kritikával illették, amely szerint nem indokolt az egyes médiaszolgáltatókkal szemben kiszabott bírságok összege közti különbség, tekintettel a megsértett jogszabályhely egyezéseire, illetve az érintett médiaszolgáltatók által korábban elkövetett törvénytörések számára.

A megfogalmazott kritikák egy része a TV2 által 2011. szeptember 20-án sugárzott *Tények Reggel* és *Mokka* c. műsorszámában sugárzott összeállításában közzétett tartalom kapcsán elkövetett jogsértés miatt, illetve a Hír TV által 2012. január 10-én sugárzott *Riasztás* c. műsorszámában, illetve ennek ismételéseiben a gyermekkorúak ellen elkövetett szexuális bűncselekményekkel foglalkozó összeállítással kapcsolatban megállapított jogsértés miatt alkalmazott bírságok nagyságrendje közti különbségre vonatkozott.

A Médiatanács 417/2012. (II. 29.) sz. határozatában az emberi méltóság tiszteletben tartását előíró törvényi kötelezettség megsértése miatt ötmillió Ft bírság megfizetésére kötelezte a TV2-t működtető MTM-SBS Televízió Zrt.-t. A médiaszolgáltató a *Tények Reggel* c. műsorszámában egy Csongrád megyei tanyán történt emberölésről tudósított, a *Mokka* c. műsorszámában pedig ugyanezen bűncselekménnyel összefüggésben egy stúdióbeszélgetést sugárzott. A Médiatanács fenti határozatában megállapította, hogy a médiaszolgáltató a tudósításban, illetve a stúdióbeszélgetésben az emberi méltóságot sértő módon mutatta be az áldozat kiskorú gyermekeit, illetve hallgatta meg őket elhunyt édesanyjuk szenvedélybetegségével, szerelmi életével és a tragédia körülményeivel kapcsolatban.

A vizsgált műsorszámokban egy bűncselekményről adott hír keretében egy kamaszkorú fiú és a nála 26 évvel idősebb, négygyermekes szeretője szexuális viszonyát dolgozták fel. Mindkét műsorrészben többször megemlítették, hogy az áldozat alkoholista volt; az emberölés feltételezett hátterében álló szerelmi viszony az összeállítások középpontjába került. A sérlemzett műsorszámokban a kiskorú gyermekek névvel és arcképpel szerepeltek, a műsor befogadói számára a bemutatott képsorok alapján egyértelmű volt a gyerekek rossz szociális helyzete, lakhelyük rendzetlensége, ezáltal a médiaszolgáltató a műsorszámok tartalmához nem illeszkedő módon és mértékben tárta fel a riport elkészítésébe, illetve a stúdióbeszélgetésbe bevont gyermekek magánéletét. A műsorszámok készítése során a médiaszolgáltató teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, hogy a gyermekek személyük azonosítására alkalmas bemutatása, társadalmi helyzetük és családi viszonyaik nyilvánosság elé tárása sérti az emberi méltósághoz való jogot, valamint elhunyt édesanyjuk alkoholizmusával és szerelmi életével kapcsolatos meghallgatásuk negatív hatással lehet testi-lelki fejlődésükre, egész későbbi életükre. A szükségtelen információk közzétételével és a műsorvezető által feltett kérdések hatására kialakult kiszolgáltatott helyzet megteremtésével megállapítást nyert, hogy a médiaszolgáltató nem tartotta tiszteletben a műsorszámokban szereplő kiskorúak emberi méltóságát.

Az ügy tárgyát képező jogsértés kapcsán, a jogkövetkezmény megállapítása szempontjából értékelhető tényezők, körülmények vonatkozásában a Médiatanács megállapította, hogy az emberi méltósághoz való jognak mint alapjognak az Alaptörvényből és az Mttv.-ből is levezethető kiemelt védelmére, valamint arra tekintettel, hogy a jogsértést kiskorúak emberi méltóságának megsértésével követték el, továbbá figyelembe véve az emberi méltóság megsértése körében kifejtetteket, a Médiatanács az emberi méltóságot sértő tartalmak esetében nem lehet megengedő. Így ha egy műsorszám emberi méltóságot sért, akkor a jogsértés a közönség érdekeit sértőként kell felfogni, nem értékelhető csekély súlyú törvénysértésként, tehát kizárt az Mttv. 186. § (1) bekezdésében rögzített felhívás jogkövetkezmény alkalmazása, annak ellenére, hogy a rendelkezésre álló adatok tanúsága szerint a Médiatanács az Smtv. 14. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést érintő jogsértés elkövetését a vonatkozó határozat meghozataláig nem állapította meg a médiaszolgáltató vonatkozásában.

A Médiatanács a hatályos szabályozási környezettel összhangban és a kialakított szankcióalkalmazási gyakorlatának megfelelően az Mttv. 187. § (3) bekezdésében foglalt jogkövetkezmények közül a bírság alkalmazása mellett döntött, mert a feltárt és megállapított jogsértések vonatkozásában e közjogi eszközt ítélte a legalkalmasabbnak arra, hogy a jogsértőt visszatartsa a jövőbeni jogsértések elkövetésétől. Úgy ítélte meg, hogy az egyedi ügyekben, az ügy sajátosságai figyelembe vételével végrehajtott mérlegelés alapján megállapított, a jogsértések súlyához illeszkedő mértékű, arányos összegű bírság kellő visszatartó erővel rendelkezik a további jogsértések tekintetében.

A Médiatanács 1326/2011. (X. 5.) sz. határozatában a médiaszolgáltatót jelentős befolyásoló erejű médiaszolgáltatóként azonosította. Tekintettel a jogsértések e határozat meghozatala előtti időpontjára (2011. szeptember 20.), az eljárásban a kiszabható bírság maximális összegét tekintve még az Mttv. 187. § (3) bekezdés bb) alpontja, azaz az 50 millió forintos maximum volt az irányadó.

A Médiatanács a médiaszolgáltatót az Mttv. 187. § (2) bek. és a (3) bek. bb) pontja alapján az Smtv. 14. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés két esetben történt megsértése miatt a kiszabható bírságmaximum (50 millió forint) 10%-ának megfelelő, ötmillió Ft bírság megfizetésére kötelezte. A Médiatanács a jogkövetkezmény fajtájának és mértékének megállapítása során az Mttv. 187. § (2) bekezdésében rögzített mérlegelési szempontok közül figyelembe vette a jogsértés súlyán túl az érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek számát, valamint az egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontokat. Az érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek száma tekintetében az AGB Nielsen Médiautató Kft. nézettségi adataira hivatkozott, amely szerint a kifogásolt műsorrészeket átlagosan 223 ezren látták, legalább egy percre pedig 355 ezren pillantottak bele az összeállításokba. A műsorrészek bemutatásának időszakában a teljes népesség negyede ezt a műsort/műsorrészt választotta az aktuális kínálatból. Ezen adatok alapján, a jogsértés révén potenciálisan érdeksérelmet szenvedett és veszélyeztetett személyek száma magasnak tekinthető.

Mint a jogkövetkezmény alkalmazásakor figyelembe vehető egyéb szempontot, a Médiatanács értékelte azt a tényt is, hogy a jogsértést a médiaszolgáltató két műsorában, négy és kilenc perc időtartamban, tehát több alkalommal, a közzétett híradás, valamint a riport egésze alatt valósította meg. A Médiatanács figyelembe vette azt a tényt is, hogy eddigi jogalkalmazói tevékenysége során az emberi méltóság tiszteletben tartásának kötelezettségét első alkalommal megsértő médiaszolgáltatókkal szemben minden esetben bírság szankciót alkalmazott.

A médiaszolgáltató médiapiaci helyzete, a médiapiacon betöltött státusa hasonló az M-RTL Televízió Zrt. helyzetéhez, akivel szemben a Médiatanács ugyanezen típusú jogsértés miatt szintén bírságot alkalmazott; a Médiatanács figyelembe vette ezt a körülményt az egyenlő elbánás és az arányosság mint a jogkövetkezmények alkalmazása körében követendő elv vonatkozásában. Tekintettel azonban az ügy tárgyát képező jogsértés súlyára és az azzal érintett személyek kiskorú – így fokozottabb törvényi védelem alá eső – mivoltára, a Médiatanács magasabb összegű bírság alkalmazása mellett döntött, a jövőbeni jogsértések megelőzése érdekében (generális prevenció).

Az Mttv. 187. § (2) bekezdés szerinti mérlegelési szempontok közül a jogsértés folyamatosága és időtartama, a jogsértéssel elért vagyoni előny, a jogsértéssel okozott kár, illetve érdeksérelem, valamint a jogsértés piacra gyakorolt hatása jelen jogsértés vonatkozásában nem volt értékelhető. A Médiatanács külön tekintettel volt arra, hogy egy esetleges újabb jogsértésnél alkalmazandó szankció esetén érvényesülhessen a fokozatosság elve, azaz az ismétléssel járó növekvő progresszivitás és a szankcionálás kiszámíthatósága, előreláthatósága.

A Médiatanács 907/2012. (V. 16.) sz. határozatában az emberi méltóság és az emberi jogok tiszteletben tartását előíró törvényi kötelezettség megsértése miatt a kiszabható bírságmaximum 1,4%-ának megfelelő összegű, 700 ezer Ft bírság megfizetésére kötelezte a médiaszolgáltatót.

A Hír TV által 2012. január 10-én sugárzott *Riasztás* c. műsorban a hatóság által kifogásolt műsorrész tették közzé: a konkrét ügy bemutatása a gyermekkorúak ellen elkövetett szexuális bűncselekmények általános kontextusában történt; részletesen bemutattak egy családot, ahol az anya azt állította, hogy volt élettársa őt és hétéves lányát zaklatja. Az édesanya szerint az apa szexuálisan és fizikailag is bántalmazta a kislányt. Amellett, hogy az anya és jelenlegi élettársa a gyermek jelenlétében beszámolt a történetekről, a kislányt is részletesen nyilatkoztatták a bántalmazással kapcsolatban. A gyermek arcát eközben nem takarták ki, sőt – drámai, zenei aláfestés mellett – több vágóképet is mutattak a rémült kislányról.

Mialatt a gyermekbántalmazásról egy klinikai szakpszichológus és egy kriminológus nyilatkozott, „Illusztráció” felirattal, ismétlődően bemutattak parkban ácsorgó, asztal alá bújó gyerekeket, illetve egy olyan képsort, amelyen egy férfi elfenekel, erősen ráz, majd az ágyra dob egy gyereket, a gyermek az asztal alá bújik, majd sír. Mindezt hatásvadász drámai zene kísérte. A kifogásolt műsorszegmenst 2012. január 13-án és 14-én, változatlan formában sugározták. A Médiatanács a jogsértés miatt alkalmazandó jogkövetkezmény fajtájának és mértékének meghatározása során a következő szempontokat vette figyelembe: az emberi méltósághoz való jognak, valamint a gyerekeket megillető megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jognak mint alapjogoknak az Alaptörvényből és az Mttv.-ből is levezethető kiemelt védelmére, valamint – tekintettel arra, hogy a jogsértést kiskorú vonatkozásában követték el – a Médiatanács a jogsértéseket nem értékelte csekély súlyúnak, tehát kizárt volt az Mttv. 186. § (1) bekezdésében rögzített felhívás jogkövetkezmény alkalmazása, annak ellenére, hogy a Médiatanács az Smtv. 14. § (1) bekezdésében és – az idő közben hatályon kívül helyezett – 16. §-ában foglalt rendelkezés megsértését a vonatkozó határozat meghozataláig még nem állapította meg, azaz a jogsértés az Mttv. 187. § (4) bek. szerinti ismételtsége nem áll fenn.

A Médiatanács a hatályos szabályozási környezettel összhangban és a kialakított szankcióalkalmazási gyakorlatának megfelelően az ügyben az Mttv. 187. § (3) bekezdésében foglalt

jogkövetkezmények közül a bírság alkalmazása mellett döntött, mert a feltárt és megállapított jogsértések vonatkozásában e közjogi eszközt ítélte a legalkalmasabbnak arra, hogy a médiaszolgáltatót visszatartsa az esetleges további jogsértések elkövetésétől. Úgy ítélte meg, hogy az egyedi ügyekben, az ügy sajátosságai mentén végrehajtott mérlegelés alapján megállapított, a jogsértés súlyához illeszkedő mértékű, arányos összegű bírság kellő visszatartó erővel rendelkezik a további jogsértések tekintetében.

A Médiatanács a jogsértés miatti jogkövetkezmény fajtájának és mértékének megállapítása során az Mttv. 187. § (2) bekezdésében rögzített mérlegelési szempontok közül a jogsértés súlyát, valamint az egyedi ügyben értékelhető egyéb szempontokat vette figyelembe. A Médiatanács egyéb szempontként értékelte azt a tény, hogy a jogsértő összeállítást a médiaszolgáltató három alkalommal tette közzé, illetve azt, hogy eddigi jogalkalmazói tevékenysége során az emberi méltóság/emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettségét első alkalommal megsértő médiaszolgáltatókkal szemben minden esetben bírság szankciót alkalmazott.

A Hír Televízió a 2012. januári adatok szerint Magyarországon 2.608.578, határon túlra pedig 957.397 (azaz összesen 3.565.975) előfizetőt ért el, a Médiatanács ugyanakkor figyelembe vette azt a tény is, hogy a Hír Televízió nézettsége, vételkörzete nem mérhető össze az országos földfelszíni kereskedelmi televíziók vételkörzetével és nézettségével, így a két legnagyobb kereskedelmi televízió kapcsán kialakított bírság-alkalmazási gyakorlatához képest enyhébb összegű bírságszankció alkalmazása mellett döntött.

8.2. A közösségi és a kisközösségi médiaszolgáltatókkal szemben alkalmazható jogkövetkezmények, mérlegelési szempontok

Az Mttv. V., a jogsértések esetén alkalmazható jogkövetkezményekről szóló fejezetében rögzített szabályozása nem tesz különbséget az egyes lineáris médiaszolgáltatások között azok típusát illetően, a vonatkozó törvényi rendelkezések kizárólag a médiaszolgáltatások nagysága/vételkörzete tekintetében differenciálnak a kiszabható bírság mértéke vonatkozásában. Az Mttv. a közösségi médiaszolgáltatásokat – tekintettel azok törvényben rögzített céljára – mentesíti a médiaszolgáltatási díj megfizetésének kötelezettsége alól.

E gazdasági jellegű előny biztosítása azonban nem teremt médiapiaci egyenlőtlenséget a közösségi és kereskedelmi médiaszolgáltatók között, hiszen a törvény a közösségi médiaszolgáltatókra vonatkozó szigorúbb reklámszabályok, többletkötelezettség rögzítése útján is igyekszik elkerülni a médiapiaci verseny torzítását.

E törekvés tükröződik a Médiatanács által kiírt pályázatok tartalmában is, illetve a kisközösségi médiaszolgáltatók számára kiírandó, a hatóság honlapján közzétett pályázati elvek között is szerepel, az alábbiak szerint.

„Tekintettel arra, hogy a Médiatanács nem tartja kívánatos médiapolitikai célnak a kisközösségi rádiók helyi rádiós médiapiaci versenyben való részvételét, ezért a helyi médiapiaci egyensúly védelme érdekében a Médiatanács a pályázati felhívásban a kisközösségi médiaszolgáltatások korlátozott reklámpiaci részvételére vonatkozó feltételt is meghatározhat.”

A fentiek alapján a közösségi/kisközösségi médiaszolgáltatókra az általános, minden médiaszolgáltatóra érvényes szankcióalkalmazási elvek és mérlegelési szempontok vonatkoznak. Az ilyen típusú médiaszolgáltatások speciális célja, a szolgáltatók gazdasági helyzete és médiapiaci potenciálja, valamint az általuk elért közösség nagysága az egyes jogsértések miatt alkalmazható jogkövetkezmények vonatkozásában – az adott jogsértés súlyának és az ügy egyedi sajátosságainak elsődleges figyelembevétele mellett –, a hatóság mérlegelési jogkörének gyakorlásakor vehetők figyelembe az alábbiak szerint.

– A közösségi médiaszolgáltatók vonatkozásában az elért vagyoni előny (pl. reklámidő túllépés estén) az Mttv.-ben rögzített szigorúbb reklámszabályok révén arányosan kisebb lehet, amely a bírság szankció alkalmazása esetén annak mértékét esetlegesen csökkentheti.

– Az érdeksérelmet szenvedett vagy veszélyeztetett személyek száma a szolgáltatók – különös tekintettel a kisközösségi médiaszolgáltatókra – a kisebb nézettség/hallgatottság, erre vonatkozó adatok hiányában az alacsonyabb előfizetési szám okán kevesebb lehet, amely az alkalmazott bírság mértékét szintén befolyásolhatja.

– A piacra gyakorolt hatás, mint mérlegelési szempont figyelembe vétele a közösségi/kisközösségi médiaszolgáltatások tekintetében kiemelendő. E szempont vizsgálata során a hatóságnak az adott médiapiacon résztvevő szolgáltatók egymáshoz való viszonyát, illetve a szolgáltató és az előfizetők viszonyát is vizsgálnia kell. Figyelembe véve e szolgáltatók médiapiaci részesedésének a kereskedelmi médiaszolgáltatókhoz képest csekélyebb voltát, egy esetleges jogsértés piacra gyakorolt hatása is kisebb mértékű lehet a közösségi/kisközösségi médiaszolgáltatók esetében.

8.3. Jogkövetkezmény alkalmazása a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelmények megsértőjével szemben (181. §)

Az Mttv. külön hatósági ügy- és eljárástípusként szabályozza a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének vizsgálatát, és külön szabályokat tartalmaz e követelmény megsértőjével szemben alkalmazható jogkövetkezmények tekintetében. Kiemelendő, hogy ilyen típusú jogsértés esetén kizárólag az Mttv. 181. § (5) bekezdésében meghatározott speciális jogkövetkezmények alkalmazhatóak. A jogsértővel szemben ezen túl a 186–187. §-ban meghatározott jogkövetkezmények nem állapíthatók meg.

A hatóság a kiegyensúlyozatlan tájékoztatás tényének megállapítása esetén kizárólag arra kötelezheti a médiaszolgáltatót, hogy az eljárásban született döntést, illetve a döntésben meghatározott közleményt tegye közzé – értékelő magyarázat nélkül –, vagy a kérelmezőnek adjon lehetőséget álláspontjának megjelenítésére. Bírság, felfüggesztés, vagy egyéb – a fentiekben bemutatott – jogkövetkezmény tehát nem alkalmazható.

A kiegyensúlyozottsági eljárások során alkalmazott jogkövetkezmény megállapítása során az ismételtség fogalma nem értelmezhető, tekintettel az Mttv.-ben rögzített, kifejezetten a kiegyensúlyozottsági ügyekre vonatkozó speciális eljárási rendre, illetve az Mttv. 187. § (4) bekezdésében rögzítettekre, mely az ismételtség fogalmát kizárólag az Mttv. 187. § (1)–(3) bekezdés vonatkozásában határozza meg.

9. Összefoglalás

A hatályban lévő szabályozás vívmánya a korábbi törvényi rendelkezésekhez képest, hogy a hatóság által alkalmazható jogkövetkezmények felsorolásán túl pontosan meghatározza azok alkalmazásának módját, részletesen tartalmazza a hatóság által követendő szankcióalkalmazási elveket, mérlegelési szempontokat, ugyanakkor lehetőséget biztosít arra is, hogy a hatóság az eljárások során alkalmazott jogkövetkezményeket az ügyek egyedi sajátosságainak megfelelően határozza meg.

A hatóság szankcióalkalmazási gyakorlatát ért kritikák szerint a hatóság túl gyakran él a felhívás eszközével, emellett túlságosan alacsony a megállapított bírságok összege is. A kifogásokkal kapcsolatban leszögezhető, hogy a hatósági jogkövetkezmény-alkalmazás elsődleges célja az Mttv. és az Smtv. hatálya alá tartozó médiaszolgáltatók jogkövető magatartásának ösztönzése, a *prevenció*, és nem a médiaszolgáltatók gazdaságilag hátrányos helyzetbe hozása.

A hatóság szankcióalkalmazási gyakorlatáról megállapítható, hogy következetes és kiszámítható, a jogállamiság és a jogbiztonság elvének megfelelő, törvényi korlátok között mozgó szankcionálásnak tekinthető.

A hatóság által meghozott határozatok részletes indokolást tartalmaznak a megállapított jogkövetkezmények tekintetében, a figyelembe vehető mérlegelési szempontok részletes, az adott ügghöz igazodó értékelése mellett az ismételtség és minden egyéb releváns tényező vonatkozásában.

A hatóság által alkalmazott jogkövetkezményekről mindemellett elmondható, hogy azok megfelelnek a fokozatosság és az arányosság elvének, a hatósági döntések az aktuális média-piaci helyzet figyelembevételével kerülnek meghatározásra.

10. Társszabályozás a médiaigazgatásban

SZIKORA TAMÁS

1. A társszabályozás elméleti alapjai

A médiaszabályozásban teljesen újszerű elemként megjelenő társszabályozási rendszer közreműködési lehetőséget biztosít az önszabályozó szervezetek részére a Médiatanács hatáskörébe tartozó ügyek intézésében. Ez a más ágazatokban, igazgatási területeken található önszabályozási típusokhoz (pl. alternatív, közvetítő, mediációs vitarendező eljárások) képest erősebb – a lehető legerősebb és még alkotmányos – felhatalmazást jelent az önszabályozó szervezetnek a Médiatanács hatósági hatáskörének gyakorlását megelőző eljárásra. Az önszabályozó szervezet közfeladatot lát el a Médiatanács által közigazgatási szerződésben adott felhatalmazás alapján végzett tevékenysége során. Ez indokolja azt, hogy garanciális és alkotmányosnak tekinthető szabályokat írjanak elő az Mttv.-ben a szervezet eljárására, a felhatalmazás körébe eső tevékenységének felügyeletére, a közigazgatási szerződés felmondására vonatkozóan. Ugyancsak a közfeladat-ellátás miatt biztosítja az Mttv., hogy az önszabályozó szervezet feladatellátásához a hatóság anyagi támogatást nyújthat, a szervezet éves tételes elszámolási kötelezettsége mellett. Az Mttv. által életre hívott, és jelen fejezetben ismertetett szabályozás elismeri az önszabályozó szervezetek önigazgatási tevékenységének – az AVMS irányelvben is kifejezésre juttatott – jelentőségét a médiaigazgatásban.

2. A társszabályozási rendszer általános áttekintése

Az Mttv.-nek a korábbi médiaszabályozáshoz képest teljesen új eleme a társszabályozásról rendelkező fejezete (Negyedik rész, VI. fejezet), amely alapján lehetővé válik a szakmai önszabályozó szervezetek közreműködése a jogalkalmazásban. Az Mttv. társszabályozási rendszere alapján a Médiatanács közigazgatási szerződésben felhatalmazhatja az Mttv.-ben meghatározott önszabályozó szervezeteket, hogy – szintén a törvényben rögzített – hatósági hatáskörök tekintetében, de nem hatósági, közhatalmi jogkörrel a Médiatanács hatáskörgyakorlása helyett önigazgatási rendben eljárjanak a tagok és mindazok irányában, akik az adott társszabályozási eljárásnak önként alávetik magukat. Az érintett hatósági hatáskör miatt a törvény – garanciális okokból – részletesen rendelkezik a felhatalmazás tartalmáról, keretéről, illetve meghatározza a társszabályozó szervezet eljárásának alapvető szabályait. A társszabályozási feladatellátás így a Médiatanács hatáskörébe tartozó hatósági ügyeket érinti, amelyeket a hatóság megosztottan láthat el a társszabályozó szervezetekkel.

A közfeladat-ellátás megosztásának sajátos jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze.

- Az Mttv. pontosan és kifejezetten meghatározza a hatósági feladatok azon körét, amelyet a Médiatanács a társszabályozás keretében átadhat a társszabályozó szervezetnek.
- A közfeladat-átadás jogalapja és kerete a Médiatanács és a társszabályozó szervezet által kötött közigazgatási szerződés.

- A társszabályozó szervezet az átadott közfeladatokat nem hatósági hatáskörben, nem hatóságként és nem hatósági jogkörben látja el. Ebből következően a társszabályozó szervezet általi közfeladat-ellátás az érintett jogalanyok tekintetében csak és kizárólag önkéntes vállalás alapján működhet. A társszabályozó szervezet köteles tagságáról és a törvény szerinti felhatalmazás tárgyát érintő részletszabályokat meghatározó magatartási kódexet elfogadó vállalkozásokról nyilvántartást vezetni annak érdekében, hogy egyértelmű legyen az a személyi kör, amellyel szemben a társszabályozó szervezet elláthatja a feladatait.
- A társszabályozás központi eleme, hogy az átadott közfeladat körében a Médiatanács nem járhat el, nem gyakorolhatja hatósági hatáskörét, tehát e közfeladat nem kiegészíti, hanem sajátosan helyettesíti a Médiatanács hatósági hatáskör-gyakorlását.
- Attól függetlenül, hogy a társszabályozó szervezet nem hatósági jogkört gyakorol és feladatellátása önkéntes vállalás esetében érvényesül, az Mttv. kifejezetten meghatározza és szabályozza az átadott feladat-ellátás, illetve az ahhoz kapcsolódó társszabályozói eljárás alapvető garanciális elemeit, amelyek tehát a közigazgatási szerződés tartalmát, és ezáltal mindkét szerződő felet is kötik.
- Ahogy már említettük, a társszabályozó szervezet közfeladat-ellátásának jogszerűségi és alkotmányos garanciája az átadott hatáskörök társszabályozó szervezet általi ellátására vonatkozó törvényességi felügyelet (a Médiatanács részéről).
- Végezetül, a társszabályozásba nemcsak az Mttv.-ben meghatározott hatósági hatáskörök tartoznak, hanem valamennyi médiával, médiaigazgatással összefüggő nem hatósági funkció is, amely együttműködés keretében vonható a társszabályozás körébe.

3. A társszabályozási hatáskörök rendszere

A Médiatanács a közigazgatási szerződésben az alábbi hatósági ügytípusok nem hatósági feladatként történő ellátására hatalmazhatja fel a társszabályozó szervezeteket:

- az Smtv.-ben a (nyomtatott és internetes) sajtótermékekre vonatkozó szabályok felügyelete;
- az Smtv.-ben a lekérhető médiaszolgáltatásokra vonatkozó szabályok felügyelete, valamint
- az Mttv.-ben a lekérhető médiaszolgáltatások tartalmára vonatkozó szabályok felügyelete.

Az előbbiekből láthatóan fontos leszögezni, hogy a lineáris médiaszolgáltatások tekintetében nem érvényesül a társszabályozás rendszere, az Mttv. nem teszi lehetővé a társszabályozásra vonatkozó felhatalmazást, vagyis e médiaszolgáltatás-típusok vonatkozásában a médiaszabályozás a kapcsolódó jogszabályi rendelkezések felügyeletét teljes mértékben a hatóság jogkörében tartja.

Az Mttv. a fenti hatáskörök átadása vonatkozásában további feltételeket is meghatároz. E feltételek közül a legfontosabb, hogy a törvény rögzíti a fenti közfeladat-ellátással felruházható társszabályozó szervezetek körét, „személyi hatályát”. A média-társszabályozó szervezeteknek a médiaszolgáltatók, a kiegészítő médiaszolgáltatást nyújtók, a sajtótermékek kiadói, a műsorterjesztők és a közvetítő szolgáltatók szakmai önszabályozó szervezetei és alternatív vitarendező fórumai minősülnek.

További feltétel, hogy a Médiatanács azon média-társszabályozó szervezettel köthet köz-igazgatási szerződést, amelynek nyilvántartásba vett tevékenysége a felhatalmazás tárgyát képező hatósági ügyet lefedi, vagy azt közvetlenül érinti, valamint amely a társszabályozás hatálya alá tartozó vállalkozásokról pontos és ellenőrizhető nyilvántartást vezet.

A szabályozás módszere, hogy azon hatósági ügyek tekintetében, amelyek a törvényi felhatalmazás keretében a Médiatanács és a társszabályozó szervezet közigazgatási szerződéses megállapodását képezik, a hatósági jogalkalmazás „visszavonul”, és sajátosan teret enged a magán-, illetve önigazgatásnak. A felhatalmazás tárgyát képező ügyekben ugyanis a társszabályozó szervezet jár el azok irányában, akik e feladatellátásnak önkéntesen alávetik magukat.

4. A közigazgatási szerződéses jogviszony

A társszabályozás rendszere alapján az Mttv.-ben meghatározott, társszabályozásba vonható hatáskörök kizárólag közigazgatási szerződésben telepíthetők az önszabályozó szervezetekre. A közigazgatási szerződés kötelező eleme, érvényességi kelléke a szakmai, magatartási kódex. A magatartási kódex azért is érvényességi feltétele, illetve kiemelten jelentős eleme a köz-igazgatási szerződésnek, mert ez határozza meg a társszabályozás keretében ellátott hatáskör szakmai, érdemi tartalmát, a jogértelmezés, jogalkalmazás kereteit, valamint az eljárási garanciákat és a tagok (önként vállalt) kötelességeit. Értelemszerűen az önszabályozó szervezetnek az Mttv. szerinti társszabályozás keretében hozott döntésének kötelező ereje csak a kódex hatálya alá tartozókkal szemben érvényesül.

A magatartási kódex részleteiben tartalmazza a társszabályozó szervezet önigazgatási feladatellátásával kapcsolatos eljárási és garanciális rendelkezéseket, a tagok vonatkozó jogait és kötelezettségeit, a tagok és a társszabályozó szervezet – felhatalmazás tárgyát érintő – viszonyát, illetve a társszabályozó szervezet által meghozható döntések típusait, rendszerét és azok jogi hatását. A magatartási kódex anyagi jogi része továbbá tartalmazza a felhatalmazás tárgyköre által kijelölt tevékenység, szolgáltatás, magatartás végzésére vonatkozó szabályokat, feltételeket. Mindezek alapján a magatartási kódex két részből áll: egyrészt az anyagi, másrészt az eljárási jogi részből.

Az anyagi rész – a magatartási kódex hatályára és az alkalmazásakor követendő alapelvekre vonatkozó szabályok mellett – tartalmazza a társszabályozási jogalkalmazás alapjait, különösen az Mttv. és az Smtv. vonatkozó szabályaiból eredő társszabályozási követelményeket, az egyedi ügyekre vonatkoztatható döntési mérlegelés kereteit, szempontjait, illetve a szakmai szervezet által hozható döntések típusait. Az eljárási rész a társszabályozási eljárás tekintetében irányadó, garanciális rendelkezéseket rögzíti: különösen a társszabályozási eljárás díját, az eljárás kezdeményezését, megindítását, a kérelem tartalmi elemeit, az eljárási határidőket, az elsőfokú eljárás menetét, a jogorvoslat és a hivatalból induló eljárás részletszabályait. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az eljárásban résztvevők jogainak védelme érdekében a magatartási kódex eljárási részének mögöttes szabálya a Ket. és az Mttv. általános eljárási szabályozása.

Végezetül megemlítenéd, hogy a hatóság a társszabályozó szervezeteknek anyagi támogatást nyújthat feladataik ellátásához; ennek felhasználásáról a szervezeteknek évente részletes

elszámolást kell készíteni, és benyújtani a hatósághoz. A támogatással kapcsolatos megállapodás részleteit szintén a közigazgatási szerződés keretei között kell rendezni.

Az Mttv. által biztosított együttműködés keretében a Médiatanács 2011 júniusában és júliusában az Önszabályozó Reklámtestülettel, a Magyar Lapkiadók Egyesületével, a Magyarországi Tartalomszolgáltatók Egyesületével és a Magyar Elektronikus Műsorszolgáltatók Egyesületével – több hónapon keresztül folytatott tárgyalásokat követően – közigazgatási szerződést kötött. E szerződések módosítására 2012 szeptemberében került sor, amire azért volt szükség, mert az Mttv. és az Smtv. – valamint az adatvédelmi törvény – időközben módosult. Emellett további ok, amely szükségessé tette a szerződésmódosítást, az a szakmai szervezetek 2012. évre vonatkozó támogatás összegére, illetve annak folyósítására vonatkozó szerződéses rendelkezés hatályossá tétele.

5. A társszabályozási feladatokra vonatkozó törvényességi felügyelet

A társszabályozó szervezeteket évente, illetve félévente beszámolási kötelezettség terheli, amely a szervezetek feletti felügyeletet segíti elő. A Médiatanács társszabályozás feletti törvényességi felügyeleti hatásköre jelentősen korlátozott tartalmú felügyelet. A legfontosabb korlátok a következők.

A) E törvényességi felügyelet nem terjed ki a társszabályozó szervezet működésének, szervezetének, hierarchikus szervezeti felügyelet szintjét elérő felügyeletére, hanem csak és kizárólag a társszabályozó szervezet társszabályozási tevékenységére. A felügyelet ilyen hatókörét az Mttv. kifejezetten rendezi, e szerint a Médiatanács a társszabályozó szervezet közigazgatási szerződésben meghatározott tevékenysége felett lát el felügyeletet. E felügyeleti tevékenysége keretében a Médiatanács folyamatosan ellenőrizheti a társszabályozó szervezettel kötött közigazgatási szerződésében foglaltak érvényesülését, szerződés szerinti teljesítését.

B) A Médiatanács ellenőrzési és felügyeleti eszközrendszere is korlátozott, ugyanis az Mttv. alapján a felügyelet keretében kizárólag a társszabályozó szervezet közigazgatási szerződéssel kapcsolatban folytatott tevékenységeinek megismerésére jogosult, és kizárólag ennek keretében, illetve ennek érdekében kötelezheti adatszolgáltatásra a társszabályozó szervezetet.

C) A Médiatanács felügyeleti jogkörét (azaz a felügyelet eredményeként hozott döntéseit) is behatárolja a jogi szabályozás. E tekintetben szűkre szabja az Mttv. a döntéstípusokat, eszközöket.

A Médiatanács a társszabályozó szervezet jogszabálysértő döntésének sem megsemmisítésre, sem megváltoztatására nem jogosult, illetve semmilyen felügyeleti szankciós jogköre sincs a társszabályozó szervezet jogszabálysértő eljárása, döntése tekintetében. A Médiatanács felügyeleti jogköre két szempontból is korlátozott, egyrészt az Mttv. kifejezetten rögzíti, hogy mely esetekben, mely tényállás esetén jogosult megállapítani a törvénysértést, másrészt a jogszabálysértés megállapítása esetén meghatározza a felügyeleti eszköz, a jogkövetkezmény alkalmazásának módszerét és típusát is. Az Mttv. tehát meghatározza a jogszabálysértés esetkörét és terjedelmét is. A felügyelet terjedelme és a jogszabálysértés megállapíthatóságának hatóköre: kizárólag a közigazgatási szerződés felhatalmazásának tárgyát képező hatáskör, eljárás és ügyek. A jogszabálysértés esetköre, „tényállási kerete” a társszabályozó szervezet:

- a társszabályozási hatáskörébe utalt eljárásokat nem a jogszabályok, illetve a magatartási kódex rendelkezéseinek megfelelően folytatja le;
- a beadványokat nem a jogszabályok, illetve a magatartási kódex rendelkezései szerint bírálja el;
- döntéseit nem a jogszabályok, illetve magatartási kódex rendelkezéseinek megfelelő tartalommal hozza, illetve
- döntéseinek teljesítését, azok érvényesülését nem ellenőrzi, illetve nem intézkedik a döntéseiben foglaltak érvényre juttatása iránt.

A fentiek alapján történő jogszabálysértés vagy a közigazgatási szerződés megsértésének megállapítása esetén az Mttv. meghatározza a felügyeleti eszköz alkalmazásának módszerét és típusát is. A jogszabálysértés (vagy közigazgatási szerződés megsértésének) megállapítása esetén a Médiatanács először csak a jogszabályokban és a közigazgatási szerződésben foglaltaknak megfelelő magatartás tanúsítására hívhatja fel a társszabályozó szervezetet.

Ha a társszabályozó szervezet e felhívásnak határidőben nem tesz eleget, a Médiatanács az alábbi eszközöket alkalmazhatja.

- Mérlegelheti, hogy a közigazgatási szerződést azonnali hatállyal vagy a megállapodásban meghatározott felmondási időre felmondja.
- Nem mérlegelheti, hanem köteles megindítani az eljárást, illetve döntés tárgyában a hatósági eljárást, vagyis köteles ez esetben gyakorolni hatósági hatáskörét. E kötelező hatósági eljárásindítás feltétele annak megállapítása, hogy a társszabályozó szervezet eljárása, döntése valamely jogszabály tartalmával ellentétes vagy a közigazgatási szerződésbe, illetve az annak részét képező magatartási kódexbe ütközik. A társszabályozó szervezet eljárása és döntése kizárólag ebben az esetben nem köti a Médiatanácsot (e törvényességi felügyelet keretében indított hatósági eljárásában).

Tehát a Médiatanács még a jogszabálysértő társszabályozói döntést sem semmisítheti meg. Ilyen esetben a hatósági eljárásban hozott hatósági döntés és ugyanazon ügyben hozott társszabályozói döntés egymás mellett párhuzamosan érvényes. Természetesen ez esetben kizárólag a Médiatanács hatósági döntéséhez fűződik közjogi joghatás, hiszen döntése hatósági döntésnek minősül, ezzel szemben a társszabályozó szervezet döntése nem.

11. A média- és hírközlési biztos tevékenysége

BODONOVICH JENŐ

1. A biztos hivatal létrehozása

Szalai Annamária, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke 2011. március 16-ával kinevezte a média- és hírközlési biztost, ezt követte a biztos hivatal felállítása, amelynek jelenlegi létszáma hat fő: két jogász, egy közgazdász-informatikus, egy közgazdász és egy magyar–kommunikáció szakos bölcsész, valamint egy kommunikáció szakon abszolutóriummal rendelkező munkatárs dolgozik a hivatalban.

A biztos hivatal működése szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt az Ügyrend elkészítése, amely a médiatörvény és az NMHH Szervezeti és Működési Szabályzatának előírásai alapján biztosítja a hivatal folyamatos működését. Ezzel egyidejűleg módosították a hivatal elektronikus űrlapját, amely a kor elvárásainak megfelelően elektronikus úton is biztosítja a panaszbenyújtásokat. A törvény előírásainak megfelelően a panaszosnak beazonosíthatónak kell lennie, amit az ügyfélkapus rendszer biztosít.

A konvergens hatóság megalakulásával egyidejűleg el kellett végezni a panaszkezelő rendszer fejlesztését is, aminek eredményeként az – az elektronikus hírközlési panaszokon túl – a média területéről érkező megkereséseket is kezelni tudja. 2012. június 19-én lépett hatályba az Mttv. módosítása, amely szerint a biztos kizárólag akkor jár el a médiaszolgáltatásra, illetve a sajtótermékre vonatkozó panaszok esetén,

- ha a panasz a médiatartalom-szolgáltató tevékenysége során több esetben felmerülő vagy több médiatartalom-szolgáltató tevékenysége során jelentkező érdeksérelem okozó tevékenységre irányul, és
- ha a panasz tárgyát képező érdeksérelem a nézők, hallgatók, olvasók jelentős részét érinti.

Az új jogi szabályozás a továbbiakban nem teszi lehetővé a hivatalból indított eljárások lefolytatását, csökkentheti az egyéni panaszok kapcsán induló eljárásokat, de az érdekvédelmi szervezetek tevékenységét erősítheti.

A panaszeljárások lefolytatásának új rendje a szakmai, érdekképviselési vagy önszabályozó szervezetek bevonásával történhet. Ez segítheti az érdeksérelem okozó magatartások megismerését, és így azok jövőbeni csökkentését eredményezheti, továbbá állásfoglalásra készítetheti a szakmai szervezeteket az ilyen magatartásokkal kapcsolatban, illetve a biztos jelentésben megjelenhet a szakmai szervezetek érdeksérelem okozó magatartásokkal kapcsolatos véleménye is.

A módosított jogszabálynak az az előírása, hogy a biztos jelentés nem hozható nyilvánosságra, adott esetben sértheti a nézők, olvasók információszabadságra vonatkozó alapjogát, de növelheti a szolgáltatást igénybe vevők médiaérzékenységét, hiszen az eljárás nem az egyes médiatartalom-szolgáltatók, illetve sajtóorgánumok szervezeteiről szólhat, hanem az érdeksérelem okozó magatartásokról, a szakmai szervezetek erre vonatkozó véleményéről és az érdekvédő szervezet tevékenységéről. A biztos módosította a biztos hivatal ügyrendjét,

miután azt az NMHH elnöke jóváhagyta, és a törvénymódosítással egyidejűleg hatályba lépett.

Az egyedi panaszokat tartalmazó beadványok túlnyomó részben jogsértések. Ezért a biztos a panaszosokat – az áttételi lehetőség 2012. június 19-i megszüntetése miatt – a megfelelő hatáskörrel rendelkező szervhez való benyújtás lehetőségéről tájékoztatja. Az új jogszabályi előírásokra tekintettel a biztos tevékenység az egyedi ügyeken túlmutató, a média és sajtó világát széles körben érintő témakörökre összpontosított, mint pl. a valóságshow-k, a névtelen kommentek vagy az öngyilkosság médiamegjelenítése stb.

A média- és sajtótermékeket érintő panaszok változatlanul egyéni sérelmeket tartalmazó beadványok. Az érdekképviselőt ellátó egyesületektől nem érkezett panasz. E tény – a biztos megítélése szerint – azt tükrözi, hogy viszonylag rövid múltra tekinthet vissza a magyarországi civil szféra, illetve a civil szféra szervezeteinek érdekérvényesítési képessége viszonylag gyenge.

2. A médiaszolgáltatásokkal kapcsolatos eljárások

A megkeresések száma 2011-ben

Megkeresések száma	írással panasz	telefonos panasz/érdeklődés
január	7	A hírközlésre és médiára vonatkozó telefonos panaszokat/érdeklődéseket közösen tartja nyilván.
február	6	
március	1	
április	3	
május	3	
június	1	
július	11	
augusztus	3	
szeptember	0	
október	4	
november	3	
december	5	
ÖSSZESEN	47	kb. 20 db

A megkeresések száma 2012-ben

Megkeresések száma	írásos panasz	telefonos panasz/érdeklődés
január	1	A hírközlésre és médiára vonatkozó telefonos panaszokat/érdeklődéseket közösen tartja nyilván.
február	4	
március	3	
április	2	
május	4	
június	2	
július	8	
augusztus	1	
szeptember	2	
október	2	
november	9	
december	3	
ÖSSZESEN	41	kb. 25 db

Szolgáltató szerint 2011-ben

Szolgáltató	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	ÖSSZESEN
médiaszolgáltató	6	4	1	2	3	0	10	3	0	3	3	5	40
sajtótermék kiadója	0	2	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	6
egyéb	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Szolgáltató szerint 2012-ben

Szolgáltató	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	ÖSSZESEN
médiaszolgáltató	1	4	1	2	3	2	8	1	0	2	9	3	36
sajtótermék kiadója	0	0	2	0	1	0	0	0	2	0	0	0	5

A panaszok témaköre szerinti csoportosításban 2011-ben

Panaszok száma témakör és téma szerint	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	ÖSSZESEN
műsor	4	2	1	1	1	0	2	2	0	2	2	4	21
műsortar- talom	3	2	1	1	1	0	2	2	0	2	1	3	18
műsorkezdés	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
műsorkor- határ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
elektronikus cikk	0	1	0	0	0	1	5	1	0	1	0	1	10
hozzászólás	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	0	0	5
tartalom	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	1	5
újságcikk	0	2	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	4
tartalom	0	2	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	4
reklám	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	3
reklámtar- talom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
reklám- hangerő	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
egyéb	2	1	0	2	2	0	3	0	0	0	0	0	8
egyéb	2	1	0	2	2	0	3	0	0	0	0	0	8
honlap	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
tartalom	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

A panaszok témaköre szerinti csoportosításban 2012-ben

Panaszok száma témakör és téma szerint	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	ÖSSZESEN
műsor	1	3	1	0	1	0	3	0	0	1	4	0	14
műsortar- talom	1	3	1	0	1	0	3	0	0	1	4	0	14
egyéb	0	0	2	2	1	1	1	0	0	0	2	2	11
egyéb	0	0	2	2	1	1	1	0	0	0	2	2	11
honlap	0	0	0	0	0	1	2	1	0	1	1	0	6
tartalom	0	0	0	0	0	1	2	1	0	1	1	0	6
reklám	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	5
reklám- hangerő	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
reklámtar- talom	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	3
elektroni- kus cikk	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	1	4
tartalom	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2
hozzászólás	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
újságcikk	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
tartalom	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1

A műsorhordozók csoportosítása szerint 2011-ben

Műsorhordozó	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	ÖSSZESEN
televízió tartalom	5	3	1	2	2	0	5	2	0	1	2	4	27
internet tartalom	1	1	0	0	0	1	5	1	0	1	0	1	11
rádió tartalom	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	3
nyomtatott sajtótermék	0	2	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	5
egyéb	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

A műsorhordozók csoportosítása szerint 2012-ben

Műsorhordozó	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	ÖSSZESEN
televízió tartalom	1	4	1	1	2	0	3	0	0	0	5	0	17
internet tartalom	0	0	0	0	1	1	4	1	0	1	3	2	13
nyomtatott sajtótermék	0	0	2	0	1	0	0	0	2	0	0	0	5
rádió tartalom	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	4
egyéb	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2

2.1. Akik félreértették a biztos feladat- és hatáskörét

Több panaszos írta körül valamely személyiségi jog megsértésének tényállását. A biztos eljárását gyorsabbnak gondolta a bírósági útnál, s a biztos eljárásában akart anyagi követeléseket is érvényesíteni. Érkeztek név nélküli panaszok, illetve valamely beazonosíthatatlan közösség nevében küldött beadványok („Vélemény Szabadság”, tompai lakosok). Ezekben az esetekben az Mttv. 141. § (5) bekezdése alapján a biztosnak nem volt eljárási kötelezettsége. Panasz érkezett a szinkronizált filmekkel kapcsolatban, kifogásolták a pontatlan, magyartalan fordítást, de ennek elbírálása nem tartozik a biztos hatáskörébe. Nagyobb számú panasz esetén indokolt lehet javaslat és ajánlás közzététele. Előfordult panasz a különböző be nem következett televíziós jóslások miatt. Meg kell említeni egy levélíró felháborodott panaszát, ő a telefonálós műsorokban szereplő jósok tevékenységét kifogásolja. A szerinte hihetetlenül „primitív” műsorok a nézők megtévesztését szolgálják. Ilyen jellegű panaszok egész évben érkeztek. Ezekben az esetekben a biztos tájékoztatót arról, hogy a jóslás valóságtartalmáért a médiaszolgáltató nem felel, és a biztos nem jogosult eljárni.

Sajátos tartalmú panasz érkezett Budapest Főváros Kormányhivatalán keresztül a biztosi hivatalhoz. A panasztevő egyrészt azt kifogásolta, hogy a hatóság elnökéhez intézett beadványát nem az elnök válaszolta meg, illetve nem ő írta alá, másrészt pedig azt, hogy a hatóság nem indított hatósági eljárást. A biztos áttekintette a panaszostól az elmúlt időszakban a hatósághoz érkezett és az ügyével kapcsolatos valamennyi dokumentumot, és a következőket állapította meg: panaszára a hatóság Média-döntéselőkészítő főosztályának vezetője válaszolt, részletes tájékoztatást adott, hogy a hatóságnak három önálló hatáskörrel rendelkező szerve van, és az adott ügyben hatáskörrel rendelkező szervezeti egysége volt jogosult válaszadásra.

Másik panaszában egy napilapban közzétett olvasói levél kapcsán kívánt hatósági eljárást indítani, amely azonban nem tartalmazta a műsor sugárzásának időpontját. A hatóság az utóbbi beadványra részletes tájékoztatást küldött, amelyben hiánypótlásként kérte a kifogásolt műsor adásidejét. A panaszos a kérésnek nem tett eleget, ezért az eljárást meg kellett szüntetni. A biztos részletesen tájékoztatta a panaszost arról, hogy a fenti dokumentumokból megállíthatóan a hatóság hatáskörrel rendelkező szervezeti egységei eleget tettek a vonatkozó jogszabályokban előírt válaszadási és a tájékoztatási kötelezettségüknek. A tájékoztatás kiterjedt arra is, hogy a biztos jogszabályban foglalt feladatköréből eredően milyen feladat- és hatáskörrel rendelkeznek. Az írásbeli tájékoztatást követően a panaszos telefonon is előadta a hatóság különböző szervezeti egységeivel, valamint a biztosi hivatallal kapcsolatos kifogásait. A biztos telefonon ismételtelen megerősítette a tájékoztató levélben foglaltakat, amelyek nem győzték meg a panaszost, így további eljárások megindítását helyezte kilátásba.

Az egyik parlamenti párt azt panaszolta, hogy egy médiaszolgáltató megsértette az Smtv. 13. §-ban foglalt kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, valamint az Mttv. 4. §-ban foglalt, a médiaszolgáltatások sokszínűségére vonatkozó törvényi alapelvet. Ezt azzal indokolta, hogy a 2012. január 18–28. közötti időszakra vonatkozó kimutatása szerint az általa megjelölt témákban az ellenzék álláspontjaként csak a két másik parlamenti párt véleménye jelent meg. A biztos tájékoztatta a panaszost az Mttv. 181. § (1) bekezdésében, valamint az Smtv. 12–13. §-aiban foglaltakról, továbbá a hatósági eljárás kezdeményezésének lehetőségéről.

Egy panaszos az egyik hírműsorban elhangzottak valóságtartalmát vitatta. Ő maga ugyan nem volt érintett, de a műsorban szereplők személyiségi jogának megsértése miatt a biztosi hivatal útján kívánta helyreigazításra kötelezni a szolgáltatót. A panaszost tájékoztatta a sajtó-helyreigazítási eljárás szabályairól, amelynek értelmében helyreigazítást az érintett személy kérhet.

Egy rádióhallgató azt kifogásolta, hogy a zenei nyereséjének nyerteseként nyereséjét nem kapta meg. A biztos felvette a kapcsolatot a médiaszolgáltatóval. Az adminisztrációs hibából eredő mulasztást a szolgáltató rövid időn belül pótolta.

Egy újabb panaszos vetélkedőre küldött helyes válaszát a szolgáltató helytelennek minősítette. A szolgáltató ugyan másnap helyesbített, de a panaszos így már nem tudott részt venni a következő fordulón, és elesett a nyerési lehetőségtől, ezért kártérítésre kötelezést kért a biztostól, aki tájékoztatta a panaszosokat a Mttv.-ben szabályozott feladat- és hatásköréről, kiemelve, hogy nem kötelezheti kártérítésre a médiaszolgáltatókat, erre kizárólag a bíróság jogosult. Továbbá közölte, mely hatósági eljárások állnak a panaszosok rendelkezésére.

2.2. A televíziós szavazásokkal kapcsolatos eljárásokról

A biztosi hivatalba közel félszáz olyan bejelentés érkezett, amelyben a panaszosok a nézői szavazások lebonyolításának rendjét, azok szembetűnő irányítottságát, ellenőrizhetetlenségét kifogásolták, és megkérdőjelezték az eredmény valóságtartalmát. Mivel a jelenség valószínűsíthetően a fogyasztók jelentős számát érintette, ezért az Mttv. alapján a biztos – egyeztetési eljárás keretében – levélben kereste meg a szolgáltatókat, és kért információt a szavazások körülményeiről, többek között arról, milyen előírás szabályozza a szavazások rendjét, hol ismerheti meg a néző ezek tartalmát, hogyan történik a szavazatok regisztrációja, illetve hány szavazat érkezik egy-egy fordulóban. Ezek az eljárások a médiaszolgáltatók véleményének,

észrevételeinek kikérésével és a szolgáltatott adatok elemzésével kapcsolatban folytak. Sokszor csak ismételt megkeresésekkel sikerült a szolgáltatóktól teljes körű tájékoztatást kapni. Ez alapján a biztos külső szakértőt vont be, illetve belső egyeztetést folytatott a hatóság Infokommunikációs Technológia-elemző főosztály főosztályvezetőjével a szavazások technikai hátteréről.

A nyilatkozatok értékelését követően személyesen egyeztetett a biztos a médiaszolgáltatók jogi képviselőivel és a szavazások lebonyolítását végző szolgáltatók informatikus szakembereivel. A szolgáltatott adatok, a műszaki szakvélemények és az egyeztetés alapján a biztos ajánlást, tájékoztatót készített, amelyben javaslatot tett a szavazások jövőbeli fogyasztóbarát gyakorlatára. Az ajánlás alapján több médiaszolgáltató átdolgozta a betelefonálós szavazásokra vonatkozó szabályzatát, amelyekről a biztos a későbbi panaszok kapcsán szerzett tudomást. A vizsgálat eredményét és az ajánlást a biztos sajtótájékoztatón keretében ismertette. Erről hírt adtak a jelentősebb hazai sajtóorgánumok, illetve az azt követő héten több rádiós médiaszolgáltató sugárzott beszélgetést az eljárásról és eredményéről.

Egy említésre érdemes panasz a médiaszolgáltató ügyfélszolgálatának eljárására, illetve a betelefonálós műsorok esetében az indokolatlan várakoztatásra vonatkozott. Egy másik panaszos a televízió szavazásos műsorának rendjét kifogásolta, mert külföldről nem tudott részt venni a szavazásban. A megkeresett szolgáltató részletes dokumentációt bocsátott a biztos rendelkezésére, amelyből kiderült, hogy a panaszos rossz kóddal szavazott, így a továbbító szerver, miután érvénytelen volt, nem továbbította szavazatát. A biztos a tényállás tisztázását követően tájékoztatta a panaszost a kivizsgálás eredményéről.

2.3. A reklámokkal kapcsolatban

Egy vidéki önkormányzat terjesztett elő panaszt egy televíziós reklám miatt. Arra hivatkozott, hogy a helyi üzem bezárásának képeire épülő reklám a település lakóiban fájdalmas emlékeket idézett fel. Annak tudatosítása mellett, hogy a reklám tartalmáért a megrendelő felel, és a szolgáltató már beszüntette a kifogásolt reklám szerepeltetését, a biztos a panaszos tájékoztatásával és értesítésével egyidejűleg megszüntette az eljárást.

Egy panaszos kifogásolta, hogy a televízióban sugárzott reklámokban az anyaság és a család szerepét sok esetben negatív módon mutatják be. Egyes panaszokból kitűnik, hogy a reklámok, jóslások stb. tartalmáért a fogyasztók jelentős száma a médiaszolgáltatót hibáztatja. Visszatérő panasz a hangerőváltás a reklámok kezdetén, illetve a műsor, a film gyakori reklámokkal történő megszakítása. Ez esetben a biztos tájékoztatja a panaszost, hogy a Hivatal, illetve a Médiatanács foglalkozik a problémával.

Egy TV-reklámmal kapcsolatban küldött panasz arra hivatkozott, hogy a panaszos kisunokái a reklám hatására a szekrényfiókba bújnak el, és ez már balesetet is eredményezett. A biztos tájékoztatta a panaszost az Smtv. és az Mttv. kereskedelmi közlemények tartalmával kapcsolatos előírásairól, és utalt arra, hogy a jogszabályok a reklámokkal kapcsolatban számos korlátozást tartalmaznak a kiskorúak védelmében, amelyet az Médiatanács általános hatósági felügyelet keretében folyamatosan szűr és ellenőriz, de elsősorban a szülők felelőssége, hogy a gyermekek ne találkozzanak olyan tartalmakkal, amelyek megértésére és feldolgozására még nem képesek.

2.4. Az öngyilkosság médiamegjelenítéséről szóló konferenciáról és az ezzel kapcsolatos ajánlásról

A BeszÉLJÜNK róla – A média pozitív szerepe az öngyilkosságok megelőzésében c. konferencia az öngyilkossággal kapcsolatos tudósítások társadalmi hatását ismertette, és javaslatokkal szolgált a médiaszakemberek számára, hogy a híradás pontos, felelősségteljes és etikus legyen, valamint segítse a megelőzést. A konferencia előkészítésében a Kommunikációs Igazgatóság segédkezett. A 2011. december 8-i egész napos konferencián előadást tartottak Kopp Mária, Fekete Sándor és Rihmer Zoltán pszichiáterek, valamint Oriold Károly, a Lélekben Otthon Alapítvány munkatársa. Osztrák vendégelőadónk, Benedict Till pszichiáter – Buda Béla tolmácsolásával – angol nyelvű előadást tartott arról, hogyan sikerült a média segítségével számottevően csökkenteni az öngyilkosságok számát Ausztriában. Majd a média- és hírközlési biztos – kiadott ajánlása kapcsán – sajtótájékoztatót tartott Németh Attila pszichiáter moderátorral, Kopp Máriával és Barlay Tamással, az MTVA munkatársával.

A sajtótájékoztatót követő műhelymunka keretében pszichiáterek, pszichológusok és a lelki segélyszolgálat munkatársai interaktív kiscsoportos foglalkozásokon készítették fel a résztvevőket a következő témákban: az öngyilkossággal kapcsolatos attitűdök, előítéletek, jó és rossz gyakorlat az öngyilkossági események médiában történő megjelenítésében. A biztos weblapján is közzétette a média és a sajtó számára készített ajánlástervezetét, valamint egy erre a célra létrehozott e-mail címet, ahol várta és azóta is várja a sajtó és média munkatársainak, a szakembereknek és minden jó szándékú embernek a hozzászólását és véleményét.

A konferencia és témája helyet kapott a médiában, és a biztos interjúkat adott a következő médiumokban:

- Kossuth Rádió;
- Katolikus Rádió;
- Info Rádió;
- Lánchíd Rádió;
- Duna Televízió – *Közbeszéd* c. műsora;
- M1 – *Este* c. műsora.

Ezenkívül több országos és helyi nyomtatott sajtó adott hírt a konferenciáról és annak ajánlástervezetéről. A Facebook magyarországi képviselője személyesen kereste meg a biztost, és arról tárgyaltak, hogy a közösségi portál működtetője hogyan tudna részt venni az öngyilkosság megelőzésében. A képviselő vállalta, hogy bejelentésre törlik az öngyilkosságra felbújtó és arra tippeket adó bejegyzéseket. A biztos a beérkezett javaslatok, vélemények alapján elkészítette végleges ajánlását, amelyet sajtótájékoztatón ismertetett. A sajtótájékoztatót összekapcsolta a Medicina Könyvkiadó által kiadott, pszichiáter-szerzők öngyilkossággal foglalkozó könyvének bemutatójával. Az MTA könyvtárában tartott sajtótájékoztatón a közszolgálati televízió és a Katolikus Rádió is készített riportot a biztossal, amelyet az aznap esti híradó, illetve a rádió szombat délutáni heti beszámolója sugárzott.

A 2012. évtől kezdődően a Médiatanács tárgyévi piacfelügyeleti, általános hatósági felügyeleti és ellenőrzési tervébe bekerült annak vizsgálata, hogy a hírműsorokban hányszor és miként mutatnak be öngyilkosságot vagy öngyilkossági kísérletet, amelyek gyakran sértik a

hozzátartozók érzéseit, illetve utánzásra ösztökélnek. Ezért a Műsorfigyelő és -elemző főosztály a biztosnak megküldi a hírműsorok öngyilkosságokról szóló beszámolóit.

Így az öngyilkosság médiamegjelenítésével kapcsolatos eljárás során született biztosi ajánlás alapján a biztos folyamatosan vizsgálja a hírműsorokat. 2013-ban új javaslattal fordul a szakmai érdekvédelmi szervezetekhez, tükröt tartva a tartalomszolgáltatók elé.

2.5. A sugárzott médiatartalmakkal kapcsolatban

2.5.1. *A valóságshow-król*

Egy panaszos az egyik televíziós valóságshow műsorának tartalma miatt tett panaszt, illetve kifogásolta a rendszeres trágár beszédet, továbbá azt, hogy az esti adásokból másnap a kora esti órákban megismételnék részleteket. Ilyenkor még a kiskorúak is a képernyő előtt ülnek, ezért – véleménye szerint – ez súlyos vétség a családok, a társadalom ellen. Megítélése szerint az egész műsor azt sugallja, hogy a fiataloknak ilyen alattomos, erkölcstelen módon lehet és szabad érvényesülniük, semmibe véve mások, a közösség érdekeit. Mivel a panasz tartalmát illetően felmerült az Mttv. rendelkezésének megsértése, a biztos kérte a panasztevőt, hogy jelölje meg a kifogásolt műsorszám sugárzásának idejét, valamint részletezze, mely tevékenységet, illetve magatartást sérelmez, s egyben javasolta, hogy panaszát küldje meg a Hivatalnak.

Egy televíziós valóságshow vizsgálatát a Médiatanács – miután jogszabálysértést nem állapított meg – áttette a biztosi hivatalhoz. A biztos megítélése szerint a sugárzott műsor sértheti a nézők, különösen a fiatalok érdekeit, ezért médiaszociológusok bevonásával széleskörű kutatást kezdeményezett. A kutatási jelentés alapján 2013-ban könyv és biztosi javaslat készül.

2.5.2. *A magyar nótáról*

A Magyar Nótaszerzők és Énekesek Országos Egyesülete elnöke útján sérelmezte, hogy a közszolgálati rádióból hiányoznak a magyar nóta műsorok. Panaszához csatlakozott az Országos Nyugdíjas Polgári Egyesület, továbbá néhány Kossuth-díjas művész.

Az Mttv. 83. § (1) bek. b) pontjára hivatkozva – amely szerint a közszolgálati médiaszolgáltatás célja a nemzeti, a közösségi, az európai identitás, a kultúra és a magyar nyelv ápolása, gazdagítása –, valamint az e) pontjára hivatkozva – amely szerint célja a nemzeti és etnikai kisebbségek, vallási közösségek, valamint egyéb közösségek médiával szemben támasztott igényeinek kielégítése, kultúrájának bemutatása –, a biztos megkereste a Közszolgálati Közalapítvány kuratóriumát, valamint a Médiatanács elnökét, hogy a fenti jogszabályok célkitűzéseinek megvalósítását segítse elő.

2.5.3. Az egyházzól, egyházi szertartásokról

Egy levélíró kifogásolta az egyik médiaszolgáltató október 31-i műsorát. Megítélése szerint a rádióban elhangzott mondat – „Luthernek elege lett a katolikus egyház képmutatásából, pénz- és hataloméhségéből” – súlyosan sérti mások vallási meggyőződését. A biztos álláspontja szerint a kifogásolt tartalom meghaladta hatáskörét, ezért a hatósági vizsgálat lefolytatása érdekében a panaszt a Médiatanácsához továbbította. A Médiatanács szerint a rádió nem sértett médiaigazgatásra vonatkozó szabályt, ezért nem indított hatósági eljárást.

Egy panaszos kifogásolta, hogy az egyik elektronikus hírportálon a keresztény hívőket megalázó, ízléstelen video jelent meg. A biztos tájékoztatása szerint a rá vonatkozó jogszabályok nem teszik lehetővé az eljárás megindítását. Egy másik panaszos azt nehezményezte, hogy egy hírportálon megjelent cikk gyűlöletet kelt egy vallási közösség iránt. Mivel jogszabálysértés vélelmezhető, a biztos javasolta, hogy a www.internethotline.hu internetes portálon jelentse be a kifogásolt tartalmat, ugyanis ezen a weboldalon lehet bejelenteni valamely vallással, felekezettel kapcsolatos uszító tartalmakat.

2.5.4. A magyar mesékről

A Médiatanácstól került a biztosi hivatalba az a panasz, amely kifogásolta az egyik televízió új műsorkínálatát, amelyből teljesen hiányoztak a mesék. Így – a panaszos véleménye szerint – a határon túli magyar gyerekeknek nincs lehetőségük magyar meséket hallgatni. A Médiatanács nem járhatott el az ügyben, ezért a panaszt tájékoztatásul megküldte a biztosnak. A biztosi hivatal tájékoztatta a panaszost arról, hogy 2012. január 1-jétől megújult tartalommal jelentkezik a korábbi szolgáltató helyébe lépő, a világ öt kontinensén fogható új televízióadó, amelynek műsorkínálatában van magyar nyelvű gyermekműsor, gyermekmese is.

A határon túli magyarok figyelemmel kísérik a magyar televízió adását, ezt jelzi egy erdélyi település vezetőinek panasz, amely szerint az egyik médiaszolgáltató valótlan és lejárató műsort sugárzott településük egészségügyi ellátásáról.

2.6. A korhatárral kapcsolatban

Egy panaszos kifogásolta, hogy az őszi iskolai szünetben délelőtt vetített akciófilm erőszakos, durva és véres jelenetei sértik a kiskorúak védelméről szóló törvényi előírásokat. A biztos – az akkor hatályos előírások szerint – megküldte a panaszt a Hivatal Médiafelügyeleti főosztályának. Egy másik panaszos azt kifogásolta, hogy a kiskorúak által is olvasott sportújság szexuális szolgáltatásokat reklámoz. A biztos tájékoztatta őt arról, hogyan terjesztheti elő panaszát a hatóság erre rendszeresített honlapján.

2.7. Téves tájékoztatással kapcsolatos panaszok

A megbízott országos tisztí főorvos kifogásolta a televízió adásaiban elhangzott, influenza-oltással kapcsolatos négy riportot. A Médiatanács elkésetttség okán érdemi vizsgálat nélkül megszüntette az eljárást, de annak anyagát tájékoztatásul megküldte a biztosnak, akinek érdeksérelem vagy annak közvetlen veszélye esetén lehetősége van eljárni, ezért ő tájékoztatást kért a médiaszolgáltatótól. A televízió – kimutatása szerint – az adott időszakban 13 alkalommal közölt riportot a védőoltásról a tisztiorvosi hivatal munkatársával, aki ajánlotta az oltást. A bepanaszolt négy riportban az egészségkárosodások bemutatásával a médiaszolgáltató a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményeinek kívánt eleget tenni. A biztos a fentieknek megfelelően tájékoztatta a panaszost és a Médiatanácsot.

Egy erdélyi település vezetői és szakorvosai azért terjesztettek elő panaszt az egyik televízió ellen, mert szerintük a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat látogatásáról és segítségnyújtásáról sugárzott riport számos kitétele, képsora kimeríti a tisztességtelen eljárás kritériumait. A Médiatanács az eljárást a kérelem elkésetttségére hivatkozva megszüntette, és a beadványt az esetleges érdeksérelem kivizsgálása érdekében áttette a biztos hivatalnak. A biztos megkereste a médiaszolgáltatót, és részletes tájékoztatást kért a riporttal kapcsolatban. A médiaszolgáltató arra hivatkozott, hogy sem a romániai orvosi ellátás helyzetével, sem a gyermekek egészségi állapotával nem kívánt foglalkozni. Célja az volt, hogy bemutassa a magyar orvosok önzetlen segítségnyújtását, amelynek szükségességét a megkérdezett helyi lakosok is alátámasztották. Hangsúlyozta, hogy a riportban elhangzott állítások nem a médiaszolgáltató állításai, hanem a magyar orvosok munkáját igénybe vevő személyek nyilatkozata, akik szeretnék volna megindokolni, miért fordulnak a magyar orvosi szolgálathoz.

A biztos a település polgármesteri hivatalának megküldött válaszelevelében ismertette feladat- és hatáskörét. A panaszosokkal közölte, hogy miután a rendelkezésére álló anyagot megvizsgálta és összevetette a szolgáltató nyilatkozatával, úgy ítélte meg, hogy a nézők érdeksérelmének közvetlen veszélye nem állapítható meg, ezért a továbbiakban nincs eljárási jogosultsága, ugyanis a kiegyensúlyozott és tisztességes tájékoztatás követelményével kapcsolatban kizárólag a hatóság jogosult megállapításokat tenni közigazgatási eljárás keretében.

Egy másik levélíró egy szerinte téves riport miatt nyújtott be panaszt, de az esetleges jogsértésekre vonatkozóan a biztosnak nincs eljárási jogosultsága, ezért felhívta a panasztevő figyelmét, hogy a polgári törvénykönyv szerint a jó hírnév megsértése miatt bírósághoz fordulhat.

Egy másik panaszos szerint az egyik kereskedelmi rádió műsorvezetője a szórakoztató műsorban téves közlekedési információt adott, ezért az ügy kivizsgálását kérte. A küldött tájékoztatás szerint a szórakoztató műsorokban nem számíthatunk feltétlenül hiteles közleményekre, illetve pontos közlekedési információkra, erre külön elérhető szolgáltatások állnak rendelkezésre.

2.8. Káros tartalmakra hivatkozva benyújtott panaszok

Egy kistérségi tisztiorvosi intézet által továbbított panasz szerint a kereskedelmi televíziók műsoraiban feltűnt plasztikai sebészetről szóló műsorok arra ösztönzik a fiatalokat, hogy

indokolatlan sebészeti beavatkozásokat kérjenek, továbbá a plasztikai sebész bemutatása burkolt reklámnak minősül. A panaszban közölt személyi adatok nem egy létező személyre vonatkoztak, így az Mttv. értelmében nem minősült panasznak, ezért a biztosnak e vonatkozásban nem volt tennivalója.

Egy panasztevő – előadása szerint – egy nem létező ügyvédtől felszólításnak álcázott e-mailt kapott, amelyből kiderült, hogy reklámlevél, és egyben értesítették, hogy regisztrált egy honlapon. Mivel panaszát nem fejtette ki részletesen, és a hiánypótlásra sem válaszolt, ezért az eljárást nem lehetett lefolytatni.

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának főosztályvezetője egy internetes honlapon közölt kábítószer használattal kapcsolatos „magatartási szabályok” miatt kereste meg a biztosat. A weblap kábítószerrel szülőknél adott tanácsokat azzal kapcsolatban, hogy milyen szabályokat tartsanak be, ha gyermekük drogot fogyaszt. A megkeresést követően a biztos konzultált a hatóság Infomédia Szabályozási főosztályával. Álláspontjuk szerint a cikk nem minősült jogsértésnek, ezért a jogsértő tartalmak észlelése esetén tehető feljelentés feltételei nem álltak fenn. A módosított Mttv. szerint a biztosnak sem volt eljárási lehetősége. Erről értesítette a panasztevőt.

Három panaszos azt nehezményezte, hogy az egyik televízió egy tragikusan elhunyt kiskorú gyermek halála kapcsán szervezett nyereményjátékot. A biztos tájékoztatta a panaszosokat, hogy a hatóság észlelte a műsor megjelenését. A hatóság Műsorfigyelő és -elemző főosztálya azonnal vizsgálatot indított az ügyben, ezért – miután hatósági eljárás volt folyamatban – a biztosnak nem volt lehetősége eljárást indítani.

Egy újabb levélíró kifogásolta, hogy miután megszerezték e-mail címét egy weblapról, naponta hírlevelet küldenek neki annak ellenére, hogy arról leiratkozott, és a honlapon található ügyfélszolgálaton is kérte címének törlését. A biztos tájékoztatta őt arról, hogy a panaszban foglalt ügy nem tartozik a hatáskörébe, és a beadvány áttételére sincs jogszabályi lehetősége. Ezért javasolta, hogy bejelentését a hatóság erre rendszeresített űrlapján terjessze elő. Volt, aki azt is kifogásolta, hogy egy cég weboldaláról magán e-mail címére olyan tájékoztatást kapott, amely szerint regisztráltak weboldalukon. A biztos tájékoztatás szerint eljárásának feltételei hiányoznak, ezért eljárására nincs lehetőség.

2.9. A műsortartalommal kapcsolatos egyéb panaszok

Egy panasztevő hálózathasználati irányelvekkel kapcsolatban kért tájékoztatást. A biztos tájékoztatta, hogy azokat megtalálja a www.iszt.hu/iszt/aup.html internetes oldalon, bővebb információért pedig forduljon az Internet Szolgáltatók Tanácsához.

Egy másik panaszos szerint az egyik rádió adása megsértette a kiegyensúlyozott és hiteles tájékoztatásra vonatkozó kötelességét, amikor ismételten az iskolák államosítása kifejezéssel illetve a parlamentben tárgyalt oktatási törvénytervezet. Szerinte „az iskolák államosítása” szókapcsolat Magyarországon a felekezeti és egyéb iskoláknak a kommunista diktatúra idején történt erőszakos, sok szenvedéssel és halállal járó állami tulajdonba vételét jelenti, ezért a fenti szóhasználat sérti mindazok érzékenységét, akik megszenvedték a kommunista diktatúra intézkedéseit. Az Mttv. előírásai szerint a panasszal kapcsolatban a biztos hatáskörrel nem rendelkezik, ezért csupán tájékoztatásra volt lehetőség: ha a panaszos a kiegyensúlyo-

zott tájékoztatási kötelezettség megsértését vélelmezi, akkor a sugárzástól számított 72 órán belül írásban kérheti a médiaszolgáltató álláspontját. A médiaszolgáltatónak 48 órán belül válaszolnia kell. A panaszos ezután szintén 48 órán belül kezdeményezhet hatósági eljárást. Ha nem kapott választ, a közléstől számított 10 napja van erre.

A Magyarországi Munkáspárt kifogásolta, hogy az általános sztrájk felhívására vonatkozó közleményét az Országos Sajtószolgálat nem továbbította. A panaszos szervezetet tájékoztatták, hogy a jogszabály nem teszi lehetővé a biztos eljárás megindítását, valamint hogy az MTI felügyeleti, törvényességi ellenőrzését gyakorló szerve a Közszolgálati Közalapítvány.

Egy másik panaszos egy rádiós show-műsor vezetőjének sértő, mocskoló stílusa miatt tett bejelentést, azt kérte, hogy a biztos szólítsa fel bocsánatkérésre a műsorvezetőt. A biztos a panaszost az Mttv. 142/A. § (2) bekezdésének tartalmáról tájékoztatta, amely szerint az ott írt feltételek megvalósulásának hiányában a biztosnak nincs eljárási lehetősége.

Egy újabb panaszos azt kifogásolta, hogy egy – a tudomása szerint – felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt televíziós riporter szerepelhetett a képernyőn. A biztos megírta, hogy az ügy kivizsgálására nem jogosult, egyébként – közzétett információ szerint – a munkatárs ítéletét hatályon kívül helyezték.

2.10. Műsorelőzetes

Az egyik tévé néző bepanaszolt egy műsorelőzetest, amelyet 20 óra és 20 óra 30 perc között sugároztak. Azt állította, hogy az megrémisztette gyermekeit. A bejátszást többször is megismételték. A panaszos felháborodottan közölte, hogy a filmelőzetesben a játékbabát megcsonkító felnőtt látványa gyermekeiből hisztériás rohamot váltott ki. A szolgáltatónak írt tiltakozó levelei válasz nélkül maradtak. A biztos tájékoztatta őt az Mttv. 10. § (1) bek. f) pontjában foglaltakról, amely szerint műsorelőzetes sem mutatható be abban az időszakban, amelyben maga a műsor sem sugározható a lineáris médiaszolgáltatásban. A biztos levélben közölte, hogy a jogszabályok megsértése esetén hatósági eljárás indítható, de hatásköre erre nem terjed ki, ezért – az akkor hatályos jogszabály alapján – a panaszbeadványt áttette a Hivatalhoz. Ugyanakkor felhívta a figyelmet a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvényre, amely szerint írásbeli panaszra a szolgáltató 30 napon belül köteles írásban válaszolni. Ennek elmaradása esetén a lakóhelye szerinti illetékes kormányhivatal fogyasztóvédelmi felügyelőségéhez fordulhat.

2.11. A műsorkezdésről

Érkeztek panaszok arra vonatkozóan, hogy a műsorszám az előzetesen kiadott kezdési időponthoz képest jelentősen késett. A médiaszolgáltató a megkeresésre adott tájékoztatás alapján a biztos ismertette a panaszosokkal az élő műsorokat követő műsorszámok csúszásának okát. Ezen túlmenően igyekezett megmagyarázni a panaszosoknak, hogy néhány perces késés kisebb érdeksérelmet okoz, mint az élő műsor néhány perccel korábbi megszakítása.

2.12. A televízió nyelvhasználatával kapcsolatban

A panaszos a stúdió szerkesztőségének angol nyelvű feliratát („*newsroom*”) kifogásolta, szerinte amúgy is túltengnek az angol elnevezések. Miért angolul nevezik el a magyar médiaszolgáltató helyiségét, amikor a nézők jelentős része nem beszél idegen nyelveket? A médiaszolgáltató azzal indokolta az angol felirat kizárólagosságát, hogy ez az elnevezés általánossá vált, amúgy is csak egy szűk szakmai réteg látja és használja a kifejezést.

2.13. A médiaszolgáltatók panaszkezeléséről

Egy büntető eljárásról sugárzott műsorban a panaszos börtönőr arcát kitakarás nélkül mutatta a televízió. A médiaszolgáltató válasz nélkül hagyta a panaszt, így az – a Médiatanács áttételre vonatkozó döntése alapján – a biztos hivatalába került.

A hivatal megkeresésére a médiaszolgáltató azzal érvelt, hogy az ügy a polgári jog körébe tartozik, ezért nincs válaszadási kötelezettsége. Továbbá a panaszost nem nézői minőségben érte a sérelem, ezért rá nem vonatkozik az Mttv. 7. § (1) bekezdése, ráadásul a panaszos testülete előzetesen jóváhagyta a műsorszámot. A biztos elfogadhatatlannak tartotta a választ, mert – megítélése szerint – a médiaszolgáltatási tevékenység több mint egyszerű polgári jogviszony vagy kapcsolat, s ez nem minősíthető két egyenrangú, szemben álló fél ügyének.

A médiaszolgáltatás a demokratikus társadalom megfelelő működésének elengedhetetlen feltétele, és ez a nézők tájékozódásának és tájékoztatásának alkotmányos érdekével függ össze. Ezért a médiaszolgáltatóktól elvárható, hogy válaszoljanak a hozzájuk intézett megkeresésekre. Ennek tükrében a médiaszolgáltató fenti eljárása anélkül sértette a panaszos méltánylandó érdekét és emberi méltóságát, hogy az a tételes jogszabályhely megsértésének minősülne.

A biztos álláspontját fenntartva arra hívta fel a szolgáltató figyelmét, hogy a személyhez fűződő jogok feletti rendelkezési jog a természetes személyt illeti meg, s felszólította, hogy ennek megfelelően gyakorolja tevékenységét.

3. A sajtótermékekkel kapcsolatos panaszok

3.1. A személyiségi jogi kérdésekkel összefüggő panaszok

A sajtócikkkel kapcsolatban a panaszosok a személyiségi jog megsértését kifogásolták. Előfordult, hogy az egyeztetési eljárás – az Mttv. 142. § (6)–(7) bekezdése alapján – egyezséggel zárult, amelyet a sajtóorgánum közzétett ugyan, de azt egy érdeksérelmet okozó kommentárral egészítette ki, amely újabb panaszra adott okot, s ennek kapcsán újabb eljárást kellett indítani.

Egy sajtótermék kiadója a megküldött panasz kapcsán megtagadta a felvilágosítást arra hivatkozva, hogy az ügy nem tartozik a biztos hatáskörébe. Előfordult, hogy a panaszt nem a vélt vagy valós érdeksérelmet szenvedett személy, hanem más valaki terjesztette elő, így az Mttv. 141. § (5) bekezdése alapján eljárásra nem kerülhetett sor. Sajnálatos módon előfordult

azonos nevű személyek összetévesztésével okozott jelentős érdeksérelem, de a sajtóorgánium szerkesztősége helyesbített, és elnézést kért.

3.2. Egyéb, a sajtóval kapcsolatos panaszok

Egy újság eljárásával kapcsolatos panasz az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa és a Médiatanács útján érkezett a biztos hivatalába. A panasz az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indult, nevezetesen a beküldő kifogásolta, hogy miután egy adott sajtóorgánumban rendszeresen közzétették hirdetéseit, egyszer csak közölték vele, hogy a továbbiakban nem fogadják el azokat. Az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa, valamint a Médiatanács saját hatáskörük hiányát állapította meg, ugyanakkor a Médiatanács döntése szerint a panasz méltánylandó érdeksérelmet okozhatott, s ennek megfelelően a panasz a biztos hivatalába került. A megkeresett szolgáltató az eljárás során vitatta a diszkriminációt, majd írásbeli kötelezettséget vállalt a panaszos hirdetéseinek további felvételére és megjelenítésére.

Egy panasztevő egy kiadványt kifogásolt, amelyen nem tüntették fel az impresszumot, a benne lévő cikkek viszont súlyos vádak és becsületsértéseket tartalmaztak. Mivel a sajtótermék szerepelt a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal nyilvántartásában, a panaszt a biztos hivatal átirányította hozzájuk.

Egy további panaszos az egyik napilap előfizetői szerződésével kapcsolatban tett panaszt, mert előfizetését automatikusan meghosszabbították, és ez idő alatt azt nem lehet felmondani. A panasz vizsgálata során szükségessé vált az Mttv. 139. § (1) bekezdésének értelmezése, ugyanis a jogszabályhely szerint a biztos kizárólag a sajtótermék olvasóit megillető, a sajtótermékekkel kapcsolatos jogok, valamint a méltánylást érdemlő érdekek érvényesülésének elősegítésében működik közre, az előfizetőknek csak az elektronikus hírközlési-, illetve a médiaszolgáltatások esetében nyújthat segítséget. A panasz kapcsán beszerezte az interneten közzétett előfizetői blankettaszerződéseket. Megállapította, hogy nem minden napilap teszi közzé az előfizetésre vonatkozó szerződés blankettáját, és a megismert szerződések egyes kikötései érdeksérelmet okozhatnak az előfizetők számára. Tekintettel arra, hogy a jogszabályhely szó szerinti értelmezése – különösen az Mttv. módosítását követően – vitára adhat okot, és a probléma több napilap előfizetőit érintheti, az eljárás lefolytatását a biztos szakmai szervezetek megkeresésével, általános érvényű ajánlás megfogalmazásával kívánta lezárni.

Egy iskolai fotószakkör vezetője panaszában megírta, hogy az egyik napilapban olvasott egy fotópályázatról, amelyre sok fényképet küldtek, de többszöri érdeklődés után sem tájékoztatták őket a pályázat eredményéről, a fotókat sem kapták vissza, és leveleik is válasz nélkül maradtak. A biztos megírta a panaszosnak, hogy a 2011. január 1-jétől hatályos Mttv. 139–143. §-aiban foglalt előírások szerint e tárgyban hatáskörrel nem rendelkezik, és felhívta figyelmét arra, hogy a fogyasztóvédelemről szóló törvény értelmében az írásbeli panaszt a vállalkozás 30 napon belül köteles írásban megválaszolni, ennek elmaradása esetén a lakóhely szerinti illetékes kormányhivatal fogyasztóvédelmi felügyelőségéhez fordulhat.

3. 3. Az elektronikus hírportálokkal – kommentekkel kapcsolatos panaszok

A biztos hivatalába változatlanul érkeztek, érkeznek személyiségi jogvédelmet kérő panaszok, amelyek kifogásolják a sértő bejegyzéseket tartalmazó elektronikus hírportálokat. Az egyes hozzászólások durva hangneme – főleg a fiatalkorúakban – azt a benyomást kelti, hogy a közügyek megvitatásának ez az elfogadott módja, s ezzel erősítik a közügyekben folytatott viták eldurvulását.

Igen nagyszámú a fórumokon található – még külföldről is érkező – hozzászólásokkal, kommentekkel kapcsolatos panasz. A panaszosok az ellenük irányuló gyűlölködő, trágár megnyilvánulásokkal szemben kérték a biztos segítségét, de már azt is panaszolták, hogy a gyakori hozzászólót megengedhetetlen stílusára hivatkozva az illető hírportál kitiltotta a fórumról. Ez esetben mind az elektronikus hírportálok szerkesztői, mind a panaszos a véleményszabadságra hivatkozott, és annak megsértéseként értékelte a másik fél eljárását.

Érkezett panasz az internetes portálon szereplő és folyamatos tartalomszolgáltatást végző fórum tevékenységére. A vizsgálat eredménye szerint a portál az Mttv. előírásai ellenére nem jegyeztette be magát, elérhetőségi helye nincsen, de szolgáltatási tevékenységet végez. Így az Mttv. alapján a portál nem minősül sajtóterméknek, ezért az eljárás lefolytatása gyakorlatilag ellehetetlenült.

Egy panaszos szerint nem helytálló a hatóságnak az az álláspontja, hogy az internetes sajtótermékekben megjelenő kommentek, hozzászólások a szerkesztői felelősség hiánya miatt nem tartoznak az Mttv. hatálya alá. Kifogásolta, hogy az internetes lap moderátora törölte és kitiltotta kommentjeit a fórumról. Tekintettel arra, hogy a biztos nem jogosult felülvizsgálni a hatóság álláspontját, a biztosi hivatal arról értesítette a panaszost, hogy a biztos az adott ügyben nem indíthat eljárást. Továbbá tájékoztatta őt arról – miután a panaszát a hivatalhoz is benyújtotta –, hogy az abban foglaltakat a Hivatal hatósági eljárás keretében vizsgálja, s az eredményről tájékoztatja.

Személyiségi jogának kommentekben történő megsértése miatt nyújtott be panaszt egy érintett. A biztos közölte, hogy a kommentekre nem vonatkozik az Mttv. előírása, ugyanakkor tájékoztatta, hogy felvette a kapcsolatot a tartalomszolgáltatók szakmai szervezeteivel a névtelen kommentek által okozott érdeksérelmek elhárítása céljából.

A panaszos egy csevegő oldal üzemeltetőjét marasztalta el írásban, hogy az alkalmazott moderátor lekezelő, arrogáns válaszokat küld, semmibe veszi a fórumozókat, és „kimoderáló” tevékenységet végez, sőt zaklatja a női hozzászólókat. A biztos tájékoztatása arra szorítkozott, hogy a portál nem felel meg a sajtótermék kritériumának, ezért hatáskör hiányában nem tud eljárni. A nemi irányultsága miatti megkülönböztetés miatt pedig forduljon az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz.

Egy másik panaszos társskereső klub weboldalán regisztráltatta magát, de a moderátor – szerinte alap nélkül – kiléptette. A biztos tájékoztatta, mivel az internetes portál nem minősül sajtóterméknek, sem az Mttv., sem az Smtv. hatálya alá nem tartozik. Javasolta, hogy forduljon a honlapot üzemeltető gazdasági társasághoz, illetve amennyiben ez nem vezet eredményre, az NMHH Hivatalához.

Egy további panasztevő a honlap üzemeltetőjének félrevezető gyakorlatával kapcsolatban kifogásolta, hogy a társskereső szolgáltatást üzemeltetőnél nem a honlapon feltüntetett személyekkel lehet kapcsolatba lépni. A biztos nem rendelkezik hatósági feladat- és jogkörrel, ezért

javasolta a Gazdasági Versenyhivatal vagy a Fogyasztóvédelmi Hatóság megkeresését.

Egy másik levélíró azt kifogásolta, hogy életének nyilvántartott valós eseményei mellett személyéről megjelent az az információ, hogy egy szex-portálon is szerepel. Feltételezése szerint azért, mert korábban szépségversenyen vett részt, és az összes szereplőt valaki feltette a szex-portálra. A biztos tájékoztatta, hogy panaszát a hatóság által rendszeresített portálon terjesztheti elő, illetve jogait bírósági eljárás útján érvényesítheti.

4. A biztos egyéb tevékenysége

A biztos tevékenység egyik fontos területe a jogszabályban rögzített biztos feladatköréről, hatásköréről és az érdekérvényesítési lehetőségekről nyújtott tájékoztatás. Ezért a biztos részt vett a *Korrektúra 2011* c. konferencia „Híradó és hadova” szekciójában, amely a közéleti és bulvár hírek arányáról szólt, továbbá a Virtuális Világ Alapítvány *Média, oktatás és állampolgárok* c. nemzetközi konferencia kerekasztal beszélgetésén. Az előbbin a híradóműsorok káros öngyilkossági tudósításairól, az utóbbin a Média- és Hírközlési Biztos érdekérvényesítési lehetőségeiről tájékoztattak. A tájékoztatási célkitűzésnek megfelelően a katolikus jogászok szakmai konferenciáján előadást tartott a biztos érdekérvényesítési lehetőségeiről.

Szeptember 26–27-én részt vett a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat 2011. évi konferenciáján, és előadást tartott „A Média- és Hírközlési Biztos érdekérvényesítési lehetőségei az elektronikus és írott médiában” címmel. 2011. október 20-án a Budapesti Rotary Clubban tartott előadást a Média- és Hírközlési Biztos hatásköréről, feladatáról és érdekérvényesítési lehetőségeiről. A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat VI. *Médiakonferenciáján* előadást tartott a biztos érdekérvényesítési lehetőségeiről. Ugyancsak előadott a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán a média szakos hallgatók szakmai fóruma, a „Pázmány Médiaműhely” keretében, ahol az előadás után kötetlen beszélgetésben próbálta eloszlatni a biztos tevékenységével kapcsolatos tévhiteket, reménye szerint sikerrel.

A biztos a Magyar Lelki Elsősegély Telefonszolgálatoknak „Az öngyilkosság megelőzése” világnapja alkalmából rendezett konferenciájának egyik programblokkjában, a nemzeti megelőzési program kialakításáról szóló kerekasztal-beszélgetésen elmondta, hogy a segélyhívó szám feltételeinek megteremtésében és a médiának szóló ajánlásaival tud segíteni. Az öngyilkosság megelőzésnek világnapján a 2012. februári ajánlás alapján „A média szerepe az öngyilkosság megelőzésében” címmel cikket írt a *Magyar Nemzetben*, amely 2012. szeptember 10-én jelent meg. Az újságcikk megjelenését követően több média – köztük a Kossuth Rádió *180 perc* c. műsora – foglalkozott a témával.

A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat Budapesten tartott konferenciáján a biztos hivatalt több munkatársával együtt előadásokat hallgatott a gyermekek internethasználatáról. A Magyar–Szerb Kisebbségi Vegyes Bizottság televíziózással kapcsolatos ajánlásához a biztos javaslatokkal szolgált annak érdekében, hogy a hatóság a hazai médiaszolgáltatókon keresztül biztosítsa valamelyik szerb közszolgálati televízió adását. Majd a szakmai tájékozódást követően a minisztériumi megbeszéléseken ismertette a közszolgálati csatorna sugárzásának feltételeit, és ígéretet tett, hogy a továbbiakban is közreműködik a megvalósítás érdekében.

A biztos az Mttv. módosítását követően elkészítette a törvény magyarázatát, amely a médiaszolgáltatásokkal, illetve a sajtótermékekkel kapcsolatos biztos tevékenység előírásainak

értelmezését is tartalmazta. A lektor véleményének és javaslatának megfelelően ezt a biztosi hivatalon belül használják, ezért nem került fel a www.mediatorveny.hu weblapra.

A biztos kerekasztal beszélgetésen vett részt a Magyar Lelki Elsősegély Telefonszolgálatok Szövetsége (LESZ) szervezésében a Lelki egészség világnapja alkalmából a Nemzeti Öngyilkosság Megelőzési Program keretében tartott konferencián Békéscsabán. A biztos részt vett a szegedi *A tömegmédia mint az új evangelizáció eszköze* c. konferencia fórumbeszélgetésén is, bevezető előadást tartott a Szülők Fóruma elnevezésű konferencián, amelynek keretében a kutatást végző csoport vezetője valóságshow-kkal kapcsolatos, a biztosi hivatal által megrendelt kutatás eredményeit ismertette. A Jezsuita Roma Szakkollégiumban „A média romaképéről” címmel szervezett beszélgetésen előadást tartott a Média- és Hírközlési Biztos feladatköréről. Hallgatóként, illetve hozzászólóként a további konferenciákon vett részt:

- Az öngyilkosság megelőzése témakörhöz kapcsolódó könyvbemutatón az Országos Igazságügyi Orvostani Intézetben;
- A gyűlöletbeszéd és szabályozása a médiában c. kerekasztal-beszélgetésen;
- A magyar sajtószabadság és -szabályozás 1920–1989 c. konferencián;
- az eltűnt gyerekek felkutatásában segítő Kék Vonal Egyesület szakmai napján;
- az MTA Médiaszabályozás a harmadik évezred kezdetén c. konferenciáján;
- az Alapvető Jogok Biztosa szervezésében létrejött gyermekjogi konferencián, emlékülésen;
- a kommentek témakörében a Tartalomszolgáltatók Egyesülete által szervezett konferencián.

A biztos a tárgyalt időszakban bemutatkozó látogatást tett Szabó Máténál, az Állampolgári Jogok Biztosánál, aki 2012 januárjától az Alapjogok Biztosaként folytatja tevékenységét. Megismerkedett a hivatal azon munkatársaival is, akikkel biztosi tevékenysége során kapcsolatba kerülhet. Úgyszintén felkereste Fülöp Sándort, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosát. A biztos a látogatások alkalmával ismertette a tevékenységére vonatkozó előírásokat és célkitűzéseit. A vendéglátók támogatásukról biztosították őt. Így pl. az öngyilkosság médiamegjelenítésével kapcsolatos konferenciát az Országgyűlési Biztosi Hivatal dísztermében rendezhették meg, amelyet térítésmentesen bocsátottak rendelkezésre.

A biztos 2012. január 13-án megbeszélést folytatott Péterfalvi Attilával, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnökével. Többek között a két hivatalnál jelentkező, médiával kapcsolatos panaszok minősítéséről és a panaszügyek esetleges áttételéről tanácskoztak, valamint a közösségi portálokra felkerült személyes adatok eltávolításáról, illetve a titkosított telefonszámokra érkező üzleti jellegű telefonhívásokról. A biztos 2012 novemberében látogatást tett a szegedi hatósági irodán, és megbeszélte a médiapanaszokra vonatkozó statisztikai szempontok összeállítását.

A sorozatban eddig megjelent kötetek

1. Apró István (szerk.): *Határon túli magyar nyelvű médiumok 2010/2011* (2012)
2. Dobos Ferenc: *Nemzeti identitás, asszimiláció és médiahasználat a határon túli magyarság körében 1999–2011* (2012)
3. Csink Lóránt – Mayer Annamária: *Variációk a szabályozásra. Önszabályozás, társszabályozás és szabályozó hatóság a médiajogban* (2012)
4. Sarkady Ildikó – Grad-Gyenge Anikó: *A média-értéklánc szerzői jogi vonatkozásai* (2012)

Médiatudományi Intézet, Budapest
A kiadásért felel Nyakas Levente
Tördelő: Mátai és Végh Kreatív Műhely
Nyomdai kivitelezés: Crew Kft.
Megjelent 17,5 (B/5) ív terjedelemben, 400 példányban.
Médiatudományi Könyvtár: ISSN 2063-5222
Médiatudományi Könyvtár 5.: ISBN 978-615-530-201-5

